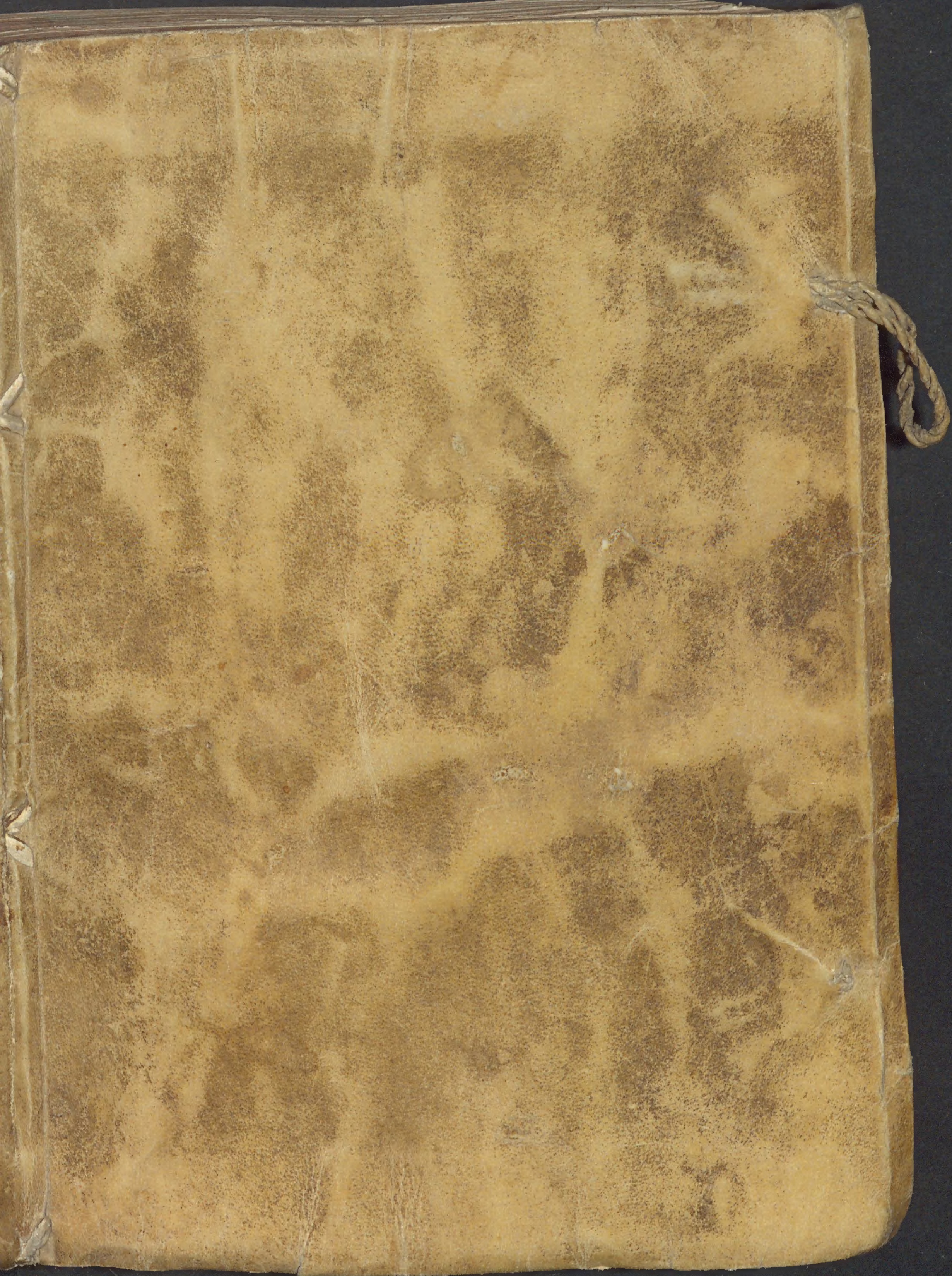
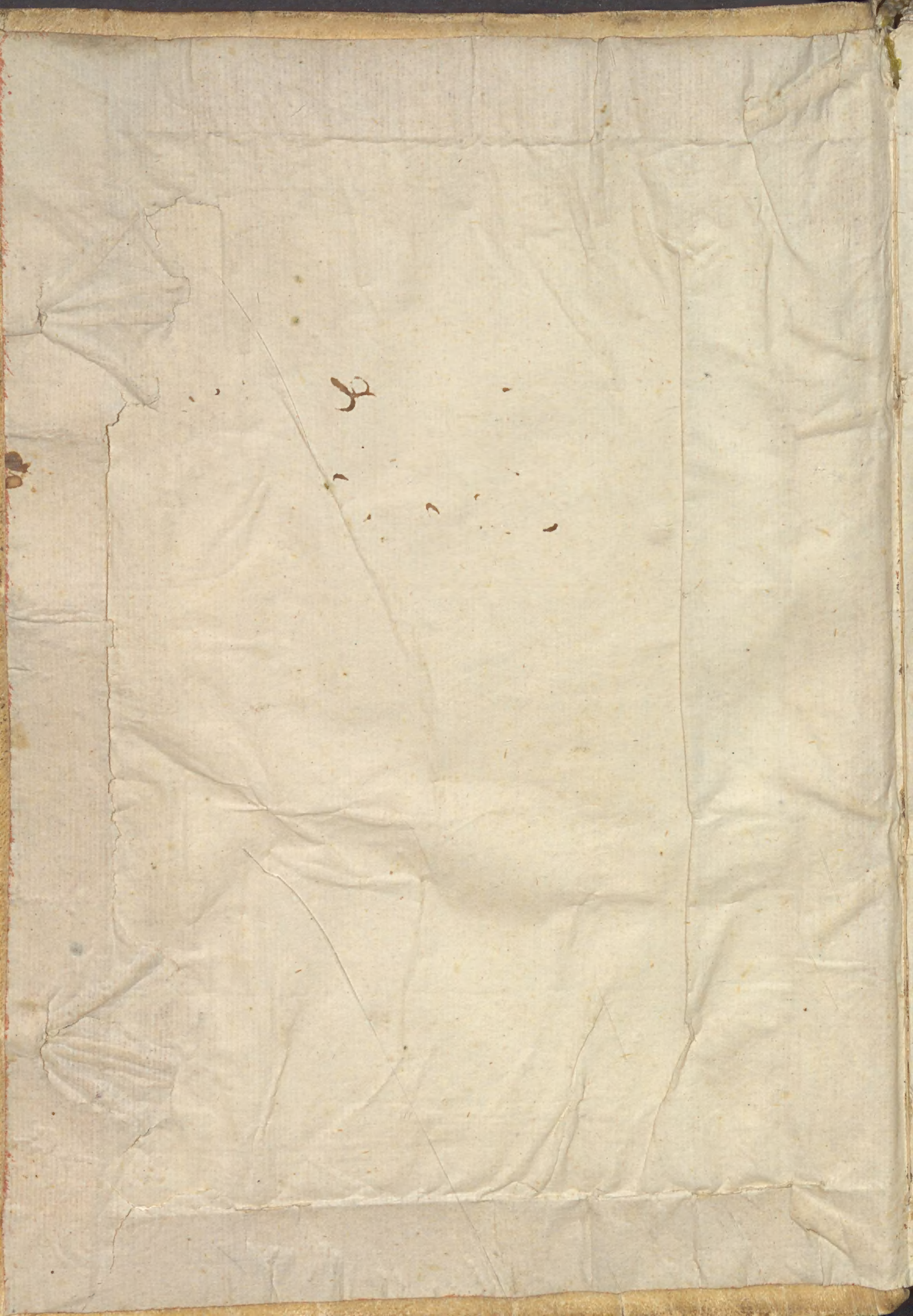

Copiése la portada.

M.S. 4.º pergamino, foliado hasta 370.- Completo, bien tratado.

R = Fuente.

S. FRANCISCVS DE BORGIA

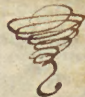
ORa PRO ME

tractatus

de profundissimo SS^ma^ trinitatis
misterio.
Itinens, quae Preceptor Angelicus
D. Thomas
per quaestiones decem et septem divisit.
videlicet
a quaestione vigessima septima usque ad
quaestionem quadragesimam tertiam
Diversis
Scholasticis disputationibus enucleata.
opus
SS^mo^ Parenti nostro
Divo Ignatio de Loiola Dicatum
sacrum quem
In hoc Sacrae Societatis Collegio predictus
enucleante
R^mo^ P^e^ M^o^ Ioanne de la Fuente
theologiae sacrae
Professore.
Anno Domini Millesimo Sexcentesimo
sexagesimo nono.

Scribebat D^n^ Didacus Berlanga virginis
Dei parae in coelos assumptae
purpuratus collega, predicti Collegii

Auditoribus praefamur.

Si quae est Auditores mei in universa theologia difficilis quaestio, et quae suae magnitudinis pondere errantem mentis intuitum non deprimere modo, sed et penitus obruere videatur, ea quidem est quam in praesentiarum enucleandam suscepimus: ut in testis est Augustinus libro de trinitate c. 3o ubi quaeritur unitas trinitatis Patris et Filii et Spiritus sancti, maxime quisque debet de propria tenuitate diffidere, quod nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quaeritur, nec fructuosius aliquid invenitur. quibus certe verbis ita dire vexatus est alius, ita mens huius conde dubiis cogitationibus agitare putavit, ut fere poenituerit, vestris dum annuisse votis, fidemque de hac materia tractanda semel, et iterum obstrinxisse. Quis vero quis audeat sine formidine curiosius investigare. ubi nusquam veritas sine labore? quis securo tramite praesumat incedere, ubi sine ingenti labendi, vel errandi periculo vix potest humana mens, etiam quidquam cogitare. Praeterea si scribentis, vel publici docentis lex debet esse materiam sumere propriis viribus aequalem, ne dum mensuram excedit, praetereat et captum; quis nos iure merito temeritatis non arguat, dum ego materiam aggredimur, cui non modo non vires, verum etiam ipso lumine fidei, cuius ope poterant ad sublimitatem mitteri. manuducti penitus videntur deficere? quo fit, ut hoc trinitatis arcanum inscrutabile undique, et imperceptibile appareat, ut pote lumen inhabitans inaccessibile.

Sic equidem motus fateor mentis et animi a proposito revocaremus nisi Hilarius audirem libro 2 de trinitate sic opportune perlectum: in serere in hoc secretum et inter unum ingenitum et unigenitum Deum arcano te inexpugnabilis nativitatis immerge. Suscipe; percurre, persiste et sin perventurum sciam gratulor in profecturum, qui enim pie infinita prosequitur et si non contingat aliquando, semper tamen proficiet prodeundo. Aequi igitur procedamus

damus

ad deamus, imo et ipsius ssmę trinitati invocatione praemissa, et eiusque fidei caeco utique; et simul acuminato fulgore praemuniti, non solum foelix auspicium, sed etiam incrementa non modica sperare, et obtinere contendamus: nam ut optime docet Richardus Victorinus lib. 4° de trin. c. 3 ad eorum notitiam de quibus recte dicit nobis Isaias: 1° si non credideritis, non intelligetis, oportet quidem per fidem intrare, nec tamen in ipso introitu subsistere, sed semper ad interiora, et profundiora intelligentiae properare, et cum omni studio, et summa diligentia insistere, ut ad eorum intelligentiam, quae per fidem tenemus, quotidianum incrementum proficere valeamus.

Ecce studiosi, totius nostri tractatus scopus, et methodus, non quidem inventum nobis; non inquam aliorum imperitis, aut ingeniose constructis cogitationibus, non insuper bene vel male fabricatis commentis, ex proprio cerebro adductis; res adeo difficilis, difficiliorem reddi[?] [...] nobis aliis; sed cum omni studio, et summa diligentia insistere, ut ad eorum intelligentiam, quae per fidem tenemus, eorum videlicet, quae ex scriptura sacra conciliis, et Patribus proferri contingimus per sanam, facilem, et veram doctrinam vos docere nitimur. Hoc autem nostra contra tenuitatem confidimus, quam obventurum speramus Dei ipsius omnipotentis, cuius unitatis dum trinitatem in unitate pro modulo nostro explandam aggredimur, adiutrice et assistrice sapientia desuper derivata. Maxime vero sub tutellari Patrocinio Parentis nostri D. Ignatii de Loiola, cuius eorum ideo hoc nostrum opus appendimus, quia mirifice abstractus de trinitatis misterio, in ipso suae sanctitatis tyrocinio praeclarum de illo librum exaravit. Audii adhuc spiculo, superiori in intelligentiae lumine, et Numine divinitus eruditus. Faculis Deus optimus, ut subullius praecibus et meritis idem nobis affulgeat et ad tanti misterii dignam

elucid.

elucidationis salutaris q notitiae foeliciter manuducat. 3

Operis partitio.

Cum plura occurrant circa SS.mae Trinitatis misterium varie evoluenda, rectaq. dicendi, et docendi methodus exposcit, ut seorsim et sine confusione singula percurrant, illius e unius huius de Trinitate tractatus in quinque partes dividere quarum prima veluti prohemialis ad ceteras existentiam Misterii statuet ex fide, et deinde cognoscibilitatem illius ad examen adducet. 2a de divinis originibus, seu processionibus late disputabit. 3a sermones instituet de relationibus divinis, deque componenda unitate esse cum personarum Trinitate. 4a de personis in communi quae relationibus constituuntur, ac de constitutivis personarum. 5a deniq. ad singulas personas singillatim stylus converter, nec non quae de missionibus divinis, et siqua restiterint alia Theologicis digna disputationibus eadem non omittet. Haec omnia complexus est D. Thomas a quaest. 27 de S. et sequentibus, quae numerantur a quaest. 27 usque ad 43 primae partis et eodem fere ordine.

Pars Prima

De existentia et cognoscibilitate misterii SS.mae Trinitatis.

Angelicus preceptor D. Thomas ab originibus, seu processionibus divinis inchoat exordium eorum, quae circa Trinitatem diligenter per quaestiones supra numeratas, et eius de difficultatibus ordine pertractant, cui scriptores vestigiis ipsius insistentes, id quod merito quidem, quia cum disputationes has de Deo trino disputamus, de Deo uno distanti serie iungant, et omnibus illis notitiis de existentia Dei, et de illius cognoscibilitate premittunt; hic opus hic singillatim miscere sermones de Trinitatis existentia, et cognoscibilitate. Nos vero qui non scribendi, sed docendi munus exequimur, dum de Trinitate tractatum instituimus, ab ostensa ipsius existentia et cognoscibilitate

de huius incipere, ut deinde gradus ad subsequentes diffi-
cultates ingruenter pare muy q̃mobere, quo magis gramuy exi-
miũ ntrę provinciæ Magistrũ; quorũ sicut veneramur doc-
trina, imitamur, et methodus

Disput. 1a

De misteriũ SSmæ trinitatis existentia

Sectio 1a.

Statuitur chatolica veritas de Div. trinit.

Dixit ex Ricardo Victorino ad trinitatis cognione de-
bere nos per fidẽ intrare, ꝗ precipue de hoc misterio
intelligit illud Isaię 7o Si nõ credideritis nõ intelligetis.
Propterea ꝗppe præmittenda nobis est, et statuenda chato-
lica veritas, quę respicit et tamquã objũ examinandus
subi uponit iste tractus. Docet enim fides ntra, tenet ꝗfate-
tur quicũq chatolicus, in Deo tres ẽẽ personas realiter inter se
distinctas: scilicet personã patris, personã filii, et personã
Spiritus sancti, quarum quęlibet verus Deus quin tn̄
ideo tres Deos admittamus distinctos; sed unus solus verus et
eiusdẽ Deus in hac personarum trinite veneremur, ꝗ in illis
tribus personis eadẽ ẽ essentia, eadẽ ꝗ subsistentia Dina quę
cũ quelibet personã dinã identificat.

Certe hoc ẽ eximius,
imo et sublimius ntrę religionis arcanus, cuius maxima
difficultas in eo sitã ẽ, ꝗd id voluat duo longẽ, lateque
int se distantia, et dissidentia, nempe trium personarũ
distinctionẽ, et unitatẽ essę. At vo ut facilius statuat, et
ꝗbet, notandus ẽ totũ hoc misterius, et difficultatẽ illius ꝗ-
tuatuor ꝗponiꝗ õknori, quę oẽs defide sunt. 1o docet
unus ẽẽ Deus et illius essã ẽẽ unã: 2o, tres ẽẽ personas dinas
realiter, et vere distinctas; nõ plures nec pauciores. 3o primus

personã

personæ SS.me trinitatis esse improductam, et esse patrem. 2.a persona esse filium et a 1.a generari, tertia vero persona non generari, sed procedere a 1.a et 2.a, et esse spiritum sanctum. 4.a denique propositio tenet 3. personas trinitatis esse Deum, et eius esse Deum 1num, et eius esse Deum 3. — Et ultima harum propositionum probanda hic est, et insinuanda: quoniam illius specialis probatio sicut et 3.a pro quibus hec sunt propria loca in hoc tractatu.

Primum itaque ad probationem earum accedamus, proponendo et totum trinitatis misterium ex scriptura sacra videlicet unitas eius cum multiplicatione personarum. et quidem illustratur ex 1.o Genesis ubi videtur Deus alias personas ad creationem hominis invitare verbis illis. Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. ad quem philosophorum hebreorum docent ecclesiæ Patres, et theologi cum D. Thoma 1.a parte quest. 9. articulo 2 cum ibi personas non esse creatas quia scriptura soli Deo tribuit hominis creationem: unde sole personæ divinæ videntur ad illos invocari. vide circa hoc RR. Suarez de opere sex dierum lib.o 3.o c. 10. similiter ex cap.te 18 ubi memorat Abraham tres vidisse, et unum adorasse, videlicet tres personas et unum Deum - rursum Isaiæ cap. 6. cantabant Seraphici spiritus; Sanctus Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum. ubi ter dicitur Sanctus propter personarum trinitatem, et semel dicitur Dominus Deus propter unitatem eius.

Clarius adhuc quam supra hec ostenditur, et explicatur misterium hoc ex novo testamento: primo ex Mattheo cap.te videlicet ubi dicitur christus Dominus misisse apostolos ad predicare gentibus Evangelium, et illos sic instruxisse. Baptizantes eos in nomine Patris, et filii, et spiritus sancti. continens trinitatis personarum suis nominibus expressis et etiam

etiã unitas eius expresse signatur per illud uox in noe. tũ
etiã ex 1a Ioannis c. 5o ubi dicit: tres sunt, qui testimonium
dant in coelo Pater, uerbum, et Spiritus Sanctus, et hi tres
unum sunt. tum deniqz ex pluribus aliis testimoniis, quae uide-
ri poterunt apud Pm Vasquez et Pm Montoia copiose cum-
ulantes hoc argum. nos [illegible] conclusiones
supra positas, accingimur, quo fiat ut Chatolica veritas
de trinitate Diuina firmissime statuatur.

Verò supposito de-
cem Deus eo unus, et illius essentia est una, quoad 1am partem Tri-
nitatis Dei est directe contra Atheistas, qui Deum esse negant. et etiam
contra Gentiles, qui plures Deos admittunt, et etiam contra Hereticos
somniantes, Deum esse unum non numerice, sed specifice: non
aliter atque Petrus, Paulus, et Ioannes dicuntur unus homo unitate
quadam specifica, non unitate numerica. Huius generis Here-
ticos, simul et aliquos refert, et refellit Pater Montoia disp.
20 de Trinitate et sequentibus. ceterum nostra propositio, quoad hanc
partem unitatis Dei sufficienter probatur testimoniis supra po-
sitis, possetque deinde pluribus rationibus euidentibus demon-
strari; a quibus consulto abstinemus, quia negotium hoc pertinet
ad materiam de attributis, ubi contra Atheistas ostenditur esse aliquam su-
bstantiam increatam, a qua cetera omnia creata procedant et depende-
ant, et contra Gentiles ostenditur esse non posse plures Deos.

Iam vero
quoad aliam partem de unitate essentiae Diuinae, quam asserit eadem propositio
manifeste colligitur ex 1o: quia nemo non uideat, quod si plures
essent essentiae, plures etiam essent Dii: sicut quia plures sunt
essentiae Petri, Pauli, et Ioannis, plures sunt homines. ex qua
ratione probatur Deus est unus et non plures, deducitur, in Deo non
esse plures essentias, sed unam. Suadetur praeterea, quia pluribus

in

in dictis, praesertim Niceno et Constantinopolitano (quae in se a summis Pontificibus approbata sunt) definitum est, Patrem, Filium, et Spiritum sanctum esse tres personas consubstantiales, hoc est eiusdem substantiae et esse; quod ipsi acerrime impugnarunt Ecclesiae Patres, tum Graeci, quam Latini: sicque hoc fuit illa toto terrarum orbe celeberrima contentio de homousion reluctantibus Arrianis totis nervis, et pro viribus defendentibus Chatolicis, quae vox latine significat idem ac rei eiusdem esse. Filium itaque asserebant Chatolici esse Patri homousion hoc est eiusdem cum ipso, et idem dicendum de Spiritu sancto.

Nec praetereundum fuit pro voce homousion alias convenire et in Ecclesiam invehere contendisse Haereticos, quibus parum cauti imposuerunt videlicet heterusion, homeusion et synusion quarum prima directe opponitur homousion significat enim idem atque rei diversae naturae. Secunda vero idem significat atque rei similis naturae, licet quae sit sanus sensus, in quo Filius sit similis in natura Patri; Minime sustinere noluerunt Patres Ecclesiae, vocem homeusion quam fraudulenter illi innuebant Haeretici, animo significandi similis et distinctae naturae Filii: Tertia denique vox idem significat atque vox naturae simultaneae, seu coexistentis: qua etiam distinctionem naturae denotare volebant, quare praeter omnes haec voces ab Haereticis intrusae damnatae sunt ab Ecclesia Chatolica ut testis est Pater Montoia disp. 2 + de trinit. sect. 5a quem si placet videre poteris.

Tandem identitas essentiae Filii cum essentia Patris probatur ratione Theologica: quia Pater Deus producendo Filium communicat illi suam essentiam, atqui non communicaret illi suam essentiam, si aliqua distinctio in Filio produceret: ergo in Filio non est alia essentia et ab essentia Patris distincta. Minor est manifesta: quia distinctionem essentiae producere, non potest essentiam communicare.

2.

et ad summum communicare alteri eius, ne patrô producto maior esset. et confirmat verbum illud Xp̃ti domini loquentis cum Patre ipsum glorians dicens omnia mea tua sunt, et tua mea sunt: frustra enim gloriaret, quod omnia Patris sua sint, et quod omnia sua sint Patris; si essentia Patris non esset essentia filii; et essentia filii non esset essentia Patris. ergo Pater producendo Filium communicat illi suam essentiam. et eadem ratione est de spiritu sancto, cui Pater et Filius eandem essentiam communicant.

2a propositio cuius probationem breviter insinuandam promisimus, duas etiam continet partes. prima docet esse tres personas divinas, contra Sabelianos, qui unam tantum personam divinam admittebant, et sub diversis considerationibus et diversis nominibus appellabant: nam quatenus est creator, nominabant illum Patrem et eundem quatenus incarnatus, nominabant Filium. et eundem rursus appellabant spiritum sanctum, quatenus est causa sanctitatis, et infundit supernalia dona. 2a hoc confirmat veritatem catholicam contenta in hac parte ... illud testimonium scripturae sacrae, quo una persona divina loquitur alteri, horum est illud, quod supra tetigimus ex capite I Genesis. faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram, cui consonat aliunde ex capite 3: ecce Adam quasi unus ex nobis factus est.

Et etiam illud ex capite II: venite descendamus et confundamus ibi linguam eorum. quae omnia de pluralitate personarum interpretantur Concilia Nicenum, Antiochenum et alia et ex sanctis Patribus Basilius, chrisostomus, Nisenus, Athanasius, Tertulianus, Ambrosius, Hilarius et alii apud ... Montoia. confirmatur ulterius praedicta veritas ex novo testamento, locis illis quibus christus Dominus promitti Apostolis spiritum sanctum a Patre mittendum, sicque Joannis 14: ego rogabo Patrem ~~...~~ et alium paraclitum dabit vobis ut maneat vobiscum in aeternum spiritum veritatis. Joannis 15: quem ego mittam vobis a Patre spiritum. similiaque habentur ad Galatas

Gallatas c. 2º ad Titum 3º et Sº Joannis 4º. que clare probant aliam
ẽẽ personam, que promittitur, nempe Spiritum Sanctum; aliam perso-
nam per quam promittitur nempe Filium, et aliam personam a qua
mittenda promittitur, nempe Patrem: ergo &.

Tertia pars eiusdem propositionis docens ẽẽ tantum tres personas et non pauciores, ẽ contra Macedonium Hereticum, qui divinitatem Spiritus Sancti denegabat. Ratio 1º assertionis probata manet locis huiusque alegatis; quibus Spiritus sancti divinitas ostenditur. maxime in verbis illis Joannis Capite 14: alium Paraclitum dabit vobis Spiritum Veritatis, qui a Patre procedit: procedit enim a Patre et est quidem Deus cum illo per identitatem naturae. maneat ergo ratione roborata in probatione 4ª prop., cuius pars ẽ, Spiritus Sanctus ẽẽ Deus, quod autem personae divinae non sint plures, definitum ẽ in Concilio Lateranensi Capite Damnamus Confirmante, et in Concilio Toletano 11 in confessione fidei, quae posterioribus conciliis chatolicorum recepta sunt.

Denique 4ª propositio asserens Filium et Spiritum Sanctum ẽẽ Deum non melius probabitur quam Evangelii sermonem instituendo. ipse Deus testatur Christus Dominus Joannis c. 26 sic loquens ad ipsum Patrem. ut cognoscant te solum Deum verum et capite 20 dicens ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum Deum meum, et Deum vestrum. probat etiam ex 2ª Pauli ad Corinthios capite 10. Benedictus Deus et Pater domini nostri Jesu Christi. Dum Petri 1ª Capite 1. Cum ~~pr...~~ scientia Dei Patris.

Quinque Filium ẽẽ Deum clarioribus textibus utriusque testamenti convincitur. Baruc 3º dicit, hic ẽ Deus noster (loquens de filio Dei paulo inferius addit) Post haec in terris visus ẽ, et cum hominibus conversatus ẽ. Joannis 1º. verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. D. Thomas Apostolus apud Joannem Capite 20 Deus meus, et Deus

Meus,

5ª Joannis 5º vt simus in vero filio eius, hic est verus Deus. Ad ad Philipenses 2º: non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. quid plura? ac tandem Spiritus sanctus esse Deus præter plura alia testimonia, probatur et Divinum illud celebre D. Petri in actibus Apostolorum capite 5 ubi cum Anania sermonem habens, ait: cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri Spiritui Sancto? non mentitus homini, sed Deo. ex quibus omnibus manifeste statuitur chatolica veritas, ~~quam initio~~ quam initio sectionis assumpsimus de mistereo trinitatis, et illius existentia Divina.

Sectio 2ª

Hæreticorum argumenta solvuntur.

Longissimus esset omnia Hæreticorum delira menta recensere, omnia quæ argumenta, quibus utuntur, inculcare. Capita solum et difficiliora percurremus; et ex illis facilis erit ad alia quæcumque responsio. Et Sabelini, qui personarum multiplicitatem negant, sic opponunt ex scriptura sacra: Christus Dominus ait Joannis capite 10 ego et Pater vnum sumus: et Joannis capite 14: ego in Patre et Pater in me est et huic similia passim inveniuntur: ergo inter Filium et Patrem vnitas datur, et non pluralitas personarum. huic facile respondetur. est enim in Patre et Filio dumtaxat, et eadem natura, quod satis est ut dicatur Patrem et Filium esse vnum, vel in natura, quamvis cum in Patre et Filio reperiatur diversitas personarum. Statim etiam est ut dicatur Pater esse in Filio, et Filius in Patre, sive propter identitatem naturæ, sive per admirabilem circumincessionem, de qua suo loco.

Replicatur: ea quæ habet Pater, omnia dedit Filio, ut Filius ipse testatur: sed in patre natura paternitas, ergo erit etiam in Filio a Patre data: sed Pater et Filius non solum sunt vnum vnitate naturæ, verum etiam vnitate personæ; et consequenter eadem quæ est persona Patris, est etiam Filius; et idem dicendum erit de Spiritu sancto. Patre Patris omnia dedit se Filio propter esse Patrem, vel ex ipso testimonio Christi Domini per bonum

ca

cog inferri. Exprimit enim et [illegible], et Filius, et ~~[illegible]~~ dans, et accipiens: atque non pote idem esse Pater et Filius sub eius dem ~~[illegible]~~ pote idem, et sub eius dem esse dans et ~~[illegible]~~ accipiens: ergo potius inferri distincto, quae est notionis personarum ex verbis Christi Domini. quare li omnia positum in replica debet intelligi accommode distributum iuxta explicationem Doctorum, et Patrum in sensu dicto. Ariani vero sic opponunt 2° ostendentes Filium non esse Deum: nam in primis ipse Christus Dominus eloquens Patri ait Joan. 17 Solum Deum verum ut cognoscant te solum Deum verum et quem misisti. 1 ad Corinthios 8 dicitur: nobis unus est Deus Pater, et unus Dominus Jesus Christus. ex quibus sic arguunt, Pater solus est Deus: ergo Filius non est Deus: consequentia patet ex positione particulae exclusivae, solus, quae reddit hunc sensum Pater est Deus, et nihil diversum a Patre est Deus.

Respondetur particulam solus positum in verbis relatis non esse adverbium, sed nomen, cuius sensus est. ut cognoscant te esse ~~[illegible]~~ solum, et unicum Deum: sic enim habetur in textu graeco. unde per illam particulam excluduntur plures Dii, non tamen excluduntur plures personae; quare negari [illegible] Filium et spiritum sanctum esse unicum, et solum Deum [illegible] exponi exclusive: Pater ~~et~~ est Deus et nullus alius est Deus. [illegible] sit alia persona, quae sit idem Deus. imo ex hoc eodem textu, si integre referatur manifeste probant, et defendunt hunc sensum Athanasius, aliique Patres, ~~[illegible]~~ de Filio, ut probent eiusdem [illegible] iste, nam immediate post verba illa, ut cognoscant te solum Deum verum, subiungit, et quem misisti Jesum ~~[illegible]~~ Christum: quasi dicat, ut cognoscant te, et quem misisti Jesum Christum esse solum Deum verum: non ergo excludit Filium a Deitate per haec verba.

2° Respondetur ad mentem Chrysostomi Cyrilli et Basilii, ~~[illegible]~~ particulam solus afficere [illegible] proprietates personales; quare habet vim excludendi a Deitate omnia supposita, quae sunt diversa non [illegible] personae, quae participant eandem naturam cum Patre

videlicet Filius, et Spiritus Sanctus, et iuxta hunc sensum sic exponitur exclu-
siva: Pater est Deus, et nihil quod sit distinctum ab eo Pater est Deus: cum Filius
non sit distinctus ab eo Patre, fit quod non excludatur a Deitate, qua Deus
est Pater. In eodem sensu venit intelligendus Paulus: non tamen excludit
~~Dominium Dei~~ Deitatem Christi, ex eo quod dicat unus est Deus Pater: sicut
non excludit Dominium Patris, quia dixerat unus est Deus, ex eo quod di-
cat unus est Dominus Jesus Christus. Concludo itaque, in his et similibus
variis exclusivis unus aut solus, tantum non excludere personas
quae non sunt eiusdem naturae: non Filium, vel Spiritum Sanctum, quorum est eadem natura cum
Deo.

Opponunt 3° et acrius, in sacra Scriptura dicitur Verbum Dei factum
esse, et in Proverbiis Sapientia ipsa se dicit creatam. Dominus creavit
me in initio Viarum suarum. itaque Deus creatus non est, nec factus.
Ergo Filius, qui Verbum et Sapientia patris est, non est Deus. rursus [illegible]
Ergo Julii Smirnensis canone 3° docentes quamvis esse Filium Patri
in mundi conditione, et obsequi non esse personae Domini et personae
maioris et creatae: ergo etc. Praeterea Christus ipse Dominus se dicit maiorem
Patrem. ait enim: Pater maior me est: dicitur etiam frequenter esse servi-
us: formam servi accipiens, dicitur esse obediens: factus obediens
At Deus neque maior altero, neque servus alterius potest esse, nec
obediens alteri: ergo Filius non est Deus. Haec et alia obiiciunt, quae quia
nolunt credere, intelligere non possunt.

Deo Sacrae Scripturae loqui
de Verbo Dei revelato, sive de revelatione facta Prophetis.
Deinde notandum est quoties loquens Scriptura de Verbo, vel Sapientia,
vel verbum creare, facere debent accipi pro verbo producere et
ita debet accipi verbum creare in illo textu Proverbiorum. Et propterea
fortasse magis probata versio loco verbi creavit, substituit verbum
possedit, legit enim Dominus possedit me in initio viarum suarum.
Quod
attinet ad Julium Smirnensem, sciendum est illud non esse a dictis firmum

accepto

authoritati: tum quod solum fuit Concilium Provinciale, et eius acta non fuerunt approbata ab Ecclesia propter confessionem eiusdem Marcelli Graeci, ut testatur est Belarminus in suis controversiis: tum etiam quod damnatum est ab Athanasio, ut refert Hilarius libro de Synodis, quidquid sit de authoritate, et solemnitate huius Concilii dico facile, Filius dici per obsequium in mundi conditione, ut denotet Filius fuisse operatum in conditione mundi per potentiam quam ab alio acceptam non habet, quae expositione sufficienter salvat illa loquutio sanctorum Patrum.

Ad illa verba Christi Domini, Pater maior me est, diversimode respondent Patres Ecclesiae, qui de Christo etiam secundum divinitatem eadem intelligenda esse. S. Hilarius dicit vocari Patrem maiorem Filio sola nominis appellatione, quatenus verba communis existimationis Patrem reputatur esse maius aliquid Filio. Damascenus autem dicit, Patrem esse maiorem Filio, non ratione dignitate, sed origine tantum. Vera tamen et genuina expositio est, Filium ratione humanitatis esse maiorem Patre, et sub ea consideratione, Patrem esse maiorem Filio, quod non obstat, ut Filius ratione divinitatis sit aequalis Patri, ut in Symbolo fidei exposuit Athanasius dicens, aequalis Patri ratione divinitatis, minor Patre ratione humanitatis colligitur quae manifeste ex contextu ipso verborum Christi Domini qui immediate praecedentibus verbis loquitur de se ad Patrem profecturo, atqui profecturus erat ad Patrem, non ratione divinitatis, sed ratione humanitatis, quod ergo et subsequentibus loquitur de se ratione humanitatis et non ratione divinitatis, qua aequalis est Patri, et eodem modo excipienda sunt verba quibus Christus Dominus dicitur servus et obediens, ut ex ipsis textibus liquet. ~~dum Christus Dominus dicitur servus et obediens~~

Qui vero Spiritus Sancti divinitatem negant, opponunt 4°: Deus fecit omnia per verbum; sic in evangelio Joannis 1°: omnia per ipsum facta sunt: ergo etiam Spiritus Sanctus factus est per verbum, sed omne id quod factum est per verbum non est Deus: ergo Spiritus Sanctus non est Deus, et ideo.

8 Confirmatur: quia plura dicunt de spiritu sancto, quae sunt indigna Deo, nam dicitur Spiritus Sanctus orare pro nobis gemitibus inenarrabilibus: dicitur omnia accipere a Patre et Filio. At indignum Deo est, tum gemitibus orare, tum aliquid ab alio accipere: ergo non est Deus haec autem indigna admittant, dicendum est Spiritus Sanctus non esse Deus.

Ad 1um Resp. verba illa ex Sti Joannis exponenda esse per alia quae immediate subsequunt, videlicet, et sine ipso factum est nihil, quod factum est, hoc est nihil factum est sine verbo, ex iis omnibus quae per ipsa facta sunt: et unde concluditur omnia ea, quae facta sunt, per verbum utique facta sunt. cum autem Spiritus Sanctus non sit factus, sequitur aperte, quod non sit factus per verbum, et rursus cum non sit factus per verbum, sequitur, quod non sit creatus Deus. ad confirmationem resp. non esse indigna Deo ea quae dicuntur de spiritu sancto: ideo enim dicitur ille pro nobis orare gemitibus inenarrabilibus quia inenarrabili et invisibili modo causat in nobis gemitus et lachrimarum motus, quibus oremus. omnia autem dicitur accipere a Patre et Filio, quia a Patre et Filio per veram productionem procedit in cuius eradit idem Deus cum Patre et Filio. foret autem quid indignum Deo et contra non foret Deus, si per effectionem dici, nam omnia quae accepit a Patre et Filio mutaret.

Disputatio 2a

an et quatenus intellectus creatus viribus naturae possit trinitatis evidentem cognitionem comparare?

Sectio 1a

Difficultatis punctum exponitur et authorum sententiae referuntur.

Statuto igitur sanctissimae trinitatis misterio, ut a nobis credendum proponitur, et ut in sacris litteris continetur, progredimur ad investigandum illius cognoscibilitatem, hoc est cuius possit intellectus creato viribus naturae notum fieri. in hac vero cognoscibilitatis plures difficultates seorsim examinandae comprehendunt, iuxta pluralitatem cognitionum, quae possunt versari circa idem obiectum. nam primo potest intellectus creatus obiectum aliquod evidenti, et clara cognitione

per-

percipere, potest etiam de eodem obiecto simul probabili cognitione iudicare, servata tamen difficultate et cognitione probabili ad sequentem disputationem; modo solum loquimur de cognitione clara, et evidenti circa misterium trinitatis, rogamusque an ex qualibet creatum intellectum possit cognitionem evidentem de trinitate habere.

Ut autem clarius innotescat scopus disputationis, certum in primis debet esse per ea, et quae sequentur de facto nobis notum esse trinitatis misterium revelatione divina, quod capientes intellectum in obsequium fidei, praestamus assensum, cui cuius certissimam habemus cognitionem trinitatis, obscuram tamen, neque quae authoritati divinae est principalibus. 2° certum est Beatum in Patria evidentissime cognoscere misterium trinitatis, ut ex nomine ipso visionis claræ qua manifestum est. per illam enim intuentur clarissime Deum trinum, et unum, sicuti est in se, ut testatur D. Paulus: videmus nunc per speculum, tunc autem facie ad faciem. 3° videtur certum posse creatum intellectum apprehensionem aliquam, imperfectam trinitatis habere, sicut potest comprehendere obiecta chimerica, quae procul a possibilitate et veritate distant. ceterum ut huius apprehensionis nulla foret de trinitate iudicium. (si foret, potius ad id denegandum inclinabit. ideo P. Montoia oppositum insinuare disputatione 41 de trinitate sectione 5ª numero 15, et revera censeo ab hoc sensu dissentire.

Illius igitur disputationis scopus, quae neque versatur circa cognitionem per fidem acquisitam, nam haec obscura est: neque circa visionem claram, nam haec supernaturalis est: nec circa apprehensionem qualemcumque trinitatis, quia haec nihil de obiecto decernit. Sed circa cognitionem iudicativam sive immediatam, quae videlicet habetur ex ipso obiecto, sive mediatam, quae videlicet comparatur per discursum. Deinde non agitur de intellectu superius illustrato, et roborato, sive per revelationem, sive per aliud donum supernale, sed de intellectu creato suis praecise viribus derelicto. sub qua consideratione

tria ꝯplectitur presens difficultas. Prima, an intellectus creatus naturalis siue humanus, siue etiam angelicus reuelatione diuina destitutus, et quolibet supernaturali alio bono priuatus possit ratione naturali euidentem veritatem trinitatis indagare. Secunda an saltem post reuelationem presuppositam, et illius occasione possit idem naturalis intellectus erigi ad cogitandas rationes, quibus predicta veritas euidenter ostendatur. Tertia an denique possit intellectus in medio aliquo, vel signo supernaturali tanquam in ... trinitatem euidenter cognoscere.

In qua difficultate audiendi non sunt errores Hereticorum per extrema opposita iudicantium de diuinarum personarum cognitione. alii nempe quos tacito nomine refert Montoia disputatione 41 de trinitate sect. 1, et quorum errorem postea suscitauit Maximinus, ut refert et refellit apud eundem Montoia S. Augustinus lib. 2 contra Maximinum cap. 8, qui ita dixerunt, filium non posse proprie videre Patrem, quod scriptum est, Deum nemo uidit unquam: errorem hunc aperte conuincit Christus Dominus Joannis 8 dicens ego noui eum: quod si dixero quia non noui eum, ero similis vobis mendax. extreme oppositum errorem docent Anomei, scilicet se ita Deum nosse, quemadmodum Deus seipsum nouit, addunt quod nullus est differentia scientie, quia et ipse Deus, et nos nihil aliud, quam ingenitus est Deus sciamus. hos refellit S. Chrisostomus quinque homiliis de incomprehensibili Diuina et S. Cyrillus lib. 4 thesauri cap. 1.

His itaque propter minus erroribus quoad hanc difficultatem istarum est theologorum sententia cum D. Thoma non posse creatum intellectum ex sua naturali perspicuitate, destitutum per reuelationem Diuina, et quouis alio supernaturali bono cognitionem euidentem trinitatis acquirere, ita Vasquez 1 parte disputatione 136 cap. 1 ubi Raimundi Lulii opus refert et excusat, qui asseri non docuerit se inuenisse demonstrationes trinitatis, quibus independenter a reuelatione posset conuincere de hoc misterio quoslibet

Gentiles

Gentilis, l. Mahometanus, qui semel illos bene penetraret, d. po-
tius dependenter à revelatione Divina, et illa praesupposita hoc
assertive. quamvis D. Per Montoia disp. citata inter huius authoris
inter errores annumeraverit, propterea, quod ex illius scriptis colligit
eum loqui de demonstratione trinitatis more naturali, et quantum alle-
quor non obscure, dum adeo egregios viros nolo me iudices
constituere: videant ipsos auditores mei, iudicent quia mihi satis
erit ad hanc modo recitare.

Quoad 2am difficultatis s. quod dixe-
runt, supposita relatione divina, et illius occasione posse crea-
tis entis adinvenire rationes evidentes, quibus trinitas personarum di-
vinarum demonstret. qui temporale sententiam de Raimundo
Lucio Per Bosquets hanc illi sic adscribunt, et illius sic
authorem esse dicunt. et in ea ut à suo magistro positus sunt
omnes illius discipuli, qui ab eius nomine appellant Lulliste. quod vero
sit de huius authoris mente sic hanc tenent Ricardus victorinus
lib. 1. de trinitate cap. 4. Hugo victorinus tomo 3. tractatu eru-
ditionis Didascalicae, ubi fere toto libro 3. intendit trinitatem ex creatis de-
monstrari posse.

Solent etiam citari Henricus quodlibeto 8o
quaestione 14, et Alenson Alphabeto 8o litt. H. dum alios quos commemorat ut
notavit Per Montoia. qui omnes dicunt supposita cognitione
cognitis per rationes naturales posse educi iustos theologicos certos et evi-
dentes illatos, quos theologi admittunt. Quia neque coloni quo-
cital, et l. sermo habitus cum communicatione fidei, solus ait quod simi-
ul cum evidentia rationis potest permanere fides. et simul cum fide
clarior evidentia eiusdem rei opponit exempla in Paulo qui raptus
fuit passus est, et in contemplationibus quas per anagogicas extasis illu-
minant. Denique Thoredus sic dicit articulo 4. Scotus docere
videtur, generationem evidenter probari; nam si Deus vere et realiter
se ipsum intellexit necesse est quod vere et realiter genuerit, caeterum

haec doctrina pertinet ad alios locos, ubi de illa iudicium feremus.

Quoad 3. difficultatem docent aliqui sine clara visione Dei non posse creatum intellectum evidenter cognoscere mysterium trinitatis neque in se, neque in aliquo medio aliquo supernaturali. unde colligunt esse prorsus impossibilem etiam de potentia Dei absoluta cognitionem evidentem trinitatis, sive abstractivam sive intuitivam homini viatori. tenet hanc sententiam Pater Vasquez 1. p. disp. 184 et 185. Oppositum defendunt plures alii cum Pater Montoya disp. 42 sect. 3, ubi assignat aliqua media in quibus posse homo viator evidentem notitiam habere de trinitate.

Postremo Scotus docuisse dicitur posse creatum intellectum per media incognita evidenter attingere trinitatem quo ad an est hoc est per cognitionem non qualitatibus. media autem incognita asserit fore species trinitatis ex parte naturalis, et ex parte supernaturalis: naturalis quoad entitatem et quoad effectum, cum deserviret nempe ad cognitionem trinitatis, supernaturalis vero quia infunderetur a Deo praeter meritum et debitum naturae. citat pro hac sententia Scotus in 4. sententiarum dist. 49 quaest. 11, et si credendum est Patri Montoya, nihil ibi docuit ex professo de hac quaestione licet aliquando habeat. verum quod libro 2. sententiarum dist. 3.a quaest. 9 sect. ad quaestionem asserit Angelum posse habere cognitionem abstractivam evidentem essentiae Divinae: quae foret aliquo modo naturalis, videlicet quatenus non esset aliquid pertinens ad ordinem supernaturalis gratiae et gloriae, et quatenus species intelligibilis ad illam concreata esset simul cum intellectu Angelico creato, et illi congenita, sicut aliae species repraesentativae creaturarum; et esset etiam aliquo modo supernaturalis quatenus species ad illam concreata non esset debita naturae angeli neque posset comparari viribus naturae, vel ab aliquo agenti naturali causari praeterquam a solo Deo.

Si tamen bene perpendatur Subtilis Doctoris mens revera neque concedit cognitionem evidentem trinitatis naturalem vel supernaturalem neque sibi ... dum ultima in responsione ad 4. probabilem iudicat angelum

ut

vi tali speciē, et cognitionū, solus ē cognitivus clare, et distincte 44
Dīus eius, n vero personarum trinitatis. Et simul asserat posse
dici cognitionis illa aliquo mō supernālis, et ut sic separare trinitas
unde de cognitione quatenus ~~attingens trinitatem~~ asseritur, n attingere
trinitatis; et de cognitione, quatenus attingeret trinitatis asserat ēē
supernālis. quare superest an numerari debent huius posse
cognitionis supernalis evidentis trinitati; qui quii in modo dicendi
plures de piter impugnatione, quas mō n vacat urgere, quia
ad alia vocamur

Sectº 2a

Verę sententię 1a conclusio.

Ordinis illius servabimus in exponenda doctrina, quem habui-
mus in proponenda difficultate. quare ut illius 2ª sit responden-
dum sit 1a concl. tanta ē sublimitas, et excelentia misterii trinita-
tis personarum in eius esse, et in dū duae eius unitate et nullus
possit intus creatus, l humanus l eius angelicus evidentis de illo
cognitionis habere, precise lumine nāli ductus. concl. concipiunt
ōes theologi cum Sto Thoma. quos inter eos fide certa ait tenent
pr Suarez libº de trinitate capte [illegible] per Quiros tomō 1º in 1am
pts dispe 26 sectº 4 citati pr Valentia Fasol et alii.

inde probant: quod misterium trinitatis in Sacra Scriptura proponitur quod
sit omnino recondidius, additus quam angelis, quod hominibus 1.
nisi revelatione dīna nosse, id testante xpto Dno Matth 11.
nemo novit filius nisi pater neque patrem quis novit nisi filius et cui
voluerit filius revelare. quo testimonio contra side confirmandi
utuntur Julius Nicenus lib 2º lore neque clemens Romanus
epistola ad Jacobus fratrem Dni colum. 18. Cyrillus Hierosoli-
mitanus, Eusebius Caesariensis, Basilius aliique multi quorum
et plurima eorum testimonia in probatione eius de veritati affirma-
ta videre poterit apud Pr Montoia disp 42. sect 3. ēē [illegible]

verba producam D. Dionisii de divinis nominibus cap.te 23 par me-
dii ubi sic ait: nulla monas, aut trias, neque numerus, neque
unitas, aut fecunditas, aut quicumque aliud eorum, quae aut sunt, aut
cognita sunt, arcanum illud summum omnia quae superantis divinita-
tis, quod rationem omnem mentemque vincit, enuntiat, neque eius nomen est
neque ratio, sed in iis adeo quae aditum non est, secretae. Nihil potuit signi-
ficantius proferri.

Sed age igitur rationem premamus nostrae dicendi, quae ita
efformo: quidquid intus evidenter cognoscitur, ideo evidenter cognos-
citur, quia per se ipsum notum est, ex apprehensione ipsa terminorum cuius gene-
ris sunt principia, vel quod evidens fit per aliud medium evidens
et evidenter cognitum: sed misterium trinitatis nec per se notum ut evi-
dens est: tum quod si per se notum esset, sicut est notum per se principium illud
totum est maius sua parte, non latuisset tot Philosophantibus, nec a tot ho-
minibus esset negatum, aut ignoratum, tum quod unum, et eandem essentiam Dei in
tribus personis identificari, tam longe abest ab eo quod sit primum principium
ex ipso terminorum lumine notum, ut potius videatur summe difficile
intellectui naturaliter agnoscenti: ita ut seclusa revelatione, et omni medio
sublata fide, impossibile sit dicere ab eo quod intus si quod videatur op-
poni sive quidditativum principium Dialecticum vel Deum de aliquo, Deum de nullo principium
logicum seu philosophicum, vel plurium verum plures sunt entia
principium denique methaphysicum vel quae sunt eadem uni tertio sunt idem inter se.
Igitur si quae evidens cognitio trinitatis posset haberi naturalis
intus, ea deberet esse per discursum, inferendo videlicet trinitatem
intus, ex aliquo medio evidenti et evidenter cognito: nullo enim
alio modo potest evidens cognitio trinitatis haberi. Discursus itaque

maior est principium Dialecticum Aristotelis in libris de Analisi, et ab omnibus Dialecticis
admissum. minor est sufficienter probata sectione precedenti et consequentia est
bene deducta. Modo progredior: Atque dari medium aliquod naturale

ex

ex quo, tamquam ex ante evidenter cognito, possit intellectus evidenter inferre trinitatem: ergo naturaliter nullus potest intellectus habere cognitionem evidentem trinitatis. ans. subsumptum itaprobat. etenim ad inferendam cognitionem evidentem de objecto duplex tantum potest esse medium, ut ex Logica docet Aristoteles, ea videlicet per quam fit demonstratio a priori, et aliud per quam a posteriori fit demonstratio. Sed trinitati nulla datur causa, seu principium extrinsecum, quod sit medium, ut illa demonstretur a priori: ergo solum restat, quod possit a posteriori demonstrari per effectus ab ipsa productos, et intellectus illius evidenter cognoscat. at qui neque per effectus creatos potest intellectus tamquam per medium evidens, seu evidenter cognitum, cognitionem evidentem trinitatis naturaliter inferre. ergo absolute nullus potest creatus intellectus evidentem cognitionem trinitatis naturaliter adipisci.

Ans. hoc videtur ante ita esse rei difficultas. probatur a facile: nam ex creaturis non licet colligere trinitatem personarum in Deo. quamvis enim ex effectibus creatis demonstrari possit dari aliquod primum principium, a quo cetera omnia dependeant in suo esse, et conservari, cum tamen ipsum a nullo alio accipiat esse. At potentia sit, quod in creatis evidenter Deus, tamen indemonstrabile est virtute huius primi principii, quod una est in se, identificari cum tribus personis, praesertim cum ex creaturis, quae lumine naturali sunt obvia, . Unde ex creatis solum inferre possumus esse unum Deum, seu quod idem est, unitatem Dei: quo sensu debet intelligi D. Paulus cum dicit, quod invisibilia Dei, per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. non possumus inferre Divinam trinitatem personarum et ratio est: quia creaturae procedunt a Deo non quatenus trino, sed quatenus uno: fiunt enim per omnipotentiam tamquam per formalem virtutem, quae prorsus et omnino eadem est in tribus personis: tum ergo personarum trinitas, sed potius unitas omnipotentiae, sive ~~unitatis~~ virtutis potest ex creatis demonstrari.

Nec obstat, quod aliqui sint effectus cum Divinitate personarum connexi ex quibus evidenter cogniti possit trinitas evidenter inferri: nam

ng etiã illius nõ effectus q sint extra sphera nalis intellectus neq(ui)
bunt sine reuelatione, aut eleuatione ipsius intus euidenti cognitione
penetrari. hic a solis loquimur de effectibus nalibus oipõtis, qui
sub nali cognitione intus cadere possunt.

Dices: oipõa, seu virtus
hic productiua requirit ex se Dei subsistentiam, seu personas, ut operetur
ad extra, et hec exigentia potest ab angelo lumine nali
cognosci ex illis videlicet, que videt in creatis, ergo et trinitas
personarum. Sed dicendum est quod licet necessaria sit subsistentia ad operandum
inde ad summum colligeret creas unam tantum subsistentiam particulare,
non triplicem; cum ipsa una sufficiat ut producant. Etenim una perso-
na Patris producit Diuinum infinitumque verbum; quare ergo non intel-
ligeret oipõa siue virtus productiua creaturarum sufficienter subsistens
per unam subsistentiam, ut quantum ex parte creaturarum produci possint, si
aliunde perfectio Diuina non exigeret triplicem subsistentiam, ad de
quod angelus tenuisse, quia in rebus quas creatis unicam videt subsisten-
tiam: imo videt triplicem repugnare in creatura cum unica et eadem
natura singulari fieri. Ergo nihil potest ex creaturis inferre circa
Dei subsistentias et trinitatis personarum.

Dices iterum: Ut videt medium
creatum ex quo inferat immediate personarum trinitatem, dabimus
medium extrinsecum creatum illatum, sufficiens que ad cognitionem trinita-
tis inferendam, nempe oipõa ipsa, aut quodlibet aliud prædicatum di-
uinum absolutum: nos per nalis oipõa demonstrat ex creatis, et
rursus connectitur cum tribus personis. Ad quod dicendum est, non hec est mala consequentia.
Deus est oipotens ergo Deus est trinus et unus; si in consequentia teneret etiam
antecedens, cum omnes fere Philosophi cognouerint euidenter oipõtem, cognouis-
sent etiam trinitatem, ut consequens ex illa deductum quod falsum est, ut ex supra
dictis constat: ergo neque intus ex oipõa cognita tamquam ex ante trini-
tatis inferre tamquam consequens. Dices tertio quod si recte argueret ab oipo-

se sola ad trinitatem, modo dicto, hoc etiam ergo iure erit argumentatio legitima, Pater cui nemo est a quo procedit: ergo Pater Deus est trinus; cum tamen illa sit verissimum antecedens, consequens omnino falsum: si ergo hoc non tenet nec 2°.

Dico 3°: quod connexio omnipotentiae cum trinitate tantum est connexio identitatis; non a antecedente ad consequentem: haec tamen insufficiens, quod antecedens veritas includat tamquam pars sui veritatis consequentem, neque praeterea quod liberans dicitur ab alterius. unde praeter solam illam connexionem requiritur consequentia valere. ratio Doctrina doctrine a priori est; neque omnia praedicata Dei absoluta priora sunt in subsistendi ratione, quam praedicata personalia; sicut praedicatum animal prius est in subsistendi ratione, quam praedicatum hinnibile, quod quidem semper convenit cuiusque rationi communis ratione suorum inferiorum; ac proinde competit praedicatis absolutis Dei, quae se habent veluti rationes communes relationibus personalibus. a bene igitur quod est in subsistendi ratione non valet ad illud, quod est posterius: praeterea non non bene valet: est animal ergo est hinnibile: unde ab omnipotentia, quae est praedicatum absolutum Dei, non potest intus arguere, ut inferat cognitionem evidentem trinitatis.

Aliter eludit Lullius vim huius rationis, asserens praeter demonstrationes assignatas, dari aliud genus demonstrationum, quod ipse vocat aequiparantiae, seu ab aequalibus; et per quam potest demonstrari trinitas scilicet per aequiparantiam ad creata. sed contra est, neque tamen quaecumque creatio repugnat misterio trinitatis: ergo nulla potest in creatis relucere similitudo, vel aequiparantia ex qua demonstrat in Deo misterium trinitatis. probatur 1°; et urget magis: ratio praecedens ratiocinatione desumpta ex D. Dionysio, qui asserit in libro de Divinis nominibus et libro de mistica theologia, docens tripliciter posse creatum intus ex cognitione creaturarum pervenire ad Dei cognitionem 1° per ablationem imperfectionum, quas cernimus in creatis: hoc modo cognoscimus Deum esse increatum, incorporeum, infinitum et alia: 2° terum

cu rō natū nulla ex pte possit cognoscere, carentiā trinitatis ēē imperfectionē et ex inde removendā ā Deo, fit, quod per ablationē imperfectionū n̄ possit rō nalis in Deō demonstrare Trinitatē personarū in creatis.

2° per supereminentiā perfectionū, quas videmus in creatis, quatenus q.d. ēst perfectionis in creā, supereminentiori modo debet in Deō reperiri. hic modus cognoscendi n̄ deservit ad demonstrationem trinitatis ex creatis. q. nulla datur earū, in qua reperiat perfectio trinitatis, quæ Deus supereminenter contineat. unde nec ex hoc capite potest rō nalis evidenter colligere trinitatem ex creatis. 3° cognoscendo Deum, tanquam cā ex creatis, tanquam ex effectibus, hic modus cognoscendi solū ostendit Deum ut unum, et n̄ ut trinum, ut jam vidimus. ergo ex creatis sub nulla consideratione potest rō nalis manuduci ad cognoscendum evidenter Deum ut trinum.

3° probatur eadem concl°: q. aliquæ veritates sunt, quæ superant cognitionem intellectus nalis creati. ergo veritas trinitatis, quæ vincit omnes alias difficultate et excelentia, superat vires nales viri entis creati. consequentia tenet a fortiori. antecedens probatur, præterquam constat ex cap. 3° Ecclesi., ubi dicitur plura superiora sensu hominū ostensa sunt illi. probatur; n. dubium est pertinere ad oipotentiam, et infinitatem Dei, quod mira possit, quas humana mens potest percipere. d. fratris q. Dmund. theologorum oppinio docet, entia supernalia creata n̄ posse per cognitionem evidenter demonstrari ab intellectu nali creato n̄ suffulto dono aliquo supernali. ergo multo minus poterit evidenter cognoscere trinitatem, quæ sine dubio superat excelentia et difficultate quæcunque, supernalia nulla ergo cognitione indicativa evidenter trinitatis potest comparare nalis intellectus sui proprie viribus adiutus immediatis, l. mediatis intuitivis, l. abstractivis quocunque sensu talis compelet.

Sexto 3a

Quae restant eiusdem verae Sententiae conclusiones.

Neque vero censeo, me plus iusto fuisse detentum in probatione praecedentis conclusionis, quae per se facilis ad mysterii obvia sit, non videbar indigere tanto labore. Et nisi nos hoc ipsum indicemus, credibile non nostrum laborem non censuimus; eo quod, cum reliquarum conclusionum probationes fere omnes ad hanc eandem propria reducenda sint, oportuit semel eorum vires ostendere, ut et inde dicendi cum hic applicent.

Secunda pro primae difficultati proposita sit 2a conclusio: neque enim supposita revelatione Divina supernaturali potest creatus intellectus invenire demonstrationem evidentem mysterii Trinitatis: unde neque catholicus potest cogitare rationes naturales evidentes esse, vel in aliquo medio naturali, quibus ipse cognoscat evidenter, vel alios valeat convincere de hoc mysterio. Haec conclusio contra Tullium et alios sectatores, qui oppositum afferunt. Et est communis omnibus aliis theologis cum Sancto Thoma ut refert P. Suarez libro 1o de Trinitate cap. 12, et P. Montoia disp. 43, sect. 2a ubi congerit ad illius probationem plures sanctorum Patrum auctoritates.

Ante probationem conclusionis noto, revelationem nomine in re praesenti posse venire quamcumque propositionem obiecti factam per testificationem alicuius personae docentis, modo propter assensum, modo non: sic accepta revelatione potest fieri per Deum in intellectu vel in imaginatione per angelum, vel tamquam exterius per hominis doctrinam, aut vocem, et etiam per visionem angelorum. Proprius modo iuxta sacrae scripturae intelligimus in praesenti nomine revelationis illustrationem interiorem supernaturalem infusam a Deo, quae sufficienter proponat intellectui obiectum revelatum, et efficaciter inclinet voluntatem ut illi praestet assensum iuxta illud Mathei 16 *caro et sanguis non revelavit tibi sed Pater meus*: in hoc sensu accipit nomen revelationis Vasquez [illegible] cap. 8o et illa sit accepta quandiu nostra conclusio [illegible] quamquam revelationem luminis supernaturalis maior sit virtus ad illuminandum intellectum

+ nomen.

certum est, ut quod negaverimus viribus naturalibus intellectus revelatione supernaturali praevie posita, negandum sit a fortiori iuxta exceptionem revelationi.

Modo probatur conclusio 2a: quod creatus intellectus praecise lumine naturae ductus nequit demonstrare, vel evidenter inferre mysterium trinitatis, neque ex creatis, neque ex principiis naturalibus, quae lumine naturae cognoscuntur; nam revelatio divina praestare non potest ut ex creatis naturaliter cognoscibilibus, vel ex principiis naturalibus lumine naturae habitis demonstrari possit, vel evidenter inferri mysterium trinitatis, vel rationes evidentes inveniri, quibus intellectus naturali ratione ductus convincat de illo: maior ex dictis sectione praecedenti manifestatur: solum enim ex principiis naturalibus, vel ex creatis naturaliter cognoscibilibus comparari potest cognitio evidens, quae naturalis sit, neque si prima supernaturalia assumantur, ex quibus evidenter et legitime deducatur conclusio, erit naturalis huiusmodi discursus, sed potius alterius ordinis, de quo modo non loquor.

Maior 2a probatur: quia revelatio divina quantumvis per redimentia perficiat intellectum, praestare non potest, quod creata naturaliter cognoscibilia, quae de se sunt in connexione cum mysterio trinitatis, virtute illius accipiant de novo connexionem cum huiusmodi mysterio: quippe connexio quae libera est gratis intellectus, quod pervenire non potest ab aliquo extrinseco, unus enim est revelatio divina creaturarum discursus praestare non potest quod prima naturalia contineant virtualiter tamquam causas, mysterium trinitatis tamquam causam effectum, quae ante revelationem non continerent, sed potius contrari videbantur: ergo nequit revelatione praestari, quod intellectus creatus possit ex praedictis principiis, vel ex creatis demonstrare, aut evidenter inferre mysterium trinitatis. Patet consequentia: quia quaelibet illatio legitima supponit connexionem extremi quod infertur cum extremo ex quo, tamquam quod ex antecedenti deducitur: requiritur igitur mysterium trinitatis inferre ex creatis, aliisve principiis naturalibus habentibus connexionem cum mysterio trinitatis.

Confirmatur: quia revelatio divina

Divina, quamvis sufficienter proponat misterium trinitatis, ut intellectus prebeat assensum, et vehementer inclinet voluntatem, nihil tamen minus non proponit, aut directe declarat medium naturale, in quo, seu per quod omnino intellectus evidenter cognoscat. Immo etiam si declararet non sufficeret ad evidentem cognitionem reddendam. et ratio: quia medium illud [illegible] fide tantum cognitum esset: ad evidentiam autem requiritur quod medium non cognoscatur sola fide, sed quod evidenter cognoscatur. [illegible] Sic ergo revelatio praestare non potest, quod evidenter cognoscat intellectus creatus medium naturale, ex quo trinitatem inferat evidenter; neutrum quoque etiam praestabit, quod vires evidentes inveniat, quibus misterium trinitatis naturaliter concludat.

Probatur 2º: quia si revelatione praesupposita posset occurrere intellectui naturaliter medium aliquod saltem indirecte, ut eius trinitatem evidenter cognosceret, illud etiam posset occurrere independenter a revelatione, sed hoc est falsum: ergo ut ex dictis praecedenti sectione manifeste colligitur: sequela vero maioris probatur quia nulla res naturalis est, etiam iuxta posita, quae non possit naturaliter cognosci saltem ab intellectu posita; ipsa omnia entia naturalia sunt obiecta proportionata alicuius intellectus naturalis. ergo si medium, quod occurrere potest post revelationem est naturale, poterit cognosci naturaliter ab aliquo intellectu naturaliter etiam seclusa revelatione et quolibet alio dono supernaturali. Solet etiam probari conclusio solutione demonstrationum, quas invenisse gloriantur plurimi: sed hae nec demonstrationes sunt, nec speciem probabilitatis habent, ut ante me notavit egregie Pater Vasquez supra citato, apud quem videri possunt, ne nos in hisce deliriis sine fructu et labore et tempus insumamus.

Sit 3ª conclusio: etiam supposita revelatione Divina, nequit intellectus creatus ratione naturali directe demonstrare seu evidenter cognoscere possibilitatem misterii trinitatis: videlicet esse possibile tres personas Divinas inter se realiter distinctas, et cum una numero essentia realiter identificatas.

ptest l: nq etiā supposito lumine fidei n̄ fit evidens lumine nāe, qd misterium trinitatis n̄ implicet contradictionem, seu qd n̄ repugnet rōi nāli: q n̄ fit evidens rōe nāli qd sit possibile. ansp̄bat, qd supposito lumine fidei, maneat adhuc difficultas orta ex argumentis, que contra rōes nātes pugnant cum hoc misterio, illa prēcipue quae sumunt ex arte silogistica, et ex illo pri̅o, quae sunt eadem uni tertio sunt idem inter se: quae sunt grevire viribus nequit solvere intellectus. imo etiā si hec argumenta solverentur, evidenter detecta illarum falatia, solum liceret inde colligere; ꝓpter hec argumenta trinitatem n̄ implicare; n̄ tamen qd eē possit absolute: quia posset mens adhuc ambigere ta dicatte qn plures aliae rōes ipsum latere, ꝓpter quas forte trinitas repugnaret. unde prudenter cohibere se; nec auderet in re admodum sublimi decernere.

Pro 2° et exp̄lo: rō natis, etiā supposito lumine fidei n̄ potest demonstrare, qd una persona accipiat suum eē ab alia, et qd nihil omnino maneat illi ꝑsonae equalis, quoad oia: qd possit persona simplex ꝓduci, quin illius entia identificata cum ipsa ꝓducatur: qd tres personae n̄ heant plures perfectiones, quam una: qd unita substitentia infinita ipsius n̄ adequet totam possibilitatem subsistendi, quae dat in nā diuinā et denique, ut alia omittam, qd tria opposita diuina realiter sufficiant oppositionem et hinc ꝓbat 2°: nā etiā revelatione supposita quicumque natis discursus manet intra sphaeram luminis natis solum ꝓducitur ex creati natur cognoscibilibus: q̄ hec potius inclinant ad affirmandum impossibilitatem huius misterii, ut ex ꝓxime dictis colligitur q̄ de

Probat 3°: qd si supposita revelatione posset intellectus natur acquirere cognitionem evidentem, qua demonstraretur repugnare contradictionem, seu possibile misterium

trinit

trinitatis, posset evidenter cognoscere hoc misterium de facto existere, et illius existentiam demonstrare; sed non potest evidenter demonstrare naturali ratione hoc misterium existere, ut iam probatum est: ergo nec potest demonstrare illius possibilitatem. probatur maior ex Aristotele, qui 3° Physicorum text. 32 asserit quod in perpetuis non differunt posse ab esse. Denique probatur ex eo quod apud theologos est receptissima, firmiter statuente possibilitatem incarnationis, sive unionis hipostaticae videlicet personalitatis verbi ad naturam humanam etiam supposita fide demonstrari non posse; cum tamen sit gloriosius. Ergo multo minus possibilitatem trinitatis, quae longe est difficilior etc.

Hoc tamen stat, quod supposito lumine supernaturali fidei, ratio naturalis possit efficaciter non posse demonstrari misterium trinitatis esse impossibile. idque probatur 1°: quia principia, quae suadent illius impossibilitatem desumuntur ex rebus limitatis, et finitis; a quibus ipsa ratio naturalis dictat non valere ad rem simpliciter illimitatam, et infinitam qualis est Deus; quia in hac potest aliquid abscondi, quod naturalis intellectus, ut pote finitus capere, vel investigare non possit. 2°: quia etiam dictat ratio naturalis, quod in his quae de Deo naturaliter non capimus debemus potius stare revelationi divinae, quam proprio discursui naturali: nam intellectus hic circa sensibilia et imperfecta quotidie decipitur; quo modo non reputaretur stultus, suis fallaciis fidere circa supernaturalia et infinita. 3° quia solutis probationibus argumenta quae fiunt contra possibilitatem huius misterii, et deinceps toto tractatu videbimus obiectiones aptandas quae deserviunt, et similitudines etc. et invenietur ratio naturalis quibus difficultas intellectus non nihil emolitur et rationes impossibilitatis non parum enervant.

Pro resolvenda 3ª difficultate sit 4ª conclusio: si virtus interveniat elevans naturalem intellectum, poterit ille comparare cognitionem evidentem misterii trinitatis. unde saltem

de

de p[oten]tia Dei absoluta poterit viatori dedi evidens notitia trinit[atis]
extra visionem beatificam, est D. Sam. Bezquez cum supra
citato defendit cum aliis pluribus cum P. Montoja, quod suffragium
nostrum placuit ab dicere. dicetur explicatione, quo facilius percipiatur et probetur.
videmus hucusque nullum assignari posse medium naturale ex quo possit
intellectus naturalis evidenter inferre cognitionem trinitatis. videmus insuper
intellectum naturalem participare nequire cognitionem evidentem huius
mysterii, nisi per aliquod medium, ex quo illud inferat: neque trinitati mysterium
esse posse nisi ex comprehensione [illegible]. Unde solum restat
recursus ad medium supernaturale in quo, vel ex quo evidenter cognito
possit trinitas evidenter cognosci. cum autem medium supernaturale nequeat
evidenter cognosci ab intellectu naturali nisi per supernaturalem virtutem
quae elevet illius capacitatem. [illegible] debere intervenire
virtutem supernaturalem elevantem naturalem intellectum ad cognitionem evid-
entem trinitatis.

Quod autem elevatus intellectus per virtutem supernaturalem
possit ad evidentem cognitionem trinitatis pervenire, planum
fiet, si reperiatur medium aliquod supernaturale in quo, vel ex quo
evidenter cognito talis evidens cognitio habeatur. quod tamen,
cum medium quod communiter assignant ab Authoribus huius
sententiae, et afferunt nostri [illegible] probatione: neque evidens est quod intellectus cog-
noscens evidenter ipsum trinitatis mysterium. quod igitur medium
sit, si Deus evidenter ostenderet homini operi se esse qui lo-
quitur illa, homoque tam clare cognosceret Deum loquentem
atque cognosceret [illegible] loquentem cum illo pacto loquitur
deinde diceret Deus se esse trinum et unum. certum est Deum
esse trinum et unum sicuti [illegible] maiori evidentia [illegible] evidens
Deus non esse mendacem. motivum evidenter notum supponendo evid-
entiam, [illegible] obedientiam, [illegible] evidenter; [illegible]
cum testificatione divina tamquam in medio evidenter cognito

cognos-

cognosceret evidenter hoc esse misterium trinitatis.

Tertium medium, quod etiam proponi solet est etiam ipsa visio beatifica, qua Deus immediate cognoscitur evidenter ut est in se, videlicet [illegible] trinus et unus. Si enim intus viatoris devaret ad cognoscendum evidenter huiusmodi [illegible] visionem, qua beatus fruitur Deo, cognosceret etiam evidenter obiectum illius visionis: ergo in visione ipsa tamquam in medio evidenter cognito cognosceret evidenter misterium trinitatis. Quarto si alicui viatori revelaret Deus visionem suam per aliquod tempus, quod aliqui non immerito sentiunt contigisse D. Paulo, quando raptus est in 3um coelum, potuit postea memoria huius visionis evidenter cognita esse medium ad evidenter cognoscendum trinitatem. 4° actus supernaturalis fidei de misterio trinitatis si cognoscatur evidenter erit medium ad inferendum evidenter trinitatem, cum evidens est actum supernaturalem esse verum. [illegible] miraculum factum in confirmationem veritatis huius misterii: neque enim sic discurreret intus: neque enim verum miraculum fieri ad confirmationem falsitatis; dicitur miraculum factum in confirmatione huius misterii, ut ergo evidenter cognosco quod hoc misterium est verum.

Notandum tamen ut haec media evidenter inferant debere cognosci ut supernaturalia vel facta supernaturaliter, ut initio dicebam: sic enim habent connexionem cum veritate illata, quia supponunt aliunde tamquam quod evidenter notum, cognitionem supernaturalem esse non posse falsam: unde si affirmant trinitatem existere, ita debet esse quod affirmant, alioquin Deus concurreret ad errorem. Sed quaeres ad notandum haec media evidentiam [illegible] generarent, et generent [illegible] certitudinem; quia media haec sunt extra trinitatem nec habent intrinsecam connexionem physicam et entitativam cum illa, sed tantum intentionalem et extrinsecam: ad evidentiam autem requiritur medium intrinsecum et intrinsece connexum cum obiecto infe-

rendo

Sed in quest. de noie, qualis est hec, 9gruentius censere vident nri Deli Deffensores advertentes evidentius esse denominandam quam gignit ex predicti mediu, seu prius cuius vo est hec: ille discursus censet evidens cui resilire non potest intellectus nulla roe diuer ntiue 9tereursus obtus in antib9 9ponib9 explicatis: d intellectus resilire non potest nulla roe discursus supra facto, ut ex testimonio Dei evidenter loquentis: ergo evidens ille discursus, et consequenter erit evidentia notitia quam gignit.

Sectio 4ª

Fit satis obiectionib9, que 9 precedentes 9clusiones opponuntur.

Obiicies 1° 9ª 2ª 9clusiones: natali discursu colligit Deus esse summum bonum et rursus discursu nali colligit bonum quod liber esse sui in[...] fusiuus seu 9municatibus sui. atque in summa hec 9municatio nequit esse in productione creaturarum adextra, quia hec est limitata et finita: ergo debet esse ad intra et in eadem na. Ergo eius colliget poterit nali discursu Deus esse summe 9municabilem ad intra, ac proinde suam nam alteri personam 9municare posse. Resp. posse quidem nali discursu cognosci Deum esse summum bonum et ex eo quod bonum sit 9municabilis sui etiam posse discursu nali colligere Deum esse 9municatibus ceteris 9municatione possibili: unde colligere potest Deum defacto 9municare suam bonitatem creaturis et pro ducendo et posse infiniti alias similiter 9municare bonitatem. colligere vero 9municationem dinam bonitatis ad intra nequit intellectus precise ductus lumine nali: quia hec 9municatio in identitate na cum multiplicatione personarum, nihil occurrit in nri, unde tales 9municationes inferat: nam potius videtur omni 9municationes cuius quod boni creati exercent diuersis in omnio

mo; preter quę qd ex ipso ant' ducer in lu¯y nali lumine ad inferendu¯, hanc sum̄ā Dei comunicationē intra numeru¯ triu¯ personaru¯ contineri? cur n̄ paucioribus, cur n̄ pluribus comunicetur? certe hoc discursu nali n̄ potest inferre.

Obijcit 2°: eui deus e' roe nali: Deus e' summe foelix: at n̄ potest eē summa foelicitas sine consortio pluriu¯ gaudentiu¯ eodē bono: ergo dant' in Deo plures persone eodē bono gaudentes. maior pbat: q' primus Parens n̄ censebat e' foelix brutorum consortio, denec lua pducta e': ideo m dixit Deus n̄ē bonu¯ hoīe eē solu¯ et hoc qdē pbat: Deo n̄ posse deseruire ad solatiu¯ et foelicitate consortiu¯ creaturę. et consequenter deberet habere consortiu¯ personaru¯ diuinaru¯ eiusdē nē. Rndeo maior assumpta eē vera, minor vero eon eē demonstrabilis roe nali: lit m consortiu¯ similiu¯ conducat ad solatiu¯ et felicitate accidentale personę create et finitę, qualis erat Adam: n̄ tn̄ ad felicitate essentiale et infinita¯ quā Deus in se ipso potest habere. Deus igit crederet summe felix in se ipso, qui nullo alio indiget et in se continet summu¯ bonu¯ summe delectabile quo frueret, quęvis n̄ cognosceret habere consortiu¯ alteriu¯ personę seu creaturę extra suę limitatę bonitatis.

Obijcit 3°: crep posse eē mediu¯ ex quo nalii intu¯ euidenter inferat misteriu¯ Trinitatis: ergo nalir poterit intin habere cognitionē euidente¯ Trinitatis: conā patet, qd n̄ diuinę noi probemur ad hanc cognitionē euidente¯ deueniendi, nisi quia n̄ suppetit nale mediu¯ ex quo possit haberi. antis vero pbat: q' in oibus creaturis e' aliqd vestigiu¯ Trinitatis ut dicit Sanctus Augustinus lib° 6 de Trinit. cap. 10, at m hoīe pręcipue reperit Trinitatis imago ut comune e' theologi ius S. Thoma ad illud Genesis 1. faciamus hoīem ad imaginē et similitudinē nrā: ubi Trinitatis loquit' d hoī ipso qd in creatr reperiat vestigiu¯ vel imago Trinitatis possunt eē mediu¯ ad illa¯ euidenter cognoscendā, siquidē per vestigiu¯ devenire possumus

ad clarã notitiã imprimentiũ, et per imagines ad clariorẽ cognitionẽ exemplarĩ: ergo creæ possunt eẽ media ad inferendã cognitionẽ existentiæ trinitatis.

Respondeo nihilominus, ad probationẽ dicẽ reperiri quidẽ in creatis aliqd vestigium trinitatis, et illius imagines, ceteris valde imperfectas et ex [illegible] similitudine huiusmodi mixtas cũ maxima dissimilitudine. Dicit itaq; creatã vestigium trinitatis quoad potẽ, sapientiã et bonitatẽ eo qd in creaturarũ productione pa, sapã et bonitas divina resplendeant, quæ perfectiones appropriant personis, videlicet pa patri, sapã filio et bonitas spiritui sancto: huius mi vero proprietates personales, quibus præ dictæ perfectiones appropriant, nullatenus in creatis cerni possunt, unde nec si vestigium huius misterii quoad proprietates suas attributionis et fecunditatis, neq; quoad trinitatẽ personarũ, in eius essentiæ unitatẽ.

Similiter hõ dicit imago Dei eẽ tertio; potentias in unitate aĩæ, in quo g; ñ videat quantũ distet dissimiliter eẽ trinitati. Et nõ huius dissimilitudo sitæ in eo qd tres personæ sunt inter se distinctæ realiter et tñ sunt eiusdẽ realiter cũ unica essentia; hominis vero potentiæ, si realiter distinctæ astruant, ñ solũ sunt realiter adinvicẽ distinctæ, sed etiã distinguunt realiter ab aĩa, in qua solũ dicunt habere unitatẽ, q subordinant illi. qd si potẽ ñ distinguant realiter distantiã roe nra aĩã, g; ñ videat quãm sit dissimilis hæc trinitas potentiarũ quæ realiter sunt eiusdẽ inter eas aĩã, a divinorũ personarũ trinitate quæ licet sint eiusdẽ realiter cũ essentia sunt tñ [illegible] distinctæ realiter inter se. Et dicit hõ imago Dei roe operationũ seu productionũ actuũ intelligendi, et volendi in hĩe a quibus distat ã Deo; q eæ actus hominis sunt accidentales et ab essentia aĩæ realiter distincti multisq; adminixti imperfectionibus; personæ l Divinæ nec accidentales nec ab essentia distinguunt nec imperfectiones possunt habere. quo igitur iure poterit hõ, quatenus imago eẽ medius ad cognoscendũ evidenter misterium trinitatis? concludo itaq; cum Aug. et cum S. Thoma

ubi cum creare exempli explandi aliqualiter misterium trinitatis 29
de quo ipse supponit avensem, et notitiam, non ad illud evidenter investigandum, et inferendum.

Quaeritur 3° dico ad argumentum 4m. supposita revelatione, ex quo evidenter cognitis posset intellectus angelicus, vel alius perfectior potest devenire in evidentem notitiam trinitatis, salva revelatione praesupposita. Ergo salva revelatione praesupposita poterit intellectus naturaliter evidenter cognoscere misterium trinitatis. Probatur antecedens: nam homo quamvis naturaliter quod non implicat contradictionem esse possibile, potest evidenter cognoscere naturaliter Angelus, ergo etiam potest evidenter cognoscere misterium trinitatis non implicare contradictionem: ergo potest evidenter cognoscere per hoc medium esse possibile misterium trinitatis. Maior probatur, quia potest angelus solvere implicationes, quae in contrarium opponuntur, ut et nos eas probabiliter dissolvamus, imo evidenter, ut volunt quidam Arrubal et alii. Ex solutis implicationibus, apparet non implicare: ergo cognoscere potest angelus evidenter hoc misterium non implicare contradictionem, et evidenter esse possibile, nam frequenter iudicat possibile id quod nulla opponitur implicantia, quae non solvatur. Quo versus tunc subiicitur inferunt ex nostris principiis, scilicet quod sicut media possunt occurrere naturaliter intellectui angelico, vel alteri possibili post revelationem etiam potest seclusa revelatione; cum ea sunt media naturalia et quodlibet medium naturale sit obvium proportionatum rationi intellectus naturalis Angelici, vel alterius possibilis. Unde quod semel demonstrata possibilitate poterit demonstrari existentia huius misterii; nam etiam ratione naturali sciunt ideo nihil posse esse in Deo quod absolute non sit, aliquin Deus in tempore mutaretur, quod ipsum desinit verbum a nobis supra relatum scilicet quod in perpetuis non differunt posse ac esse. Ergo etc.

Respondendo negando antecedens: nam sive ante sive post revelationem nullum medium naturale potest occurrere Angelo, aut cuilibet alteri naturali intellectui possibili ex quo deducatur evidenter existentia, et possibilitas misterii trinitatis, ut ex dictis est. Ad probationem data maiori, tamen minus, nullus probatio

li quendāc: Angelus potest solvere implicationes sibi ocurrentes ex illis quae in dicto suo opinant omittit more: potest omnes omnino implicationes solvere non more: notavi ig in probatione 3ae dicti quod an vili evidenter solvant; imo et evidenter cognescant solutae implicationes quae communiter opponunt ex principiis naturalibus contra misterium trinitatis, adhuc om non posse ferri naturale iudicium de illius possibilitate vel existentia, neque hic expediti, for mi daver nihil omninus naturali sibi suadens alias profundiores difficultates manere quod pre non sit satis propter sublimitatem et excelentiam misterii roe cuius principiis naturalibus repugnare videt.

Aliter procedimus nos in iudicamus frequenter de possibilitate rerum naturalium, aut etiam supernaturalium quae nituntur principiis fidei. debi in fere semper tantum probabiliter decernimus esse possibiles, quia implicationes in oppositum facile solvimus, et roe eius prudenter censemus, non latere implicationes alias difficiliores, praeter eas, quae nobis ocurrunt aut communiter opponunt adeliderij; ego, videó fortase manere semper intra lineam probabilis iudicium quo decernimus, aliquid esse admittendum ut posse quo argumentis naturalibus precise de non implicat rei dejunctis ex solutione implicationum, quae communiter obiciunt. forte non sufficit ad inferendum absolute illius possibilitatem, de hoc alibi, in hic non sufficienter sit satis duobus illis quae subinferebant contra nostra doctrina.

Instabis. inter posse et impossibile non dat medium: debet ergo unicuique entitati convenire unum ex his duobus extremis sed roe naturali demonstrari non potest misterium trinitatis esse impossibile ergo poterit demonstrari esse possibile hoc misterium, et consequenter evidenter cognoscere poterit roe naturali illius possibilitatem. Sed haec stat optime, quod demonstrative demonstrari non possit alicuius rei impossibilitatem praesertim si sit sufultus lumine ~~naturali~~ supernaturali et quod nihil omninus illi non ocurrat naturale medium ex quo possit eius dem

rei possibilitatem evidenter inferrò: quod licet utrumque rei debeat vnum ex his duobus extremis convenire, potest enim intellectus anceps esse, dubitareque de utroque, nec habere medium, ut evidenter cognoscat alterum, quam altero affirmandum esse. quare toto casu, quod assumitur in instantia sola ultima consequentia, quae propositionem probat, neganda est.

Instabis 2°. nam diximus, supposita revelatione Domina efficaciter probare posse naturalem intellectum, quod non demonstratur misterium trinitatis esse impossibile, consequenter quod ratio naturalis deffendere poterit non esse impossibile hoc misterium, ut docet sanctus Thomas 1 p. q. quaestio 32. sed id quod probatur et deffenditur non esse impossibile, probatur et deffenditur esse possibile, siquidem iuxta regulas bonae dialecticae possibile et non impossibile sunt aequivalentia: ergo saltem revelatione supposita potest evidenter cognosci possibilitas trinitatis. Respondeo ad instantiam ex dictis in obiectione unde assumitur unum illud, scilicet supposita revelatione, posse naturalem intellectum deffendere misterium trinitatis non esse impossibile, quatenus potest solvere implicationes oppositas, quas lumine ipso revelationis cognoscit esse falaces, hoc autem non tollit, quod viribus suis nunquam audeat possibilitatem affirmare, ymo ex propria natura libus inclinet potius ad eam negandam, ut persistat in adhuc maneat suspicio, imo et prudens persuasio, qua intelligat aliquas maiores difficultates latere, cogentes abstinere a iudicio de possibilitate huius misterii.

Sectio 5.a
Difficilioribus obiectionibus satisfit.

Restant adhuc difficiliora argumenta quae explicatur, et solutione magis roborabitur statuta doctrina. Primo sic obijcitur quaelibet potentia perceptiva potest attingere naturaliter suum obiectum, quod intra suam sphaeram continet, sed misterium trinitatis continet intra sphaeram adaequatam intellectus creati: ergo creatus intellectus potest attingere naturaliter misterium trinitatis, cum sit de obiecto quod continet intra sphaeram adaequatam ~~potentiae~~

ponit

intellectus evidentem cognitionem habere, sequitur quod evidenti cognitione posset attingere mysterium hoc intellectus creatus. Maior probatur: si bene, quia dato, quod mysterium trinitatis est obiectum intelligibile, et obiectum intelligibile continetur intra sphaeram adaequatam intellectus creati: ergo mysterium trinitatis continetur intra sphaeram adaequatam intellectus creati.

Confirmatur: quia si naturaliter non posset intellectus creatus attingere trinitatis mysterium, neque supernaturaliter posset, at potest supernaturaliter, ut nos defendimus: ergo et naturaliter, quod continetur intra sphaeram illius. Maior probatur: quia nulla vitalis potentia potest etiam de potentia Dei absoluta attingere obiectum, quod est extra sphaeram sui obiecti adaequati, ut patet in potentia vitali visiva, quae nec supernaturaliter potest audire sonum, et in potentia vitali auditiva, quae nec supernaturaliter potest videre colores, ideo quia sonus est extra sphaeram potentiae visivae, et color extra sphaeram potentiae auditivae: ergo si trinitatis mysterium non esset intra sphaeram adaequatam intellectus creati, et posset illud naturaliter attingere, nec supernaturaliter posset.

Ad argumentum concedo maiorem, est satis dubia, quia potest aliquid intra sphaeram obiecti adaequati alicuius potentiae contineri, et non esse naturaliter attingibile ab eiusmodi potentia. Propterea libenter maiorem distinguere claritatis gratia: quaelibet potentia perceptiva potest attingere naturaliter suum obiectum, quod intra propriam illius sphaeram continetur, si sit naturaliter attingibile a tali potentia, concedo maiorem; aliter non, maiorem concedo, nego minorem, et nego consequentiam: ratio est: quia obiectum attingibile ut sic abstrahit ab obiecto naturali et supernaturali: unde virtus cognoscitiva intellectus creati abstrahit ab eo quod possit obiectum attingere per actus naturales, vel supernaturales. Stat ergo bene, quod obiectum contineat intra sphaeram illius, et tamen nequeat illud attingere naturaliter, quia ratione suae supernaturalitatis non est attingibile nisi supernaturaliter, seu per actus supernaturales. Hinc ad probationem maioris concessa maiori distinguo minorem: quod obiectum intelligibile continetur intra sphae-

ram

sphera adequata q intra creati subiecti intelligibilis dico mire subiecti naturaliter intelligibilis detracte et detracte supernaturaliter intelligibilis non minus: quae distinctio satis ibat ex dictis, nec eger aliam explicare.

Ad confirmationem non minus et probationem dico; nullus potentia vitalis posse attingere de potentia etiam absoluta Dei obiectum quod est extra spheram sui obiecti adequati complectentis tam obiectum quod potest attingere naturaliter, quam obiectum quod potest attingere supernaturaliter: alias omne quod non posset attingere supernaturaliter de potentia Dei absoluta obiectum quod licet contineat intra spheram adequatam, non tamen contineri ut attingibile naturaliter et supernaturaliter. exemplis ponamus visibilis et auditive potentiae quae nobis est, quia sonus et color non conveniunt in aliqua ratione communi quae sit attingibilis ab utraque potentia, neque me facultati visibilis audire, neque auditivae videre, sicut est obiecti supernaturali ei cognoscibile. Ratione eius supernaturalis visibile da etiam colore ei auditivae supernaturaliter, ante hunc utrumque obiectum cadet sub facultate utriusque potentiae: sub alia naturaliter, sub alia vero supernaturaliter et cadet erit in obiecto recto.

Ex dictis sumitur quod sermo nobis huius quae fuit et debet esse de cognitione iudicativa mysterii trinitatis; nec siloquamur de cognitione apprehensiva, quam monuimus in initio posse naturaliter intellectum habere aliqualem apprehensionem huius mysterii; unde quam licet omittamus, obiectum quod supernaturaliter attingi potest a potentia, posse etiam naturaliter attingi cognitione iudicativa et apprehensiva nihil infert contra nos extra praesentem materiam; ideo tamen non est naturaliter, quod omne obiectum, quod potest supernaturaliter attingi per actus iudicativos intellectus possit similiter attingi naturaliter per actus etiam iudicativos, de se satis est quod sub aliqua ratione percipiatur a potentia naturali ut pertineat ad illud obiectum adequatum.

Dices adhuc: homo quia quod intellectus naturalis posuit supernaturaliter habere cognitionem evidentem trinitatis, supponit

ar colligit apparare pone hanc cognionem per potentiam obedientialem quae residet in ipso intu et roe cuius elevabilis e ad tales effectus supernales. Tunc sic quaelibet potentia obedientialis effectiva tre[s] ceptiva, t e ipsa entitas elevabilis, t supponit in entitate perfectionis, l formalitates identificatas ipsi, d ipsa entitas e nalis et perfectio identificata ipsi ipsa e nalis. ergo potentia obedientialis tu engerit potentia nalis, et qui potentia nalis saltem quantum e ex se potest suum actum exercere ad quem e potentia: ergo si potest intus nalis habere cognionem evidentem trinitatis obedientialiter, ergo potuerit habere nalis saltem quantum e ex se.

Explicatur idipsum ulterius exemplo philosophico nam communiter dicitur posse nalis quantum e ex se recipere formas supernales, vel simul plures quinales eo quod possit illas recipere supernaliter seu per potentiam obedientialem. Similiter possumus ratiocinari de intu et cognione evidente trinitatis et Hinc rursus confirmat vii argumento facti: nam hoc ipso quod potentia obedientialis intus sit nalis, potest ab angelo nalis cognoscente comprehendi talis potentia: ergo ex evidenti cognione talis potentiae deducet angelus ad cognionem evidentem trinitatis. pater cons: quod comprehenso vel transcendentali potentiae ad trinitatem cognoscit evidenter trinitatem, d potentia obedientialis intus e vi transcendentalis potentiae ad trinitatem, tamquam ad trinitatem: ergo comprehensa huiusmodi potentia obedientiali cognoscet evidenter trinitatem, nempe misterium trinitatis.

Probo intus habere utique perinde entitatem capacitatem ut elebetur ad elicien[dam] cognionem evidentem supernalem de misterio trinitatis et in ea supper addo hanc capacitatem ut elebetur eo ipso nalem entitatem intus nostri sicut in qualibet alia potentia obedientiali receptiva, t effectiva e nalis capacitas illa, quae ellebatur ad effectionem, t receptionem supernalem. do propterea quod roe huius capacitatis

elevabilis dicat^r intus posse q^d esse here cognionem evidentem trinitatis. Falsus tamen erit semper, q^d exinde dicat^r intus posse nalis cognionem trinitatis here, l posse here cognionem nalis evidentem illius, etiam quoniam est esse: q^d cognitio talis evidens, semper erit cognitio supernalis, nec habebit, nisi ex elevat^e intus per donum superiale q^d manifeste patet in eodem intu nro, cum visionem beatificam ad quam ~~[illegible]~~ similiter dicitur here quoque obedientialis et cum cuius dicitur here virtus esse, nec tamen dixerit ullus l intus posse nalis ellicere visionem, l visionis ipsius ee aliquomodo nalis cum ipsius intus.

Exemplum de

mula nihil addit difficultati nec egeat alia explicat^e, nam sufficienter colligitur, quo modo sint applicanda, quae dicta sunt. ad demonstrationem dico, ex partiali virtute, l. cum non posse intus devenire ad cognionem tri maxime q^d partialis haec virtus non exigit per se aliud comprincipium sive virtutem partialem, quae comprequiritur ad tri, et q^d sit indebita nisi sic a se, hoc intus cum alterius comprincipii supernalis requisiti ad evidentem cognionem trinitatis: non tamen e ipsi debitus, unde si comprincipium ponat^r eliciet aliquam in exercitio suo cognionem et si non ponat^r non eliciet: quare intus sine comprincipio supernalis, sicut est virtus inadaequata cum cognionum, quae dicitur supra, ita etiam est cum ipsius inadaequatus, ac proinde insufficiens et quasi dimidiatus ani cum ~~[illegible]~~ illius, sicut hoc pro omni hoc currit, est insufficiens ani ad inferendum hanc entitatem signatam currere nisi accedat aliud partiale ani, nempe q^d haec entitas est ho.

Obijcies 6°: clara Dei visio extra statum beatitudinis nequit ee medium sufficiens ut misterium trinitatis cognoscat^r intuitive atqui si posset in illa cognosci trinitas evidenter abstractive, esset etiam medium sufficiens ad cognionem intuitivam eiusdem: q extra statum beatitudinis nequit visio clara Dei ee medium sufficiens ad evidenter cognoscendam trinitatem etiam abstractive. mair. e certa: q^d cognitio intuitiva

trinit.is est visio beata, cuius resp. partii vare non potest cognitio illa alis hal-
tiva, quam nos admittimus, si qua dari potest in homine viatore. min. prob.
quia cognitio evidens trinit.is habita ex visione clara Dei, quae hic probo
evidenter cognita, cognosceret indicative eius in visione clara Dei
esse cognitionem intuitivam, Dei ipso cognosceret existere, et presentem esse
trinitatem quae est obiectum talis visionis: quia in visione clara Dei cognosceret
evidenter intuitive misterium trinit.is. patet cons. ultima, quia cognitionem
esse intuitivam obiecti nihil est aliud quam attingere presentiam, et existentiam
obiecti, seu cognoscere obiectum ut existens et presens.

Rei huic argumento quod
acriter urget et urget p.m. Bonquet, ubi supra citatus, respondeo
iuxta nostram ad probationem data maioris, et minoris negatam ipsam, cuius
ratio est quia falsa, et certum evidenter in ista, quae antichristus existit,
et presens est, quae attingit existentiam et presentiam antichristi, nec
ideo quae intuitiva cognitio, aliud enim est quod cognitio attingat existentiam
et presentiam obiecti, [illegible] et aliud longe diversum quod
res sui esse reale pendeat ab existentia et presentia obiecti quam
attingit. sic potest competere cognitioni abstractivae. unde distinctio
bus cognitionis intuitivae, cognitio igitur abstractiva quam nos ad
mittimus, dato quod affirmaret existentiam trinitatis, non dependeret
per se ab illa, quatenus cognitio est solum indirecte, quatenus est creata
et mediate, quatenus pendet a visione quae per se et immediate depen
deret ab existentia trinit.is. ad hoc cognitionem intuitivam debere esse
immediatam obiecti, non ita abstractivam quae solum esse mediata.

Rogabis
hic an per media illa quibus diximus esse, posse viatorem habere cognitionem
evidentem trinit.is possit pervenire ad talem cognitionem quae licet non sit
intuitiva, sit tamen quidditativa. vocatur autem cognitio quidditativa ea
quae respondet questioni querenti quid est res. seu definitio quae explicat essentiam
rei, seu res per propriam essentiam. hinc in definitio abstractiva dicitur quidditas
rei, et definitio formalis dicitur cognitio quidditativa. quo est, sine qua

Deus definire posset suum, Deque mō n̄ est expediū disputare, illa dicen qᵗ ditatīva cognitiō trinitati quæ hoc mūs tripersonalitas per sua prædicata essentialia, ī illis per prædicata ɔmunia et propria. et in hoc sensu Dico pcabū, an possit viator here cognitionis qᵗditativas trinitˢ per media superius designata.

Affirmative respondendus videtur et rō est qᵗ cognitiō intuitiva ē, quæ fit per propriā speciē existentiæ obiti et ex illius detractione efficiat obiti existentis veluti cum quis videt parietē: ā lis n̄ procedat ex detractione existentiæ, nec per speciē propriā illius potest haberi cognitio clara misterii trinitˢ explicandi per sua prædicata ɔmunia et propria: ergo potest haberi cognitio qᵗditativa trinitati, quæ n̄ sit intuitiva. Coā patet: qr cognitiō hæc ecet qᵗditativa, et n̄ intuitiva. maior vō probat: qᵗ ex ~~existentia~~ detractione testificationis divinæ nos revelantis evidenter, et explicantis prædicata ɔmunia, et propria clare, et distincte, n̄ ē dubium, qr dicursu supra formato cognosceret intellectus viatorū evidenter prædicata ɔmunia et propria trinitˢ clare, et distincte, quamvis n̄ affirmaret eorum existentiam: sicuti cognosceret qᵗditative hominis per sua prædicata ɔmunia et propria, qui cognosceret illum ut animal rāle, quamvis n̄ cognosceret existere hoīs absolute: ergo similiter poterit ī hoc genere cognitionis trinitati.

Sectio 6ᵃ

Ultima obiectio cum suis instantiis expeditur.

Obiicit. videlicet quia transcendentalis creaturæ ad Deum, seque ad creaturas ē rū ad Deum, n̄ solum ut unum, sed etiā ut trinum; ergo hoc ipso potest Deus evidenter ex creaturis cognosci ut trinus, et unus, mediante nāle medium, ex quo nālis intellectus possit evidenter cognoscere misterium trinitatis. Maior imprimis probatur: qᵗ creaturæ procedunt a Deo ~~qui re ipsa procedunt a Deo~~ n̄ solum ut unus, sed etiā ut ~~trino~~ trino: ergo rū creaturæ ad Deum tamquam ad eum, ē ad Deum ut unum et ut trinum. ant probat: qᵗ creaturæ procedunt a Deo, qui reipsa ē; procedunt ā a Deo cum sit ē reale; nā Deo cum consideratione nostri

intus. d Deus re ipsa e non solus unus, sed etiam trinus: ergo procedunt a Deo non solum ut uno, sed etiam ut trino. cuius, creae refferrantur ad Deum quatenus ab illo producunt, ideo sunt erit ex parte Dei tres immediatus respectus creativus, qui est immatus prius productibus earum. Deinde probatur etiam minor syllogismi: nam angelus natura sua cognitione clarissime comprehendit [struck] res, quae dicunt ad Deum creae, tamquam ad eas, et conveniter eadem claritate cognosceret tres tales res. ergo etc.

Resp. nando

maiorem ad probationem naturalem anime, cuius probationem maior est vera sicut et dicimus: Deum in se iis principiis aliquid, quod non in illo consideramus, sed eius virtus, quae realiter est et entitative a in ipso Deo producit creas, et est earum prius. minor etiam cuius ex probationem succedit. nam primi cea: cuius loco debebat hoc inferri: ergo creae procedunt a Deo, qui non solus est unus, sed etiam trinus, quae verissima est et concedenda. stat cum obtime quod creae procedant a Deo, qui re ipsa trinus est, et quod formaliter non procedant a trinitate sed ab omni potentia, quae in Deo est; quia ratio formalis producendi est omni potentia, non trinitas. hinc est quod res creant ad Deum tamquam ad eum sit ad Deum ut omnipotens, non ad Deum ut trinus, nam ut obtime in argumento addidit, ideo non est ex parte Dei [struck] respectus, qui dicunt creae ad ipsum, quod est immediatus prius productibus earum: ergo hoc sicut formaliter omni potentia illa erit trinus, quod respicit. unde licet angelus comprehendat clarissime respectus istius creatus, non cognosceret clare trinitatem, quia non trinitas sed omni potentia est tres respectus istius mi,

Inferes: ergo eodem modo producerent creae, si una tantum persona daret in Deo, in qua resideret omnipotentia. quae cea bene deducit ex dictis, et videt manifeste falsa: quia creatio non est indifferens, ut producat ab omnipotentia vera et possibili, vel ab omnipotentia impossibili et chimerica, sed debet respicere veram et possibilem omnipotentiam, quae de facto est, ut ab illa producat; atqui omnipotentia, quae de facto est nunc identificat

sibi

sibi trinitatis personarum: et hanc proinde de ratione creationis nec produceret eodem modo, si factum esset in unica persona. Adeo dicendum esse, quod nobis manifeste vera est sententia communis meliorum nostrorum theologorum non requiri per se trinitatem personarum ad creativam productionem: unde posse sequendo eodem modo produceret creationem, si per impossibile trinitas personarum non daretur in Deo, in carente tamen illius omnipotentia.

Ad id quod in oppositum afferebatur, dicendum creationem respicere indifferenter omnipotentiam chimericam vel possibilem; de facto respicere veram et realem omnipotentiam, quae de facto est, et a qua de facto producitur. et quamvis vera sit quod de facto omnipotentia, quae de facto datur identificatur sibi trinitatis personarum, tamen haec necessitas identificationis cum tribus personis non se tenet ex parte creationis, de extrinseco ipsius omnipotentiae. quare creatio solum postulat omnipotentiam in Deo, quae vera sit, non vero postulat neque procedit ex eo, quod existat ipsa omnipotentia in Deo, ut vera sit. exemplum ex proximis huius doctrinae reperitur in homine, cuius actus visionis convenit a facultate videndi, licet a facultas videndi petat sibi ipsi identificare in homine facultatem ratiocinandi; nihil ominus facultas ratiocinandi non potest requisita ad actum visionis. quod aeque bene convenire posset ab homine habente facultatem videndi sine facultate ratiocinandi: ut cernitur in equo, qui sine facultate ratiocinandi producit actum visionis quia habet facultatem videndi.

Dices: Hinc inferri non creationem ad Deum, tanquam adaequatum praescindere a trinitate personarum, quae datur in Deo. et creationem vero non praescindit a trinitate personarum, quae datur in Deo; ergo est ad Deum ut trinum. Maior probatur, nam actio, qua creatur a Deo ala valii vel est intrinsece alligata huic numero Deo. Verum quod non valet, quod ab altero conveniat quantumvis per impossibile daretur alter Deus: sed hic numero Deus est trinus. et alter, si per impossibile daretur non esset trinus: ergo intrinsece alligata est haec actio Deo trino, et consequenter non praescindit a trinitate personarum quae datur in Deo. maior huius discursus fere probatione non indiget: nam actio ex suo formali suo modo conceptu habet esse determinationem ultimam

ut actus potius proveniat ab hoc agente, quam ab alio, e non minus illius. q. e. intrinsece aligata huic numero agenti, et non indifferens ad aliud.

Confirmatur

Roborat vero facta: fingamus in dari alium Deum, qui non sit in personis trinus. actio proveniens ab illo esset diversae speciei ab actione modo proveniente a Deo trino, cum esset aligata naturae alteri Deo diversae speciei a Deo trino: quod non neget actionem exprimere eius speciem a principio, quorum sunt actiones: quod actio de facto proveniens ab hoc numero Deo, qui trinus est, non solum sumit suam speciem a Deo, ut uno, sed etiam ut trino. patet consequentia: quia quod de facto non detur alius Deus non trinus, non tollit quod actio habeat speciem a suo principio eodem modo, atque si revera daretur alia actio alterius principii, a quo differret in specie, modo iam explicato. quod de facto actio proveniens a Deo non praescindit a trinitate.

Pro solutione libet observare doctrinam Eximii Patris Cardinalis de Lugo disp. 20 de incarn. num. 46 afferentis, attributa divina non solum habere individuationem quoad rem in reale, et entitatibus, hoc est, quatenus imbibunt inse omnia, quae sunt realiter identificantur, sed etiam quoad rem formale, et abstractum, hoc est quatenus exprimuntur per suas speciales rationes explicitas, ut adinvicem distincta ab aliis attributis. ergo omnipotentia ipsa divina dicitur in suo conceptu explicito esse hanc virtutem omnium productivam et per illam habet differentiam individualem, unde sicut facit Deum differre ab omni alio ente possibili, ut certum est. illud autem quod facit hoc ens ab omni alio differre dicitur individuum, seu differentia individualis rationis entis, et idem est de aliis attributis.

Modo ad difficultatem obiectam respondemus: negatur re vera rationem creaturae ad Deum praescindere a trinitate personarum: quippe quod de ratione sua ad Deum, qui re ipsa trinus est, non convenit ab exigentia creaturae, sed ab exigentia virtuti de se potenti in tribus personis

personis existere. [illegible] de nõ mãrg. ad probationẽ dis̃quenda ē
maior ex doctrina observata: actio qua producit aīa ralis ē
intrē aligata huic numero deo, vt individuatiõne eius est
explicitis oi poẽ, i.e. eodẽ modo vt in individuatiõne alterius eius
videlicet secundi tali trinit. nõ mãrg. ex hoc ñ sufficienter
probat, qd actio sit affixa huic deitati primo et ñ heat indiffy ut pve-
niat ab alio. nã eiusdem ē qdlibet aliud prius habiturum sue individ-
uatione aliunde, quae ad individuatione huius eius explicati deitate.
similiter dis̃quenda ē mãr: d hic numero deus ē trinus attentis
sue individuatis diffi realis et entitatibus, eodẽ mãrg; attentis
vt indiciis dualis diffj, quas precise provenit de eius explicito oi poẽ
nõ mãrg; et de indefect. ad quae et cetera oia liquet ex ~~dictis~~ hũ trũ
qd dicendum sit.

Ad 2ũ rationẽ dicas, facta suppõne, qd alter deus ñ trinus
per impossibile daret adhuc oi pos illius et oi poẽ dei trini qui de
facto dat, habiturus sue pos differentiales individuales desumptas
ex sua haecceitate intra, quae daret in utraque: nec dubium ē, qn
quaelibet actio exhiberet affixa deitati suae primo, a qua proveniret,
et ab illo desumeret sue individuationẽ extra. qd attinet vo ad spe-
cificationẽ, dico in suppõne impossibili, quam fecimus, actiones illas
dis̃querent specie phica et mali, qm tenus respicerent pria ma-
terialia, et phice diversa, vt aliud prius deus trinus et aliud deus
ñ trinus: ñ tn dis̃querent specie frali, qr pria a qbus fralit proveni-
rent, eent eiusdem speciei fize roi. ñ alr atque actus inteligendi, et
volendi hominis nunc existentis eent eiusdem speciei frali ac actibus
inteligendi et volendi alterius hominis, qui foret distincte speciei, qa
eet alterius, vel; quae anoi roe illius diffj materiali alterius differrent
etiã specie mali actus utriusque huius hominis.

Dices iterum: trinitas per-
sonarum dei requirit per se ad productionẽ creaturarum: qr creaturarum productio
exigit ~~intra~~ trinitatem, nec potest ab illa praescindere. ita multi probat
per [illegible] dius. LII de trinit. ~~[illegible]~~ afferens pro hac u. plures alios. Dei

Ferdinando Amicus cum pluribus alijs Theologis grauissimis, quos ipse
se refert idque Pater Montoia sect. 1a citata disputatione. praeter quam
quod Pater Montoia asserit trinitatem requiri per se perseitate in Dei
videlicet: quatenus Deus per se erat aliquid petere trinitatem, ut creaturas producat,
petit in persis producere media sua, et omnia, quae persae petunt verbum
bus et Spiritus sanctus. non a perseitate effectus: nam creaturae, quantumcumque ex se,
ut producantur, sufficit Deus sapiens, et amans, quamvis esset in unica
tantum persona. et quod hanc esse doctrinam huius authoris constat ex
ipso disputatione 42 de Trinitate sect. 4a num. 5. quod a parte aliquid esse per se
requisitum ex parte causae et necessario effectus, certissimus est in nostra Societati communi
sensus medius; asserimus enim, illud requiri ex parte Dei ad actus liberos, ex parte
non vero effectus ipsorum actus. et similia huic suppetunt sexcenta alia
exempla tam in Philosophia et theologia.

Dices tandem: natura humana habet intrinsece capa-
citatem recipiendi saltem successive tres uniones hypostaticas ad tres
personas Diuinas tractus; ergo connexionem intrinsecam cum his tribus unionibus, ut possibilibus
pariter cum personis, quae sunt termini talium unionum. Angelus enim cognoscens
hanc capacitatem huius non cognosceret terminum cum quo connexio: ergo cognos-
ceret trinitatem. 1a consequentia probatur: quia capacitas quaelibet habet connexionem cum possibilitate
termini, quem potest recipere, sicut patet in materia, quae petit exacte possibili-
tatem formarum substantialium ad quas habet capacitatem. haec vero tantum valet
extra chorum. Respondeo, nam humanitas non est absolute capax illarum unionum
sed solum conditionate, scilicet sub conditione, quod illae non repugnent aliunde.
praeterea falsa est 2a consequentia: nam ut natura humana connecteretur cum possibilitate unio-
num, oportet erat quod absolute esset capax illarum.

In eo consensu nandae est
probatio consequentiae huius. ad exemplum vero materiae dicendum, in casu quo materia connec-
tatur cum possibilitate formarum ad quas habet capacitatem, ideo esse quod capa-
citas illius est absoluta, et non tantum conditionata. non vero materia appetit formas
et illas exigit tamquam complementum sibi debitum, et nolle quid mirum,
quod cum earum possibilitate connectatur? at vero natura humana non appetit, aut petit

uniones

nalis personis specie ut est in se ipso, et ex iis quae videntur ipsius in rebus quas in aliis substantiis creatis; et neque angelus, neque ulla substantia, vel entitas alia creata ducitur in cognitionem Dei ut trini et, ut supra diximus; quod nihil naturale potest esse medium ad inferendum, vel probabiliter mysterium Trinitatis, etiam vi angeli. poterit quidem angelus perspicacitate sua ver tute cognoscitiva plures, et perfectiores effectus divinos omnipotentes penetrare quam humana tenuitas; nullus tamen eorum effectuum, aut etiam ipsa angelica substantia movere potest ad prudenter iudicandum verum esse, et volitionem, quod Deus creator esse debere personas realiter sese distinctas; unde nec probabile iudicium ferret de Trinitate. 28

Confirmatur 1°. quod quo clarius et efficacius proponit et penetrat difficultates, quae relucent in aliquo obiecto, ut illi praebeat assensum eo magis renititur intellectus, renuitque praestare suum assensum. Sed angelus ratione suae perfectioris subtilitatis clarius, et perfectius penetrat difficultates, quae relucent in mysterio Trinitatis, et primum naturaliter. Ergo casu quo illi proponeretur hoc misterium, potius resisteret, renueretque suum assensum illi praebere. Maior mihi certissima est: nam ratione suae subtilitatis, et perspicacitatis in cognoscendo melius perciperet angelus, quam difficile sit, quod persona producat, et non producat essentia: quod essentia personae improductae communicetur et non communicetur ipsa persona improducta; et reliqua alia, quae difficultates inherent in hoc misterio. Ergo etc.

Confirmatur 2°. quod similiter ratione sua maioris perfectionis in cognoscendo, qua cognosceret evidenter angelus quamque personalitatem creatam, efficacissime moveretur ad iudicandum, superfluere in Deo duas personalitates, et unicam sufficere; sicut sufficere videtur in qualibet substantia creata. Deinde cum videatur ratione naturali, totum subsistendi rationem increati esse ad se, et non ad aliud, prudentissime iudicaret in Deo non esse posse personalitates mere relativas. Praeterea cum relatio sit increati quod resultans ex aliquo finito praesupposito, praerequiratur quae distinctiones

inter extrema, ut relatio resultet; quod relatio requirit esse terminus

terminis inter extrema relata, certe seclusa visione, et revelatione

Dei non potest cognoscere relationem in Deo, in quo sunt omnia unum et

idem, ubi non obstat earum relationum opposito. Ergo quod naturaliter co-

gnoscit angelus, movere nequit illum intellectum ad eliciendum probabi-

le iudicium de trinitate.

Denique non omittam exemplum, quo saepe utitur in

hac materia Pater Montoia, quod quantum ad sequatur, non adaequat. ponamus

in homine caeco a nativitate. perfecto hic praecise ductus ex

odore Resp. vero, vel ex contactu physico manuum, nulla tenus

pervenire poterit ad notitiam probabilem et multo minus ad cogni-

tionem evidentem coloris, vel pulchritudinis illius. non alia de causa

nisi quia species, quas desumit ex odore vel tactu non sunt accommo-

datae ad colorem et pulchritudinem. Et multo magis distant media

quae desumuntur ex rebus naturalibus a mysterio trinitatis, quam di-

stat odor a colore et pulchritudine: rursus quia naturalis intellectus se

habet instar caeci respectu supernaturalium, siquidem hic non pertinet ad

naturalem suam sphaeram. Ergo praecipue respectu tanti mysterii nec evidentem

nec probabilem cognitionem habere poterit, si solo naturae lumine ducatur

vel supernaturali virtute fuerit destitutus.

Dices: nos credimus per fidem

Filium Dei a Patre procedere, et Spiritum sanctum a Patre et Filio spirari, quam-

vis ignoremus harum processionum modum et discrimen: ergo poterit an-

gelus naturaliter saltem aliquam probabilem cognitionem formare de eadem

veritate divinarum processionum, quas nos credimus, quamvis utriusque

processionum discrimen, seu modum penitus ignoret. Respondeo nullam

esse cons.: et ratio: quia cognitio naturalis quae nullum testimonium dicen-

tis non indicat esse possibile, nec illi praebet assensum, nisi cognoscendo

modum possibilitatis; ducit tamen solam rationem, quae non movet ad assensum, nisi

sub luce ductus, propriorum principiorum. atqui gratia omnia principia ducit ratio

naturalis, potius inclinant ad impossibilitatem utriusque processionis divinae: ergo

quod nec illarum poterit politate ferri iudicium; sicut nec de illarum discrimine.

Sectio 2a

Quae pugnant contra positionem dictam ex Authoribus breviter enodantur.

Opponitur 1o. multi viri ex Philosophis antiquis, qui suis in scriptis creati dixere videntur misterium trinitatis, et quorum numero recentiores ... Trismegistus, Orpheus et alii, quos saepe relatos invenies in ecclesiae Patribus praecipue Cyrillo et Augustino, sicut videre poteris apud Montoia disp. 45 de trinitate sect. 2a et apud P. Suarez et Basquez hanc et sequentes diversentes. Atqui gentiles hoc solo lumine naturali ducti sunt ad cognitionem eorum, quae in suis voluminibus scripta reliquerant. Ergo sola ratione naturali potest humanus intellectus acquirere cognitionem misterii trinitatis: Et quamvis concedatur non posse pervenire naturaliter ad cognitionem evidentem; saltem negari non potest, ratione naturali probabili notitia huius misterii sine revelatione divina.

Respondetur ad authoritates diversimode ad hoc argumentum, nam S. Thomas negat, philosophos antiquos cognovisse misterium trium personarum, licet, aut eorum propria, quae sunt paternitas, filiatio et spiratio; esto cognoverint essentialia quaedam, et attributa quae personis divinis appropriantur. Et D. Bonaventura concedit utique eos habuisse trinitatis cognitionem, scribat tamen per doctrinam fidelium, per traditionem maiorum, aut per revelationem atque peculiarem. Huic ... adhaeret Pater Basquez ... disp. 132 . ego vero cum ... notitia censeo philosophos gentiles recepisse traddidisse in suis scriptis notitias aliquas ad trinitatis misterium pertinentes, rudi tamen et crassa Minerva, nec sine confusione, et corruptella notitiae, quam ipsi didicerant aliunde: ignorantes vel deos, deorum pluralitatem, diversitatem scibilem et operationum inaequalem etiam personarum secundum perfectionem intrinsecam. Rursus licet aliquid ... tres personas eternas, quarum alia sit genitor, alia verbum, seu filius aeterno genitus, et perfectior omni creatura, alia spiritus ... seu alia vivificans mundum; tamen frequentius

3ª persona, preter missa, de duabus tantum mentionem faciunt. verissimum tamen est, tamquam illa fuisse assequutos misterium trinitatis quod a Catholicis habetur et creditur fide divina, qualiter videlicet consurgit ex identitate unius essentiae cum tribus personis inter se distinctis, et in perfectione omnino equalibus, in quo magnitudo huius misterii consistit omnem rationalem cognitionem superans ita per Montoia supra citatum. ex quo in concordiam venire videntur diversi authores de circa hanc Philosophorum notitiam.

Addo insuper cum eodem authore, illam qualemcumque notitiam, quam Gentiles Philosophi de eo habuerunt de trinitatis misterio, non fuisse comparatam solo lumine naturae, tum quia non est verisimile et colligi non obscure, tum ex eo quod nullam rationem naturalis trinitatis proferant aut insinuent, hauserunt igitur notitiam hanc vel ex traditione maiorum vel ex humana fide, quae licet remote derivata erat ex revelatione divina. Colligitur enim ex Sanctis Augustino Cyrillo et aliis, veteres Philosophos trinitatis misterium didicisse ex Hebreis quibus a Deo saltem confuse revelatum erat, vel ex libris Sacris veteris testamenti, quos ad manus habere, et legere potuerunt. item ex similiarum prophetiis, Sibillarum quae divina revelatione illustratae multa de trinitatis et incarnationis misterio cognoverunt et tradiderunt. ergo [illegible] notitia Philosophorum non fuisse ratione naturali acquisitam. Vide circa hoc Patrem Ruiz disputatione 45 sectione 2ª ubi eruditissime intentum prosequitur, et demonstrat.

Montoia

Solet itaque argumentum fieri ex verbis D. Pauli ad Romanos 1º quibus insinuare videtur excusatione carere, qui Deum non glorificaverunt ut Deum. invisibilia enim ipsius, inquiens, a creatura mundi, per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur et sempiterna quoque eius virtus ac divinitas.. quae verba sic exponit interlinealis, ut per invisibilia Pater intelligatur per sempiternam virtutem intelligatur filius, et per divinitatem intelligatur Spiritus Sanctus. consentit Sanctus Anselmus, et infert inde: quod per ea quae facta sunt, possunt intelligi secundum Apostolum, ea quae sunt tam

pria

ppria trinit.^u et ipsa trinitas saltem probabili cognitione. Ret ex hi

Apostoli verbis colligitur q{uo}d creatio huius mundi ee validissimum

arg{umentu}m, et medium ad inferendas existentiam Dei n{on} solum probabili

cognitione, sed etiam evidenti, quamvis nullo supernaturali [illegible]

iuber intus. Ceterum q{uo}d presenti nihil faciunt q{uo}d tenent litteralis

Glosa, et ad illam mentem S. Anselmus, aliiq{ue} PP. Ecclesiæ acco

mmodent perfectiones Dei in illis verbis signatas tribus

personis, quas ipsi ex fidei revelat.^e cognoscimus verus

hic sensus tantum e accommodatius, n{on} vi ex prosus: si q{uo}d rige-

rose loquendo tantum significat Apostolus prata comunia

toti trinitati, quæ q{ui}dem deserviunt ad cognoscendum Deum ut

unus, n{on} ut trinus. Id q{uo}d iam nos diximus precedenti notavimus, de

leviter huius testimonii mentionem faceremus. Secundo sequitur ex

verbis Isaiæ cap. ultimo q{uo}d Deus ipse sic fatetur: Numq{ui}d qui alii

is parere facio, ipse n{on} pariam? et qui generationem ceteris tribuo

sterilis ero? Sunt n{on} rationalis inferre Deum generare personam aliam

sibi similem producendo: q{uia} producere sibi similem in na{tur}a e perfectio

et Deo nulla perfectio denegan da e: ergo Deus producit per genera-

tionem personam aliam sibi similem in na{tur}a. Ostenditur: q{uia} nemini n{on} potest

q{uo}d actu producere sit perfectio, sed q{uo}d q{uo}d e perfectio debet convenire

Deo ab æterno: ergo ab æterno convenit Deo actu producere. Sed ab

æterno n{on} producit creaturas: ergo producit ab æterno aliquam personam

increatam, cum hæc sit Deus n{on} poterit ee distincta, sed eiusdem

[illegible].

Sed predicta Isaiæ verba intelligi{tur} a pluribus Ecclesiæ Pa-

tribus de multiplicitate filiorum Ecclesiæ nulla facta mentione

de æterna generatione verbi. sic int{er} alios D. Hyeronimus S. Cyrillus

[illegible] Ambrosius, Theodoretus et Glosa ut testis e Pater Montolai

disp. 4a sect. 1a numero 21 qui tm supposita revelatione conser-

vite pone per hunc textum explorari generationem æternam verbi

ut suo loco videbimus. ad Rop inde desumptam Resp. qd prod-
ucere sibi simile in nã ut otingit in creatis a ppro dumiter
e perfectio secus afferens admixtas imperfectiones divisionis
et multiplicationis nae: cum a in Deo nequeat admitti divisio
et multiplicatio nae, coeras e ut roe nali n. possit illi convenire
perfectio producendi personas alias sibi similes in nã.

Praeterquam

qd si producere personas in nã similes eet simpliciter perfectio, mani-
feste sequeret, qd 2a persona produceret etiam alias sibi similes per
generationem, et similiter dicendum eet de 3a persona, qd omnino fal-
sum e, qd 2a et 3a persone deficeret perfectione aliqua simpli-
citer tales. ad confirmationem qd qd sit an actu producere dicatur perfec-
tionem in primo, qd solus intra producto. Resp. Deo convenire debere
ab eterno qq qd e perfectio divinitati n. repugnans, ac proinde
si roe nali probet divinitati n. repugnare actu producere ab eterno
inferet utique tales perfectiones eë in ce(?) tendens Deo. coeterum qd
roe nali solus videt posse actuali productio cum divisione
et multiplicatione nae, quod repugnat Deo, potius colliget
roe nali eë impossibilem Deo productionem actualem ab eterno alterius
persone divinae: qd haec evaderet n. eius qd de diversae nae.

Sectio 3a

Validiora rois momento roe nali debilia
fiunt.

Ut argumenta quae desumuntur a roe debito momento ponderemus,
et eorum debilitatem ex prius n alibi ostendamus, opportet
nunc mentes nras quoad fieri poterit denudari speciebus illis
quas in nobis ingenerat lumen fidei divinae revelationis cuius
beneficio credimus Deus eë trinus et unus et illud ita concipimus sicuti
credimus. Propterea in negotiis facessere videntur argumenta haec
qd veritati divinae fidei firmiter inherentes ex ipso et nolentes

nolentes, cum maneamus naturales rationes contra ipsas rationes naturales. unde quod mirum, quod 32
sola naturalis ratio impertita, ratione ipsa naturali et simul fide, videatur
deficere? cum hae procul dubio duo possint pervalere ut fert
communis consensus.
Nec dubito sibi ipsi imposuisse quosdam ali-
quos in hac parte nobis adversantes et proponendis rationibus maxime
fidentes: quod huius considerationis [illegible] notitia quam aliunde
habere non possumus nisi fide, lina utuntur ut rationibus naturalibus
vis impendant. quarum scripta ad ma~~[illegible]~~nus non habui
sed vehementer concupiverim, ut simul ~~[illegible]~~ et absurdum
esse decerer, et immediatum impugnarem. Interea quo considerare
re debemus argumentes et ut mere philosophi doctrinam ostende-
re, nullam ex illorum rationibus posse generare probabile iudicium de
trinitate, stantibus principiis naturalibus: nisi forte aliquid ex parte ante sup-
ponat, quod aliunde probari non posset, nisi recurrendo ad
ea, quibus salvare, et explanare contendimus veritatem fidei. Sed

nunc totum momentum eorum proponit: Hoc ipso quod quis intelligat,
ponit operationem immanentem, cuius terminus intrinsecus est verbum sive
notitia in facto esse, nam verbum est productum per operationem im-
manentem, quae ~~[illegible]~~ est intellectio: ergo in Deo est verbum productum
per intellectionem. probatur consequentia: quia Deus est perfectissime
intelligens. Deinde: quia in Deo nihil est accidentale et inhaerens,
ergo verbum divinum debet esse subsistens. Deinde inter producens
et productum necessario debet intercedere distinctio realis: ergo debet
verbum divinum distingui realiter a producente ipsum. Sed non potest distin-
gui realiter in natura, quia si natura distingueret, vel esset creatum, vel esset alter
Deus: ergo solum debet distingui realiter in subsistentia sive
persona. ecce per hoc ratio manuducit intellectum ab uno ad aliud
ut saltem probabiliter inferatur in Deo dari personas, dicentem
et verbum productum sine ditione ratione, et simile fit argumentum ex

et operatione voluntati ad in ferendum personam spiritus sancti

Resp. maior assumpta non posse probari rone nali sub ea latitudine, qua proponitur, alioquin cum verbum divinum intelligat se ipso per operationem immanentem, cuius terminus intrinsecus sit verbum sive notitia in facto esse concepta, in verbo divino erit etiam aliud verbum productum per intellectionem. et idem argumentum fieret de spiritu sancto qui etiam perfectissime intelligit. hac a maiori falsificata cetera inde subvillata ruunt. Propterea Resp. 2o predictam maiorem desumptam a Philo priis nalibus accipiendam esse iuxta nostrum rerum, ergo probatur ortum trent eius in nalia pria. quare dicendum est: hoc ipso quod quis intelligat per intellectionem distinctam producit verbum realiter distinctum: secundo per intellectionem realiter identificatam, non. cum ita quod Deus intelligat per intellectionem sibi identificatam eius intellecto non erit productio tria realiter distincti, a verbum erit ipsa eius intellectio, quatenus deus per illum omnia per unum fieri dicit.

Adde, iuxta pria nalia nimirum repugnare quod duae personae realiter inter se distinctae identificent cum una eadem natura, quoniam quod identificent inter se producens et productum sicut probatur rone nali ductum arguit debere dari distinctionem inter producens et productum, ita etiam sequitur debere dari distinctionem ubi reperitur distincta persona; Resp. 2a non posse dari distinctionem producentis et producti, quod cum persona producta deberet esse distincta a producente sequeretur quod vel persona producta esset creata vel quod esset alter Deus contra id quod per alia pria ostendit rone nali. et ex inde negaret in Deo productionem distinctarum personarum. adde insuper, et rone nali non posse desumi argumentum ab intellectione creata ad divinam; quia rone nali ostendit illam esse accidentalem et finitam; hanc vero substantiam infinitam, et cum Deo identificatam

capi

caten, et cognit omnino diversus [illegible] ratii ab intellectione creata. 32

Ad 2.m argumentum dico: 1o potentia est potentia generativa; ergo Deo debet convenire. Ante probatur in primis: quia sicut ordinis operationum ita debet ordo esse potentiarum; sed 1a operatio est intellectio, non agens, quia intellectus est primus verbum et in eo primum est intelligere, quam velle et agere: ergo potentia intellectiva est 1a potentia. Sed potentia intellectiva est generativa, non diversa sui notitia sibi similis: ergo prima potentia est potentia generativa. Modo probatur consequentia ex (?) enim [illegible]: quia Deo convenire debet potentia perfectissima et omnium potentiarum origo: ergo debet illi convenire potentia generativa et consequenter debet generare filium realiter distinctum a generante. Respondetur ex prius [illegible] realibus [illegible] ordinem operationum esse ordinem potentiarum: unde potentia est intellectiva et datur in Deo in gradu perfectissimo: non tamen est generativa, quia in Deo intelligere, intelligens et obiectum intellectum sunt realiter idem: quod si convenit in creatis potentia intellectiva cum generativa, quia intelligens producit per intellectionem verbum distinctum, id provenit ex limitatione potentiae creatae, ac proinde non debet convenire Deo.

Ad 3m argumentum: in rebus creatis est perfectio quod una natura conveniat multis suppositis, quamvis sit imperfectio quod haec natura multiplicetur in illis: sed Deo concedenda est omnis perfectio, exclusa omni imperfectione: ergo Deo concedendum est quod eius natura conveniat multis suppositis, exclusa tamen imperfectione multiplicationis: sed hoc non potest intelligi nisi concedendo eamdem esse naturam in tribus personis: ergo concedendum sunt in Deo tres personae eiusdem naturae. Confirmatur: quia natura quae in uno tantum supposito reperitur est limitata tamquam ad illud, sed in Deo non debet admitti limitatio: ergo dicendum est illam non esse ad unicum suppositum limitatam, sed in tribus reperiri.

Respondetur ex prius rationibus: posito quod est imperfectio in creatis non dividi et multiplicari per sua individuationem in suppositis in quibus reperitur, bene colligitur esse imperfectionem in creatis, quod non multis suppositis convenire, quia quod aliud convenire non potest multis nisi per sui multiplicationem et divisionem. hinc [illegible] colligitur ratione naturali implicare contradictionem, quod natura divina sit in multis suppositis et non multi-

plicari

in illis, ecce q. quo modo rõe nãli n̄ potest ocipi n̄q divinã multiplicari
pluribus suppositis seclusa imperfectione divisionis et multiplicationis
nihil eius, qt seclusa notitia revelationis omnino n̄ capit rõ nãlis
quo pacto secludenda sit ista imperfectio, et aliunde videt eam
inferri nãris et prĩn nãlibus potius q̃ nãbit, n̄q divinã pluri-
bus suppositis convenire.

Ad confirmationem dicitur duo hec assequi nãle lumen
lumine nõ: Ipse n̄ ego qui limitat ad unicum suppositum l et
eo qd sit in unico supposito ideo limitari q̃ essentia et suppositum
sunt aliqd limitatum. unde bene dicitur qd nã qu desit infinita
n̄ limitatam et eo qd ~~...~~ supposito qd similiter e infinitus quan-
~~...~~ numerus suppositus sit unicus. Ipse e nõ illis infinitus qui oni-
co supposito limitaret, pari per rõe fore limitandum in tribus
suppositis et rõe est qt id qd limitat et id per qd limitat, dus
modo per numerum finitum multiplicans n̄ excedunt numerum
finitum: id e qd intra limites numeri finiti continet n̄ potest
ad equalitatem respondere infinitati: unde necesse e qd illus lim-
itare dicat.

4us argumentum efformat Richardus lib. 5 de trinit.
cap. 13, et duo ... se ... ex ... quos dicit
geometricos, roe cuius videt in Deo poni ~~...~~
~~...~~ personam quandam cuius proprium sit dare et n̄ accipere, aliam
cuius proprium sit accipere et n̄ dare et tandem aliam cuius proprium
sit dare simul et accipere. haec autem prima e Pater, qui cum ingenitus
sit a nulla alia persona accipit esse et tamen communicat esse per veram
productionem duabus aliis personis, ac proinde dat et n̄ accipit. quo in
2o loco locat erit Sps Stus, qui cum accipiat esse ab aliis duabus perso-
nis, nã tamen nullam aliam personam produxit: ac proinde accipit et n̄ dat.
quare in 3o loco, pr. Pat. parã erit Filius nãe 2a personam quae et acci-
pit esse a Patre et simul cum Pe produxit Spm Stum unde medius inter
utrumque q. aliam personam eius sui proprium dare et accipere.

Certe oppositio ...

hoc bene è excogitata, et exposita. Xo id quod re ipsa credimus, extravere late Divina cognosci mys in trinit.is misterio reperiri. seclusa v.o notitia, quam fidimus ex fide, quis non videat, nullum è roborum arguus hoc vel ad probabile meditus elliciendus cc.a trinit.s? Sic ita qui me duc itus discurrendi posse deservire ad aliquatus explandis misterius trinit.is et numerus personarum, si hoc aliunde supponas cognitus, non ad illud simpliciter persuadendus. et ita dicendus è ad argentum aliud, quod desumit ex perfectione numeri ternarii, quod nullius è efficacie, nisi supponat, in divinis personarum pluralit.s. hac ad pluralitate supposita congruenter explat, cur eâ debere tres et non plures pro ter numeri ternarii perfectionem, quas alibi veniet explanda. 33

Tandem ut pluribus alii arguti uno quasi ictu vires precidamus, adverto tres, quibus chatolici salbore et explare stendimus et solemus secundit. Divinus fundantes realis personarum ditions, sine detrimento ed[illegible] rei, nulla tenus esse idoneos ad suadendus vel evidenter vel probabiliter misterius trinit.is in eâ considerat. in qua modo sumus vel delis per media nalia, et per solo [illegible] lumine nostro comparant. ratio est quia in hoc tres incidimus duobus difficult.e misterium coactis illud componere cum priis nalib.s. unde primus è nasse misterium, quam illorum trorum verum; et deinde velle per hoc tres suadere misterium inde pendens ab illius notitia erit revera tres ipsi abuti, quod nemo sanus probabit. Porro tres sunt ditio virtualis vel eminentialis, ed[illegible] inadequata, productio personae incomunicabilitatem: et hui similes, vel equivalentes, quorum usus et valor reservandus è in suos proprios sedes, hac in re.

Sectio 4.a

Quod superest verum. ex hoc nale et probabile cognitionem trinit.is aggerimus.

Seclusa revelatione Divina, et aliis principiis, denique supernali diximus non posse nalis intus fieri probabile meditus, ne dum cognitione, evidente, trinit.is: et quoad hanc partem vere sit convenient fere omnes doct.s. restat modo ut examinemus, an facta suppone revelationi, et supernali

luminis, quam nihil naturali aliquam cognitionem habere de trinitate, quae l. sit, sed naturali probabile auditum; hic mihi ultimus articulus disputationis ... per Montoia disp. 48 sect. 1a insinuat posse quidem intellectum elicere assensum fidei naturalis quo tandem veritati ad revelationem divinam; non tamen elicere posse assensum diversis habitibus ex naturalibus congruentiis; ... alii multi tantum naturalibus ... qui sunt apud ipsum ... Suarez, per Vasquez per Molina, et per Valentia et alii.

Oppositum tenere videntur ... alii qui ut dicantur ita verisimile quod naturalis posset intellectus habere probabilem cognitionem trinitatis supposita revelatione, ut a nemine possit negari. horum opinio, nisi mea valde me fallit, nihil aliud continet quam quod ipsum quod ... Montoia resolutimus, ut ex his dicendis constabit. Probatur dico 1. ... revelatione divina praesupposita, vel qua aliqua alia cognitione supernaturali mysterio trinitatis, naturales possunt omnes occurrere, vel naturales congruentiae, quae se solis sufficiant generare probabilem assensum de tali mysterio in intellectu naturali, nisi forte nitatur auctoritati Dei revelantis, vel certae revelationi, aut cognitioni supernaturali, quam praecedere praesupponimus. haec est expressa ... Montoia de qua videtur mihi non posse dubitari.

Probatur facile ex iis omnibus quae hucusque semel et iterum inculcavimus. non lumen revelationis divinae, vel cuiuscumque alterius supernaturalis cognitionis minime potest praestare, quod naturalis intellectus solis suis ... viribus ductus extra vel supra suam propriam sphaeram efferat, aut limites sibi naturaliter praescriptos transiliat, quod hoc negetur. De inde minime praestare potest, quod principia naturalia per mysterium antea continebant ... quae ex ... non continent. vel quod ... dicant, et habeant connexionem illam ... personarum trinitatis. de alio non praestat naturalis intellectus suum assensum diversis, nisi per discursum progrediendo a principiis, in quibus continetur

inde

ictos, adeoque ipse, vel ab uno tantum ab aliis inferro cognoscit ad ipsum verum; et hac intra suam sphaeram; quin revelatio supposita requirit ad iudicium probabile trinitatis naturaliter devenire.

Exemplo rem hanc optime declarat. in sacramento Baptismi dominus dicit elevari aquam elebare ad producendam gratiam (sive moraliter solum, sive etiam physice, de quo modo non curo) non tamen ideo dicitur aqua elebari ut per solas suas vires naturales producat gratiam; hoc enim contradictionem implicat. sicut elevatio divina praestare non potest, quod aqua se sola sufficiens sit per elebatam ad id quod se sola est insufficiens sine revelatione. similiter discurrendum est de intellectu, qui quamvis per lumen fidei elebatur ad praestandum supernaturaliter assensum misterio trinitatis. numquam tamen elebari potest per eiusmodi lumen ad praestandum assensum etiam probabilem tali misterio per solas naturales rationes, quia non solum minus insufficiens eius omnino rationes ad assensum inferendum posita revelatione quam erat ante revelationem.

Huc etiam revocetur similitudinem hominis caeci, quem attulli supra: hic enim quantumvis ab alio edoceatur ab homine veridico de pulchritudine et colore rorum non poterit magis ex colore vel pulchritudine talis coloris et pulchritudinis inferre, quam sit de illi penitus edoctus non fuisset. non alia de causa nisi quia odor de se non est aptus rationem colorum, vel pulchritudinis: unde sive permittatur aliunde notitia horum sive non permittatur, numquam odor erit aptus ad eorum cognitionem inferendam. eodem prorsus pacto dici deberet de his, quae cum quibus naturalia praestant rationem nostri intellectus: unde si nullus eorum est de se sufficiens aptus ad inferendum iudicium probabile de misterio trinitatis ut tota haec disputatio probata est, sive auferatur sive ponatur revelatio semper manebunt eiusdem insufficientia rationum intellectus ad eius iudicium elliciendum.

Quo frater clarissime tota doctrina: si quis enim dicendi studiosus rogaret, an detur in naturalibus quid aliquid, cui propriae

innitens intus possit cum sufficiente probabilitate satis facere obiectis et similibus quibus argumentis, quae contra misterium trinitatis solent opponi? l an detur aliquod medium precise naturale, ex quo tamquam ex antecedente deducatur, et inferatur prudenter et cum sufficiente probabilitate misterium trinitatis esse possibile l actualiter existere? efecto dementis sane mentis erit qui de hoc utroque rogatus non respondeat negative: cum enim videamus, ex principiis naturalibus potius desumi argumenta, quae videntur oppositum efficacissime suadere. iuxta modo = Ergo quamvis revelatio Divina, l cognitio supernaturalis sit occasio, per quam omnia alias examinanda; tamen non poterit immutare in ordine ad vim inferendi: quia ex illis precise sumptis non poterit ellici prudens et probabilis assensus trinitatis.

Nihilominus iudicium quod hic coheret l: quod supposita revelatione divina, l alia supernaturali cognitione trinitatis, possit ellici assensus naturalis fidei de hoc misterio. aliud enim est, quod non possit haberi notitia trinitatis in aliquo medio l ex aliquo principio naturali et hoc tamquam verum huiusque stabilivimus; aliud autem est quod post revelationem non possit fieri cognitio sine iuditiis naturalibus de tali misterio: hoc vero censemus non esse necessarium, ac proinde stare cum veritate nostrae doctrinae, quod habeat actus fidei naturalis qualis utique daretur in heretico admittente misterium trinitatis, l iudicante cum dicente quod Deus est trinus in personis et unus in essentia, negante tamen talia fidei misteria. hic enim cum fide supernaturali careret, non elliceret assensum fidei supernaturalis. ergo assensus naturalis fidei, l proponentis revelationes, seu notitiam supernaturalem. idque cerneret in assensu quo prestaret chatecumenus misterio trinitatis quod sibi proponeret credendum a magistro quousque ad fidem instrueret. idque in notitia quam supra vidimus habuisse per hoc Gentiles de misterio trinitatis aut ex inibi explicatur dictat.

Congru

Cohaeret ergo 2° ex dictis quod propositio revelata possit habere prudens et probabilis assensus naturalis de misterio trinitatis quoniam quod fit omnino independens a revelatione, seu cognitione supernaturali: supponimus enim eum esse habendum propter propositam revelationem, seu supernaturalem cognitionem, ac proinde non est per accidens quod ea propositio ab eo quod non sit dependens ab eius revelatione et cognitione, sed quia a ratione fati operandi obstat, cui prestandus est assensus, proportionale et attingendus per vires supernaturales, ea scilicet ratione quia diximus supra esse sufficiens ars ad elliciendos conceptus abstractiones de tali obiecto: haec est nisi fallor quod dicent, et a nemine posse negari putant authores illi qui videbant opponi Sententiae, probat vero quia revelatione divina, seu cognitione supernaturali positivi termini trinitatis propositionis posita et supposita trinitatis per vires nostras potest ipse intellectus indicare non habere in ea propria quae communis ex creatis ad probandum in di[illegible] vidi 2° misterium trinitatis, cum possit Deo convenire ratione suae infinitatis et illimitationis aliquid quod propter limitationem et finitudinem repugnat in creatis reperiri.

Hinc rursus potest intellectus erigi, tum ad [illegible] quae trinitatis humane salvenda, tum ad similitudines, et exempla investiganda, quibus id ipsum exponat et explicet, aliquam congruentiam et [illegible] rationem ad eius terminos, quae cognoscuntur ex principiis naturalibus, haec in lumine se solis nullo modo sufficiant ad veritatem divinae trinitatis inferendam; iuvant tamen semel facta ipse tali veritati per revelationem aut cognitionem supernaturalem ea siquidem ducunt theologi ad suas probationes, quas probabiles discurrunt in materia trinitatis non a priori coherenter; quod asserimus est quod in medio supernaturali potest haberi cognitio naturalis de trinitate; sicut ... obiectum supernaturale potest versari cognitio naturalis ut omnes fatemur; ergo etiam medium supernaturale ducens ad eam cognitionem trinitatis potest versari cognitio naturalis, ex qua per discursum deducatur alia cognitio naturalis eiusdem trinitatis. Unde potest haberi cognitio naturalis de hoc misterio quae non sit fides, et assensus probabilis naturalis, supponendo tamen supernaturalem revelationem, seu cognitionem supernaturalem quae est

iis presupponit. Ad finem in disputationi non omitto notare cum Angelico praeceptore D. Thoma 1a. p. quaest. 32 articulo 1o. quod quae sunt fidei non sunt tentanda probare, nisi per auctoritatem his qui auctoritatem suscipiunt: apud alios vero sufficit defendere non esse impossibile quod praedicat fides. ubi maxime observata velis illa verba: sufficit defendere etc., quod rite docet, ut bene monet Pater Montoia disp. 43 sect. 3a. tenenda mysterium trinitatis existentiam et possibilitatem per eorum probari, et solum defendere eam non esse impossibilem. ratio est: quia nihil probat posse ut iam insinuavimus nisi rationem positivam exhibendo, videlicet cohaerentiam, seu non repugnantiam praedicatorum rei; quae ratio nullatenus potest afferri praecise per discursum naturalem circa cohaerentiam, seu non repugnantiam praedicatorum divinae trinitatis; ut vero defendatur trinitatem non esse impossibilem, satis est probare impossibilitatem illius non demonstrari: hancque praestari potest a lumine naturali, praeterquam Revelatione divina praesupposita ut praecedenti disp. docuimus. puncto positivo.

Disput. 4a

Utrum trinitatis mysterium sit supra rationes naturales, et illius principia.

Sectio 1a.

Rationi naturali non esse obvium mysterium trinitatis.

Et si labor sit disponendi trinitatem personarum in Deo cum eius compositione, in quo tota mysterii huius difficultas consistit, quae cum oppugnare videtur rationes naturales, suo proprio loco fiat in 3o. tractatu praesentis, et ex inibi dicendis tandem apparebit, et manifestandum sit, quod bene omnia non prorsus cohaereant cum mysterio trinitatis, nefas tamen fuerit hinc discedere, antequam ostendamus saltem per capita cum nimis mysterium non esse rationi naturali obvium: quia sane nec tam ipsa sit quae naturale rationis lumen indidit ereti ut illius virtute quaerit scire quae rei dignoscere valeant, nihil ipsi obvium videretur,

sid̄ prīa illa quibus rō nālis nō et eorū rerū investigat suas

Caūs nō et esse ds intuitus.

[illegible] Et vero mistēriū trinit.tis nō est rōi nāli ōtrariū

Decisū est theologorū ōiū ui quantūvis ūi Alcoth (?) quasdā sententias

sensiše referat, eosdm excusat et liberare conat Pater Suarez

lib. 1 de trinit. cap. 12 num. 23 imo Pater Alarcon disp. 1 cap.

6 et Pater Curias tractu 1 disp. 28 sect. 5 adeo certū haberi

volunt oppositū ōiū ōtrariū erat esse de fide. Quod ad sit

de hoc [illegible] facile: nā illud dicit rōi nāli ōtrariū, quod

est ōtrariū aliquid ex illis, quæ dignitates, seu prima prīa nō repu-

tant, ac proinde habent verissima: at mistēriū trinit. ōtrariū

nō est [illegible] alicui ex [illegible] eorū mi primū nō prīs, seu

dignitatibus: ergo mistēriū hoc nō est ōtrariū rōi nāli.

In hoc silogismo

cetera patent præter minorē, quæ sic probat: mistēriū trinit. est quod

in se simpliciter, et omnino verū, ut ex revelat. divina fidei nobis

ostat: ergo nō opponit alicui ex veritatibus quæ otinent in primis nō

prīs. Prob. evidentia est: quod verū nō opponit viro, neque veritas

veritati. Confirmat: quod rō nālis nō potest ostendere nisi verū: neque si

[illegible] errar in eo quod ostendit, vel ostendere nititur, nō est erratum, sed

deceptio: ergo ōia ea quæ reputant prīa nālia seu rōi prīa debe-

ant esse vera: ergo nullū eorū potest esse ōtrariū misterio trinit. alioquin

unā veritas alteri adversaret, et illius esset ōtrariā, quo nihil stul-

tius excogitari potest.

Confirmat 2o. Inter

nō prīa, quæ repugnare videntur

cū misterio trinit. ea sunt: quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.

Dici de oi, dici de nullo. Hæc autem ita se habent ut de exemplo per se

versu et sine ulla prorsus limitatione convenire debeant et inteli-

genda sunt de rebus creatis et divinis, vel ita sunt inteligenda ut abs-

trahant a rebus divinis, quæ sibi per suā infinitatem et excelentiam excu-

perant [illegible] nālis. si primū dicas, erunt sine dubio falsa talia

priis: cu[m] ea trinitas n[on] teneant eo[dem] illo sensu, quo vigent in
creatis unde sub illa latitudine et universalit[ate] n[on] erunt veri pria
s[ed] potius de[ce]ptiones intus et pa[rti]us veri. Si vo dicas ex manifeste
colligi ista pria n[on] pugnare cu[m] mister[i]o trinitatis. neq[ue] in
eo sensu in quo vident[ur] opponi n[on] conveniunt reb[us] Divinis hac sunt
tn eis intelligenda, debent in intelligi cu[m] ea limitatione quae
talem oppositionem auferant; nullo itaque pacto manebit contrarietas
int[er] ea[s] in pria, et misterium [illegible] trinitatis.

B[ene] o[b]serv[ant] igitur quando
cu[m] vis ro[ti]onalis n[on] affirmet trinitatem personarum in Divinis, tamen
probat res Divinas quae pro sua sublimitate et eminentia sunt
illimitatae et infinitae n[on] esse cu[m] gendos eisdem legibus, nec eisdem
Lineis mensurandas, quibus res creatae ob sua limitatione et finitae
mensurant et cu[m] gunt: hoc in p[er]icul dubio foret res divinas
cu[m] creatis omnino eare, et creatas cu[m] Divinis coequare, ac p[ro]inde
veris o[mn]ium n[ost]ras et proprietates invertere contra id quod ipsum ro[ti]o lumen
dictat et demonstrat. quod ro[ti]onalis bene probat aliq[ui]d esse posse
in Deo, quod creatis repugnet, et quod ipso n[atur]ali lumine n[on] possit
investigari: hinc est quod sunt omnino pria et ad veri regu-
las attendens negabit utique ro[ti]onalis trinitatem in creatis: suspensa
tamen manebit circa personarum trinitatem in n[atur]a Divina quae
supra ordinem n[atur]ae collocata n[ost]rum captum excedit. unde
tandem nihil potest avertere ro[ti]onalis, quod ro[ti]o pria Divinis tri-
nitati contrariis, nec potest Divina trinitas ei contraria n[atur]alis prop[ter] quam
propter sui ordinis excelentiam emineat supra om[ne]m ro[ti]onem n[atur]alem.

Et hoc quidem probant n[on] esse contra pria n[atur]alia misterium trin-
itatis, quod precise continet in q[uaestio]ne q[uae] titulus sectionis huius
prefert et prius tam quam certum haberi contendimus et quod
erat complemento doctrinae in precedentibus iacte quae
totius argumentum absolvunt ex eo quod misterium trinitatis
precise tamen videatur opponi lumini n[ost]ro principiis ponit q[uod]

n[atur]alibus

nalibus potuisse a operire catholicae veritatis trinitatis cuius occultus illius, quae ratione nali concipimus, altiores considerationes exposuit, et quia late reddidi sermo loco superius citato. nec infertur ex eo, quod ratione nali diceret posse in Deo reperiri aliquid quod in creatis repugnat, posse ergo ratione nali cognosci mysterium trinitatis, licet repugnet in creatis, tamen in Divinis non repugnare et convenientem esse possibile; consulto tamen ideo diximus rationem nalem debere se suspendere circa impossibilitatem trinitatis in Divinis: non ergo ex eo quod illa probet impossibilitatem in creatis, non infertur, quod sit impossibile in Divinis; et quod etiam non dat animo potentiam ad inferendam possibilitatem; propterea nec poterit possibilitatem affirmare possibile.

Sectio 2a.

Argumenti oppositi obviatur

Nihil adhuc nos quaestionem censebimus nisi planam viam ostendamus, qua sit obeundus obiectati, qua in titulo quasi aspectu ostendimus: haec est via nali ad trinitatis mysterio, et quod prestare oportet, per quod obiicit. id est supra nalis luminis et supra nalis rationis, quod est supra obiectum rectae rationis et luminis nalis; at mysterium trinitatis consistens in pluralitate personarum cum omnimoda earum unitate est supra obiectum rectae rationis et luminis nalis: ergo mysterium trinitatis est supra nalis luminis et supra rationis nalis: minor videtur certa: quia non aliud potest aliquid esse supra principium intelligendi quod est nale lumen et ratio nalis nisi quatenus sit supra perfectus quam actus nalis illius. minor vero probatur; quia pluralitas personarum cum omnimoda earum unitate est supra obiectum actus nalis, qui elicitur a virtute nali intelligendi: si quidem hoc sui propensione creatae relicta potius inclinat ad oppositum sentiendus, scilicet id genus pluralitatis, et unitatis esse impossibile: ergo id est supra obiectum rectae rationis et luminis nalis.

Probatur hoc argumentum

mysterium trinitatis esse supra obiectum nalis intellectus, et supra obiectum omnibus

intus natis operantis id quod nos libenter fatemur; sed tamen probare debemus, unde necessario sit naturale lumen et non supernaturale. Dicimus itaque secundo mali, nam de nisus ad probationem naturaliter eius erat, quod in intus seu virtus intellectiva naturalis suis propriis viribus relicta potius inclinaret ad oppositum quam ad istas, scilicet quod sumi pluralitatem personarum in unitate esse est obiectum ex eadem sive intus et supra sphaeram naturalis, illud ac proinde non est obiectum proportionale naturalis operantis. Et non ideo dicendum est quod esse naturalis virtutis cognoscentis non casu quo iudicaret intus contra misterium trinitatis, illud affirmando, tale iudicium est recta ratio et recte rationi conforme, quamvis est verissimum. Ut melius hoc percipias advertendum, tripliciter usurpari posse rectam rationem abstrahendo ab ea quod eius dem est et dicitur naturale lumen et ad quamvis quia alia videlicet obiective formalis et radicalis. Obiective sumpta est obiectum circa quod potest intellectiva virtus naturalis seu viribus propriis suum assensum praebere, ac proinde est id non se tenens ex parte intus. Formaliter sumpta sunt ipsi actus quibus intus fertur circa tale obiectum. Radicalis autem est ipsa virtus intellectiva seu ipsius actus quod per ipsius obiectum, tunc pluralitas personarum in unitate naturae. Tunc non est contra rectam rationem obiective sumptam, non stare potest obiectum cum quo recta ratio conformatur, hoc est obiectum cum quo conformatur quaelibet cognitio naturalis elicita et attingens obiectum ut est in se operanti etiam de eius misterio. Similiter non est contra rectam rationem formaliter sumptam: non est id quod stare potest cum obiecto cum quo conformatur actus rectae rationis, etiam stare potest cum actu rectae rationis, qui conformatur cum obiecto: nam actus est recta ratio formaliter accepta. Tandem non est contra eandem rectam rationem sumptam radicaliter: quod veritas trinitatis talis esse, ut non cadat sub obiecto proportionato intellectivae naturaliter operantis, non est esse contra illi, sed illud superare.

Obiicies secundo: misterium trinitatis est contra propria illud lumine non noscimus, quae sunt eadem uni tertio sunt

eadem

eidē int se, q̄ o[riat] misteriū hoc priū nalis ꝯ. aīū. ꝓbali: q.
priū illud n̄ salvat in trinit.te, si q.d personæ Divinæ sunt idē uni
tertio realis, sulis uni et eid. essæ Divinæ; nec tñ sunt idē ad
invicē int se, cū patris int se sint realis distē. si ā salvaret
priū illud in trinite deberent personæ Divinæ eē idē int se q.a sunt
idē cū uno 3.o, scilt essa Dinā; Vel deberent n̄ eē idē cū uno
3.o, scilt essā Dinā q.a n̄ sunt idē int se q.d utrūq. ē 3.a falsū. ut huic
difficultati sati faciant, plures et ꝯgitaverunt solutiones ꝯ. theo-
logi, quas longū eēt referre, et refellere. Facto itaq. q.a ꝯgenr.
huiusm. lecū reseruary hunc ad explationē huius priū, qua diffi-
cultas dirimit et nō ꝯsulimus brevitati.

~~[illegible]~~ Interis dū ad genuinū intentū
accedimus, Prof. s.te Q.ū Mentoria. dū p.o 15 de trinit. scese 8.a
duplicit posse nos hoc argumenty et alia similia dissolvere: 1.o ex
sola roe nali: 2.o ex priū Fidei, ex roe nalis. duo respondē-
re possumus nisi tenuitatem nas. trū ꝯmittentes, asserendo
priū posse eē q.d verū simpliciter et absolute in reb. creatis
nos tñ ignorare an simile veri sit in Dinis, ubi ꝓter infinitā
Dīvinitatē potest aliq.d latere, quod cognitio superans, roē cuius n̄
verū sit in Deo tale priū, nisi cū aliq. limitatione q. in no-
bis n̄ occurrit, p inde q. n̄ adrogo et ad fidē pertinere, quo pa-
cto sit illud intelligendū in Deo. in hunc sensū loquunt
S.tus Aug. us, S.tus Nazianzenus, et alii P.P. quorū testimonia
videre poteris apud ipsū Mentoria.

Ex priū a Fidei, discursu ꝯ
theologicō rendū videl, fallere priū illud simpliciter ꝯnun-
tiatū, si capiendū sit in tota latitudine, et ana logia entis abstra-
hendo ab ente creato et increato. q.d soly tenet in reb.
creatis ꝓter suas limitatiōes, n̄ ā in Dinis in ente videlicet
increato et infinito simpliciter qualis ē Deus, in quo Dina
essā in se realiter indivisa ꝓter summā et eminentialis suā

perfectionum plenitudine, identificat sibi relationes. Denique, quae sunt realiter ad invicem indistinctae, quia praeter principium illud, quae sunt eadem uni tertio, ... solum verificatur in Deum, quoniam extrema identificata cum tertio non opponuntur inter se relative; non verificatur, quando huiusmodi extrema relative opponuntur: communiter in theologia contra communem Philosophiam ex Scriptura sacra, Conciliis, et doctoribus sanctis, patrum authoritate manifestum est in Deum omnia sunt idem et unum, ubi non obstat relationum oppositio.

Hinc est quod cum personae divinae relative opponantur inter se, necesse est quod ad invicem distinguantur inter se, cum non sint immunes ab oppositione relativa cum tertio, videlicet cum essentia necessaria, quod ... est, quod omnes essentiam sint unum et idem. hunc dicendi modum defendit Montoia ex Boethio, Athanasio, Cyrillo, quorum et aliorum patrum plura testimonia fert Aug. citatus: sequuntur in eo amplectendo Theologi multos, videlicet Bonaventura, Ricardus, Egidius, Argentinus, Suarez, et alii, quos ibi citat et addit, tandem in hoc sensu respondere solutiones omnes aliorum, quae in veritate subsistant, tandem reducuntur sunt ad infinitam perfectionem essentiae Divinae, sibi realiter identificantis omnia ea, quae invicem relative non opponuntur. Ceterum monere hoc non est proprium nostrum tradere, de ex professo Montoia referre, quod sufficiens sit responsione difficultati propositae, de qua ... profundi tractatus pervenimus. ex his tamen apparet colligitur, quod ... principiis non posse ... afferre contra veritatem huius in Divinis.

Sectio 3a

Non opponitur trinitatis misterium cum arte sylogistica

§ 3us. Arguitur quod obiurante eodem principio, quod trinitatis misterium penitus evertere videatur artem logisticam: haec autem est ars veritatis investigandi et illius in quantum est ... convincendi;

si semel quat in quacunque alia ma ruere similiter, et omnis suas vires emittere necesse erit. cum rursus ars silogistica fundetur in ener gia clarissima veritatis, fit clare, quod requirat non deficere veritas, ubi non tenetur ars silogistica. quinde quia non fuerit contrarius trinitatis misterius arti sylogisticae, contrarius etiam erit ipsi veritati. assumptus a non aliter probatur melius, quam in medium adducendo plures silogismos in quibus servatis regulis legitime argumentationis, ex premissis veris infertur consequens falsus, quo nihil absurdius; nam ex vero non potest nisi verus inferri, firmus probatus est per quacunque argumentatione legitima.

Igitur silogismi tales evadunt. 1. quibus consequentis affirmat de una persona quod est proprius alterius personae; 2. quibus dicuntur de praedicatis absolutis et communibus quae sunt propria personalis; 3. tandem quibus quae propria sunt praedicatis communis et absolutis, dicuntur de praedicato proprio alicuius personae. Primi generis sunt isti silogismi v. g.: omnis natura Divina est Pater; filius est natura Divina: ergo filius est Pater. omnis essentia Divina identificatur cum Filio, sed Pater identificatur cum essentia Divina. ergo Pater identificatur cum filio. ecce consequens utriusque silogismi falsus est, cum premissae sint verae, et iuxta artis arguendi regulas dispositi. — Secundi generis silogismi sic se habent v. g.: omnis Pater Deus distinguitur realiter a filio Divino; sed natura Divina est Pater Deus: ergo natura divina distinguitur realiter a filio Divino. Rursus omnis Pater Divinus generat; natura Divina est Pater Divinus: ergo natura Divina generat. similiter omnis Pater Divinus opponitur relative cum filio; natura Divina est Pater Divinus; ergo natura Divina opponitur relative cum filio; in quibus omnibus idem vitium reperitur ut pater.

In 3o genere sic formantur silogismi: omnis natura Divina est communicabilis pluribus realiter inter se distinctis; sed filius est natura Divina: ergo filius est communicabilis pluribus realiter distinctis inter se. intelectio Divina est quid absolutus; sed sed filius est intelectio

Dina: ergo spiritus sanctus est quid absolutum. etiam essentia Divina non generat, et pater est essentia Divina ergo pater non generat. in his et aliis videmus silogis-
ticus formas observatas et tamen cum premissae sint verae, deductum est
est falsum manifeste. quod gravius clarius adhuc cernitur in silogis-
mis expositoriis, qui cum in alia quacumque materia vim habeant ponendi
rem ob oculos, nihilominus inde dicuntur expositorii in hoc tamen casu tamen
nihil concludunt, ut hic ostenditur. haec natura Divina est Pater et haec
natura Divina est Filius et haec natura Divina: ergo Filius est Pater. Pater
est haec natura Divina. et haec natura Divina est Filius: ergo Pater est Filius.
Filius Divinus est hic numero Deus. et hic numero Deus est spiritus sanctus,
ergo Filius Divinus est spiritus sanctus. quid plura?

ex hoc argumento coacti sunt
aliqui quorum mentionem facit Pater Basquez 1a parte disputatione 2 in
cap. 3o, manus dare, concedere, silogisticam artem vim nullam
obtinere in materiis Divinis propter suam eminentiam, et infinitatem,
vi cuius nullis legibus coercentur, quantumvis efficacissima
sit ad convincendum in rebus creatis. falluntur tamen egregie: quia
cum forma silogistica bene servata, disposita sit iuxta
suas proprias leges, abstrahit a materia debet proinde vel in
nulla, vel in quacumque materia efficaciam inferendi conservare.
tenebit igitur etiam in materiis Divinis, quoties in illis ita effi-
ciant silogismi ut leges ac regulas a legitima argumentatione
traditas perfecte retineant, ut fieri debet ad convincendum per
sylogisticam artem in quacumque alia materia. tunc etiam quia si semel
id admittatur, et via precluditur demonstrationibus quibus theologi
plura contra Deum ostenduntur, ac simul Hereticis prebetur ansa
ut suos errores deffendant eiusdem motivi quia non tenet in Divinis ars
silogistica. unde chatolicorum argumentis nullatenus convinci poterunt.

Statuendum
igitur est statuendum nobis est, artem sylogisticam servatam sua forma vim
uti et retinere in materiis Divinis. Ad argumentum vero proposito negandum

est

ē assumpti, eo videlicet everti per misterium trinitatis quod in evertit, dis-
tinguo perficiat; ut vero ad illorum probationes satisfiat, notandum est totum
silogismorum seriem, et plurimum ad duas imprimatas classes revocari
aliquid scilicet, quae complectitur silogismos expositorios in quo medium
est terminus communis. ... ut silogismus expositorius concludat postulat ad
sui perfectam constitutionem, quod medium illius sit perfecte singulare
et incommunicabile. et sylogismus non expositorius ut similiter concludat
petit, quod medium illius sit perfecte distributum in premissis per iden-
titatem cum singularibus quod in re supra tale medium est realiter communica-
bile: ergo si medium in expositorio non sit ~~perfecte~~ perfecte singulare
et incommunicabile, et medium in non expositorio non sit perfecte distrib-
utum, neuter concludet ex hoc defectu.

Hinc facile patet ad probationes
assumpti, silogismos omnes supra formatos fallaces esse: non quod silogi-
stica forma non teneat in Deo, et quod in illis non servat silogistica forma,
quod facile suadebimus sumentes exordium ab expositoriis qui
postremo loco sunt positi. qui quidem fallaces sunt; eo quod me-
dium eorum videlicet hec natura Divina. hic numero Deus non est per-
fecte singulare, et incommunicabile sicuti requiritur ad per-
fectam silogismi expositorii constructionem. licet in singularis de-
signetur per particulas demonstrativas hec, et hic, nihil ominus
remanet realiter communicabile pluribus personis realiter
distinctis, quibus realiter convenit et de quibus omni modo veritate predi-
catur. Si vero eumdem silogismos sic efformes, ut hec entitas in-
communicabilis est pater hec entitas incommunicabilis est filius: ergo
pater est filius. omittendo quod medium sic perfecte singularica-
tum, adhuc deficit silogismus: nam in terminus ille entitas incommu-
nicabilis supponit in utraque premissa pro entitate relativa pa-
tris, et sic maior est falsa; vel in utraque pro entitate relativa Patris
et in minori pro entitate relativa Filii et sic constat quatuor terminis.
[illegible], quod non concludat si sub nulla ex his considerationibus servat
regulas legitimi silogismi.

Ceteri vero silogismi, quorum medium videtur

videlicet in tribus communi, fallatia laborat etiam defectu distributionis perfectae quae necessario requiritur in silogismis non expositoriis. Ad similem in defectu nulla est huius silogismi consequentia: omnis homo est animal: sed equus est animal: ergo equus est homo. medius igitur signatus per illum terminum omnis natura Divina non distribuitur perfecte quia non supponit pro omnibus illis quibus talis natura Divina est realiter communicabilis et communicata, nempe pro tribus Divinis personis; et tamen perfectam distributionem esse, tamen quod dico dictio illa [struck] omnis et Divina quae non supponit pro eo quod identificatur cum ea, et cum patre personaliter eiusdem Dei. Ubi nota non sufficere quod cum quis signum distributionis ad bene distribuendum pro natura Divina, sicut sufficit ad distribuendum pro natura communia creata; sed est [struck] signum specialis distributionis eis ducente quale foret hoc signum quaelibet et aliud simile.

Unde si praedicta silogismos sic formemus quaelibet natura Divina est pater: filius est natura Divina: ergo filius est pater: quae identificatur cum omni natura Divina identificatur cum Filio, et pater identificatur cum essentia Divina: ergo pater identificatur cum Filio. servabuntur utique regulae legitimae argumentationis et discursus; et quod in utroque silogismo est falsa maior praemissa, non tenet consequentia, nec infert falsum ex vero, ut patet, et ex his facile detegunt fallatiae silogismorum quae supra constructi sunt in eodem genere. nec non et plurium aliorum, quae contra trinitatis misterium efficiunt, vel potius efformatur, quae semper laborant aliquo vitio ex praenotatis. Unde nusquam contingit in Divinis quod ex utraque praemissa vera rite dispositis deducatur conclusio falsa.

Hic oportet animadvertere quod observatum invenio a pluribus aliis optime nota illa principia videlicet nostris omnino fuisse Divina fide, ad huiusmodi silogismorum vitia detegenda, non supernaturalis revelationis beneficio credimus fide Divina quod una et indivisibilis natura vel essentia Divina identificatur cum pluribus personis inter se distinctis. ex eo quod una et eadem essentia Divina plures Divinas personas habet non implicat

tur, quenit qd hic tres ex n^a siue n^a Diuina n^o fiat sufficient 41

congelaria per particula demonstratibus hec nec distributiue

complete per signis distributibus oil. unde oriunt illegiti-

mary falacie, vt ex dictis satis superq: monstrauit est.

Resta-

bat aliud argumentum capitale, nec minus celebre sumptum

ex predicatis, et dictis qua de n^a Diuina, et relationibus veri-

ficantur, si quidem de relatione Patris verificatur qd distinguatur

realiter à Filio, de n^a vero qd non distinguatur realiter à Filio, et sic si-

milia quibus expugnari videtur principium illud n^ale, qd libet est idem.

Sed quoniam ex professo instituendus est sermo de distinctione relationum

ab essentia et earum inter se, ibique de verificatione horum et similium

praedicatorum, visum est hic amplius non immorari, ne post eadem

repetere cogamur, sed pro satis de hac [illegible] [illegible] nostri tra-

ctatus.-

Pars 2^a

De Diuinis originibus, seu processionibus.

Difficilis certe, et non minus otiosa, et accommodata voluptati

omnis videtur ista 2^a pars, in qua Diuinarum personarum origines

seu processiones inuestigandas subeo^ipimus, et qua post pro-

missum trinitatis existentiae et cognoscibilitatis, in [illegible] qua

de Diuinis processionibus institui sermo: nam ex illis innotescit

subortam personarum multiplicitas et diuersitas. cumque huius

Diuini mysterii structura consurgat ex multiplicitate personarum

in unitate essentiae, ut ad illius distinctionem intelligendam accedamus,

recta methodus exposcit, ut a fundamento multiplicitatis

arripiamus exordium.

Disputatio 1^a

An, quid, et quotuplex sit origo siue processio Diuina.

Sectio 1^a

Praemittitur terminorum explicatio, quorum in hac materia

Frequenter é Usus.

Plures tras usus ocurrit in hac et aliis tractibus mo desti[...] quorum expositio breviter hic fuit proponenda quas vii eorum singula significata pro quibus habent locum in huius tractus decursu, ne pausis in ipsis terminis haeramus, l. saepius disputationis teneamur abscindere, ut eorum notitias deliberemus. Iº ergo ex parte significati Divini, alia dicuntur essentialia et absoluta quae scilicet pertinent ad essentiam et attributa Dei, et haec sunt omnia toti trinitati [...] et singulis personis illius reperiuntur, ut essentia, sive intellectio, voluntas, omnipotentia, aeternitas, immensitas, et sic similia; alia sunt notionalia, talia quae dicuntur, quae per illa discernimus ab invicem personas et unam ab altera differre cognoscimus. Haec propria sunt quae dicuntur notiones [...] personarum in Divinis.

Huiusmodi vero notiones [...] communes theologorum [...] quinque numerant, scilicet innascibilitas et Paternitas in Patre, spiratio activa in Patre et Filio, filiatio in Filio, et tandem spiratio passiva in Spiritu Sancto. nec desunt qui censeant quod quinque his tres alias notiones esse superadditas, duas plus in Filio videlicet inspirabilitatem, seu non esse spirabilis, et rursus non esse generatibus, et aliam in spiritu sancto videlicet non esse producturus alterius personae. esse hoc tamen additamentum solum videtur esse pole de voce divisibus, de quo non opportet modo aliquid decernere, satis esto advertisse, omnium communes theologorum quinque tantum admittere personarum notiones supra numeratas.

Deinde quando [...] praesens institutus sumitur communiter pro emanatione unius personae ab alia et explicat ab aliquibus esse fluxum, sou [...] via qua aliquid Divinum procedit seu producitur ab alio. ubi notandum est quod nomen processio quamvis sit commune utrique productioni Divinae, nempe qua Filius a Patre et Spiritus Sanctus a Patre et Filio, tamen ex ecclesiae usu aptatur ad significandam productionem

Spe[...]

Sp[iritu]s S[anc]ti qui ideo n[on] dicit[ur] genitus, s[ed] procedens. r[ati]o e[st] q[uia] l[ice]t filius vere procedat a P[at]re; cet[er]um q[uia] p[ro]prium habemus vocabulum ad illam productionem significandam, siquidem eam nominamus generationem; nec tamen habemus nomen specialiter significans productionem Sp[iritu]s S[anc]ti; propterea nomen processio, quod commune est, specialiter tribuimus Spiritus Sancti productioni, sicut nomen ipsius Sp[iritu]s S[anc]tus l[ice]t sit commune tribus Divinis personis, ex usu Scripturae tribuitur singulariter tertiae personae: non alia de causa, nisi quia P[at]ris et Filii personae signantur suis propriis vocabulis videlicet Patris et Filii; pro tertia vero signanda non est speciale nomen.

Nomen etiam originis est familiare scholasticis, ac usurpatur in Divinis etiam pro fluxu seu via qua una persona dicitur oriri seu produci ab alia: et hinc communiter idem significari ~~signari~~ solet hoc duplici termino processio seu origo, sicut et ista productio. inter quae tamen hoc discrimen notatum invenio, quod nomen originis non sit ita communiter accommodatum usui ecclesiae, licet scholasticus adsignandum specialiter productionem Sp[iritu]s S[anc]ti, sicut notavimus supra de termino processionis. insuper notatum invenio, nomen originis usurpari saepe a Conciliis, et Ecclesiae Patribus ad significandam personam ipsam, quae est principium alterius: sic ita Concilio Florentino sessione 22 sec. veritatem. ubi reperitur propositio haec desumpta ex S. Basilio lib. 2 contra Eunomium Pater filio sit origo et causa essendi. dicitur etiam fons et origo totius trinitatis in quo sensu S[anc]tus Ambrosius in Symbolo Apostolorum haec habet: Per originem est Deitas et bonitas. similia habet Hilarius lib. 8 de Trinitate lib. de Synodis post canonem 22 ubi ait: origo Filii innascibilis substantia est. quod idem est, ac dicere Pater, qui est innascibilis et ingenitus, est principium Filii.

Deinde terminus iste relatio sumitur, ut ordo significetur unius personae ad aliam. licet a in Deo

sint relationes ad extra, hoc est ad creaturas, de his non est sermo, sed de relationibus ad intra quae versantur inter ipsas Divinas personas. hae vero quatuor communiter reputantur videlicet Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, et Spiratio passiva, sive processio Spiritus a Patre et Filio. ubi nota ex his numeratis relationibus tres ad invicem realiter inter se distingui, nempe Paternitas, Filiatio, et Spiratio passiva. Spiratio vero activa distinguitur quidem realiter a passiva ceteris non distinguitur a Paternitate, et Filiatione quia eis illis opponitur non (?).

Occurrit praeterea terminus persona quo iuxta celebrem definitionem Boetii significatur realiter non individua, sive incommunicabilis substantia quo sensu Deus non dicitur intelligens Persona si praecise consideretur ut praecisa communia, realia et absoluta, de quibus eius dictum est; nam ut sic praecisa praecise consideratur non est incommunicabilis substantia, sed potius quid communicabile, commune quidem tribus Divinis personis realiter distinctis, et itaque Deus intelligatur persona, considerari debet ut aliquid incommunicabile qualis est Paternitas, Filiatio et Spiratio passiva. Hinc est quod Paternitas, Filiatio, et Spiratio passiva nuncupentur personalitates, quia videlicet sunt praecisa in quibus formaliter et immediate personarum incommunicabilitas exercetur. Hinc etiam est quod Spiratio activa non numeretur inter personalitates, quia duplicis personae communis est personae scilicet Patris et Filii.

Rursus nihil saepius in hac materia repetitur quam in Deo tres esse personas, et unum Deum. et ratio quae communiter exibetur est quod nomine personae directe significatur et in recto personalitas, natura vero indirecte seu in obliquo. econtra vero nomine Deus significatur in recto natura, seu Deitas et personalitas in obliquo. cum igitur natura sive Deitas sit una, cum quidem personalitas sit triplex, fit quod in Deo dentur tres personae, idest tres personalitates, et detur unicus Deus idest unica Deitati simpliciter

Persona solet etiã appellari suppositum. sciendum tñ est, hoc nomen suppositum universalius signare, nã extenditur etiã ad substantiam irrationalem incommunicabilem in quo differt à noïne persona, quod restringitur ad eã, seu substantiam rationalem incommunicabilem signandam. similiter personalitas dicitur subsistentia et Persona dicitur substantia subsistens. an à nomen subsistentiæ sit personale, vel potius commune, sicut nomen substantiæ infra suo loco videbimus. De noïne hypostasis fuit olim magna controversia tempore D. Hieronimi quia per illud etiã essentiam signare multi contendebant. sed vero certum, quod suppositum significare communiter theologorum animus, vnde vox graca, de qua persona communiter accipitur.

Hæc ita levi calamo percurrisse fuit opus in ipso disputationis vestibulo, ut sic hinc terminorum horum communi acceptione sit nota, et de incepto ad illorum obiecta intimius examinanda possimus singillatim gradus expeditius promovere. sic ergo ad propositum disputationis ... proprius accedentes tria rogamus: 1ũ an in Deo sint processiones, seu origines? 2ũ quot illæ sint? ubi in terminis de formali constitutivo Divinarum personarum disseremus, (id in postea veniet accurato stylo discutiendum) quæ de re ipsa vel obiecto signato per terminos. 3ũ denique quotuplex sit processio, vel origo quæ in Divinis debet admitti. quæ omnia debita cum claritate et brevitate conabor satisfacere, eorum quæ nos manent non oblitus.

Sectio 1a.

Ex fide solvit difficultatem propositam, et theologica ratione fulcit resolutio.

Diximus processionem, seu originem in Divinis esse fluxum, seu quasi viam, aut emanationem qua una persona Divina producitur ab alia, quod ipsum altius explicat adhuc prioribus et exactioribus terminis, si dicamus processionem in Divinis esse rõ

illa formalis, qua una persona Divina orit et producit ab alia Divina persona, a qua accipit esse seu entitatem. sicut enim actio est illa ratio formalis qua aliquid agit, seu fit ab alio; unio est illa ratio formalis qua unum unit cum alio et sic de aliis, ita in Divinis processio nihil aliud est quam illa ratio formalis qua unum procedit ab alio. duo igitur catholica fide docemur. Unum est, ex tribus Divinis personis unam esse improductam et a nulla alia procedere. Alterum est, duas personas a prima procedere et ab illa produci. et unam produci ac procedere a prima persona tantum.

Hinc directe ad difficultatem propositam quoad omnes suas partes: constat enim in primis dari processiones seu origines ad intra in Deo, nam ubi datur producens et productum, procedens et id a quo procedit, necesse est dari productionem et originem; quibus nihil aliud intelligimus quam rationem illam formalem, qua persona procedens oritur seu producitur ab illa persona, a qua procedere dicitur. Deinde cum ex fide constet unam personam esse improductam, duas vero ab illa produci et unam ab utraque haec prima et secunda procedere, constat etiam dicendum duas esse processiones in Divinis et non plures. Id quod ex fide colligimus

A.
suppositis praed.

Pro decisione difficultatis affirmamus videlicet in Deo dari processiones et origines et eas esse duas: aliam qua secunda persona procedit a prima, aliam qua tertia persona procedit a prima et secunda; prima sit conclusio ex his processionibus clare satis ex probatis est.

Et quidem resolutionem hanc expresse probant sacrae scripturae et Conciliorum testimonia: quod secundam personam procedere a prima, ut ac Verbum docet expresse Christus Dominus Joan. 6: ego ex Deo patre: et idem docet de spiritu sancto cap. 14 cuius dicit Joan. spiritus sanctus qui a patre procedit. simbolum a eodem concilio docet eum quod spiritus sanctus procedere a patre et filio. unam vero personam esse improductam docet Concilium Toletanum 6um et 11o in confessione fidei: ac denique Athanasius omnia haec in suo fidei ~~...~~ simbolo

cum probat

2 pretendit verbis illis: Pater a nullo est factus, nec creatus, nec genitus. Filius a Patre solo est non factus nec creatus sed genitus. Spiritus Sanctus a Patre et Filio est non factus nec creatus nec genitus sed procedens. Nec opus est ut in huius veritatis confirmatione ex scriptura et Patribus alia plura congerendo detineamur, si de ea consuli possunt Molina, Becanus, alii in 1. parte dist. 44 de Trinitate sectione 1a, et alibi Montoia. Nos vero ex theologicis fundamentis veritatem eius sic declaramus.

Et vero, quod dentur in Deo processiones theologice probatur: quia non minus notum est esse in Deo personas quam esse pluralitatem personarum, sed negari non potest salva fide in Deo esse pluralitatem personarum; ergo processiones in Deo esse negari non potest salva fide; ergo dantur in Deo processiones. Maior huius discursus satis constat ex dictis disputatione 2 ubi ex principiis fidei probavimus in Deo reperiri tres personas realiter inter se distinctas. Maior vero nititur veritate illius principii theologici, quod personae divinae distingui nequeant nisi per oppositionem relativam quae fundatur in processione unius personae ab alia. Necessitas ergo quae cogit in Deo admittere personarum pluralitatem, cogit etiam in Deo ponere processiones, quia secluso processionibus nullum est caput ex quo nascantur oppositae relationes, et consequenter personarum pluralitas. Altius aliquando expendamus fundamentum hoc, quo eius huius soliditas melius percipiatur.

Est vero infinitudo perfectionum divinae duo gen[era]: primum, quod in Deo reperiantur omnes perfectiones posse quae possint ab quacumque imperfectione depurari. Aliud est, quod identificentur in Deo perfectiones illae quae possunt identificari inter se, sive conceptus universales, quamvis distincti sint in creatis, exemplum sit in intellectu et volitione, quae in creatis distinctae reperiuntur.

q[uo]d tunc ē p[ossi]b[i]le, q[uo]d intelectio, et volitio identificentur inter se ratione
identificantur in Deo intelectio, et volitio. tunc sic: q[uan]do dantur in
Deo perfectiones aliquæ realiter distinctæ, quales sunt duæ p[er]fe-
ctiones, signum evidens est, q[uo]d illæ non possint identificari; alias
q[uo]d si possent identificari, re ipsa identificarentur in Deo:
sic infero: ergo evidens est, q[uo]d ex aliquo capite provenire, q[uo]d p[er]fe-
ctiones identificari non possent. atqui nullum aliud caput potest
esse, nisi r[ati]o producentis et producti: ergo est impossibile, q[uo]d producens
et productus identificentur: ergo ut in Deo concedantur plures personæ,
necesse est in Deo concedere r[ati]ones producentis, et producti, seu q[uo]d una
persona ab alia procedat: ergo non minus necessarium est, in Deo
dari processiones, quam est necessarium dari pluralitatem personarum.

Dico 1mo, et explico: per se loquendo maior perfectio est
unitas, quam pluralitas, cæteris paribus, si aliunde unitas non in-
volvat imperfectionem impossibilitatis: ergo per se loquendo maior
perfectio conceditur in Deo; si concedatur in eo sola una et omnia possint
esse una entitas, quam si dicatur esse plures, nisi repugnet aliunde
q[uo]d omnia et omnia possint sint una entitas. atqui Deo concedi
debet ea perfectio, quæ dicitur esse maior alias ubi non repugnat:
ergo potius concedi debet unitas quam pluralitas in illis perfectio-
nibus, quæ possunt identificari: e contrario perfectiones in
quibus ponitur pluralitas, ideo est, q[uia] identificari non possunt. urget
quoque ex hoc ~~[illegible]~~ principio ducitur ortus illud axioma theologicum
vulgatum: in Divinis omnia sunt idem, nisi ubi obstat relationis oppositio.
At hæc oppositio non est alia, quam r[ati]o producentis et producti: ergo solum
concedatur in Deo r[ati]o producentis et producti, per quam realiter explicatur
pressio in Divinis sunt omnia unum, et omnino idem. tunc vero ex d[icto]
subtili dicimus in 1o distinctione 2a quæstione 5a; placuit quia p[er]
alia, quæ non ita videntur efficacia, et præterea diversas facimus; n[on]

Affine

Hinc á [illegible] minus perspicue deducitur id quod chatolica fides nos docet, nimirum duas personas sanctissimae trinitatis esse productas videlicet [illegible] et [illegible], et [illegible] esse improductam. quod sic infertur probatur quia si non essent duae personae productae non essent tres personae sanctissimae trinitatis, et si productae essent plures quam duae plures essent quam tres sanctissimae trinitatis personae. [illegible]. ut melius hoc percipiatur supponi debet dio ex philosophia [illegible]: [illegible] esse [illegible] impossibile quod duo se ad invicem producant, ...

45

Ecce habes in Deo dari processiones et origines, et insuper eas esse duas. quae veritas, et si [illegible] sit inter chatolicos, aliquas patitur obiectiones, quas infra solvemus. videtur [illegible] [illegible] esse desumptus ex principiis fidei docentis in Deo plures esse personas, et eas ternarium numerum non excedere, iuxta eam quae dicta manent ...

Sectio 3ª

Utrum ex numero duplicium personarum productarum bene colligatur in Deo duplicem esse debere processionem passivam.

Ex pluralitate personarum probant communiter theologi dari processiones in Divinis, ut in argumento proxime facto visum est, et amplius videbitur, ut ad celebrem questionem deveniamus, an ulterius probetur non procedere a Filio divino quavis realiter ab illo, licet fides doceat duas esse personas productas, et ex illarum pluralitate inferat theologicarum processiones esse debere; dubium est, an ex eo quod duae sunt personae productae, colligatur legitima duas esse debere processiones passivas, vel potius possit saltem ex vi consequentiae stare, quod non duae, et una passiva processio sufficiat ad productionem realem duplicis dictae personae.

Voco processionem passivam processionem illam respectu, qua terminus productus fluit suo productivo a suo principio. nec disputo an ista respectu formaliter debeat esse aliquid distinctum a principio producente et termino producto, sicut in creatione asserit relatione dicta: neque disputo, nunc non subsistit difficultas, an debeat esse duplex, vel non possit salvari cum unica multiplicitas terminorum, qui denominantur producti. praeterea nec dubito, si quaestio sermo in concreto, ut persona producta, dari quin sit duplex passiva processio, cum sit certum personam productam esse duplicem. insuper cum de distinctione processionis activae, passivae que sermo sit, dicendum nobis erit esse revera duplices passivas processiones in Divinis, quae diximus, ut scopus difficultati magis innotescat: quare precise disquiritur an ex eo quod duplex sit persona producta, inferatur bene duplicem etiam esse passivam processionem.

Communis sententia quae et vera est ducit Pater Arriaga disputatione 44 de Trinitate sectione 5 docet hanc argumentationem esse legitimam: termini producti sunt duo, ergo duae sunt ~~personae~~ passivae processiones in Trinitate, probatur videtur: quia si duae sunt personae productae, necessarium etiam est, duas esse processiones

quarum

quorum alia producat una persona et alia producat altera persona. hanc tamen probationem ut inefficacem deserit, et merito praedictus author: immo et ego adderem reiici debere ut ineptam: reddit enim pro ratione quaerenti rationem dubitandi: nam dubitatio est, an quia duae sunt personae productae, debeant etiam dari duae passivae processiones, singulae singulis personis correspondentes, et consequenter bene valeat a duplicitate termini producti ad processionem duplicem. et responsio est: utique bene valet, quia cum duae sint personae productae, duplex est necessario processio, alia, qua producatur una persona, aliaque, qua altera persona producatur. ecce ineptitudinem probationis, quae ultra opus est impugnatae.

Sed non minus displicet probatur sua inefficacia, quia non repugnat actio unica qua producantur duo termini, sicut non repugnat cognitio unica qua cognoscatur duplex obiectum. si autem haec actio poneretur, tunc sine dubio verum esset dari duplicem terminum; non tamen esset verum dari duplicem actionem, seu duplicem rationem formalem producendi: ergo nexus quod terminus productus sit duplex, infert bene, quod productio, seu ratio formalis producendi sit etiam duplex. neque dicas, implicare actionem, quae sit productiva duplicis termini distincti specie: quare cum personae Divinae inter se separatae sint termini quasi specie distincti; bene colligitur, opus esse duplici processione passiva. quantumvis in creatis non repugnet actio productiva duplicis termini, qui specie, vel quasi specie non distinguatur: quia non minus est insufficiens responsio haec, quam praecedens ratio: nam distinctio specifica, vel quasi specifica terminorum non inducit implicationem in actione productiva: ubi non magis repugnabit actio productiva duorum, specie, vel quasi specie distinctorum, quam duorum eiusdem speciei. sicut non magis repugnat prius potens producere duos terminos specie diversos, quam prius potens producere duos terminos, qui specie non differant.

Propterea pergit via qua

sed hanc amplectito, falsa esse supra positu est bonu et mobet [illegible]
q̄a supponit, unus ex personis producti procedere ab alia quae etiã
ē producta; ergo non potest utraque procedere per eosdem passibus processio-
nes: ergo necessario sunt duae. 2° ergo probat. q̄a non solum potest duplex
terminus per unicam actionem produci, quando procedit uterque indivisibiliter
ab eodem principio, vel causa, et non aliter. cujus ratio est: quia nulla res potest esse
causa, vel principium actionis qua ipsa producitur: ergo si una persona producit
aliam debet habere dictam actionem ab ea, per quam producitur huiusmodi
persona producens. patet: quia actionis, qua producitur non potest
esse principium, vel causa: et rursus est principium vel causa illius actionis qua producit illam
alteram personam: ergo necessario debent invenire duae actiones, vel
quasi actiones. ergo bene arguitur ā duplici persona producta
ad duplices passiones processionis, sub ā consideratione facta.

Mobet
2°: quia et actio sive duplicis termini productiva debet esse dicta ab illa
etiam, si termini se ipsis formalissime et non per dictam actionem producuntur,
ante est omnino necessarium quod duae sint actiones productivae quando hi
termini producti sunt duo. patet: quia termini producti supponunt quod se ipsis
sunt producti: ad se ipsis produci est se ipsis esse rationes formales, quae
ipsi producunt; ergo tot debent esse rationes formales, quot sunt termini produc-
ti, quod ad personae in Divina trinitate se ipsis producantur ac quidem
processiones sunt idem formalissime cum termino producto, insinuat Dñus ac
supra ut aliter producendus. ex hac ratione quae concludit, bene valere
argumentum ā dualitate personarum quae producuntur in Divinis ad
inferendam dualitatem passibilium processionum. 2a ratio docet, non bene
inferri duplices eis passibus processiones in trinitate Divina, ex eo quod
sint duae personae productae quantumvis supponas etiam et
his duabus productis alteram procedere ab altera. probatur: quia in sim-
plici nostra implicatione possumus excogitare substantiam quae simul
sit terminus producens se ipsum procedens ab alia substantia et non etiam

prius se ipso producens alterum subsistentem. tunc à daventur duo tri producti et unica tantum passiva processio. nam illa subsistentia quae seipsa produceret ab alia, et simul seipsa produceret aliam, esset unica ratio formalis quae et seipsam et subsistentiam à se procedentem denominaret productum. quoniam licet in trinitate dentur duplex productum, quorum alter procedat ab altero, non infertur exinde quod debeat dari duplex passiva processio. minor, et consequentia constant. maior à vel ex eo probatur quod nulla in hoc videatur apparere repugnantia. cum non repugnet subsistentia seipsa procedens à Deo per actionem distinctam, et seipsa sine actione distincta producens aliam subsistentiam.

Confirmatur ex duplici

1º quia probabilius est in Philosophia, quorum aliam docet, creaturam per seipsam immediate dependere, seu produci à Deo: ex quo infertur sine ulla implicatione posse cogitari subsistentiam quae seipsa producatur à suo principio. aliam vero docet actionem creationis angelicam à Deo esse identificatam: et inde infertur posse sine ulla implicatione cogitari subsistentiam, quae seipsa sine distinctione sit ratio formalis alterius subsistentiae producendi. quare non repugnabit, quod isti duo modi in una, et eadem entitate simul coniungantur, ut quae seipsa procedens et seipsa producens. ponamus quod in trinitate una persona seipsa procederet à Deo et simul unus ille seipsa esse ratio formalis producendi 3am personam, quin haec seipsa producatur à 2a, sed potius esset indifferens ut produceretur ab hoc, vel illo principio; tunc certe salvaretur duas esse personas productas, et etiam hanc unam procedere ab alia; cum tamen unica passiva processio daretur; quod etiam sub ista consideratione non tenet argumentum à trinitate productorum ad processiones.

Ità docet, et arguit ingeniosus quidam magister huius academiae Cordubensis olim clarissimum ornamentum, qui tamen licet specie tenus videatur opponi supra dictae cuius [illegible] salvis, de ipsa tenet illius Do. ... [illegible] ubi per trinitate insinuat personas divinas seipsis esse productas à suis principiis. quod ipsius

sequitur citatus Scotus docens alterius processionis passivae esse personam non se ipsam producentem. Conveniunt igitur uterque in eo quod ex duplici persona producta, quarum se ipsa producat, infert bene et legitime argumentationis duplex processio passiva. hinc ergo non obscure colligitur quid nobis dicendum sit, ut ad perspicuitatem quaestionis propositae decidamus.

Dico 1.° hec non est legitima argumentatio, in Deo datur duplex persona producta, ergo datur duplex passiva processio. probatur facile: quia non est legitima consequentia, cum ubi datur duplex terminus productus, datur duplex actio, nam argumentatio quae tenet ex vi formae, servata eadem forma, tenet in quacumque materia; at stare potest sub unica et eadem actione duplex terminus productus, etiam si termini sint specie diversi, ut supra probatum est; ergo eius modi argumentatio non est legitima. patet: quia si poneretur actio duplicis termini productiva, daretur duplex terminus productus et tamen daretur duplex actio, et consequenter nec ibi teneret hec forma arguendi.

Dico 2.°: etsi in Deo non ponatur duas esse personas productas, et ex illis unam procedere ab alia, adhuc non infertur ex eo precise quod sint duae processiones passivae, sicut personae productae sunt duae. probatur efficaciter ratione superius allata 1.a 2.a nec obstat illud argumentum quod attrivit, quia licet persona se ipsa produceretur, et se ipsa produceret Spiritus Sancti persona, adhuc non verificaretur quod esset principium actionis, qua ipsa produceretur. etenim esset principium et actionis alterius personae ipsam ... non esset principium actionis per quam producitur, itaque non sui ipsius esset terminus productus et actio per quam esset terminus productus, sed vero Spiritus Sancti persona esset utrique principium et actio in quo non apparet repugnantia ut ex ibi dictis liquet.

Dico 3.°: nihilominus est verum quod in Deo duae sunt duae passivae processiones correspondentes duabus personis productis. numerus tamen processionum non infertur precise ex numero personarum, quae producuntur, dex modo, quo vero ipsa

produ-

producunt in trinitate Divina. hoc ni fallor est quod ... per ... sua ratione, nec diventire potest ... me ... quo ... sit vitemus, quo re ipsa personae producunt in Divina trinitate ... istabit, ut dicamus de discrimine activae et passivae productionis.

Sectio 4a.

Duplex alia difficultas enodatur, et argumenta solvuntur.

Quaeres 1°, an ex ratione substantiae pure intellectualis quae exigit Deo ... ex ratione naturali, suaderi possit, personas in trinitate Divina tantum esse duas, et non plures nec pauciores. affirmative respondent aliqui ... quorum fundamentum est: quia cum Deus sit substantia pure intellectualis, solum habere debet operationes, quae propriae sunt substantiae pure intellectualis. sed substantiae pure intellectuali duae tantum competunt operationes immanentes, scilicet intellectio et volitio ~~...~~ quia duas tantum habet potentias, scilicet intellectum et voluntatem: ergo tantum hae duae operationes immanentes competunt Deo, scilicet intellectio, et volitio: ergo duae tantum sunt processiones immanentes in Deo respondentes his duabus operationibus, et nec pauciores, nec plures. confirmatur: quia Deus unica tantum gaudet intellectione, quae ratione suae perfectionis, et infinitatis omnia perfectissime penetrat, et totum intellectum Divinum ... exhaurit: ergo unicum erit verbum per hanc intellectionem productum, quod similiter sit infinitum, et ipsa intellectione adaequatum, quod ... alium verbum superflueret. ... simile fiat argumentum de volitione, seu amore, debent tantum esse duas personas in Deo, aliam, quae verbum producat, et aliam quae producit Spiritum Sanctum.

Fateor nos hanc, et similes alias, quae ... passim et adduci congruentes esse, ut explicetur id, quod ex fide supponimus duas esse tantum processiones in Divinis. nam si semel supponamus esse tantum duas: congruentiae id explicant recurrendo ad naturam substantiae pure intellectualis. si vero tantum supponatur ex fide in Deo dari processiones, vel processiones ... non determinato numero, ut solum oportet supponere ad questionem praesentem, ne nugatoria sit; carent,

efficacia non est ratio allata ad suadendum absolute processiones divinas esse tantum duas, et non plures, nec pauciores. ita Pater Montoya, Suarez, Ripalda, Arriaga, Quiros et alii plures, tum ex antiquis, tum ex recentioribus. nec videtur ad hoc probandum ratio esse incongrua, quam desumit Arriaga, ex eo quod etiam in creaturis intellectualibus, saltem possibilibus, non sint concipi aliae potentiae operativae ad intra praeter intellectum et voluntatem, ergo multo melius in Deo, qui longe superat perfectionem creaturarum, non a concipi alia potentia concipitur et alia operatio ad intra. non, inquam, videtur haec ratio, tum illius incongruentis non negas: quod dum non designantur aliae potentiae et operationes immanentes, difficile illas concipere, tum in creaturis, quam in Deo.

Quapropter melius ita videtur intentum suaderi: quia supponendo Deum esse substantiam pure intellectivam, vel attenditur ad taxandum numerum processionum illius convenientia specifica operationum, seu actuum immanentium, vel solum attenditur convenientia generica. si genericam, dabitur unica tantum processio ad intra in Deo, quae sit per intellectionem et volitionem: quia intellectio et volitio conveniunt generice in ratione actus immanentis et vitalis, sicut in intellectione et volitione sunt realiter idem, et solum differunt ratione virtualiter quatenus pertineant ad diversas lineas; quare similiter verbum et amor non poterunt esse idem realiter, ita ut eadem entitas in se sit contra dicta genera diversa munera verbi et amoris. si attendatur convenientia specifica et ultima, plures quam duae processiones dabuntur in Deo, quia obstat perfectio et infinitas intellectionum et volitionum, ut jam confirmatum afferre.

Probatur: quia intra lineam intellectionum possumus considerare convenientiam genericam et specificam actuum, qui generice conveniant in ratione cognitionis, et specifice differant per diversitatem objectorum: namque intra genus cognitionum negari non potest, quod detur differentia inter cognitionem de Deo et cognitionem de creaturis. rursus intra genus cognitionum de creaturis datur differentia inter cognitionem de spiritualibus et cognitionem de materialibus; si ergo ad

numerum

numerus processionum attendit convenientiam specificam actuum immanentium, tot multiplicabuntur processiones intra lineam intellectionis, quot dantur actus intelligendi specifice differentes. et idem dico de actibus volitionis: ergo ex ratione substantiae pure intellectualis non suadetur duas tantum in Deo reperiri processiones et non pauciores aut plures.

Dices 1°. cognitiones dei convenire in una ratione communi cognitionis, et ideo non produci per illas nisi unicum verbum. et similiter unicum spiritum sanctum, quia volitiones dei conveniunt in ratione amoris. Contra est: quia cognitio et amor licet secundum suas peculiares rationes differant, conveniunt etiam in ratione communi actus immanentis spiritualis et vitalis: ergo solus producetur per illos unicus terminus qui simul sit verbum et amor. Quod si haec convenientia non obstat, ut ratione differentiarum admittantur duae processiones, etiam non obstabit convenientia cognitionum in ratione communi, ut ratione suarum differentiarum etiam multiplicentur processiones. certe non minus videtur differre inter se assensus, et discursus, amor, et odium, quam differunt cognitio et amor, nec minus conveniunt intellectio et volitio in ratione actus immanentis, quam duae cognitiones in ratione cognitionis ut sic.

Dices 2°: nec quamlibet differentiam sufficere nec quamlibet convenientiam obstare ad numerum processionum; nec videtur certior regula assignari posse, quam regulam rationis adducta propositione praesertim desumptam ex diversitate potentiarum, licet non admittatur differentia inter actus cognitionis, qui illi pertinent adaequate potentiae intellectus: et similiter dei actus volitionis adaequate potentiae voluntatis; duplex ergo tantum processio ponenda est in Deo, quarum alia producat verbum exhauriens totam virtutem potentiae, et eadem quarum [illegible] illa et alia producitur amor. alioqui non erunt processiones Divinae Dignae Deo. Sed contra: quod haec instantia nullius momenti est illis, qui in creatis negant potentias [illegible] intellectus et voluntatis distingui ab anima. Contra hanc vero [illegible] [illegible] reddit inefficaciam convenientiae; vel differentiae actuum ad discernendum numerum processionum. nec prestatur quod in Deo dicantur actus intelligendi, et volendi pertinere ad diversas lineas, quia haec linearum diversitas non obstat identitati quam habent inter se intellectio,

et volitio. quare hec regula nullatenus potest ee forma.

Da 2e. Dominis

dictione praecisionum, quarum ad imitar considerarimus in Deo diversas lineas praecisionum intus, qui de facto dat extendat ad olia obta cognoscibilia, tamen possibile e aliquis intus qui non ola, Stantus aliqua obta ponit altera pere, vg intus qui tantum sit cognoscitibus obti materiali et alius, qui tanus sit cognoscitibus obti spiritualis, et sic de aliis, similiterque discurrendus e de volunte. Et inde certus e, qd si unius ipse genus intelligendi distinguerimus in Deo diversas lineas correspondentes huic intelectio9 possibili9, per quas liber actus correspondentes suplires exhaurires virtus cognoscitiva illius lineae, et quilibet actus ex his ado quares cum sua linea sue pote (semper intelligendo de lineis pertinentibus ad voluntatem proportionem unde colligeri, praecisiones Divinas potius conformari huic intelectui ex illis, quam alii intelectibus possibilibus mihi sane non apparet, ac nunc non video cur ex roe supra pure intelectibus non plures, quas de praecisiones in Deo sint admittende. Licet non sint admittende paritores.

Nam si tandem dicas ee perfectiores intus qui se extendit ad olia obta, quam qui ad aliqua, decere Deus considerare ut intus perfectiores. dabo hoc, ceterum inde premittis et intaurat argumenta facta: neque ideo infers, in Deo dari unicam praecisionem de linea intus verum, quae respiciat obta olia, et non aliqua tantum, quia perfectior e pote quae se extendit ad olia obta, quam quae limitat ad aliqua, sicut etiam e maior et perfectior pote quae cum una, et eadem sit, extendat se ad amandum, et cognoscendum, quam quae limittat, vel ad amandum solum vel solum ad intelligendum, et eodem iure debes inferre, unicam tantum in Deo dari praecisionem huic perfectiori poe correspondentem, quae sit de se ex amore, et cognitione. nec restat alterius excogitabilis ro, propter quam praecisiones Divinae respondeant limitationi potentiarum existentium, vel extendisioni potentiarum possibilium; et in maiori numero, vel minori.

Equus vg.

Queritur: an supposita notitia fidei possit aliqua ratione naturali congruenter explicari in Deo dari personam producentem et productam. Dicitur ex duplici operatione immanente substantiali intellectus divini congruenter explicari numerum divinarum processionum. Ratio affirmative

Deus, exhibens quae sunt, quod id congruenter explicetur: quia de ratione summae bonitatis qua Deus gaudet est quod summe se communicet, communicatione quae non dicat imperfectionem; et talis est communicatio ad intra; ergo Deo debet convenire communicatio ad intra. Et communicatio ad intra non potest dari, nisi per productionem: quia per se persona communicans per productionem, communicat identitatem personae productae; nec tamen datur in Deum dictio, nisi ratione producentis et producti.

[illegible] datur in Deo persona producens et producta, quia rursus virtus potentis producere sibi similem dicit perfectionem: ergo si haec posit exigi sine imperfectione multiplicationis naturae, ponenda necessario erit in Deo. Et sine imperfectione exigitur, si detur in eadem altera persona producens, et altera producta: ergo haec datur in Deo.

Haec veritas sic aliqualiter explicata et supposita fide divina stat tuta impetitur ab aliquibus haereticorum objectionibus, quarum prima est: si daretur in Deo processio, et persona producta, illa nec esset ens a se, nec Deus: hoc non est dicendum: ergo nec datur in Deo processio nec persona producta. Respondendo [illegible], quae prout explicamus ens a se sicut est proprium Dei, et distinguitur ab ente ab alio quod est proprium creaturae. ens a se, ut proprium est Dei, solum dicit non productum, in vero negat productionem relationum sive personalitatum. ens ab alio ut proprium est creaturae, dicit productionem naturae; quia quaelibet creatura secundum naturam producitur. Hinc est, quod licet una persona divina producatur ab alia, nihil omninus est ens a se et Deus, quia producitur ut [illegible] personalitatis: unde sine inconvenienti datur in Deo processio et persona producta.

Instabis: perfectius est producere quam produci: ergo persona producta non est equalis perfectionis cum producente: ergo nec Deus. Respondeo omisso antecedente, negando consequentiam: quia licet producere sit ex suo genere perfectius quam produci, tamen haec maior perfectio potest oriri de [illegible],

imo et excedi ut termini in angelo qui licet non producat nec sit productionis alterius ipse similis; sicut homo qui generat alium hominem perfectionem hanc et evadit absolute perfectior homine non generante: similiter generari maior perfectio personae divinae producentis in persona divina producta et hac ratione non erunt in aequales. Absolute dices in Deo tantas perfectiones dicere, hoc posito est verbis productis, quas dicit et productionibus verbi: quia in utraque persona reperitur per identitatem eadem essentia quae continet omnes perfectiones, possibiles et idem dico de spiritu sancto.

Instes adhuc: persona producta dicit dependentiam a producente, non quia quod producitur dependet ab eo a quo producitur, et dependentia dicit imperfectionem: ergo persona producta dicit imperfectionem, non ergo potest aequalis perfectionis esse cum persona producente. Haec instantia dupliciter solvitur. Primo negando maiorem et illud prius ...: nam ut docent plurimi, non quaelibet productio est dependentia producti a producente, et tantum productio non dicit... unde non quicquid producitur dependet ab eo a quo producitur, sicut non de ... quod producitur dicitur ens ab alio, et id in divinis producitur. Secundo, omittendo maiorem et negando minorem, ... dicendi ... qui non recusat admittere in Deo hoc nomen dependentia, quod si sano sensu intelligatur, videlicet quatenus praecise significat exigentiam alterius ad existendum, negari non potest personas ... exigere personas producentes, ut existat, hoc in ... imperfectionem in persona producta, nam etiam in hoc sensu dependet persona producta ... persona producens: siquidem persona sine alia nec divinitus existere potest ... aut ... quare solum imperfectionem arguit dependentia et male sonat ... quod ad significandum producentis ... nempe inferioritatem personae productae ... producenti, et in hoc sensu relegando est a Deo quaelibet dependentia ut ... ostendit ab Ecclesiae Patribus.

Tertia obiectio et potest esse replicatio dicta.

dar in Divinâ trinitate productio cum dependentia personarum productarum a persona producente: ergo dar causalitas unius personae in aliam, et consequenter una erit causa alterius et hoc erit effectus illius, quod hoc est omnino alienum a bona theologia et expresse contra Symbolum Apostolorum, ubi de filio dicitur genitus non factus, et contra Symbolum Athanasii qui tam de filio quam a Spiritu Sancto removet ei factus vel creatus: ergo in Divinis non dar productio cum dependentia personae a persona producente. Resp. facile per doctores quos communiter tradidit, distinguendo vocabulo de causa: dicitur non proprie communi causa esse rei dictae, nego cum ergo nego per dictos Filius producit nego per et Filius dicitur producens producti quos communicent esse rei dictae nego, nego dari causalitas neque causa neque effectus in Divina trinitate, atque ideo productio cum dependentia sano sensu recepta contra superius explicata. nec opus est longiori ambage quam se potius implicant alii, qui expediunt in hac difficultate. satis noto apud Graecos idem sonare nomen causa quod apud Latinos nomen principium unde sicut Latini nomine principii ita Graeci nomine causa utuntur in Divinis adeo tamen nos qui Latinorum loquimur principio abstinere debemus.

Quaelibet persona Divina est Deus et Deus est ens a se et non productus ab alio: ergo nulla persona Divina potest esse ab alio producta. Verum tamen habemus in hac objectione. Resp. Deus et quaelibet Persona Divina esse ens a se quoad naturam quae in omnibus personis eadem est et improducta et in hoc differre Deus a creaturis quae sunt ab alio quoad eorum naturam productam: cum quo tamen stat quod ex personalitatibus solummodo Paternitas sit a se hoc est improducta, aliae vero duae Filiatio et Spiratio passiva sint productae quin ideo aliqua sit ens ab alio, non ut ens ab alio communiter accipitur per ente quod ab alio est quoad esse. Inferes: ergo persona producta est precario Deus. Resp. voces precario equivocatione laborare quin debeant opportere

ut in præcedenti con. ex albaho.

Et quidem satis, verum hanc ex iam

esse desumptam ubi sumitur principium verum habet. ad quod in primo significat quod persona producta obtineat præcise suum productorem, et hoc per se extat quamquam sit ridiculum: non præcari supponitur esse productum, ut quando est præcabile productionem illius cuius productio non præsupponitur. 2. significat quod non sit vere Deus quia est persona præ ab alio producta: quo sensu sine dubio falsa est conclusio: non quantum veri verum homo sit productum ab alio homine et ideo dicitur non esse homo vere, quanto magis persona producta erit verus Deus, cum accipiat eandem numero naturam producentis. 3. quod non significat quod ab alio accipiat naturam quo sensu dicitur Spiritus Deum Filium et Spiritus de suo accipere et sibi omnia dedisse Patrem, quod quoniam dicitur est in eo quod hoc sensu dicatur persona producta præcario Deus.

Tandem obiicitur: Filius et Spiritus Sanctus qui sunt principium in genere productionum cum Patre, non nequeunt esse dicti ab alio producti. Consequens est certum, quia sunt quoque unus et idem Deus cum Patre. Deus autem est principium in genere productionum. consequentia probatur: quia terminis implicatur esse principium omnium et esse productum ab alio: ergo illud aliud a quo est productum erit principium. — Resp. facile. Filius et Spiritus Sanctus esse quidem principium cum Patre in genere productionum seu omnium operationum ad extra. Verum non operationum ad intra quod respectu harum solus Pater est principium. Non est autem implicatio terminorum quod Filius et Spiritus Sanctus sint producti ad intra, et cum Patre sint unus et idem principium omnium eorum quæ sunt ad extra seu producuntur extra Deum.

Disp. 6.ª

vide f. 43 sect. 2.ª

Quæ distinguantur in Divinis origines sive processiones activæ a personis passivæ.

Sectio 1a

Prima refertur et refellitur.

Celebris est inter Theologos divisio processionum seu originum Divinarum in activas et passivas, nec dubitari potest quin in Divina Trinitate reperiatur et sit in certo productionem Divinam, si ea actionem aliquam realiter adaequate distinctam a principio producente et termino producto. Nam cum debeant in Deo admitti plures quam tres entitates: tum etiam minus certum personam producentem in Divinis reipsa et actu producere et personam productam reipsa et actu produci. Quae cum ita sint id explicari negari non potest in Divinis dari rationem formalem qua persona producens actu producat, et haec erit origo, processio seu productio activa. Dari etiam rationem formalem qua persona producta realiter producatur, et haec erit origo, processio seu productio passiva. Nec igitur ergo tota dubitatio quod in Divina trinitate reperiantur actiones quae passiva productio, sed tota [illegible] huius difficultatis erit divisio [illegible] originale et qua ratione distinguatur ipsae processiones exponere.

Opinionem. Refert autem plerumque aliorum explicationem circa processionum activarum, hanc ipse [illegible] excogitare, quam suis verbis recitare decrevi. Ait itaque processionem seu originem aut productionem activam in Divinis esse perfectionem illam quae cum sit vere productiva termini et non ipsa aequalis principium termini, nec habeat omnia requisita ut sit proprie potentia, sed potius supponat aliud quod aliquo pacto potentia sit, quae illa virtus ultimo determinetur ea quae dicenda est productionem activam termini. [illegible] praedictus [illegible] hanc [illegible] controversia de Trinitate tractatu 2o disputatione 3a sectione 4a et circa finem testatur nobiliores alios. Probatur 1o hanc exemplo altissimo concursus quod originem absolute et simpliciter acceptam significat influxum quo aliqua causa concurrit simul cum alia ad productionem termini. Caeterum actus voluntatis quo aliqua causa superior libere statuit concurrere cum altera ad productionem,

sui affix: ut actus voluntati, quo Deus statuit concurrere in
casu quo ad productionem talis effectus, [illegible] a Thomistis et theo-
logis hac item pertate, quirus in actu [illegible] hoc ipso dicunt
in actu 1o significari id quod nulla ratione influxus et alii
a quo influxus ipse talis in potentia dimanat, significat
quo circa praesens ratione passione, seu in quantum activo significat
significat influxus ille actualis et formaliter a qua influxus
ipse immediate profluit modo iam explicato.

Tum etiam probatur, ima
non aptius probari existimo, atque de quo ex ea quod hunc
dicendi modum vere et hoc explicet, et aliter quod passio
activa nequit esse in ratione ipsius actualis producere sine
influxus in tres: sicut in distinguerent passio activa a
perfectione passiva quae est ipsius actualis produci. nequit autem
fieri distingui perfectionem activam a perfectione passiva; hanc
[illegible] et in aliter distinguenda [illegible] explanda est passio
vel passio [illegible] ipsius actualis producens personae productae
est illa actualis dependentia vel quasi dependentia [illegible]
nis productae intelligitur [illegible] quasi pendere a
producente, [illegible] passionis passivae est ipsius produ-
[illegible] non quatenus ut est in facto esse [illegible] ut est in fieri, seu pro-
[illegible] Quoad vero alterum, illa haec docet productionem activam se tene-
re ex parte personae producentis et cum illa identificari; pas-
sibus vero productionem se tenere ex parte personae productae, iden-
tificarique cum illa, nec videtur aliunde notitiam in ducere, nisi
[illegible] explicandi quod [illegible] productio activa non est actio [illegible]
[illegible] influxus personae producentis in personam productam et vir-
tus quoque [illegible] in actu 1o [illegible]
producendi. et quod ut video [illegible] passionem passivam [illegible]
explicationes [illegible] convenire [illegible] solum
passionem activam ostendit per praedictum [illegible] exponere [illegible]
ardorem, et [illegible] dubitationem [illegible] praecipuus finis [illegible]

aliter aptius explicari non posse: Ego e contra petita prius ab ipso facultate dicere audeo, nihil minus ab ipso explicari quam per ipsius actionem. quod ni fallor ni dispute videbo.

Nomine passionis actiuae significari debere id quod ex parte virtuti productiuae gerit munus rationis formalis producendi (siue debet siue non debet, id quod per istius terminum significatur) et illa perfectio quae virtus est, eiusmodi neque sit ipse actualis influxus virtutis, nec habet omnia requisita ut sit esse: et potius supponit prius quam in actu primo se habeat ad producendum ut ante adstruit, non est id quod ex parte virtuti productiuae gerit munus rationis formalis producendi: ergo nihil minus explicatur per hos terminos quam passio actiua. maior negari non potest. quia sicut passio passiua est id quod ex parte termini producti gerit munus rationis formalis denominanti termini producti, ita passio actiua debet esse ratio formalis, quae se tenens ex parte virtuti productiuae illam denominat actu producentem. et hic est sensus communis theologorum.

Minorem vero vel negas vel admittis. si negas, infero: ergo virtus illa non solum est virtus in actu primo se habens prius ad producendum, sed etiam ratio formalis denominandi prius quam productiuam actu producentem: ergo est ipsum actuale producere, contra id quod in tua explicatione dixeras. Si minorem admittis, praeter quam quod bona consequentia deducitur et negari non poterit, infero ulterius: ergo re ipsa in Deo non admitti aliquid quod se teneat ex parte personae producentis et sit ratio formalis illam constituendi et denominandi actu producentem. ergo negas in Deo absolute passiones actiuas, solumque concedis virtutes productiuas termini, quod quidem negare debet hic author quia concedi non debere fatetur. confugit ad nominis acceptionem, asserens nomen passionis solum signare proprie passionem passiuam, iuncta vero cum nomine actiua extrahitur a suo proprio significato ad significandum hanc virtutem determinatiuam potentiae productiuae ad rem, quae adaptatur exemplo nominis concursus quod super est rebellimus, quod similiter extrahitur a suo proprio significato ut significet concursum in actu primo.

S

Sed quia videtur extrahens nomen a propria signi-
ficatione tenetur per propriam significationem nominis; sic arguen-
tes extrahunt nomen passio a sua propria significatione
conjunctum cum nomine activa, vel sentit reverà non dari aliquid
in Divinis, quod retineat ex parte personae producentis et
significet per propriam significationem vocis passio: ut quis
extrahit hanc vocem a suo proprio significato quo conjungitur
cum nomine activa et dicit activa passio, nihil quod reverà
concedit obiectis cum proprietate ipsi respondente ... et ea quae
proprietate quae respondet eidem quod conjunctum cum nomine
passiva et dicit passio passiva. Si vero sentit hoc aliquod
in Deo non dari, quia sentit in Deo non dari reverà passionem
activam; tunc stat hanc simul et extractionem nominis a proprio
suo significato, quod indicat aliquid de facto negari non posse quod
in Deo detur passio activa.

Hinc utraque sententia ... hoc effica-
citer: quod reverà negat passionem activam in Deo: nam quod ponit vir-
tuti pertinet ad potentiam productivam: nec non videtur in proprio producti
dari virtutem quae non pertineat ad illius potentiam productivam nec aliud
est virtus productiva quam potentia producendi. Unde quocumque
pacto ponatur vel explicetur haec virtus denominabit quidem
proprium potentem producere, non tamen erit ratio formalis denominandi
actu producens, et consequenter non erit passio activa quantum vis
... cognomine insigniatur. Exemplum nominis concursus est
ad rem ... quod negari non potest quod a Philosophis et Theologis dicatur
hac tempestate concursus in actu primo voluntas illa qua
Deus statuit simul concurrere cum causis secundis ad productionem suorum
effectuum; talis tamen voluntas nec dicitur nec est concursus in actu primo
praeparatio concurrendi quia concursus in actu primo est omnis potentia, si quis
... opinantur voluntatis actum per se adhaerere omni potentiae. Hinc
nimirum quod quia ... identificant omnem potentiam cum voluntate dicant esse
voluntatem eam concursum in actu primo.

Ex quo licet omnimittamus hanc

volun-

voluntas dici et esse concursus in actu primo nihil habet contra hanc construenti virtus, quae non sit potentia, nisi voluntas haec, qua Deus statuit concurrere, id est virtus immediate concurrens cum creatura, id est, non si Deus constituit omnipotens per voluntatem. unde cum voluntas est virtus, non autem constituens potentia productiva. si Deus: ergo non perficiat haec voluntas ad exemplar virtutis quae non sit potentia, nisi quid quia voluntas non est virtus. Respondeo: concedo totum. Nihil quod Theologi pro suo libito, et ex communi consensu extraxerint nomen concursus a sua propria significatione, qua significat influxum concurrentis cum alia ad suum effectum, ad significandum ipsum actum seu sive virtutem superiorum vel non magis velle voluntatem quae statuit applicare omnipotens aut omnipotens ipsius, quae applicare statuit, non licet tibi vel cuiusque alteri pro suo libito extrahere quodlibet aliquod vocum a suo proprio significato et illud assumere ad significandum quod cuique placet, praecise quia placet. quae licentia praecipue amandanda est in rebus Divinis. Ceterum vero quo ad dictam probationem quo modo praecise actiua aliquando passiva vel proceseo actiua sit ipsum actuale producere videbimus infra, solvemusque, quae habentur ibi contra dictam omnia opponenda.

Sectio 2a

Duplex alia Sententia Refferetur.

Prima aliquorum est quos tacito nomine memorat eximius noster Suarez lib. 6 de Trinitate cap. 2 non 3. docetque, originis sive processionis realiter distingui a persona producente et identificari cum persona producta, cum qua etiam identificatur processio passiva. unde contra hanc non est origo passiva quae actiua realiter identificatur cum persona producta et utraque identificatur ad invicem inter se; itaque ex parte personae producentis solus datur virtus productiva alterius personae; non datur aliqua ratio formalis quae denominet actu producens. quae haec retineret ex parte personae, quae producit et cum illa identificatur simulque denominat utramque personam, alteram actu producentem, alteram actu productam.

Sunt, qui censeant hanc non citati Ponce Albertinus in Tractamento adaliquod

quaestione 15 contra Scotistas 22 dubitatione 4a num. 3°: quod per mo-
dum [illegible] duas esse distinguendas actiones in Divinis genere [illegible]
imperfectas [illegible] concipiendi alteram absolutam alteram relativam [illegible]
[illegible] sit actio illa per quam communicatur producto v. g. Filio ipsum
intelligere, et consequenter essentia et reliqua attributa quae cum essentia identificantur
2a vero nempe relativa sit influxus realis per quem producitur per-
sona v. g. Filius, post [illegible] statuit. duas esse [illegible], quae [illegible] erit ab-
solutam, quae [illegible] Filio [illegible] communicans intelligere et consequenter
essentia et attributa identificata cum essentia, et est cum [illegible] adaequate identifica-
tur; nam actio haec nihil est aliud quam intelligere Divinum [illegible] com-
municari [illegible] quare hoc intelligere [illegible] modifi-
catum per Paternitatem est actio et adaequate identificatur cum [illegible]
[illegible] ut [illegible] intelligere [illegible] modificatum per filiationem [illegible]
passio.

Hoc [illegible] tangit Scotus qui in quolibet quaestione [illegible] duplicem
[illegible] distinguunt aliam communicationis et aliam productionis, de
qua postea redditur sermo. Deinde [illegible] statuit quam [illegible]
rit actionem relativam adaequate identificari cum persona producta
[illegible] Scotus [illegible] 1a quaestione [illegible] et [illegible] libro [illegible] quaestione
6 Henricus etiam [illegible] libro 6a quaestione [illegible] et in summa articulo
44 quaestione 10. [illegible] Albertini [illegible] vel [illegible]
[illegible], [illegible] insinuare [illegible] propter quam aliqui volunt [illegible]
[illegible] inclinare. advertendum [illegible] posse [illegible]
citari Scotus et Henricus etiam [illegible] Albertino [illegible]
[illegible], [illegible] quae [illegible] sunt [illegible] communi.

Arguunt
videtur [illegible] valde [illegible] quod actio in creatis tantum est [illegible]
[illegible] producto [illegible] in [illegible] producente; [illegible] in [illegible] claudit [illegible]
quam imperfectionem. [illegible] etiam in Divinis actio erit in [illegible] et [illegible]
[illegible] seclusa imperfectione bene potest admitti proprietas actionis
creatae, et in Divinis collocari. [illegible] in hanc rem videtur [illegible]
Joannes praepositus tomo 1° quaestione 44 articulo [illegible] dubio 3, [illegible]
articulo 5 dubio 32, [illegible] docet [illegible] actio creata
recipiatur in [illegible] producto [illegible] etiam in Divinis [illegible] ratione [illegible]

vide fol. 58. [illegible] 4. et folio. 61. §. arguit deinde et sequentes §.

persona producta et quidem Theologorum horum authoritas ociliat ab aliquibus huic sententiae ut saltem tanquam probabilis sustineatur praecipue cum illam excuset a temeritate Persoarius loco supra citato num.º 3º.

Caeterum Pater Moncaea libro 2º § 4 de trinitate sectione 3ª num.º 12 censet eam esse temerariam absolute, et non satis ab errore periculo tutam; tum quod nulla fulciatur Authoritate, nisi distortam et dum genuina Authorum mente inducta, tum quod pugnat cum communi sensu Scholasticorum, et cum Patrum et Doctorum testimonium praecipue Florentini, quas censuras colligit ex longa serie locorum et authoritatum, quas graviter ponderat hoc sectione 3ª citata, et praecedenti. ego quidem a censuris abstineo dictis tuta patrono satis eque iudicavero cum obcurta propositiones quae debili, et porum firma probabilitate nitatur ista etc.

Secunda realis dico quod actiones passiones cum passione passiva sibi correspondente quatenus origo activa se tenet ex parte personae producentis et cum illa identificatur; origo vero passiva se tenet ex parte personae productae, identificatur que cum illa: unde origo, sive generatio activa in Patre correspondet nativitati sive generationi passivae Filii; spiratio activa correspondet spirationi passivae sive passivae processioni Spiritus Sancti. Defendit quod hoc dico generationem vel originem activam qua Pater producit se tenere ex parte Patris et identificari cum Patre; nativitatem vero seu generationem passivam, qua Filius producitur, se tenere ex parte Filii et identificari cum Filio. similiter spirationem activam quae Pater et Filius producunt Spiritum Sanctum, se tenere ex parte principii spirantis Patris videlicet et Filii passivam vero spirationem sive processionem qua Spiritus Sanctus procedit se tenet ex parte Spiritus Sancti et illi identificari quod vero activa et passiva processio non sibi correspondent, non repugnat per identificationem. nam in Filio qui simul et generatur a Patre, et cum Patre producit Spiritum Sanctum, identificatur passiva generatio qua oritur a Patre et spiratio activa, qua Spiritum Sanctum producit.

Probatur communi veraque etc., in qua conveniunt omnes fere Scholastici cum Magistro in 1º dist. 26 cap. 2º et dist. 5 cap. nec in et sei.

Theologi cum S.to Thoma hic quaestione 40 articulo 2.do, et quaestione 41 articulo 1.o ad 2um, et aliis in locis, quorum omnium numerum SS.rum Patrum refert, et sequitur Montoya de Trinitate sectione 2.a, ubi suo more plurima Patrum et Theologorum testimonia affert, et explicat eruditissime. Quare hoc communiter receptum dicendi modum, et loquendi rationem retinendum est. Cum igitur processiones activas cum passivis, et passivas et activas inter se comparare, et ut clarius procedamus, seorsim et per partes tradenda erunt, et ut melius et sincere capiamus ea, quae diximus, aliqua velim notanda quae communiter recipiunt Theologi in hac materia.

a.e authoritates [illegible] folio 57.

Primo, origo activa non est ~~[illegible]~~ actio proprie et in rigore loquendo, ita S.tus Thomas de potentia quaestione 2a articulo 1 ad 1um. Cuius ratio est, quia actio vi suae impositionis importat originem motus, et exitus de potentia ad actum; repugnat autem origini Divinae motus, quae hic dicit imperfectionem, et supponit esse carentiam actus. Deinde quia actio est ab agente; agens autem est causa efficiens, cuius vis est effectus et causatus, et afferens dependentiam a causa, dictionem in natura et aliis, quae competere non possunt origini Divinae. Rursus etiam, quia actio proprie dicta elicitur ab agente, et ab illo procedit, et recipitur in eo; origo vero activa nec elicitur a principio nec ab illo procedit, aut recipitur in eo, cum non distinguatur a persona cuius est origo: non igitur dicenda est ~~actio~~ esse actio in Divinis origo activa, si proprie loquendo sit et in rigore.

Nihil ominus admittunt Theologi nomen actio ad significandam actionem originis, quatenus ab illius significato resecatur motus, et quaelibet ratio mutationis, solum relinquitur ratio productionis, quae vere et proprie convenit Deo. Ita docet S.tus Thomas et ratio est: quia simplici aliquo termino carent Theologi, quo significent originem activam, prout condistinguitur ab origine passiva, et termino productio: nullus autem videtur congruentior termino actio. Licet ergo origo activa posset etiam significari nomine actus, ceteris etiam terminis productus per actionem intelligendi et volendi solet eodem nomine significari tam in hominibus quam

quæ in angelis. quare videtur per eam vocem nulla dicta significari rem peculiarem originum actiuarum. Secundo quod hoc nomine actionis utemur, hoc theologico sensu debemus loqui, et intelligi.

Notandus est, origines passiuas in divinis non debere appellari passiones simpliciter et absolute loquendo, tantum in est passio grammaticaliter ~~[illegible]~~ accepta, qualis est quando dicitur filius Divinus est genitus et Spiritus Sanctus spiratus: cum vero passio absolute et simpliciter loquendo sumitur pro illa re formali, qua et subiectum movetur ab agente ad formam recipiendam, et forma ipsa educitur de potentia subiecti, manifestum est hoc significatum vocis passio in Divinis non reperiri, quia quamvis vel una persona vere producatur, non tamen producitur per eductionem: nec in divinis datur subiectum de cuius potentia educatur, nec subiectum, quod per receptionem termini producti dicatur moveri. Ergo quod passio, vel origo passiva solum grammaticaliter passio, quatenus hac voce significetur vel ratio formalis qua terminus producitur vel terminus, qui producitur secundum se ipsum et nihil aliud.

Dices: omnis actio infert passionem, sed in Divinis admittitur actio a theologis sua superius dicta: ergo necessario debet etiam admitti passio. Respondetur Nostromas et ex illius mente respondendus est ad dictionem maioris: omnis actio importans originem motus infert passionem: concedo maiorem: omnis actio denudata a ratione motus infert esse passionem, nego maiorem: et hinc negata maiori, negatur consequentia: quia theologi non admittunt actionem in Deo quæ dicat rem mutationi dependentem, vel imperfectionis alicuius; sed quæ precise dicat rem productioni. quare necesse non est, quod etiam admittenda sit passio proprie dicta. Denique noto, propter hoc pericula vitanda quæ in usu horum terminorum possent incurri, pollicitos theologos vocare origines actiuas quasi actiones, et passiuas quasi passiones, eo quod æquivaleant actioni, et passioni quæ datur in creatis.

Sectio 3a

Sectio 3ª

Verb. ul. dileg. proponit.

Dico pr.: in Divinis non dari passio[nem] parti[ci]bil[em] aut actione[m] dicta[m] rona producente et producta. Ideo hoc certa debet esse apud... eo quod prime diximus de actione non attendenda in divinis in toto rigore sue significationis ...edient in Deo plures quam tres entitates ut etiam initio ...utatione notabamus. et etiam quia ut optime notavit ... Doctor dist. ... 46 sect. et subsect. 2a. tota ratio distinguendi ... et passionem dictam a causa producente et ab effectu producto in creatis ... dicit in effectu, et causa, est mutua separabilitas causalitatis ... utraque; ... bene potuit esse in verum ..., ... et ignis B, quia ignis A producat ignem B, et quia ignis B producat ad ignem A: ... quod alterum ... et alterum produci ... aliquid realiter ab utroque distinctum ... passio.

Hinc non obscure colligitur quod si effectus non ita ... ut producat ab aliqua causa, ut ... divinitatis ... nisi ab ea causa producentes et unico modo producitur, non indigebit ... actione dicta ... effectu, erit in ... actio et passio ... ut cernitur manifeste in ... actione ea..., quae semper ... aliqua actione produci a sua causa. colligitur etiam ... clarius quod ... qua causa similiter ... ad effectum aliquem, ita ... iter ... causalitatem illius non indigebit actione dicta ... causa, ut ... producat talem effectum. unde etiam in creatis causa ... sans identificatur cum sua actione et effectus ... causatus identificatur cum sua passione, neque alteri est ... causare, alteri vero esse causari: causalitas ... nihil aliud est ... causare, sicut nihil aliud est causatio, seu passio, ... causari. si ... causa, quae comparata cum effectu, sic se haberet, et effectus, qui sic haberet ... causa, certe ... actio se teneret ex parte passio vero se teneret ex parte effectus et non egerent actione dicta.

nō Modo infertur ex dictis propositio, quae merito recepta sit apud 55
oēs: neque in Divinis etiam retineri personam producentem, et productam, ut neque
divinitus existere possint, quin altera producat, et altera producatur.
Efficitur ergo saltem separabilitatem actualem productionis ab huiusmodi
personis producta et producente: non ergo dari passio seu origo
passiva, aut activa distincta a persona producente, et a persona
producta. nec opus est amplius immoremur in hoc tam certo so-
lidanda. immo dictam etiam omisissem nisi pro dicendis inferius
eam pro minime opportere. 2a dicto: origo passiva identificatur
in Divinis cum producto: unde nativitas sive generatio pas-
siva identificatur Filio, processio sive spiratio passiva identificatur
Spiritui Sancto. Dico haec autem propositio indubitata est apud
Scholasticos, et merito: tum propter proxime dicta in dicto prae-
denti, tum videlicet ipse Deus productus est aliis actu produ-
ci, ac proinde inseparabilis est ab hoc quod est actu produci seu
passiva sui productione: ergo non distinguitur a passiva productione
cum illa identificatur. tum etiam, quia communiter Patres et Theologi dic-
unt Filius distingui reliquis personis ex eo quod sit genitus sive natus,
et Spiritus Sanctus ex eo quod spiratus sit: ergo censent nativitatem sive
generationem passivam identificari cum Filio, et processionem sive spi-
rationem passivam cum Spiritu Sancto identificari. patet consequentia: quia nequit
unus trium eo distingui ab alio, nisi per id, per quod non est idem cum alio.
Ex hac 2a
dicto deducitur manifeste 3a scilicet origines passivas, nempe
nativitas et processio, sive generatio passiva et passiva spira-
tio realiter distinguuntur ad invicem inter se. deducitur inquam mani-
feste: quia si quaelibet identificatur cum suo producto, non minus
certum est eas ad invicem realiter inter se distingui, quam est certum, inter
se distingui realiter ad invicem ipsos productos. Atqui producti
nempe Filius et Spiritus Sanctus realiter distinguuntur ad invicem, ut est certum.
Ergo distinguuntur etiam origines passivae, nempe nativitas et processio.
4a dicto origo activa sumpta non distinguitur realiter in Divinis

Sper-

a persona producente, generatio activa non distinguitur a spiratio activa non distinguitur realiter, saltem adaequate a persona Patris et Filii. unde actio vel quasi actio et passio vel quasi passio realiter distinguuntur in Divinis: seu quod idem est origines activae realiter distinguuntur a passivis sibi correspondentibus. Haec conclusio sic proposita facile ex dictis. quia sicut persona producta ex sola entitate producitur etc. et ideo identificatur cum persona passiva. ita similiter persona producens per suam entitatem producit actu. ergo identificatur cum productione activa, et vice versa productio activa identificatur cum persona producente: patet. una enim persona realiter producit, alia realiter producitur, quia una identificatur activae, altera passivae productioni. ergo persona producens et producta realiter distinguuntur: ergo passio activa et passiva sibi respondens realiter distinguuntur.

Ita est efficax haec ratio pro conclusione suadenda ut ea sola sufficiat. Quia tamen propter hanc difficultatem quam in qua maxime est scripta relata discordiam, etiam in hac conclusione est eam magis adhuc exponere et roborare; ne aliquid illius vel minus probatum, vel minus perspicuum relinquamus. Quare quod docet conclusio est, origines activas realiter distingui ab originibus passivis. dico, origines activas se tenere ex parte personae producentis non ex parte personae productae, passivas vero se tenere ex parte personae productae non ex parte personae producentis. unde generatio activa se tenet ex parte Patris, et illi identificatur. nativitas vero tenet ex parte filii, et identificatur cum filio. similiter quae discurrendo est de spiratione activa quae se tenet ex parte principii spirativi et cum illo identificatur et de passione passiva illi respondente quae se tenet ex parte ipsius Spiritus Sancti et identificatur cum illo. Sunt haec satis clare proposita et satis in se coherentia et ex terminis philosophicis magis veritati congruentibus satis bene percipiuntur ut ex supra.

Sunt ex Philosophis et Theologis qui censeant actiones immanentes se tenere ex parte principii et simul ex parte termini quasi cum

ipso

ex utroque unita, docet tm oppositum communior S[anctorum] quae ita requi-
tat unioni, prius haec quae est in duplici tro recepti ut alteri
quoque unioni non posset convenire: quare convenire non poterit actio-
ni, quae ex genere suo non est unio duorum, et consequenter non actio
recepta intro productio, ut aliqui volunt, ea de re receptum in
principio producente: unde prius tantum extrinsece denominabitur productum
ex ab actione quae non in ipso sed in tro recepta est, sicut acti-
ones immanentes etiam Thomistae mediate saltem in agente
recipi, quatenus recipiuntur immediate in tro et hic manet et recipitur
in principio, adeo ut quod philosophi accidentibus quae
me debite recipi dicunt in me ... immediate in
quantum, quod in eadem mediate immediate recipitur, hoc tamen per acci-
dens est. ad id ...quo ... si vero actio in agente re-
cipiatur, ut de creativa volunt aliqui, eadem non recipietur in tro
producto; unde tro tantum extrinsece denominabitur productum ab ac-
tione intrinsece residente in principio. ... Tertia ... in vero sensu bene colli-
gitur quod non tro aliquando intrinsece et essentialiter sit productum, et prius
... intrinsece et essentialiter producens; namque debemus intercedere duplices
productiones, alia se tenens ex parte principii, quae dicatur intrinsece produ-
cens, alia se tenens ex parte tri, quae dicatur intrinsece productum, quae
iure merito vocabuntur alia activa et alia passiva productio.
Ratio est aperta: namque illud quod est essentiale tro ut producto, requiritur esse
essentiale principio, ut producenti, ... quod formaliter consti-
tuit in ratione producentis et producti: ergo si prius est essentialiter producens,
essentialiter dicit productionem, quae eadem non erit essentialis tro producto. Et
consequenter tro productum dicit etiam essentialiter productionem aliquam, quae eadem
non sit essentialis principio producenti: quae doctrina manifesta est etiam
in creatis, et forte daretur in creatis prius et tro huius rationis, modo
quo ostendimus sic se habere in divinis.

Quare si probemus in di-
vinis prius esse essentialiter producens, et tro esse essentialiter productum, quod postea
videmur huius quae supponitur quoque probare manifeste probatum

erit de id qd in scde dicit videlicet productionem activam dii qui n
tri a pasiba, sd qia se tenere ex pte prii, ni ex pte tri terp
pte tri et ex pte prii, qd sit cvalis prio et 2a tro produc
cvalis: id est fretternus et charitatis gratia loquamur de
ut producente filius, et de filio ut genito ad pe: nos idq et eadq
fra serbata cuj hec sua pportione, si fiat ar eujus de pe et filio
ut prio spirante, et de 3a persona ut producta est per spiratione
a pe et filio, quippe eadq cro utriusque gaseonu, semorej
nil.

Sic prosequor. Per, si solus intre et immate de etiq cvalis
e prius generans filius et filius si solus intre [struck]
et immate de etiq cvalis e trius generatus sed pe: ergo duplex debet
productio altera ex parte Patris, qua cvalis e producens altera
ex pte filii, qua cvalis e productus. cons patet ex antie de pimi
notate: nos si semel stet eius mi gratia producenti et producti
ce all alio personis manifestus fit, prius personalite producale
e uni persone si pore idq ce [struck] etiq alteri persone cvale
Cessi pimus mi spirationem activam de qua suo loco diximus ar
eadq sit in pe ac e in filio. (n.): ergo si una productio cvalis e
Patri, eadq n e cvalis filio et vice versa, si una productio cvalis
e [struck] filio eadq nequit cvalis ee Patri: et consequenter
unq alia sit cvalis Patri, et alia cvalis filio necesse e productionem
duplicari. Atti vero in qua tota e difficultas probat: qa productio e cva
lis persone: qe ee producens et ee productus e cvale personis: ergo
persone producenti cvale e ee producens et persone producte cvale
e ee productus. Sed ex prius generans sive producens per generat
si solus intre et immate de cvalis conveniens Patri, et similiter filio
si solus immate et intre, de cvalis convenit ee generatus seu ee
productus per generationem. ostensione cons liquent qd cui convenit cva
lis fra convenit [struck] cvalis effectus formalis seu denominatio fr
sic homini convenit cvalis ee vale qd cvalis e illi fra valis, nempe
rationalitas: ergo &c.

Ant. ex quo illa deduximus, n videt minus certu, nq illo suo loco magister ferè dicendus erit tres communiter circumferunt sententias theologorum circa constitutiones eadem personarum: 1a constituit personas ~~aeque quali~~ ex relationibus quatenus sunt originis activae aut passivae. 2a constituit personas aeque ac aequaliter ex relationibus et originibus atque originis à relationibus ratione tantum distinguuntur. 3a tandem personas constituit primario per relationes et secundario per origines, aut e converso primario per origines, et secundario per relationes. Quaenam ex his vera sit, n est huius loci decernere. Ceterum maxime notandum occurrit quod vix de illarum diversitate sint certe convenire inter eos qui personas distinguunt per origines: ergo quod productio sive origo constitutiva est personae, quod est. Probationes clare et ergo egregie confirmat noster Montaenus dicta citata sectione 2a ubi patrum authoritates quibus nihil magis est familiare, quam personas divinas productionibus discernere singulas singulis personis tanquam quid ei valde illarum designando. Pauca seligam ex innumeris testimoniis quae ibi reperies. S. Atanasius in primis orat. 2a contra Arrianos ait: quod genuit Pater est, et filius quod aliunde genitus est. et Dicebat orat. 1o de trinitate contra Ethromeus ait: nulla est differentia Patris et filii et spiritus sancti nec in natura nec in volunte. Est in eo demum ab quo quod gignere et gigni emittere et procedere seu emitti inter se differunt. Item ex his contra obiectiones Arrianorum docet, quod generatio Patris et nativitas filii sit proprietas in uno quoque personarum et lib. de fide ad Patrem ait ex eo quod id est aliud ~~aliud de~~ aliud est genuisse, quam natum esse, aliud quam procedere, quam genuisse vel natum esse manifestum est quoniam alius est Pater, alius filius, alius Spiritus Sanctus. ecce Patris dicunt, generationem Patris a nativitate filii et quae ponunt ex parte Patris, et ex parte filii, similiter quae de spiratione activa et processione passiva Spiritus Sancti quae utraque ergo ab alterutrinque complectuntur.

Omissis

Omissis ergo probationibus aliis quas alibi congruentius expodemus breviter ex dictis colligo 1° quae sunt in explicatione originis activae et passivae, si dicatur Deus esse relationem primi producentis et Deus esse relationem termini producti, quod ex jam tradita doctrina distinctius declaratur. Colligo 2° quamvis actiones creatae tam immanentes quam transeuntes possint in activas et passivas partiri, quatenus denominant principium agens et terminum effectum; nihil ominus tamen distinctio ac magis proprie et peculiariter convenientem originibus divinis: tum quia origo activa et passiva increata est una et eadem actio realiter, seu quod idem est, est aliquid realiter unum et idem distinctum in Divinis ut vidimus; tum etiam quia per origines creatas denominatur terminus intra, principium vero extra; at econtra in Divinis per originem activam denominatur principium intra et realiter producens, et per passivam denominatur terminus intra et realiter productus. Si forte vero daretur in creatis principium quod realiter esset seipso producens, et terminus qui seipso esset realiter productus, [illegible] formiter daretur in creatis productio activa, et passiva [illegible] generum [illegible] superius dicta.

Sectio 4ª

Argumentis solvitur veritas nostrae doctrinae clarius ostenditur.

Huic arg[to] resp. in fra Parag 1° sect[is] 5.

Quicunque excogitavit quas sectione 1ª retullimus et refutamus, valde fidit illi puncto quod insinuavimus ibi, nempe quod aliter explicari non possit actio a passione sine periculo confundendi eam cum passione, nisi per illam perfectionem quae non sit formaliter actuale producere, sive actualis influxus, actionis, ut se tenet ex parte producentis, de qua sit virtus a[liquo] eo modo explicata, quo ipse contendit, quod ita probat: impossibile prorsus quod aliqua perfectio sit ex sua ratione formali actuale exercitium, aut aliquis influxus, quin eadem ipsa perfectio aliquid exerceat [illegible] et ad aliud influat, ergo est prorsus impossibile quod actuale producere [illegible] tum productionis non sit actuale produci rei productae et coeteri [illegible]

una et eadem indivisibili perfectio, ut est id quo virtus productiva actu producit, seu actu producere, et ut est id quo virtus actu producit, seu ipsum produci. et necessarium etiam est quod ipsum actuale produci et ipsum actuale producere sint inter se realiter idem, sive identificentur cum persona producente sive cum persona producta quod pertinebit ad aliam quaestionem. 58

Id ipsum confirmatur quod producere, quod tribuitur personae producenti, nequit esse aliquid, quod respondeat modo illi, qui est in creatis proprie actio; ergo debet esse aliquid, quod respondeat vir[tu]ti producto ipsi productio. consequens probatur: quod si producere personae producenti responderet actioni creatae, esset quasi dependentia unius ab alio; si quidem actio in creatis est vera dependentia producti a producente, et quod si producere est quasi dependentia, non posset se tenere ex parte personae productae: nam haec est quae quasi dependet a persona producente. ergo re vera non distinguuntur productio activa a productione passiva. potius ergo negatur distinctio activae productionis a passiva, qui hanc ponit in actuali producere personae producentis quam qui illam ponit in perfectione se tenente ex parte virtutis vel pertinente ad virtutem personae producentis, quare hoc modo praeferenda erit.

Licet totius momenti authoritas huius quod certe praecipuum est, cui nititur ratio, non admittens distinctionem inter actionem divinam et passivam, quamquam sit debilis, vel ex eo colligitur quod nimium probat, si aliquid probat, probat enim ipsum actuale producere identificari cum ipso actuali produci et utrumque aeque bene identificari personae producenti vel personae productae ut ipsa ratio ad verti; alias faciet hoc ultimus ad aliam quaestionem pertinere. Hinc vero deest eo impugnatione accipitur argumentum propositi dominatum: impossibile prorsus est, quod aliqua perfectio sit ex sua ratione formali actuale exercitium, actuali quae influxus, quin eadem perfectione aliquid se exerceat circa aliud, et in illud influat et e converso est prorsus impossibile quod actuale producere non sit actuale produci rei productae, et vice versa quod actuale produci rei productae non sit actuale producere rei producentis: ergo quod sit de productione activa non explicatur satis neque bene productionis passivae.

aderit ad alig. quod ut pertinebat. quare dey n. probemus, hoc igi
ē actu producere ex parte prii eē aliq. realiter distinctis ab hoc quod ē actu
produci ex parte tri: quia prius est in viis ex roe formali producti resultare
in prio denominatio producenti ~~ex parte prodi...~~ et ex
roe formali producenti resultet roe denominatio producti; nihil vi
mur egisse in hiis. hec obiectio vi... porer si hoc ipsis ipsi
set assumptis roi facte ... referenda statuenda secta precedenti
dage, et speciali probemus, quod sit ... ex producte actiba deriva
in trij denominatio producti et ex productione passiba refundere in
prius denominatio producenti probemus in quo hoc quod ē actu
producere ex parte prii realiter distin... ab hoc quod ē actu produci, ex
parte tri ut nihil ... retin... probemus.

Ex parte Patris vero genera
tio Filij dat quod ... perfectio sive formalitas quod tota ē producere
se ipsa alig. personas et n. produci ab alia persona. Similiter ex parte
Filii dat perfectio sive formalitas quod tota ē se ipsa produci
ab alia persona, et n. producere alteram personam, ... de
eius m. perfecte sive formaliter quod ē passio passiba Filii ...
ondens actios generationi Patris abstrahendo mo ab ... perfe
... quod ē vel potest eē spiratio adequata vel inadequata actiba
... Filii ... dat ex parte Patris generatio actiba quod
passiba n. et ex parte Filii nativitas seu generatio passiba quod
sit actiba ... roe negari nequit. ... nihil aliud intelligimus
per productionem actiuam sive generationem nisi roe formalis cuius
tota eē sit actu producere alig. a se distinctum et n. produci ab alio,
per passibam vero generationem nihil aliud intelligimus nisi roe
formalis cuius tota eē sit ab alio produci et aliud n. producere. quod
certe si n. se ... nemo negabit, eas realiter inter se distingui.

probatur. quod Patris ē proprium et notionale praedicatum n. solum eē virtute
productionis Filii ... actu producere et se ipso producere Filium,
proprium et notionale praedicatum ē Filii n. solum eē virtute generationis
Patris ... actu produci et se ipso produci ... sicut ...

filii dat non solum esse productum, sed etiam perfectum, sive formaliter perfectum sui actu produci, et non producere. item etiam ex parte Patris dat non solum quod sit principium producens, sed etiam perfectum, sive formaliter perfectum sui actu producere, et non produci. probatur, non ideo filius adstruitur se ipso et intra productum, quod si id esset, res ipsa et intra productum perfectum non esset, quia ipse esset indifferens ad esse et non esse, et tantum sibi esset intra et aequale posse esse. et si Patrium non esset principium, et aequale principium actu producere et se ipso producere non esset perfectum, quia ipse esset indifferens ad producendum et non producendum, et tantum sibi esset aequale et intra posse producere. ergo non solum habet terminus istius principium principii, et rationale esse virtute productiva, sed etiam actu producere, et se ipso producere. maxime cum in Divinis esse non sit principium perfectum producere et produci in certitudine.

Est itaque mihi certum, generationem se tenentem ex parte Patris aequaliter differre a generatione se tenente ex parte filii, quod generatio Patris aequaliter generat et non generatur, filii vero rationalis generatio aequaliter generatur et non generat, cum in utraque sit eadem formalis, alia qua Pater generat, et ideo dicitur merito activa et non passiva, quod instituit principium generans, et respicit generari; et alia qua filius generatur, et ideo merito dicitur passiva et non activa, quod instituit terminum generatum, et respicit generare. nec omittimus exemplum actionis creatae, hoc clarissime ostendenti. enim ea actio creata, quae mediat inter principium et terminum simul habet esse actionem et passionem, quod hoc utrumque claudit aequaliter in suo conceptu, ita tamen ut aequaliter petat ipse fluere ab agente, non ab illo produci aequaliter, et aequaliter petat producere terminum quod realiter quo terminus produci. Deinde quod hoc duo ex mensura actionis inter principium et terminum: certe ex parte principii habet actio aequaliter producens terminum a se distinctum et productum, ex se vero tamen habet actio aequaliter producta a principio, et illum non producens: et quia hoc est causatio, tamen non merito diceretur passio. ita quod in his actionibus considerantur evenire si generatio actionis dividerentur, et quod hucusque probavimus in personis Divinis esse dicendum.

Et hinc constat ex formatione supra positis in argumento fere ...
... probat, nisi probet actuale productionem se tenere ex parte personae producentis quia productio quod tribuit personae productae sequitur, non est alia quae correspondeat modo illi, quo in creatis operari actio ut ...
quia actuale produci non potest se tenere ex parte personae productae ... se tenere ex parte personae producentis. Ergo cum actio in creatis est influere ipsius agentis in termino ... quod influere non se tenet ex parte causae, neque ea sola est quae influit in alium ...
quia si actuale produci quod tribuit personae productae correspondet actioni certe se habebit ex parte principii, et ex parte termini sicut ... stare potest ... in creatis, quod actio denominet causam causantem, quamvis sit intra in causa. Ita poterit terminus productus denominari pendens, aut quasi pendens a suo producere, quamvis modo hoc actu producere sit intra et aequale illo, et ... principio. Ad eius modi, quae diximus in superioribus salvari posse, quod terminus denominetur actu productus, ... quia per formam extrinsecam personae producere, quod se tenet ex parte principii est illi intra et aequale.

Sectio 5ª

Directe solvuntur, et aliis argumentis.

Restat, solvamus directe supra positis argumentis ostendentes probare, sine periculo confundi possibiles personas cum actibus, in posse hanc constitui in ipso actuali producere, ut ad alia, quae contra et communiter ... obici solent in hoc ... argumentis, recidentes, ... adeo faciamus. Ergo ... intentus, ad argumentum ... concedo antecedens, nego illa perfectio quae ex sua ratione formali est exercere actuale, quo principium redditur producens, ... actuale producere se tenens ex parte principii et actu exercens principium ... terminus. Distinguo ... consequens: ... est impossibile, quod actuale producere virtualiter productum non sit per identitatem actuale produci rei productae: non concedo ... ... identitatem, et per denominationem actione actuale produci rei productae; ... concedo ... fallitur est ex ... dicitur actuale producere ... ... actuale produci: nego producere se tenere ex parte principii, et produci ex ...

tri; producere prius non producit, produci tamen non producit, unde non est eadem, sed realis dicta perfectio; nihilominus per actuale producere se tenens ex parte principii deribatur quasi extrinsece ad istius denominationem producti &c.

Ad confirmationem [illegible] applicationem dico personam productam esse quae quasi dependet a persona producente, dico insuper personam productam se ipsa esse terminum formalem quasi dependendi a producente; nam sicut se ipsa producitur, se ipsa dependet per dependentiam, vel quasi dependentiam, et se tenet ex parte personae productae, et illi est realis; ceterum sicut sine inconvenienti debet ab actuali producere personam producentem denominari quasi extrinsece productam, sic etiam debet denominari quasi extrinsece dependens ab ipso actuali producere, unde sicut non est contra, quod omnis forma vel quasi forma, a qua denominatur producta persona, ex parte producti se teneat ex parte eius quod sit quae illi realis, ita non est contra, quod omnis ea forma, vel quasi forma, per quam denominatur dependens, aut quasi dependens se teneat ex parte illius, atque illi realis ~~[illegible]~~ actua- exeo...
tiale producere esse id a quo dependens actionis creatae non sequitur quod sit quod identificatur personae productae, et ex parte illius se teneat. Ad quartum dico originem activam et passivam se habere in Divinis sicut se habent increatam actionem et passionem; sed actio identificatur cum passione in creatis et se tenet ex parte termini; ergo in Divinis origo activa identificatur cum passiva, et se tenet ex parte personae productae. Praeterea omnia in aliis et in aliis quando res creatae et sunt realiter producentes, ac ipsi non possunt reddi actu producentes per aliud quam dicitur, ~~ubi~~ hoc aliud debeat recipi in ipso producente ut ex parte illius se habere, potest nihilominus per illud denominari causa actu producens tamquam per formam extrinsecam, at vero personae Divinae sunt intra et realiter producens, et ideo productio activa debet esse illi intra et realis. Ad sextum dico personas Divinas productas esse intra et realiter productas, unde debet etiam esse illi realis tota origo vel productio passiva, nam cum una et eadem realis sit utrique personae, non activa pertinet ad rationem differentialem personae producentis, et passiva ad rationem differentialem personae productae

ut

... in probet dicimus;

Dicitur: eadem fra. ipsum tribui primo actione producens et tertio passione productus, quia eadem est ut potentia passio. Quod autem exempla paritate actione illa creatione eadem est et dicitur denominari productus et ea producens. Ideo enim est causa producere etiam et esse productum de ea solum mutatis vocibus actiua in passiuas. Sicut idem est, potentia esse intelligentem obiecti et obiectum esse intellectum a potentia, me videre parietem et parietem videri a me, ubi ab eadem intellectione prouenit denominatio intelligenti et intellecti, et ab eadem visione denominatio videnti et visi. In quo est significatione productio actiua cum persona producente, et passiua cum persona producta, formaliter. Et vox actiua et passiua mutuo sibi correspondent et aequiualent. Unde videtur idem omnino sonare duae hae propositiones. Pater generat filium per productionem actiuam; filius generatur a patre per productionem actiuam. Quae discrimen vocum actiuae et passiuae dumtaxat possunt inducere distinctionem rationis tantum. [illegible]

Rei admittam

hoc distinguendo ant. eadem fra. ipsum tribui, id est denominat, primo actione producens et tertio passione productus, et eodem modo denominat, non autem diuerso modo denominari eadem ant. vel non, et cognitio, ut [illegible] actione et passione creata non [illegible] vi termino [illegible] de originibus [illegible] productione [illegible] denominat esse productum et ei producens, cetera non eo modo denominat, [illegible] ut intrinsece denominat intrinsece productum, et ei extrinsece producentem, et vice versa, si respiciat termino. Quod adhuc clarius apparet in intellectione et visione, quae intrinsece denominant potentiam intelligentem et videntem, et extrinsece visum et intellectum obiectum. Unde bene est quod eadem fra. utrique attribuitur esse formaliter denominanda, quod ita praestari sufficit, non sic in diuinis, ubi primo intrinsece creatum est producens et tertio est intrinsece creatum productum, et ideo ex parte cuius dari debet perfectio, sicut formaliter, quae intrinsece creatum praebeat denominationem [illegible]

alia

ohã erit actiba et alia passiba, presso realiv ad intra inter differentes

Ad
formam dico, hoc sensu verum est quod sibi inviam correspondeant
et equi polleant vox actiba et passiba vg cog producens et productus
cu a ca, quo ratio utraque hec denominatio, licet diversimode, ab eadem
fa provenit, seu quo quilibet diversas fas includit, quare hec
ut sunt equi pollentes: Pater realiv producens Filium per genera-
tionem actibam, Filius est realiv productus a Patre per generationem actibam;
quod ter ipsius est vera et falsa roe diversae suppositionis et appellationis
illius termini realiv, quia in sensu suppositionis formale quo convenit Patri origo
actiba, et verus utrique est; tunc realiv Patri convenire, ergo est eadem
non conveniat realiv Filio, falsa est, quia ista tantum convenienda
enuntiat; si vero sensu est prepositioni sit Filius est productus a Patre per
generationem actibam realiv, quia et ipsi Patri convenientis, ergo erit
vera, quia solus denotatur Filius denominari quasi extrinsece productus
per originem actibam Patris, quod non negamus, nec veritati doctrine
opponitur, ut est parens est.

Replicabis: ex dictis nostris inferri, Patrem
duas habere denominationes producentis, alteram realem convenientem
ab origine actiba qua producit Filium, alteram quasi extrinsecam conveni-
entem ab origine passiba qua Filius producitur; similiter Filium dua
habere denominationes producti, aliam realem convenientem ab origine passi-
ba qua producitur, aliam quasi extrinsecam convenientem ab origine actiba
qua est Pater producens. Sed hec denominationum multiplicatio videtur otio-
sa, cum una sufficiat rei cuique persone; unica tamen admit-
tenda est pro utraque persona, modo qua denominet eam productam modo
eam producentem.

Resp. hanc denominationum multiplicitatem non esse
otiosam, sed necessariam, nam cum persona producens sit realiv produc-
ens, necesse est aliquid admittere quod eam intrinsece et reale personae
producenti illam constituat, cum producens ... hoc fra sit ex
sua roe formali productio alterius, necesse est quod saltem ... fra
extra tribuat denominationem producti illi alteri cuius productio est; dum
intrinsece ex ... persone producte eadem necessitas admittendi aliquid quod

priu[s] in[s]i[n]u[a]b[an]t d[icti]s[s]imus.

Instas: eadem forma distincte[m] trius actione producens et trius passione productus, quia una creatio est ut potest passio, salva autem adempta paritate ab actione ulla creatione, ergo eadem est denominat productus et ea producens. Idem ergo est causans producere et producti a Deo. Solum mutatis vocibus activa in passivis; sicut idem est propterea esse intelligentem obiectum ac obiectum esse intellectum a propterea, me videre parietem et parietem videri a me, ubi ab eadem intellectione provenit denominatio intelligentis et intellecti, et ab eadem visione denominatio videntis et visi; ergo est significanda productio activa, persona producente, et passiva persona producta formaliter; quia vox activa et passiva mutuo sibi correspondent et converti solent. Unde videtur idem omnino sonare duas has propositiones. Pater generat Filium per productionem activam: Filius generatur a Patre per productionem activam; quae discrimen vocis activae et passivae solum possunt inducere distinctionem vocis rationis, ergo etc.

Respondetur admittendo antecedente, eadem forma distincta idem est denominat trius activa producens et trius passiva productus, et eodem modo denominat, non autem et diverso modo denominat, eodem autem vel alio, et cognoscendo nostre sermone actionem et passionem creata, non autem intermodo sic de originibus divinis: probatio autem explicat solutionem: quia licet eadem actio denominat Filium productus et eam producentem, ceterum non eodem modo denominat: neque in[tr]insice denominat intrinsece productus, et eam extrinsece producentem, aut vice versa, ut requiritur in probatione, quae adhuc clarius dispicitur in intellectione et visione, quae quidem intrinsice denominant propterea intelligentem et videntem et extrinsice visum et intellectum obiectum. Unde bene est quod eadem forma in trius aliquos tunc est formaliter diversimode, quae tamen praestari sufficienter non potest in divinis, ubi prius intrinsice et realiter est producens et trius est intrinsice et realiter productus et ipse ex parte cuius dari debet perfectio sua formaliter, quae intrinsice et realiter praebeat hanc denominationem actionis.

alia

ratione eius activa, et alia passiva, praecisio realis admittenda inter differentes

formalitates dicendum, hoc sensu verum esse quod sibi invicem correspondeant Ad
et aequiparentur activa et passiva, ut scilicet producere et produci
ita quod utrique haec denominatio, licet diversimode ab eadem
forma conveniat, scilicet quod quilibet diversam formam includat, quare
et non sunt aequipollentes: - Per "aequalis est producens Filium per genera-
tionem activam; Filius est aequalis producto a Patre per generationem activam".

quod si ipsa est vera et falsa ratione diversae suppositionis et appellationis
illius termini aequalis, quando sic supponit ratione quo convenit Patri origine
activa, et verus utique est, tamen aequalis Patri convenire, cum ab eadem
non conveniat aequalis Filio, falsa est ex parte originis qua sibi convenienti
enuntiatur: si vero sensus est propositionis sit: Filius est productus a Patre per
generationem activam, aequalis Patri et soli Patri convenientis, etiam erit
vera, quod solus denotatur Filius denominari quasi extrinsece productus
per originem activam Patrum quod non negamus nec veritati doctrinae
oppositum, ut patet per se.

Replicabis ex dictis a nobis inferre, Patrem
habere duas denominationes producentis, alteram aequalis convenientem
ab origine activa, qua producit Filium, alteram quasi extrinsece convenientem
ab origine passiva qua Filius producitur. Similiter Filius duas
habere denominationes producti, aliam aequalis convenientem ab origine passiva
qua producitur, aliam quasi extrinsece convenientem ab origine activa
qua Pater producit. Sed haec denominationum multiplicitas videtur otio-
sa, cum una sufficiat ratione cuiusque personae, et unica tantum admit-
tenda est pro utraque persona, modo qua distinguitur ut producta, modo
ut producente.

Respondeo hanc denominationum multiplicitatem necessariam esse
et non negandam, nam cum persona producens sit aequalis produc-
tae, necesse est aliquid admittere, quod cum intrinsece sit aequalis personae
producenti illud tribuat, ut sit producens, cumque hoc forma sit extrinseca
sua ratione formali productio alterius, necesse est quod saltem tamquam forma
extrinseca tribuat denominationem producti illi alteri, cuius productio est. Deinde
insuper extrinsece personae productae eadem necessitate admittendi aliquid quod

ejilli ~~[illegible]~~ intrij sit causale, eo quod distinctionem a productio q̄
e̊ ex alio productā ex quo in quo ē productio tū ex vo illa formali
g̃ratia tres flunt ā prio debet sal p̄ quo ex extra f̄ā denominare
productij actionē producens; tū p̄io e̊ otiosa, et omnino nova ista multi
plicatio denominationem, sicut in vi p̄babili admittendo duas
vniones partiales p̄ duplici extremo copulando, quarum singule
inviront singulum extremum, quilibet vnio fanij hebet vnire suum
extremum et illud intra denominat vnitum alteri atque ubet eius est
f̄ā, qui extra denominat vnitum illud alterum extremum, in quo
ipsa n̄ residet.

Deinde arguitur. processio et persona conveniens
ut distincta in suo eē personali; ergo n̄ potest se tenere ex parte Patris
et eē quid notionale illius. patet conseq.ª quod processio supponit prius
ā quo convenit eius distinctum in suo eē adoptato. sicut se tenens
ex parte Patris, ut quod quod notionale illius, supponeret con
se ipsum. ant. vero probatur. Nam actio conveniens ē supposito actio
nis; si quidem actiones sunt suppositorum. Dr. concedo. Hoc
ista diffª causali est vera in genere causali. de persona gene
rat, quod est Pater: Sed generare supponit Patrem in suo eē. Dicimus
quod eē presupponit adoperari: ergo prius ē quod eē Dei, quam
Patrem operari sive generari filium: Sed processio filii n̄ potest se tene
ex parte Patris.

Pertinentes difficultates ex alie videntur quae possent
etiam fieri ad dictū ~~de~~ ~~[illegible]~~ distinctionem personae: de hoc modo adeo
accedamus, breviter dico, eo argumentum quod illius confirmationes pro
ore processione pariter et persona nō se tenere ex parte Patris et illius
supponere distinctum in suo eē. quare ad argumentum ~~[illegible]~~ distinguo
processio partiba et persona conveniens concedo ant. ~~[illegible]~~ processio
actiba nō ant.: Nam processio actiba n̄ convenit nec producit, et potius
ideo bene potest se tenere ex parte Patris. Dr. probatur omni verum est
in actione quod dicitur aprio et huius generis actionum sunt quae ab
sumunt supposita ex dictis Florentinis et ergo iuxta Thomistas dicuntur

eē

eē sinigularis, eē qd nihil dimenā et qd singulare dicit, potest producere, vel produci.

Ad 2m dicformat sdico, causalis illa silogismus eē generare passiva eē verus in vi causali. Idem prius illa silogismus eē generat activa eē verus in vi soli formali quatenus ro formalis qua Pater generat, e generatio activa. sicut verum e' homo eē rationalis qd habet animus rationalis, homo e quatenus habet animus rationalis. ad 2m confirmationis dico ant. eē qd tantum ordinat ad operari presupponit ad operari dato ant. eē qd constituit per operari presupponit ad operari nego ant. Pater autem in eē Patris constituitur formaliter per generare Filium. sicut in creatis causa in actu 1o constituitur per virtutem operandi et ideo eē causae presupponit ad operari. Ceterum causa in actu 2o ut formaliter causans constituitur per causalitatem quae e operatio, et proinde eē causae ut in actu 2o causans, seu operantis non presupponit ad operari

Dispo 7a

An divinae processiones sint immediate per intellectum et voluntatem

Sectio 1a

Vera et a Durandus statuitur.

Pro difficultatis claritate supponendum e hic non eē quaestionem an intellectus et voluntas sint principia formalia et proxima divinarum processionum, aut tantum radicalia, de hoc in sequentibus postea sermo. Solum quaeritur, utrum intellectus et voluntas per se, et formaliter requirantur ad eas, quae personarum processiones, vel potius, an se habeant omnino materialiter et impertinenter ad illas, ita ut etiam seclusis a Deo per impossibile voluntate et intellectu adhuc nihil ominus existerent emanationes, seu processiones Filii et Spiritus Sancti personae.

Prima sententia et in ea valde celebris in hac materia, Durandi e' in 1 dist. 6 quaestione 2a et dist. 10 quaestione 2a et dist. 27 quaestione 3a averentis divinas processiones nulla ratione fieri per intellectum et voluntatem, sed per aliquid utrique prius, tempore per naturam, vel per essentiam, in qua intellectus, et voluntas radicantur ita ut seclusis per impossibile a Deo, (verba sunt huius authoris) intellectu et voluntate, adhuc essent in Divinis generatio, et spiratio. Et haec communiter de vero, imo et theologi censura inurit. Dicitur ab aliis temeraria, dicitur ab aliis erronea, ut videre e apud Montoya disp. 2a

sect. 2. et apud Pm Faroly quer. 21 num. 207 pecminey durano
putant aliqui mente Gregorii Grabulu et Ocami quasi dixerint
... que processiones esse principaliter et immate orivi a nā, intu crea
lunt. mentem ... Richardi a victorini dicentis neutram processionem
esse per intellectum, aut vultum: ... utraque per voluntatem. ... authorem
doctrinam evolvere et explanare ... satis est eos excusare et revo
Richardum excusare Pr. Vazquez et Gregorius cum theologi.
R ...
et vera docet, personas divinas ... procedere per actum ... ab intu
et voluntate ... Filius per se et formaliter ... per intellectum et non a volunt
et Sp. S. ... a voluntate, et non per intellectum. Ita fere omnes Theologi ...
et sequuntur Mr. Alonsus et Faroly loci supra citati. Probatur ...
pura sacra, ... et Ecclesiae Patribus nihil frequentius invenio, quam
... divinae trinitatis personas appellare sermonem verbum, sapientiam
alia quae huiusmodi, quae pertinent ad intellectum. ... vero personam ...
charitatem, amorem, donum, dilectionem et alia quae pertinent ad volu
... persona per voluntatem et ... per intellectum procedit. ...
si ... per intellectum et ... per voluntatem non procederet ...
vocibus quelibet designaret. vide ... abunde ...
... plura testimonia. ... ex Damasceno apud quem Filius ...
Spiritus S. dicitur, qui perhoc, quod ille sit verbum et hic sit Spiritus;
quae ... nulla foret, si Filius speciali aliquo titulo non pertineret
ad intellectum, cuius est producere verbum, et Sp. S. aliquo speciali titulo ad
voluntatem cuius est producere amorem.
Rex Durandus, praedicta nomina ...
... et ... personae per quasdam acommodationes, eo quod sicut in ...
intellectus praecedit voluntatem, ita emanatio ... personae praecedit
emanationem ... vero haec responsio sorit ... et ... verba ...
sit a propria significatione quod minime licere nisi colligatur ex ...
vel ex legitima vocis acceptione ... aliquid incomodum ...
... neutrum hic ... ut ex obiectionibus solutis patebit. ...
et Theologi communiter sub propria significatione ... scripturas ...
... personas verbum, et ... praedicat esse amorem.
Deinde probatur ex

ergo intentio fini usque potest in Divinis appellari verbum, et intellectio, cum sit prior electione unde filius in Divinis potest appellari intellectio et spiritus sanctus electio: aut 2a persona potest vocari filius et nepos; quia filius prior est nepote et alia huiusmodi provenire concedere quae indigna et absurdissima sunt. Rursus filius Divinus non esset proprie verbum, sed solum per metaphoram, et ergo legitime genitus. quod si hoc semel ingenue liceat asserere eadem ratione poterit quis dicere, 2am personam non esse proprie Patrem, nec 2am filium, sed metaphorice tantum, et quia una est prior, alia posterior: unde totum sacratissimae trinitatis mysterium ad inanes et meras metaphoras transferri potest, ut heretici Sabeliani fecerunt.

electione

Rº probari solet eadem ratio, quia si personae sanctissimae trinitatis procederent alia per intellectum et alia per voluntatem, nulla apparet ratio vel congruentia quare duae tantum sint personae in Divinis et non plures, aut una superior alia neque alia, quare una sit ab una tantum persona et a duabus altera, quare una sit generata, et non altera, quae omnia congruenter explicari videntur ex eo quod 1a processio sit per intellectum et 2a per voluntatem. accedit quod in substantia pure intellectiva qualis est divina substantia, propriae et nobiliores facultates ad immanenter operandum sunt intellectus et voluntas. neque est dubitari processiones Divinas immanentes esse. debent ergo esse per intellectum et voluntatem. Hac ingenue ratione communiter uti solent theologi contra Durandum. de qua omnia quae contra illud ineficaces esse demonstrat Suarez dispositione 4a sectione 1a, cui per in de facili est responsio ex Durandi principiis. propterea pars mihi tenenda videtur huic argumento; meliquae et praecipuae [?] ex scriptura et Patribus supra positae quae maxime roborat stabilitate ratione quae Durandus movet ut patebit ex earum solutione quaestionis subjectione.

Sectio 2a
Durandi momenta elevant.

Primum est si processiones divinae sint per intellectum et voluntatem, sequitur quod omnes personae divinae porrò eas [?] facultates producerent, sed hoc est absurdum, nam fide ostat, nec verbum producere per intellectum, nec spiritum sanctum per intellectum et voluntatem. ergo processiones divinae non sunt per intellectum et voluntatem. Maior probatur

nos intus et voluntas seu intelligere et velle sunt equaliter in omnibus
Divinis personis ; ergo si processiones divinae sint per has facultates
in modo, sequitur quod omnes personae Divinae producant equaliter
ad intra et quod non detur potior ratio cur praedictae facultates in
una persona dicant producere et non in aliis ; et quidem haec argumentatio
concludit si intus et voluntas non sint principia productiva
quae productiones actuales.

Hoc argumentum vel convincit ineficaciter
quod ipse durandus teneat, quia vere quod non minus est equaliter
in omnibus personis Divina quae facultates intelligendi et amandi ; ergo si processiones nequeunt esse per intus
et voluntas quod sequitur omnes divinas personas equaliter producere, neque poterunt esse per nos quod similiter sequeretur omnes divinas producere per nos quae in omnibus equaliter reperiuntur. Quod
si machinaverit per discrimini ut status personae produ-
cere per nos et ut per eas quod non non producat persona,
idem ego reddo pro ratione quare persona producat per intus
et non alia, quare ad aliae producant per voluntas et non
quamvis hae facultates equaliter sint in omnibus Divinis personis, quare negandum est maior argumenti facti quo modo non sequatur
omnes Divinas personas debere producere ex eo quod processiones
divinae sint per intus et volunt. opportunius infra videbimus.

Cujus est nos intus et voluntati addito non solum non
esse fecunditatis ut personas aliquas producant, sed potius
repugnat tali fecunditas ut expresse docet Aristoteles 9 metaph.
quod solus est proprius intus obiectum sibi propositum exprimere, solum
proprius est voluntati esse tendendus ad obiectum cognitum per mutuum
dictum ; ergo Deus non ex eo quod habeat intus et voluntas dicendus
habere fecunditas ut personas alias producat. Quod argumentum non
novisse processiones divinas, sed solum habere locum de facultatibus intus
et voluntati tum ut sunt in creatis, ubi praeterea non habent fecunditatem
ut personas aliquas producant, quia ibi producendi per intus et volunt.
sunt accidentales. Non sic in Divinis ubi tum producendi sunt non
substantiales per se existentes. unde habet in re non licet ad hum

procedere ad extra sicut in e proprium solius Dei, quod una persona producat aliam servata identitate naturae quod non reperitur in creatis, sic potest esse proprium solius Dei, quod gaudeat fecunditate ad producendas personas per intellectum et voluntatem, quamvis haec fecunditas non detur in intellectu et voluntate creati. 65

Resp. 3.e: nam si verbum Divinum per intellectum procederet, solum esset simile Patri aeterno intentionaliter et consequenter non esset proprie filius: quod non procedit per intellectum ... nam intellectus nequit aliquid simile producere, nisi solum intentionale: ergo solum intentionaliter esset simile verbum Divinum Eterno Patri. Ita statuit ... personis Trinitati non esse per intellectum nullus restat fundamentum adaequendum, ergo personas debere procedere per voluntatem. ... et illius probationis si non loquitur de intellectu creato ... Divino: nam explicato bene modo, quo processio verbi est per intellectum seu ... intellectus, ut nos inferius exponemus, dubium non manet ... quod verbum sit naturalis imago sui Patris, licet per intellectum procedat, immo haec duo ita bene coherent, namque processionem verbi esse per intellectum et evadere naturalem imaginem Patris ut potius aliqui vellint ... ita ut filius non evaderet naturalis imago sui Patris, si per intellectum non procederet: quae genitus evertit fundamentum hoc.

Resp. 4.e: quod natura Divina ex se ipsa, et non ab intellectu et voluntate habet quod sit simpliciter infinita: si enim a priori loquamur, non ideo natura Divina est infinita simpliciter, quia est intellectualis et volitiva; sed potius e converso, ideo est intellectualis et volitiva quia simpliciter infinita est: ergo ex se habet, quod sit simpliciter infinita. Praeterea: nam in creatis fecunditas ad generandum non provenit ex ratione intellectualitatis: angelus enim licet intellectualis sit fecundus non est ad alterum angelum producendum; equus etiam fecunditatem habet ad generandum, quamvis intellectualis non sit: unde ... in quo utrumque reperitur namque fecunditas et intellectualitas non ex eo potens est aliquem generare, quia intellectualis est, sed ex speciali ratione tali ... quod habet: ex eo ergo modo discurrendum est in Deo, ad quem ex creaturis congruenter ascendimus.

Per
Barquet

Vasquez in solutione huius argumenti docet aliter, non in corporea creata competere ratione suae perfectionis quod nequeat similia aliqua generare, sed potius operetur per intellectum et voluntatem. et hinc infert a fortiori dicendum esse de natura divina, quae longe perfectior est quam natura incorporea creata pertinere ad illius perfectionem quod solum operetur per intellectum et voluntatem. doctrinam hanc idem [illegible] aliqui sequuntur, quod creatura pure spiritualis non possit aliquid simile vel diversae speciei producere, potius provenit ex imperfectione sui ratione cuius impotens est producere per creationem, cum quaecumque pure spiritualis similis vel dissimilis speciei debeat per creationem produci, sic quod infecunditas naturae pure spiritualis ad aliud simile producendum non proveniat ex perfectione, sed potius ex imperfectione illius: unde ab huius naturae infecunditate nequit argumentum transferri ad naturam divinam infinite perfectam.

Ego certe nec doctrinam hanc Patris Vasquez mihi probo, nec illius huic imperfectioni acquiesco. non omnino probo doctrinam, quia licet quod liber gradus specificus creaturae cuiusque qualis est non possit similem sibi generare rei creaturae pure spiritualis [illegible] pendet in perfectione ... tota absolute [illegible] loquendo hoc gradus non est perfectio, sed imperfectio, quod ex genere perfectius est fecunditas quam infecunditas ad aliud producendum. Deinde imperfectioni [illegible] non acquiesco, quod creatura pure spiritualis non idem formaliter generare nequit aliquid sibi simile vel diversae speciei quia debet produci per creationem et ipsa impotens est, ut per creationem producat. sed quod tria absque producatur sive producat per naturam sive per intellectum et voluntatem non est tria substantialia vel accidentalia ac [illegible] efficit assimilare producentium, nec video, quod ad quid hanc [illegible] ipsa producendi per creationem nec video insuper quo [illegible] hoc sit impossibile creaturae. satis non probabiliter defenditur [illegible] possibilis esse creatura, cui Deus conferat potestatem et virtutem producendi per creationem, licet oppositum verius existimaverim in Philosophia.

[illegible]

quod et alii quod solutur dicendo quando eminui reddi videtur ex prius generatio? si ostendat argumentum quod natura divina habeat fecunditas quatenus infinita est, independenter ab intellectu et voluntate, prius est negandum assumptum; nam ex dictis proxime, et ex ulterius dicendis manifestum fit, aliquo modo conducere intellectus et voluntatis ad fecunditatem naturae divinae. quod si solus ostendat quod natura divina habet ut ipsa quae est fecunditatis ex se, sicut ex se habet esse intellectivus et volitivus, dandum erit hoc quod natura divina ex eo quod infinita sit, saltem quasi radicaliter habet quod sit productiva filii et Spiritus Sancti, quatenus ex ratione infinitatis habet esse intellectivus et volitivus et rursus ex eo quod sit intellectualis et volitiva habet proxime producere verbum et Spiritum Sanctum, quoquo pacto hoc explicetur. enim vero, ut natura divina dicatur cum veritate fecunditatis habere ad processiones necessarium est quod processiones sint immanentes per se; talis est quod sint immanentes per intellectum et voluntatem et quod intellectus et voluntas conveniant sui revera conveniunt naturae divinae, qua simpliciter infinita est.

Suggerunt quoque plura exempla doctrinae huius in Philosophia usque probabiliter quia natura substantiae creatae concursu immanenti ad productionem alterius substantiae, ignis v.g., equus, et alia quorum natura creata habent ex se fecunditatem ad similem substantiam producendam, quamvis non ad hoc necessarium sit quod non ipse concurrant immanenter ad productionem alterius. sufficit quod per accidentia sibi propria operantur productione huiusmodi: sic non tandem reducitur ad naturam ipsorum fecunditas ad productionem sui similis. idem est respondere posset ad argumentum in cuius solutione sumus, nempe processiones divinas esse quidem ex fecunditate, non quod immanentes sint per se non, quod procedunt actiones, ut intellectuali et volitiva.

Ad confirmationem dici potest, quod licet verum sit convenire fecunditas ad generandum, ex eo quod intellectuales sint quae forent utique generationes quantum vis non essent immanentes ut ex ibi allatis exemplis videri cum, licet in quibusdam hoc ita sit, ideo non ita est quod per intellectum producere non possunt, nisi tantum accidentales. non sic in Deo qui cum sit infinitae perfectionis, non solus potest per intellectum suum substantiam producere

d'nario debet ee terminus substantialis absque productis si requiratur aliquis productor, nihil non potest in Deo reperiri quod non sit sub-
stantiale quae quod tamen aliunde constet ex scriptura terminos aliquos in
Deo dari quae producantur per intellectum, Lumen intellectus, non est mihi Deo
per fecunditatem ex roe intellectuali.

Ad Durandi fundamentum respondeo
quod probat ... Durandi verbis id non esse quod non dent in Deo pro-
cessiones quae sint immediate per intellectum et voluntatem, de quod potest tamen
admittenda sit aliqua alia processio quae sit immediate per se
independenter a Deo quod ei tamen non sit intellectualis et volunta-
ria, cum ex fide constet duas tantum esse processiones in Deo, eorum
sum ex fidei principiis colligatur, has ee per intellectum et voluntatem, sequitur
ex propria fidei, nihil ... suaderi arti huius mi, quod a ...
... et nihil aliud probare potest: nam si ex creaturis sumatur argumen-
tum ut a Durando fit, certum est, creaturas, et pone ee intellectuales
non ... per intellectum et voluntatem generari, et pone simul ...
quod sint aliarum similium generantes. Ergo si ex creaturis argumen-
tum ad Deum inferendum erit in eo dari processiones per intellectum et
voluntatem, quamvis aliunde habeat etiam per naturam pone alias sibi si-
miles personas generare. Nulla ergo ex capite sufficient momen-
Durandi.

Primus durandi fundamentum ab authoritate petitum. nego. D. Hi-
laro Synodi ... verbis creaturas substitutas Dei voluntas attu-
lit, ... non dedit filio ex impassibili ac innata substantia perfec-
ta nativitas. Augustinus 15 de trinitate ... ait filius est
non in voluntate et in eodem sensu alii ... sentire videntur
filius procedere ex natura Patris et non ex voluntate. Et non est proce-
dens nisi per naturam. Deinde idem Augustinus docere
videtur filius ee ... de ... voluntate et voluntate si ...
dicitur sapientia de sapientia. Ergo non magis est filius per intellectum quam per
voluntatem. accedit D. Ambrosius libro de fide ... Trinitatis
capite 5, ubi appellat verbum, dicens filius ee verbum de verbo
et ... Basilius libro 5 ... Eunomius ... 4, ubi vocat spiri-

+ authoritate

Sp.ti verbum filii; quod ex eo quod filius dicatur verbum non bene deducitur 67
illum procedere per intellectum.

Respondeo, Hilarium et Augustinum verbis citatis solum denotare, quod Deus non producit verbum sicut producit omnes creaturas, sed naturaliter et necessario, idque significant per fecunditatem naturae; et hunc esse sanctorum sensum, satis insinuat ex ipsis verbis ut ex eorum scopo colligitur; quippe curabant Arianos convincere clamantes, et asserentes generationem filii non esse necessariam aut naturalem, sed liberam. Quinimo Sanctus Augustinus ubi supra allegatur non affirmat filium posse absolute dici voluntatis, de voluntate aut consilium de consilio; sed solum quatenus permittitur id minus absurde posse dici, quatenus id, quod ex aliis antea retulerat, videlicet, filium esse consilium et voluntatem Patris: quatenus non aliter nisi per filium vellit et vu[l]tat Pater. Praeter quod addit paulo inferius: Sed voluntas, si et proprie dicenda est aliqua in Trinitate persona, magis hoc nomen Spiritui Sancto competit.

Sanctus Ambrosius non affert ut sua illa verba verbum de verbo, nec approbat, sed solum ibi exhibet eorum refutationem. Etenim adversus Arianos probare intendebat filium divinum eius quod esse substantiae cum Patre, et quoniam adhuc intentum non videbat officere modum ille loquendi, quo utebantur nulli ex Arianis, scilicet verbum de verbo: propterea non tam cuntatur illum refutare, quod non videtur aliud esse modum alienum loquendi non abiicere, et aliud longe diversum eum modum loquendi modum approbare. Sic interpretatur Sanctus Ambrosium non ubi, quare nihil inferre licet ex hoc testimonio, vel in favorem Durandi, vel contra doctrinam communem, et vero quam ego alibi tenet et firmat egregius hic Doctor.

Praeterea Sanctus Basilius loco citato non utitur ad verbum proprie sua significatione, et pro Verbo mentali ut ex contextu colligitur, sed pro virtute operandi ad extra, iuxta illud Pauli ad Hebreos 1o: portans omnia verbo virtutis suae: per verbum omnia condita sunt, et sic aliquo modo ea videmur operari, et inde per metaphoram appellatur verbum in Deo. Basilius virtutem operandi ut distatur loquentibus, quo sensu vocat Spiritum verbum filii; quia sicut Pater omnia operatur per filium, ita filius omnia per Spiritum Sanctum operatur. omnia namque tribus divinis personis, et

et eque tribus personis divinis tribuunt sed quia eadem
denique quæque alii Patris proprij authoritatem. Quod
protegere curat Durandus, nec leviter facta sunt: nam cum ver-
verbis loquendo solum intendunt unus de duobus cum
probabiliter allegant, videlicet, aut quod processiones divinæ non sint ex
nihilo de ex sublata productionis, aut quod verbum ex vi
productionis evadat eiusdem nominis cum Patre, quod utrumque
verum et quo pacto in nostri sectis deversu manifeste

Sectio 3a

Divinas processiones esse per intellectum et voluntatem explicare a theologis diversis modis.

Difficilius adhuc est explicare quo pacto sint processiones
divinæ per intellectum et voluntatem seu quid illud est, in quo nam formaliter
consistat vel undenam formaliter proveniat quod una ex processionibus divinis sit per intellectum et non per voluntatem, altera vero
per voluntatem et non per intellectum. quo circa in tot tamque diversos
vivendi modos theologorum mentes distraxit, ut vix unus
cum alio conveniat [illegible] explicatione. eorum fere omnes
aut inadstruenda et struenda convenire quaque ignoranda
retulimus.

Primus dicendi modus est eorum qui docent in sapientia
tibi proprio Patris in viri et includi evaluit intellectionem, non
voluntatem: in eius vero relatio spiratoris quæ relatio est, in vivi
et includi evaluit volitionem, et non intellectionem quamvis non nec
intellectio invitat aut includat eiusdem relationibus proprijs Patris
nec volitio includat eiusdem relationibus proprijs spiratoris quæ
relatio est. cum igitur 1a processio sit per relationem Patris, et non
relationem spiratoris, fit esse per intellectionem in eius in relatione
inclusam, et non per volitionem, et cum 2a processio sit per relationem
spiratoris et non per relationem proprij Patris, fit, esse per
voluntatem et non per intellectionem, nec videtur aptius explicari
processiones esse per intellectum et voluntatem.

Non dicendi modus eorum

qui docent intelectionem et volitionem esse actiones seu productiones actuales quibus personae divinae producuntur, ex quorum numero sunt Pater Vasquez, Pater Marco et alii qui productionem activam filii sistunt in intelectu, et productionem activam spiritus sancti in voluntate, licet hi inter se divisi sunt quoad hanc productionum activarum distinctionem. qui vero alii adaequate illas collocant in intelectu et voluntate, alii inadaequate. alii perfectiones has afferunt in recto, alii afferunt easdem in obliquo. qui autem in recto afferant exinde bene percipiunt quomodo alia ex processionibus sit per intellectum et alia per voluntatem. nam quia ex eo melius procedere dicitur persona per intellectum, quia sit ratio formalis qua actu generatur et producitur, scilicet intelectio, et quo modo melius procedere dicitur persona per voluntatem quia sit ratio formalis qua actu producitur, scilicet volitio. Pater exponunt alii processionem esse per intellectum et voluntatem quod prius immaterialis quo talis processiones sunt intelectio et volitio, vel quia Pater producit verbum intelectum quatenus prius immediatum quo verbum producitur ab eo est intelectio. unde verbum dicitur procedere per intellectum. similiter prius immaterialis quo Pater et filius producunt Spiritum Sanctum et Spiritus Sanctus producitur a Patre et filio est volitio. unde Spiritus Sanctus dicitur procedere per voluntatem. quod sicut igni calore quo ipse habet utitur, tamquam prio immaterialo quo ut calefaciat, ita Pater se exercet cum productione filii intelectione, tamquam prio immaterialo quo, et similiter Pater et filius volitione cum productione Spiritus Sancti. affinis huic est alius modus qui dicunt processiones divinas esse per intellectum et voluntatem, quod prius immaterialis productionibus illarum utrique sunt intellectus et voluntas ex parte ea qua primo relationes dimicurunt de intelectu et voluntate in hac re videtur esse Scotus, ratione quod intellectus divinus est prius immaterialis productionibus et quo secunde personae et ideo illius processio est per intellectum et prius immaterialis productionibus et quo tertiae personae est voluntas et ideo processio tertiae personae est per voluntatem. et quidem si ex aliis prius non repugnent illae quas supponunt explicationes huiusque relationis, mihi non poterat per eas salvari intelligi processiones divinas esse per intellectum et voluntatem. negabit vero qui nec inclusionem alicuius gratis absoluti in relationibus probamus, nec intelectionem et volitionem ad rationem productionum activarum, vel ergo aut intellectus

et volunt. ad rōp. prūi pquō immāti pcesiony diuinary adnih
ey, navio quirendus ē alius mūs exponendi pcesiōng dinas
per inty et volunty.
5.us dicendi mūs eorū ē qui sentiunt, ideo
pcesiōng eē per inty et n̄ per voluntē, q. formalir et ex vi sua
unicat tr̄o pducto intelectiōnē et n̄ volitionē; hoc m̄ n̄ ex vi for
ali, s; tantu ex vi mali ēmunicat tr̄o illi pcesiōne, q. vo eē per
voluntē et n̄ per inty, q. ex vi sua formali ēmunicat tr̄o pduc
volitionē et n̄ intelectiōnē. hoc m̄ illi ēmunicat n̄ ex vi forma
pcesionis, s; tantu ex vi mali. hoc s.a nitis doctrinē intū diffi
me; nec m̄ satis umquam exponis aut percipes, quomō una
perfectio Diuina ēmunicet tr̄o pducto ex vi formali pcesion
et alia ex vi mali quantum vis vocabula ipsa repugnare videbatur
tare cum ēmunicatione perfectiōny absolutary instituta m̄s
mone, tamquam probabiliorē sequemur nostrā afirmante, cuilibet per
pducte ēmunicari ex vi formali pcesionis oēs perfectiōnes abs
tas. 6.o alii faciliy ab hac difficultē se expediunt asserentes
ideo 1.am pcesiong eē per inty, q. 1.a persona pcedit ut verbum
ideo 2.am pcesiong eē per voluntē, q. 3.a persona pcedit ut am
ideo vo dicunt 2.am personā eē verbum et 3.am amorē, q. altra
intelecto pducta et alia pductus amor. qui vo hunc dicendi m
amplectunt, diuisi adhuc sunt. nā alii censent verbum eē no
nalē intelectionē, n̄ m̄ actibus, s; pasibus et sp.um s.tum eē notionalē
orē, n̄ m̄ actibus, s; pasibus. alii vo e contra dicunt, eē quidē verbum no
nalē intelectionē, cum teris n̄ pasibus s; actibus; et spiritum s.tum eē
amorē notionalē, cum teris n̄ pasibus s; actibus. sic hac roē facilius
expedī difficultati presenti. ingeniores alie subveniunt ex
quas n̄ in ofenso pede per currere licet ut modico vi debi m
7.o demū explant alii pcesiones Diuinas eē per inty et volunt
q. 2.a sanctissimae trinitatis persona ppriete speciali et notionali, ut
adequate ēdistincta ab oī pratio absoluto, et ut realir distinctā ab oī alio
tantū ppria aliarum personarum ē aliquid pertinens ad lineā intel
vi detur verbum mentale. deinde 3.a persona ex sua ppriete

et notionali, quae mihi realiter a dicto ab omni absoluto, et ut realiter dicta a qualibet alio relativo proprio aliarum personarum est aliquid pertinens ad lineam voluntatis, videlicet singulis voluntarius, sive dans; ideo quia dicit 2a persona per intellectum, seu ly intellectus procedere, et 3a procedere per voluntatem seu ly voluntatis quia 2a procedit ut aliquid ex sua proprietate notionali pertinens ad lineam intellectus, et 3a procedit ut aliquid ex sua proprietate notionali pertinens ad lineam voluntatis.

Ego ut sincere fatear ex gravissimorum multiplicitate et varietate collige quam sit difficile scopum veritati attingere. Et in illo investigare non desinam. et quoniam clarius et facilius percipiendo sponte veniet si prius examinemus an et quo pacto pertineant ad processiones ipsis actibus quo partibus, vel ad prius [illegible] [illegible], et immediatis quo processiones divinarum intellectus et voluntatis. aut intellectio et volitio opere pretium erit disputationes has permittere ipsis quaestionibus veriori explicationi ex ipsis inferendae.

Disp.o 8

Utrum divinae processiones formaliter in suo conceptu dicant amorem et intellectionem essentialem.

Sectio 1a

Difficultas exponitur et referuntur sententiae.

Quoniam ut vidimus proxima disputatione divinae processiones sunt per per intellectum et voluntatem et ex inde colligunt theologi distantes actus intelligendi et amandi esse per se requisitos ad productionem verbi et Spiritus Sancti. statim examinandum occurrit quo pacto se habeant cum [illegible] actus intelligendi et amandi cum processionibus earundem. nec dubitandum est processionem verbi esse realiter intellectionem et processionem Spiritus Sancti esse realiter amorem: quia perfectiones simpliciter simplices, quales sunt intellectio et volitio essentialis nequeunt non esse communes per identitatem toti trinitati. quaestio igitur est de identitate formali et virtuali. utrum videlicet processiones divinae ita dicant formaliter in suo conceptu una intellectionem essentialem et altera essentialem amorem, ut altera nempe generatio filii sit formaliter et virtualiter essentialis intellectio,

essentiali intellectio, altera vero semper processio sequitur istis formali[illegible]
et virtualis essentialis amor?

Sub aliis terminis inscribitur haec eadem quaestio, nam
quia perfectiones divinae constituunt divinas processiones et quae, mo[illegible]
vel an divinae processiones dicantur formaliter in recto aliquid absolu[illegible]
sub quocumque termino inscribatur, semper dubium est de intellectione, [illegible]
volitione divina, et de relationibus producentis et producti, conferendo [illegible]
lis perfectiones has in ordine ad constitutionem processionum, ergo
quaeritur an processiones divinae tam activae quam passivae constituantur [illegible]
tantum per perfectionibus absolutis et relativis, an potius ex abso[illegible]
solutis cum connotatione relationum; an per relativas in recto
connotatis in abstracto.

Loquimur praeterea de intellectione et voli[illegible]
seu amore essentialibus, non de relativis, et notionalibus [illegible]
aliis intellectionis et volitionis: nam intellectio quae formaliter [illegible]
sit relativa (idem dico de volitione, seu amore) notionalis
propria unius personae, nec communis toti trinitati, licet ab aliquibus
neotericis adstruatur, cum quibus parte sermo fiet; in praesentia
nullus auctores habet, cum potius fere omnes conveniant, omnem quod [illegible]
formalis intellectionis et amoris sit absoluta et quod nihil notion[illegible]
vel relativum, ut tale, sit actus intelligendi et amandi. unde
Pater Vasquez, Pater Zuniga, et theologi aliqui qui notion[illegible]
etiam intellectionem admittunt in Deo minime volunt ipsam relati[illegible]
Paternitati esse intellectionem, sed solum dicunt intellectionem essentialem, et toti
trinitati communem, prout in Patre velut connotatus per relationem Pater[illegible]
tatis, dici notionalem intellectionem.

Propterea quod ~~intellectionem~~ [illegible]
disquirimus modo an actus notionales sint actus intellectus et volun[illegible]
tis aliqui sub his terminis praesentem difficultatem instituunt quasi sit [illegible]
eiusmodi actus esse intellectus et voluntatis ac esse intellectionem et volitionem; cum
vera satis percipiatur nec omnem intellectionem et volitionem esse actum intellectus [illegible]
untatis, ~~ac esse intellectionem et volitionem~~ nec omnes actus intellectus et voluntatis
esse intellectionem et volitionem. Id intelligit Doctor Subtilissimus q. 3 [illegible]

qui denegant Deo quoque conceptus intelectibi et volitibi per modum actus sui; neque hi sustinere debent intellectionem ~~intellectionem~~ essentialem divinam et essentialem amorem non esse actum intellectus et voluntatis. nec conveniunt intellectio et amor, quamvis enim substitui doctor admittat in Deo voluntatem et intellectum, et exinde admittat etiam intellectionem et volitionem esse actus intellectus et voluntatis. ~~... intellectio et amor quae ... omni~~ concedit preterea alios actus intellectus et voluntatis qui sunt intellectio et amor, et tales asserit actus notionales.

~~Adhuc~~ Quare abstrahendo ab hoc puncto et ab illud reliquens cuique probabilitatem quam nunc relinquendo, solum disquirimus, an processiones divinae afferant in suo formalissimo conceptu intellectionem et amorem essentialem, ac per inde altera nempe generatio sit formaliter et virtualiter essentialis intellectio, et altera nempe spiratio sit formaliter et virtualiter essentialis amor. Sic explanatur difficultas. Prima sententia docet, primam processionem actionem nempe actionem productionis verbi formaliter constitui per intellectionem et secundam nempe spirationem actionem spiritus sancti formaliter constitui per volitionem, ac proinde intellectionem essentialem esse productionem actionem verbi formalissime et in recto, connotatis enim seu allatis in obliquo relationibus personarum producentium, itatenent fere omnes presertim Thomistae ut refert Reverendus Ioannes a Sancto Thoma quaestione 27 articulo 5 numero 6o.

Consentire videntur ex nostris Pater Arrubal Pater Moratius et alii, ac potius pariter dictare videtur Pater Carolus quaestione 41 articulo 1o dicit praedictam processionem aiens productionem actionem existere in recto tam in intellectione, quam in relatione licet in ista minus principaliter. Sentiunt etiam Pater Granado 4o to. 2o in 1 p. disputatione 3 de Trinitate sect. 3 qui ut refert Pater Vasquez disputatione 112 cap. 3 de immerito ut supponentis Pater Vasquez, generationem actionem constitui per intellectionem et relationem paternitatis sicut homo constituitur per animal et rationale. rursus intellectio divina ab actu notionali, sicut pars inclusa divina eiusdem a toto includente quod a se vi dicat, neque homo constitui per solum animal in recto, connotato ~~rationabili~~ rationali; nam totum constitui essentialiter per unam partem quam includit in recto, connotata vero altera parte quam etiam includit, et illam afferendo in obliquo. Sic ergo stat pro hac sententia Pater Vasquez.

2° Pr. P. Didaci de Montoia disp. 2a de trinit. sect. ultima et disp. 59 sect. 5 docentis intellectionem et volitionem habere duplex terminum, rei divinarum processionum nimirum principii proximi producentis ut quo, et actualis productionis personarum, differt quandam [illegible] nimirum, a P. D. in eo quod productionem activam constituat, quae in recto sit quae una et realis est intellectionis essentialis et relatio propria personae producentis; et per eum citari potest Pr. Vazquez disp. 112 citata cap. 2 et supra dicti illustr. quod alii ex nostris theologi sentiunt quod ad hunc 3° modum plures habet sectatores e quorum numero est Pr. Arr. qui disp. 86 de trinit. sect. 2a docet per intellectionem et amorem essentiale constitui prius quo proximum et immediatum personarum. Ceterum processionem, seu productionem activam constituere formaliter in sola relatione personae producentis. Affert pro se D. Suarez lib. 2° de trinit. cap. [illegible]

et productio activa spirationis dicatur realis et in recto relatio spirationis et in obliquo amor.

3a Sententia defendit intellectionem et volitionem non constituere principium productiva, neque productionem ipsas, et haec ita se habere ut generatio activa, qua filius producitur, dicatur realis, et in recto praecise relationem ~~spirationis modo~~ + et eiusmodi relationes afferre de mandato et in obliquo operationes vitales intelligendi et amandi, quatenus illas supponunt eo quod per intelligendo producit, et ac Verbum amando producunt Spiritum Sanctum. Ita sentit Pr. Molina 1a parte quaest. 27 articulo 5° disp. 2a et ideo dicit paternitatem eum ponere intellectionem quia fundatur in intellectu et illa quasi virtus intelligendi mutuo quasi resultare supponitur.

Ab hac 3a in [illegible]

differt Pr. Martinus Perez disp. 2a de Deo trino sect. 4a quod in sola relatione Patris constituat generationem activam et in sola relatione spiratoris constituat spirationem activam, nulla facta mentione intellectionis et amoris essentialis. Ipsum sequuntur non nulli Recentiores et ad ipsum videntur accedere Magister Alonso, et alii quod sequuntur in processione duplicem conceptum, alium productionis et alium muta-tionis, hunc tribuunt praedicato absoluto, illum collocant in sola relatione. Magistro Alonso adhaeret Pr. Amicus de Deo trino et in disp. 14 sect. 6 num. 81 quatenus docet intellectionem et amorem

71

eualis ex defectu ~~realitatis~~ realis ditionis esse non possit quousque immatur ... exprimant productionis neque productiones ipsae debeant esse expressivae et immateriales communicationes et consequenter eosdem non tenere uidentur productiones ipsas actibus in solo formali relatiuo personarum producentium posse consistere.

Hic circa varietas versatur circa constitutionem processionum actiuarum nec minor quam circa processiones passiuas. nam aliqui ... eodem modo occurrunt de passiuis, et actiuis processionibus constituentes has quoque ... et quae in recto per intellectionem et volitionem, et per relationes proprias personarum productarum. sicut constituunt actiuas ex eisdem intellectu et amore et ex relationibus propriis personarum productarum. Horum est ... supra citatus. alii sicut in sola relatione personae producentis collocant productionem actiuam ita passiuas ponunt in sola relatione personae productae. in quibus sunt ... Suarez, ... Molina, ... qui postremus addit simul ... productione dari communicationem personae productae, quae communicatio sit formaliter intellectio et amor. ... Granado et ... theologi hic productionem actiuam constituant in recto in intellectu et uoli ... connotata relatione personae producentis ... affirmant productionem passiuam in sola relatione personae productae constituendam esse.

Sectio 2a.

Nostra sententia proponitur, eaque directe probatur.

Sententia, quam secunda praecedenti retulimus, si ad ... classes, et ... reuocare uelimus, comperiemus per extrema duplex uersari, quarum aliud amplectentes, aiunt, processiones diuinas formalissime constitui per intellectionem, et amorem ... ; modo in his solis perfectionibus ~~intellig~~ intelligant integre, et adaequate constitui per connotationem relationum personarum producentium, aut productarum; modo intelligant solum inadaequate constitutas ... perfectiones absolutas, quae formaliter debeant etiam afferri in recto praedictae relationes, et ad processionum constitutionem in adaequate pertinere, circa quod diversi sunt authores, qui pertinent ad hanc classem, ut vidimus. aliud extremum ... afferunt, diuinas processiones afferre formaliter, et in recto relationes. modo hii soli constituant formaliter connotati, vel non connotati perfectionibus absolutis intellectionis, et amoris

ex alii mo relationis perfectionibus et absoluti eque. Ca quod diversitatem sunt actus authoris qui hanc cum clavis agunt quod notevero, quod nimis operosum esset singulos dicendi modos singillatim refutare, et ita quod nec in totum aberrare refutatione detinere liceat, utemur hac utrique nostro dicto proponamus, et directe probemus. Deinde eque ex adversis impugnatione firmius feliciamus.

Primier ergo nobis tenendum est processiones Divinas, tum activas, quam passivas formaliter et adequate in relatione consistere: ita ut quaelibet sit formaliter, et virtualiter adequate convertibilis cum relatione personae, cuius est origo, sive productio. Unde generatio activa filii formaliter et virtualiter est adequate convertibilis cum relatione Paternitatis, quae est propria Patris. Spiratio activa Spiritus Sancti formaliter et virtualiter est adequate convertibilis cum relatione spiratoris, quae propria est Patris et filii. Similiter diximus de originibus, seu processionibus passivis, vel nativitas, seu generatione passiva filii formaliter et virtualiter est adequate convertibilis cum relatione filiationis, quae est propria filii, et processione seu spiratione passiva Spiritus Sancti est formaliter et virtualiter adequate convertibilis cum relatione tertiae personae, quae propria est Spiritus Sancti. cui doctrinae secta[..] processiones divinas constitui perfectionibus absolutis, atque inde non esse alterum esse intellectionem et alterum volitionem, seu amorem essentialem.

Haec sic explicata est expresse Magistri... in 1° dist. 26 littera 6 ubi ait: generatio et nativitas aliis nominibus sunt Paternitas et filiatio. quo posito infero: quod Paternitas, quae est propria relatio Patris, solo nomine differt a generatione activa, qua Pater producit filium et filiatio quae est relatio propria filii solo nomine differt a nativitate, quae est generatio passiva, qua filius producitur a Patre. Ergo nativitas formaliter et virtualiter est adequate convertibilis cum filiatione et generatio activa formaliter et virtualiter adequate convertibilis cum Paternitate. eodemque sive eadem ratione de spiratione activa et processione passiva Spiritus Sancti, ideo et eodem modo de relationibus processionibus esse censendum ex mente, et authoritate magistri.

ubi exigitur a D. Thoma, cuius authoritas precipue varia est, quod cum ultimus dicit gulii ex quo dicendi mus, est ingens, quod S. Doctor in solis probat relata verba Magistri, et ipsi uti ut obiceret autoritati D. Augustini qui videbatur actiones notionales excludere a Deo, quod dicit de Deo nequeunt dicere subsistens aut relationes: cum in quo de Deo dicit, dici debet, vel de subsistens, vel de relationes. cui docet angelicus preceptor 1a p. questio 41 articulo in solutione ad 1m. quod actiones notionales dumtaxat modo significandi tantum differunt a relationibus personarum; et re sunt idem. Unde Magister docet quod generatio et spirationis aliis nominibus dicuntur Paternitas et filiatio. Nec multo post in solutione ad 2m ait: actio personalis producentis personam nihil aliud est, quam habitudo quaedam ad personam quae est a principio, quae quidem habitudines sunt ipsae relationes vel notiones. quibus sane verbis dicit nihil aliud esse definitive Sanctus Doctor actiones notionales nisi habitudines quae sunt ipsae relationes; omnino nat, eas pone in intellectu, vel amore diviso, et idem infert ex verbis supra relatis. omnino

Probat hec nostra 1o Sanctorum Patrum authoritate, quorum plura testimonia profert Pater Montoia disputatione 84 sectione 2a et precipue faciunt ad rem presentem testimonia illa quae nos attulimus disputatione 6 sectione 3a § penultimo ex D. Atanasio et S. Fulgentio quod demonstrare docent, productionibus distingui personas producentes et productas, ergo productiones sunt proprietates personarum: et nihil absolutum est proprium alicuius personae, nec potest esse ratio faciens differre unam personam ab alia. siquidem quod absolutum est, commune est sibi tribus personis, et faciens eas convenire; ergo ex doctrina Sanctorum Patrum, productiones tamquam actiones quae passiva sunt quod formaliter et virtualiter convertibile cum relationibus personarum producentis et producti.

Nec audiendi sunt qui dicunt, ideo Patres Ecclesiae dicere per productiones distingui personas divinas, quia licet re vera constituant praedicatum absolutum intellectionis et volitionis, tamen quodlibet affert in obliquo perfectiones relativas proprias cuiuscumque personae, et de cuius utique distinguant tres personas, ut quae intercedit relatio producentis et producti, quae processiones ipsae. Hoc igitur docet a Patribus, nempe personas distingui per processiones, quod hoc dicunt et afferunt in obliquo, non in recto, audiendi sunt hi: igitur Patres nihil omnino cogitabant de

Plechi et obliquis quando hoc asserebant ea quaestiones dinas. Ergo qui nemo
unquam dixerit, hominem distingui ab angelo per tale, nisi quod tale sit gradus
differentialis ultimo constitutibus hominis seu angeli. Atque quod affert aialis
in obliquo, per quod utique distinguit homo ab angelo. Si quis id asse
ret, non est dubium, quin inepte et abusive loqueretur omnino et exciperet
sic. Cui ergo tribuendus est ille modus loquendi mihi, praesertim in Divinis
qui non sine supercilio sustineret in quolibet Philosopho, etiam ea creata.

Probatur 2º ab intima ratione D. Thomae 1ª parte quaest. 41 citata articulo 1º, cuius
etiam rationis in meminimus dicimus ergo secundo dis theologorum mentes
rebamus nomen actionis in Divinis, facit in re praesenti hunc
actio creata solum dicit mutationem cum relatione, ergo ablata mutatione
nihil remanet actionis nisi relatio. At omnis mutatio penitus est ab origine
Divinis abolenda. Ergo nihil manet in originibus Divinis quod dicere possit
nisi sola relatio. Ergo quod actionis est cum relatione convertibile est. Videtur
probabile illa omnia. Et probatur: quod si relatio mutationis auferas ab actione
creata, certe nihil aliud restare distinguitur per rationem rei, sive relationis
prius, quam agens et ad terminum, quam quae ad actum, seu productum. Solum
dicit actio creata relationem cum mutatione.

3º probatur a priori, sive ex ipso formali productionis, et loquor de productione activa clarius
gratia. A qua ad partibus, facile traducitur arguendi forma. Nomine
actionis activae, nihil aliud intelligimus quam essentiale et ultimum constitutivum
prius, ut actu producat. At Pater constituitur ultimo ad producendum filium
nitate et non intellectione essentiali, vel aliqua perfectione absoluta, sed
Paternitate et non in intellectu, vel alia perfectione absoluta in ipsi formaliter
productio activa, qua Pater producit filium. Idem argumentum fit de productione activa
Spiritus Sancti et ex hoc ad partibus transfert eiusque, quae, Ergo cum quae
actionis est convertibilis cum relatione propria personae, cuius est productio
activa sive passiva, minor probatur. Deus in illo priori virtuali
rationis, praecise considerat a theologis, Deus sua prata essentialia et absoluta,
considerat aliqua ratione prodere Paternitatem et alia prata ~~absoluta~~ relativa
et notionalia, non est ultimo determinatus ad producendum filium, donec ponitur in
nos sequenti, in quo intelligitur Paternitas. Ergo Paternitate et non

prató dtrāt ultimo ad filiũ producendũ.

Atq̃ videt. certũ: aliqui Deus
filiũ produceret n̄ expectata Paternitate, et potius Deus adhuc pater;
q.a posita ultima dtrat ad producendũ nihil ultra desiderat, aut
expectat, ut prius actu producat; ergo Deus in illo prio desiderans,
n̄ hēt ultimũ dtrationẽ ad producendũ. atq̃ qui hēt essālẽ intelectionẽ
cuj oīa essalia reperiunt in eo priori: n̄ ergo intelectio essālis absolu-
tũ ē ultima dtrató ad producendũ, et potius Paternitas in cuius signo
dat ultima dtrató producenti. et ipsũ clarius adhuc cernit in volitẽ
quæ prendit processiõe filiationẽ, quæ spirationẽ activã, et Patri
comunicata desiderat priori ad filiũ, qui ideo Pater in eo priori de-
bet ultimo ad producendũ Spũ Sctũ; ergo q.d volitio seu amor essalis
n̄ ē ultima dtrató, qua Pater producat Spũ Sctũ.

Confirmo exemplo: genera-
tió activa verbi, et ipsũ actualissimũ exercitiũ gignendi verbũ,
ut ex ipsa nōi significatione colligit, q.a eni aliud generat. deinde
etiã q.a generató activa etiã in doctorum, qui dicunt n̄ consistere
in ipso producere ē ultima dtrató Patris ut generet: sicut actió
ē ultima dtrató ad agendũ, q.a ē ultima dtratio, si deffi-
ceret à rē formalissimũ et actualissimi exercitii generandi, cu-
ius ē ultimo et actualissima dtrare Patrẽ, ut generet; tũ sic et sola
Paternitas ē ipsũ actualissimũ exercitiũ generandi: ergo sola Pater-
ē generató activa et hoc consequenter ē convertibilis cũ relãe Paterni
minor probat. q.a Deus cũ quo prató à Pater virtuali dictũ vel
intelectio essali, priorite virtuali, vel saltẽ rōi precedit, vel prein-
teligit precedere Paternitas q.d ē prius verbi. n̄q in divinis ut fat-
ent oēs, essalia priora sunt notionalibus: et actualissimũ
et formale generantis exercitiũ, precedere nequit ipsũ exercitiũ
prius se per se patet. quomō enĩ potest intelligi, q.d det exerci-
tiũ aliq.d actuale ante quã det id, cuius ē exercitiũ actuale.
n̄ ergo essalis intelectió, aut aliud q.d liber absolutũ probatũ et sola
Paternitas relató potest eē formalissimũ et actualissimũ exercitiũ
generandi verbũ.

Verũ dices, intelectionẽ essalẽ eē actuale exercitiũ

gignendi distributive, in recto et germinis; licet hoc munus proxime connotata Paternitate et ab illa dependenter quoque a ditione. Quare in illo priori ad Paternitatem, quamvis nil desit intellectio essentiali, quae ipsa vel quasi forma, seu potius ratio formalis actu producendi per potentiam eius esse actuale producendi; tamen in illo priori ad Paternitatem non producit Pater, quia deficit connotatus sive conditio, sine qua non potest intellectio gignentis denominationem gignenti actu. Nam quoties forma ex illis est, quae connotatis indigent ad suos effectus formales praebendos, sola exigentia formae non sufficit ad eius munus formalis effectus praestandum, ut plurimis exemplis persuadent Auctores, qui connotatores communiter ex hac doctrina nuncupant.

Dices 1o: quod perinde est tribuere munus actionis, vel actualis exercitii generationis intellectioni essentiali, cum connotatione relationis Paternitati, ac tribuere generationi notionalis cum connotatione essentialis, munus diligendi huius a te ... quod sit inepte, et a dignitate rationis alienum, ut supra notavimus. Dico 2o: quod perinde dicitur intellectionem esse distributive et in recto exercitium actuale producendi seu generationis actu generandi, Paternitatem vero in obliquo, et tamquam connotatum. Cum satis et dignitati potest operari, videlicet Paternitatem venire in recto, et intellectionem in obliquo, tamquam connotatum presupositam requisitum. Cum vero, si conferamus intellectionem, et Paternitatem, certe haec est intra aeternalis detractio, ut se ... cat filius: neque est relatio Patris gignentis ad filium genitum, quae prima debet esse connexa cum se, ut gignente. Rursus aliunde haec est ultima detractio, quia post ipsum non datur aliud detrahens, intellectio vero non potest esse ultimo detrahens, cum post ipsam quasi adveniat Paternitas, quae detrahit, ergo potius haec, quam illa dicenda est in recto venire ad hunc effectum. Dices 3o: ergo in origine activa, qua Pater ... filium, duo debent relucere, nempe quod sit essentialis notionalis, quod sufficienter et plane indicatur, quod sit origo essentialis notionalis quamvis solum afferat connotato et in obliquo notionem, sive relationem ... explicabitur etiam sufficienter quod origo sit intellectualis, quamvis solum connotato, et in obliquo afferat intellectionem. Vel ad rationem sensum, qua

quare si iudicio non salvari sufficienter, quod origo sit intellectualis, ex eo quod afferat relationem in recto connotata [illegible] intellectionem. similiter non contra, sufficienter non salvari, quod origo sit realis, notionalis ex eo quod afferat intellectionem in recto et relationem in obliquo. Praeserti[m] cum ex testimoniis Sanctorum Patrum supra relatis constet actus notionales esse per quos distinguuntur Personae, quod nunquam convenire minime potest rationi intellectionis.

Dico 4°: quaecunque demum aliqua entitas quae connotatum indigent, vel conditionibus ut exerceant suas effectus formales, ceterum nulla entitas perfecti connotatum, quae paternitas, in quo constituatur adaequate formalis effectus illius, ut constabit percurrenti entitates illas, quae tanquam exempla doctrinae huius solent adduci. atqui Paternitas, quae tanquam connotatum exigit actum intellectus ut Pater Patris, adaequate producendum constituitur adaequate formalis effectus constituendi, siquidem est intra connexio et realis constitutio, ut Pater actu producat, quod ex ipso conceptu Paternitatis proprio manifeste liquet; est enim, ut iam diximus, relatio Patris producentis ad filium, ut productum, quod sit realis formalis exigentia connotata, vel conditiones, ut exerceant suas effectus formales, certe Paternitas requirit esse quorum connotatum intellectionis realis pro effectu formali constituendi Patrem ad producendum.

Dico 5°: tandem urgentius: quod intellectio realis connotatur in obliquo Paternitatis non distinguitur a filio, sed potius cum illo identificatur; generatio activa quae Pater producit filium, requirit intellectio realis connotatum Paternitatis in obliquo. patet consequentia ex supradictis, quod dicit realis interveniente inter originem activam producentis filium et ipsum filium productum, antecedens probatur: nam ita propositio est vera ut fides: Deitas Patris identificatur cum filio, et est filius, imo et filiatio, quamvis paternitas afferat in recto eam quam connotat in obliquo. consequentia mihi clarissima est. quia sicut propositio est vera, quod solum enuntiat identitatem inter partes, et de quibus fort in recto ex parte subiecti, ——— Dico 6°: quae similis identitatis enuntiatur inter rectum subiecti et ipsum praedicatum, non est cur non sit secunda vera. quod intellectio realis connotatum in obliquo Paternitatis, non distinguitur a filio sed potius cum illo identificatur.

Sectio 3ª

Rationibus aliis eadem nostra Doctrina suadetur.

Instigimus rem quod non solum probat nostram, deinde non leviter impetunt qui

productiones constituunt ex intellectu et amore essentiali in recto, ab aliis relationibus in obliquo: nec tamen ita praescindere potuimus a propositi sensu, ut vel nolentes in earum tractatione non incideremus. Et quod actum iam praestitimus in quaestionibus quae sequuntur. Et 1° quidem quod Thomistae qui productiones in sola relatione ponunt, actiones vero per intellectionem, aut per amorem constituunt, ac proinde sic est. Quinto. contra. Productio non constituitur: generatio vero in intellectu essentiali cum notione paternitatis, et per eandem intellectionem essentialem paterna generatio filii; Et paterna generatio filii non constituitur in intellectu essentiali, sed in sola relatione paternitatis. Maior probatur: quia sicut est proprium filii generatio, sic etiam patri est proprium generare; quare sicut hoc salvatur quamvis pater generet per intellectionem, etiam salvabitur quamvis filius producatur per intellectionem eandem, tamquam per rationem formalem seu generationem passivam.

Huius rationis clarius in tamen tractatione invertendo: generatio passiva qua filius producitur, non includit intellectionem, nec est formaliter intellectio: ergo generatio sive productio activa, qua pater producit, non includit intellectionem, nec est formaliter intellectio. Antecedens supponitur ex adversariis. Consequentia probatur: nam ideo paterna generatio non sit formaliter intellectus, vel intellectionem includit, quia illud quod formalissime producitur in termino ut se ipso est productus per actionem; illud autem quod formalissime producitur in termino ut se ipso est productus, requirit includere intellectionem, quia intellectio non producitur; Sed generatio activa est id quo ex parte principii se ipso est actus producit: ergo constituitur in intellectu, nec intellectionem includit. Consequentia tenere videtur, quia etiam intellectio non producitur. Si ergo non includitur in productione passiva ideo quod est, quod formalissime producitur in termino ut se ipso est productus; et intellectio non est in termino quod se ipso est productus; certe nec includitur generatione activa; cum hoc constitutat in eo quod ex parte principii se ipso formalissime producit, et intellectio non sit id quod ex parte principii se ipso formalissime producit.

Et quidem si termini producenti et producti geniti generationem vel consequenter videtur manifestum, unus est dubius necessario dicendus: videlicet essentialem intellectionem aeque constituere generationem utramque tam activam

75

paribus, ut dicebat 1º contendebamus, vel neutrum includere potestatis intellectionis, ut de primo diximus. et rursus confirmatur, quia terminus productus, ut formalissime productus, eatenus non includit, vel dicit intellectionem, quatenus, ut formalissime, est a principio et consequenter ab illo distinctus, intellectio vero nec est a principio, nec dicit quid a principio. deinde etiam principium producens ut formalissime producens est aliud a termino, seu quid distinctum a termino: ergo principium producens ut formalissime producens est, non includit, vel dicit aliquid quod non sit aliud a termino, vel distinctum a termino. at qui intellectio non est aliud a termino, vel quid distinctum a termino; ergo principium producens, ut formalissime producens non includit vel dicit intellectionem; atqui principium producens est formalissime producens per productionem activam; ergo productio activa non includit intellectionem.

Confirmatur ulterius ex eo quod damnamus de summa trinitate, ubi definitur, esse neque generantem neque generari: nomine vero esse conveniunt, tum esse ipsa, quam attributa et perfectiones absolutas quas omnia distinguere majore parte, aut activa originis, quae videtur inferri si enim Christus hanc, quam impugnamus, excludit a generatione passiva intellectio, quod si terminus productus, quatenus formalissime productus includit intellectionem, sequeretur manifeste intellectionem generari aut produci, contra definitionem capituli citati; et non videatur eodem prorsus iure etiam sequi quod intellectio generet, aut producat contra eandem definitionem, si principium seipso et aliud producens, quatenus formalissime producens includat intellectionem et consequenter sicut non admittitur ad distinctionem generationis passivae intellectio, sic non debere exigi ad distinctionem productionis activae.

Concludo ergo intellectionem esse non posse productionem activam, quia tunc esset producere, sicut non potest esse productio passiva quia non esset produceret sicut non potest esse productio passiva quia non esset produceret. et inde intellectionem esse non posse generationem passivam ut ex est se ipso formalissime productus, quod est quid identificatus cum principio producente, et propter eandem rationem esse non posse productionem activam, ut hoc est quod formalissime se ipso producens; neque sic, neque includere id, quod identificatur cum termino: cum equaliter distinctio requiratur inter principium producens et terminum productum, ac inter terminum productum, et principium producens.

5º. quod intellectio non possit esse generatio activa adaequate, vel inadaequate, probatur: quia si esset aliqua intellectio ut generatio activa verbi et non esset ipsissima relatio Patris gignentis ad filium genitum; ergo intellectio requirit esse relatio Patris gignentis ad filium ge-

nitus

ergo nec potest esse adequate vel inadequate actio ipsa generandi, seu quod idem est generatio activa. Consequentia patet bene. Minor est certa, quia proprium nomen intellectionis eualis propie fert et exprimit, esse perfectionem absolutam et relativam conditionem. Maior autem probatur: quia generatio activa est ratio formalis quae pater generat filium. Ergo est etiam formalissime ratio qua refertur ad filium; nec enim aliter pater refertur ad filium quam illum gignendo: et inde quae ratio formalis generandi, erit etiam ratio formalis referendi.

Dicetur pater Faxdo, quod supra retulimus, actionem sive increatam sive in Divinis, esse non parere formaliter ipsius relationem principii ad productum: quia relatio supponit actionem ipsam, ut proximum suum fundamentum. Probatur: nam actio per se ipsam formaliter est relatio agentis ad terminum. Ergo non est quod praesupponat ad relationem tamquam proximum fundamentum illius. Consequentia: quia relatio nihil aliud est quam habitudo seu tendentia ad aliud ex nominis ipsius explicatione constat; et actio per se ipsam est habitudo seu tendentia agentis ad terminum productum, quemadmodum cognitio seu dilectio est habitudo sive tendentia ad obiectum cognitum et amatum; ergo per se ipsam formaliter est relatio agentis ad terminum. Confirmatur: nam producentem terminum aliquid est formalissime ad illum se habere, et tendere in illum, siquidem producens, ut tale non sistit in se ipso, et ad terminum egreditur. Sed est ipsum producere formalissime; ergo actio est formaliter per se ipsam habitudo sive tendentia ad terminum productum: est ergo formaliter per se ipsam relatio producentis ad ipsum terminum.

Contra est 2o: quia relatio, quam praesupponeret actionem tamquam fundamentum sui, vel esset relatio generica et aliter, vel esset relatio abstracta ad utramque speciem relationis, vel actionis; nam quaecumque ex his relationibus ad hunc duplicem dici debet, nempe generica vel specifica: sed neutra harum praesupponere debet tamquam proximum sui fundamentum: ergo in propria nihil hic actionis praesuppositio. Probatur minor, nam in primis relatio generica sumpta constituitur per actionem, cognitionem et amorem, tamquam per specifica distinctiva, ac proinde rationem illarum ratio superior, atqui ratio superior quae per inferiora constituitur, ratio superior est non abstrahitur ad inferiora, et potius praecedit

dicit eo ipso quod prius ratione inferiorum: eo quod universaliora sunt ratione priora, minus vero ubi ut sibi notum est: eo ipso ratione superius dicimus ad instar scientiae detrahibilis per differentias eo ipso per specificas, nemo est dubitat, subiectum detrahibile esse quod prius ratione specificarum per quas detrahitur. Ergo relatio eo ipso quod est generica relationis, non praesupponit actionem ut suum finem.

Deinde ratio quae est ipsius talis relationis vel relationis actionis, facilius probatur eadem minor: nam relatio, ut abstracta ab ipsa actione est formalissima ipsa actio, sicut animal, ut comparatur ad ipsam hominis est formalissime ipse homo: sed actio ipsa nequit actionem praesupponere vel ad ipsam subsequi; ergo relatio per ipsam ipsius actionis abstracta, nequit praesupponere actionem eo ipso quam finem suum. Sed ad filium etc. Patris, in qua communione dicunt aliqui, formaliter consistere. Quamquam Pater non potest quod realiter et ratione ipsa [illegible] per id referri Pater ad filium. Per quod formaliter consistit in eo esse actum producendi filium; et id quod non praesupponit ad se vel parari se quam redditur Pater actu producens filium, ridebat praesupponere ad id, per quod refertur Pater ad filium. Sed actio qua Pater producit filium non praesupponit ad se vel quasi se quam Pater redditur actu producens, potius ratione est ipsa forma vel quasi forma, ~~qua redditur~~ praebens Patri hanc denominationem actu producenti: ergo neque praesupponit ad id quo Pater refertur ad filium. Quod sit, an debeat praesupponi ad correlationem referentis. Sed de his rationi egimus in nostra metaphysica et alibi latius dicemus.

Dices quod ipsius ratio ipsius productionis est ipsius communicationis saltem quoad modum. Quod intellectio vero licet ex defectu ditionis nequeat esse adaequate vel inadaequate productio verbi, saltem sit prima et immediata communicatio sui, vel non tamen productio. Dicendum est quod vel loquimur de communicatione formali vel de communicatione activa, si de formali quae consistit in identitate extremorum, cuius identitas sit ipsa extrema quae identificantur: nam quae ipso identificantur se ipsis identificantur ex quo utroque dicitur communicatio utrumque extremum, quod identificari dicitur in Deo. nec video quod pertinet ad rationem quam sumus hac acceptione communicationis, nam sicut intellectio dicitur communicari filiationi

quas filiatione identificat, etiam poterit dici, filiationem communicari intellectioni, et consequenter paternitatem identificari intellectioni, imo et paternitatem intellectio communicat Paternitati, hoc sensu et Paternitas intellectioni, quoniam identificant ad invicem Paternitas et intellectio quam identificantur intellectio et filiatio. si vero sermo sit de communicatione activa, fugiunt laborant Adversarii praedicti.

Etenim vi eiusdem rationis formalis qua productionem, communicat absolutis. unde sic arguitur. Pater communicat intellectionem verbo quia illud producendo, nec aliud est communicare verbo intellectionem quam producere verbum quod sibi identificat eius intellectum. Pater producit verbum intellectum ut ex supra dictis satis constat. ergo non communicat active intellectionem ... constat insinuavimus supra factum argumentum. enim vero ... ratio intellectionis est ultima determinatio ad producendum, ... intellectio ... est ultima determinatio ... communicet personam productam, ... Paternitas ... prius non ... in priori ad Paternitatem intelligit intellectio et si intelligit ultima determinatio, ut communicet alio quia etiam communicet intelligeret filius, ... quia intelligeret Pater, ergo ultima determinatio ut Pater communicet intellectionem personam productam non est intellectio, ... adhuc clarius hoc ... ... eiusdem ... communicatio sermonem ... ... interim dicta sufficiant ex quibus argumentum ... adversariis refutandis erit difficile.

Sectio 4a

Solvuntur adversariorum argumenta.

Qui nobis opponitur ex Thomistis confugiunt etiam ad angelici doctoris patrocinium, quasi voluerit ipsi habere quest. 41 articulo ad 1um ubi dicit generationem identificari Paternitati ... Paternitati eidem identificat generativa potentia. Proemi ... in corpore arguit quod generatio est relatio, ... obliquo, unde colligunt ex mente S. Thomae generationem activam afferre Paternitatem in obliquo. quod ipsum ... clarius ... ex ... de potentia in ... eius articulo ... dixeret, quod ...

libg includere etc, et quodq ma Paternitas videlicet in obliquo. 77
port my in articulo 5o corpore hoc habet: similiter dicendum est de
actione et potentia: nam generatio significat actionem cum aliquo vero
et potentia generandi significat potentiam cum aliquo vero. Unde ipsa
generatio est Dei actio, sed quatenus est Patris tantum: et similiter ipsa potentia generandi est Dei potentia et quatenus Patris tantum. sentit ergo sanctus doctor processionem ...... perfectionibus essentialibus producentis et producti

Ceterum quod aperte pronuntiat sanctus doctor Thomas in eadem quaestione 42 articulo 1o ad 4um. Constat ex testimonio illius ubi tam proprie verbi, quam supra retulimus secundum rationem et Magistri. Verbum etiam Magistri ..... profert et ... actus notionales seu origines solum dicere .... per diversas voces a relationibus, cum in re sint idem et eodem ad hoc, sed ut iterum ait in eadem quaestione actionem in divinis non esse aliud quam habitudinem propriam ad personam quae est a principio. Nec ergo dicamus angelicum doctorem ..... ipsius fatendumque est in huius ..... intellexisse quae est tamen ab adversariis ex hac quaestione .... in quaestione de potentia solum intendit ..... ipsi generationibus, etiam ipsi generationis dici et esse solum patris attribuere .... fatemur quin inde liceat aliquid contra doctrinam contrariam difficultatis inferre, et hoc sufficiant pro D. Thomae authoritate.

Pater Vasquez disputatione 112 nobis obiicit Augustinum, Fulgentium, Anselmum, aliosque ..... in Deo idem dicere ac cogitare, idem esse dictionem seu locutionem ac cogitationem et intelligentiam, sed dictio est formalissime origo seu productio activa verbi: ergo cogitatio vel intelligentia, ... idem est, intellectio erit etiam origo seu productio activa verbi. Item ex fragmento 2o ..... quos ..... sentientes, Patrem aeternum intelligendo ..... et intelligere generando. .... divinas personas per intellectionem et volitionem procedere. Ergo ..... idem est in aeterno Patre generare ac intelligere et eodem idem erit activa generatio ac intellectio. Haec Pater Vasquez, sed ..... urgentur.

Respondetur ex Sancto Thoma hic quaestione 30 articulo 2o ad 2um et Patre Suarez libro 9 capite 3 ex Patre Arriaga et aliis, qui ..... .

hoc sentire videntur, quotquot Pp. asserunt dictionem esse intellectionem, imo generatim nomen dictionis, et non pro dictione proprie dicta, quae videlicet sit verbi productio. Etenim Theologi non semel enuntiant Deum intelligere esse dictionem, ut eorum verbis ostendunt citati doctores, et praesertim ex D. Augustini locis quos nobis obiicit P. Vazquez; certum tamen est non quod intellectionem esse dictionem in hac rigorosa usurpatione; nam intellectio nostra proprie non est dictio, sive productio verbi; imo nec intellectio Filii et Spiritus Sancti, si quidem Filius divinus et Spiritus Sanctus intelligentes minime producunt verbum. Non ergo legunt Theologi nec intelligi debent de dictione proprie accepta, qualis illius est actiua verbi productio.

Resp. 2.º dictionem solere appellari a Patribus intellectionem, quia formali intellectio sit, dum quae est comitatio intellectioni. ad eum modum, quo Deus Probabilis, adstruentes in creatis actionem dictam ab intellectione media qua producat intellectionem ipsa; actio hec productiva intellectionis dicta, intrinseci quae in qualitate absoluta, dicitur ergo intellectio, quamvis eiusmodi actio non sit formalis intellectio, sed intellectionis productio, sive causalitas et in Deo [illegible] actio quae comitatur et illius tamen solent eodem nomine significari, ut cernitur in exemplo proxime allato, et etiam de verbo aeterno prolato quod appellari solet dictio et locutio; cum tamen proprie, et non prorsus loquendo nec dictio sit, neque locutio, sed potius dictum, sive terminus dictionis.

Adhuc vero potest, per eiusmodi locutionem ad summum significari, intellectionem in Patre ad gignendum non tantum denotari, debere ut requiratur per modum actionis generationis, aut per modum vel formae generationis, vel aliquo alio modo necessarium horum exprimentes. Atque sic praesertim Augustinus libro de Trinitate cap. 14 non enim enunciat, filium nasci intelligendo, et intelligere nascentem quin ideo liceat inferre, ut quae P. Vazquez inferre intellectum esse nativitatem, sive passivam generationem filii, sicut quia exeo quod Pater gignendo dicatur intelligere, et intelligere gene-

gene

generare, ñ hõ inferre intelectus eẽ generatiuum verbi: hoc enim ex alijs prius statui debet; nisi si forte vellis hinc inde in circulo vitiroso volutari. Eodem verò potest addi, quod addit de productione verbi per intelectionem.

Instabis: nam si dictio, sive productio verbi ñ eẽt formalis intelectio ñ magis intelligeret Pater se ipsum in verbo, quam Filius et Spiritus Sanctus: hoc à nullus theologorum audebit concedere: ergo nec illud ex quo sequitur, quod videlicet verbi productio ñ sit formalis intelectio. Maior probatur, quia ñ Pater ñ producat verbum intelecte et in ipso verbo sapiat ut intelectio sup intelectionis; certe nulla suppetit ratio specialis, quare Pater potius quam Filius, aut Spiritus Sanctus dicatur oia intelligere in verbo. Respondetur, plures, eas quae gravissimos theologos sine aud. atis nota, concedere, et Filium, et Spiritum Sanctum quam Patrem cognoscere in verbo Patris ipsum, et oia, ex quorum numero è inter doctores eximius Pater Suarez libro 9 cap. 10, imo quod sit hoc navium manifeste proprie. rie, ex verbi proprietatis notionalis explicamus.

Itaque toto rigore proprie quelo non Filius et Spiritus Sanctus ñ minus quam Pater oia videt in verbo, quod certe de filio testatur Divus Augustinus expresse 25 de trinitate cap. 14, nihil ominus et bene notat, et docet Pater Conimbricensis hic dub. 5a dubio 3a singularis dicitur aliquando dicitur de Patre quod cognoscat oia in suo verbo, per quandam appropriationem ex nobis desumpta proportione, vel similitudine, qualis videlicet nos cognoscimus per verbum à nobis productum, et solus Pater è in Divinis, qui producit verbum, quod Filius sufficiens è ut proprie ea dicatur specialiter de Patre quod se et oia cognoscit in verbo: et hinc constat instantiae minorem eẽ negandam et Patris illius, nec è cur Pater Suarez, et alij bone note theologi insincere reuisemus quoad illum respondendi mentem.

Iterum instabis ex Patre Alarcon: chatolica fide docemur verbum diuinum eẽ 2am personam, et Spiritum Sanctum eẽ 3am personam Sanctissimae Trinitati, quarum origines sunt per potentias subordinatas, quarum una sit prior videlicet intellectus et alia voluntas similiter sit posterior. verbum enim producitur per intelectum, et Spiritus Sanctus per amorem evalem. certe cognoscitur hanc nescio quo modo, vel unde deducat: non sunt in eẽ processiones personarum per intellectum et voluntatem quin sint formalis intelectio, et amor evalis. Respondetur igitur

i[...] intus et voluntas in Divinis nullus habere subordinatus [...] diversi
dici quando, licet inter se, quia ab actibus intellectionis et volitionis [...]
inter se, nec comparative actus servant illum ordinem prioritatis et posterio-
ritatis realis, si quis in ordine prioritatis et posterioritatis [...]
illi certe soli est conveniens ex consideratione nostri intellectus a quo ipso [...]
nis earum perfectionum distinctio. unde nequit exinde derivari ad
personas trinitatis ordo realis prioritatis et posterioritatis quas
habent inter se, sed aliunde petendus est.

Ideo ergo servat ordo per-
sonarum sanctissimae trinitatis, quas fide credimus quia 2a persona procedit
a 1a et 3a, secunda vero a sola 1a procedit, unde si praecise tolle-
remus 3am a 2a persona procedere conveniret esse per voluntatem illam
et ita per intellectum, nullus originis ordo realis maneret inter hos
duos personas licet etiam servarent, quod una esset genita et altera
spirata. Dices adhuc satis negari non potest a [...] appellari
Verbum Divinum, sapientia genita: ergo significatur per sapientiam [...]
intellectus: ergo generatio actiba verbi est formalis intellectio. [...]
a Patribus Verbum Divinum appellari sapientiam genitam, ceterum
eo modo loquendi solum significare volunt sapientiam [...] verbi
actiba, quia passiba pertinet ad species [...]. imo si quid [...]
ex hac locutione liceret inferre potius inferendum esset [...]
esse intellectus esse generatus actibus, quam passibus. Rursus [...]
~~ferendum esset, quod intellectus~~ non solum inferendum esset quod intel-
lectus est ratio formalis producendi, sed etiam quod est formalis terminus productus, sed [...]
denotat sapientia genita esse, seu eo sapientia genita intellectus a [...]
rari sine productione nequit afferri [...] ex hac locutione Patrum [...]
neque quod ea sit ratio formalis producendi, vel generandi.

Sectio 3a

Alia argumenta a ratione petita diluuntur.

Rursus etiam ostendunt accurate Thomistae contra [...] quorum
praecipuas omittere non debuimus ut ex earum facili solutione [...]
actus reddendi via plana sit et pervia. 1o dicunt productio [...]
est dictio, seu locutio, sed dictio formalis est intellectio: ergo productio [...]
formalis est intellectio. Minor multis probat. [...] quia dictio claudit
attentionem personae loquentis, attentio vero nequit non esse intelle[ctio]
2o: quia dictio in creatis est intellectio: ergo etiam in Divinis. Ergo [...]

verbū creatū n̄ eēt intelectio ꝓducta ut oppinant Thomistæ, productiô illius eēt formalis intelectio & verbū Divinū n̄ ē intelectio ꝓducta, ergo ut supra proxime dicebamus, Sapientia Divina n̄ producit. ꝓ verbi ꝓductio e formalis intelectio.

Hoc ipsum confirmat et explicat: nam ideo in creatis productio verbi eēt intelectio, seu expressio formalis obti quia ē actio verbi, qd ē formalis expressibus, & etiam verbū Divinū hēt hoc, qd ē eē expressibus obti: ergo illius actio debet eē formalis expressio, seu intelectio. 4º probat eadē minor illo eximio priorū, quod verbū externum ideo in nobis n̄ reqrat formalis, & tantū instrumentalis, quia n̄ ē per intelectum, tamquam per actionem libori, at ab illa tamquam a cā: ergo verbū Divinū et increatum, qd ē formalis requisitibus, petit ab intelectu procedere, tamquam ab origine activa.

Supponendum ē pro responsione ad obiectionem, Patrem n̄ aliter dicere vel loqui, quam producendo verbum. unde scilis idem ē Patrem dicere, & loqui, Patrem producere verbum, idemque erit dictio & locutio Patris ac activa verbi productio, quæ se tenet ex parte Patris.

Jam ad obiectionem Respondendo nunc ad 1am probationem, si noie attentionis significare vellet arguens intelectum, dico dictionem sive locutionem, qua quis alteri loquitur, n̄ eē formalis attentionem nec illam formalis includere; satis in ē qd illam prasupponat ex parte loquentis, ut cernis in ntro verbo externo. unde 1a dictio Dei externe sit ad alterum n̄ ē opus qd sit intelectio formalis. & satis erit qd præsupponat Patris intelligentiam, et qd filio communicet intelectionem. ad 2am probationem potest ani negari; nam Xa communicationem nitrorum si verbum creatum internum n̄ ē aliquid distinctum a propria intelectione & ipsa intelectio; unde eius actio productiva intelectionis n̄ sit proprie, et formalis intelectio: dictio nīæ productio verbi creati n̄ erit formalis intelectio. dixi actum productionis intelectionis n̄ eē formalis intelectionem, qd in sensu reali verum ē, si exercitat intelectio in qualitate absoluta, quæ per actionem ~~absolutam~~ a se distinctam producatur. si vero cum actu sui productiva identificet, saltem erit verum in sensu formali, quamvis eius modi intelectio generat munus duplicis entitatis nempe actionis producentis sui, et tamquam se ipso tamquam per actum produci.

Ad 3m probatur potest in primis negari maior praesertim si loquamur de identitate formali actu per se requisita intellectionis cum dictione, nam si verbum creatum esset ab intellectu distinctum, ut opinantur thomistae, licet ipsa intellectione posterius, potest utique fieri media intellectione ut conditione vel principio quo saltem inadaequato vel aliquo alio habitu praesupposita et per actum saltem formaliter distinctum ab intellectu sicuti habitibus aut speciebus ~~memorativis~~ rememorativis dici solent, ita ut actio sive productio verbi non esset formalis intellectio. Ad vero excepto quod verbum sit formalis expressio, non est opus quod eius productio sit formalis ~~intellectio~~ expressio, sed satis erit quod huiusmodi productio operiat formaliter aut eminenter in principio seu virtute vel formaliter quae praesupponi debeat in principio. siquidem ad principium pertinet continere effectum, eo quod dare esse effectui est munus proprium primae potentiae non actionis ad hanc enim solum spectat derivare principium ut communicet esse effectui pro quo ad minus formaliter tantum est quod continet effectum formalem quem proprie non a ... hoc enim non est formaliter, sed illius derivatio ad producendum formalem effectum. et ex hoc satis patet ad confirmationem.

Potest etiam

Quod data maiori et minori negando consequentiam, si illius productio verbi debet esse formalis intellectio. ratio vero discriminis inter creatum verbum et increatum atque et quod non incongrua potest assignari: quod verbum creatum producitur ex indigentia, hoc est ut id a quo producitur per huiusmodi verbum productum fiat intelligens, et ideo vel ipsum productum verbum vel saltem illius productio debet esse intellectio: aliter non posset persona producens verbum reddi vel fieri intelligens per illius productionem. Ceterum verbum divinum non est ex indigentia hoc est ut Pater intelligat, sed potius ex abundantia, hoc est ut ipse sapiens et intelligens suam sapientiam et intellectum communicet filio unde minime requiritur quod verbi productio sit de intellectio, sed actio, per quam communicet filio sapientiam et intellectum, quod ... et hoc probat 3a probatio minoris illius. ad 4m respondetur negando ... quod ... externum. ideo non enim verbi formalis requiratur, quod non est cognitio de cuius formalis ... non est formalis requirere. unde ... intellectus procederet si enim ipsum mihi non esset cognitio, neutiquam ... repraesentabitur. praeterea verbum divinum ex ratione praecise verbi non ...

Ex

re gratus formalis, quod quid sit, an ex alio titulo hec gratis ipsi compe-
tat, ac proinde productio illius ex hoc capite non debere formalis intele-
ctio.

Obiiciunt deinde thomistae. Dictio seu productio verbi est actus
intus, ut communiter theologi docent contra Durandum, et omnis actus intus
est intelectio: ergo dictio seu productio verbi est formalis intelectio. Minor
huius silogismi pluribus probatur. Primo, quia omnis actus est immaterialis
immateterialitate proxima, propter in linea intelectiva, et huius modi
immaterialitas est oppositio, ut ex divo Thoma colligunt
theologi quaest. 1 articulo 1o: ergo dictio est oppositio, ergo
idque est intelectio. 2o quia actus, qui non sit intelectio, non sufficienter spe-
cificare potest aliquid ad quale dicitur ab intus: ergo actus qui non sit
intelectio non est actus intus, sed alterius potentiae. hoc autem probat
quod volitio non alia de causa significat quid ab intus dicitur, nisi quia
intelectionem est. 3o quia si dictio non sit intelectio et ab intelectu
dicatur oriri, vel illa sit posterior, id non sufficit ut ad eandem potentiam
cui intelectus pertineat: ergo debet esse intelectio. Probatur antecedens quia
volitio per se supponit intelectum et est illa posterior, immo et
ab illa procedit, tamen quia a principio [illegible] aliquorum nec tamen pertinet
ad eandem potentiam cui intelectus, ut fatentur omnes: nec volitio non pertinet
ad intus, sed ad voluntatem. ergo etc.

Sic arguunt in seniores thomistae
huius temporis, satis celebris in Salmanticensi Academia, in
cuius gratiam initio disputationis praemisimus, non esse quaestionem in-
praesenti an actus notionales sint actus intus et voluntatis,
sed potius an sint intelectio et volitio: nam ut ibi dicebamus
stare potest, quod sint intelectio et volitio quin sint actus intus et
voluntatis, ut patet in principiis aliis eorum qui Deo negant intele-
ctum et voluntatem per suos actus distinctos, quos etiam si actus
notionales essent intelectio et volitio adhuc non essent actus intus
et voluntatis. Et rursus potest intelligi, quod essent actus intus
et voluntatis quin sint intelectio et volitio, ut de facto ipsi docent
esse contraria Scoti admittentis actum intus, qui non sit intelectio
et actus voluntatis, qui non sit amor. Ut igitur argumentum sit aliquid
petitur non supponi dictionem esse actum intus et exinde ostendit

producere quod sit intellectio formalis, ita conabimur illi satisfacere, ut saepe cum [illegible] positos utrosque indifferentes retineamus, et unicuique probabilitates servemus, quae ibi insinuata.

Ideo adaequate loquendo dicimus: omnis actus internus est intellectio formalis vel non, vel formalis vel causaliter, hoc est vel per modum causalitatis vel per modum actionis communicationis divinae. Duplex itaque modus considerandus venit in activa generatione seu origine formaliter, nempe quod sit productio verbi filiationis, nam filiationis producit, et quod sit activa communicatio verbi intellectionis, nam intellectus producit, producendo verbum, potentiam identificatam cum qua intellectus quasi active communicatur eius modi uti intellectus. Rursus productio vi huius generationis actione ex sua proprietate notionali pertinens ad internum; si ergo velis nomine intellectionis comprehendere intellectum formalem, quae proprie et rigorose talis, quaeque illius causalitatis vel activae communicationis, vel actiones ut esse pertinenti ad internum, nam hoc omnia lato modo aliquomodo possunt venire nomine intellectionis, dabo utique quod omnis actus internus sit intellectio: secus vero si nomine intellectionis intelligas praecise rigorosum intellectum, quae est intellectio formalis.

Et inde narratio: nam ut aliquis actus tribuatur intrinsece necesse non est quod sit formalis intellectio, sed satis est quod sit intellectionis causalitas vel activa communicatio illius, vel quod habeat pro termino aliquid esse pertinens ad internum modo causalitatis sicuti est effectiva, et activa communicatio et similes actiones pertinent ad eum de quo ut explicatum in uno simile sensu exempli. Ut actio caloris quae formaliter calefacit, neque ipse calor qui terminus est talis actionis, pertinent ad eum qui calefactivus, et idem cernitur in omnibus aliis qualitatibus a suis actionibus distinctis: ut ergo aliquid ad internum pertineat, quod

quambiū n sit intelectio formalis, satis erit, qd sit intelectionum productio vel illius activa communicatio, quae doctrina sub[er]it et imitari est Thomistarum gratis. dicunt enim verbum ~~aliquod creatum~~ etiam creatum, ab intu procedere, quamquis intelectio n sit quia verbum est terminus intelectionis: ergo similiter licet actio aliqua n sit formalis intelectio, dummodo gerat munus activae communicationis vel intelectionis, vel habeat pro termino aliquid pertinens ad intus, poterit etiam pertinere ad intus ejusdem, et esse actus intus, n minus quam intelectio.

Ad 12 maximum formalis poterit etiam contra hunc tenorem doctrinae dici qui maior: hujusmodi immaterialitas est apprehensio formalis, vel causaliter modo dicto concedo maiorem. tantum formalis, nego maiorem: et deinde cons. enim vero Scholasticae omnes et ex nimium authoribus plerique n lebibus ~~fun~~ funtiū duci opinione, ut supra insinuabam, intelectum consistere in qualitate absoluta, quinde quae produci ab intu per actionem dictam, quae n sit formalis intelectio. Afini inferas ex mente Theologorum si Thomistas et qui illis sentientes exigios, nequaquam deduci qd actio, ppe intelectiva, seu immaterialitas illi proxima conveniat cum apprehensione formali. unde Theologi, quorum sufragio nititur arguens, sunt tantum modo Thomistae, et illorum sectatores. mitto qd sit actus intus in immaterialitate proxima ppe: mito etiam, quam male deducat ex immaterialitate proxima ppe ro apprehensionis: ac tandem, qd conducat ro apprehensionis ad conceptum intelectionis de quo modo diximus, quia nec vacat, nec opus est eadem promere, praesertim cum dictum sit qd satis est pro nunc ad argumentum solutionem. Ad 2 partionem ejusdem maioris dicendum est ante contra dicta. actionem qui intelectio n sit sufficit specificare aliquid quod ab intu dictam, si nec sit intelectio formalis, nec illius causalitas, aut communicatio, vel alio ex titulo pertinens ad intus: transeat ans. si tantum intelectio formalis

n sit

negat ant. satis liquet dicto ex dictis, et quae causalitas intelectionis eidem quae debet adscribi cui tribuitur ipsa intelectio, poterit aliquam ipsam dictam specificare. Ad probationem antis neganda est, volitionem ideo praecise non specificare diversam ab ipsa quam, quod formalis intelectio non est, et ideo etiam quod nullo ex alio titulo tenet ad intus, vel tamquam actio vel tamquam communicatio activa vel alia de causa quare nulla est illius paritas ad dictum. ad confirmationem probatur dicens, dictionem non esse tribuendam intui, quod sit intellectus posterior; et quod vel considerari potest, ut productio termini de se pertinentis ad intus, vel quod sit activa communicatio intelectionis ut ergo diximus, quae munia voluntati non conveniunt in aliquo

Instabis tamen negari non potest, quod tam productio verbi, quam processio Spiritus Sancti sunt actiones immanentes; rursus negari non potest quod alia ex his processionibus est per intus et alia per voluntatem; atque nisi alia sit intelectio, et alia volitio, salvari non potest, quod actiones immanentes sint, et quod alia sit per intus et alia per voluntatem, ~~atque nisi alia sit intelectio et alia volitio salvari non potest quod actiones immanentes sint~~ quod nario dicendum est ex processionibus divinis aliquam esse formalis intelectionis et aliquam formalis amoris activi. Respondeo maior cum utraque probatione, et negata minori similiter quoad utramque probationem. et in primis ut activa productio sit actio immanens non est opus quod sit intelectio, vel amor. satis enim est quod terminus ad processionem passivam quae vere sui est identitas cum intelectu, vel amore et ali, imo et cum ella principii, nam hoc ipso actio erit immanens, et manebit in principio. Deinde ut generatio activa sit per ~~intus~~ intelectionem (idem dico de spiratione ~~passiva~~ activa per voluntatem) non est opus quod sit formalis intelectio, vel persione per voluntatem). non est opus, quod sit formalis intelectio, vel aliis ex instantiis convincitur; nam paternitas in se pertinet ad lineam intus, et processio passiva filii etiam ad lineam intus pertinet, sa

neutra tñ é intelectio fralis. itqz ut in hoïe vero qui inteli-
gendo loquiẗ externe ñ se habeat intelectiō per accidens
& ut navio requisita, ñ ē opus, qd ipsa locutio sit inte-
lectio, et ex his sunt alia plura. Salbunq salbat pō
qd sit per intus processio verbi, quin sit fralis intelectio.

Disput. 9ª
De prio quo realiter producitur Divinarum processionum.
Sectio 1ª
Pro difficultati explat.ⁿᵉ proponit accepti nomini prii, et ro Dubitandi.

Discussimus de processionib. Diuis, utrum ita se habeant in frali suã constitutione, ut altera sit fralis evalis intelectio, et altera fralis sit evalis amor: qr subsita considerat, salbant aliqui qd ex processionib. Diuis altera sit per intus, altera per volunt.s. Dª quas infra deducemus ex hoc titulo ñ competere ipsis ēē per intus, et voluntas, ut provaverimus ēas ñ ēē fralis intelectus et amor evales. Poster eosdē vero rōs ingredimur mō indicando constitutionē prii proximi productivi, ut ipso earum processiones, ut colligamus, an forte ideo sint per intus, et voluntas, qr prium proximum, ut quo productus unius sit intelectio, alterius vº volitio vel potius, an etiã sint excludende huius modi perfectiones evales ã frali constitutione prii primi ut quo in Divinis, et in quo demus sit collocanda rō fralissima talis prii quę difficultas satis ē celebris et nobis per otius agitanda.

Ut autē clarioribus nis explicer animadvertendus ē 1º, nomen hoc prius diversas acceptiones sortiri. sumitur eñ aliqñdo pro virtute ipsa productiva ut quo, aliqñdo vº pro agente, sive producente ut quod. 1º modo dicitur prius proximus et ē illa formalitas, roe cuius prius qd

influit, et denominat producens, seu dicitur producere. v.g. in homine
quo producit intellectionem, sive rationationem, dari materiam et formam, et unionem et
reliqua quae componunt hominem; cum tamen totus homo intelligere, seu ratio-
cinari: non tamen ratione omnium partium, sed ratione mentis rationalis
rationis formalis. erit ergo in homine principium formale quo ratiocinandi ani-
mus rationalis. principium vero quod, erit totus homo, ut quod includit alia
quae constituunt compositum, seu supponitur huius. in Deo in verbo
[illegible] in praesenti, quod non sit in Divinis principium quod personam Di-
vinarum, hoc tamen erit tota persona Divina quae denominat
producens, et potius quae non sit virtus immediata formalis, seu
principium primum quo, ratione cuius tota persona, seu principium quod
denominat producens, tanquam virtute formali producente. Ferre
in hanc ergo acceptionem recidit alia quae dicunt non nulli
principium quod in Divinis aliquid supponi personaliter, et aliquando non, ideo
virtute influxiva praecisa qualibet subsistentia. principium quod
personaliter acceptum dicunt includere subsistentiam ipsam in recto et
in obliquo reliquas perfectiones. v.g. in Patre Filii, principium quod per-
sonaliter acceptum dicit Paternitatem in recto, et intellectionem vel
habitum in obliquo. Similiter principium quod spirandi personaliter
acceptum dicit in recto personalitatem spiratoris, et in obliquo
volitionem, aut naturam. Ceterum principium quod non personaliter acceptum
et solum pro virtute influxiva, dicunt afferre in recto ipsam vim
producendi et in obliquo, seu materialiter et quasi per acci-
dens, omnia illa quae pertinent ad compositum, vel quasi compositum per-
[illegible] hoc a quaestione procedit de principio quod personaliter acceptum
de illo nempe [illegible] virtus producendi formaliter allata. quod non vi-
sit illud, quo posito ponitur vero formali principii, et quo ablato, non
lit reliqua alia intelligantur manere. Advertendum 2.º in prae-
difficultate, Doctores aliquando loco nominis principii quo subrogare vel
generatio et spiratio sive nomen processionis actione, vel
per quod intelligunt virtutem generativam, et spirativam, seu quod [illegible]

processio activa filij et activa processio Spus Sti. placet hic nunc loquendi
Recensentis, quos supra retulimus, advertentiq; quod processio activa
vi distere in actuale producere personae producentis, et in virtute
productiva ultimo delata ad actualem productionem. et quod sic de
ea processionis activae usurpatione de qua satis diximus loco
memorato hic debemus convenire de re, circa quam disputamus,
nempe de illa formali a qua, et per quam virtute proxima formaliter
et immediate fluit et dimanat processio passiva. non eo convellens
processionem activam, non ut congruentius videtur, illam nobiscum convellens
principium proximum quo: non quia processio activa est principium
quo actuale producere sive ratio illa formalis quae principium formale
influxibus quo delatas ad hic et nunc producendum. dicitur principium hoc
principium formale quo est subiectum huius disputationis.

Deinde dicendum aliquis Durando in 1 d. 2 q. 1 num. 18 dicunt, ut
ipsi insinuavimus, in qualibet processione productionis
et communicationis, et similiter in quolibet producente in Divinis
distinguuntur eius virtus productiva a communicativa. inde quod
dicunt aliqua esse virtutem per quam principium producit, et aliqua esse virtutem
per quam principium communicat: nec sufficit quaelibet ex his virtutibus
seorsim ad constituendum principium proximum quo cuiusque processioni
sed debet hec utraque virtus intelligi. quare de ratione
his, quod non sit principium proximum quo sive verum filij sive verum Spus Sti
non intelligendi sunt de principio quantum praecise dicit virtutem
influxibus, et productivam per actiones, vel quasi actiones passionis,
et eius quantum dicit virtutem communicativam nisi ex utraque
consurgit principium proximum quod adaequate dictum in Divinis

Adhuc
a ex his, qui hanc divisionem ponunt inter communicationem et productionem
aliqui alii non admittunt quod principium de quo loquimur consistat
in Divinis ex hac utraque virtute modo proxime dicto quod
ei dicant productionem, seu influxum ex ratione sui, tantum afferre
materialiter et per accidens communicabilitatis. qui ipse communicabilitas, ut nomen ipsum denotat, nihil est aliud quam

identitas prationum, quae nimirum identitas, si bene res consideret, [illegible] cognat productioni. nam haec ex ratione productionis et influxus [illegible] petit realem ductionem, quam identitatem [illegible] ac proinde communicabilitas, quae in hac identitate consistit, neque pertinet ad principium influxibus et productionibus. quare hic duo distinguunt principia: unum cuiusque processionis, alterum vero vocant productionis et alterum communicationis, et de cuiusque distinctione seorsim et divisibe loquendum esse docent. quia dictu facile ad nostrum conceptus comparandum, quod ad explicare difficile videtur in negotio processionum Divinarum.

Alii vero quos refert Pater Granado et sequitur [illegible] eludere videntur rationem principii de quo loquimur, in Divinis, [illegible] communicandi, proinde quae quando dicunt, intellectionem, vel naturam aut aliud principium absolutum pertinere ad principium productivum sive filii sive Spiritus Sancti loquuntur utique de principio quo [illegible] luxibus vereque et realiter influente, et producente. quo sensu dicunt Paternitatem non, nam Patris et intellectionem [illegible] tuere principium quo proximum vere productivum et influxivum vero filii. quod ita verum reputat Pater Hemelman [illegible] [illegible] dictu [illegible] dixit Castello ut dicat, id esse navio tenendum in misterio trinitatis et id rationem oppositum esse captivam intellectus, sicut captivatur ad alia plura eius de misterii, quod [illegible] potest aliter rei de se adeo difficilis aliqualiter percipi sicut opportet.

Denique video alios in diversis [illegible] hic loqui de principio productivo ad intra et de principio proximo immato ut quo Divinarum processionum. quare quoties [illegible] tros, sive hos, sive illos attingerimus, eos semper [illegible] intendemus et eius de difficultati explicationem, quae [illegible] videlicet similis est praecedenti et hoc potissimum rogatur [illegible] [illegible] productivo ad intra, sive principium proximum quo processionum Divinarum sit formalit aliquid absolutum et [illegible]

toti trinitati; vel potius sit aliquid naturale principium quo personae producendi, aut diminutus ex utroque hoc posito communi, ex retanto consurgens. est ratio dubitandi non modica pro utraque parte. nam in primum nihil absolutum videtur constituere posse rationem principii productivi divini, quia quidquid est absolutum divinum est commune et identificatum cum tribus personis, sed quod identificatum est cum tribus divinis personis hoc ipso non potest constituere rationem principii productivi, atque in identificari principium cum eo. ergo nihil absolutum videtur posse constituere rationem principii productivi divini.

Rursus autem pro parte opposita videtur non minus necessarium quod aliquid absolutum debeat constituere principium productivum, tum etiam talis: quia principium productivum constitui debet per virtutem et facultatem producendi. virtus autem et facultas producendi verbum filii residet in intellectu et virtus spirandi spiritus sancti residet in voluntate. nam ideo dicuntur alius per intellectum et alius per voluntatem procedere. debet ergo intellectus constituere principium productivum filii et voluntas principium productivum spiritus sancti, cum tamen tam intellectus quam voluntas sint aliquid absolutum et commune toti trinitati. cum etiam quia relatio divina sub nullo conceptu considerata videtur esse posse vel partialiter principium productivum, non quidem sub conceptu relationis, neque sub conceptu subsistentiae, quia sub nullo ex his conceptibus sunt operativae. ergo neque productivae possunt esse sub aliquo ex his conceptibus. Deinde solum videntur posse constituere suppositum cui tribuatur operatio intellectus aut operatio voluntati, sicut contingit in creatis, ubi actiones intelligendi et amandi attribuuntur supposito; cum tamen eiusmodi actiones vere procedant ab intellectu et voluntate tamquam a principio producente. ergo idem dicendum est in Divinis. Secunda [illegible] difficultatem proponit theologorum placita recensendo

Sectio 2a

De difficultate proposita Theologorum placita recensentur.

Plurima sunt Theologorum placita circa difficultatem propositam quae licet re vera sub duplici propositione, quarum altera est affirmativa, et altera negativa, contineantur, scilicet an intelligentia [...] distinguatur per aliquid absolutum, an distinguatur per aliquid absolutum, an per aliquid relativum, an distinguatur per aliquid relativum: tamen in modo asserendi vel excludendi haec praedicata, quot sunt excogitabiles differentiae, tot consurgunt opiniones, quae distinguuntur diversimode. Prima est, et inter Thomistas satis celebris, eadem quae circa actus. Docet itaque principium quo in Divinis productionibus, dicere in recto, et principaliter actus intellectus, et voluntatis, et in obliquo relationes, sive personalitates Divinas, ut in Patre, ubi filii tota virtus producendi et principium quo est intellectio, et in Patre et Filio quoad Spiritum Sanctum principium quo, seu tota virtus producendi est volitio, connotans tamen in obliquo paternitatem, et filiationem in ordine ad distinguendum principium quod. Tenet cum Thomistis noster Granado tractatu 2, de Trinitate disputatione 3 sectione 1a et sequentibus, ubi pro se et pro illa refert Ferrariensem, Caietanum et alios ex antiquioribus.

2a opinio cum precedenti convenit in eo, quod principium quo productionum in Divinis asserat in recto perfectiones absolutas intellectionis, et volitionis, differt a quibus [...] relationes, et personalitates in obliquo, et in recto debere etiam adduci ad distinctionem principii quo productioni. Ad hanc videntur inclinare Pater Montoia disputatione 28 de Trinitate, et disputatione 33, clarius tamen amplexatur Pater Hemelman tomo 1o de Trinitate titulo 1o capitulo 15 [...] citans pro ea plures

al

alios, quales docent, rō prī quo loquimur afferre in recto et principaliter aliqd absolutum: ex quo colligit, admittere etiã ad constitutione prīi supra ejusmodi absolutum aliqd relatiuũ. placet etiã ñ paucis RRbus, licet in modo illud defendendi ñ sint multũ conformes.

Absinde singulare sui memoriæ exposcit ingeniosus quidã istius Bononiæ Rector, qui singulare cogitationes circa hanc rō meditatus ē. fatet ille ex eo qd nihil quod sit se ipsũ partialiter etiã producere, sequi nihil absolutum posse constitui rō prīi producturi etiã partialiter in Diuinis. nihilominus docet prīũ proximum quo processionis Diuinæ egere partialiter, et in recto constitui per relatiuum et absolutum, ñ tñ homogeneas sed heterogeneas ita ut quincto resultanti ex [illegible] hac duplici perfectione indiuisibiliter iuncta competat rō prīi, ñ uero competat singulis perfectionibus diuisibiliter etiam partialiter: pro faciliori captu doctrinæ ñ desunt aliqua exempla, et ea quidem congrua, quod uideamus.

Etenim in homine uel si uideremus partes integrantes, neque brachium dicit partiale hō, neq caput diuisibiliter sumptũ ē hō partialis, sed oēs partes simul et indiuisibiliter acceptæ sunt hō. et idem cernit, si videremus partes essentiales ex quibus constat, nos uti indiuisibiliter constat corpore et anima, uel ut melius loquar, ita indiuisibiliter competit prīũ hō vel rō hominis toti resultanti ex anima et corpore, ut neq corpus diuisibiliter, neque anima diuisibiliter sint etiã partialiter hō. qd simile cernit in actione, vel etiã in effectu proueniente ā duplici cā, ut puta supernali charitati, qui Societati ius simul prouenit ab habitu supernali, et ā pōa uitali, ñ ita tñ, ut alia pars nempe vitalitas sit ā pōa vitali, et alia nempe supernalitas, sit ab habitu supernali, sed totus effectus indiuisi

biliter

12 indivisibiliter ē ab utraque causa. Sic similiter p[er]fectio

perfectio absoluta praecise atenta n[on] ē partialis prin[cipium] producti-

bus quo. Nec perfectio personalis et relativa ē prin[cipium] proxi[mum]

productibus quo etiam partialiter, ut utraque hec perfectio si[m]-

ul, et indivisibiliter sumpta ē totale prin[cipium] quo productibus

in Divinis. et hoc quidem ē prin[cipium] in Divinis ut hetero genee distincto[rum]

perfectionum perfectas. quare n[on] immerito potest esse 3.a [et] 11.a inter m[odum]

discurrendi.

Aliis numeratis opponitur opinio 4.a docens solas

perfectiones relativas, sive personales, constituere in recto totale pri[ncipium]

prin[cipium] quo productibus, ad quas etiam exigitur perfectio omnis

absoluta entis, vel voluntatis, solum tamen in obliquo. hanc tribuit

P. Bagiot, eandem Canariensis, et ex antiquioribus alios

quos refert et sequitur Pater Suarez lib.o 6 de trinit.e cap.

12. P.r Alarcon tracta 5.o de trinit.e disp.e 6. cap. 2.o, Pater

rebus Pater Martinus Perez et aliqui PP.RR., quod a sit perfectio

absoluta in obliquo afferri, n[on] eodem modo exponunt qui istam

hanc sequunt. alii siquidem dicunt, eatenus in obliquo afferri,

quatenus affert minus principaliter; hoc a n[on] obstare quomi-

nus afferat per se. alii v[er]o dicunt, eatenus in obliquo afferri,

quatenus ad orationem de bernario venire in alio casu, quam

n[on] sit nominandi, v.g. si dicatur, prin[cipium] quo productibus in Divinis

ē intellectio et personalitas verbi filii. erit falsa propositio, erit tamen

vera, si dicatur, prin[cipium] quo productibus in Divinis verbi filii ē per-

sonalitas Patris ut intelligens, vel afferens intellectum.

Ceterum quo-

quo pacto explicetur hoc quidem ē perfectas absolutas venire in

obliquo restat adhuc explandum ab auctoribus huius sente[ntiae],

nunc illa Divina perfectio absoluta, quae dicitur in obliquo afferri,

vere et realiter producat, et influat in processione passiva

non si revera non influit, certe non pertinebit ad principium proximum productionibus ut quo, sed solum ad principium quod. quod si revera influat, et producat, tunc certe constituet principium quo: dummodo quoque aliter ad illius constitutionem pertinere quod refferet, quod in recto afferat, vel in obliquo: propterea Reverendus quidam huic illa hec arrisit, aut eatenus intellectus vero afferre in obliquo, quatenus personalitatem Patris vero per quam constituit in recto principium quo productionis verbi est productiva sui, vel per ordinem et viam ad intellectum: quippe omnis facultas est productiva per viam ad productionem illius de cuius linea est talis productio: cumque verbum sit de linea intellectus propterea principium quo productionis illius constituit per viam ad intellectum, et illum affert in obliquo. simile quoque dicendum est de perfectione absoluta voluntatis, quam affert in obliquo principium quo spiritus sancti.

2a

defendit perfectiones absolutas et essentiales esse solum principium remotum et quasi radicale ad producendum; quatenus videtur ab essentia et perfectionibus absolutis intelliguntur quasi dimanare et quasi provenire perfectiones relativae et personales: has vero solas esse principium immediatum proximum quo productionis in divinis. Citatur Petrus Mantuanus quaestio 2a art. S. Bonaventura in 1o dist. 7 quaest. 1a, Durandus eadem dist. quaest. 2a, et alios eorumque mente videri quod absolutum sit eo pacto excludendum esse a ratione formali principii productionis quo. 6a sententia aliter convertit principium quo immediatum et radicale docet solum intellectum ut natura sui filii, et solum voluntatem ut natura sui spiritus sancti esse principium quo adaequatum productionis, ita tamen ut intellectus et voluntas sint principium immediatum [illegible], non vero sit principium mediatum et radicale. non aliter atque ipsa productiva actus vitalis in homine dicitur radicaliter anima et sensitiva, et mediate potentias instrumentales intellectus et voluntatis. Sequuntur Occamus, et alii quos refert et sequitur communiter

tomo 1º de Deo disp. 2a de Processionibus Divinis quest. 6 num. 231 et è supra ad Philosophiam pertinentia

Sit ergo dicendum 7a conclusio: communicantes dicuntur principium ut est communicantibus, quod principium ut est producentibus, ut in fluxibus, quorum doctrina haec est. Pater aeternus ergo dum filium Divinum generat, duo praestat, nempe producere formalitatem relationis divinae filiationis, et communicare filio naturam, et alias perfectiones absolutas (sive sed virtus communicandi ex vi formali sive non alia formaliter ex vi processionis, aliae vero materialiter quae dicendum est). Oportet quod ex parte principii detur in Patre virtus realiter productiva filiationis, et etiam virtus communicativa, qua filio perfectiones absolutas communicet. Unde terminus productus formaliter resultat ex perfectione producta, et ex perfectionibus sibi communicatis, ita similiter principium ex parte coalescit ex virtute producendi, et ex virtute communicandi totaliter. Cum ea virtus illa quae petit producere filiationem et filio distinguitur realiter, illa ingressus sit principium productionis, quae vero communis est Patri et filio sit communicationis principium. Item quod nihil absolutum potest esse principium formale quo productionis, nec adaequate nec inadaequate, quod etiam principium inadaequate productionis debet realiter distingui a termino producto.

Ratio: ut haec ratio principii productionis praecise in grato relationis et quasi notionalis, ratio vero principii communicationis praecise in grato essentiali absolutae sive communi. Nam sicut sola ratio producendi est quae habet rationem notionis realiter a termino producto et constituit principium productionis, ita ratio, quae se ipsa exhibet per identitatem est vis communicandi, constituit principium communicationis. Rursus sicut causalitas formalis principii productionis est productio passiva vel actio, ex qua oritur oppositio inter principium producens et terminum productum, ita causalitas vero

causalitas trahit prin communicativi e identitas et illa perfectius communicari dicuntur, quae dicunt identificari. unde correlativi oppositi magis aut minus identitatis [illegible] ... quo magis obliganti se communicent, atque consequenter perfectius principia communicativa ac ... gratia essentia, et absoluta sunt communia toti trinitati necessario est quod ea sint principia communicativa. hanc [illegible] alienos refert, et impugnat Durandus in [illegible] dist. 2a q. 2a

teneri tamen a pluribus post ... quos ... citavimus ... praecedente distinguentes in questionibus de actibus ... communicationis ... producendi et certe placuit aliquibus ... nostri ... terminos facile perceptibiles.

Sectio 3a

Principium proximum quo realiter producitur processiones Divinae non constituitur realiter adaequate per aliquid absolutum.

Assertus hoc titulo per principium intelligitur illud, quod distinctionem quae debet intercedere inter principium et terminum, quod communi cognitionem nostram est in Divinis ex relatione producenti et producti, potest a bifariam proponi: Primo ex eo quod ratio dicendi sit hoc principium producere, vel esse principium quo producitur realiter adaequate ... esse commune tribus Divinis personis ... revera ... consisteret in aliquo grado absoluto adaequate. Secundo ex eo quod virtus quaelibet productiva debeat ratione distingui a termino producto per ipsum. Suppono ergo ad [illegible] hoc utrumque ... laboratur, tum ... principium ~~[illegible]~~ proximum quo processionis, per quod producit virtus quae ... principium quo processionis quae procedit ... Charitatis ... semper de principio quo productivo verbi loquemur, et illi semper intelligendus erit de principio quo productivo spiritus ... ministerque

q. q. diximus de uno gradu absoluto, communi quæ toti trinitati intelligendus est, id dictus de quolibet alio gradu similiter absoluto equali et toti trinitati communi; quare omnia uniter afferemus in exemplis intellectionis, quia ea est quæ magis congruit rationi verbi, quas nobis præfiximus.

Deinde gradus illud quod sit equalis prius proximus quo productus filii et adequate convertibile cum prio proximo quo generativo, sive quod idem est cum potentia generativa, unde si intellectio sit adequatus prius proximus quo productus filii, eadem erit equaliter convertibilis cum potentia generandi filium. Et suppositum quod hoc ipso quod prius ~~[illegible]~~ proximus quo generativus adequate consistat in intellectu nullo alio gradu allato sive in recto sive in obliquo, prius quo se habet tamquam constitutus, et intellectio se habet quasi constitutivus: atqui constitutus est equaliter convertibile cum suo adequato constitutivo: ergo si prius quo generativus consistit adequate in intellectu, erit cum illa equaliter convertibile.

Ad adversus: implicat quod potentia generandi filium sit adequate equaliter convertibilis cum intellectu: ergo potentia generandi seu prius productivus quo filii, nequit equaliter adequate consistere in sola intellectione communi. Consequentia liquet ex presupposito immediate. Probatur antecedens: quia si potentia generandi converteretur equaliter cum intellectu de quocumque supposito, de quo verificaretur intellectio, verificaretur potentia generandi, et ~~posse~~ proxime generare filium. Atqui cum intellectio sit gradus equaliter communis toti trinitati, potentia generativa, quæ cum intellectu est equaliter convertibilis, erit etiam gradus equaliter communis toti trinitati: unde consequenter etiam de solo verificaretur quod posset filium generare. Hec omnia implicant, ergo

sana fidei doctrina n bene cohaerent: quod implicat, quod principium proximum quo generandi filium sit aequaliter convertibile cum intellectu. 88
et cum constant maior probatur: nam intellectus divinus ideo verificatur de quacumque persona, quia est solius dei, et est communis toti trinitati, quia est aequaliter principium absolutum adaequate, nihil gaudens quod absolutum non sit: ergo si principium generationis quo sit cum ipsa adaequate convertibile, et aequaliter convertibile cum ipsa, necesse est quod haec eadem ipsi principio generationis conveniat.

Explicatur vero facta propositionibus categoricis illius energiam demonstrando: nam intellectus divinus tribus personis communis unumquemque personam constituit intelligentem; quod principium generationis adaequate constitutum generaliter quod absolutum est commune tribus personis: ergo constituit unumquemque potentem generare. Sicut enim adaequata forma intelligendi est intellectus et ideo ratione illius quaelibet persona est intelligens: ita forma adaequata potentis generare est principium proximum quo generationis. unde ratione illius quaelibet persona erit potens generare. Ut exemplo satis claro: pone humanitatem Christi Domini, quae de facto fuit unita personalitati verbi, vel aliis si magis placet loco personalitatis unitae habere sibi communicatam per unionem Deitatem toti trinitati communem. tunc certe quaelibet trinitatis persona diceretur homo, quia humanitas facta esset communis omnibus personis ad [illegible] Deitatis, quae ipsis omnibus est communis. Sed principium quo generationis est longe strictius communicatum intellectioni per identitatem quam humanitas per unionem. ergo quaelibet persona dicetur quae potens generare filium, si ipsa proxima generatio sit adaequate convertibilis illi cum intellectu, qui tribus divinis personis communis est.

Confirmatur ociosius quod ex catholica fide essentia divina, neque generat neque generat

Ex omni autem esse venit quodque perfectio absoluta communis
toti trinitati. Dico ergo neque essentia Divina nec aliud quatenus absolutum
potest esse principium proximum adaequatum quo, sive virtus proxima ad-
aequate productiva seu generativa. esse mihi manifesta est quia
id, quod est adaequate et formaliter virtus proxima seu principium quo gen-
erandi, revera generat, et quod magis proprie, quam principium quod
seu suppositum, sicut hoc solum denominative dicitur producens
seu generans ratione virtutis proximae, quae revera est ratio formalis pro-
ducendi, seu virtus influens, et producens. quaelibet a virtus
producendi, quae de re ipsa exercet dicitur producere. sic anima
dicitur intelligere, quia est virtus productiva intellectionis; sic omnipotentia
dicitur creare angelum v.g., quia est virtus creativa. ergo si con-
intellectio sit tota, et adaequata virtus generativa, vere a
generare. et rursus constituet generans quodcumque suppositum
in quo sit: quia ex genere loquendi suppositum, in quo est virtus
productiva, vere producit. ergo similiter dicendum de supposito
in quo sit tota et adaequata virtus proxima generandi,
cuicumque illud sit.

Denique ut exemplo explico Deo denomi-
natus conforme vero, in quantum differret potentia generativa
ad intra adaequate convertibilis, et identificata cum intel-
lectu ab omnipotentia, seu potentia productiva ad extra praecipue
[illegible] corporis, qui omnipotentiam constituunt et identificant ejus formaliter
cum intellectu, et voluntate Divina. certe utraque esset identifi-
cata cum perfectione absoluta: certe utraque esset virtus
productiva et utraque esset communis omnibus tribus personis,
quae discriminari videntur generis vos productos, quatenus pa
ad intra produceret tres intra Deum ipsum, et quia ipse vir
tus, potentia vero ad extra tres produceret extra Deum, et quia

cui Deus: tunc sic: de roe ci pote que comunis e et q comunis e, tota trinitas divin producere et vere quelibet persona producit; ergo si pote generativa seu virtus proxima producendi ad intra sit comunis tribus personis, oes et singulas apta erit denominare potentes generare, et re ipsa quelibet persona per eiusmi virtutes proximas producibus se exercebit et generabit.

Haec cia mihi sunt ita aperta, ut a nemine negari posse crediderim; quippe oibus necess e aliquid assignare, roe cuius pote generativa sit solius patris propria, quantumvis alunde sit tua ad in prato absolute. Unde ad hos distinctionis accedamus: sub quibus quot fortius premunt, et vexant, magis etiq acuentur ingenia et mirus e, quot et quae quel extra effugia sibi parent, licet revera parvs ipsis proficiant: sed ex quo no ratione pmo quo in gra insinuavi, satis quos comunes, et satis etiq efficaces et quas nequaquam potert satis elludi.

Illud quod e verus, et reale prius realiter producibus vere et realiter alicuius rei debere e realiter, et vere distinctum a tali re, sed intelectio Divina vel aliud quod bii prius reale et absolutus, totique trinitati comune n distinguit realiter a relate filiationis: ergo intelectio Divina vel aliquid aliud prius reale, et absolutus, totique trinitati comune nequit ee prius proximus ut quo vere producibus filiationis. in hoc silogismo minor, et coa distant, si semel admittas maior absolute et sine ulla restrictione vel limitatione, quod vc sine ulla limitatione vel restrictione ee debet admitti, probatur ex eo, quod ipso ne lumine videre nos, scilicet eo omnino impossibile quod rei aliqua vere et realiter producat, ~~perfectas~~ preserti naliter id, cu quo identificat, seu quod ipse, quod producat id

id, q^d evaliv^e ipsa, ut vera Phia docet et universi Schol.
sic uno ore [illegible] clamant, ig^o videamus q^d ad argumt s[illegible]
positis respondeat, et simul veritates in assertio [illegible] posito
embibitas specialius [illegible] feramus, et inferamus.

Sectio 4^a

Responsiones aliquae notant, et efficaciter Refundunt.

1° solemnis e eorum responsio, qui dicunt ~~[illegible]~~ distinctiones reales quae resultat, vel indicio ex oppone relativa in eius producens, et productus debere [illegible] inter cedere inter prius adequate productibus, et prius adequatus ~~[illegible]~~ qui producit, seu qui produnt adequate. quae veritas adhuc persunt licet intellecto, vel aliqd aliud pratus absolutus distituat vos prius q^d licet verum huius mi pratus absolutus sit prius partiale Vii verbi vero nihilominus totus et adequatus prius productibus realiter distinguit a [illegible] producto, coenter quae salvabitur, et [illegible] prius [illegible] prati absoluti, et oppositio requisita inter prius et prius; si [illegible] qdlibet pratus absolutus simul cum relat. [illegible] et adequate sumptus realiter distinguit a verbo, seu [illegible] producto. recte [illegible] utrumque oppositum, videlicet q^d prius distinguat a [illegible], ei q^d prius ips[illegible] distituat per pratus absolutus. ex hac responsione in primis infert, nihil absolutus e posse prius primus adequate productibus personis Divinis, ut nos in assertione statuimus: si q^d [illegible] ad nihil aliq^d aliud, cuius [illegible] distituat prius adequatus. Deinde [illegible] [illegible] enervat: nos peregetis [illegible] nihil absolutus e posse etiam partialiter prius primus, ut quae productibus in Divinis.

Instaurari etiam [illegible] proposita: nulla virtus productiva potest se ipsa producere etiam partialiter, seu idem e, nulla virtus productiva potest producere

cere etiã partialiter id qđ ẽ realiter ipsũ, seu ipsũ quo idẽ ĩ sẽ cõr
ipsiũ, neq̃ singulˀcar in trĩ, qđ trĩs realiter productus sit etiã partialiter
prĩs sui ipsius; ꝗ intelectio vero ẽ idẽ realiter cũ filiat.ē: ergo neque
etiã partialiter ẽẽ prĩs filiationi. maior pbat exeo ipso qđ
cedit ã rẽi gon iione, neq̃ ideo prĩs adequatus, nam pr Pater
diligẽ debet realiter cũ filio, qđ habet virtutẽ productibꝫ filii et
re ipsa filiũ produxit, ꝗ etiã prĩs partiale, et inadequatus.
si vero prĩs sui hẽt virtutẽ productiuã, et re ipsa produxit
trĩ: ergo debet diligẽ realiter cũ trõ, qđ si vere, et realiter
produxit aliqđ aliud ã se, et ñ se ipsũ debet producere.

Ergo etex-
plico illud petit realẽ distinctionẽ in prĩo, vel ꝗ prĩo rũ trĩ, qđ rea-
liter produxit trĩ et ẽ realiter virtus productiua rũ trĩ: sicut
ẽ cõverso illud petit in trõ realẽ distinctionẽ rũ prĩi qđ producit
ã prĩo et ẽ realiter productus: ergo prĩs adequatus tantũ modo
trĩ oppositionẽ cũ trõ rõe virtutis productiuæ et consequenter sublata
virtute productiua, ñ manebit oppositio: atqui repugnat,
qđ aliqđ absolutũ habeat oppositionẽ etiã partialiter: ergo rep-
ugnat qđ aliqđ absolutũ sit virtus productiua, etiã partialiter
vt ex maiori: etiã sed nunc fide, repugnat filiationẽ ẽẽ prĩũ
productibꝫ sui etiã partiale: ergo qđ nihil potest etiã inade-
quate se ipsũ producere. et con.ª: qđ si ñ repugnaret abso-
lute qđ aliqđ sit prĩs inadequatus sui ipsius, perfectio deberet conce-
di filiationi qđ sit prĩs inadequatus sui: pbo: nã ẽẽ prĩs produc-
tibꝫ saltẽ inadequatus ẽ perfectio, quæ proinde concedenda est
filiationi, si ñ repugnet aliunde: nã ipsi debet oĩs perfectio,
quæ ñ repugnat intra suã lineã: ꝗ qđ sit virtus inadequata
rũ sui, ñ repugnat hac parte, similiter repugnare necessũ ẽ
rũ perfectionũ absolutã.

Dicas: filiatio ñ hẽt virtutẽ [illegible]

etiã

etiã inadequate productibus sui. unde neq. x ipse etiã inadequ-
uate producit, neq. constituit etiã inadequate principiũ proximũ produc-
tibus sui ipsius; non obstat identitas, quam Deus habet, quod hoc non
obstat ratione principii productibus saltem inadequate, et quoniam aliunde
non habet huius modi virtutem producendi. nec enim valet. intel-
lectio, quae identificatur cum filiatione constituit partialiter principium produc-
tibus filiationis: ergo quod identificatur cum filiatione partialiter constituit
illius principium proximum productibus, sicut non omnes perfectiones, quae cum Pa-
ternitate identificantur habent virtutem generandi; sed illae tantum
modo, quae constituunt principium formaliter quo. quia non videatur hanc
circulationem parere de virtute productiva ad principium formale quo
et de hoc ad illud, cum sint idem formalissime. de ipsis autem est: ideo non
quod filiatio non habet virtutem etiã inadequatam productibus
sui, nec potest habere, quia repugnat prorsus et omnino vir-
tus, qua res aliqua seipsam producat et communicet sibi esse, et
ideo rursus hoc repugnat, quod virtus productiva sui, etiã
partialis, non sui habentis distincti est, et debet esse virtus
productiva. dicit enim relationem, oppositionem, et distinctionem realem ab
eo, ad quod est virtus productiva, non minus, quam actio, quae
est exercitium actuale talis virtutis; implicat ergo quod aliquid sit
virtus productiva sui ipsius.
Sive vero potest hoc dicas cum ali-
bus PP. Salm. qui hoc videntur insinuare, quod perfectiones absolutae
non pertinent per se ad principium productibus quo etiã partialiter
in Divinis et afferri nihil ominus ab huius modi principio de connotato
vel saltem quae est dictio seu qua non, et in obliquo. tamen principii sic
fateri ad ipsius quod intra ratio persuadet quod sit de hoc ad distin-
mento connotati, vel obliqui, quod vere nihil prorsus vel condu-
ad rem in qua sumus, ut hoc Dilemmate demonstrat: affero

efferri gratis absolutus de innotato, et tum quo conditio ad prius
productus, vel est quod aliqua virtus producendi habeat verum tri-
ducti, vel non? Si primum nihil nobis agendus restat de novo, nisi ad
rationem proxime formatas redire; quod nihil de novo adduc-
cit per rationes innotati, vel conditionis ad adstruendum rationes virtu-
tis etiam in adaequate influxibus in gratis absoluto verum tri-
producti, nisi forte terminis incongruentiis. Si dicas 2um
habemus intentus, quod videlicet nihil absolutus habet
in Divinis rationes virtutis influxibus, ac proinde nihil abso-
lutus posse pertinere etiam partialiter ad prius quo
proxime producitur.

Nec magis aliquid praestabis, si dicas, ar-
gumentum a nobis factum in hunc terminum effringi posse: non ex eo
quod intellectio rationes sit partiale prius filiationis, sequitur,
quod producatur se ipsa, vel efficit prius distinctionis realis inter prius
producens et terminum productum: ergo ex hoc ipso non evincitur a divina in-
tellectio non posse sortiri rationes prius, saltem partialis verum filia-
tionis. Antecedens probatur: quod sicut Pater Divinus distinguitur realiter
a filio non per adaequate, seu in toto, quod est filius, quia non
distinguitur in natura, sed tantum in filiatione, sic similiter intellectio
poterit esse prius producentis filii, quin sit prius sui, sed
solius filiationis: in hanc videtur abire cogitationes Rev.
Hemelman tomus 1o tit. 4o disp. 1a Cap. 20, neque modi-
cus habet acumen, Pater enim vere dicitur et est realiter
distinctus a filio quamvis non distinguatur a filio ut natura, sed ut
filiatione: ergo intellectio poterit esse prius filii quantum
filiatione, quo non producat se ipsum, sed filiationem
tantum.

Ceterum evasio hoc suo ipso acumine debilitatur
et efficitur. Pater enim Divinus, licet non distinguatur a filio ut natura

tamen includit et habet aliquid ratione cuius distinguatur, ut ex veritate dicat, et reipsa sit realiter distinctus a filio. filiatio vero non distinguitur ab intellectione, sed potius est idem cum ipsa. unde si foret intellectio principium productivum filiationis, foret principium productivum illius quod est idem cum ipsa intellectione, et consequenter daret rei, quae re ipsa produceret, deficeret quae principii distinctionis inter producens, et productum, ut patet hoc siloggismo. intellectio Divina est principium formale quo producitur realiter, partialiter etiam filiationis, ut tu fateris, sed intellectio est identificata cum filiatione: ergo intellectio est principium formale quo productionis illius, quod re ipsa identificatus est. unde consequenter erit principium sui ipsius, quod enim est aliud rei, nisi id cum quo ipsa identificatur. non ergo hac ratione minuitur vim argumenti propositi, nec salbatur ratio formalis principii quo in principio absoluto.

Restabit tamen adhuc. filiatio producitur a Paternitate, cui est identificata natura, sicut et ipsi filiationi, quin ideo producat eius natura: ergo similiter poterit stare quod intellectio producat filiationem, quin tamen ipsam intellectionem producat: sicut enim salbatur quod Paternitas producat filiationem quae est idem cum natura, quin ideo producat naturam. quare similiter non stabit, quod intellectio producat filiationem, quae est idem cum intellectione, quin producat intellectionem. involvit replica terminorum abusionem et inversionem explicatu facilem. et in primis loquutio ipsa intellectio producit substineri non potest, praeterea, quae supra tetigimus. sanctum enim est fide nostra, quod essentia Divina neque producat, neque generat, unde neque producitur neque producit. neque eadem est difficultas de utroque principio. praeterea quia generare non est aliud, quam per generationem producere. ergo vero nomina quae diximus, non solum non auctoritate, sed etiam omnia alia principia absoluta comprehendi, et intelligi debere.

Eius

Deinde pr[ae]ter illa d[ic]ta Paternitas p[ro]ducit, n[on] a[utem] n[on] p[ro]ducit; filiatio p[ro]ducit, n[on] a[utem] n[on] p[ro]ducit, ab o[mn]ib[us] sunt admittenda, et salvanda independenter ab hac qu[aestio]ne. qui[a] p[ro]pter e[adem] inventa e[st] in Divi[ni]s illa distin[cti]o virtualis, q[ua]m mirabilis prædicant [...] co[mm]uniter, et de qua suo loco n[on] late dixerim[us], m[odo] p[ro] instauratione n[ost]ræ solu[ti]o[n]is distin[cti]o[n]is, ill[a] ex hac [?] ista doctrina potius solidari: n[am] ideo ex p[ar]te p[at]ris n[on] a[utem] n[on] p[ro]ducit q[uia] ipsa co[mm]unis e[st] tr[ibus], qui p[ro]ducu[n]t, et ~~[illegible] Paternitas~~ ~~[illegible]~~ ideo n[on] a[utem] in Filio n[on] p[ro]ducit, q[uia] co[mm]unis e[st] p[rinci]pio q[uo]d p[ro]ducit, et vice versa Paternitas q[uæ] p[ro]ducit, disting[ui]t[ur] realiter a filiat[ion]e q[uæ] n[on] p[ro]ducit, et filiatio, q[uæ] p[ro]ducit, disting[ui]t[ur] realiter a Paternit[at]e q[uæ] p[ro]ducit: e[rg]o q[uia] sanctu[m] e[st] debet q[uo]d id, q[uo]d p[ro]ducit disting[ua]t[ur] realiter a p[ro]ducto, et e[contr]a: et p[ro]pter eq[ui]p[ollentia]s relationes p[rinci]pii p[ro]ductibus debet realiter disting[ui] a tr[ibus] p[ro]ducibili. ecce q[uo]m[odo] stat q[uo]d Paternitas p[ro]ducat filiatione[m], et n[on] n[on], q[uia] realiter disting[ui]t[ur] a filiat[ion]e, et a n[on], n[on] a[utem] stat, q[uo]d intellectio p[ro]ducat filiatione[m], et n[on] se ipsa[m], q[uia] neq[ue] disting[ui]t[ur] a filiat[ion]e, nec a se ipsa.

Ideo e[st] q[uo]d filiatio p[ro]ducat a paternit[at]e q[uæ] n[on] p[ro]ducat n[on] a[utem] n[on] sequitur, q[uo]d aliq[uo]d sit p[ro]ductibus tr[ibus], q[uo]d immate realiter n[on] disting[ua]t[ur] ab ip[s]o tr[ibus], sicuti sequeretur, si foret intellectio p[rinci]pii p[ro]ductibus filiationis et n[on] intellectionis. unde potius roborat inventu[m] n[ost]rum: n[am] id, q[uo]d e[st] identificatu[m] omnino cu[m] tr[ibus], et e[st] co[mm]une p[rinci]pio, nequit e[ss]e tru[m] formali quo p[ro]ductionis, cum p[ro]ductu[m] ut quo ut fatent[ur] o[mn]es; e[rg]o id q[uo]d e[st] identificatu[m] cu[m] p[rinci]pio, et e[st] co[mm]une tr[ibus] nequit e[ss]e p[ro]ductibus ut quo, seu p[rinci]p[iu]m formale quo p[ro]ductionis. p[ro]bat[ur] co[nsequenti]a q[uia] ideo n[on] potest e[ss]e p[ro]ductionis ut quo, seu tru[m] formali, q[uo]d e[st] co[mm]une, et identificatu[m] cu[m] p[rinci]pio; e[rg]o neq[ue] potest e[ss]e p[rinci]p[iu]m quo, q[uo]d etiam e[st] co[mm]une, et identificatu[m] cu[m] tr[ibus]. itaq[ue] ratio identitatis, et co[mm]unicationis, q[uæ] officit co[n]sequi tr[ibus] p[ro]duci ut

ut quo, sive tri formali, ut quo, officit etiam conceptui primi formalis quo, propter eandem rationem. Non requiritur minor distinctio, vel ratio distinctionis in principio producente, rursus tri producti, quam in termino producto vel principii producentis; illud enim principium quod est identificatum cum principio, nequit esse principium productivum ut quo, ex defectu oppositionis relativae, quae distinctionem includit, si sit identificatum cum termino non poterit esse principium ut quo productivum, ex defectu eiusdem oppositionis.

Sectio 5a

Patris Arriaga responsio, et doctrina non satisfacit.

Numerus facit hic author cum illis, quos supra retulimus pro 2a fuente, solos perfectos absolutos intellectus videlicet, et volitionis esse principium proximum quo formale Divinarum processionum. cum quo summa facilitate, et felicitate, qua pollet ingenium, responsiones aliorum vidimus, neque rationes nullatenus enervare post illos refutatos, tandem ipse respondet, et assumit, ut omni, non requiri quod principium quo distinguatur in Divinis realiter a termino producto, sed sufficere, si eius mi distinctionis habeat productio activa, quae rursus filiationis producta neque est Paternitas, neque ratio illius nempe quae productionis activae vere distinguitur principium proximum quod vere et proprie influit in filiationem. Supponit enim haec responsio ex principiis Authoris, productionis activae distingui quod a processione passiva, et insuper insinuat, eiusmodi productionis activae distingui a principio proximo quo talis processionis passivae, quod Re minime subsistere potest. quod nam, quia principium proximum quo realiter productivus convertitur cum activa productione. propter eandem rationem distinctionis realis, quam intercedere debere iudicamus,

tis inter productiones activas, et passivas quas inter principia quo produc-
tibus, et terminus formaliter productus utrumque.

Nec latuerunt P. Silvestrum ins-
tantiae quae etiam exstant contra illam unum videntur contra hunc modum respondendi
quas ideo nolluimus omittere, dicere sibi obiicit 1° quod principium
productivum est illud, quod dicit esse radicem et originem termini: ergo illa
deberet distingui realiter a termino. 2° quod terminus dicitur ordinem et respectum
ad principium a quo procedit, non ita ad actionem, aut saltem non minus
dicitur respectus ad principium, quam ad actionem, per quam est, et
nihil dicitur ordinem, et respectum ad se ipsum: ergo ad aliquid a se
distinctum; utrumque dicitur ordinem et respectum ad principium, a quo procedit sequitur
quod realiter distingui debent ab eius principio. 3° non si aliquid esset
principium virtualiter unius alterius, deberet distingui ab eo, ergo quae
est principium reale et cum, quod sicut principium virtuale petit virtualem
distinctionem, ita principium reale petit distinctionem realem, nec videtur assig-
nabilis hac in re congrua disparitas.

4° Denique vel produc-
tio activa quae dicta distinguatur a principio quo, oritur realiter
ab eius principio quo, vel non? si non oritur realiter, ergo neque
terminus oritur realiter. et consequentia; quod non aliter oritur terminus, quam ea
quod oritur actio ipsa, qua terminus producitur, si quod actio est terminus
formalis ratio formalis, quae eius producitur terminus et efficit eius esse a causa,
ergo vero pars dicitur id videlicet actio illa, sive productio ac-
tiva oritur a principio quo realiter, neque ab illo pronuntiari,
non illa est idem realiter cum principio, idem non potest realiter a se
oriri: ergo nullo pacto potest id affirmari. et haec est ait P. Silvester
totius praesenti difficultati summa, quae non videtur posse complici-
ter urgeri.

Hic difficultatibus, ut occurramus per exempla afferimus
afert hic et revocat in memoriam principia, vel etiam, quae late

probat in suis principiis, nempe quod una res possit esse causa sui principii dummodo prius supponat existens per aliquam actionem adequate procedentem ab alia. verbi gratia ignis potest influere in se ipsum, et se ipsum producere, dummodo supponatur prius existere, et producatur per actionem adequate procedentem ab alio. Ex qua doctrina sic colligit: Sicut res una existens per unam actionem potest esse causa etiam sui principii, ita multo melius intellectio Divina existens prius ut Paternitatis potentia prius, non ut sui principii, de filiatione, que licet realiter identificetur cum pre dicta intellectione tamen realiter virtualiter distinguitur ab illa in ordine ad verificanda predicata et dicta. unde videtur ex hoc capite non repugnare quod intellectio Divina sit prius quo respectu filii. et idem, quod asserit de intellectione respectu filii, debet intelligi eodem modo dictum de volitione respectu Spiritus Sancti ut volitionis potentiale, que eadem est in utraque processione. Deinde

a re mira hac ratione, et doctrina, gradus facit, ut propositum intentum sibi faciat negationem quod nihil possit esse prius et radix aut quodcumque modo dicere ordinem et respectum ad rem secum identificatam ut licet erat intentio supponebat. nam si id quod est ... radicis aut prius, ut re vera potest supponi existens intellectio in Patre ante quam filius producatur, tunc quod bona ... rit res, que sic prius supponitur existens esse radix, aut prius et aliquo modo dicere ordinem, et respectum ad rem secum identificatam potentia que ex hoc capite non videtur repugnare quod intellectio Divina sit radix, aut per modum radicis, et prius aliquo modo dicens ordinem ad filium, et idem de volitione respectu Spiritus Sancti. Ad 3um

nihil aliud, nam si potest aliquid esse prius respectu sui principii, a fortiori poterit etiam esse prius virtuale: ad ultimum vero, etiam si

procedat actio realiter a prio, posse nihilominus tres realiter per
illos procedere, quod saltem ex illorum sententia qui actiones creatas ideo
identificant cum Deo: nos dicimus hanc creaturam procedit realiter a Deo
quamvis vii actio creativa realiter a Deo non procedat. Similiter
et quamvis Paternitas ut quae est productio activa verbi filii non
procedat realiter ab intellectu, nihilominus poterit filius ab eodem
intellectu procedere, tum quia est prio quo per paternitatem, tum
quia per actionem. Haec eadem fere verba hic Scotistica
quae suggerit ut defendat de prio quo, roi quae apparente satis
faciat diss. 45 citata sect. 7. ersiri videt de facilitate
doctrinae [illegible] valde placere, maxime quod prius, cui nititur
admittitur ab aliquibus in Phia.

Sed quod dd. sit de virtute prii increa-
ti, certe si semel illud admittatur in Divinis, plura sequuntur
absurda quae nullatenus ingeniosus author deborabit: primo
hoc quae sequitur quod processiones possibile se ipsas producere possint
dependenter a productione; quia producte supponuntur per processi-
ones actiones cum quae correspondent. Rursus quod ipsae processiones
et actiones possint et debeant se ipsas producere: cum haec virtus
productiva sit perfectio, et nihil perfectionis debeat, aut pos-
sit [illegible] cuiusmodi processionibus denegari; et inde perfectius absolute
Divine se ipsas producere possent et deberent quamvis praeexistere
re quasi fuerunt in Patre sub aliqua prioritate, ut [illegible] corum
qui dicunt intellectionem Dei esse prius communicatam filio, videtur intel-
lectio concedenda prior origine quatenus est in Patre, unde non
ita considerata se ipsam produceret quatenus est in filio. Praeterea si
semel hoc admittatur, nullus manet prius quo probet, processio-
nes actiones debere realiter distingui a suo producto: cum maxime
impossibile sit, quod virtus adaequate productiva et quae vere
producit, identificetur cum illo, quamvis quod identificet actio productiva.

actio productiva. et quod supra me monuimus aliquas identificantes passiones actibus cum passiva, quos servi refellimus cum tamen nulla sit ratio pro hac identificante virtute adequate productiva cum ratione, quae potiori titulo non urgeat pro identitate productionis activae cum passione passiva.

Unde sic formatur argumentum ad hominem contra hunc authorem: intellectio quae est indifferens, et separatus prior est indifferens nequit seipsum producere quia relatio virtutis producentis est ad aliud realiter et vere distinctum: ergo neque producere poterit realiter, et vere filiationem secum identificatam, quamvis aliunde virtualiter a se distinctam: probatur consequentia quia non minus identificatur vere, et realiter; ergo si obstat identitas, quae secum habet vere et realiter productioni consimilis etiam obstabit identitas, quae habet cum filiatione productioni vere et reali filiationi. Cum vero virtualis distinctio, quae supponitur inter intellectionem, et filiationem in ordine ad praedicata contradictoria insufficiens est ad relationem producentis, et producti ut manifestum fit in natura Divina, quae producere nequit Paternitatem, nec potest esse virtus ut quo productiva rationis illius, quamvis distinctio virtualis intercedat inter Paternitatem et naturam, in ordine ad praedicata contradictoria verificanda: nec ergo sufficiet similis distinctio inter intellectionem, et filiationem, ut intellectio sit virtus filiationis productiva.

Dices, constat esse discrimen inter naturam respectu Paternitatis et intellectionem respectu filiationis, quia unde desumitur quod passio passiva debet esse distincta a virtute productiva ipsius, ita ut prius quod sit realiter, et vere distinctum a ratione producto. caeterum respectu Paternitatis nequit natura Divina distingui ut prius quod, neque potest habere productionem activam realiter et vere distinctam, ergo datur diversitas ratione in natura Divina comparata cum Paternitate, et quae datur in intellectione comparata cum filiatione, caeterum discrimen hoc nullum est, et potius formatur potissimum fundamentum

stinctis nostris = negro à priori, quaterus prius, quod petit realem di- 95
tinctionem à termino non est alia, nisi quod virtus productiva est relativa
ad terminum, et dicit oppositionem cum illo: si vero semel auferas relatio-
nem et oppositionem virtuti productivae cum termino, certe nulla manet ratio
propter quam prius quod eius nomine virtutis includere debeat hanc
relationem, et oppositionem habere. unde nec manebit ratio quare
non sit Paternitati productiva et illum producat, quod prius
productivus, et virtus qua productivus, exigat non petit distinctionem
realem à termino producto.

Age vero nunc impugnemus directe doctrinam
huius distinctionis. nam dato, quod rei aliqua realiter, et vere se
ipsam possit producere, dummodo supponatur existens prius
per actionem aliam adaequatam ab alia re procedentem, tamen
hoc nihil conducit ad rem, in qua sumus, nec praestare quod quam
potest ut intellectio Divina sit, vel possit esse prius quam produ-
tibus filiationis. quod ita probare meo videri satis efficaciter: ideo
posset enim creari rei aliqua quae per actionem adaequatam
ab alio procedentem supponitur existens, se ipsam producere, quia vi
prioris actionis ita existit, ut licet efficiat se existentia
quam ipsa sibi communicat, adhuc non efficeret absolute rem; dum
positus perturbata maneret vi eiusdem prioris actionis. Hinc à
Salbas, quod rei non dependeat simpliciter à se ipsa, et quod re
ipsa non supponat ante prioritate reali dependentiae, et
quod realiter, et vere non dependeat à se ipsa ut praesupposita
per quam à causa: nam absoluta dependet ab alia entitate, à
qua supponitur habere esse per illam actionem adaequatam.
At haec tota non habent in intellectione Divina cum filiatione: ergo tota
doctrina haec nihil conducit pro re praesenti.

Nimirum ab eo quod dicitur
intellectio Divina prius intelligatur habere esse in Patre independen-

independenter a filiatione, nihilominus tribuit independentia nisi absoluta, non est reali, et vera, tali videlicet, ut vi illius possit affirmari, quod existentia intellectionis sit simpliciter et absolute independens a filiatione: ad summum enim erit independentia rationis sive formali ex vi nostrae praecisionis videlicet, nostri intellectus primus, aut da primus filiationis. Hinc autem non sit nec audebit quis asserere, quod existentia, quam intellectio habet in se vere sit, et realiter independenti ab existentia, quam habet in filio, ita ut si deficeret existentia et identitas intellectionis cum filiatione, adhuc permaneret et existeret vere et realiter intellectio vi prioris existentiae, quam habet in se, non quo [illegible] ad res praesentes pariter non potentis se ipsas producere, a posteriori non ad quod non ponit existens per actionem adaequate procedens ab altera entitate [illegible] cuius ita est independens ab actione, ut etiamsi ea deficeret adhuc vi prioris posse [illegible]

Ecce per quos [illegible] fundamentum [illegible]

Ex eadem doctrina quam pro [illegible] discrimen inter res creatas in quibus abstrahimus, non enim verificet. In primis illud quod sumitur de entitate qui se ipsam possit producere, et in rebus Divinis ubi locum habere non potest, itaque intellectio Divina quatenus est in se vere et realiter dependet ab identitate vel identificatione quam petit cum filiatione, nec est aliquod instans prioritatis realis, et vere, pro quo supponatur absolute, et simpliciter independens a filiatione, unde pro nullo instanti potest producere filiationem. Quod ita tandem ex praesupposito primo discrimine: creatum per se potest res aliqua se ipsam producere, quatenus pro aliquo priori vero, et reali supponitur existens omnino independenter a filiatione, per quam se ipsam produxit: at intellectio Divina in nullo priori vero et reali supponitur existens omnino independenter a filiatione cum qua identificatur. Totum istud primus constat ex his cum

dicti. ergo stat quod intellectio in Patre tamquam intentionaliter, et per modum intelligendi nostri praeintelligatur existere ad filiationem.

Hinc etiam liquet quam sint inefficaces solutiones exhibitae sibi obiectioni militantis. nam quoad 1am et 2am respondet, videlicet posse aliquid esse radicem, seu originem, aut quodcumque modo dicere ordinem ad aliquid secum identificatum, si supponatur existens ad antea ad principium cuius est radix, aut origo, solum potest habere locum in rebus, ubi supponitio existentiae antea, et independentiae sit vera, et realis in sensu iam explicato, hoc autem intellectio quae etiam quaet in Patre non est vere, et realiter ante, et independens a filiatione, ergo ratione talis antecedentiae nequit esse radix, aut origo filiationis, aut aliquomodo dicere realem ordinem ad illam, id quod additur, nempe posse aliquid esse formale, et virtuale prius se ipso, multo magis virtuale debet etiam intelligi, admissa, vel supposita vera independentia unius, et alterius actionis, seu rei formalis existendi: cum autem intellectio Divina quae est identificata et existens in Patre non habeat hanc independentiam, etiam virtualiter a filiatione, sit, quod etiam virtualiter non possit esse prius filiationis. nec videtur aliquomodo ratione posse prius assumptum per intellectum deservire.

Quod vero ad 3am, nempe posse aliquid esse virtuale prius se ipso, posset omitti supposita consideratione facta quod videlicet tale aliquid sit productum actione adaequata, et deinde procedente, et quod ratione huius actionis sit independens a se ipso ut a actione pro illo priori, deinde quae per posteriori sequente producat se ipsum formaliter, aut virtualiter. vidimus autem iam intellectionem in nullo priori reali existere, vel esse independentem a filiatione, ergo nullo pacto potest esse prius formale vel virtuale nec filiationis. tandem quod ad 4am, nempe non sequi, quod prius non procedat realiter

a prio, e x eo q̄d actio sit identificata cū prio, fateor, ita ēē, ut exemplo creationis identificatæ cū prio creante manifestū fit, quare q̄d actio productiva tri petat realē distinctionē à prio, si tamen virtus productiva tri possit identificari cū illo, n̄ video ex quo prio possit inferri, neq si inferri, istud equè pugnat cum identitate, ad tres rō prii, seu virtuti proximè productivæ, atque rō, sive diceretur actionis, qua tres ipsæ producuntur.

Sectio 6ª

Occurrit P. D. Arriagæ Responsis, et evasiones alii confutantur.

Non potuerunt impugnatores hic non occurrere P. D. Arr. et aliis obiicientibus. Præterea fatetur, sibi obiici posse 1º q̄d intellectio Divina ut persit existens in uno instanti poterit se ipsam producere in altero instanti. 2º q̄d intellectio eadem se ipsa existens poterit producere Paternitatem. sicut potest res una prius existens, vel à se vel per aliquam actionem eē prius sui, quamvis à se non distinguatur virtualiter, quanto magis præstare hoc poterit intellectio rū Paternitatem, à qua virtualiter distinguitur? R. non omnes philosophi expresse docuit ipse tres aliquid posse eē cā sui ipsius, quando datur actio distincta, quæ possit à cā realiter oriri, et in Deo non reperiuntur huius modi actiones realiter diversæ, negavit ergo verificari prius illud de virtute sua productiva in Divinis, esse cogitat quæ nos tenemus.

Resp. tamen 1º posse se hic omnia uno verbo diluere, si dicatur hic argumenti probari quidem q̄d intellectio Divina ratione illius quasi virtualis præcisionis, quo fiat rū Paternitatis, poterit Paternitatem producere nec non et q̄d ipsa intellectio ut existens à se in Patre poterit ~~atque Paternitatem~~ se ipsam producere in filio, n̄ tamen probari, q̄d ita re ipsa fiat, q̄d fides docet prius docet, ipsamque non Divinam, et Patrem n̄ produci. nec deest etiam rō, ~~quare~~ quare à

2a productio est ponere in perfectione, certe perfectionis sunt deceri in genere adeo Theol. 1o quia ad illos logos ad effugiendum recurrere licet, quoties ea quae fide nos docet premi mur theologicis difficultatibus, quae pugnare videntur cum ipsa fide. Quaelibet ea ponemus tuta fateor rebus theologicis con tentis contra communi, nec enim dispendium tamen nihil omnino fides docet de rei; 2o quia si asserit in entitate potentia fieri posse ei id quod vincitur, id fieri debere, non ut ex Theo insinuavimus loquens in perpetuum, ideo poteste esse.

3o quia ideo fides Dina docet nos Deum et Spiritum Sanctum produci, quia nihil potest seipsum producere, certe huic innititur ratio Patris et Theologi, unde ideo dicunt filius differt realiter a Patre quia producitur ab illo, unde Patres et Theol. non solum docentes fidei tenent, et etiam tradunt rationem illius, ubi ex ea quae docet illa, Pater est improductus, filius distinctus ab eo, non solum sunt de fide, et etiam vere theologica, quia deducuntur evidenter ex ratione naturali adiuncto principio fidei. Supposita nempe quae productione qua Pater producit filium, ut fides docet, adiunctoque principio naturali, quod inter producentem et productum debet intercedere distinctio realis, quia nihil potest seipsum producere, bene deducitur quod filius productus a Patre qui producitur ab eo distinguitur realiter ab eo. Rursus ex eo quod solus dentur tres personae Divinae, ut fides docet, et ex eo quod nihil possit producere seipsum vel aliam partem sui, et contra quae producit ut dictat ratio naturalis, bene infertur quod 1a persona, nempe Pater, sit improducta. Ecce quomodo praedictas veritates non solum ut fide certas, et etiam ut bona forma quae theologicas illatas habemus. Unde quod hoc ne possit infirmari facit consequenter enervat vires per rationis theologicae; nec ergo docet Theol. ad ista confugere.

Ideo fidens huic solutioni

Resp.o idem Author, ex ea ipsa doctrina quam ibi contrarium probandi statuebat: nam ibi dixit, posse quod aliquid se ipsum producere, si datur actio distincta ab ipsa re producta, et consequenter distincta etiam ab ipsa ... hinc infert, intellectionem non posse se ipsam producere, quia nihil dari, quod possit esse actio distincta; sicut quia intellectio identificatur cum Paternitate et etiam cum filiatione, infert etiam, eam de intellectione non posse producere Paternitatem ex defectu actionis distinctae, qua ipsa producatur; nam filiatio potius est terminus productus per paternitatem tanquam per actionem, et consequenter, nihil est a paternitate distinctum, quod sit actio virtutis Paternitatis. Contraria ratio est, ut intellectio sit potentia productiva virtutis filii, per actionem distinctam, non quia intellectio non distinguitur a Paternitate, nec ea distinctio sua ab actione necessaria est, distinctio a termino producto, nempe a filio: sicut Paternitas utique distinguitur a filiatione. Unde per huiusmodi actionem distinctam bene potest intellectio filium producere; quamvis neque se ipsam, neque Paternitatem producere possit, quia neque sui, neque Paternitati datur actio distincta.

Caeterum quod haec eius solutio etiam est falsa, quia actio non potest virtutis productivae ubi non datur virtus productiva, sed potius exercitium virtutis illius productivae, quae datur in ente cuius est actio; unde defectus actionis non arguit defectum virtutis, sed potius defectum exercitii talis virtutis: ergo argumenta ostendunt intellectionem posse se ipsam et Paternitatem producere, seu quod idem est, esse virtutem productivam sui, et Paternitatis, quia haec virtus non pugnat cum identitate, neque petit distinctionem: certe frigida responsio est, quae recurrit ad defectum actionis ad negandum virtutis aversum. Unde adhuc non fit satis ... statuendo illato, quod videlicet intellectio, et non possit habere virtutem productivam sui, et Paternitatis, quia non haec virtus non repugnat ex ratione identitatis cum illo: cum aliunde habeat rationem perfectionis; addenda necessario erit intellectioni, et ita. Si dicas

Dices

98

eius mi, virtus n ee deduendus qd repugnat in Divini virtus productiva quae n producat actualiter, et quamvis repugnat qd producat actualiter sine actione; inferam ego in similitudinem impugnationi factae, hinc probari, qd repugnat virtus productiva quae n dicat distinctionem realem actualem a se, nam alias daret virtus aeternitati productiva, cui repugnaret actuali productio, et tamen repugnaret identitas actualis.

Deinde ergo virtus productiva dicitur esse realis, et vera relatio ad terminum, et tamen ea ipsa potest producere, pote ergo etiam actio poterit se ipsam producere, quamvis ut sit realis, et vera relatio ad terminum, quae in potiori re relucet, ob quam relatio actioni petitur vere ut realis distinctio a termino, et illa quae sortitur relatio virtuti productivae, vel a simili non formo argumentum: actio poterit petere distinctionem realem a termino, ergo potiori iure virtus productiva postulat eandem distinctionem, probo consequentiam: quia exigentia distinctionis non potest aliunde provenire, nisi ex eo, qd actio est relatio realis ad terminum, vel hunc conceptum includat, qui tamen potius relucet in virtute productiva, quae de se est alius productiva, et ad alterum ut saepe dictum est.

Denique ut alia plurima omittam, quibus vite mihi discurrendi praeter in suis authoribus imitari, coercitor queri, quoniam adhuc n vitatur inconveniens qd inferebatur ex illa: scilicet qd intellectio Divina ut in Patre se ipsam producat in filio, et similiter qd natura ut in Patre se ipsam in filio etiam producat, qd ita probo: nam ideo se n produceret quia n daret actio distincta, ut tu asseris, atqui haec actio, vel quasi actio n deficit, quae sufficiens sit ad eam productionem: ergo hoc inconveniens n vitatur. probatur minor quia processio Divina activa quae dari est actio, vel quasi actio sufficiens ad eam productionem. Confirmatur: Si dicas processionem activam n esse sufficientem quia n est actio distincta realiter ab intellectu, et natura.

q[ui]a e[st] in filio, sicut e[st] actio realiter a filiat[ione] distincta. qui[n] de q[uo]
n[on] sufficere ad productione[m] intellectionis, et n[on] q[ui]a ibi sufficiat ad
productione[m] filiationis, q[uod] etia[m] manifeste p[ri]ncipiu[m], et reddit verus argu[mentu]m
de esse facto. quare n[on] actio productiva et p[ri]ncipiu[m] q[uo]d acti[onis] produ-
ctus debet realiter a t[ermi]no distingui, et n[on] debet ipsa productio[n]e p[ri]ncipiu[m] forale q[uo], cu[m] ex hucusque dictis infferas, n[on] e[ss]e p[ri]ncipiu[m]
r[ati]o[n]es unius quo alterius.

Ex D[omi]ni Subtilis Schola sunt aliqui do-
centes ergo, virtute ad gradus productibus in Deo e[ss]e p[er]fectas absolutas,
relationes vero solas requiri et tales virtus sit in Patre ut per-
sona. Praeterea q[ui]a p[ri]ncipiu[m] e[st] nobis a[ssu]mptus distinctio n[on] a ratio-
ne q[uae]sita inter p[ri]ncipiu[m] productibus quo et t[ermi]nu[m] productu[m] cu[m] limitati-
one reci[pi]unt, ita ut d[ivi]nus verus habeat q[uo]d p[ri]ncipiu[m] forale quo
n[on] e[st] perfectissimus et Divinus, secus v[er]o si Divinus sit et perfectissi-
mus, r[ati]o e[st] q[ui]a q[ua]nto fuerit maior unitas inter p[ri]ncipiu[m] quo et t[ermi]nu[m] pro-
ductu[m], eo perfectior erit productio. p[ate]t q[ui]a perfectio productionis
oritur ex similitudine inter t[ermi]nu[m] productu[m] et p[ri]ncipiu[m] forale quo, sed
unitas identitatis maior et perfectior e[st] q[ua]m q[uae]cu[m]que alia. E[r]go n[on]
datur unitas identitatis inter p[ri]ncipiu[m] forale quo et t[ermi]nu[m] productu[m], in cu[ius] du-
bio maior erit perfectio productionis.

Haec evasio f[orm]ale p[ro]cedu-
nt in d[ivi]nis, s[ed] q[ui]a admitte[n]t gradus. Divinus n[on] aliquid p[er]tinet ad q[uo]d e[st] idem
sibi, nec potest ab illo auferri q[uo]d sibi essentiale e[st], et q[uo]d essentialiter
petit. Hinc e[st] q[uo]d in Deo grata, q[uae] petunt essentialiter distinctione[m],
sunt distinguenda [...] et grata sunt distinguenda identifica[n]tur,
q[uae] cu[m] identitate reali componi possunt. at qui producens, et produ-
ctus tales n[on] sunt, ut cu[m] identitate reali componi possunt, debent ergo
realiter distincta distingui. unde r[ati]o evasioni ita p[ate]t q[ui]a q[uo]
q[ua]nto fuerit maior unitas inter p[ri]ncipiu[m] q[uo]d et t[ermi]nu[m] productu[m] eo erit per-
fectior productio, q[ui]a perfectio productionis oritur ex similitudi-

distinctiē inter term productum et princip absolute producens, et unitas identitatis maior ē, perfectior quacumque alia, ut per se notum ē quod si daretur unitas identitatis inter princip quod actu producens et term productum, maior erit perfectio productionis, ergo relegenda ē distinctio realis inter princip quod perfectivum et divinum et term productum quamquam dici ea deberet admitti inter princip quod et term quia princip quod non est perfectivum et divinum.

Resp. ad argum. dicendum primo nullum esse inconveniens quod hoc argumento admittendam identitatem in Divinis inter princip quod et term productum, quod nulla ē ratio probans distinctionem realem princip quod a termino producto, quae similiter non probat distinctionem realem princip formalis quo ab eodem termino, ergo consimiliter in utroque principio astruenda ē, nimirum ex dictis ratio mea principalis originis in dependentia et relatio quae reperitur in utroque principio tam adaequato, quam inadaequato respectu termini. Deinde terminus ipse quae dicitur et ē term formalis productus respectu utriusque principii nec minus repugnat aliquid esse princip quo respectu cui repugnat esse princip quod, cum ergo hoc sine ratione distinctionis realis inter princip quod et term, ex eisdem probatur debere similem distinctionem intercedere inter term productum et princip formale [illegible] quo. Tertio quia non repugnat minus in Divinis quod detur distinctio realis actualis nisi inter producens et productum, quia repugnat quod detur producens et productum, ubi non datur distinctio realis actualis, atque princip quod quam princip quo ē vere et realiter producens, ergo utrique repugnat convenire, ubi non datur distinctio realis actualis, ergo etc.

Hoc magis ergo reportamus aliorum quorum ratio qui dicunt relationes personales pertinere ad ipsas productiones ratione filii, tam quam distinctionis, aut denotatus et similiter de relationibus patris et filii ratione productionis passivae. Sequitur abstrahamus modo

ab examine rei ipsius, videlicet quo pacto proveniat e ra-
tione conditiones et connotata, quod certe nolebat difficultates in-
volvit, pone in tota potentia generativa in filio quia intellectus per-
venit ad filium potentia seipsum generare, licet actu non genera-
re defectu conditionum, et connotati, sicut ignis re ipsa potentia produ-
cere ignem, quamvis actu non producat ex defectu conditionum, vel ap-
plicationis omnium ad passum: etenim conditiones non sunt ad actum
prime, sed ad actum secundum, ut omnibus connotetur. id a sequi probat quia
virtus generativa est intellectus, et hoc non minus est in filio quam
in Patre, ergo non minus filius quam Pater gaudet potentia generandi.
Rursus Pater aeternus potest generari, quamvis actu non ge-
neretur, quia sicut in filio non obstat identitas sui cum intellectu, ut pos-
set ab intellectu generari, sic non obstabit identitas Patris cum eodem
generativo, scilicet intellectu, quominus possit generari. Dicunt
alii relationem non obliquo afferri, quin tamen ex parte
connotatur potentiae patris producendi simul cum perfectione
absoluta. At hic nihil magis perficitur. Etenim hoc quidem afferri
in obliquo, vel significat relationem excludi a ratione virtutis pro-
ductivae, vel subjici conditionem talis virtutis productivae, vel sig-
nificat quod revera sunt virtutes productivae, et producens quam
ipsum minus principaliter afferant. Si dicas hoc pro-
batur veritas assertionis nostrae statuentis nihil absolutum esse pro-
pter proximas adaequate productivas ad intra. et deinde quod
nec inadaequate possit hoc munus praestare, satis superque
convincitur enitauvando argumenta hucusque facta, si quid dici
gitur in ex proxime illatis, sed sustineri non potest. quare
non est opus rationes hanc ulterius persequi. vide aliud
per Arriaga disputatione citata, ubi satis bene hunc dicendi modum
impugnat.

Sol

Sectio 7.a

Prius proximum quo productibus in Divinis nequit etiam partialiter homogeneè vel heterogeneè per aliquid absolutum distrui.

Directa huius assertionis probatio in difficultate colligitur ex hucusque late dictis disseminata: quam per perstringo breviter. Prima: quas usque nunc assignavimus virtutes productivas Divinas perfectionibus absolutis. Subintrans ex vi dictionis probatus est solas relationes personae producenti esse posse virtutes, sive proximas productivas ad intra in Divinis. Sic igitur arguo: sola relatio propria Patris potest esse virtus et potentia productiva verbi filii; ergo prius proximus productibus quo verbi filii nequit etiam partialiter in aliquo absoluto consistere. Consequentia bene deducitur. Antecedens probatur: sola relatio propria Patris distinguitur per realiter a filio; ergo sola haec esse potest virtus et potentia productiva verbi filii. Probo consequentiam: quod per quam productibus est Filii distinguitur realiter a filio: quia id vi cuius redditur formaliter productibus debet realiter a filio distingui: nam ideo Pater ut productibus filii distinguitur realiter a filio, quod in ejus productibus relativus est et ex inde requiritur terminus realiter distinctus: id est quo Pater redditur formaliter productibus est ejus relativus exigens terminum realiter distinctum: cumque hic nequeat etiam partialiter convenire praedicato absoluto, fit nullum praedicatum absolutum posse consistere prius quo.

Observat. quod per quam productibus est, in est omni productibus distinctum alterius distincti: ergo productibus refertur realiter ad terminum, cuius est productibus: cumque sit productibus filii refert realiter ad filium: atqui per sola relat. propria Patris.

reffert realiter ad filiu: ~~ergo in Patre sola relatio propria Patris refert realiter ad filiu~~: ergo in Patre sola relatio propria Patris potest esse virtus productiva filii. Probatur vero sumptio quod excludente a ratione virtutis productivae id quod est relatio propria personae producentis, ut excludat esse gratis absolutum etiam a ratione principii proximi quo inadaequati. Quia terminus productionis debet esse relativus et afferens distinctionem realem contra, ergo quodque contrahit a principio adaequato contra principio inadaequato, in utroque habebit ratione relativi, et exiget distinctionem realem, sicut terminus animalis petit rationem principii sentiendi in quo cumque inferiori, a quo contrahatur eius ratio terminus. Unde quia excludit per se a ratione relativi, manebit exclusum a ratione principii productivi, sive adaequati sive inadaequati. et sic quod apparent, nihil absolutum esse posse etiam partialiter homogeneum principium proximum quo productionis in Divinis quod ulterius roborabitur ex iis subiiciendis.

Quae magis ad sequendam opinionem in hac difficultate urgent est quod Deo totalis relativi secundum intimentem rationem principii quo indivisibiliter et heterogeneae inconiunctio ex perfectione absoluta et relativa ita ut nulli ex his perfectionibus divisive conveniat esse principium etiam partiale. et tunc coniuncto id indivisibiliter competat. Huius doctrinae ratio est, quia ratio principii productivi, vel influentis etiam partialiter petit realem actualem distinctionem a termino. Aliqui tamen debent hoc duo, nempe constituere principium quo, et influere seu producere principii quo. Ipsi afferentes, inquiunt, nec petit distinctionem actualem a termino. bene tamen ipsum. unde hoc quod est constituere principium quo bene potest convenire grato absolutae et relativae et relativo etiam divisive; ceterum influere productionem adiacere solum competit coniuncto ex utroque resultanti, et id indivisibiliter, et non aliter. hinc considerari videntur utrumque per facta

factioni compositi. Quare nequaquam alius asserit, partem absolutam constituere partem quo, quia ad hoc non requirit distinctionem, et cum alius asserit, primum quod dicere realem distinctionem a toto, et praeterea partem absolutam non esse etiam partialiter partem quo si divisibiliter sumatur, quia hoc partem sub conceptu pro ductibus solet competere indivisibiliter coniunctio ex relatione, et intellectus indivisibiliter, in quo, et heterogeneae.

Ceterum ut verum fatear, haec doctrina, quo magis speciosa videtur, eo minus continet veritatis. placuit praeterea speciatim illam notare, ut ex inde nobis robur accrescat solutionis, quod ut praestem, noto partem, secundum hanc celebri nimis inhiti sententiam, neque dicere partes integrantes corporis humani neque non esse partialiter corpus, seu compositum corporeum, et partes essentiales hominis neque non esse partialiter hominem, seu compositum humanum; imo si addas exemplum de numero denario neque dicere quamlibet unitatem non esse partialiter numerum denarium est certe verborum aufugium, et ad quaestionem mere vocalem difficultatem reducere, neque esse partialiter corpus humanum, vel hominem, aut humanum compositum et similiter denarium numerum, nihil aliud est quam esse partem corporis, compositi vel denarii; et evidens est brachium verbi gratia esse partem corporis, et neque esse partem compositi et unitatem esse partem denarii, ergo non est cur brachium non dicatur partialiter corpus, neque partialiter compositum, et unitas partialiter denarium, si dicas hanc esse locutionem impropriam, in primis fateri licet esse de locutione, ut ostendo. Deinde quid est sive vel proficit impropria locutio ad rem propositam.

Itaque non necesse in hac propositione materia est partialiter compositum verbi gratia et idem dicto de reliquis, vocem illam partialiter esse particulam diminuentem et restringentem et si libet placet, in hoc sensu limitare propriam significationem vocis, veluti cum dicitur homo pictus terminus

et restringit signatum proprium vocis hō quatenus videlicet illa parti-
cula partialiter facit quod terminus ille non supponat in propositio-
ne pro toto quod significat in suppositione copulativa. Unde quando ille
compositus absolute sumptus significat indivisibiliter, et similiter
per additionem particulae partialiter non significat indivisibi-
liter, et absolute de se et [illegible] autem soli [illegible] quod terminus compositus
et quicumque alius, qui sit suppositionis copulativae, pro tamquam absolu-
te non potest verificari de partibus dividue, non tamen [illegible]
[illegible] potest verificari etiam de partibus dividue, si addatur particu-
la partialiter, per quam aufertur significatio copulativa. quod enim
necesse est, hanc esse veram propositionem, manus est pars compositi? nemo sane
dicet si ex mente proferenti dicatur quod valeat ergo hoc manus partia-
liter compositum non erit minus vera quamquam sit de manu, vel [illegible]
[illegible] proprietate loquutionum. Sed ne [illegible] vocibus, etiam si in exem-
plis dictis verum habeatur, quod eiusmodi termini non possint verificari de par-
tibus dividue, etiam cum addito illo partialiter, ut licet non sit verum
quod manus sit partialiter homo vel compositum; nihil adhuc efficit
ad rem praesentem. et ratio est: quia terminus compositus ideo nequit veri-
ficari de parte, quia habet significationem et suppositionem copulativam,
quatenus significat per totalitatem, et ideo cum homo quam nulli [illegible]
sensu possit convenire. ceterum termini in flexione productionis et [illegible]
[illegible], quos unusquisque dixit quod habeant significationem copulativam
et denotent totalitatem et coniunctionem eorum quae simul concurrunt
ad productionem. gratis profecto id et sine fundamento [illegible]
unde nulla est paritas ab exemplis assumptis, ad rem in [illegible]
sumptis, et consequenter si de paternitate et intellectione [illegible]
[illegible] ad quam proprium in flexibus, sicut dicitur de paternitate quod [illegible]
[illegible] et producat simul cum intellectu verificabitur etiam de [illegible]

seorsim; imo et de intelect, quod habeat virtutem influendi ex se cum eius tamen virtus non hauriatur ex ipsa coniunctione: ergo quo ad hanc partem quod dicitur cum veritate de toto coniuncto adequate, dicetur etiam partialiter cum veritate de qualibet parte.

Haec videlicet communia probat mihi manifeste et tota ratio discriminis precedentis, quod voces iste influere virtus producens non sunt voces ex se significantes copulative, et indivisibiliter, sicut voces compositum, decem et totaliter, et alii: neque evidens est, quod in aliis causis et principiis pertinet adequate, et copulative, de toto principio adequato et pertinet inadequate et partialiter de quolibet principio inadequato, seu [illegible] principio. infero. ergo voces ipse, non repugnat applicari, et predicari cum veritate, cuilibet parti divisibiliter. rursus ut ad rem presentem accedamus ratione subiecti, seu principii Divini, quod dicitur per se et relatio propria Patris et intelectus non repugnat, quod verificetur de qualibet parte seorsim: ergo re ipsa potest verificari. assumptum hoc probatur quod intellectio vel distinguendo principium adequatum filiationi influit et dat esse formaliter filiationi; sed non ita influit in filiationem, ut preter eum nihil aliud influat: neque preter eum intelectus, dat etiam relatio propria Patris, quia distinguendo principium adequatum etiam influit formaliter et dat esse filiationi: ergo non repugnat ex parte principii, quod vox influit verificetur de qualibet parte.

Ex hinc efficaciter refellitur hec assumptio 2°. neque implicatio terminorum est, quod principium proximum quo formaliter producitur filius vel claudat relationem propriam Patris, et quod hec relatio propria Patris non sit principium proximum ut quo producitur filius etiam si sumatur divisibiliter ab intelectu. Sed vere et sic accepto est principium proximum et consequenter implicat in terminis ista distinctio in indivisibili, et potero genera principii formalis quo. probatur antecedens. perfectio illa, que divisibiliter sumpta ab intelectu est realiter relatio propria Patris, et sic est distincta realiter a filio, et eatenus

distinguitur realiter a Filio quatenus est virtus productiva, seu vere producens filium; ergo si divisibe sumpta ab intellectu essentiali sit realiter a filio distincta ut revera est, etiam divisibe sumpta erit prius productiva saltem partialiter. unde terminus implicatio est, si dicas, relatio paternitatis Patris divisibe sumpta ab intellectu est realiter distincta a filio et quod sit divisibe sumpta non sit saltem partialis virtus productiva filii.

Quod autem relatio paternitatis Patris eatenus sit realiter a filio distincta, quatenus virtus productiva, aut virtus producens filium ex eo probatur quod nulla perfectio distinguitur in Divinis realiter ab alia nisi perfectio, quae distinguitur habet oppositionem cum illa a qua distinguitur; at nulla perfectio Divina habet cum alia oppositionem, praeter oppositionem producentis et producti, aut productivi et productibilis, ut est sententia communissima Theologorum etc. ergo si relatio paternitatis Patris etiam sumpta divisibe ab intellectu essentiali, sit realiter distincta a filio, necesse est, quod etiam sumpta divisibe ab intellectu essentiali habeat oppositionem cum filio quatenus divisibe sumpta sit virtus saltem partialiter productiva filii. Confirmatur non quatenus ex relatione paternitatis et intellectu sumptus indivisibiliter, ideo est realiter a filio distinctus, quia includit relationem paternitatis Patris quae ex se, et ex sua ratione formali est realiter distincta a filio. Ergo ex se habet haec perfectio distinguitur oppositionem cum filio, cum quae nulla sit alia oppositio inter divinas ~~relat~~ perfectiones nisi producentis, et producti aut productivi, et productibilis id quod relatio paternitatis Patris ex sua ratione formali dicat oppositionem cum filio, et consequenter, quod sit virtus productiva.

Refelitur 2° doctrina haec. non implicatio terminorum est, quod ulla perfectio Divina constituat prius quo formaliter productivus, et quod non distinguitur realiter a termino producto quod non distinguitur realiter a termino producto nec potest distingui: ergo non constituit nec potest constituere prius quo formaliter productivus. maior probatur. id quod constituit prius quo eatenus

cōstituit, qui aliqȝ vere, et realiter influit, et producit; at n̄ potest influere, nisi in terminū realiter distinctū: ergo nequit cōstituere principiū quo nisi id, quod vere et realiter distinguitur à termino producto. ergo terminorū implicatio ē, quod intellectio cōstituat principiū quo, et n̄ distinguatur à termino producto realiter. maior ultimi discursus videtur certa: nā qui cōstituere

pro particip parte rōē formalis cōstituendi, id ē quod cōstituit principiū quo productionis debet particip pare formalis producendi, et consequenter debet influere, et producere. quare si cōstituit intellectio principiū quo, necessariū ē, quod influat, et producat, et consequenter, necessariū ē, quod participet formalis realiter inclusus in cōceptu productivo et influxivo quod cōceptus iste includit realē distinctionē et oppositionē cū termino, ut ipsi adversarii fatentur: ergo etc.

Denique ut cōstructio doctrinae huius rōē à priori clarissime reffellatur, advertendum ē, id quod nemini potest ēē dubiū, nempe n̄ sufficere, quod terminus productus indivisibiliter procedat ab intellectu et reali simul cū relatione, propria pro illi advertendum id quod hic ut docet, scilicet rōē principii cōpetere cōiunctio resultanti ex hac duplici perfectione indivisibiliter, ita ut neutri divisiō potest etiā partialiter cōpetere. hoc advertentia mihi ē ita manifesta, ut censeā neminē posse de ea dubitare: nā quicumque alius effectus creatus procedens à duplici causa sive per se sive per accidens subordinata hoc principiū habet nempe indivisibiliter ab utraque procedere: nec tamen qui quis dixerit, hoc sufficere, ut quoties effectus creatus producitur à duplici causa, neutra earū possit divisibiliter denominari causa partiali, et inadequata rū talis effectus. ut ergo hic ratio principii partiali, et inadequati denegetur divinis perfectionibus divisibiliter n̄ sufficit, quod ab illis procedat indivisibiliter a certo principio; at aliquis alius titulus necessario debet assignari, ob quem illis hoc specialiter cōpetat.

Hinc

Atini sit, qd si nullus sit assignabilis titulus pro hoc speciali con-
stituendo in perfectionibus Diuinis, ab illis sit amouendus, sicut
amouetur a causis creatis simul concurrentibus ad eundem effectum, ergo si
ab aliis illis talis effectus indiuisibiliter procedat. quod pro nullus talis
titulus sit assignabilis hac ratione a priori suadetur: nullus totus co-
lescens ex multiplici, vel ex duplici perfectione, siue physice, siue
metaphysice potest habere praedicatum aliquod (si exigat praedicatum
integritatis, adaequationis et totalitatis, aut praedicatum in totalitatis
coniunctione, seu adaequatione fundatum.) quod illis conueniat formaliter
vel ratione sui partibus distributiue, aut diuisiue, vel ratione alicuius
partis diuisiue, vel nisi praedicatum sit diuisiue, resultans quasi
partialiter ex una perfectione et partialiter ex alia. appono exempla,
ut huius maxime sumptus sensus habeat prae oculis, et eo
magis percipiat veritas exinde per legitimum discursum
inferenda.

Totius resultanti ex materia et forma unitis competit esse
creatum ratione sui partibus distributiue, seu diuisiue, quibus competit esse
creatum. toti resultanti ex anima rali, et materia unitis competit esse
generatum, quamuis anima et materia producantur per creationem,
tamen unio quae pars est huius totius generatur et ratione illius
communicat toti hoc praedicatum et dicitur esse generatum. toti resultanti
ex potentia vitali et habitu supernaturali competit esse vita superna-
turalis in actu 1°, siue principium vitale supernaturale in actu pro-
ximo. denominatio vero haec vitae supernaturalis quasi diuisiue, et
partis, partis quae resultat ex potentia vitali, partis ex habitu
supernaturali, et ex his communicatur toti coniuncto, similiter pro-
cedit currendo per quaecumque alia composita, vel quasi composita,
reperies quod quaecumque praedicatum, quod conuenit toti praeter totalitatem, aut
id quod in ipsa totalitate fundatur, conuenire partibus ipsius totius
diuisiue sumptis, aut alicui saltem illarum.

Huic praemisso ma-

His praemissis maior subiungo nunc minor hanc: At est prius quo formaliter productibus non est gratus totalitatis, aut coniunctioni compulativus neque in tali totalitate aut coniunctione fundatus; in totalitate inquam, quae resultat ex intellectu actuali et relatione paterna, quae sibi convenire debet convenire toti, vel ratione alicuius partis distributive vel saltem ratione alicuius divisive. Minor haec ita clara est ut probatione non egeat et sola bene deducit. Maior probatur et simul explicatur illius mediata in ipso exemplo, de quo agimus videlicet, in coniuncto resultante ex intellectu et paternitate. Intellectio Divina non habet ex se et ex speciali sua ratione formali quod sit virtus potens producere terminum: ergo si solus illi superaddatur relatio propria Patri re vera solus addit id quod haec relatio Patri dicit, et habet ex se et ex sua speciali ratione formali non dicat eam virtutem potentem producere terminum, ex coniunctione cum illa non superveniet intellectioni quod sit virtus potens producere terminum. Omnia liquent.

Tunc sic: Ad coniunctus ex hac duplici perfectione solus dicit coniunctus seu totus aggregatus earum gratuitus, quae reperiuntur in singulis perfectionibus et quae habet unaquaeque illarum ex se et ex speciali sua ratione formali habere. Ergo cum supponatur nulla ex his perfectionibus ex se et ex sua ratione formali habere quod sit virtus potens producere terminum aliquem de ducere perfecte, neque coniunctus seu totus ex illis coalescens habere quod sit virtus potens producere terminum aliquem. Nullus ergo potest reducere gratus in toto quod illi non conveniat ratione suarum partium modo superius explicato. Confirmatur: quia coniunctus ex duplici perfectione solus addit supra quamlibet perfectionem divisive, alteram aliam perfectionem quam includit: ergo supra gratia unius perfectionis solus potest addere gratia, quae dicit alia altera perfectio, quam includit, et solus habebit eam totus seu coniunctus quod datur ex tali duplici perfectione.

Confirmatur ulterius quod demus coniunctus ex intellectu et paternitate Divina dicere hoc

hoc prædicatum, si dicatur esse virtus productiva, quod prædicatum non dicit aliquam ex perfectionibus divisive. Sequitur inde quod tale totum, seu coniunctum dictum ab utraque perfectione divisive, dicatur aliquid positive dictum ab intellectu et paternitate divisive et a coniuncto seu collectione utriusque, sit intellectio, quod virtus hæc productiva aliquid positivum est. Quamquam virtus hæc productiva neque est intellectio, aut prædicatum proprium intellectionis, neque paternitas, aut prædicatum contentum in paternitate, et consequenter non est prædicatum coniuncti, aut contentum in coniuncto: nam ut probatum est, coniunctum supra quamlibet perfectionem divisive et illius prædicata, solum addit alteram perfectionem quam includit et talis alterius perfectionis prædicata; ergo coniunctum hoc dicit aliquid positive dictum ab intellectu et paternitate divisive et a coniuncto seu collectione utriusque: ergo re vera implicat contradictionem dicere quod illud, seu coniunctum solum consurgere ex illis duabus perfectionibus, et solum illas duas perfectiones includere, et insuper asserere dicere prædicatum positivum virtutis productivæ quod in illis non continetur, si quidem continetur per hoc prædicatum positivum virtutis productivæ quæ dicit.

Ad cuius notare vim est, considerandum esse in obiectis nihil convenire rebus ex eo quod accipiantur collective, vel divisive sit, nam modus accipiendi, vel significandi prædicata rei vel [illegible] collective vel divisive pertinent ad nostrum intellectum, cuius consideratio et operatio est adunare, vel coniungere plura, vel unum dividere in ordine ad veritatis suarum prædicationum, quæ considerationes, et operationes cum sint cognitiones nihil præstare possunt in obiecto, præter hoc quod ipsa denominare cognita, et talis vel talis cognita. Ex eo quod intellectio, et paternitas accipiantur simul, vel divisive nequit convenire virtus productiva, quæ vere quid positivum est et obiectivum. Nam omne quod hoc, vel illo modo accipiatur, et significatur, absolute non potest [illegible], aut super addi prædicatum, quod est prorsus independens ab operationibus. Unde tamen si independenter [illegible] simultate [illegible]

significant ab intu, si habeant virtutes productivas, sane nec illas habebunt post operationes intus, modo accipiant simul, modo accipiant divisibe.

Sectio 8a

Aliqua argumenta satisfit ex iis, quae contra praecedentes conclusiones opponuntur.

Obiicit 1o ex prima rõe dubitandi sect. 1. opposita. relationes Divinae ex nullo ipsarum conceptu possunt esse principium proximum quo productionis Divinarum processionum, etiam partialiter. ergo multo minus possunt esse principium proximum quo productionis adaequate processionum. ant. probat: quia neque conceptus subsistentiae neque conceptus relationis est operationibus, ut ex creatis colligitur: ergo cum hi duo soli conceptus reluceant in relationibus Divinis, fit quod ex nullo illarum conceptu possint esse principium productionis quo nec adaequate nec inadaequate. nam cui non competit esse operationis, non competit esse principium; cui vero non competit esse principium nec potest esse principium adaequatum, nec inadaequatum. Restat ergo quod solum formalis absolutum sit principium quo productionis in Divinis, cum a parte filii nihil aliud absolutum esse possit principium productionis nisi essentialis intellectio, et a parte Spiritus Sancti nihil absolutum nisi amor essentialis; fit, quod ratio principii proximi productionis quo formaliter adaequate consistat in his perfectionibus absolutis, et non in perfectionibus relativis. Unde relationes Divinae neque partialiter sunt principium quo productionis Divinarum processionum.

Respondendo ant., ad probationem quod quid sit de rebus creatis, an videlicet id quod est relatio et subsistentia sit operationis aut productionis, vel non, in Deo tamen necessario dicendum est, relationes esse productionis supponendo ut supponi debet, in Deo dari veras et reales productiones. ratio est: quia nihil aliud datur in Deo realiter ante intus distinctum praeter relationes personae producentis, et personae productae: cum autem intercedere necessario debeat realis distinctio inter virtutem productivam seu actu producentem et terminum producibilem seu ~~actu~~ actu productum

ut sahi probatum est: manifeste sequitur, nihil aliud posse participare rationem principii seu virtutis productivae, praeter id quod est proprium personae producentis, distinctum quae a persona producta. cum itaque relationes Divinae etiam subsistentes sint adaequata ratio distinctionis realis actualis et ratio formalis incommunicabilitatis, quia incommunicabilitas, et distinctio convenit ex ratione producentis, et producti. necessario fatendum est, relationes Divinas esse productiones, et consequenter eas esse virtutes, et principia producendi.

Obiicies 2º: non sunt multiplicanda principia processionum Divinarum sine urgenti fundamento. sed principium quo productivum verbi dicitur necessario intellectus, et principium quo Spiritus Sancti dicitur necessario amor: ergo in his perfectionibus absolutis et non in proprietatibus relativis debet consistere ratio principii quo productivi per se. probatur minor, quia ad id quod afferri debet perfectio personalis, ut sit principium producens distinctum a producto sufficienter praestari potest, si eius minima perfectio afferatur in obliquo: ergo principium productivum solum affert in recto perfectionem absolutam. et de illo sola praedicatur. minor primi syllogismi probatur: quia processio verbi est formalissime dictio; et processio Spiritus Sancti est formalissime amatio: ergo principium primum quo sunt intellectus et amor, quibus verbum producatur per intellectum et Spiritus Sanctus per voluntatem. confirmatur: quia ex processionibus Divinis altera est per intellectum, et altera per voluntatem: est autem inintelligibile, quo pacto altera sit per intellectum, et altera per voluntatem, nisi principium quo productivum unius sit intellectio et alterius amor: ergo necessario tenendum est in his perfectionibus absolutis consistere formaliter rationem principii productivi quo.

Adversarius in primis retorquet: supponit enim utramque perfectionem relativam videlicet, et absolutam venire debere ex parte principii producentis et deinde conatur, solam perfectionem absolutam venire in recto, relativam in obliquo, quod non est opus, quod utraque afferatur in recto et praeterea vult quod sola perfectio absoluta sit princi-

quo, q sine fundamento assumi multiplicanda princ. dico quod supponit, nempe utraque perfectio debere venire ex parte princ. producenti. dico insuper sufficere, quod alia veniat in recto, et altera in obliquo. Rogo me, quare non sufficiet quod veniat in recto perfectio relativa, et quod veniat in obliquo perfectio absoluta. enim non minus requirit munus diligendi ex parte princ. quam munus dicendi; verum si ergo ad diligendum et dicendum sufficit quod intellectio afferat in recto, et relatio in obliquo, quare ad dicendum et diligendum non sufficiet quod afferat in obliquo intellectio, et quod afferat in recto relatio. et consequenter quod in sola relatione colocet ratio princ. quo producendi, ne multiplicent princ. sine urgenti fundamento.

Contra P. Molina quaest. 27 art. 3 disp.
4. licet productio verbi sit formaliter dictio et processio Spiritus Sancti sit formaliter amatio non tamen esse opus quod intellectio sit princ. quo productivum verbi et ideo dicendum est de volit. respectu Spiritus Sancti. nam eatenus productio verbi est formaliter dictio quatenus est formaliter productio verbi. dicitur ergo et est formaliter productio verbi quod terminus producti attentus est id quod ex vi productionis habet esse verbum. ut terminus productus sit ex vi suae productionis verbum, non est opus quod intellectio gerat munus princ. quo producendi respectu illius, sed quod ex sua propria ratione id habeat. ad confirmationem Resp. idem P. Molina etiamsi sola perfectio relativa sit princ. quo productivum respectu verbi, optime salvari quod illius processio sit per intellectum, et idem dicendum esse de processione Spiritus Sancti per voluntatem quamvis volitio non sit princ. quo productivum illius. ratio est quia filius per intellectum procedat, satis est quod perfectio propria Patris conveniat illi, ut intellectualis est: ex eo ergo quod perfectio propria Patris, quae princ. quo productivum est respectu Filii debeat esse ut intellectiva est, salvatur quod Filius per intellectum procedat.

Ita Rds Pater Molina ex cuius doctrina in re praesenti solum colligimus, quod bene possit intelligi processiones Divinas per intellectum, et voluntatem, hoc est productionem verbi esse formaliter dictionem et processionem Spiritus Sancti esse formaliter amationem, absque eo, quod intellectio sit principium quo productionis verbi, et volitio sit principium quo productionis Spiritus Sancti. quod modo satis est. probatur et confirmatur licet aliqua de aliis nobis sit exponendis titulis, ob quos verbum ex vi talis pertinet ad intellectum et 3a persona ex vi talis pertinet ad voluntatem - unde tandem liquido constabit quare altera processio sit per intellectum et altera per voluntatem. in forma Respondeo ad argumentum, dato maiori, negando minorem, ad probationem dato antecedente, negatur consequentia. ad confirmationem dicta maiori negabitur minor. nam ut ex superiori doctrina constat satis bene et satis clare percipitur, quo modo ex processionibus Divinis alia pertineat ad intellectum, et altera ad voluntatem quamvis vel intellectus, et voluntas vel intellectio, et volitio non gerant munus principii quo productivi Divinarum processionum

Obiicitur 3o. si Paternitas esset principium quo processionis verbi, Paternitas esset simpliciter perfectior filiatione. hoc implicat: ergo quod Paternitas sit principium quo processionis verbi. ergo implicat absolute quod perfectio ~~absoluta~~ relativa sit principium quo productivum alicuius processionis. maior probatur, quod hoc ipso quod principium quo non sit eiusdem rationis cum producto debet illud virtualiter continere et eminenter esse perfectius illo; at Paternitas non est eiusdem rationis cum filiatione. ergo si supponatur esse principium quo filiationis, debet illam virtualiter continere et eminenter ~~esse perfectius~~ erit absolute perfectior filiatione. Confirmatur: quod in Divinis nihil filiatione producitur. ergo si Paternitate producitur in Divinis, Paternitas erit simpliciter filiatione perfectior. - Ad argumentum in primis Respondeo me non videre, quo modo ex continentia virtuali termini producti in virtute producente colligatur

prius esse debere absolute perfectius termino producto, cui postius asserat communiter quaelibet terminus esse perfectior virtute continens tantum virtualiter in illa. Sic formae quae perficit rarius Thomistae dicunt virtualiter continere in vi de cuius potentia educuntur; sicut et effectus substantialis quae perfectior est quolibet accidenti dicitur virtualiter continens accidentis a quo provenit terrae sicut ac.

Sed quod dicitur de hac virtuali continentia, melior assumptio negari debere absolute, neque in Divinis eam perfectionem esse producentis prae producto; nec meliora arguunt perfectionem in persona producta hanc quae est esse productam, quam in persona producente hoc quod est esse producentem, quippe potentia tam producere quam produci claudit ordinem passionis ad aliquo Divino. Et licet haec opposito posset efficere rationem perfectionis simpliciter simpliciter, ut suo loco dicamus; neque tamen efficere quominus Paternitas non sit absolute perfectior filiatione producens, quia non sit eiusdem rationis cum filiatione, et aliunde contineat virtualiter filiationem, hoc est sit verus productiva et prius quo productivus filiationis ad relationem dato anti, neque per vim, praeterea eiusdem rationis, de quo clarius et melius constabit infra quod de terminis initiamus de perfectionibus relativis, ~~et dicemus~~ utrum dicant perfectionem et quid.

Obiicies 4°. Si Deus per impossibile communicaret alium Deum, Deitas esset prius quam talis productionis, et non relatio; ergo modo Deitas et non relatio est prius productus Divinarum personarum. Consequentia probatur: quod Deitas in eo solum differt modo a Deitate illius supponitur quod hinc communicaretur per multiplicationem realem cum termino producto; quippe produceret Deus alium Deum, sicut homo producit alium hominem per realem multiplicationem naturae. Unde consequenter esset Deitas imperfecta modo, ac se communicat per identitatem termino producto, servata unitate singulari et summe perfecta; et ex eo quod Deitas se communicet termino producto servata unitate singulari, non debet carere ratione prius productionis

utrumque quas haberet in illa suppositione impossibili: ergo gaudet maiori
virtute productiva quam quas in illa suppositione haberet. Probatur minor: nam id quod
est perfectionis in productivo, nequit ab illo auferre virtutem productivam productibilis
quod: atqui quod se communicet Deitas servata unitate numerica
in termino producto est perfectionis in productivo: ergo nequit ab illo au-
ferre virtutem productivam quas in alia suppositione haberet.

Haec
omisso antecedente recurrendo ad probationem datam maiori, negatur minor
cuius probatio claritatis gratia distinguenda est: quod est perfectionis
simpliciter simplicis in productivo nequit ab illo auferre virtutem productivam
quam non maius, quod est perfectionis in alio genere in productivo produc-
tibilis nequit ab illo auferre virtutem productivam quam dicendo maius. Itaque
quod Pater se communicet servata identitate numerica in termino produ-
cto est perfectio simpliciter simplex, vel illius argumentum: huiusmodi
autem generis perfectio nequit sortiri virtutem productivam quam in Divinis
non est, quia quamlibet perfectio simpliciter simplex est commu-
nis et nullius dicitur opponens cum aliquo Divino; Pater vero quo
est virtute tali dicitur opponens cum termino, a quo petit realiter
distingui. Esset in suppositione impossibili quod Deus alium Deum producere
[illegible] Deitate, quod sit communis per identitatem cum termino et per ...
illa oppositione cum eodem termino: quod mirum, quod hinc habeat virtutem productivam
quam virtute distinctionis, non vero habet virtutem productivam quam: quia ut communicatio
[illegible] perfectionis in quo reperitur dicit identitatem cum illis.

Obiicitur: virtus
spirativa generationi qua producitur verbum est aliquid absolutum: ergo Pater
proximum quo producitur verbum est aliquid absolutum, contra tenentem oppositum
[illegible] hic a nobis inculcata, quia nimis [illegible] magis debet
distingui virtus est productivo quam Pater est termino. Antecedens probatur: quod spirativa virtus
generationis est id quod simpliciter perfectius est in termino et per gen-
erationem habetur; atqui Deitas est simpliciter perfectior omnibus
quae verbum habet per generationem: ergo Deitas est virtus spirativa

gener-

generationis qua producitur verbum. Sed Deitas est quid absolutum, et terminus formalis est absolutum. Respondeo nego antecedentem maiorem, quia falsissima est, ut evidenter cernitur in generatione hominis. Etenim in homine per generationem producto non est dubium, quod anima sit perfectio ceteris aliis quae reperiuntur in homine, hoc tamen non est terminus formalis generationis, qua generatur homo, aliud ita quae est forma, vel quasi forma in supposito producto. Aliud est terminus formalis actionis producentis: Deitas ergo non est terminus formalis actionis productionis, nec producitur: unde nec terminat actionem, licet aliquo modo nominari possit forma vel quasi forma suppositi producti per generationem. Rursus quamvis Deitas sit perfectio communicata filio vi generationis, esse tamen dicitur terminus communicationis, quia formaliter non terminat actionem, nisi id, quod producitur immediate.

Obicies 6°. Si perfectio relativa esset prius quo remotum utriusque processionis Divinae, prima processio non differret a 2a; hoc est falsum: ergo et illud unde infertur. Sequella probatur: quia in eo differt prima processio a 2a, quod haec est libera et illa naturalis; atqui si perfectio relativa sit prius quo remotum utriusque processionis, erit utraque naturalis et non libera, ergo etc. Haec minor probatur: quia quaelibet relatio respicit suum terminum naturaliter et non libere. Unde in respiciendo suum correlativum omnes perfectiones relativae sunt equales: ergo si perfectio relativa sit prius quo remotum utriusque processionis erit utraque naturalis, et neutra libera. Respondeo ergo prius productibus quo utriusque processionis in solo praedicato relativo consistere. Per 1um plurium theologorum absurdum reputari, quod aliqua processio ad intra sit libera. Unde non erit inconveniens admittere, quod utraque relatio respiciat suum terminum naturaliter et neutra libere: consequenter quae non est discrimen quoad hoc inter 1am et 2am processionem. Si quis autem hoc dicat nihil contra sanam et bonam doctrinam affirmabit.

Relinquitur

Melius ergo dicendum aliud esse quod terminus producatur libere a principio ~~et aliud longe~~ et quod libere respiciat a principio: nec est implicatio terminorum quod principium respiciat necessario terminum, ut libere producendum: neque quod libere ponatur terminus, arguit contingentiam, aut indifferentiam in positione ipsius termini: quod autem terminus respiciat necessario est principio, arguit principium ex se, et intrinsece respicere terminum. unde bene possunt coherere haec duo, nempe quod principium respiciat naturaliter et necessario terminum et quod terminus libere ponendus sit: imo de facto hac ratione respiciat omnipotentia creaturas libere ponendas: nam ratio omnipotentiae ad creaturas est ipsa entitas omnipotentiae, quae necessaria est, tam in existendo, quam in respiciendo, cum tamen creaturae libere ponantur, et producantur a Deo. Generaliter ergo non infertur ex argumento hoc quod omne principium in Divinis et ratione gravissima relationis sit naturale in producendo.

Sectio 9.a

Argumenta difficiliora solutione ponantur.

Graviora sunt, quae restant nobis argumenta solvenda: quorum ~~nos~~ ex variis absurdis conflatur, quae videntur ex nostra sententia manifeste deduci: nam primo quod opponitur communi sensui, et doctrinae Patrum apud quos dicitur esse videtur sententia, quod essentia Divina influat ut quo in filium. sufficiat pro omnibus unus, qui ex mente omnium et eorum quasi nomine locutus videtur, id est Joannes Theologus in Julio Florentino sectione 28 ubi sic habet. Dixi Patrem per filium ex se, atque ex essentia sua subita generari, idem significari ita tamen ut persona sit producens et generans, principium autem quo generat, idem quod solum est communicabile. Persona generationis principium est, et suppositum quod dicitur significat, essentia vero substantia quae eius est, id realiter est, non quod generat, sed est principium, quo generatio fit.

Ubi ad hoc explendum exemplo hominis ~~...~~ sectione 29 Paragrafo exemplum ponit verba haec, quae

Per Illontoia peculiariter vult notari: Patri vero subita principium est per quod generat. Per quod quae per generationem filio tradit atque communicat. Per quae eadem in paragrapho in genere, et ait. Hoc subitam, ut ita dixerim, absolute, simpliciter que consideratam quae generandi potestas est, principium est quo vel per quod, quod quidem Pater filio communicat. ac denique hoc principium ex ponens, et amplians ad productionem spirationis concludit advertens: hanc doctrinam Patres omnes tradiderant orationes hos exponentes, filius est ex subita Patris, et Spiritus Sanctus ex Patris, filii que subita. propter quae ultima verba dixi. Joannes Theus olim aliorum quasi no mine fuisse loquutum; quia propter hoc, etiam allegans nostrum Sancti est quam doctrinam Patrum asserentium, filius est ex subita Patris, et Spiritus Sanctus ex subita Patris et filii. Sic Augustinus, Cyrillus, Nazianzenus et alii.

Respondeo cum Balentia principium quo, ibi sumi pro eodem ac ex quo etiam principium ex quo apud nos idem ac principium quod quatenus quod dicit principium quo esse eius quod quod nos. Non autem in sensu in quo nos sumimus principium quo vel dicitur respective absolutum esse principium communicabile in eadem productionibus neque est communicabum. Ita explicavit Pr. Joannes.

Et quidem hoc Spiritus Sanctus et non lebe absurdum est contra nostrum quod quod est contra communi sententiae. Si ex eo quod sola relatio Patris quae est Patri, aut intellectio sit principium quo productionis filii, sequitur quod productio filii non sit univoca, non sit vitalis, et quod non sit generatio hoc autem non sonat fidei; ergo recognoscamur hoc asserere, tenendum est principium quo productionis filii esse quidem etiam, aut intellectionem et non relationem Patris. Sequella probatur per partes, quarum prima est, quod productio filii non sit univoca: quia productio univoca petit ex se quod principium illius influens ut quo, sit eiusdem speciei cum termino producto ut manifestum fit inductione facta per omnes productiones, quae communiter censentur univocae, ut in productionibus hominis ab homine, equi ab equo et similibus. praeterque quod ex hoc solo capite discriminatur productio univoca ab ea quae talis non est, sed relatio propria Patris non est eiusdem speciei cum relatione filii; paternitas enim ab illa distinguitur

quasi speciei; colligit ergo bene quod si sola relatio Patris sit
princ[ipi]um quo productionis Filii, eadem erit univoca.

Deinde probat sequi
quod non sit vitalis; quia relatio propria Patris non est vitalis ex se: ergo terminus
ille, qui procedit a tali relatione tamquam a principio adaequate influente
non poterit vitaliter procedere; consequenter quae nec productio vi cuius
procedit erit vitalis: ergo etc. Denique quod illa productio non sit genera-
tio, si sola relatio Patris sit principium quo probat, quia ex dictis
quod si non esset vitalis et univoca, non esset generatio huiusmodi pro-
ductio: tum etiam quod ex conceptu generationis substantialis viventium
exigit, quod communicet termino producto saltem speciem, sed quod est virtus
principalis generandi, et quod etiam illud idem numero substantiales
perfectionis ~~[illegible]~~ quod est in generante, saltem aliquid sui communicetur
genito: atqui relatio propria Patris neque speciem neque quam
aliquid sui potest communicari termino producto per productionem ab illo
procedentem, tamquam a principio quo adaequato; neque ergo esse principium
quo productionis Filii. adde hanc productionem non fore in simi-
litudinem naturae, quia similitudo naturae sumitur ex eo quod principium
influens ut quo sit ipsa natura, et quod communicet termino producto:
cum ergo haec salvari non possint, si sola relatio sit principium quo
sequitur ex inde, quod productio Filii non esset generatio vitalis
ergo etc.

Ad argumentum in universum Respondeo, nihil eorum quae ostendit
deduci ex nostra sententia ut patebit ad singula descendendo. primo
vero quoniam Joannes Theus aliorum Sanctorum Patrum quasi nominem
loquitur, ut eorum doctrinam salvam teneat, qua dicunt, Filium Dei
esse ex substantia Patris, et Spiritum Sanctum esse ex substantia Patris et Filii; dico Di-
vi P[atre]s Ecclesiae, et ipsius Joannis Thei, dicere eorum sententia his orationibus

orationib9 contentis defendit, nullatenus affirmare, qd essa Diña sit priu quo producibus vñ Divinarum processionum, et sunt tantum Ex duob9 velle, scilicet vel qd essa Diña sit radicaliter aut virtualiter priu quo productibus, quatenus est radix relationum, et inde debet Diña radicaliter, seu virtualiter habere quod formaliter in relationib9 reperit, vel si velit qd essa sit priu e x quo sunt processiones, formaliter, et videt convenientius, eatenus vero potest essentia Diña esse, vel dici priu ex quo sunt personae productae, quatenus sibi communicat, ipsa illa numero natura, quae est primum, aut producenti, cum quo tamen optime stat, qd priu quo producibus realiter sit tota perfectio relativa. ex eo enim qd illa vere sit priu ex quo fit compositio, non sequitur qd debeat esse priu quo realiter productibus compositis. Nota #

Specialius respondendo ad textum allegatum Joannis Thei noto hunc non esse textum Dñi Florentini, et Thei huius, quod conferentis in concilio, quare hoc quod ab illo narratur, ubi disputatur in sensu de fide, ut bene observat quo autem quod his, sic afferens hunc ipsum textum, deinde dico nec ipsum Joannem Theum sensisse, nec ex suis propositionibus probari, essam esse priu quo realiter productibus, qd manifeste mihi probo, quia eius ea omnia dixit, quae iam retulimus, pergit ulterius sed9 19, et ita concludit. propterea tamen non requirit, ut haec substantia secundum suum esse commune et absolutum sit priu per qd. constat autem ibi per qd accipere priu quo, et priu per qd est non discriminatim sui dicob9 terminis ubi. Colligitur quae magis aperte, qd ut satisfaceret argumento, qd sibi a Graecis obiciebatur, qd si videlicet si essa est priu quo ipsa generet, et generet, sed hoc non bene inferri, quia essa ut absoluta neque est priu qd neque ut quo, ad quid neque est priu, cui ipsam attribui

productio activa recte causata, cur paris attribui productio passiva. sententia ergo quod eiusmodi sit res communis, et absolute non est principium quo productionis, quod sit ab alia re sit principium

Secunda autem statuto, quod Gregorius iste hic non loquitur de principio quo productivo, pro loquitur de eo quod est communicabile et coeciter de eo quod est communicabile principio, et tamen qualibet requiritur esse virtus productiva quae productionis realis exigit ut probatur est facile venire explanandus de principio quo virtualiter productivo. Sed si quis admittens, principium absolutum esse posse principium quo, non formaliter sed virtualiter productivum ordinariae productionis, vel de principio communicativo. Secunda, si quis dicunt principium productivum a principio communicativo, nam hi plane sentiunt principium communicativum esse principium absolutum, nam est id quod communicatur termino producto, et est illi commune cum principio producente. vel de principio assimilativo, sive de perfectione illa in qua terminus productus evadit similis suo principio vi communicationis, qua ipsi eiusmodi principium communicatur. vel tandem de forma illa, vel quasi forma, quae vi productionis communicatur termino: nam licet principium illud, quod actione sua per se attingit communicationem formalis metaphisicae, scilicet identitatis alicuius principii cum termino talis actionis, dicatur active communicare tale principium termino producto, tamen ipsum principium est forma, vel quasi forma, vi actionis communicata, et non incongrue potest appellari in genere formali principium quo communicationis.

Et haec sufficiant pro solutione auctoritatis. Deinde negandum est ex nostra sententia productio filii non sit univoca, principium vero quod ad hoc probandum assumitur non est universaliter verum. stat enim, quod principium influens ut quo non sit eiusdem omnino speciei cum termino producto, et quod productio sit univoca. et in sententia thomistarum asserentium, subsistentiam non operari

per se ipsius immate, etiam in adaequate, et me dijs accidentibus
T quia n equus generat alium equum n immate per suam subitum
& me dio accidenti, qd sit prius quo influens immate in
productionem eius, & accidens n solum specie, etiam genere differat
a subita, sequitur in equi generatione prius influens im-
mate ut quo n solum specie, etiam genere differre ab equo
qui est terminus substantialis productus, et qui productionem equi ab
equo nullus dubitat esse productionem univocam, ergo stat, qd prius
influens ut quo n sit eiusdem cum nomine speciei cum termino produc-
to, et tamen qd productio sit univoca: coerenter quae n probat
absurdum, qd intendebat.

Ad ipsius autem quintum etiam in Sdudentе subitum attingere immate productionem alterius subitum; ut in hominum productione homo per subitum animam rationalem attingit immate productionem unionis, quae sola est terminus formalis generationis hominis, unde non sola unio attingit formaliter immate.

per actionem generationis hominis nullus autem dubitat anima rationalis unius hominis quae est virtus immate influens in productionem alterius hominis differt n solum specie, etiam genere ab unione quae est terminus productus per huiusmodi productionem. nec dixerit quisquam, hunc defectum convenientiae specificae virtuti influenti cum termino producto efficere quominus productio hominis ab homine non sit univoca. stat ergo qd primum influens immate intrinsecum n sit eiusdem speciei cum illo et qd tamen productio sit univoca. qd ergo productio aliqua sit univoca vel equivoca ea ratione qua dicunt a Phis actiones univocae vel equivocae ~~[illegible]~~ generari n debet ex correspondentia prima influenti ut quo et termino adequate ratione actio immate et attendi debet terminus qui dicitur absolute produci et prius qd dicitur

dicit absolute productiones an sint eiusdem rationis specificae vel non

at qui persona Divina producta comparata cum persona Divina pro

ducente est eiusdem naturae, non solum specifice, sed numerice. quod ex hoc

capite nihil deficit ut illius productio sit absolute univoca

licet sit aliqua ex alio titulo quae sit dicenda aliqualiter aequivoca

quod Ergo

ego non video, cur tanti momenti censeat hanc difficultatem, cum

quia nihil aut fere nihil potest esse discriminis inter omnes, quod

sit discrimen de re, ut bene notat Doctor Illustrissimus rogatus, an

univoce conveniant inter se processiones Divinae. nam si loquamur

de productione activa comparata cum productione passiva, quod

negari non potest apud omnes, quia processiones utraeque ponuntur

relationes ea ratione differre inter se productiones activae et passivae

qua differunt inter se relatio personae producentis et relatio

personae productae. idemque dicendum censeo si comparentur

productiones quoniam quod nos non disputamus ab ipsa productione

activa, constituto quia intimate et formaliter producta. dicere autem

in hoc sensu productiones filiationis non esse univocas, est di

quod filiatio producta non est eiusdem speciei cum Paternitate produ

cente quod verissimum est, si supponatur Paternitatem, et filia

tiones differre inter se quasi specie.

Si vero conferamus termi

productos, nimirum personas productas cum principio producente, hoc

est persona producente quoad relationibus quibus differunt

negari non potest prius et terminus esse ~~[illegible]~~ eiusdem naturae

non solum specifice, sed etiam numerice, si esse sufficit, ut productio

sit univoca quod causa sit similis effectui, ~~[illegible]~~ similitudo di

niter explicatur per convenientiam specificam naturae, ita ut

productus sit eiusdem speciei cum causa producente, quanto magis

sufficiet, ut productio sit univoca quod sit productio termini eiusdem naturae
cum principio, et non solum speciei, sed etiam numero. Si vero sermo sit
de univocatione in alio sensu, in videlicet quod ipsa actio et pa-
ssio conveniant univoce in ratione praedicamenti sic, abstrahente
ab utraque, sicut homo et equus conveniunt in ratione animalis abs-
trahente ab utroque. difficultas est alibi decidenda, et quae
nihil conducit ad rem praesentem. quare non est cur in illius examine
tempus insumamus. Nec ultra videtur quidquam addendum, ut
vitetur quaestio sine fructu nobis obiicitur id quod omnes communiter urget
quicumque sunt tenentes etc. principium quo. Deinde non sequitur
ex nostra doctrina quod productio filii non sit vitalis, est enim produc-
tio immanens et termini manentis intra principium iuxta illud Joannis
ego in Patre et Pater in me est. est etiam productio viventis termini, nequa-
quam quae vita, sed eadem vita, qua vivit principium. Rursus est
actio per se attingens communicationem formalis metaphysicam
saltem identitatis vitae actualis cum termino eius ~~[illegible]~~ modi
actionis: ac proinde est actio se ipsa activa communicans omnis
termini productio. quid ergo ultra hoc exigi potest, ut eius modi produ-
ctio sit vitalis? mitto ~~[illegible]~~ an etiam terminus, qui formaliter producitur
ut huius actionis, sit in se formaliter vitalis, ex eo quod sit ex sua
ratione formali peculiari pertinens ad lineam intellectus, quae de se
est potentia vitalis: neque de hoc specialiter agemus, cum sermo
sit de proprietatibus notionalibus termini huius productionis, ut
tandem explicemus quo modo huiusmodi terminus sit per intellectum
absque eo quod ab intellectu procedat tamquam a principio. Tandem non
sequitur ex nostra sententia quod productio filii non sit generatio, ad
cuius assumpti primam probationem nihil restat addendum
supra dictum, iam enim vidimus productionem filii esse univocam

et vitalis. ad 3. probationem nego, quod ex conceptu generationis vitalis necessarium sit, quod virtus ipsa communicante influens vi ipsius communicet terminum productum. debet quidem communicari terminum producto, neque productionis id quod requiritur ex definitione generationis, non enim requiritur vel quod id, quod active communicat, communicet terminum vel quod illud quod communicatur, sit principium active communicans. ad id quod addit nego etiam, quod productio filii non sit in similitudinem naturae, quamvis virtus principium quo productionis illius sit sola relatio. neque enim productus evadat in similitudinem naturae eius suo principio quod non requirit, quod principium quo immediate influitur, et productionis talis productionis sit ipsa natura ut ex supra adductis exemplis non fere colligitur. aliud itaque est quod sit distinctionis naturae id quod ex vi generationis communicatur proli, et aliud longe diversum, quod principium communicandi sit ipsa natura, vel perfectio aliqua distincta naturae: hoc potest omitti; illud est omnino fatendum ut ex dictis constat, et amplius constabit, cum ad examinandam generationem secundae personae sanctissimae trinitatis perveniamus. Instabis

si sola personalitas hominis seu sola relatio illius ad alium per se non natura ipsa influeret in aliquem filium, hic utique generaret, nec esset genitus, nec illius productio esset generatio vitalis: ergo ut aliquis sit genitus, et illius productio sit generatio substantialis vitalis, necessario requiritur, quod principium influens immediate sit ipsa natura specifica, nec satis est quod sit sola relatio. Respondeo omisso antecedente, et consequentia deducta, in creatis, et negando quod ex inde desumi possit aliqua paritas urgens in Divinis: sunt enim plurima, quibus necessario fatendus est omnibus discriminari prorsus relationes Divinas a praedicamentalibus creatis, inter quae hoc maxime numerandus est, ut non ponamus oppositionem producentis et producti

vis identitate rei producti et producenti. preter quod quod si quis negaret an, avereret quae productione provenient a sola hominis personalitate, et generatione et termini geniti, si serbet reliqua omnia quae fiunt ex vi generationis preter concursum rei specifice non video quo urgenti argumento posset falsitatis convinci: preterea si transferar ad humanam quod diximus de generatione Divina.

Obiciunt

Quinto Scholastici. Pater Divinus in sola essentia assimilat sibi filium ergo sola essentia est terminus quo rei filii probatio. quod terminus quo est illud, in quo assimilat terminus productus principio producenti. Confirmatur: neque implicat quod relatio paternitatis Patris sit terminus quo rei filii: ergo sola essentia potest esse terminus quo. minor probatur: quod relatio paternitatis Patris est ipsa productio seu generatio filii: ergo terminus quo generationis est terminus relationis: ergo si relatio esset terminus quo generationis, esset terminus sui ipsius: hoc implicat ergo et quod relatio sit terminus quo. ad argumentum Respondetur concedendo quod Pater assimilet sibi filium in essentia et non in relatione, in hac enim potius differt a filio. negatur enim sola et an, quo probat, quod minus verum est quod Pater assimilet sibi filium in essentia, ut quod filius evadit similis in essentia Patri vi generationis et tamen ad hoc non requiritur quod terminus productus per generationem productus sit ipsa essentia: neque essentia non producitur: ergo neque ad hoc requiritur quod ipsa essentia sit terminus quo, cum etiam essentia non producatur.

Sufficit ergo, ut ex vi generationis, vel productionis Pater assimilet sibi filium et ut genitus evadat ex vi eius productionis similis patri, quod terminus producens ex se identificet eum suo termino quem producit, ergo non tendat ad terminum formalem productum qui ut talis est, habet etiam consequenter identitatem cum essentia primi. ad confirmationem Respondendo an, ad probationem concedendum est an, si loquatur de productione

241 sive de generat. activa, ne gnus dij vero si loquar de productione, aut generat. passiva; hoc enim est relatio propria filii, sub eodem sensu dicendum est consequenter propriis quo generationi est propriis relationi personae producenti, neque coeq. relationi personae producte. Deinde cog. sub hac explicat. neganda est anj subsumptis et illius coá etiam absolute. Notavimus ig. in superioribus, quod in Divinis non datur propriis productibus productionis activae, unus hoc est paternitas, et generationis passivae quae est filiatio.

Obicies iterum: propriis productibus in Patre est id unde habet sufficientiam, ut producat filium et habet sufficientiam ab essentia et non a relat. ergo propriis productibus in Patre est essentia et non relatio. maior probat. nam ~~sufficientia~~ essentia est sufficientia, ut existat ~~productio termini~~ Paternitas, quae est productio filii, et sufficientia ut existat productio est sufficientia ut existat terminus productus; ergo Pater habet sufficientiam, ut per paternitatem existat filius ab essentia et non a relat. cuius quae sufficientia ut existat terminus productus a priori sit sufficientia, ut propriis producat terminus, sequitur ab essentia habere Patrem sufficientiam ut producat filium, et non a relat. Respondetur deinde maiori negando minorem, cuius probatio magnam habet aequivocationem. nam quod essentia sit sufficientia ut existat paternitas velle, quod essentia identificet cum Paternitate, et sic non magis est essentia sufficientia ut existat Paternitas quam Paternitas est sufficientia ut existat essentia, quod parum refert pro presenti: velle quod essentia sit radix Paternitatis et sic solum probat argumentum quod essentia sit sufficientia radicalis, ut Pater producat filium, seu quod idem est, quod essentia sit radix illius quod est in Patre propriis productibus filii. vel tandem est quod essentia virtualiter, vel formaliter tribuat existentiam Paternitati tamquam propriis illius, et hoc est prorsus falsum, quia Paternitas nec virtualiter, nec formaliter producit ab essentia

Hinc ad mirs et cog. pt examinandus eē quo sensu accipiat hēc sufficientia, qua uti⁹ arguens, ut dīter ella n̄ ed id, unde Pr hēt eē prius filiū, qd addit, nempe sufficere, ut prius pducat sp̄m, id qd sufficit ut prius pducat a prio ~~fili~~ facile solvitr ad memoriā revocando, qu dixim⁹ de opcesione activa, qu se tenet ex pte prīi, et de opcesione passiva qu se tenet ex pte termini, et quo mō a Pre resultet ~~suff~~ sufficienter ad eius denominatio pducte, et n̄ āl ad Pre resultet sufficienter denominatio pducenti, et extrinsece, q hic poterit adaptari. nec pretereundus ē hoc argūtū pbari Sp̄s S̄tus vo pducere S̄s, q hēt in se sufficientiā eiusd ut exitat Paternitas. pt nq sufficientia ut exitat paternitas ē per te essa, Vera dat in Spū S̄to: go dat in Spū S̄to sufficientia ut exitat Pater et cōenter, ut Pater pducat ab Spū S̄to, quo nihil absurdius, excogitari potest. Tantus ~~pbar~~ arguus, ut nihil pbet.

Dices: etiā si essa sit adequata virtus generativa, qua Pater generat, n̄ sequitr ex eo qd sit imunis alijs personis qd etiā aliē personē generent: go essa sola ē prius quo rāt filii pbet anus, q etiā si essa sit adequata virtus generativa, hēt in Pre ~~[illegible]~~ ~~adequatus~~ exercitius suū sibi adequatus et infinitus: go etiā si reperiat in alijs personis, n̄ ideo secūdus exercebit in alijs personis. — Resp nando anus. ad pbationē dūdo anus et cog, quoad li iterus: n̄ enī opus ē, qd aliē personē a Pre iterum pducant filiū, quē semel pduxit Pater, et qd simul cū Pre eūd filiū pducant eo qd hēt eand pōg, qu dat in Pre: sicut oēs personē Dīnē diuunt per oī pōg operari, qd dmunis ē illis oī pōa, nec obstat qd virtus generativa prius intelligat in Pre, quin hoc obstet, ut aliē personē

113 usp. simul producunt per se propios effectus ad extra.

Sectio 2a

Prius quo productionum in Divinis esse etiam prius quo communicationum.

Tandem statuimus adverti hoc pro complemento huius disputationis, non deesse discentes inter prius communicationis, et productionis, tribuentes quod Deus munus perfectionibus absolutis, et Deus perfectionibus relativis, quas inter, qui praecipue sic francis Clarus opinionis illustrat, et defendit est Magister Albiz ubi Ingratelatus, ego vero censeo Doctores istos, vel solo nomine differre ab ea, quam tenemus, vel re proferre absolute falsam. Deo quod docent intellectionem esse prius communicationis verbi quam nominis verbi, vel solum intendunt intellectionem esse principium, quod ex productionis communicat verbo, seu formam vel quasi formam quam habet verbum communicatum, et non productum; et hoc quidem verissimum est, nec potest quisquam theologus diventire, vel dicunt verum ab prius communicationis distinctum in re esse tali a prius productionis: quatenus prius productionis nequeat esse id, quod vere communicat verbo principaliter communia, quae dicuntur sibi communicari ex vi suae processionis, et in hoc sensu re docent non oppositum, quantumvis nequeat, falsum; quod prius idem, quod re ipsa producit in termino quod producibile est, quae quo communicat quod est communicabile: unde prius communicationis distinctum a productionis est superfluum, nec admittendum est in Divinis processionibus. Hoc autem probatur 1°: quod prius productionis termini, hoc ipso, quod illum producat, ponit in re talem terminum, non solum secundum entitatem, sed etiam secundum identitatem, quae habet cum producendo termino communicat illi perfectiones omnes, quae sibi identificantur in talis termini; et consequenter prius productionis est formaliter communicationis. Antecedens nescio, quomodo possit dubitari: consequens probatur

q. esse ipso q. d. prius productivus terminus habet communicationem cum eo, cum quo identificat. cum nihil aliud sit habere communicationem formalem metaphysicam cum alio, quam identificari cum illo: ergo terminus dum producitur, habet communicationem cum perfectione, quam identificat sibi, et prius producendo terminum, illi communicat perfectionem eam, quam identificat sibi talis terminus. res exemplo declaratur. Demus Petrum exigere petere identitatem cum perfectione à, ubi etiam ea debere identificari. Demus etiam prius productivus Petri esse solum prius productivum et nullo pacto habere talem perfectionem a, mihi non est dubium quod prius tunc producens petrum, produceret illum entitatem identificatam cum perfectione a et consequenter Prius haberet sibi identificatam illam perfectionem, ratione productionis, supposita illius exigentia. non ergo requiritur prius communicativus distinctus à productivo, ut prius haberet sibi communicatam eiusmodi perfectionem.

Probatur 2º supponendo cum Authoribus huius Sententiae solum prius relativus in Patre esse prius productivum, et dans esse Divinum filiationi. ex quo tamen quod ex antecedenti infero: ergo solum prius relativum est in Patre prius omni communicationi, quae datur in filio, et consequenter non datur aliud prius communicativum praeter prius productivum. consequentia haec probatur ex Plato genuina harum vocum communicatio communicare et similium quae certe nihil aliud significant quam identificatum, et commune facere vel dare aliquid afferunt quae prius, quod terminus cui communicatur sit productus, et quod praeterea habeat identitatem cum eo, quod dicitur communicare (si sermo sit ut in praesenti est, de communicatione formali metaphysica quae est identitas.) quare quod intellectio communicetur filiationi, affert quod filiatio sit producta et quod haec filiatio producta petat ex se identitatem cum intellectione, ergo idipsum, quod intellectus est prius producens filiationem, est communicans intellectionem ipsi filiationi. imo producendo filiationem, illi communicat intellectionem, quoniam aliter sit communicare quam producendo.

Confrat

Confirmatur ex explicatione Concilii Florentini in litteris unionis, ubi dicta quaeque Patres: Pater unigenito filio suo gignendo dedit et communicavit, praeter esse Patrem: ex quibus verbis sic arguitur. Pater gignendo communicat filio suam perfectionem absolutam, ergo non aliter, quia generando communicant filio perfectionem absolutam, quia dantur in Patre, ergo in Patre nihil aliud est principium communicandi, quam principium generandi, et sane hinc non obscure colligitur ratio, propter quam Paternitati et primae personae Patris non communicantur in Divinis intellectio, natura, et aliae perfectiones absolutae, sicut dicuntur ceteris personis communicari: quia videlicet Pater a nullo alio producitur. atqui eatenus perfectiones absolutae communicantur, quatenus producuntur, cui sunt per identitatem communes eiusmodi perfectiones. ideo ergo Paternitati non communicatur intellectio, quia licet Paternitas sit principium habens identitatem cum intellectione, non tamen est principium productus, et ideo communicatur filiationi, quia hoc ipso habet esse productus, et identificatus, et consequenter a quo habet esse productus habet identificari sibi intellectionem, alias quae perfectiones, et sic est sibi communicatas.

Hinc est, quod si daremus per impossibile paternitatem produci, hoc ipso haberet perfectiones absolutas sibi communicatas, ab eo videlicet principio, a quo produceretur, et si per impossibile daremus, filiationem esse improductam, hoc ipso nullam perfectionem absolutam sibi communicatam haberet. ergo qui praecise ponit principium productibus rationem Paternitatis ponit principium communicationibus rationem [illegible], et qui praecise aufert principium productionibus rationem filiationis, aufert principium, vi cuius illa dicitur habere sibi communicata perfectiones absolutas. ergo a primo ad ultimum illud ~~principium quod est principium~~ ipsius quod est principium productionibus in Divinis, est principium etiam communicationibus et non aliquid aliud distinctum.

Praeter haec diximus in superiori in processione Divina non distingui rationem productionis, a ratione communicationis activae, quia communicatio activa nihil aliud est, quam [illegible]

pductio cōmunicationis formalis, et identitas realis eius filiationis
è cōmunicatio formalis, qua formaliter intelectio et aliæ perfectiones
absolutæ cōmunicant eidem filiationi. ergo pductio talis identitatis
è formaliter cōmunicatio activa, nec distinguitur ratio pductionis a
roe cōmunicationis activæ. itaque pductio filiationis verè pduc-
tio identitatis illius cum nā; vel essā attributis et oibus quibusque
formalis absolutis, sicuti pductio modi è formalissime pductio uni-
onis eiusdem cum eo subiecto, vel tro, cuius è modus. cōmuniter enim
dicitur, quod personalitas Divina se het sicuti modus rūs essæ, et
attributorum. simile invenies in pductione unionis inter māteriam
vel et animam ralem: nam quatenus è pductio talis unionis formalissime
è cōmunicatio activa māteriæ ad animam ralem et animæ ralis ad
māteriam, et quatenus cōmunicatio activa è, est etiam formalissime pduc-
tio eiusdem unionis, quæ è cōmunicatio formalis horum extremorum.

Ratio

vero à priori doctrinæ è, quod revera pductio personalitatis
vel filiationis è pductio tri cum quo realiter identificantur essā
et attributa. ergo exercendo munus rōis formalis pducendi, debet
per formaliter divinæ proprietat, et terminum pducere, et eius cōmunicare.
probatur consequentia nam terminus pductus vere het essam et attributa ex eo princi-
pio quod pducat: ergo pductio illius è vere cōmunicatio essæ
et attributorum, ex eo enim quod terminus pducat, het esse personalitas
sive relationes personales Divinæ pductæ. et ex eo quod sit per-
sonalitas, sive relatio Divina het esse idem realiter cum essā, et
attributis: ergo essā. confirmatur quia de roe pductionis è cōmunicare
suo tro existentiam in rerum nā; ergo de roe pductionis illius qua
filiatio pducitur è illi cōmunicare nām, sive essam, et attributa Divina.
probo maiorem, quia filiatio Divina nārio petit ad suam existentiam
identitatem cum essā, et attributis Divinis: ergo pductio illi cōmunicans
existentiam, cōmunicat etiam illi essam, et attributa Divina.

Dices

211

Dices: quod productio filiationis non est immediate solum communicatio essentiae, et attributorum, non autem immediate productio: ergo sicut solum communicat essentiam, et attributa, quatenus producit filiationem, quae realiter identificant essentiam et attributa. Respondeo negando consequentiam, quia immediate terminatur ad productionem termini per se petentis identificationem cum essentia, et attributis, et qui de se et de sua ratione formali habet identitatem suam cum eisdem. Unde eadem ratione, qua tendit ad filiationem, tendit etiam ad identitatem huius cum essentia secundum quod se tenet ex parte filiationis producendae: secundum vero quod se tenet ex parte communicando. Rursus productio de se et ex sua ratione formali tendit immediate ad communicandum filiationi existentiam personae in esse personae Divinae: persona vero Divina immediate, et formaliter includit praeter essentiam personalitatem, seu relationem personalem talis personae essentiam et attributa: ergo personis communicat.

Dices iterum: productio, et communicatio habent diversa principia, ergo communicatio distinguitur a principio productionis, et ratio productionis distinguitur a ratione communicationis, etiam activae. Probo antecedens: quia principium productionis est personalitas personae producentis, principium autem communicationis est essentia, et alia praedicata absoluta. Respondeo negando consequentiam, et illius probationem, nam essentia, et alia praedicata absoluta nihil activae communicant, sed idem, et unum principium relationibus producit relationem personae productae, et illi active communicat praedicata absoluta: idem, et unum principium activum habet communicationem et productionem; immo idem sunt inter se productio et activa communicatio. Nec dicas, principium communicationis esse diversum a principio productionis, eo quod hoc habet pro relationem producta, illa vero habet pro principio perfectionem absolutam communicatam. Eadem enim facilitate, qua id asseras, negandum erit; quia perfectio absoluta proprie loquendo non est terminus formalis productionis neque communicationis activae, quia ut illa principium est idem: solum enim habent pro principio id, quod producit, ut satis ex superioribus constat.

producunt gratiis absolutis, et solis gratiis relativis. Ad instantiam de terminis producentibus, quod filiatio habet in se perfectiones absolutas, quas productas communicatas: quod eiusmodi perfectiones absolutas habet cum ratione communicationis et non cum ratione productionis, quod non quod incommunicabile est, solum potest esse gratia illius quod est communicabile et incommunicatum in termino et e contra quod est communicabile et communicatum in termino requirit non esse cum ratione communicabili sive communicationis. Quod relatio personae producentis incommunicabilis est, et gratia absoluta est communicabile et communicatum: quod cuilibet correspondet suum proprium alteri communicationis et alteri productionis, quod est. Reddit rationem variando casum: ex eo enim quod filiatio habeat in se communicatum, et non productas perfectiones absolutas, non sequitur esse diverso ratione communicationis ab ipsa ratione productionis; quod ipsius gratiae productionis producendo filiationem, ipsi communicat alia grata absoluta praeter rationes ipsis assignatas. sicut praeteregressos, ex eo quod in filiatione quae producit, deinde identitas essentiam non sequitur quod aliud sit gratia productionis filiationis et aliud identificationis essentiae; quod idem gratia producendo terminum illum identificat essentiam.

Ad id quod addit, verum est quod relatio personae producentis non est gratia communicabile, nec se communicat caeterum non est minus verum, quod eadem ratio relatio personae producentis communicat active terminum suum esse producendo illum, cui autem terminum in suo esse habeat, et gratia suum gratiis relativis quod est productum et alia grata absoluta quae sibi fiunt communicata vi productionis sic quod per eandem productionem et ab eadem ratione habeat et productum id quod est producibile et communicatum id, quod est communicabile. Hinc infferes, quod alibi notatum habemus, scilicet gratiis absolutis proprie loquendo non esse gratiam communicans, aut terminum communicatum: non solum quia non se communicat, nec

faciit comune, at ipsa productione communicat, et fit commune, non tam
quia productio ipsa solum habet pro termino id, quod producit, neque quia aliquid producti
talis quod producti absolutum; at hoc ipsum ex infra dicendis amplius constabit.

Replicabis cum M.ro Albertino propriis relationibus, et personalibus quod precise personale est, non esse Divina. Ergo essentia Divina non communicatur
a proprio relativo, et personali, quatenus personali: probatur consequentia quia terminus
formalis communicatus, ut communicatus debet esse a persona Divina, ut quod
est communicatio; neque eadem persona Divina, ut quod productio est, attingit
ex parte termini aliquid proprium quod non est identificatum cum proprio producente, at potius distinctum ab illo; et vero ut quod est communicatio attingit
ex parte termini aliquid identificatum cum essentia vel ut perfectio communicata
ergo essentia non communicatur a proprio relativo et personali quatenus personali
cointer quae conceptus communicationis, ut talis distinguitur a
productionis ut talis, et proprius productibus a propriis communicationibus
conformabitur: quoniam neque quod adest est vera hic, quia essentia vel non communicatur facta sit ita etiam quod dicitur communicatione non produci, aut persona
eo duplex distinguitur debet terminus rationis persona, alius videlicet persona ut est communicatio et hic erit aliquid absolutum;
alius persona ut est productio et hic erit aliquid relatibus. Distinguitur
ergo uterque conceptus scilicet conceptus productionis et
conceptus communicationis, et ipsa persona ut est communicatio abscinditur
a persone ut est productio. Ad tandem proprius communicatibus a propriis
productibus.

Resp. ad argumentum sive Replicam, data omni negatione
cons. ad probationem dicendum est, terminus formaliter communicatus, ut communicatus, debet
esse a persona Divina ut quod hoc est communicatio activa quae per eandem
in Divinis cum persona Divina ut est productio. Unde persona
ut quod est communicatio activa, quae ut quod est productio habet pro
termino formali aliquid productum distinctum a proprio producente, et ab illo nihil

n identificatus; illud enim quod absolutum est et identificatum ipsi proprio, ita quod commune tribus per ipsius actionem vel quasi actionem productus, non est terminus formalis actionis, ut ipse dixi; licet possit dici, et sit perfectio communicata, vel forma vel quasi forma, quae communicatur termino producto. Itaque filiatio producta non est terminus productionis activae, quae se tenet ex parte Patris, et vi talis productionis activae communicatur ipsa filiatio essentia, quae similiter per identitatem, quam habet cum illa, hoc est activae, tamquam per rationem formalem producendi filiationem, quae cum essentia identificatur.

Si vero roges quomodo possit productio activa communicare essentiam, vel intellectionem termino producto, quin terminetur ad ipsam intellectionem: facile ex dictis, proxime ratione formali metaphysica quia filiatio communicatur essentiae et hoc filiationi, ex identitate quae ex utraque perfecte resultat. unde quod productio attingit et habet pro termino formali hanc rationem formalem metaphysicam communicandi essentiam, vi productionis communicatur essentia filiationi et filiatio essentiae per identitatem. quod vero vi productionis non producitur essentia, sed filiatio, ideo filiatio dicitur terminus formalis actionis, non vero essentia. explicatur Doctrina in hominis generatione, ubi actio generativa communicat activae animae rationalis corpori quod habet pro termino rationem formalem physicae communicandi animae rationalis corpori, nempe unionem, quamvis non habeat pro termino animam ipsius rationalis. similiter actio, quae producit formam corporeitatis in materia, communicat activae formae materiae, et materiae formae, nec tamen habet pro termino formali materiam, quae non est productio illius. unde forma licet sit extremum communicatum, non tamen est terminus communicatus, rigorose loquendo.

Contra quomodo etiam in Divinis actio quae se tenet ex parte Patris ut producendo filiationem, ea actione communicat essentiam, quae non producit, et cum quae non producit communicat actionem filiationi productae. Sed filiatio

Nota.
filiatio cum sit essentia identitas cum essentia et reliquis absolutis formalis et ex hoc est communicatio per ipsa. ergo producitur filiatio a Patre.

121

ē trūs productus, et n̄ essa, ~~ideo~~, ideo filiatio dicit trus communicatus
et n̄ essa. ex quo tamen stat quod dicat, et sit essa extremum
communicatus, seu perfectio communicata. nec obstat, nec praestat quod
vi productionis communicet actiue essa, vel intellectio filio, ut producta
dicat terminari ad intellectionem. vel ergo: nego utrumque dixi productio
actio solus habet per trio formali id quod producit, ex quo solus producat
filiationem et n̄ essa; solus habet per trio filiationem et n̄ essa. ratio est quod
sicut actio solus producit id, quod distinguitur realiter a producente
solus potest habere, et recipere terminum trus id quod distinguitur
a producente. et sicut stat optime quod essa identificet ex filiatione
et quod nihil ominus essa n̄ producat, quantumvis producatur filiatio
ita etiam stat optime, quod subeat identitate filiationis ex qua
filiatio sit trus communicationis actiue, et essa quod n̄ sit formalis trus
essa; sed solus extremum communicatus.

Ad confirmationem. Dico, hanc
propositionem essa communicat esse verum, sive sermo sit de communicatione
formali, sive de communicatione actiua. de communicatione formali quod vera
per sui exhibitionem identificat filiationi producte: de communicatione
actiua, quod per producendo filiationem vere communicat essa filiationi, et consequenter verum est, quod essa filio communicat actiue a patre.
Si autem propositio in vertatur, fiatque subiectum praedicatum essa, et attributum
operatus communicandi hac ratione essa se communicat filio, ex
diversitate ipsius hanc propositionem esse verum in sensu communicationis
formalis quantum videlicet essa se identificat et se exhibet filio
per identitatem, n̄ tamen erit vera in sensu communicationis
actiue: nam actiue solus communicat persona producens: unde
ex essa n̄ producat, negatur esse verum quod actiue se communicet
quamquam verum sit, quod actiue communicat a persona producente
communicationem formalem. Sic ut quod n̄ sit de n̄ quatus no

duplex terus, alius processionis, ut est productio, alius processionis ut est communicatio: neque idem est terus productionis et actionis communicationis. Et sicut productio producti terminis identificatus esse, ita communicatio producti terminis de ipso esse communicatus, et vi eius de terminis productus denominatur productus, et communicatus esse; essentia vero denominatur actione communicata, licet non denominetur producta, ut iam explicatus est.

Verum adhuc obiicies: haec propositio essentia communicatur filio est vera etiam loquendo de communicatione actione: ergo erit etiam vera haec propositio essentia se communicat filio. loquendo similiter de actione communicatione. probatur consequentia: quia non minus affertur actio ad denominationem esse activae communicatae, quam ad denominationem esse actione se communicantis. Et quod afferatur actio ad denominationem non officit veritati primae propositionis: ergo neque officiet secundae propositionis veritati. Haec consequentia negando consequentiam. ad probationem dicimus, utramque denominationem afferre actionem diverso tamen modo: ex qua diversitate oritur, quod secunda propositio sit vera, et secunda falsa in sensu communicationis actionis. enim ut actio quae affertur ad denominationem esse actione communicatae non exigit ex modo significandi secundae propositionis habere pro termino statum, quem attingat, vel pro principio a quo fluat, essentiam quae denominat actione communicata, sufficienter enim praestat hanc denominationem ex eo, quod habeat pro termino communicationem formalem personalem, hoc est, perfectionem personalem productam, quae identificatur cum essentia. at vero secunda propositio est falsa, quia ex modo significandi affert actionem, quae fluat ab essentia, et per quam essentia producat communicationem formalem, quia communicatio actionis non aliter fit, ut iam diximus, nisi producendo communicationem formalem.

Observandum hic est communicationem formalem, quae sese

diximus sup.re in identitate perfectionis, quae communicat cum cui communicat, narrio dicere utraque perfectio. et ratio est, quia quod identificat cum alio, se ipso identificat, et se ipso est id, cum quo aliud identificat: unde ratione identitatis, qua datur inter eius ipse et filiationem, non minus communicat filio esse, quam etiam filiatio non tamen inferre licet ex inde actionem, quae terminat ad hanc communicationem formalem, ex aequo terminari ad eius, sicut terminat ad filiationem: nam actio, ut saepe dixi, solum terminat ad id quod producit, ac proinde stare potest, quod terminetur ad filiationem, et non terminetur ad eius; sicut stat quod non producit eius, quamvis producat filiationem. et ratio est: quia identitas filiationis cum etiam patris cum distinctione virtuali, quae de se sufficiens est praeter hoc contradictoria verificare in Divinis. Itaque tandem concludit, communicationem activam esse productionem antecedentem ex parte de se habente sufficientem identitatem realem cum perfectione, quae dicitur communicari, et communicationem passivam esse passivam productionem termini, qui de se est sufficiens identitate reali cum perfectione, quae dicitur communicari. unde communicatio activa se habet ex parte principii et passiva ex parte termini

DISP.° L.°

An detur in Deo unica et vera potentia ad intra productiva Divinarum personarum.

Sectio I.ª

Explicatur Suarez, et Aureoli singulare placitum

Primus quidem ad

Prius quam ad quaestiones distinctionis personarum revocemus ut has hanc quaestionem nostri tractatus absolvamus, oportet difficultatem hanc ad illarum quaestionum productionibus pertinentes examinare. Recenti memoria vigent quae proxima disputatione discussa sunt, ne denuo ad ea cogamur importune reddire. Rogamus ergo nunc detur Physica et vera potentia ad intra productiva divinarum personarum. Qua in re breviter et diversimode rogerie tullio disp. 44 de trinit. sect. 1. valeret 3. indicat enim explicati termini nullam esse controversiam inter Chatolicos in hac difficultate.

Fundamentum resolutionis est, quod si nomine potentiae praecise intelligas virtus producens et nihil aliud nemo Chatolicus potest dubitare, quod in Deo detur potentia ad intra rerum personarum; nam fide constat, Patrem producere filium unde necesse est admittere reale productum et realem productionem, nec non reale producens. cum vero reale producens sit habens virtutem ad producendum, dabitur consequenter in Deo virtus producens, sive illa dicatur productrice sive non. quod si nomine potentiae productivae intelligas potentia dicta ab ipsa producente, id est minus certum, quod ea non datur. cum nihil physicum datur in Deo distinctum a persona producente quod sit virtus productiva. De re igitur debet inter Chatolicos convenire, et solum potest esse vocale litigium circa significatum vel acceptionem huius termini potentia productiva.

Nihilominus cum haec ita clara sint, mortallit quaestionem hanc in disputationem afferam, et illam reddit famosiorem singulare placitum Aureoli qui videtur ex physicis et realis potentiae productiva ad intra in Deo denegare. licet non desint qui dicant hunc de hac lite quaerere ab impostura liberare conentur. ut ex claritate

pcedamus, noto, aliq ee pōq logicā, aliq phicā rū cuiusq po-
actus: I dicit, q̄ia n̄ repugnantia actus, ad quē valet et
ipsius actu. Sic pōa, qua homo potest ee homo dicit pōa
logica q. li potest, nihil aliud denotat, quā n̄ repugnantia
terminorum, sive coherentia eorum, rōe cuius n̄ destruuntur
ad invicem. hanc vero in divinis pcessionibus reperiri, nec
ipse Aureolus negat, vel negare potest. si enim dentur illae
pcessiones ad intra, ut ex fide ditat, necesse est, det etiā aptitu-
do, vel pōa logica, seu quod idem est n̄ repugnantia terminorum
ad huius modi pcessiones: quatenus bene valet. Deus [illegible]
pducit intra se: ergo potest Deus intra se pducere. Physica
pōa rei est actus illa qua realiter et vere aliquid ab ipso
in quē physice influit. ut pōa, qua causa suos effectus pdu-
cit, in illos influendo. Hec vero pōa physica dupliciter se
habere potest rō suppositi cuius dicitur ee pōa, et quod
media illa pducit. vel ita ut superveniat supposito
iā constituto independenter ab illa, ipsiusque aliquid extra
illius esse, et sic solet appellari pōa realis, vel ita ut
superveniat supposito ut illi sit essentialis, illudque in
esse talis essentialiter constituat, et sic appellatur pōa essentialis.
Dubium ergo presens est, an detur in Deo rū divinarum pro-
cessionum hec pōa physica productiva quid sit, an ea sit essentialis
supposito quod denominat pducens, illudque constituat,
vel an illud constitutum presupponat, ipsique superveniat, ra-
tione ntra, de quo forsan aliquid infra dicamus.
Deinde debet

veri memoriam revocari debet pcessiones divinarum, quas
supra diximus in actibus et passivis nos pximo pres-
ipse pcedit de utraque pcessione, [illegible] scilicet

actio

actiba quae retener expressè generare producentis, negat quae utrique dit in Deo semper realis et physica productiba respectu personis producibus aeque verum personis actibus. licet enim communiter dicebant Thomistae adversus Aureolum in afirmanda potentia physica productibus in Deo rationi personis gaudere, quoad ipsa certo non actibus non ita conveniunt. negant plures cum Gregorio apud P. Baquez potentias productibus dari rationi personis actibus: afirmat vero Baquez, et cum eo P. Perstrubal, cum aliis aliquibus.

Igitur circa hanc difficultatem celebrem est factus Aureolus apud Capreolum in 1 distinctione 7 quaestione 1 articulo 2°, qui negavit in Deo verum omnem realem et physicam productionem productibus divinorum personarum, sicut quae tamen posse locus supra luminis explicatus. fundamenta quibus nobis infra dabimus et solvemus. Tamen tribuit etiam hanc eandem Gregorio Ariminensi. et huic in alia longe diversa mente fuere multi contendunt aliqui. Imo et cum Aureolo excusant ut ipsi dixit: potere quod sibi non possunt in animum inducere Theologi aliqui ingeniosi et grabes eius sententiae, quae male audit communiter apud eos, quos qui non levibus censuris audent aliqui notare, et urgere nam promere nostro censuris abstinentes vero circa apposita difficultatem statuamus.

Sectio 2ª

Verasque per conclusiones expositio probatur.

Plura miscere solent in decisione huius quaestionis quae magis sunt arbitrio illa observant quae exponunt. ego pro accuratiori habita distinctione personis actibus et passivis per diversas conclusiones veritatem breviter tradam

Sit 2a conclusio: in Deo vere datur productio realis et physica Divinarum personarum, sive actuum notionalium. Conclusio haec communis est omnium Theologorum et Scholasticorum Magistri in 1o Distinctione et cum Doctore Angelico precipue hic quaestione articulo 4o, et contra universaliter propositam D. Aureolus, et facile probatur quia de fide catholica fides per Divinus realiter et vere generat Filium, et uterque realiter et vere producit Spiritum Sanctum, ergo Pater realiter et vere producit Filium et uterque vim Spiritus Sancti habent veram et realem productionem activam ad huiusmodi productiones: quo modo enim producerent actu realiter et vere sine virtute productiva vera et reali: ergo habent veram et realem potentiam productivam personarum. Et hoc confirmo quia nihil aliud est realis et vera potentia productiva quam virtus productiva realis et vera. Hinc bene colligitur quam merito dixerunt Patres Sancti supra citati, quod nomine potentiae nihil aliud intelligunt nisi virtutem productivam, neque non posse salva fide quod in Deo detur physica et vera potentia Divinarum personarum.

Quia vero licet conveniant omnes Theologi contra hanc adversam Aureoli admittendam dividunt nihilominus circa nomen huius potentiae: sunt quae qui dicunt potentiam physicam et realem quae datur in Deo esse rationem Divinarum personarum non Divinarum personarum et actuum notionalium, ut Cajetanus Banes, et alii, et sunt qui dicunt hanc potentiam esse non solum rationem personarum sed etiam personarum productarum quam productivarum, ut Patres Baigus, Patres Arrubal et alii, ac tandem sunt qui dicunt in Deo dari duplicem potentiam physicam et realem vim generationis productae cuiusque personae productae, non tamen vim generationis activae cuius quae personae producenti. Ut quoniam haec ponere modo tenendus sit explicamus, praetermissis aliis placitis, quae Refutare non vacat.

Sit 3a

Sit 2a pto: datur in Deo pōa realis et phica rū passionis passivę cuius est quę persone producte: vg in Pe datr vera et realis et phica pōa generativa seu productiva rū filiationis, quę ē pēssio passiva filii, et idē dicendū ē de virtute spirativa, quę datr in Pe et filio rū spirationis passivę, quę ē pēssio passiva Spūs Sti. Suadetr facillime ex rei ob9, quę dicta manent de prīo quo, et virtute productiva ptnarū pssonū: sic enī vidimus in Divinis dari trē phicē et reale productē, ergo dē dari virtutē seu prīū vere et realiter producens, et qu nihil ē producens vel producit vere et realiter nisi dt hēt verā phicā et realē pōm seu virtutē producendi. nā cuiq̄ ad pertinē tria producta, et actū ipsū producendi, si dū quat ā producente debere ēē ab aliqua pōā, seu virtute productiva: ergo filiatio et spiratio passiva quę termini sunt, et pssonę paribę ā producente ducte vere sunt ab aliqua pōa seu virtute productiva: ergo vere datr in Deo hęc virtus seu pōa productiva phicā realis, et vera rū suarum pssonū.

Confirmo et ex pto ref̄ fortē: en Divinis non solum persona filii, ups producitr realiter ā persona producente videlicet Patre, (idē dico de persona et pssone Spūs Sti) ratione ipsa productio passiva: ergo in persona producente ā Solū datr pōa phicā realis et vera rū persone producte, sed etiā rū pssonis passivę illius ex parte ptita cōnī nā qd realiter et vere producitr per pōm verā et realē producitr necesse ē. ans vero pbatr: qā productio passiva quę ē ipsa rō formalis passiva producendi seu ipsa producit ā prīo, seu pōa aliqua producitr rū cuius ē ipsa productio, seu rō formalis passiva producendi,

ut manifestum fit in quacumque actione creata: eius vero
vo talis gasiba efficiendi terminum est ipsum fieri termini ab ipso
potentia: ergo nequit non esse, vel fieri etiam ab eadem potentia. Urgeo
magis: in creatis licet omnis actio identificaretur cum suo termino, ut h[?]
aliqui universaliter volunt, et saltem de actione creativa
plures satis probabiliter opinantur vere et realiter produ
ceret actio de potentia illa aequa productus terminus: ergo quod in Divinis
identificetur generatio passiva cum persona quae producitur, seu cum
termino producto, non oberit examinemus eiusmodi passiva procedat
producatur vere et realiter ab eadem illa potentia aequa vere
et realiter producit persona ~~cum termino producto~~ seu
terminum productum. Instatur ulterius, et magis efficaciter,
quod generatio passiva quae supra diximus esse relationes
ipsae personae productae, ut filiationis vero filii non est a se
realiter et physice: ergo realiter et physice est a persona
producente tamquam principio sui: ergo realiter et vere est
a potentia sive virtute productiva personae producentis. et
consequenter datur vitium, et potentia physica et realis in persona
producente vero generationis passivae. ans. quod solum ageret, p
deberet esse certum: quod generatio passiva vel filiatio non est eo
Divina nec relatio personalis Patris, quae isti sunt a
se realiter, hoc est improducte. cetera patent. Probatur
2º et vindicatur ad oppositum. haec est legitima argumentatio
Pater vero producit Filium: ergo Pater potest producere Filium: ergo
in Patre est potentia per quam verificatur, quod potest producere Filium
quod nemo potest dubitare. Tunc sic; de potentia per quam
verificatur, quod Pater potest producere Filium non potest esse prosa
logica: ergo debet esse physica et vera potentia, consequenter quae da

in d. Pe

phica et vera potentia respectu creationis Filii: cum subsumptus probat facile: quod potentia logica respectu alicuius actus est non repugnantia ipsius actus, ad quem est potentia, ut supra dicebamus, sed potentia logica, qua homo potest esse homo est ipsa non repugnantia hominis, ergo, et Pater ut distinctus realiter a Filio non est ipsa non repugnantia Filii, propter quod non repugnantia rei sunt ipsius praedicata constitutiva, proindeque non minus est evaluta rei sua non repugnantia, quam sunt eius alia sua praedicata constitutiva: cum ergo praedicata notionalia Filii non sint Patris, neque praedicata notionalia Patris sint Filii, sic sequitur, quod Pater non dicitur potens producere Filium per non repugnantiam Filii ad non existendum, quae talis est contra hic; sed per potentiam physicam realem et veram, per quam Pater distinguitur realiter a Filio.

Hinc facile

detegitur equivocatio, qua precipue Alvarez cum Aureolus et si quis alius ipsi fautor accedit, probat, quod Pater habere ad Filium producendum non posse non esse logicam, quod ita probat: potentia qua Pater potest producere Filium, est potentia, qua Pater potest esse Pater; sed potentia qua potest esse Pater est potentia logica et non physica: ergo potentia qua potest producere Filium, nec est potentia physica, sed logica: quod non videtur latens equivocationem transferendo arguendi modus ad quem usque alius potest: potentia una qua ignis potest producere alterum ignem, est potentia qua ignis potest esse ignis; sed potentia qua ignis potest esse ignis est potentia logica, et non physica: ergo potentia qua potest producere alterum ignem non est potentia physica, sed logica. unde manifeste deducitur nullus dari causas vel principia, quod verum et physicum potentiam habeat respectu termini, cuius est causa vel principium.

Est ergo dicendum, ut

facilius procul hic fallatio rodeget, potentiam qua Pater potest

351 producere filium; Amplius ater desiderari potest, vel ratio productionis activae, quae est Paternitas, vel ratio processionis passivae, quae est filiatio. Comparata productionis activae verum est, quod sit potentia logica, quia sit id quod dicitur, ut actus secundus, seu quod idem est, ut potentia ad hoc, ut pater sit id quod est, nempe ut sit Pater, potentia vero [struck through] res sit idem est utique potentia logica. Comparata vero productionis passivae non est potentia logica, sed physica, nam est potentia realis ad terminum verum et realem, quem in se continet, tamquam in virtute producente ergo emittit ex se per verum, et realem productionem. Unde eadem met potentia, quae Pater potest producere filium ratione Patris est potentia logica quae dicitur quod potest esse Pater et ratione filii seu filiationis est potentia physica, quae dicitur terminari, tamquam ad terminum physice, realiter que distinctum: sicut potentia, quae homo potest producere alterum hominem, si comparetur adiungens producentem est potentia logica, quae patet esse hominis, comparetur autem ad hominem producendum, est potentia physica realiter ab illo distincta. Sit 3

Conclusio: ratio processionis activae nulla datur in Deo physica et realis potentia: quare neque Pater est physice potens producere generationem activam filii scilicet Paternitatem, neque Pater et Filius habent potentiam physicam productivam spirationis activae, quae uterque producit Spiritum Sanctum. Probatur conclusio ratione desumpta ex D. Thoma loco supra citato: quia potentia quaelibet realis et physica importat rationem principii realis, sive realis principii, cuius conceptus est quod realiter distinguatur ab eo cuius est principium: sed nihil datur in Patre distinctum realiter a Paternitate, nec in Patre et Filio distinctum realiter ab spiratione activa, quod possit habere rationem principii proprie, sive realis principii respectu illarum; ergo non datur in Patre physica, et realis potentia ratione generationis activae filii, nec in Patre, et Filio physica

et

et reali pōa r̃us spirationis activa Spūs S.ti

Opr̄ar: q̃ᵒ Paternitas n̄ producitur phice ā D.e, qō n̄ dat in D.e pōa physice productiva Paternitatis. ant. pt, qd si produceretur physice a Patre distingueretur realiter a Patre; nq Filius distinguitur realiter a Patre, q̄ realiter e D.e producitur. cōa vero tenet, q̄ si daretur in Patre pōa, qua posset producere Paternitatem, haec posset a D.e produci, et consequenter actu produceretur, x illud Arist. sege vegetibus: qd in aeternis idē posse, ac eē; atqui Pater ex sua proprietate notionali ē innascibilis, et improducibilis: ḡo Paternitas n̄ potest phice produci, nec habere r̃u sui pōē physicē productivę; et ideo dicitur Spiratio activa. adde pōē phicē ex vōe talis petere phicus, et realem influxum in terminum, q̄ nulla tenus potest dari r̃u processionis activae, propter rōes proxime allegatas. quare concludo, nullam in Deo dari physicam pōē r̃u huiusmodi processionis. qd si hoc et nihil aliud intendant theologi, ut aliqui de illo benigne cogitant, utique verum affirmant, nec ē cur indigne r̃eus piant

Dices cum P.e Vasquez: qq ē pōa propria r̃u alicuius tr̃i producti, ē etiam pōa r̃u productionis actualis talis tr̃i: a in Deo dat pōa, quae talis sit r̃u tr̃i producti ut nos concedimus. ḡo dat etiam pōa quae talis sit r̃u productionis actualis, ~~[illegible]~~ talis tr̃i. a productio actualis tr̃i producti ē in Deo processio activa: ḡo dat in Deo pōa r̃u processionis activae, n̄ minus phica, quam r̃u tr̃i producti. quamlibet ipsa processio activa n̄ producatur. maior proximi discursus quae sola indiget probatione videtur clara, q̃ᵒ cuius pōa producat suum tr̃m media productione actuali hoc ipso, qd sit pōa r̃u termini producti, etiam erit pōa r̃u productionis actualis.

Resp. dist. mai. quod est pot. propria rei alicuius rei producti, e contra pot. rei productionis actualis passive talis termini concedo mai. rei productionis activae sub distinguo; si productio activa fluat, et producatur a tali pot. concedo mai. si non producatur obiective pot. non mai. Distinguo minorem et dist. cons.: ergo datur in Deo pot. quae ut talis sit respectu productionis actualis passive concedo cons.; rei productionis activae non cons. Caetera patent ex hac dist. Cum ergo ipse Pr. quod fateatur, processionem activam non produci, fateatur etiam necesse est rei illius non dari pot. physicam productivam in Deo. hic obiter tibi Auctores illos qui apud P. Suarez defendunt processionem activam identificari cum passiva, ut supra referebamus, debere hic affirmari, ut consequenter procedant, tam rei processionis activae quam rei processionis passivae dari pot. physicam et alt. in Deo, cuius ratio manifesta est; quod si utraque processio identificantur et utraque ponunt ex parte termini produ... eadem erit pot. rei processionis utriusque, et rei ipsius termini, qui per illas producitur.

Sectio 3a

Aureoli fundamentis satis fit.

Obiicies: ex eo quod personae Divinae producantur et sint productae non infertur in Deo pot. physica producendi, de sumimus pot. logica: ergo non datur pot. physica in Deo rei processionum Divinarum. Antecedens prob. quia Deus ipse productus quod est re ipsa productus in se, et exinde de ducitur quod se habeat posse produci, et tamen non infertur quod habeat in se pot. physicam, per quam possit produci, sed ad summum pot. logicam, sive non repugnantiam, ut producatur: ergo est

q̄d gerune sint actu p̄ducte, n̄ infert in p̄ducente p̄ôa
p̄hicâ. Simil̄ fallacia secte precedenti detegere iam
demonstravimus. Vetor queo sic: igni p̄ductus vere est
actu p̄ductus in se, et ex inde deducit q̄d in se habeat
posse p̄duci; nec tamen infert, q̄d igni p̄ductus
habeat in se p̄ôg p̄hicg, per quã posit p̄duci, d' adsum-
mus p̄ôg logicg, et n̄ repugnantig, ut p̄ducat: ergo ex eo,
q̄d igni sit actu p̄ductus, n̄ infert p̄ôa p̄hica in p̄rio
illius p̄ducente.

Nego ergo, p̄ôg, que dat in p̄rio p̄ducti,
ut p̄ducat, esse p̄ôg logicg, q̄ ē ipsi ealiu, et diriit in
n̄ repugnantia trorum q̄ darstari ē enim p̄ôa, ut accipiat
a p̄rio illud eo, q̄d actu accipit, q̄ inde n̄ repugnat
ex eo aut q̄d actu sit p̄ductus infert, q̄d dat in
p̄rio virtus et p̄ôa p̄hica p̄ductiva illius. nos quoties dat
entitas vere, et realiter actu p̄ducta, manifeste colligim
eg ee p̄ductus ab alio p̄rio vera et p̄hica virtute habente
ad p̄ducendum: nos q̄g dat p̄duci, ab alio potente per veram,
et realis virtute p̄duci. Ut vero equivocatio tollatur
adverto, per p̄ôg p̄rii denominari eius trus extrinsece
potentes p̄duci, et per n̄ repugnantig tri, quæ ru illas
ē p̄ôa logica, ut p̄ducat, denominari eius p̄rius extrinsece
absolute potens p̄ducere. hoc tamen n̄ obest quominus
dari debeat in p̄rio vera, et realis p̄ôa p̄ductiva, ut
trus actu realiter, et vere p̄ducat, et sit p̄ductus.

Instabis.

Ubi n̄ ē vera efficientia, seu q̄d idē ē, actio realis efficita,
n̄ dat p̄hica potentia efficiens, at in Divinis n̄ sunt actio-
nes reales efficite, d' relationes: ergo n̄ ē in Divinis
p̄hica p̄ôa efficiens. Laborat instantia equivocatione.

quae desumit ex acceptione harum vocum. eliciëntia, actio realis ellicita, operatio ellicita, principiis ellicitivis, et alia huius modi enim vero, vel hae voces significant operationes procedentes a principio efficiente per veras et reales actiones distinctas a producente et a termino producto, simulque principiis, et causis per huius generis actiones se exercentibus; et sic erit falsa maior assumpta: non ut detur potentia physica, necessarium non est, quod detur principium operans per actiones huius generis, vel actiones huius generis procedentes a principio; satis est quod detur principium realiter producens per veras et reales productiones. Si vero praedictae voces lato modo manant a vera et reali productione, et a principio vere et realiter producente erit falsa minor propositionis; quia ut dictum est ex dictis vere reperitur in Deo reale producens, et reale productum, et realis productio: licet productio ipsa realis passiva non distinguatur a relatione, sive termino reali producto.

Obijcies 2°: Si daretur in Deo physica et vera potentia processionum, ea esset propria solius personae producentis, proindeque potentia productiva filii esset propria solius Patris, et potentia productiva Spiritus Sancti esset propria solius Patris, et filii, hoc autem sine detrimento aequalitatis personarum dici non potest: ergo talis physica potentia non datur in Deo. Minor probatur: quia potentia quae est propria Patris deficeret filio et potentia quae est propria Patris et filii deficeret Spiritui Sancto; ex quo cum potentiae illae sint perfectiones, sequitur perfectionem aliquam deficere filio, et aliquam perfectionem deficere Spiritui Sancto; consequenterque personas esse inaequales in perfectione. Confirmatur: quia si daretur eiusmodi physica potentia in Deo respectu productionum, Pater esset potentior duabus aliis personis, et filius esset potentior Spiritu Sancto, ut ex haereticis contendunt aliqui

qui

plures: quod Filius Pater gaudet illa propria vi aliarum personarum
et Filius et Pater gaudet propria vi Spiritus Sancti. Neque hoc dicas
aberrando, est propter ad quaelibet Divinas non esse productionem productas
de salu propter logica.

Adhuc igitur retexuimus et solvimus argumentum
hoc cui modo non omittimus advertere debere etiam ...
Respondendo: negatur consequentiam. Dato sit de propria de qua modo dubitamus, an
sit productio vel non, negari non potest in Deo dari veram
et realem productionem quae sit propria personae producentis, de
qua idem conforme argumentum. Generare proprium est Filius Patri
et non convenit Filio, aut Spiritui Sancto, similiter spirare
non convenit Spiritui Sancto, sed proprium est Patris et Filii. cuius
generare et spirare sit perfectio, sequitur quod aliqua
perfectio Patris deficiat alii personae, et quod Spiritui
Sancto deficiat aliqua perfectio quae datur in Filio, quod ad-
mitti nequit sine detrimento aequalitatis quam habent
inter se personae Divinae. Rursus potentior erit Pater
qui generat, et spirat alii personae, et Filius qui spirat
potentior erit Spiritu Sancto: ergo sive admittas propria
productiva productionem, sive non admittas eadem dif
ficultas datur contra personarum aequalitatem, quae pariter debet
premi, et pariter ab omnibus est solvenda.

Supponendo igitur
ex dictis precedenti propter hanc productionem consistere in relatione
personae producentis, non minus quam illius propria est sua propria
relatio. Deinde abstrahendo ab eo quod, quod relationes
Divinae sint, vel non perfectiones simpliciter simplices, vel sint
inferioris perfectiones, minime sequitur ex eo quod quaedam propria
personae producentis quod deficiat aliqua perfectio personis
aliis, et illis perfectionibus quae sibi sunt debitae. Filio enim

enim non est debita potentia generandi, nec Spiritui Sancto est debita potentia producendi per spirationem. Quamvis potentia generandi, quae datur in Patre, generat in Filio per generationem passivam, quae est propria sua relatio, et similiter in Spiritu Sancto per suam propriam relationem, quae est passiva processio. Ideo enim diximus, equalis esse perfectionis in Divinis producere et produci, generare et generari. Unde nulli personae deficit aliqua perfectio sibi debita. Quo modo autem haec minime detrimento equalitatis perfectionis, vel equalitati personarum Divinarum suo loco videbimus, quando de relationibus sermo erit.

Addita perfectione cuiusque personae reperiri in altera persona per admirabilem circuminsessionem unius in alia, et per identitatem naturae seu essentiae, cui adherent perfectiones cuiusque personae. Attamen ad propositionem, tale loquendi abstinendum omnino est ab hac propositione: Pater est potentior Filio, et a similibus locutionibus de Patre et Filio, et Spiritu Sancto, nam quae afferri in deteriorem sensum aliquo modo possent, ad quod non habeat potentiam Filius et Spiritus Sanctus, quod sine dubio haereticum est. Dicere vero Patrem posse aliquid ad intra, quod Filius non potest, videlicet producere Filium, non est inconveniens, cum fides doceat Deum generare Filium, et Filium non posse alterum Filium generare, nec propterea licet inferre Deum esse potentiorem Filio, quia modus ille loquendi denotat in Filio defectum alicuius perfectionis pertinentis ad Deitatem: cum autem ex fide habemus eandem esse Deitatem in Filio, et in Spiritu Sancto, quae datur in Patre.

Obiicies 2°. quod Filius Divinus non posset alium Filium generare, non est in eo impotentia, sed impossibilitas, et repugnantia termini: ergo quod Pater possit producere Filium, est in Patre potentia physica productiva, et non repugnantia termini

et eventer potentia [illegible] videtur esse doctrina Augustini lib.° 3° 2° Maximinum cap.te 12 ubi enim inter alia dicit habere Filium et generare Filium non quia non potuit sed quia non opportuit. Ecce negat Augustinus expresse potentiam generativam Filio esse, ex eo quod non opportuit alium filium generare, et non quia potentia [illegible] in impossibilitate et repugnantiam [illegible] alterius Filii, quia nihil aliud poterit in Deo significari cum in eo sint omnia perfectissima debita sicut oportet. et quod frustra quod Pater esset potens generare per potentiam physicam productivam, conveniens huius potentiae esset privatio [illegible] Filii quam nos dicimus potentia esse debita Deo, et Filius esset simpliciter Deus quia habens convenientiam perfectionis debitae cuiusque privatio et carentia perfectionum debitae diceretur in Filio privatio huius potentiae, sed quum non videtur esse absurdum quod privatio debet afferre imperfectionem.

Ad argumentum [illegible] dicendum quod non est inconveniens nomine impotentiae significare defectus alicuius virtutis aut perfectionis debitae [illegible] modo. Sed nomine impotentiae significare Filium non habere aut illi non convenire per identitatem potentiam physicam generativam. Itaque nomen impotentia vel poterit denotare defectum alicuius perfectionis quae debet personae in qua dicitur esse impotentia et sic denotat imperfectionem, quare substantiendum non est, quod asserat Filium non potuisse generare ex eo quod in eo defuerit aliqua perfectio sibi debita, vel poterit denotare quod non convenit Filio per identitatem illa perfectio, quae est virtus sive potentia generativa Filii. et in hoc sensu verum est quod Filius non potuit generare quia non convenit illi per identitatem praedicta virtus, sive potentia. Sed non enim est imperfectio, quod illi non conveniat praedicta virtus sive potentia est relatio Patris, ut ergo diximus, sequitur autem relatio Patris convenire

per identitatem Filio, ex quo ipsa ab illa realiter distingui debeat.
unde si sano sensu accipiatur nomen impossibilitas, falsum est omnino
eius consequens.

Ad probationem desumptam ex verbis Augustini respondetur
difficilia sunt etenim pro eis torquentur theologorum ingenia, [illegible]
Dicis cum Pater habuit Filium intendere [illegible] id est quod [illegible]
me ex [illegible], hoc est Filium non genuisse alium filium, non quia
Filio deest impotentia, nimirum defectus alicuius perfectionis per-
tinentis ad Deitatem, sed quia erat impossibile quod Filius alium Filium
generaret, quae impossibilitas ex multis capitibus provenit [illegible]
[illegible] cuiusque [illegible] verba, recurrendo ad rationem divinam,
unde datur repugnantia tum ex parte termini producendi
quod est impossibilis logica eius termini, et verum est insuper
in Filio non dari potentia physica ad alterum Filium, quod si daretur
exerceret re ipsa, ut ostensum est: quod vero potentia hac Filius
careat, ideo nullus defectus perfectionis arguitur in eo,
sed hinc colligitur ad rationem carentiae illius productionis
vel potentiae physicae, quae repugnat in Filio et in Spiritu Sancto
privationem quod non est carentia perfectionis quam habere
debeat.

Dices 4º Deus [illegible] rationem [illegible]
omnino repugnat [illegible] potentialitas vera
rica: maxime [illegible] intelligere vere pro-
[illegible] sine aliqua potentialitate, [illegible]
productionis [illegible] potest omnino intelli-
gi sine aliqua potentialitate physica, cum sola quae potest
aliter logica: datur enim [illegible] vera productio [illegible]
quae non est [illegible] possibilis, et in [illegible] vera productio [illegible]
quae non est possibilis physica [illegible]. [illegible] est in Deo [illegible] potentia
physica vi personae [illegible] quod [illegible] [illegible] Deo, [illegible]

re ipsa posset esse potentia physica. Consequentia illius non habetur. Antecedens probatur: quia nihil datur in Deo, quod non sit vel absolutum vel relativum. neutrum ex his potest re ipsa esse potentia physica: ergo nihil. minor suadetur: neque absolutum est omnibus personis commune, cum de potentia physica esset omnibus personis, si consisteret in aliquo absoluto. Deinde relativum non est operativum. quod autem operativum non est, nequit esse potentia physica productiva: ergo hoc nec in relativo nec in absoluto potest consistere.

Hoc fortius tribuimus: Fateor, Deus esse purissimum actum nullam habentem admixtam potentialitatem, sive potentiae quae privative vel negative se habeat per modum radicis ad actum. ly: nihil ominus ex eo quod in Deo detur exercitium productionis actualis, bene arguimus dari potentiam physicam et virtutem productivam. quoniam actus in Deo etiamsi purissimus sit, dari non potest sine virtute vera et reali productiva, quae et nihil aliud est potentia productiva physica praesenti. unde minime repugnant inter se haec duo quod Deus sit actus purissimus, et quod vere gaudeat physica potentia ad suas productiones, cum vel ex ipsa Physica constet, Deum habere virtutem productivam. — Confirmatio nihil urget, satis enim vidimus duas praecedenti virtutem productivam, sive principium quo productionum Divinarum non consistere in aliquo absoluto adaequate, vel inadaequate et solum in gratis relativo: et vidimus gratis relativum proprium Patris esse operativum, seu productivum Filii: et relationem spiratoriam quae communis est Patri et Filio esse operativam, seu productivam Spiritus Sancti: unde facile negatur quod in contrariis admittitur.

Dicendum in favorem Aureoli: si quid in Deo daretur, quod posset esse potentia physica maxime potentia activa ratione processionis passive, maxime in Patre generatio activa respectu generationis passivae Filii. et ideo dicendum est de spiratione activa

Patris, et Filii vel Spiritus Sancti; ergo processio activa nequit esse potentia physica

vel processioni passivae. ergo nihil. maior in nostris principiis negari non

potest: quippe diximus prius productivum in Divinis seipso esse

quasi productivum; ac proinde seipso esse productionem activam sui termini;

unde nobis idipsum, quod est virtus productiva, per eius actualem productio-

nem. Minor vero probatur: quia processio activa hoc ipso quod sit ipsa

productio actualis processionis passivae, est actus secundus producendi

huiusmodi processionem passivam: ergo nequit esse potentia physica respectu illius.

patet consequentia: quia potentia physica est in ordine ad actum primum, et praeterea in

ordine ad productionem actualem; non autem potest aliquid esse physice

in ordine ad esse vel in ordine ad productionem actualem sui ipsius;

ergo processio activa non potest esse potentia physica respectu passivae. erit

ergo in Deo tantum potentia logica, quae videlicet praecise infertur

ex ipso actu, et cum illo identificatur.

Probatur et explicatur exemplo

omnium entium quae sunt ultimo vere formalia; ut exemplo unionis

in qua datur potentia, qua potest unire extrema; utrum potentia

haec tantum sit potentia logica, quae non distinguitur potens unire sua extre-

ma per aliam formam sive per aliam distinctam, quam per illa

ipsa, per quam habet quod actu copulet extrema toties ratio-

nalis uniendi illa: ac proinde nequit in illa distingui potentia physica

ad actum uniendi. hoc ipsum cernitur in actione creata, quae

nullo modo est potentia, seu virtus physica productiva non alia de causa,

nisi quia est realiter actus producendi sive actualis ipsa

productio. cum ergo processio activa sit eius realiter actus producendi

cendi, seu actualis ipsa productio, non erit potentia physica, sive

virtus productiva realiter. et idem argumentum fit in aliis ultimo

formalibus creatis. Hoc argumentum ita movet ingenium quorundam

Recentiorum ex nostra provincia, ut propter illud iudicaverit, posse, quod

una persona Divina potest producere aliquam, non esse dicendum pro-

pter

Phisicę, et logicę, imo in hunc sensum locutus fuit Aureolus, ut erueverat, ac proinde non locutus fuit contra veritatem. Cęterum si res bene ponderentur, et non reducenda sit ad arbitrariam acceptionem nominis potentia, non magni urgent hęc quę praecedentia argumenta ipsius Aureoli, quorum inefficaciam satis ostendimus. Fateor si nomine potentia intelligatur non quęlibet virtus de se productiva termini, cuius est virtus, sed virtus quę determinate de se sit apta producere terminum et alioquin non sit se ipsa actualiter producens huiusmodi terminum, fateor inquam, tali ratione non posse denominari potentiam productivam illam virtutem, qua una persona producens producit alteram in divinis, quę revera licet sit virtus apta de se producere personam quę habet productionem, tamen est etiam se ipsa productio actualis talis personę, quam habet per productionem. Quis tamen conposuit hanc significationem nominis potentia? erit ne liberum cuique pro suo nutu hanc vel illam significationem vocibus adaptari? minime certe: solum enim nobis licet vocibus uti in ea significatione et acceptione qua communiter usurpari solent, aliter nihil certum habebimus, et omnia litigia reducent ad voces.

Quod a usurpatio communis huius vocis non sit ad mentem dicti huius vel ex eo constat quod acriter pugnent omnes contra Aureolum admittentes in Deo potentiam productivam, cum tamen fere omnes careant productiones activas non distinctas a proprietate personali personę producenti. Rursum posita est entitas etiam in creatis, quę se ipsa sit actualis virtus productiva alicuius termini et simul sit actualis productio eiusdem, quatenus se ipsa sit determinata ad illum producendum, ut nos supra insinuavimus: nec tamen omnino denegandum est huic entitati virtus, et potentia

127

productiva physica rerum sui termini. alioquin, qui probabiliter docent, ipsumque Deum esse seipsa productionem actualem terminorum per creationem productorum: neque identificant actionem creativam cum ipsa omnipotentia, cogerentur necessario dicere, Deum non habere potentiam physicam ad effectum, quem potest producere per creationem; quod nemo, quem viderim, affirmabit. Ex quo signum manifestum est ex communi receptione vocum potentiam non requiri quod virtus per illam significata distinguatur a actuali exercitio sui. Ex his ad obiectionem: Concedo, verum quod in eo perfectissimo quo virtus productiva in Divinis, esse etiam exercitium sui, ac proinde perfectionem quod est quaestionem actionis, et potentiam rerum quaestionum passivae et terminorum productorum: nego minorem. Ad cuius probationem dato antecedente nego consequentiam. Ad id quod additur, dicimus potentiam physicam esse in ordine ad actum eius, quem producit, non in ordine ad actum eius, cum quo identificatur. Cum enim potentia seu virtus productiva Divina identificetur cum quaestione activa, quae est ratio formalis activa producendi et distinguatur a quaestione passiva, et termino per illam producto; ideo potentia est virtus et ut est ratio formalis activa producendi dicitur ordinem ad quaestionem passivam, et ad terminum productum; non vero ad seipsam. Sicut potentia illa, quae seipsa produceret suum terminum tanquam per rationem formalem seipsa esset virtus, et actio productiva, non tamen proterea esset in ordine ad se sed in ordine ad suum terminum sub duplici respectu, nempe actionis, et virtutis; solum enim est prius in ordine ad actum suum actionis quo distinguitur ab actione, et illum producit.

Ex exemplo unionis et actionis non sumitur ... quod unio de facto solum est ultima ratio formalis uniendi, non virtus uniendi per modum actus primi. Fingo vero subsistentiam quod seipsa esset extrahens ad recipiendam formam, vel formam

quae ipsa est destrata ad informandum subiectum. Sunt certe quodlibet ex his extremis est unio sui cum alio. et insuper alterum est potentia receptiva, et simul ipsa receptio, vel actus secundus recipiendi, et alterum est potentia informativa (si sic libet vocare potentiam eiusmodi) et simul ipsa informatio vel actus secundus informandi. Similiter dices de actione creativa, quae de facto solum habet munus actus secundi, et actualis productionis, quod solum habet de necessitate esse ultima ratio formalis determinandi virtutem ad hic et nunc producendum. Si vero in re poneretur entitas illa, quam nos nolumus admittimus, quae quae foret destratio sui ipsius ad producendum, esset vt quae virtus productiva. Unde quaelibet physica potentia activa, et sine suo virtutis detrimento, esset etiam actio, vel actus secundus, vel actualis productio eius de termini vt dictum manet et idem dictum esto de qualibet alia ratione formali, quae offerat in exemplum.

Sectio 4a

Utrum more nostro concipiendi detur in Deo potentia formalis, seu Divinarum processionum.

Diximus sectione 2. potentiam formalem esse quae supervenit, vel aliquo modo supervenire concipitur supposito, quod per illam producit et ratione cuius dicitur esse potens. Hinc consequenter controversiam movent alii prolixe disputantes, num detur in Deo haec formalis potentia, saltem more nostro concipiendi, et ad quam, vel ad quas perfectiones Divinas pertineat hoc munus potentiae formalis. Brevitati consulens hic perstringam quae ad hanc difficultatem necessarium est non omittere. Triplex ergo dubium potest hic excogitari: primum est an saltem ratione nostra concipiendi ponatur in Deo formalitas quae se habeat per modum potentiae seu processionis activae personae producentis?

vel, an vi praecisionis a parte potentiae productricis possimus ex parte prius praescindere dicta praedicatis formalitates aliquas potentiae et aliquas productionis actualis? R. 3°.
an ratione potentiae sit ratione nostra dicta ab ipso suppositio cuius est potentia.

Pro 1°

Dubio sciendum est advertentes: vi praecisionis actibus neque ratione nostra praecisionis potere in Deo cum fundamento in re, formalitates aliquas quae generat munus potentiae productricis: vi in Patre non possumus solum ratione praescindere formalitates potentiae productricis vi Paternitatis, et similiter in Patre et Filio spirante vi spirationis activae; dixi ratione nostra cum fundamento in re cognoscente, quia ratione nostra fingente bene possumus hoc, et alia plura praedicata in Deo sine fundamento [illegible] fabricare. Ratio efficax, hoc asserto comprobando petenda est ex nostra materia de scientia Dei disp. 2a sect. 3a ubi late diximus praedicata dignoscendi praedicata, quae possumus in Deo ratione nostra praescindere cum fundamento in re quoque praesenti ita comprobo. praedicata quae ante operationem intellectus nostri non reperiuntur in Deo, neque per operationem intellectus nostri Deo tribui nisi fingendo, sed ante operationem intellectus nostri non reperitur in Deo potentia productiva Paternitatis: ergo praedicata potentiae productricis Paternitatis neque per operationem intellectus nostri Deo tribui nisi fingendo.

Maior

huius propositionis mihi manifesta est, quia quoties per cognitionem tribuitur obiecto praedicata, quod in eo non est, cognoscitur obiectum aliter ac est; sed cognoscere obiectum aliter ac est, est cognoscere obiectum fingendo, quod enim aliud est fingere, nisi per cognitionem tribuere obiecto aliquid quod revera non habet, et illud cognoscere aliter ac est [illegible]. Ergo praedicata quae revera in Deo non est, nequit per nostram cognitionem Deo tribui, ultra fictionem. Minor

ex

eius de ultimo primi eius tamquam quod Paternitas in Deo non solum
non sit productiva et improductibilis ante operationem
intellectus nostri, ante operationem intellectus, non solum non datur
propria productiva Paternitati in Deo verus neque potest
dari, et connotatio talis quae producta dicerer, non solum
esse productum Paternitatis, et propria producere, ergo omnia
gratia Divina quae dicuntur ad intra sunt necessaria, ergo reperitur in Deo gratia quae productibilis Paternitati ante
operationem intellectus nostri; ergo vero ea quae ex duplici posita
premissa deduximus ita est clara, ut premissis concessis non
videamus quomodo valeat ab aliquo denegari.

Iterum
tamen in hunc intellectum illud firmo: dupliciter potest se habere
noster intellectus, ut prescindat propria productibilia Paternitati, vel
positive illud affirmando per rationem ut si dicat Pater
est potens producere vel per cognitionem abstrahentem respiciendo
unam ex his formalitatibus, altera non respecta, si positive illud
affirmet, dicere utique gratia propria productibilia Paternitati,
ceterum cum illud non detur in Deo respicit tale gratiam, illud fingendo;
si vero per cognitionem abstrahentem respiciat Paternitatem, non respecta
propria illius productiva, prescindit quidem gratiam Paternitati
absolutam, quae reperiuntur in facto, non tamen illud prescindit
predicato productibilitate Paternitati, quod prescindere
formaliter unum gratiam ab alio non est prescindere cognoscere unum
gratiam non cognito alio, sed cognoscere unum alio non cognito, supponendo utrumque gratiam reperiri in ea entitate in qua
dicitur unum formaliter prescindi ab alio. quo modo enim secerneret
unum ab alio ubi non reperiuntur unum et aliud.

Ratio est a priori
huius doctrinae, quae semper debet pre oculis haberi, quod

q. 9 repugnantia occurrit in thea ē, q̄ń noster intus vel ...
que obti nihil aliud prestare potest quam denominationem
cogniti: unde neque potest in obto ponere quod in eo n est;
neque potest ab obto auferre, quod in eo est: solum ergo potest
se exercere circa objectum illud cognoscendo: ceterum quia pro
sua debilitate potest citra fictionem aliquid in obto cognoscere
ex iis quae sunt in obto, et aliquid n cognoscere ex iis quae
etiam sunt in obto: propterea potest in eodem obto prescindi
re unum ab alio. Item per hoc supponit integrum obtum, et illud
unum quod prescindit, et illud aliud a quo prescindit; quia
prescisio nihil est aliud quam inadaequatio ipsius cognitionis
a qua per extrinsecam denominationem resultat ad partem obti
denominatio precisi sicut resultat denominatio cog
cum ergo n reperiatur in Patre partem post productionem Paternitatis
clarissime concludit, intus nostrum neque posse partem hoc
Deo collocare, neque posse prescindere in Deo partem ha
a quocumque alio Divino pato.

Pro 2° dubio resp. ...
et quia principium producendi ponimus utique fundamentum
in re prescindere ... nostra duplicem formalitatem ...
sionis, aliam videlicet potentiae virtualis productivae, aliam formalitatis
actualis. Ut in ... producente filium vel in Paternitate
quae revera est principium quo seu virtus primaria productiva
et simul est actualis productio eiusdem, ponimus nos nostra
gente hanc duplicem formalitatem distinguere. et idem dicendum
de spiratione activa vel spirationis potentiae Spiritus Sancti
facile probatur adversus ex nostris principiis: quia in ... virtuali pro
ductione de se est distinctio a conceptu productionis actualis et in
prio productio Divina datur et quod sit virtus productiva
et quod sit actualis productio. Ergo possumus hanc n fingente

praecindere ex parte primi Divini hanc duplicem formalitatem, videlicet et virtutis productivae, et actualis productionis. Per eam praecognoscere in Deo, quod revera est non fundamentum rationis cognoscentis, sed operatio rationis distinguentis aut praecindentis. Secundum tamen virtus productiva primi quae est formalis producendi actiue est in ordine ad productionem per actiones ad extra productionem personarum per quas possumus hanc duplicem formalitatem praecindere tamquam productiones in processu Divino producente.

Hinc infero, licet revera non detur in Deo producta productiva realis actio etiam ratione nostra cum fundamento in re hanc formalitatem distinguente quod revera nullus primus reperitur in Deo quod sit productivus Paternitati; nihilominus datur in Deo ratione nostra primus actus primi et primus actus secundi in linea producendi, ad eum modum quo in tractatu suo loco supra citato docuimus quamquam non detur in Deo primus actus primi virtualiter productivi intellectionis Divinae quod intellectio Divina virtualiter non producitur etiam ratione nostra; datur tamen ratione nostra primus actus primi, et primus actus secundi in linea intelligendi. Ratio est facilis: quod re ipsa dicitur in Deo cum omni modo veritate ratione Paternitatis, quae producit actum, quod habeat virtutem productivam et quod habeat productionem actiuam realium personarum passivam. Praeterea virtus productiva non dicitur ex suo conceptu esse productionem actualem, et productio actualis non dicitur ex suo conceptu esse virtutem productivam ut ex dictis manifeste colligitur, cum quibus Deus convenit in hoc formali, quod virtus productiva est actus primus et productio actualis est actus secundus in linea producendi; ergo datur in Deo ratione nostra hoc utrumque formaliter in linea producendi.

Pro 3° dubio sit 3 assertio. virtus productiva

Divina, quae dicitur quia potest ratione nostra dirigi, et a supposito cuius est virtus, sive potentia, et ab actuali productione, virtus qua Pater dicitur producere Filium, praescindibilis est ratione per virtus intus ab ipso supposito Patris, et ab actuali productione. Idemque dicimus de virtute, qua Pater et Filius dicuntur producere Spiritum Sanctum. unde licet non dividamus in Deo conceptus formales rationis productioni actibus cuiusque personae producentis, et licet aliunde non agnoscamus in Deo virtutes radicales, quae proprietati sit per privationem vel negationem, nihil ~~[struck]~~ ominus non negamus conceptus logicus, qui aequivaleat rationi potentiae formali, quae reperitur in creatis.

Ex quibus et simul probatur hoc assertum: in Patre ergo una et eadem realis perfectio est prius ipso seu virtus productiva est suppositum, et personalitas primae Trinitatis, et etiam est productio actiba filii. et licet verum sit quod haec omnia re ipsa sunt idem inter se, et identificata sunt in illa realitate, nihilominus divisibilia sunt ratione nostra: quia quando concipimus illam realitatem Paternitatis, ut est subsistentia, et ratio personae, non concipimus illam ut est virtus productiva, vel ut est productio actualis Filii. probatur: quia si concipere paternitatem ut est ratio personae vel subsistendi esset illam concipere ut virtutem productivam et ut productionem actualem, ubicumque intus conciperet rationem subsistendi vel rationem personae, conciperet rationem virtutis productivae et productionis actualis actibae; atqui hoc est falsum; ergo etiam in Divinis: ita se habent haec duo, ut possint per nostras conceptiones separari. ita ut unum concipere, non sit concipere aliud. minor probatur in Spiratione passiva Spiritus Sancti concipitur intus ratio subsistendi, et ratio personae: nec ~~[struck]~~ tamen concipit aut potest concipere rationem virtutis productivae, aut productionis actibae alterius personae: quia nullius est productiva, aut

pro-

productio: ergo etc.

Propter eandem rationem possumus concipere realitatem Paternitatis ut est virtus productiva, quin illam concipiamus ut est actiua processio, vel ut est ratio subsistendi aut ratio personae; non per esse virtutem productiuam convenit ei quod sit actiua; quia virtus productiua est, et non est ratio personae, et quia virtute productiua creata, quae non est productio actiua. tandem possumus concipere realitatem Paternitatis, ut est actualis productio, non est illam concipere ut est virtus productiua, aut ratio subsistendi; nam actio creata est utique actualis productio, et tamen non est virtus productiua nec ratio subsistendi: sunt ergo omnes isti conceptus ad inuicem separabiles, et partibiles in diuersas entitates. ergo in realitate Paternitatis in qua omnes reperiuntur, videlicet conceptus subsistentiae, et virtutis productiuae, et exercitii actualis productionis, poterunt utique ratione nostra prescindi et separari. sicut in homine distinguimus conceptum animalis a conceptu rationalis, quia animal reperitur in equo sine rationali, et rationale reperitur in angelo sine animali.

Hic ita explicatis

facile iam percipies sensum assertionis nostrae. nam per rationem subsistentiae intelligitur suppositum, et per rationem virtutis productiuae intelligitur principium, et per rationem productionis actualis intelligitur producens. cum ergo distinguat conceptus virtutis productiuae a conceptu subsistentiae, bene possumus concipere suppositum non concepta ratione virtutis productiuae, et rationem virtutis productiuae non concepta ratione suppositi. Pater ergo licet per eandem realitatem et subsistat, et sit productiuus, et actu producat tamen per aliam formalitatem concipitur ut suppositum, per aliam ut principium, per aliam ut actu producens. quia alia est formalitas subsistentiae, alia virtutis productiuae, alia productionis actualis, ut ex dictis satis ostensum est.

Stat itaque ut mens nostra brevi sermone comprehendat in Deo dari processiones physicas veras et reales rationem productionis passivae et termini formaliter producti cuiusque personae, quae producitur realiter. et hoc solum est verus productiva realis et vera. Discrimen inde non dari processionem physicam rationem productionis actualis; immo neque consequenter productionem vere nostra processionis, quae sit formaliter eadem processionis actibus, ut Trinitas. ac tandem stat solum dare nos processiones formaliter distinctas, quae fiunt in perfectionibus relationis Divinae, dicimus per aequivalentiam consequenter intelli productionem cum rationes supponitur et rationes productionis, seu actualis exercitio talis virtuti.

Disp. 11ª

An tri Divinae processiones sint intellectio et amor notionalis.

Sectio 1ª

Nos difficultatem exponit et duas circa illam refert oppiniones.

Porquam Divinas processiones tria prima diximus ostendimusque illarum alteram non esse formaliter intellectionem essentialem et alteram essentialem amorem per dictas partes praecedentes opportune tractanda venit praesens difficultas, qua rogamus, an tria quae producuntur immediate per processiones Divinas, tamquam per rationes formales producendi et per relationes Divinas tamquam per prima immediate, et formaliter productiva sint intellectio et amor notionalis. et quoniam ex superioribus stat processionis passivas identificari cum termino per illam producto, idem est quaerere, an tri processiones Divinae sint intellectio, et amor notionalis, ac rogare an ex Divinis processionibus passivis altera sit intellectio notionalis, et altera notionalis amor

cujque Plurrus tri Diväry processiony sint achy notionales, quis erit, ex hii dicendii colligere, qui'ng sint achy notionales in Divinis.

Igitur disp.^e 7. precedenti sect.^e 3.^a retulimus aliquorg sententiam qui ut exponant, quo modo ex Divinis processionibus altera fit per intell., et altera per voluntatem, recurrunt ad intellectionem, et amorem notionalem: dicunt quod 1.^a processio per intell. est, quia terminus formalis per illam productus est intellectio notionalis; ex eo enim quod intellectio sit perfectio intellectualis et de linea intell., requirit enim non est per intell. similiter dicunt, 2.^a processio est per voluntatem, quia terminus formalis per illam productus est amor notionalis, qui cum sit affectiva perfectio, requirit non pertinere ad lineam voluntatis, et esse per voluntatem. Addimus citata disp.^e bene quidem per hos modos fieri satis illi quaestioni, si alium de intell. esset complecti sententiam hanc de intellect.^e et amore notionali cuius ex omen ad hunc locum remisimus, et modo ergo subjicimus, ut premissa solvamus.

Prius quam ad sententiam referendam accedamus, de quibus in presenti ferendum est iudicium, opere pretium erit modos explicare, sub quibus difficultas examinanda est. Pro quo suppono 1.º Theologi aliquos et non ignobiles admittere quosdam intellectionem et amorem notionalem, non tamen quoque aliquid distinctum ab amore et intellect.^e essentiali, atque quoque aliquid sub diversa consideratione receptum. Etenim intellectionem essentialem ut affectum relat.^e propria Patris, ratione huius relationis, dicunt esse intellectionem notionalem Patris et illam vocant dictionem activam. Ergo idem intellectionem essentialem ut affectam relat.^e propria Filii, dicunt esse intellectionem notionalem Filii, et illam vocant sapientiam notionalem. Similiter explicant amorem notionalem, quatenus

ac ingeniosus, qui aliquando magister meus in Theologia fuit, et quem
nec sine summa veneratione in mente mea memoria illius venerabilis
et eleganter conatur in suis patrociniis afferre D. Th. Subscribunt
alii PP. Vazquez et PP. Valentia sed immerito; quia
nullus ex his dixit notionales intellectionem aut amorem in
sensu explicato. imo favet RR.mo citatus ex difficultatibus
hanc, ut ab ipso proposita nullo ex instituto suae mentis exp-
licaverunt, praeter unum Scotum qui clarius [illegible], ut ipse dicit
de notitia notionali exponit. Unde nullus ex theologis anti-
quis potest pro hac opinione merito numerari. Sed neque
inter recentiores plures invenit: possunt enim decerni huma-
niter, et in ea plura torquent iacula, licet in omnia confe-
rant. unus ego non negabo, neque quod hoc semel
admisso, facillime negotio experiuntur plurima, quae
scholasticorum mentes maxime vexant in hac doctri-
na, quare non possunt non mirari et laudare ingenium
eius cogitantis. Videlicet docet, trium personarum esse intellectio-
nem notionalem in quantum activis, seu passivis et obiectivis, et simili-
ter per eam processionem productus esse notionalem amorem passivum
seu obiectivum. Dicunt tres personas obiective seu passive
intellectio, quae est forma per quam obiective denominantur intellectae
sicut intellectio est aliquid forma, vel quasi forma, qua tres personae
Divinae dicuntur intelligentes, et dicunt tres personas processionis
sibi, et obiective amor quae est forma per quam obiective denomi-
nantur passive amatae, sicut amor est aliquid forma, vel quasi
forma, qua tres personae Divinae dicuntur formaliter amantes.
Hunc modum loquendi mihi sequuntur aliqui RR.mi illius [illegible]
rentes ex locutionibus aliquibus quae frequenter sunt
in usu apud antiquos theologos, et praesertim apud Thomistas.

qui Caietanus admittens in intus duplicem intellectionis sic exponunt, ut per aliquid distinguant hoc quod est intelligentis intelligere per aliquid vero distinguant hoc quod est obiecti intelligi.

Sectio 2a

Reflectit [illegible] superiore sectione relatam.

Utrumque [illegible] proxime relatum vel ex solo intellectu novitatis [illegible] primo [illegible] impugnabo. et quod id [illegible] aliter efficacius prestari posse videtur, quia [illegible] fundamenta [illegible] opinio [illegible] enim corruet moles super posita, si subtrahatur fundamentum, quo [illegible] ut [illegible] fundamentum [illegible] premittit duplex [illegible] ex quo facile [illegible] dubitare. [illegible] perfectionem aliquam realem actualem [illegible] sua solum [illegible] est quod productus. et preter hoc quod est esse aliquid productum nihil aliud [illegible] addat. [illegible] enim dicere aliquid aliud quod [illegible] aliud sit preter esse aliquid productum. [illegible] est quod licet [illegible] obiectis entis seu perfectionis actualis productus ut est [illegible] abstrahens a perfectione producta, et perfectione creata, solum dicat [illegible] et ex parte sua hoc quod est esse aliquid productum: nihilominus [illegible] perfectionis specialis actu existentis extra intellectum [illegible] inferiorem illius [illegible] communis abstracti et illum [illegible] non potest non dicere aliquid ultra talem [illegible] alioqui non distingueret ab illo, ut [illegible] per se [illegible] etc.

[illegible] est quod licet aliquando [illegible] illud esse quod res [illegible] quod sit

aut n. sit producta eadem res, tamen in quacumque perfectione reali actu existenti non potest esse prius, vel posterius, quod sit id, quod revera est quam quod sit in se aliquid productum. Loquimur vero doctrina haec est intelligenda de perfectionibus realibus, quae vere sunt productae quarumque perfectio aliqua sit id, quod revera est, et quod sit in se aliquid productum, sunt in se omnino simul, et etiam e contra ita ut quaecumque perfectio producta sit id quod revera est, ~~quod sit in se aliquid productum~~ procedendo a suo principio et procedat a suo principio secundum id (cui sua ratio tota convenit) quod revera est. Nec enim considerare possumus quod res sit in aliquo signo id quod vere est, et quod in alio signo sit in se producta, vel vice versa. Licet possimus considerare quod in aliquo signo sit in actu productum seu in fieri seu in ... et quod in alio signo sequenti in esse producta in esse producto seu in facto esse: quae doctrina et cetera doctrina ... ita sunt ex ipsis terminis clara et certa ut nulla probatione egeant ... quae sua decant.

Ergo ex hoc supposito formatur ... definitio notionali ... perfectionem illam quae propria est Filii et quae per productionem immanente attingit ex sua et ... specialis ratione formali et ut est dicta ab intellectu reali esse ... et perfectionem notionis notionalem in ... illius Filii, cuius cognitione Verbum Divinum per se procedere. Quae ... terminis servata proportione applicatur ad amorem notionalem propriam Spiritus Sancti, videlicet ... ... perfectio illa, quae propria est Solius Filii, non potest ex sua speciali ratione formali dicere tantum modo hoc quod est esse aliquid productum per generationem; ... ... dicere aliquid aliud praeter hoc quod est esse aliquid productum; ... hoc

quod dicere debet, nihil aliud potest esse quam quod sit perfecti ssima notitia notionalis eius, quod est ex cuius cognitione perfecti procedere: patet, et ex suo specificativo formali dicitur esse perfectissima notitia notionalis eius quod debet discurrere, videtur, terminus, et maior ex praecisione principii colligi debet. minor autem ex eo quod nihil aliud sit assignabile, quod sit de persona non habet quod sit notitia notionalis, tantummodo habebit ex perfectione sui propria quod sit productum.

Hoc fundamentum evertitur facillime per negationem minoris et si enim verum sit quod relucere debet in filio aliquid speciale proprium, quod praeter hoc quod est esse praedicatum productum, ut bene colligitur ex principiis praesuppositis, sed deinde negamus minorem mollimine; falsum tamen est, quod hoc speciale relucens in filio nihil aliud possit esse quam quod sit notitia notionalis, immo aliorum posita aequaliter oppositum infero sic: ut perfectio propria filii sit aliquid praeter hoc, quod est esse aliquid productum, utque sit dicta a deo abstractivissime rationi producti non requirit quod sit notitia notionalis: ergo ex hoc fundamento non infertur proprietatem filii esse notitiam notionalem. antecedens probatur ex eo quod sit eiusmodi perfectio realiter identificata cum deitate, et cum spiratione activa habet filius praeter hoc quod est esse aliquid productum, habet in quantum est Deus, esse omnipotentem, esse sapientem, et esse principium Spiritus Sancti. unde dicitur a deo abstractivissime rationi producti, dicitur ratio perfectionis propria patrum quae non producit, et dicitur tamen perfectio propria Spiritus Sancti quam habet ut spirandus. At hoc ipso quod perfectio propria filii sit aliquid praeter esse productum, denique esse quod sit notitia notionalis.

Videamus nunc illegi-

timum

illegitimus discursus supra formatus, et quo legitime expedita quae doctrina destruat illius structuram: et ut locus habeant instantiae, quas Relator iste ex cogitat solutioni quod expectabat ipse. Resp. de perfectionibus proprijs filij, praeter hoc quod est, esse aliquid productum habere alia propria quae non sint esse notitias notionales: habet enim esse personalitati et subsistentiae tribuenti non, quod sit foecunda, multiplicabili intra Deum; et aut personalitatis, et subsistentiae tribuenti non foecunditatis intra ipsum Deum, quae dubio est aliquid praeter esse productum. alioquin quod est habere esse productum haberet etiam esse personalitati, et subsistentiae tribuenti non foecunditatis intra ipsum Deum. quod quo falsum est. Ergo sine recursu ad notitias notionales reperitur in perfectione propria filij, quod sit vere aliquid praeter hoc quod est esse aliquid productum ex consequenter in illa ... hoc factus ... inferendo, et reddimendo ... notitias notionales. et ideo dicitur esto ... notionales ... ipsius filij.

Sed instat statim Relator 1°: quod in persona filij sicut in qualibet alia persona est ipsa subsistentia ... est, quae supponit a priori ... alias, quae sit ... moriens ... illius, haec, ... quae sit primaria ... ratio quae primaria seu a priori ratio subsistentiae ... ideo illa perfectio est subsistentia, quod taliter ... non est taliter se habet ad alias personas. ... exemplari perfectio illa filij propria ... quae sit ratio a priori ... subsistentiae per illud ... quae illa perfectio afficiendo non, taliter se habet ad alias personas: tunc sic. ... ipsius iste primaria seu ratio a priori ... subsistentiae, neque ...

quę conceptus notitię notionali producta: quia per actum conceptus notitię notionalis producta non per aliam exprimenda est ratio formalis illius perfectionis quę est propria filii; nec per conceptum subsistentię sancte patris. eodem argumento fit de amore notionali respectu spiritus sancti.

Instantia hęc falsum assumit: etenim perfectio propria filii ideo taliter est, quia ideo est incommunicabilis, quod est taliter se habere ad alias personas quod est subsistentia, non vero e contra. Quemadmodum subsistentia creata nullo alio gradu superiori explicatur, sed precise per hoc, quod sit complementum substantiale tribuens perseitatem per incommunicabilitatem suam: unde frustra requiritur alius conceptus superiori respectu subsistentię, preter ipsum suum cui debetur et preter ipsam exigentiam quam ipsa subsistentia petit taliter afficere suum, et taliter se habere ad alias personas. Dices ergo, communicabilitatem, et incommunicabilitatem esse perfectiones magis extensas et plura gradu Divina transcendit quam incommunicabilitas et fecunditas. Hinc est quod intellectio, volitio, immensitas, omnipotentia et sic alia habent communicabilitatem. at vero incommunicabilitas et fecunditas quę perfectio quidem est, non transcendit, nisi ad ea grada, quę petunt producere et produci, quia ratio est, quod perfectio illa formalis quę fundatur in incommunicabilitate, seu entitas substantialis producens vel entitas substantialis producta est, quę utriusque est exigentia sua: nam eo ipso erit ultimum complementum perfectionis Divinę. eodem modo, quo prime dicebamus de subsistentia creata complente suum.

Instantia 2°

Instat D. quod ratio subsistentiae nihil est aliud, quam incommunicabilitas unius personae cum alia: hoc autem incommunicabilitas naturae fundari debet in aliqua alia perfectione quae sit ratio a priori illius et ratio oppositionis ad aliam personam: nam eatenus perfectio habet oppositionem, quatenus ex se, et ex emanatione exercere petit et exercet aliquid in alius opponatur, ergo quod personalitas Divina sit subsistentia nihil aliud est nisi quod constituat et petat constituere terminum aliquid ~~[illegible]~~ incommunicabilem alteri: ergo si haec ratio incommunicabilitatis debet explicari per aliquid aliud prius et interius quod exercet entitatem etiam perfectio subsistentiae debebit explicari per aliquid interius, quod exerceat entitatem, et in quo fundet. Sed hoc interius nihil aliud potest esse nisi conceptus intellectionis notionalis, quod debet rite concipi admitti naturae prius quam fundandam subsistentiam et incommunicabilitatem ergo etc.

Contra instantia haec est levissima et fallacia laborat, quia falsum est quod debeat prius poni ratio aliqua notionalis intellectionis, in qua fundet perfectio subsistentiae et incommunicabilitas; sufficit enim admittere in illo subsistentiam priorem, quae sit perfectionis suae fecunditatis petat producere productum: nam hoc ipso reddit sufficiens ratio a priori fecunditatis incommunicabilitatis subsistentiae, et ultimi termini naturae Divinae. Verum quamvis quod incommunicabilitas non reperitur sine perfectione subsistentiae, quae debet Divinam et [illegible] fecunditatis [illegible] petit producere et habere suum productum. Caeterum in hac subsistentia Divina nullus datur respectus vel exercitus praeter verum et [illegible] productionis, quod satis est ad incommunicabilitatem

et fecunditatis posita vero subita Deo digna quae petat
veram et propriam productionem ponitur perfectio fecunditati
absque alio requisito.

Et certe per intellectionem, vel quamlibet aliam perfectionem Divinam, nihil exercet, quod sit ratio a priori oppositionis et incommunicabilitatis in Deo nisi intelligat hoc quidem formaliter producere et produci, si deest quaecumque alia perfectio, quae sit in linea sub ratione quaecumque sit intellectio essentialis vel etiam notionalis, quae hic considerantur, si non habeant rationem producentis, et producti; nunquam inducet formaliter fecunditatem et incommunicabilitatem intra Deum.

Adhuc tamen Instatur 2°: oppositio unius perfectionis cum alia requirit sufficienter explicari praecise per oppositionem, ita ut nihil aliud habeat ex sua ratione formali, quo opponi alteri: nam eatenus unum opponitur alteri quatenus exercet aliquod munus, quod repugnat alteri, vel quatenus habet aliquid rationis formalis quae repugnat, vel opponitur alteri ut patet in calore cum frigiditate, et in aliis exemplis quae plura possunt adduci. Ergo perfectio propria Filii requirit praecise distinctionem neque sufficienter explicatur praecise per oppositionem cum Patre: nam per aliquid quod aliquam rationem formalem quae includat et dicat esse hanc oppositionem. Et nullus praeterea, cum rationem formalem dare per quam perfectio propria Filii distinguatur et per quam includat, et dicat oppositionem cum Patre, nisi quod sit notitia notionalis intuitiva Patris: ergo per hanc notitiam notionalem intuitivam Patris debet explicari perfectio propria Filii.

Plus iusto ponderat, et celebrat hanc instantiam auctor illius. Stat tamen ex prioribus insinuatis nullius roboris illam esse. Ideo quod oppositio unius cum alio fundari

debeat in aliquo exercitio, vel in aliqua ratione formali quae reluceat in uno, et repugnet alteri. Caeterum in Divinis, ut saepe dixi, nulla perfectio est communicabilis in qua fundetur oppositio personarum, praeter perfectionem foecunditatis et perfectionem producere et produci. Deinde licet denus aliquid debeat dici proprium filii involvens, vel includens oppositionem cum Patre non sequitur, quod hoc debeat esse notitia notionalis intuitiva Patris: quia notitia intuitiva ex suo conceptu non dicit oppositionem cum obiecto, cuius est intuitiva notitia, ut patet in notitia intuitiva totius trinitatis quae non opponitur cum trinitate quae potius identificatur cum illa. cum tamen sit intuitiva cognitio trinitatis et illa habeat pro obiecto, sequitur ergo quod ex conceptu notitiae intuitivae non dicatur filius oppositionem cum Patre, et ad hoc minus frustra recurritur ad notitiam notionalem.

Si dicas notitia notionalis producta a Patre opponi cum Patre, ac proinde cum perfectio propria filii sit notitia notionalis a Patre producta necesse est, quod oppositionem dicat cum Patre. Respondeo quod ignoretur id quod negamus, quod nos affirmamus, scilicet nullam perfectionem Divinam habere oppositionem cum alia nisi ratione producentis et producti: unde notitia notionalis quae est propria filii habebit quidem oppositionem cum Patre ratione productionis, non ex conceptu cognitionis intuitivae. cum hoc ex ratione talis non dicat oppositionem cum obiecto ut dictum est. Dices secundo quod eo pacto propriam filii possemus dicere perfectionem propriam filii esse omnia notionalia producta, quia omnia producta a Patre ratione dicunt oppositionem cum Patre. Deinde quae notabilis licet hoc fundatus ut illius instantiae adverent, aliquid gratus esse ponere debeamus in filio, praeter oppositionem ut sic et praeter esse productum non tamen probare, hoc gratus esse debere notitiam notionalem

q quo sit aliud ḡruentius assignare et forte ins/
dicemus, ut iā alibi insinuavimus, esse rōs verbi quæ
ppria ē solius Filii, et n̄ ḡvenit Patri.

Nos quidem ita te-
nēt. perfectio ppria solius Patris, quæ in ē primæ
personæ ḡstitutiva, et perfectio ppria solius Filii quæ
ḡstitutiva in ēē 2æ personæ sunt ex suis ultimis speciali-
bus ḡceptibus veræ relationes actuales ... perfectio
ppria Filii n̄ erit vera relatio actualis, si n̄ dicat ex
se, et ex sua ultima rōe formali, esse verus notitia intuitiva
Patris. ... illa diuturna maior supponitur ut vera, minor
probatur: quia si n̄ sit perfectio ppria solius Filii notitia
intuitiva Patris, ex nullo capite habebit quod sit
vera actualis relatio ad ipsum Patrem. Quia nullum aliud
ḡceptus assignabile ē, ex quo id habeat, n̄ quidem
ex ḡceptu producti, quia esse productus n̄ dicit ex se esse
assignatus ... productionis activæ. Quia vero plu-
lura entia absoluta vere sunt producta, quin pro-
terea sint relationes actuales, ut patet a metaphysici
bene intelligit ḡceptus entis absoluti creati, cum tamen
ēē eius creatum sit productum. Ergo productum n̄ dicit ex rōe
talis esse relationes, d. solius ēē terminus productionis. Ergo perfectio
ppria Filii ex rōe producti n̄ habebit esse verus relatio-
nis actualis ad Patrem, quod erat ...

Ruit ergo hoc ḡceptum ... quod
sit Paluis ḡceptibus relationibus, quibus modo n̄ ē sermo, certum
debet esse, quod omnis actio, vel quasi actio sit ḡceptus relationibus
formaliter. Unde cum personalitates Divinæ sunt actiones, vel quasi
actiones, ut supra diximus, cum igitur identificant passiones
videlicet cum tribus productis, quatenus fiunt per actione, et cum producentibus

quatenus sunt actiones; fit manifestum, quod perfectio propria Patris et perfectio propria filii in sensu ultimo specialissimo sunt relationes actuales, et consequenter, ut perfectio propria filii sit relatio actualis ad Patrem, non requirit, quod sit notitia notionalis intuitiva Patris. Imo etiamsi esset notitia intuitiva Patris ex hoc praecise deesset quod non esset actualis relatio ad Patrem, ut ex supra dictis constat, quod cognitio intuitiva ex suo formalissimo conceptu non est relatio ad obiectum: cum cognitio eiusdem sit intuitiva cognitio trinitatis, et tamen non est relatio actualis ad trinitatem. tenemur ergo recurrere ad productionem, ut ostendamus, notitiam notionalem esse relationem actualem ad Patrem, quia videlicet producitur ab illo. unde tota ratio relationis desumenda est ex productione, licet ideo negare contendas.

Negando ergo est minor Discursus supra facti ad probationem vero Dicendum esse falsum omnino quod ratio productionis ut producti et non producentis, ut talis non sit relativa: imo potentia proxima ad producendum formaliter, ut talis est etiam conceptus relativus. ad id quod addis in probatione, notare debes ens creatum dupliciter considerari posse, vel quatenus est ens et contraponitur non enti, vel quatenus est productum sive ~~[illegible]~~ formaliter procedens ab alio. Sub primo consideratione ens creatum dicitur et est quid absolutum, et non rei productum; sub secundo vero consideratione ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ est natura aliquid relativum, quod praedicatio fit supra formale creationis est quae ipsa creatio entis habentis esse productionem, quia productio et potentia proxima producendi sunt conceptus relativi. ratio est quia illud est formaliter relativum cuius tota essentia est ad aliud, nec aliter explicari potest explicari conceptus formaliter relativus. cum quae ergo potentia proxima ad producendum et productionis actualis

sit ad aliud, sit quod requisita productioni in persona Patris et requisita productioni in persona Filii sint requisita formaliter relativa, et relativa actualia.

Inferes: quod perfectio propria Patris constituitur in esse tali non esse formaliter relativa; unde licet Filius dicatur referri ad Patrem quia produci et actualiter a Patre, Pater non dicitur referri ad Filium. Probatur quia: quod si perfectio propria Filii hoc est esse, actu et actualiter quod sit productus et quod emittatur a Patre requiret procedere a Patre per se ipsum, et nulla sit perfectio ex parte Patris potens actu et actualiter producere et emittere ex se Filium: quia quantumvis perfectio propria Filii sit relativa ratione productionis, quia petit actu et actualiter a Patre produci, nullum restat sufficiens fundamentum ad inferendum perfectionem propriam Patris esse formaliter relativam: maxime cum dici debeat in perfectione propria Patris, hoc quidem producere et emittere ex se, et in perfectione propria Filii, hoc quidem esse productum, et emissum. quod si dicas Filium ratione suae propriae perfectionis petere per se, et essentialiter esse in actuali productione [illegible] [illegible], Filium non esse relativum ad Patrem ex ratione productionis, nam requirit produci, etiam si non deberet ex propria sua perfectione, quia petat actu et actualiter a Patre produci: unde ut ad Patrem referatur, oportet erit quod sit notio natalis notitia intuitiva quae cognitio eius Patris.

Haec illatio non tam militat pro praesenti difficultate de notitia notionali quam de distinctione et constitutione personarum Divinarum, de qua egimus supra. Dicendum quod, quod perfectio quatenus productiva Divina ratione suae perfectionis infinitae petit essentialiter esse in actuali productione, sicut etiam quatenus Divina perfectio producta ratione similis infinitae perfectionis, petit actualiter quod sit actu

producta, seu esse in actuali productione, ex parte sui, et exinde
advertimus eo loci, productionem activam, quae est actualis producens
identificari cum producente, et in illo esse, productionem vero passivam,
qua quae actuale produci, seu esse productum esse in termino, et identificari
cum illo. Et nunc ergo ex dictis de gratia declaramus, Deus
esse verbo suae perfectioni propriae, quae potest aequaliter esse in actuali
producere Filii et Filius ex verbo suae propriae perfectionis,
quae potest esse in actuali produci a Patre, et efferri ad invicem
et hoc diximus esse relationes independenter, prius a hoc
quod trius immediate productus a Patre sit notitia notionalis
in intuitu illius.

Sectio 3a

Theologica puncta, quae restant examinanda.

Et a multis disputata, examinationi.

Directe 3a Sententiae eadem

3us sumus, et primus ad illud praesens et cogitatus potest ex
ratione formalissima dictionis, quae competit verbo, et in
hunc modum formatur dictio uncta formaliter hoc est illa
perfectio propria et formaliter aliquid dicimus, est ex suo
ratione formali intellectio seu enuntiatio producta a Deo
aliquid dicere, et verbum Divinum quae 2a persona trinitatis
est vera et formalis dictio, qua Deus aeternus aliquid proprie
dicit. Ergo verbum Divinum quae 2a persona trinitatis est intel
lectio seu enuntiatio a Deo aeterno producta. Sed id, quod
verbum Divinum constituit in esse 2ae personae trinitatis est perfectio
propria Filii. Ergo perfectio propria Filii est formaliter intellectio
producta, quod idem est ac esse intellectionem notionalem in intuitu illius
obiecti, quod est formaliter dictum. Ratio efficacissima sequitur
a illius auctore.

Cui

Cum si Respondeat ad hoc, ut 2a persona trinitatis, qua
talis sit vere et proprie verbum ex actione, qua loquitur Pater,
non requiri quod sit intellectio notionalis ex sua speciali ratione sup-
posita, sed sufficere quod terminus, qui absolute producitur, sit proprie Intel-
lectio, quamvis ex sua ratione formali et ut terminus est, dicat intellectionem
qua responsione usque ipse author aliquando ut ipse fatetur,
ex quo sequitur terminus, qui absolute producitur ex sua ratione formali et ut
terminus est, esse proprie intellectionem; ideo quod ipsa perfectio illa propriet
paria filii, est essentia subsistentia terminans immediate intel-
lectionem essentialem, ex precise quod illa producat producitur efficiendo
intellectionem, unde terminus, qui dicitur absolute producitur et a 3a [illegible]
gens ex predicta subsistentia et intellectione essentiali, est quae
2a trinitatis persona. vi sue productionis accipit sapientiam
Divinam essentialem, et ex inde habet quod existat in intellectione,
et consequenter quod sit verbum et dictio Patris, et Deus enim, qui
in humana generat, ut homo ab alio productus, est proprie
genitus, et filius producentis, non requiritur quod terminus immediate
productus per actionem sit natura; sed satis est quod terminus, qui dicitur
absolute produci vi sue productionis accipiat naturam producentis.

Si insuper,
hoc Respondeat, urgere statim, inferendo hinc sequi quod produ-
ctio verbi non posset haberi per omnem eam quam per naturam: quia solu-
tione tunc opposita, quod terminus, qui absolute dicitur produci, sit ex
vi sue productionis intellectio; in quo per perfectionem immediate produ-
cta producat terminando intellectionem: et ipse adeo catenus
talis terminus accipit vi sue productionis intellectionem essentialem quatenus
perfectio immediate producta est subsistentia efficiens immediate
talem intellectionem; tertia perfectio sit ex sua ratione formali subsi-
stentia, per quam intellectio Divina subsistit, non requiritur quod potius
producatur per intellectum, quam per naturam: quia nisi perfectio illa

ipsa persona in esse tali subsistat sit ex sua rōe formali notionalis intellectiō, et propterea habebit procedere per intell. quo persona minor probat. quia quamvis subsistentia in relatione ex qua procedit non contineat illud primum constitut. neque quamvis subsistentia talis est per ris actu primus productivus, et talis relatio subsistens, cum sit ultimus terminus et per ris actus illius, et adeo omnia esse quae reddit in omni casu talis subsistentia, continuit in esse talis subsistentiae, ut videtur in aliis actibus subsistentiis subsistentia quae persona in relatione ex ratione talis hoc, aut primus constitutiv, carenter quae non ponitur per intellectum, et persona, aut etiam per voluntatem, procedere, procedere verbum hanc doctrinam.

Ex hac sententia insinuata aperta sunt ... in ... notionalis notionalis, videlicet et salvet id quod omnes ... sunt propria contra ... nempe verbum esse ... intellectum productum, et id quod ex alia parte fatemur ... nempe ... trinitatis personam esse verbum. Si enim ... trinitatis persona non sit ex sua ultima rōe formali notionalis notionali, aut verbum, non erit intellectiō producta, aut ipsa persona non erit verbum; cum intellectio essentiali, quae dicitur ... non sit producta, nihil enim essentiale producitur; cetera ... sunt ... insinuata ex iis quae diximus ... in responsione ad ... et ...

... breviter perstricti dico ... non ita verbum esse ... intellectio producta, nam Thomistae communiter docent verbum non esse ipsam intellectionem productam, et terminus ipsius intellectionis.

Dico licet in creatis verbum sit intellectiō producta, quae producitur ex intelligentia, ut videlicet producens fiat intelligens per ipsum verbum, in Divinis tamen, ubi verbum producitur ex ... abundantia

abundantia, non ut per intelligat ipso verbo, sed ut per fecunditatem communicet illam intellectionem, quam habere praesupponitur. Hinc quamvis quod verbum sit intellectio producta patri est, quod sit perfectio ex se, et ex sua ratione formali pertinens ad intellectum, per quam per exprimat id ipsum quod novit et intellexit per intellectionem essentialem, sicuti per verbum externum exprimit loquens id ipsum quod intellexit, quin ideo verbum externum sit intellectio ex sua ratione formali. Dico 3o aliud esse verbum, quo loquens sibi dicit, et loquitur, et hoc potest consistere cum intellectu producto, aliud vero esse verbum, quo loquens non sibi, sed alteri loquitur; hoc autem non requirit, quod sit intellectio producta: atque 2a trinitatis persona non sit verbum, quo Pater loquitur sibi formaliter intelligendo, sed verbum quo loquitur alteri, unde quod licet ex sua ratione formali sit verbum, non ideo debeat esse intellectio notionalis producta.

Hinc evanescit instantia. nec enim opus est recurrere ad solutionem, quam impugnat. ea tamen admissa, adhuc nullum robur est instantiae factae. Demus enim sufficere, ut 2a persona trinitatis quae talis sit vere, et proprie verbum, et dictio qua loquitur Pater, quod terminus, qui absolute producitur, sit proprie intellectio, quatenus ex sua ratione formali, et ut terminus est, dicat intellectionem. Hinc non sequitur, quod absolute produci dicitur, sit ex vi sue productionis intellectio, ex eo praecise, quod perfectio vere immanenter producta producatur terminando intellectionem. nam id ipsum habet terminus, qui vere immanenter producitur in 3a persona trinitatis, quod videlicet producatur terminando intellectionem. Vere enim illam terminat et facit subsistere, quin tamen sit dictio, verbum aut intellectio sicut perfectio personae. Stando ergo terminis solutionis contra quam fit instantia, dicamus cum P. Molina, perfectus illa [illegible] propria est personae et producitur

terminando intellectionem ex sua ratione formali habere quod pertineat ad intellectum et sit verbum, pertinere quoque ad intentum et esse verbum ex sua ratione formali, quia ut talis est perfectio, quae debet reperiri ut intellectiva est, et ideo convenit patri, et trahere procedere per intentum, nec potest per non procedere ut intentum ostendebat.

4um firmatur et confirmatur existimatur praecedentibus, quod quamvis theologicum est, patre procedere quod verbum vocatur a sanctis patribus sapientia genita, qui loquendi modus desumitur ex sacro textu multis in locis, admittitur quoque ut principium ab omnibus catholicis, ut probat dominus Bazquez prima parte disputatione 112 capite 2o, ex quo etiam ad aliud intentum hanc difficultatem retulimus, et solvimus disputatione 8 sectione et post ipsum dominus Montoia disputatione 58 de Trinitate sectione 4a apud quos videri possunt sancti patres qui hoc utuntur loquendi modo, ex quo veritate supposita sic efformatur discursus. si perfectio quae est propria et specialis filii non sit ex suo formali divina sapientia, sequitur ratio alterum e duobus scilicet vel quod filius dici non possit sapientia genita, ut dictat quod patre debet Theos appellari, vel quod pater possit appellari Deitas genita et neutrum horum potest affirmari tenet, et multo minus hoc dicendo fatendum est, quod perfectio propria filii ex suo formali divina sapientia est formalis divina sapientia.

Sequella manifeste probatur: quia si perfectio propria filii non sit formalissime sapientia ex quo suo precise dicatur sapientia genita, quia est sua sapientia divina sapientia qualis terminatum per subsistentiam productum, deinde dicitur ex suo divina Deitas natura per subsistentiam productam perfectionem dicatur Deitas genita vel e contra si non sufficit ut dicatur Deitas genita, quod dicaretur sapientia

Deitatis tractus per subsistentiam productus; atqui non sufficiet
quod dicat ex suo conceptu sapientiam essentialem tractam per subsisten-
tiam productam, ut dicatur sapientia genita. Probatur quia propterea
individua ut significent notiones proprias filii, ut communiter ab
ipsis Patribus vocantur illum sapientem de sapiente et sapientiam de
sapientia; ergo quia filius ex sua proprietate speciali est sapien-
tia notionalis distincta a sapientia essentiali. Confirmatur: quia si
filius ut talis non esset sapiens alia sapientia quam essentiali, non
diceretur propter hoc ab ipsis Patribus quod etiam est sapiens de
sapiente, quia habet eandem sapientiam essentialem Patris, et
filius praeter essentialem; ergo habet filius ex sua proprietate esse sap-
ientiam ~~notionalem~~ tam notionalem.

Ad hunc, omissa Responsione
P. Illarion Vacchi S. Th. Ultimo dicti Conf. Recogn. num.
20.
quae inefficaciter impugnat argumentum, facilis est re-
~~ponsio~~ solutio. Nego sequelam. Ad probationem dico, filius non
ex eo dici sapientiam genitam, quia praecise dicit ex suo conceptu
sapientiam essentialem terminatam per subsistentiam ~~[illegible]~~ productam;
sed quia ex suo formalissimo conceptu dicit rationem verbi. In eodem enim
accipiunt SS. Patres sapientiam genitam ~~atque~~ verbum Patris
productum. Ratio autem verbi non habetur ex eo, quod sit notionalis sapientia,
sed vel ex eo, quod sit terminus intellectualis ex sua naturali habitudi-
ne, quia intellectiva est; vel ex eo, quod sit ~~[illegible]~~ ex propria ratione
repraesentativa omnium eorum, quae novit Pater, unde manifesta
fiunt ea omnia filio a Patre loquente. Quocumque vero pacto
ex his explicetur ratio verbi salvatur optime, quod filius sit sap-
ientia genita sensu a Patribus intento, quin ad sapientiam
in filio desideretur intellectio notionalis, vel inferatur ipsum
esse Deitatem genitam. Ad confirmationem eadem solutio sufficit satis. Neg

ng pereg ds veritatis …, per quq verificat, qd filius sit sapientia genita verificat etiq qd sit sapiens de sapien[tia] speciali iure quod n verificat de spu sto.

Addo tamen, qui … et presertim D. Augustinus lib. 15 de trinit. cap. 6 ... niter docere, filius D[e]ius, n aliter ee sapientem de sapiente quq Deus de Deo, ut obtime notatus apud alios invenio: … sahi est ex … de sumi … notitia notionalis: etiq … mo dicitur filius sapiens de sapiente quo dicit Deus de Deo; hoc enim e, n aliter ee sapientem de sapiente quq Deus de Deo, et ut dicat Deus de Deo Patre, n requirit qd proprietas filii sit ex suo formalissimo conceptu sapientia notion[ali] … genita. n e ego filius ex sua speciali notione sapientia, que sit formaliter cognitio, vel intellectio qua … per intelligat, vel intelligat filius, licet ex sua notion[e] possit dici sapientia quatenus e expressio, re gratia … eorum que Pater cognoscit. sicut verbis vocale dicitur sapien[s] vocalis … scripta dicunt etiq sapientia scripta.

et hec sunt … momenta que fere ad verba … crip … vel minime detrahere eorum energie.

… hec sunt ad … posita, et licet n possent … solatu … donata sunt adhuc tamen ab hac opinandi ratione cohiberer ipsius bonitas cui re ad … gravat n solus qd tri menti nullius ex antiquis Doctoribus unquq venit, et preterea, qd in misterius trinitatis de … adeo dificile intelectu nobis et ingentes dificultates … cio uno et scholasticorum et … Patrum … manifeste … nq preterquq qd … thei cuj … Thomas, nullus

aliq intelectiōis a q̄ nāi sunt in Deo preter esāls, quippe fatent̄ oēs, intelligere n̄ nisi essentialiter dici de Deo, stdy. Ingēgrequisiter Cāleus D^rs et maxime in mā trinitati tradit ut proxime retulimus, filius n̄ aliter dici sapientes a sapiente, quo Deus de Deo hoc ē n̄ nisi essaliter dici. quas secutus D. thomas hic quest. 34 articulo 2 ad 4 all. dicendus, qd eo mō dvenit filio esse intelligens, quo dvenit ee Deus, ac intelligere in Divinis essaliter dicat ut dictū ē. qui qd aliud intelligere notionale tribuit filio, doctrine ssrs et theorij dtradicit. ~~et hoc ē p̄mus caput~~.

Et hoc ē 1us caput impugnationis directe d^nam. q. videlicet ex titulo nobitati sine sufficienti funto opponat omni doctrine ssrs et theorij qd magis ut patet ex dicto de fi cōe, qua certe n̄ habet ipsa doctrina. ut patet attendo. 1°. qr D. thomas quest 34 ... filius est Deus genitus n̄ aūt generans Deus. qua locutione utitur ad mentis Augustini et ssrs contra quos filius n̄ dicitur dicatur sapientia genita, vel sapiens a sapiente genitus, quo Deus genitus a Deo genitore. et ee erroneus dcedere aliquid Deitatis notionalis e contra ... dicere genitus, ... que virtualiter a Deitate dmuni, quae ē ingenerabilis et inproducta vel saltem ~~[illegible]~~ qui hanc admisit in illis negat incoenter procedit.

2°. qr ut salbetur omnimoda veritate, qd filius ē Deus genitus a sapiente genitore n̄ ē necessarium qd si genitus appellet formaliter supra Deitatem aut si sapiente appellet formaliter supra generationis actibus: ergo similiter, ut cum omnimoda veritate salvetur qd filius est sapientia genita, et cum verit ad atributis et

et sapiens genitus, necessarius non est, quod illi genitus appelletur formaliter supra sapientiam, quae illatio bene redarguit ex dicendis quae notamus, licet aliunde dici specialiter [illegible] quod Filius dicatur sapientia genita appellando formaliter genita supra talem titulum, quia ubi solus realiter sit sapientia in sensu intellectionis, Aut rationis formalis intelligendi: supra loquens Patris asserentis Filium esse sapientiam de sapientia divinus asserit sapientia ex parte Filii geniti, ex parte Patris generantis, et tamen tradetur ex parte Patris sapientia notionalis, dicta virtualiter ab ea, quae ex suo conceptu potest esse generans, et propria solius Patris esse neque debet adstrui ex parte Filii notionalis sapientia quae ex conceptu suo competit generari, et sit propria solius Filii, [illegible] enim potior ratio dicitur unius quam alterius.

Ex his capiti [illegible] ad hanc de secunda a priori ex ratione perfectionis Divinae. Nam perfectio simpliciter simplex est communis toti Trinitati, cognitio intuitiva et comprehensiva Patris est communis toti Trinitati, ergo nulla cognitio quae sit comprehensiva et intuitiva Dei potest esse notionalis, et propria solius Filii. Idem arguitur de amore notionali, qui tribuitur Spiritui Sancto. Debet enim esse perfectio simpliciter simplex et proinde communis toti Trinitati, siquidem est perfectus. maior est certa et minor ex terminis nota. alioqui probari non poterit, cognitionem comprehensivam et intuitivam Dei esse perfectionem simpliciter simplicem. Unde qui habent cognitionem communem Trinitati negarent, quomodo non possent convincere ex terminis notis esse huiusmodi cognitionem esse perfectionem simpliciter simplicem, qua Deus non potest carere. caetera sunt minus clare deducta.

Neque Patri licet, cognitionem comprehensivam

(mi

improductus est perfectus simpliciter simplex, si vero productus
quod et probemus in Deo cari cognitionis comprehensibus quae sunt
improducta, recurremus ad rationes perfectionis simpliciter simp-
liciter, quia dicitur esse comprehensiva cognitio et ex modo cogni-
tio alio expectato; quod si creatio [illegible] non esset perfectio
simpliciter simplex, sicut in divinis cognitionis comprehensibus non esse
perfectus simpliciter simplex, si sit producta, poterit aliquis
avertere non esse huius generis perfectus, quantumvis sint impro-
ducta; quod productus et improductus non augere vel minuere perfectus
in divinis ex hac ratione perfectionis, quae velut in conceptu
intellectionis reperienda est intellectione notionali; sicut ex
eadem ratione reperiendi forent quae fingerentur in Deo intellectiones
notionales, ipsius quoque communis status, et praeter ipsas quae communes admitteret
aliquas notionales, et proprias alicuius personae; nec hac ratione quod ipsa quae
sit perfectio simpliciter simplex debet esse communis, et illa
quae notionalis non esset communis, ut patet.

Item confert 2°,

Si esset quod Pater careret aliqua perfectione quam haberet filius,
et filius et Pater carerent aliqua perfectione quam haberet Spiritus
Sanctus; hoc probatur quod datur in filio aliqua sapientia notiona-
lis quae non datur in aliis personis, et in Spiritu Sancto aliquis amor notio-
nalis qui non datur in Patre et filio; sicut careret Pater aliqua
perfectione quam filius haberet, si filius haberet ipsam quam
notionalem sui propriam, et distinctam ab ipsa communi, quam non haberet
Pater; licet enim Pater haberet ipsam quoque communem, tamen care-
ret illa ipsa, quae datur in filio, et similiter licet habeat
intellectionem communem et eandem comprehensibus Dei, tamen careret
illa intellectione notionali comprehensiva Dei, quae datur in filio.
Rursus ipsa communis quae infinita est non admittit aliquam
notionalem: ergo intellectio communis, quae infinita sit, non admittet

aliq

441 aliq notionalis intellectiones. Deinde si minus refferre filius ad S. S.
productus quae intellectione productiva; nec tamen ideo potentia ipsa
productiva, ex nec potentia est productiva intellectio.

Insuper dico
intelligi in Deo beatitudinem aliquam notionalem praeter essentialem
beatitudinem quae communis est toti trinitati vel eius beatitudo consistit in
actione comprehensiva vel in amore comprehensivo Dei. Si filius
ex filius habeat actiones comprehensivas quas non habent aliae
personae, habebit quandam beatitudinem qua carent
aliae personae, et idem contingeret in Spiritu Sancto. Si dicat Deus
non delectat beatitudinem in amore Dei comprehensivo
quamvis magis absurdum est cogitari potest, quam addita
divinis personis diversa qualitas in sua beatitudine et
productis filiatione ostenderet summo quodam gaudio et delectatione
quam interim aliae personae ob hanc ...
manerent per integram aeternitatem.

Mitto alia plurima ad
quae haec etiam inferret, videlicet ex amore notionali
resultare nobis virtutes morales in Deo, charitatem
in Spiritu Sancto notionalem, misericordiam et alias quae non
reperiuntur in Patre, sicut enim dat in Spiritu Sancto notionali amore
... fert ... Deus etiam eodem amore ... formam
moralium virtutum. Insuper Spiritus Sanctus habebit notionalem
libertatis dictam a libertate communi tribus personis, quae
hoc sit absurdum, per quod opera omnia quae fiunt ad extra
sunt totius trinitatis indivisibiliter. Unde si aliqua ...
procederet ab Spiritu Sancto et non a tota trinitate esset imperfectio
in Deo quod Spiritus Sanctus amet aliquid ... aliquo amore
quo Pater illud non amet, aut quod exerceat aliquam liberam
quam simul Pater non exerceat. Alia his similia causa brevitatis

omitto, quod manifeste deducit, hanc esse rationabi amori et intellectioni ea praeter ouis mentis.

Sectio 4a

Nos sam... assertio oppositum efficaciter impugnat. Facilius adhuc opponitur ... de intellectu notionali passivo ... me cudia ... libro ... illustrandus, ut ... definitiones ... visioni verbi divini per ... verbi ... quae ... notionali passivo ... sancti ... ut vero ... placet ... huius ... sincere opponere ... illa ... ratione nominis intellectio ... minimus ... dicti ...

... Filius seu persona trinitatis ... realiter ... dicitur intellectio passiva vel ... formaliter denominatur intellectus, sicut per intellectionem ... denominatur intelligens tota trinitas personarum et similiter ... per voluntatem ... amor passivus seu ... amatus sicut per amorem ... trinitas denominatur ... amans ... intellectus ... actus ... virtualiter ... intellectus ... verbo producto ... virtualiter denominat ... intelligens et ... intellectus ... tamen in Deo ... virtualiter intellectus actus ... passiva ... intellectio actiua communis est et nihil relativum includit, at vero passiva est relativa sive ... filiatio, qua secernit ... ubi ... in creatis ... intellectus ... verbo producto docent verbum esse ... expressum ... ab intellectu productum

241 intelectus vero mediante sua specie impressa, qua producit et expressa quam causat, in quo magis eminenter videntur procedere.

Sed dices postremus, quare necessarium est in Divinis multiplicare has formas virtualiter, cum in creatis eadem virtualiter forma sufficiat denominare eum intelligentem et obiectum intellectum. Dico, (...) in hoc convenire, quod in creatis illa forma, quae denominat intellectum intelligentem eadem forma quae denominat obiectum intellectum, quae producitur. In Divinis vero forma quae denominat intelligentem necessario debet esse improducta, non est ergo eadem intellectio; forma vero quae denominat obiectum intellectum debet esse producta. Non enim esse intellectum est quod obiectum sit productum, in esse repraesentato vel esse intentionaliter apparente vel in esse distincto vel in esse intentionaliter apparente; quod autem obiectum sit productum, hoc est, pro aliquo praeclaris terminis explicatum est quod producatur vel sit productum ratione cuius intentionaliter apparet obiectum, scilicet ipsum intentionaliter manifestum, et haec forma est verbum. Unde formae, quae denominant intelligentem, et formae quae denominant obiectum intellectum, debent convenire in Divinis contrario opposita, non producens et producta; ideo eminenter quae tales formae debeant virtualiter distingui in Divinis.

Denominationem activae cognoscentis vel intelligentis ut dicitur sunt intellectionis parere, quod per ultimum terminum quo dicitur intellectus, et hic quod sunt, nec aliquid explicat quod sit ratione dicendi, sicut etiam inexplicatum relinquunt quod sit intelligere sine verbo non quam ratione formali intelligendi obiectum ... quod ... locutione frequenter uti solent qui hanc ... amplectuntur. Ratio ideo vero hoc verbum fabricandi et hanc partem intellectus attribuendi nulla videtur esse alia nisi ut obiectum sit parere per hoc intellectum: etenim per intellectus

acti

actibus formalis eisdem solum denominatur obiectum intellectum passive grammaticaliter, non physice. Sicut autem haec locutio vocis actibus proprii intelligentis petit significare formam actibus cognoscendi, sic etiam haec locutio vocis passive obiectum intelligere petit significare formam physice passivam, quae sit obiectum intelligi. hoc autem explicatur exemplo passionis actibus et passive, quae ponitur in Deum, ut infra videbimus. His dictis, eludetur tota vis argumenti explicata. et sub eisdem terminis sic essentialiter impugnatur: idem est formalissime Deum intelligere obiectum, et obiectum intelligi a Deo. Ergo per eandem illam formam, per quam constituitur Deus intelligere obiectum, constituitur etiam obiectum intelligi a Deo. Quod implicat, quod [...] forma per aliquam formam constituatur Deus intelligens obiectum, et quod per eandem non constituatur obiectum passive intellectum a Deo, et non minus implicat, quod per aliquam formam constituatur obiectum passive intellectum a Deo, et quod eadem non constituatur Deus formaliter intelligens obiectum. Assumptum vel ex eo dicitur, quod obiectum intelligi a Deo, et Deum intelligere obiectum sunt voces synonimae, convertentes voces actibus in passivas, aut passivas in actibus. idem omnino et omnino eandem obiectum significantes. Cetera patent ex antecedenti. hunc sic, quod per intellectionem divinam, tanquam per formam, Deus constituitur intelligens obiectum: Ergo per eandem formalissime constituitur obiectum intelligi a Deo. vel sic: quod per intellectum passivum verbi non constituitur Pater intelligens obiectum, tanquam per formam: Ergo neque per illam constituitur, tanquam per formam, obiectum passive intellectum a Deo, quod est clarius.

Solemnis ad hunc nostra responsio est obiectum non dici intellectum per intellectum aequale, communiter nisi per abusum sermonis et ex impropria vi congruitatis verborum, quia cum obiectum intelligi sit passiva vox, proprie loquendo et in rigore sermonis debet significare veram passionem physicam, sive formam realiter et physice productam. Ex quibus

exemplo productionis, sive generationis activae, quae dat in personam quo filius dicitur quod productus passive grammaticaliter, non vero passive physice; nec sine latinitatis abusu explicatur per vocem passivam, activa productio divini, non aliter ergo dicendum de intellectione aeternali denominare obiectum passive intellectum.

Caeterum quis non miretur hanc novam inventationem et illegitimam latinae linguae? quis non videt eam totam innatum genium, et contra immensum Grammaticorum laborem docentium pueros orationem per activam vocem formatam vertere in passivam vocem, et dubio quae notantes eius modi voces de nomine quae procedunt prius res significata correspondere ex parte obiecti? certe homines ipsos authores testes appello. Extra quem hanc nomine procedere omnino habent, me amare Deum et Deum amari a me? certe non dubito, ergo intra hanc quaestionem idem erit dicendum me intelligere atque me intelligi a Deo. Ergo qui hanc institutam et receptam usurpationem verborum perturbat, is est qui per abusum loquitur et improprie, et Grammaticorum atque omni sibi tenemus, et ad nos res theologicam mentem et communi sermone iuvamus.

Ad primam responsionem est 1o quod denominatio activae intelligentis sine improprietate, sine abusu, sed omnino proprie, et rigorose quia datur ex parte intelligentis actio aliqua, vel forma quae sit physice producta physica productio, vel producens: ergo sine improprietate sine abusu sed omnino proprie, et rigorose salvabitur denominatio obiecti passive intellecti, quia datur aliqua forma physica producta quae dicatur obiectum passive productum tamen esse digitum, vel intentionali cognitione mihi istinc a profunditate. Omnia certissimum in Deo Pater enim non agit physice neque producit intellectionem quae dicitur activae intelligens. Ad 2um quod inconcinne asserit intellectionem passive esse formam physice productam, et intellectionem activam non esse physice producentem, aut productam: nam si ad intellectum passive requiritur

inte

intelectio qua sit producti ad intelectum activum, requiritur intelectio qua sit producere: unde necessaria erit actio propria Dei qua sit intelectio activa nominalis, ut Deus dicatur active phisice intelligere. et consequenter per intelectum creatum Deus nec denominabitur intelligens active, nec passive: quaenam ergo denominationem prebebit tunc intelectio creata? et vero cum hanc rem bene declaret exemplum allatum per nomina active, et passive. siquidem quaestio activa est quaestio se ipsa producens aliquid; et passiva se ipsa est ex aliter producta ab activa: ergo ut hoc exemplum rite et congruenter appelletur, debet similiter dici intelectum activum esse, quae se ipsa ex aliter producta aliquid phisice, et passiva est, quae se ipsa ex aliter producitur phisice vel certe nullam habebit paritatem. urgetur: quia productio passiva est ex aliter et ex sua ratione sufficiens forma propria partium dicatur producens: siquidem formaliter sufficiens verificare hanc propositionem vocem passive. tamen producit a principio requiritur non esse sufficiens verificare aliquid hanc propositionem illius aequipollentem voci active. primum producit tamen atqui intelectio passiva non est formaliter sufficiens verificare hanc propositionem vocem ~~passive~~ active Deus intelligit proprie, nec improprie, nec active grammaticaliter nec active phisice: ergo nec erit formaliter sufficiens verificare hanc propositionem vocem passive objectum intelligitur a Deo quae est aequipollens alterius vel eiusdem iure utraque verificatur.

Dices intelectionem creatam sufficere ad verificare hanc propositionem objectum formaliter intelligitur a Deo non vero sufficere verificare hanc propositionem, objectum est phisice passive intelectum a Deo. Contra 2a est quia quod objectum intelligatur phisice passive nihil aliud est, nisi quod intelligatur per formam phisice productam: atqui non requiritur, quod intelligatur per formam phisice productam: ergo neque requiritur quod objectum intelligatur phisice passive. minor probatur quia per objectum denominatur intelligens, et perfectionem intelligit

intentionale ipsius, et apparens obi cogniti. et eius similitudini
n. reperiatur ad aliquas perfectiones. praeterea si admitterentur aliae
perfectiones notionales productae, quae ibi adsumendae
intellectio producta per sibe notionali.

Sed dices, quod si descen-
damus ad res creatas comperiemus spatium occupari nihil
esse aliud nisi quod producat eius esse occupati hoc est quod produ-
ctum quo spatium occupet, vel quod sit res formaliter occupandi spa-
tium: et obiectum intelligi est quod producat eius esse intentionale, hoc
quod producat intellectio, et tamen cum haec ita sint in creatis, ut spatium
dicatur occupatum a Deo, non eget Deus immensitate producta: ergo
neque ut obiectum dicatur intellectum a Deo, indigebit Deus intelle-
ctione producta. Dico est verum: quod si in creatis obiectum intelligi est ex obiectum pro-
ducere eius esse intentionale intelligibile hoc est eius formam qua intelligitur, ita
supponitur intelligere est supponitur producere eius esse intelligentis
vel ipsum producere eius esse intelligentis hoc est eius formam, per quam
intelligit, neque hic vere producit, et tamen ut Deus sit vere
intelligens non est opus quod producat se ~~in intelligentia~~ in esse intel-
ligentis seu rem producat formam qua realiter dicatur intelligens
ergo ut obiectum dicatur realiter intellectum a Deo, non est opus quod obiectum
producat eius esse intentionale seu quod producat realiter, et formaliter
formam per quam dicatur intellectum: ergo vero discrimini nulla est.

Dices
ad 3um. quod adhuc inexplicatum relinquitur imo est inexplica-
bile, cur ex his quae dicuntur in Deo esse duo saltem virtualiter
inter se Deus intelligere obiectum et obiectum intelligi a Deo, potius
debeat esse aliquid notionale hoc eius, quam illud ipsum, ut autem
huius impugnationi facile perurgeat reddeamus ad
creata quorum ad instar si vellent in Deo discurrere
manifeste videbimus vehementer esse allucinatos authores

loquemur de homine intelligente obiectum et de obiecto, quod intelligitur ab homine; et obiectiva obiecti intelligi ab homine dicit obiectum productum intellectione. Obiectiva etiam quod homo intelligens producit intellectionem, qua ipse intelligit. Ergo tam hominis intelligere obiectum quam obiecti intelligi ab homine, connotat intellectionem immanenter productam.

Plurimi obiectiva, denominationem hominis intelligentis praeter intellectionem productam connotare vitaliter et probabiliter plurium actionem, qua talis intellectio producitur, quod denominatio intelligentis includit, non tamen quod communiter dicitur ~~[illegible]~~ consistere in actione qua prius se movet ab intrinseco. Denominatio autem obiecti intellecti vel non includit formaliter actionem, vel si illam formaliter includit, certe id non ex alio titulo provenit, quam ex eo, quod hominis intelligere obiectum, et obiectum intelligi ab homine non sunt idem formaliter, cum quia hominis vitaliter intelligere obiectum includat vitaliter actionem, necesse est quod etiam illud includat obiectum vitaliter intelligi ab homine. Hinc manifeste colligitur quod si distinguerent in creatis hoc quod est obiectum intelligi ab homine, ab eo, quod est hominis intelligere obiectum, potius deberet actio requiri ad denominationem hominis intelligentis, quam ad denominationem obiecti cogniti. Cum ergo haec ita sint aperta et omnibus nota in creatis, rogo modo quomodo in re vel quibus principiis exigitur in Deo aliquid notionale productum ad denominationem obiecti cogniti, ut id non requiratur ad denominationem intelligentis? certe eadem deberet requiri, saltem ad denominationem intelligentis, et non ad denominationem obiecti cogniti.

Cum

vo

discrimen, quod usque ex ipsis retulimus in expositione sit inter intellectus actibus, et partibus creatis, et intellectus actibus et partibus divinis, quod videlicet forma intelligentis et intellecti est eadem virtualiter

in creatis quod utraque producitur, non item in Divinis quod forma intelligentis
non producitur, et forma intellecti producitur. Lebiorimus profecto est et
tivito ex cogitatus; hoc enim unus est de quo disputamus, et dubitamus
quare in Deo ad denominationem intellecti requiratur quod obiectum producatur
ut intellectus seu verbum formale, quo intelligitur passive, cum non requiratur
in eodem Deo ad denominationem intelligentis quod producatur ut intelligens
seu verbum formale, quo intelligit? Ex eo enim quod in creatis forma intelli-
gentis, et intellecti sint virtualiter eadem, quod utraque producitur, probe
infertur in Deo formam intelligentis, et intellecti esse etiam virtualiter
eadem, quod neutra producitur; ~~[illegible]~~ quousque ergo non exhibe-
atur discriminis quod assignes? Neque vero exempla productionis
activae et passivae ad quae recurrunt, prius est extra rem, et potius
habet et illi nocet, ut in consilio. In productione enim passiva
et activa manifeste perspicitur non potentiam quam debeat ad ambi
distingui: nam activa est principium seipso realiter producens, passiva
terminus seipso realiter productus. Unde eadem claritate, qua
ulterius terminus productus distingui debere a suo principio producente colligitur
productionem activam debere a passiva productione distingui ratione oppo-
sitionis producentis, et producti quae dicunt, et afferunt natio. Hoc
non minime reperitur in intellectione passiva, nec intellectione activa.
Quia, nam intellectio activa est seipsa realiter intelligens, intellectio
passiva est seipsa realiter intellecta; consequenter a seipso realiter
intelligentis non dicit oppositionem cum de se ipso realiter intellecto,
aut vice versa, ut dicit oppositionem distinctionis producentis, et producti
~~[illegible]~~ sicut dicitur oppositionem de se ipsis producentis, et producti; si quidem
intellectio Divina, et eadem dico de Deitate seipsa est realiter
intelligens, et seipsa est realiter intellecta, seu obiectum intellectum,
sit ergo in de se ipso intelligentis, et seipso intellecti non relucet
oppositionis [illegible], quo pacto poterit Filius etiam si ex sua
proprietate sit intellectio passiva, dicere oppositionem cum Deo?

in linea intelectionis: frustra ergo tali adversus.

Ultima probatio huius impugnatio, quo magis urget, eo magis cogit adversarios ad effugia divertere, quod nil aliud efficiunt, quam manifestare sua effugia fuisse omnino gratuito inventa, nec aliquo fundo saltem mediocriter firmo fulcita. ea vero sic se habet. Ad hanc sola, obiectum intelligi, est, quod obiectum producat verbum intentionale, vel expressivum vel apparens: ergo solus intelligit obiectum ab intelligente, a quo producitur verbum intentionale vel expressivum vel apparens. et consequenter ab illo intelligente, a quo non producitur obiectum verbum intentionale expressivum, et apparens non intelligit obiectum. Haec utraque pars est legitime deducta ex antecedenti, et ex illa duplex aliud enthymema subsistit non minus legitime procedens, scilicet sic. Ad solus Deus producit obiectum verbum intentionale expressivum, et apparens. ergo a solo Deo proprie loquendo, et sine verborum abusu intelligit obiectum.

Vel sic: Ad ab ipso Deo non producit obiectum physice verbum intentionale expressivum, et apparens: ergo proprie loquendo et sine verborum abusu ab ipso Deo non intelligit obiectum. utraque pars vero consequentia illativa, quae sit alienum a bona theologia nemo non videt. ergo et aliud ex quo infertur, alienum reputari debet ab omni bona theologia. confirmatur hoc ratio tota ratione aliis, quod ubi eadem hic oppositio ut suppositum intelligat perfectissime obiectum, necessario requiritur quod habeat pro termino producto verbum sive rem intelectam: ergo solus illud suppositum intelligit perfectissime obiectum, quod habet pro termino producto verbum sive rem intelectam, et consequenter illud suppositum quod non habeat pro termino producto verbum sive rem intelectam, non intelligit perfectissime obiectum. tunc ultra: Ad solus Deus Pater habet pro termino producto verbum sive rem intelectam ergo solus Pater intelligit perfectissime obiectum, et conversa, ad ipsius obiectum non habet pro termino producto verbum, sive rem intelectam: ergo ipsius obiectum non

intelligit perfectissime obj. quod ultra quisque.

Mirabilis est responsio ad hanc difficultatem. Admittunt utique omnes, quod est ~~illius sententiae~~ ignorantia sua, et ex illo in obscure declarant quomodo Deus intelligit perfectissime obj. et hoc intelligat Deus, dicunt enim quod solo Deo intelligatur obj. et quod non intelligatur ab Spiritu Sancto. Nam ut obj. intelligatur, requiritur, non est necesse, quod producat ipsum esse intentionale ab ipso producente, sed sufficit quod ipsum esse intentionale producatur virtualiter a natura intelligenti et simul producatur realiter ab aliquo identificato cum natura intelligenti quod obj. requiritur ad denominationem hanc, namque quod obj. intelligatur ab Spiritu Sancto quia natura Divina, quae virtualiter producit verbum sive obiectum in esse intentionali vere datur in Spiritu Sancto et subsequenter natura identificatur cum aliquo producente realiter verbum, seu obj. ipsum esse intentionale, videlicet cum Deo, cumque obj. producatur ipsum esse intentionale virtualiter a natura Spiritus Sancti, et simul realiter ab aliquo identificato cum natura, fit quod Spiritus Sanctus sit perfectissime intelligens, et quod obj. dicatur perfectissime intellectum ab Spiritu Sancto, et propterea eadem ratione a tota trinitate. Unde licet verum sit a solo Deo producatur verbum et obj. ipsum esse intentionale realiter et physice, falsum tamen est, quod solum intelligatur a Deo proprie loquendo.

Ecce responsionem et ego dico mirabilem esse quod requirit mirabilem circuminsessionem Divinarum personarum per quam una persona est in alia, ut salvetur quaelibet personam perfectissime intelligere obj., et obj. denominari perfectissime intellectum a qualibet persona. Quae mirabilius quam asserere ut Spiritus Sanctus perfectissime intelligat obj. et hoc sit ab illo perfectissime intellectum, requiri, quod Pater sit in filio, et filius in Spiritu Sancto realiter? Hanc vero circuminsessionem requiri, ut obj.

obiectum denominet perfectissime intellectum ab spiritu sancto producitur. per circuminsessio dicitur in eo quod tres Divinae personae identificentur cum eadem natura, quae cuius identitati fit, quod spiritus sanctus habens naturam Divinam quae identificatur cum aliis personis Divinis, habeat etiam eas personas, quae cum natura Divina identificantur. Sed per te, ut spiritus sanctus dicatur perfectissime intelligens obiectum, et obiectum dicatur perfectissime intellectum ab spiritu sancto requiritur formaliter quod natura Divina spiritus sancti identificetur cum verbo, et etiam identificetur cum patre producente verbum, quae requiritur formaliter mirabili circuminsessio Divinarum personarum ut obiectum dicatur perfectissime intellectum ab spiritu sancto et ipsius spiritus perfectissime intelligens obiectum.

Hoc absurdum est et nolebam quod ex solutione proposita deducitur. Et rursus nihil ominus alia graviora, nam infert 1°, Sanctissimae trinitati personas non esse omnino similes, et equales in hoc quod est intelligere perfectissime obiectum, et denominare obiectum perfectissime intellectum. Ratio quia personae Divinae non sunt omnino ~~equales~~ similes et equales in producendo verbum seu in producendo obiectum cum esse intentionale. Sed obiectum denominatur perfectissime intellectum formaliter a productione verbi seu a productione obiecti cum esse intentionale: ergo personae Sanctissimae trinitati non sunt omnino similes et equales in hoc quod est denominare obiectum perfectissime intellectum. urget, nam obiectum ideo intelligitur a patre quia realiter producitur a patre cum esse intentionale, et dispicuum quod habet in verbo; ~~in~~ filio autem non ~~intelligitur~~ ideo intelligitur quia producitur realiter cum esse dispicuum in verbo, nec ab spiritu sancto ideo intelligitur quia producat cum idem esse quod habet in verbo. Sed pater, quia spiritus sanctus habet natura eodem cum patre a quo realiter producitur obiectum seu obiectum cum esse dispicuum, quod habet in verbo: ergo quoad hanc denominationem non sehabent eodem modo, nec sunt equales

omnino personæ SS.^mæ trinitati.

Infert 3.º ex eadem solutione totæ et adequatæ denominationis perfectissime cognoscenti obiectum, atque perfectissime cogniti in Deo non salva negare perfici per aliquam perfectionem absolutam toti trinitati communem, sine ulteriori expectatione alterius alicuius denotati, vel partialis formæ, quod sit aliquid notionale. Huius illationis, absque dubio, inde creditur quod semel admissa, et assumpta pro certi subinfert hoc consequens: quod probabiliter defendi potest quod in Deo nulla detur realis intellectio, qua Deus intelligit tantum intellectu notionali, qui producat verbum, et sit in trinitate persona. Hoc consequens probat. Nam argumentum, quo possit advertentiam huius consequentiæ improbari desumitur ex eo quod in Deo Pater intelligit, Filius intelligit, et Spiritus Sanctus intelligit, et quod in ratione intelligendi sunt æquales omnino tres Divinæ personæ. Hoc argumentum ad solutionem fit prorsus imbecille: quo poterit eiusmodi assertum defendi probabiliter et impune.

Quod autem hoc argumentum ex solutione posita reddatur imbecille, patet quia sicut dicitur quod non requiratur ad denominationem obiecti perfectissime cogniti tamquam forma quod verbum producat, sed sufficit ut obiectum perfectissime intelligatur ab ipso, quod non illius identificetur cum verbo producto realiter, et simul cum producente ipsum verbum; quamvis Filius Spiritus Sanctus nec sit verbum productum, nec illius productio, nec illud realiter producens. Ita similiter, qui negaret realem intellectionem in Deo, ipsum sibi intelligentem perfectissime per intellectum formalem notionalem productivum, quia tantum identificatur immediate cum illa, sed habet non identificatam cum ipsa intellectione formali notionali et simul identificatam cum principio eius realiter producente. Et prius accedens ad rationem solutionis, dicat ergo, quod licet ad intelligendum

perfectivime requirat hoc q̃d ẽ p̃ducere intelectionẽ formalẽ actũ, ~~intrinsecè necessariũ~~ tñ n̄ ẽ necessariũ q̃d illã p̃ducat suppositũ intelligens, ꝺ sufficit q̃d illã p̃ducat virtualiter naturã suppositi intelligentis, et simul illã p̃ducat ~~realiter~~ virtualiter, et q̃d identificatus ~~cũ~~ cũ n̄ra eius ꝺ suppositi intelligenti. Hæc autẽ nemo theol. substineat: ergò neque solutionẽ et doctrinam ex qua deducit

Sectio 6ª

Impugnatã sẽ rationibus, et frequentis satisfacit

Arguit 1º p̃ sẽ intelectioni notionali passivè, q̃ verbũ divinũ ex sua proprietate constituit sub genere intelectionis, ꝺ nequit ẽ intelectio formalis, quia Deus constituit formaliter sapiens, et intelligens. ergò ẽ intelectio passiva, per quã obiectũ constituit formaliter intelectum dispicuũ, manifestũ, apparens etc. Confirmat: q̃ ex eo q̃d tali constituat p̃ersona, optimè assignat discrimen inter eã et p̃ersonã, quæ generat, et 3ª, quæ n̄ generat, ꝺ spirat, ratione cuius discriminis, 2ª persona ẽ filius, 3ª vero non q̃d vix aliter potest congruenter explicari: ergò etc. Dater distinguendo maior. Verbũ divinũ constituit sub genere intelectionis, hoc ẽ sub genere ~~cũ formalis intelligendi~~ perfectioni pertinenti ad intellectũ, concedo maior; hoc ẽ sub genere actus formalis intelligendi, nego maior, et conseq. Licet enim verbũ ex sua proprietate pertineat ad lineã intellectus, q̃a Deus solus loquitur mente, seu verbo mentali, hoc potest utique stare quin sit intelectio passiva. unde ad confirmationẽ dices, sine intelectione notionali passiva posse optime et congruentissime explicari discrimen 2ª personæ à 3ª et quare 2ª sit filius, 3ª vero n̄ ut suo loco videbimus.

Arguit 2º: q̃d obiectũ sit dictum à Pᵉ constituit formalis à verbo: ergò q̃d obiectũ sit intelectum à Pᵉ constituit

fraliter a verbo: dici tamquam a ratione formali intelligendi; vel q
qq ab intelectu pariba, qua denominet obiy fraliter
intelecty. Confirmatur. quasi Dey verbo careret per locum intra
secy infferret, Dey n intelectury perfecte, ut asserit &
multi ex sanctis Patribus. Ad huius collationi ro n e alia nisi
qd verby e ex sua proprietate propria Patris: qd verbum
e propria pti ex sua proprietate n actiba quod per intelligentiam
e pariba vel obiba. Ad primum argum respondetur quod
illius auctoris, qd obiy sit pariba intelecty dicitur fraliter
a verbo: et qd ipse obiy sit fraliter, vel actibe intelecty dicitur
fraliter a verbo. negabis consequentiam: quia licet sit obiy qd pariba
intelligitur intelligatur fraliter, vel actibe, diuersa tamen e fro
qua dicitur fraliter, vel actibe intelecty, ab ea qua dicitur
pariba intelecty. Stat enim per eandem rationem [illegible] actu, nam [illegible]
licet sit obiy qd dicitur, debeat intelligi ab eo qd dicit [illegible]
obiy; tamen necessarium n e qd per eandem fram, per quam obiy den
nat dicty denominet eius intelecty: cum per verbum vocale
denominet obiy dicty, et n denominet intelecty.

Nec nobis e [illegible]
in eodem obiecto concurrat nario duplex denominatio, quin utraque
conveniat ab eadem fra: nam obiy inhonesty, qd amat nario
debet cognosci quam nihil volitum, quin prius cognitum, et tamen n
ab eadem fra, per quam denominat cognity, denomin
eius amaty. Ad confirmationem dicimus maiorem: quando si perficit
intrinsece, id e via constitutionis infferret Deum n esse perfecte
intelecty: non minorem. Deus enim n constituitur fraliter intelligens per
verbum, sed per intelectionem eandem absolutam. Si quasi Spiritus Sanctus
intelligit perfectissime, nec tamen constituitur perfectissime intelligens
per verbum. Per locum intrinsecum, id e via connexionis infferri
etiam quodo maiorem: quod a deficiente verbo, inferat via con
nexionis Deum n intelectury perfecte, n probat, verbum esse intelectum

intelectionis passivis, quod est efficiente S. imo Scholae D. Thomae deficiente voluntate, infert via connexionis Deus non intelectus perfecte, cum nec Spiritus S., nec voluntas sit intelectio passiva.

Arguitur 3°. Pater intelligit se, et omnia verbo, ergo non tanquam forma intelligendi: ergo tanquam intelectio passiva directa, vel obliqua, per quam formaliter Pater dicit, et intelligit, denominatur dicens, et intelectus. Confirmatur hoc ratione et authoritate D. Thomae, qui 1ª parte quaest. 39. articulo 2°, dicit, hanc propositionem Pater se dicit, et intelligit verbo, vel filio veram esse, sicut haec [illegible] vera est hac alia ignis calefacit lignum calore. Sed haec propositio vera est, quia calor sit forma qua ignis active calefacit, ergo quia est terminus actionis calefactivae: ergo illa vera est, quia verbum sit intelectio activa ergo quia est terminus activae intelectionis. Cuius in eodem loco dicit S. Thomas praedictam propositionem esse veram, quia nos dicimus vera arbor florere floribus: hoc enim dicimus veritate, quatenus flores sunt terminus actionis vitalis, qua arbor extra, et in radice flores emittit: ergo similiter dicetur in veritate Patrem intelligere verbo, quatenus verbum sit terminus, et intelectio passiva directa.

Supra

Tetigimus dificultatis hanc ex Patre Baiguez quoad veritatem illius propositionis. Pater intelligit et omnia verbo, aquod quamvis licet vera sit, non est vera, quod verbum sit forma intelligendi ratione Patris ut manifeste colligitur ex eo quod negat propositionem hanc, quasi aequivalentem illius Pater est intelligens verbo, [illegible] sit [illegible] ratione, et de mente Patris Baiguez nobis est certum, eam propositionem non verificari quod verbum [illegible] ratione Patris sit forma activa, vel passiva intelligendi: Sed ad summum quatenus est ex propriis obiectorum quae novit Pater [illegible] in qua potest se et omnia cognoscere. Sic nos dicimus verbo vocati intelligere quod per illud nobis manifestant. Sed vero

thomas loco citato n agit de verbi huius propri, sed de divino verbo, ut distat illius verba recollenti. dicit enim inter alia, cum et intelligens in Divinis n sumi nisi essentialiter, idem n potest dici quod Pater sit sapiens, vel intelligens verbo. ad vero huius propositionis Pater dicit se verbo, utitur exemplis ignis calefacientis et arboris florentis, quae nullo modo habent congruentiam

Propri

proprius opus intelligenti, et talis est obiectum, ut intellectum proprium opus quod realiter producitur est verbum Divinum, et dictum sit a Deo dictum: ergo obiectum est dictum a Deo et est intellectum in se. maior probatur: ita quod aliud intendit intelligens, nisi intelligere obiectum, et quod pateat cognoscenti. minor videtur certa; verbum est proprium Patris: contra probatur, quod si semel ponas proprium opus calefacienti non est calefactum. qui probaverit, signatum opus quod est proprium calefacientis, probabit sine dubio opus est calefactum: ergo si semel ponitur quod proprium opus intelligentis, obiectum est intellectum et quod verbum est proprium opus intelligentis legitime cognoscitur deduci quod verbum nihil est aliud quam obiectum est intellectum. probatur: quod Pater in sua Persona formaliter intelligenti est perfectum: ergo scopus productionis intellectualis nequit esse solum aliquam personam intelligentem producere. alioqui si prima persona aliquam personam intelligentem haec quaereret aliquam tertiam, et haec quartam, et sic in infinitum: ergo etc.

Resp. proprium opus intelligenti est actione sua esse obiectum, ut intellectum, seu reddere obiectum intellectum quod facit se intelligens operatione sua, et ipse formalissime intelligens intelligere obiectum et obiectum intelligi, seu esse intellectum. quod vero intelligens non fit intelligens operatione sua, sed antea ad supponitur perfectissime intelligens, tunc opus intelligentis non est obiectum ut intellectum, seu reddere obiectum intellectum, sed potius illud manifestare alteri, cui loquitur. Dico

per quod Diuinus se habet hoc modo, quod non reddit intelligentem per suam operationem, a quo tamen independenter ab operationes in... intelligens aequaliter, et perfectissime. unde necessarium non est, quod operatione sua reddat obiectum intellectum, sicut intelligens creatus, quod reddit operatione sua obiectum intellectum, quod per ipsam se facit intelligentem. Hinc est, quod licet verbum sit expressivum obiecti Patri non tamen est ~~expr~~ expressivum illius, obiectum ut intellectum seu reddere obiectum intellectum. Ad 3 probationem dicimus verum esse, quod Pater producens intellectualiter non intendit precise personam intelligentem producere, sed producere personam ad quam loquatur, et quae sit aequaliter verbum. quod obiectum intelligit optime, quam productione sua intendat obiectum esse intellectum in eo sensu, quo aliquando intendit, videlicet per intellectionem passibam notionalem productam.

Instabis: verbum Diuinum est id, quo dicuntur obiecta, vel id quo sistuntur obiecta dicta mentaliter, ~~mentaliter dici~~ sed mentaliter dici est mentaliter exprimi: et mentaliter exprimi est intellectum esse: ergo dicit quod renuamus. verbum Diuinum est id, quo sistitur obiectum intellectum. Confirmatur: quod verbum Diuinum est terminus actionis intellectivae procedens a ~~...~~ fecunda memoria Patris, et qui requirit obiectum a memoria, vel intellectu Paterno procedere, nisi quatenus intellectum, vel quatenus expressum a lumine cognitionis: ergo obiectum quatenus denominatur a verbo producto, procedit ut cognitum, et consequenter verbum est intellectio passiva, seu obiectiva notionali producta a Patre. Respondetur concessa maiori, negando minorem quoad 2 partem, quod videlicet obiectum mentaliter exprimi sit formaliter obiectum intelligi, sive intellectum esse. vel illam distinguo claritatis gratia: obiectum mentaliter exprimi, est obiectum intelligi, si loquamur de expressione illa, qua ~~intelligens~~ intelligens sibi loquitur, et sibi exprimit obiectum, verum est, et concedo minorem.

si loquamur de expressione illa, qua intelligens alteri loquitur, et exprimit obiectum, falsum est, et non minus.

Solutio ditat ut supra dictum.

Nihil deest

Solutio

Solutio istar ex supra dictis et declarar obtime exemplo Angeli loquentis ad alterum angelum. angelus enim mentaliter loquendo, mentaliter exprimit obiectum. nec tamen locutio ista sive actiba, sive passiba qua mentaliter exprimitur obiectum dictum a bono angelo ad alterum constituit obiectum formaliter intellectum, quia vel intellectione quae praecedit in loquente ante locutionem vel intellectione quae subsequitur in audiente ad quam locutionem. ad confirmationem omissa minori negatur maior: nam a memoria vel intellectu paterno potest procedere obiectum non ut intellectum sed ut dictum, et manifestatum alteri. verum est quod potest obiectum procedere ut intellectum, ab intelligente quando intelligens operatur, ut operatione sua intelligat et percipiat obiectum, et sic frequenter contingit in creatis, idest imperfectionum in cognoscendo. Secus vero quando intelligens non intelligit operatione sua, sed intelligens praesupponitur et operatur ut obiectum iam intellectum manifestet alteri, tunc per actionem non procedit obiectum ut intellectum vi illius, nam iam erat intellectum; sed ut dictum, et manifestatum. Arguitur 5°: verbum divinum est ars, et facultas, qua sunt a Deo disposita omnia et exemplar in quo Pater omnia novit, et in quo creata sunt omnia et intellecta ab aeterno, et prius quam in tempore crearentur: deinde quia Spiritus Sanctus est nexus strictissimus et indissolubile vinculum Patris, et Filii; sed haec non possunt aliter explicari nisi dicendo, verbum esse intellectionem passivam et obiectivam qua cuncta creata obiecta denominentur intellecta et mente disposita; et quatenus Spiritus Sanctus sit amor ex dilectione procedens, affectio quae passiba qua denominentur unitiva perdilecti Pater et Filius: Confirmatur: quia nullum nobis est experimentum suadens, obiectum esse intellectum sine verbo aut verbum quod denominet obiectum intellectum: ergo sicut in creatis et divinis, sine tamen divinis nullum est argumentum suadens quod obiectum non constituatur formaliter intellectum a verbo. ergo concedendum est, quod re ipsa ita sit, nempe quod obiectum constituatur intellectum a verbo. Respondetur omnia quae afferuntur ab arguente totum 2ª 3ª parte pro 2ª persona salbari possunt prope quin altera sit intellectio notionalis passiba,

et altera partibus amor notionalis. ex eo in quod 2a persona sit verbum et 3a donum, optime intelliguntur ea quae his personis tribuuntur. sicut verbum vacatur homini heri per appropriationem quod sit ars et exemplar quatenus est repraesentatio et expressio earum rerum quae per intellectum cognitae sunt quia ideo sit intellectio paterna. Ad 3 rationem quod per similitudinem arguto probari, supposita distinctione intelligens a verbo, quod neque in creatis neque in divinis est ullum experimentum suadens suppositum denominari intelligens sine verbo, vel quin producat verbum. Dico quod verbum esse velut obiectum quod igitur suppositum intelligens et cognitum, manifestat alteri, velut obiectum ipsum reddat intellectum et cognitum: ideo quae numquam obiectum est intellectum, quin intercedat verbum, vel numquam producitur verbum, quin denominet obiectum intellectum. Ceterum non inde probatur quod semper verbum sit forma denominandi obiectum intellectum; sicut non semper est forma denominandi suppositum intelligens.

Fundo ut innumera alia huius generis argumenta proferam, Argumentum 6. Pater Divinus dicitur operari ea sua mente obiectum per suum intellectum infinitum, et eligere debet assignari finis huius operationis qui per illum intendatur. Sed nullus est alius nisi constituere obiectum manifestum, siquidem de ratione operationis per intellectum infinitum et perfectissimum est obiectum constituere manifestum, conspicuum, sive perfectissime repraesentatum et intentionaliter apparens intimum per operationem suam. Ergo Pater divinus dum per intellectum operatur, constituit obiectum intellectum, et nequit constituere obiectum intellectum producendo intellectum formalem: ergo producit intellectum paternum. Minor declarata manet manifestando minorem. Siquidem in Divinus dum per intellectum infinitum operatur, dicit alteri obiectum quod productum, et intendit sua operatione non solum constituere obiectum intellectum conspicuum, vel apparere intelligenti, non potest esse finis operationis intellectualis, quae independenter ab operatione producta supponit obiectum intellectum, apparens, conspicuum et intentionaliter existens in intelligente per intellectum formalem.

Dig.

Disput. 12a

Quare omne verum sit ex processionibus Divinis, aliam esse per intellectum, et aliam per voluntatem.

Sectio 1a

Aliquibus praemissis mens nostra breviter explicatur.

Sero pervenimus ad hanc difficultatem, quae minus defatigatos expectabat animos, et tempus non ita breve. Caeterum cum ex dictis pro parte plerumque complecti priores, et non minus prout erat diffuso sermone per disputationes antecedentes tradiderimus, ultimum ad quam pertinet nostrae mentis explicatio, hic breviter proponemus, neque illius exacta probatio partim ex aliorum impugnatione colligitur, et partim ad locum proprium, et opportuniorem remittendum est.

Itaque constat ex disput. 7a processiones Divinas esse per intellectum et voluntatem immanentes, in quo D. Thomas 3o Durandus dissipant praeter quos caeteri Theologi. Constat etiam ex sect. 3a eiusdem disput. quam sint inter se distinctae, ut explicent hanc ipsam seu in qua disputant, et eorum placita percurrentes, vidimus disput. tota 6a ex Divinis processionibus non esse formaliter aliam aequalem intellectionem et aliam amorem aequalem: unde ex hoc capite non possunt esse aliam per intellectum, et aliam per voluntatem. Vidimus deinde disputatione per totam, principium quo ~~productionis illius ... principium quo~~ primarium productionum processionum Divinarum non esse perfectiones aliquas absolutas sed praecise perfectiones relativas: unde sequitur non potest esse per intellectum quia intellectus vel intellectio sit principium quo productionis illius, cum solum sit principium quo processionis relatio Paternitatis, nec etiam potest esse per voluntatem, quia principium quo productionis illius sit voluntas vel amor; siquidem rationem huius processionis solum exercet munus

principii quo relatio spiratorii.

Insuper dixi proxime praecedente ui dimus, duas intimatas, quales quae qui per 3 processionem producuntur in eo intellectu notionalis actibus aut passibus, neque tamen quales, et inimatas, qui per 3 passiones producuntur, eo notionalis actibus, aut passibus, unde constat, quod sint passiones Divinas per intellectum et voluntatem, explicari non potest per hoc, quod duas unius sit intellectio, quae pertinet ad intellectum, et duas alterius sit amor, quae pertinet ad voluntatem, et hic quod sine peragimus, ut sciant ad dictas ...

... semel sit insinuatus; in dicis tamen ...

[illegible]

de linea voluntatis, et ut deducta a linea intellectus. unde sicut sufficienter explicatur quod perfectio est per intellectum quod productio de perfectione sit formaliter intellectio, quamvis quae hoc avertunt non admittant aliunde intellectus per intellectum actus, sic etiam sine recursu ad intellectus, perfectum actus potest explicari per aliquam perfectionem quae sit de linea intellectus.

Suppono 2°: ut aliqua perfectio censeatur pertinere ad lineam intellectus, non est necessarium quod sit producta hoc etiam quia non intellectio divina sine dubio est perfectio de linea intellectus, nemo tamen dixerit eam esse perfectionem productam formaliter loquendo imo neque virtualiter produci ab esse, vel ab intellectu radicali non solum est opinio eorum qui tale intellectum radicale non cognoscunt in Deo, sed etiam melioris opinionis eorum qui admittunt actus intelligendi. et hinc suppono 3°, ut aliqua perfectio sit et intelligatur esse de linea intellectus, non debere attendi primum quod concurrit ad eius productionem: nam ut suppositum praecedens suadet, potest aliquid pertinere ad lineam intellectus quin ab aliquo producatur: ergo hoc quod est pertinere ad lineam intellectus aliunde pensari debet, quam ex principio quod ita verum est ut etiam in ea perfectione intellectuali quae produci non debeat praecise considerari primum, quod ad illam concurrit, sed etiam ea gratia quae formaliter habet, ut ex ipsius natura fiat, an petat intellectualiter procedere; nam hoc ipso pertinebit ad intellectus.

Exemplum hoc additamenti. stare potest, quod concurrat ad productionem alicuius perfectionis primum, quod non sit intellectus et tamen intellectualiter procedat eo quod ex sui gratia intrinsecae sit pertinens ad lineam intellectus: ut est probabilis opinio eorum qui dicunt, actus fidei divinae de facto physice dependere tamquam a principio ab imperio voluntatis, in quo est liber, et quod sit de facto, salus negari non potest esse potens

quod cognitio aliqua procedat ab imperio libero voluntatis physice influente in ipsam, et tunc quidem voluntas erit principium talis cognitionis nihilominus tamen cognitio illa erit ex sua ratione formali actus intellectualis, et intellectualiter procedens: quod si consideremus suam intrinsecam rationem, reperiemus quod sit intellectio, et cognitio, quae pertingit, et cognoscit obiectum, pertinet ad lineam intellectus, et non ad lineam voluntatis. quia ipsi actus intellectus et voluntatis ex se essentialiter, et ex sua ratione formali independenter a principiis a quibus proveniunt sunt tendentiae vitales essentialiter se ipsis differentes, et pertinentes ad diversas lineas, quamquam bene aliquando producatur a voluntate intellectio, et ab intellectu amor.

Ergo breviter hic in praesenti non procurandum est, quodnam sit principium quod concurrit formaliter ad productionem 2ae personae, ut explicetur an procedat per intellectum et quodnam sit principium quod formaliter concurrit ad productionem 3ae personae ut explicetur an procedat per voluntatem, quia attendendo ad principia, quae formalissime habet terminus in 2a persona productus, et ad principia, quae habet formalissime terminus productus in 3a persona ut ex ipsis principiis discernatur, an alia procedat intellectualiter seu tamquam terminus intellectualis, et alia affective seu tamquam terminus proprie voluntatis, nec non potest aliter directe diligenter aut solvi praesens difficultas praesertim ex terminis principiis extendentibus ab intellectu et voluntate, et ab intellectione et volitione quae ipsaeque rationes principii ratione personarum et processionum.

Suppono tandem quamquam ipsae perfectiones personales seu proprietates cuiusque personae, per quas ab aliis personis distinguitur, esse virtualiter distinctas ab essentia, et attributis absolutis, quae omnia sunt omnibus tribus personis, et esse indistinctas ab alia quacumque perfectione personali propria cuiusque alterius personae, ut paternitas

in spe. e perfectio ꝓpria, et personalis Patris, que virtualiter distinguitur ab essentia et gratia absoluta, et realiter distinguitur a filiat, que è perfectio personalis et ꝓpria filii. et idem dicendum de aliis. Stante premissis et suppositis dicendum censeo, ex processionibus Divinis aliquam eè per intellectum, et aliquam per voluntatem, quia aliam ex sua ꝓprietate notionali ut virtualiter distincta ab essentia, et ab absoluto, et ut distincta realiter a quocumque alio relativo, è pertinens ad lineam intellectus, et persona per aliquam producta ex sua ꝓprietate notionali ut virtualiter ab essentia, et ab omni absoluto distincta, et ut distincta realiter ab omni alio relativo è quod pertinens ad lineam voluntatis. ex quo provenit, quod alia persona intellectualiter procedat, et alia affective, quod solum intelligendum ex Scriptura et Patribus, et Theologis dicunt processiones Divinas eè per intellectum et voluntatem.

Si vero petas, quod sit hoc notionale ꝓprium personarum, pertinens quidem ad intellectum, et voluntatem? id sic explico, dico quod persona ex sua ꝓprietate notionali sit verbum mentale Patris, quo perloquitur ad alterum ea omnia, que per essentialem intellectum cognovit, ita ut in ratione verbi sufficienter intelligatur constituta persona per hanc suam ꝓprietatem notionalem, et non per alias perfectiones absolutas. cum è verbum spirituale mentale ut tale pertineat ad lineam intellectus, et ꝓprietas notionalis personae sit ipsa productio sui ꝓprii, fit quod productio personae sit formaliter de linea intellectus, et consequenter quod persona procedat per intellectum, hoc è procedat formaliter intellectualiter. eodem modo explicatur ꝓprietas notionalis 3ae personae, que notionaliter est donum seu singulum pertinens ex ratione tali ad lineam voluntatis: unde cum ꝓprietas ista notionalis sit ipsa productio sui ꝓprii, fit quod productio 3ae personae sit formaliter de linea voluntatis, et quod 3a

3a persona in hoc sensu sit per voluntatem.

Postulant hoc ad maiorem intelligentiam, ut explicemus, quo modo proprietas notionali 2e personae, ex sua ratione formali et ut virtualiter dist. ab omni absoluto, et ut distincta realiter ab omni relativo sit verbum et similiter quo modo proprietas notionalis 3e personae ut dist. virtualiter a quolibet absoluto, et realiter ab omni alio relativo sit donum, seu impulsus voluntarius. Et quia tamen argumentis premimur et ea quae pertinent ad singulas personas in particulari, hoc suis principiis in 3a huius tractatus adeo opportune reservamus de hoc disceptandum erat. Sufficienter ex dictis percipit explicari quae huius disputationis intentio, scilicet, quo modo ex personis Divinis alia dicatur esse per intellectum et altera per voluntatem.

Sectio 2a

Illationes aliquae deducuntur ex dictis.

1o celebris est inter Thomistas et Scotistas de ratione formali processionis verbi, utrum procedat per actum intellectus qui sit dicere, an utrum per actum intellectus qui sit intelligere. Thomistae, qui processionem verbi formaliter collocant in intellectu essentiali, communiter dicunt eam consistere in actu intellectus qui sit intelligere. Et 2a Scotistae dicunt esse actum intellectus qui sit dicere. Nos hinc ex huiusque dictis colligimus, et inferimus 1o processionem verbi non esse actum intellectus qui sit intelligere. Ratio illius clarissima est, quia neque processio activa neque passiva verbi est intelligere, neque activa proprietas enim relatas propria Patris, et passiva propria Filii, quarum neutra est formaliter intelligere: ergo neutra est actus intellectus, qui sit intelligere.

Inferimus 2o solum Divinum procedere per actum intellectus qui sit dicere et ut virtualiter distinctum ab ~~intelligere~~ intelligere et a quolibet alio.

perfectione absoluta: rō ē facili, q̄ dicere, ut ex se q̄t, ē produ-
cere verbum; d productio activa ē aliqd virtualiter distinctum ab intelli-
gere, et ab oī absoluto: nq ē relatio propria Pīi: ēo dicere ē actus
notionalis virtualiter distinctus ab intelligere, et a qualibet alia
perfectione absoluta. nihil horum ē, qd ri orstet satis ex
dictis pro nra doctrina.

Notandum tn̄ ē, hunc actum intum, qui est
dicere, n̄ eē nec denominari actum, q̄t procedit ex memoria
fecunda Pīi, ut asserit Scotus, d q̄ ē actus dicere, quo constituitur
a potre dicere: eodē prorsus modo, quo intellectio in Deo dicitur
et ē actus, n q̄ producatur ab aliqua poā intellectiva, d qa
ē actus intelligere, quo constituitur ā patre intelligens. eius vero
actus intus, qui ē dicere, si sumatur pro activa productione
verbi nil involvit absolutum, qd sit intus, vel memoria
fecunda Pīi, ut probatum ē, imo neque producitur, quia deque
nequit eē terminus ā poā ex memoria fecunda Pīi, si vero
sumatur pro verbo pro formali dictione, que ē verbum respirans formalit
obm, verum q̄dē ē, qd producitur, verum n̄ producitur ā memoria
que cum sit q̄t absolutum, et identificatum cū verbo nequit eē
prīum ā quo realiter procedat verbum.

2º celebri ē etiā inter
Theol controversia circa terminum de signandum Divinarum personarum, nos
tn̄ facile inferimus ex dictis, qd et ia supra insinuavimus
videlicet eē cū distinctione loquendum, si enim loquamur de tro
frali, et immate producto, sive de tro, quo dicendum ē eē propri-
etatem relativam persone producte, nq ea solum producitur: si vero
sermo sit de tro qui dicitur productus, sive de tro totali, dice-
ndum ē, eē totam personam productam, ad eum modum quo diximus
prīum quo eē solam relationem persone producentis, licet prīum
qd sit tota persona producens. alia que pertinent ad

ad dictionem, et diversitatem univocationem, vel equivocationem, sed propter
onem, et actum notionalem, nec vacare sigillatim inferre, nec oportet
i. e. Hec sufficiant dicta pro presenti anno, reliqua
vero (Deo dante) dabimus anno venturo.

Cedant hec omnia in laudem optimi
celestis mentis magistri, virgi
nis que Marie prestanti
abs que peccato originali
concepte, et in coelos
assumpte.

Fr. Didacus de Berlanga, et Escamilla

Explicatur, qua ratione ex processionibus Divinis alia sit per intellectum, et alia per voluntatem.

Dicendum est processiones Divinas esse per intellectum et voluntatem, quia 2a persona est ex sua proprietate speciali notionali ut virtualiter distincta adequate ab omni absoluto, et ut distincta realiter ab omni relativo proprio ceterarum, est aliquid pertinens ad lineam intellectualem, nempe est Verbum mentale, et similiter Spiritus Sanctus ex sua proprietate notionali est aliquid pertinens ad lineam voluntatis, nempe impulsus voluntarius, sive Donum, de quo specialis difficultas occurrit ... explicare de Spiritu Sancto, prius aggrediar declarare, quod loquitur de 2a persona, assero ergo, quod 2a persona ex sua precise proprietate notionali est Verbum Patris, quo Pater loquitur ad alterum, ... per eius intellectionem ... , ita ut ad distinguendum Filium in esse Verbi sola sufficiat proprietas illius notionalis, quin in ratione Verbi per aliquam perfectionem absolutam distinguatur: cum ergo Verbum spirituale ut Verbum tale est, ad lineam intellectus pertineat, et proprietas notionalis Filii sit se ipsa sui ipsius productio, sit quod productio 2ae personae sit formaliter de linea intellectus, et consequenter per intellectum 2a persona producitur, hoc est formaliter intellectualis.

Supponendum ergo est, non esse in presenti attendendum, quodnam sit prius quod occurrit ad productionem 2ae personae, ut statuatur in germano questionis sensu an innitatur procedat, sed precipue attendendum est, quomodo prout distincta formalissime fiat terminus in 2a persona productus, et ergo dicendum erit, an intellectualiter procedat. Quod ut explicem, data cognitione aliqua esse mihi liberam eo quod actus voluntatis liber imperet talem cognitionem, data insuper ut probabile est, actus voluntatis imperans habere influxum phisicum in actus a se imperatos aliarum potentiarum. Id saltem esse ... polle

quę bu defacto n̄ ~~[illegible]~~ attingat, nullatenus infpiciabêris, imo actus fidei divinę ab imperio voluntatis, in quo ē liber physice per dere defacto plures existimant; quis dubitet, quin illius cognitionis ēē voluntatis? nihilominus comparatio illa ex vi formali sua est intelectualis actus, sive de linea intus, et n̄ de linea voluntatis, quasi ex fpectes actus ille quę gratia illius formaliter distinctiva ad lineę intelectualis pertinet, eo præcise, quod videt quod sive intelectio, quod formaliter objecta intelligunt. ea autem gratia distinctiva intelectionis nullatenus sunt de linea voluntatis, quod intus, et voluntatis actus ex se eventualiter, at independenter à principiis à quibus producunt sunt tendentię vitales evaliter se ipsis, diverse pertinentes quę ad diversas lineas, quę bu aliquando producat ab intelectione amor, et ab amore intelectio.

Itemque id explicatur certum ē quod amor productus supponit ex parte principii intelectionis nihilominus amor n̄ producit per intus, sed voluntate, et vero dicitur, naliter producit ab intus, naliter, in quę, si ex fpectes tantiba formalia amoris, quę sunt extraneę lineę de linea intus, in quo sensu amor formaliter n̄ nisi per voluntatem producit, quod si dicas, formaliter vt amor petit ex parte principiis cogitus, dicendum, quod distinctius sub inferas: ergo formaliter in amor procedit intelectualiter, negatur cōsequentia. quod aliud ē formaliter ex vi sua petere oriri ab intus, aliud formaliter includere lineę intus. fateor quod amor productus ex se formaliter petatur ab intus tanquam quę ē principio extraneę ordinis, negatur tamen amorem formaliter pertinere ad lineę intelectualis, nam non formaliter ē de linea intus, quod petit oriri ab intus, de quo ē ex se repræsentatio spiritualis objecti, à quo dicitur quę conveniat et similiter formaliter pertinet ad voluntatem quod quod de se est amor, à quo eique principio conveniens, et diligenti potest claritati gratia illud compositio formaliter vt amor petit oriri

intelectualiter hoc ē, ab intra, ig. quia ex prio alterius ordinis procedo ulg: oriri intelectualiter, ut qd fraliter pertinens ad lineg intis, procedo ulg: ~~ut in qt in presenti~~ 2

Sic ergo in presenti; licet Divinus Pater vellit producere filiu, prius quia filiu producat et vollendo produceret producat; licet in quia bei prioritas fraliter, ut qd pertinens ad lineg voluntatis, imo quia sit procederat, et prius producendi Verbu, ni quidq fraliter per voluntas in sensu qui oler explicato produceret Verbu, qd aliud ē produci ā voluntate utpote, aliud produci ā voluntate, ut qd fraliter pertinens ad lineg voluntatis. Qd ergo ex Scrip.ra Sacra proclamat, nil aliud ē quia bej persona produci ut terminus expectantes fraliter ad lineg intis, Spus vo S.tus produci ut trus ex proprietate sua notionali pertinens ad lineg voluntatis qd dum vero ēo probet, ni ē attendendus ad prius productivus 2.e et 3.e personæ. illud vo ponendus ē rū 2.e personæ, qd ex sua frali roē heat per modus actus producere trus pertinens fraliter ad lineg intus et illud ponendus ē rū 3.e personæ qd ex roē sua frali heat producere trus pertinens fraliter ad lineg voluntatis.

2.o Supponendus ē, qd in presenti, dus queritur an 2.a persona procedat per intus ni sumitur intus precise pro pōa intelectiva per modus actus primi, seu radicalis intelectionis, prout qd oēs Drs qui recipeunt intus in Deo per modus actus primi, ut sunt ex Thomistis plerique, et ex Scotistis ni nulli, et ex nris plures Suarez. Montoia et alii adhuc qui cedunt processiones eē per intus et voluntas, ~~[illegible]~~ sumit intus large pro qualibet perfectione pertinente ad lineg intus prout ē distta ā linea voluntatis. unde qui dicunt intelectiones cualiter ostiniere productiones Verbi, explant Verbum ēe per intus. in hunc ergo nos, qui au... proprietates notionales

5 . Ex persone ut virtualiter distincta a b. et a b. subiecta eius pro iter pertinens ad lineam intus, et seq. ra quo vadit productis, sufficienter explanamus. Daemonia, (in qua) productae productis, ut q. sit ad lit. pertinent ad lineam intus.

Sectio 6

Ex plat. proprietate, rationali &c. Persona, prout virtualiter distincta a b. et a b. esse diuinitatis

Quamvis controversia de verbo, quae existit pro claritate doctrinae, ad ex hoc loco lucis tenui... tati explanandae magis animaduertimus, quamvis locus ... ceat ... persona in re verbi, per intellectionem ... ... opere tamen, quae docet proprietatem rationalem, ... persona ut virtualiter distincta a b. a b. ... ... te re verbi, ... caret auctorum suffragiis. ... facit qui ... parte summae art. 9. q. ... ... in ... d. 9. art. 5. dubio. 4. Bonaventura in 1. dist. 27. q. 4. art. 1. ... fine ... opinia diuinitas, ... ex re ... explicatione illucescit ... ... plati, ...

Duplex est verbum, virtualiter ... ... intelligens ... ... sibi ... intelligendo ... ... intelligens ... manifestat, ...

exemplum ... quod semel ... exemplis ... in Angelo ... a ... loquente ... pluri opinione. Verbum autem ... quoddam ... signum ... expressum ... ad ... signum ... dantur ... cognitione loquentis ... ... incognitum ... ... voluntatis ... ... signo perceptum a ... audiens in illo cognoscit audiens, ... cognitionem audientis ...

ngionibus per cognitionem. Quaeritur ... bifariam ... Verbum ... experimentaliter ... verbum ... intellectio ... intelligens ... loquitur ... cognitio ... mentalis ... quae cognoscit ... intellectio ... loquitur ... intellectio ... cognitione expressum.

An autem Modus de Verbo Divino dicitur veridice, datur in Deo cognitio divinis, qua sibi Deus intelligens se ... sibi loquitur; et haec est cognitio ... quae praeterea vocatur ... quae Verbum a plerisque Ecclesiae Patribus. Et alterum Verbum ... Deus Pater non quidem sibi loquitur, sed alteri, scilicet filio. Hoc Verbum non est intellectio, et necessario exigit intellectionem in loquente ... adaequate virtualiter distinguitur, sicut Verbum ad alterum in Michaele loquente adaequate distinguitur virtualiter ab intellectione, supponit tamen et exigit Michaelis intelligentis. Hoc Verbum Patris est notionale ... et proprietas personae, estque mentalis expressio repraesentans ... intellectionem Paternam, ... quae tali intellectione cognoscuntur; licet ergo proprietas filii adaequate distinguatur virtualiter ab intellectione, est tamen ipsa se sola adaequate Verbum, quod verbum in Divinis notionaliter sumptum non est intellectio, qua intelligens intelligit, sed expressio, qua intelligens alteri loquitur, loquendo ergo revelat ... quae novit, ... cognitionem ipsius, quae novit.

Iam Hic apparet cur Verbum in Divinis sit necessario aliquid notionale, quod licet Verbum quo quis intelligit et intelligendo sibi loquitur sit ad se, id est ad ~~...~~ ipsum loquentem Verbum, quod aequaliter est Verbum distinctum aequaliter ab eo, quo intelligens sibi loquitur, et aequaliter Verbum directum ad alterum a loquente. Sicut ergo intellectio in Angelo non est ad alterum

ab Angelo intelligente. Verbum vero quo loquitur distincte, et aliter est
Verbum ad alterum. Non enim loquimur alteri, nisi ad ipsum dirigamus
Verbum: ita intellectio in Deo non est ad alterum a Patre. Verbum vero quo
loquitur Pater ~~filio~~ ad filium notionale est ad alterum a Patre loquente,
et consequenter includit actum notionalem quo sit directio, actiua autem
et haec est dictio se habens ex parte Patris, dat insuper dictio-
nis quibus hoc est formale Verbum sed ipso actualiter directum
ad alium, a Patre nempe ad filium.

Hinc aliquo apparet de non re-
cedere Patres illos qui productionem Verbi Divini per pro-
analogiam, explicant, ad productionem Verbi, quo nos intelli-
gimus, et intelligentes nobis loquimur, cum potius desumenda
sit per analogiam ad productionem Verbi, quo creatus Spiritus
alteri loquitur mente, producendo signum adaequate distinctum
ab intellectione, illa tamen supponens, quod mihi est efficax, quia
ratio adaequata intelligendi in Deo est perfectio simpli-
citer simplex, et communis tribus Divinis personis: quo illud
quod sit intelligere, vel requirat, vel includat in concep-
intelligentis erit aliquid commune, ut vere est intellectio. At
ratio dicendi, et loquendi non est perfectio simpliciter sim-
plex, sed peculiaris alicuius personae. quare licet enim intelle-
ctio communis dicatur Verbum, atque adeo sumatur Verbum
essentialiter, nihilominus absolute, et simpliciter Verbum
in Divinis sumitur notionaliter, atque adeo dicere, et
loqui, praecipue si afferatur cum illo addito, loqui alteri, vel
dicere alteri, est perfectio peculiaris, et notionalis. Et
hoc dicere et consequenter hoc Verbum, neque est intelligere vel
est Verbum illud, quo intelligentes Divinae personae per loquuntur.

Sectio

Explicatur ulterius analogia Verbi Divini
ad Angeli Verbum mentaliter loquentis alteri.

4

Licet proprietas Verbi proprietatis similitudini dixerimus locutioni Angelicae, plura tamen sunt in quibus conveniunt, plura in quibus differunt, quae proinde se comparanda sunt adinvicem, ut doctrinae claritas simul cum methodo constet.

Convenientia est, quae in praecedenti sect. exhibuimus, quod sicut Verbum manifestativum, quo Michael loquitur Gabrieli non est intellectio; sic Verbum Divinum non est intellectio. 2a est, quod sicut Verbum Michaelis supponit et exigit intellectionem, ita Verbum Divinum, licet non sit intellectio, (loquor de proprietate notionali, et virtualiter dicta ab omni abstrahendo) exigit intellectionem et supponit omnem intelligentiam. 3a. sicut Verbum Michaelis non producitur ad intelligendum per modum formae, ad manifestandum alteri quae ipse intellexit, sic Verbum Divinum non producitur a Patre ut Pater per ipsum intelligat, et neque per ipsum tanquam per intellectionem intelligat, sed ut manifestet Filio, quae Pater ipse intellexit. 4a. sicut Verbum Michaelis est quaedam expressio et repraesentatio per modum signi naturalis, per quam Michael exprimit alteri, et suam intellectionem et obiectum illius; ita Verbum Divinum est expressio naturalis intellectionis Paternae et omnium illorum, quae illa repraesentat.

Ex his oritur alia convenientia, et ista est, quod sicut cognito Angelico Verbo a Michaele producto, in illo cognoscit quidquid naturaliter repraesentat quicumque cognoscat, non enim solum Gabriel ad quem dirigitur cognoscet in Verbo obiectum cuius est Verbum, sed etiam Raphael et quicumque alius intuitive cognoscens Verbum illud directum ad Gabrielem, cognoscet quod cognoscat Gabriel, imo, et ipse Michael loquens, in suo Verbo producto quod cognoscat, utique cognoscit quidquid per tale Verbum exprimitur, ita in proprietate illa Verbi personali cognita, a quacumque persona cognoscatur cognoscitur tota mens paterna, imo et Pater ipse cognoscens

Verby a Pře productu in ipso tanquam in imagine nalī contemplat, et Spūs Stus cognoscens ipsy Verby in illo cognouit, q̃ il exprimit; unde licet ad solum filiū dirigat loquutio æterna, unde n̄ solus filius cognoscet in Verbo, sed oēs tres personæ Diuinæ cognoscentes Verby ipsum, simul in illo especulantur tota oiâ, quorum expressibus ē.

Differunt tñ una et altera locutio. 1°, q̃d Angelus loquens potest celare cogitatus uni cordis, et alterius manifestando, producendo videlicet Verbum manifestatibus unius cogitatus, et n̄ alterius; Pater tñ Diuinus loquens nil potest celare, aut celare potest filius audienti, Dō nariō producet Verby illi manifestatiuy, oīū illorum, q̃ Pater nouit, nulla veritate excepta, siquidem oēs dicendo, quos intellectione cognouit. Differunt 2°, q̃d Verby Angeli loquentis ex se n̄ ē aequaliter directy ad Gabrielem, q̃ ad Raphaelem, atque adeo per hoc numero Verbum, per q̃d loquit Gabrieli, loquit Raphaeli; sicut in Verbo vocali contingit, eūdem enim Verbū, q̃ ego Petro loquor, loquor Paulo, si ea voluntarie dirigerim ad Paulum, et n̄ ad Petrum; est enim illa directio extrinseca nrō Verbo vocali, et spirituali Angelico; at Verby productum a Pře aequaliter dirigitur ad personas trinitatis, et aequaliter ē a se Verby loquentis unius personæ, nempe Patris loquentis.

Ex qua differentia explicatur altera alia, et sit 3°. q̃d Verby Angeli loquentis ē prorsus extrinsecum audienti, neque illud distinguit in ēē talis personæ, imo supponit in suo ēē distincta persona Gabrielis, q̃ antequam Angelus haberet illi loquatur; at Verby quo Pater Diuinus loquitur ē Verbum subsistens personaliter, et consequenter distinguens personas cui Pater loquitur: unde 2a persona ē aequaliter Verby et consequenter Persona audiens ē Verby, q̃d Pater profert, et simul ē Persona, cui loquit

et ad quem sermonem dirigit. Verbum Angeli est qualitas, Verbum Patris est essentiale, et substantiale personaliter subsistens, quapropter sicut Verbum mentale in nobis est qualitas, nihilominus qui explicant proprietatem notionalem Divini Verbi per analogiam ad nostrum Verbum mentale, dicunt Verbum Divinum esse formam Patris, et Verbum personaliter subsistens: ita nos explicamus Divinum Verbum esse substantiale, et personaliter subsistens, constituens Personam illam ad quam dirigit locutio, quamvis Verbum Angelicum sit qualitas.

Huic affinis est alia differentia, et 4a, quod Angelus loquens, licet producat Verbum manifestativum obiecti, non communicat intellectionem, vel cognitionem sui Verbi Angelo audienti, dumtaxat offert, et proponit signum naturale quod cognoscens Angelus audiens, audit formaliter, hoc est cognoscit in Verbo producto obiectum manifestatum. at Pater producens Verbum quod simul est persona ipsa, in quam dirigit Verbum, communicat simul ipsi intellectionem quae est auditio sui Verbi, quod est intellectio, qua cognoscendo Verbum in ipso cognito, cognoscit simul omnia, quae Verbo manifestant, nam cum audire sit intelligere in Verbo cognito, audire nativo est aliquod obiectum et communicare tribus. sicut nam omnia intelligere sit perfectio communis tribus, et consequenter non minus Pater audit, quod ipse loquitur, quam Filius, cui loquitur, et Spiritus Sanctus; quia in cognoscendo Verbum et in Verbo obiectum manifestandum tres personae sunt omnino aequales. est enim illa auditio nil aliud, quam cognitio comprehensiva Verbi.

Tandem ultima differentia est quod Angelus loquens non est realiter dicens, sed actualiter, et per accidens, unde producit Verbum per actum a se distinctum, et fortassis ab ipso Verbo. at Pater realiter dicit (sumendo realiter prout opponitur accidentali, non ut opponitur notionali, vere enim Pater notionaliter dicit) et consequenter per actionem sibi identificatam producit Verbum quod ab ipso realiter distinguitur. quod est illa formalis actio producens Verbum

se habens ex parte Patris ē dictio activa et atq dicit loqui activa. Verbu vero productu ē dictio formalis, sive formalis loquutio, ad eum modum, quo floritio arboris sumpta active ē floritio virtualis qua producuntur flores, flores vero producti, et ipsa arbor, cui ipsa nascuntur ornantes sunt floritio formalis ut explicuit D. Thomas supra citatus, et in loquutione nostra vocali manifestius apparet; nam dictio sumpta active ē actio, qua producitur Verbum vocale; dictio sumpta formaliter ē ipsa qualitas articulati soni representativa per modum signi producta a loquente per actionem illam, quam diximus actio[nem] loquutionis, aut dictionis.

Sectio.

IN Scriptura, et Patribus reperitur predicta analogia

Precipua vero que nos in predictis cogitationibus adduxit, ea ergo probatur nostra non egeant, que superiori sectione statuimus, abunde probant Scriptura, fide Divina, et assertionibus Patrum. Primo namque quod Pater loquatur Filio, et ad ipsum dirigat ipsius loquutio ta[m]quam ad personam cui loquitur, dictat Joannis 12 sicut dixit mihi Pater sic loquor, que Verba de eterna loquutione interpretantur ab Augustino tractatu 54 super eam ferens, ubi asserit Filium Divinum ēē Verbum et dicit aptat: non accipiamus dixit mihi, quasi Pater Verbo locutus sit unico Verbo, aut egeat Divini Verbi Divinum Verbum, id est ut Pater loquatur Filio non ē nariis aliud Verbum a Filio. ipse Filius et est Verbum et ē persona cui dirigit Verbum. Prolongat illud Joannis 7° sicut docuit me Pater hec loquor. Psalmi 2° Dominus dixit ad me filius meus es tu, hodie genui te

[illegible] ex utero ante luciferum genui te. Obiiciebant Arriani non posse Patrem [illegible] qui Filium non producendo Verbum dictum ad [illegible], quae asserit. Hec sunt Arrianorum verba referente Cyrillo Alexandrino lib. 4. tesauri cap. 1°. quomodo filius eternus

Dominus

patris verbis qui adeo par loquatur. Locutio enim alicuius verbo fieri non potest. Unde quoniam per ipsum filium, si modo quo loquitur filius patris. Illuc dicitur. Valet loquitur pater tanquam substantialiter ad filium, hoc enim filius per se patris bonitatis, cognitionis, dicitur verbum generat cognitione sit verbum Dei. Sic Cirillus cap. 3. de filio: dicit   6

Quod filius audiat a patre quaecunque pater nota facit ipsi. Ut Joannis 3. quod audivit et vidit hoc testificatur. Ubi notandum est quod audivit et vidit, quod filius, et vidit, et audit, cognoscit, vidit intuitive in se ipsis, audit, illa quae vidit in verbo, quod ipse cognoscit. Joannis 15. Omnia quae audivi a patre meo nota feci vobis, quod spiritus sanctus cognoscit quod pater suo filio manifestat. Item Joannis 16. Non loquitur, ait Christus Dominus de Divo spiritu mittendo a semetipso, sed quaecunque audiet loquetur, et infra. de meo accipiet, et annunciabit vobis. Hoc est in me tanquam in ... audiet, quae vobis ... faciet. de me ... accipiet ... intellectione, quae audiet vobis ... mandat

Quod ... proprietas verbi sit expressio ... et imago naturalis ... modum significat. Joannis 5. Ubi de patre alloquens ... filium, ita Christus Dominus ait demonstrat ei quae ... Augustinus explicat ... de Trinitate cap. 3. quod filius revelat patrem, hoc est per verbum suum. Si enim hoc verbum temporale et transitorium, quod nos proferimus, et se ipsum ostendit et illud de quo loquimur, quanto magis verbum Dei. Hoc testimonium Augustinus ... significando ut quod aperte declarat verbum ... verbum ... temporale et transitorium: ... illa.

Praeterea idipsum probat ... Theologi dicunt, Deus in Verbo cognoscere creata quod ...

et P.e dicunt, neque et Spu S.to: 3.o dicunt cognosci in pprietate Verbi, et asociata intelectione, proportionaliter dicendus foret in Paternitate et Spiratione passiva creas cognosci. nam licet falsum esset, quod suo loco falsum ostendes, intelectionem scilicet comunicari Verbo formaliter, et non Spui S.to, nec dicta omnino impertinens est, nec dicet ex ea de pprietate sermonis in Spiratione passiva cognosci creas, quod dat in Verbo eos cognosci, ubi non est intellectio et repraesentatio creaturarum, sive comunicet formaliter, sive comunicet tantum materialiter. Quia aequaliter cognoscit Spiritus Sanctus ac Filius, licet ille materialiter, hic formaliter comunicatus intelectionis: ergo aequale medium ad cognoscendas creas erit Filius ac Spus S.tus ratione intelectionis comunicatae: ergo si ratione specialis pprietatis Verbi est notionaliter medium cognoscendi creas, id eo est quod ex sua speciali pprietate in dependenter a sua intelectione essentiali est expresio nativa illarum, et hic est sana doctrina, apud quem intelectio non est expresiva creaturarum; Verbum autem est illarum expresivum videatur hic supra quaest. 87 art. 3 per totum et ad 3um et quaest. 4 averiguat art. 4 et 5.

Propterea

quitimus exprese hanc nostram doctrinam et ipse docuit S. Thomas quaest. 39 nuper citata art. 1o ad 3um. Per intelligendo Pater, Filium et Spm Stum, et omnia alia quae in eius scientia continentur, concipit Verbum, et sic tota trinitas Verbo dicitur, et etiam omnis creatura. En Thomam, in quem post intelectionem, vel saltem ab intelligente perfectissime Verbum concipit, non quidem ut per quem Pater omnia cognoscit essentialiter, Verbo sint itaque intelecta, et post pauca inter textum subiungit: nil aliud est dicere quam proferre Verbum; nam mediante Verbo importat habitudinem ad rem intelectam, quae in Verbo proprio manifestatur intelligenti. Ecce Verbum importat habitudinem ad rem illam, quae est intelecta, illam videlicet manifestando intelligenti Verbum ipsum. qui enim Verbum intelligit eo ipso manifeste cognoscit obiectum, cuius est manifestativum.

Sectio 2a

Quae [Pa] Verbo Divino ut tali adaptant, nisi 1o Pa in nostro sed explicari nequeunt.

1a ~~[struck]~~ dicent idem Verbum Divinum esse verum, et infinitum hoc est, explicare sine mendacio quod explicat quia Pater illud proferens summe verax est. Anselmus in proemio quo Capite 23: non potest aliud quicquid est, aut aliquid magis vel minus te esse in Verbo, quo te ipsum dicis, quoniam Verbum tuum sic est verum, quomodo tu verax. hoc est in Verbo te ipsum repraesentante non potest aliud explicari, quicquid re vera in sobto est, quia ipsum est Verbum Verum, quo locutionis Deum posuit Anselmus ~~[struck]~~ ex Augustino tractatu 54 in ... ita ille Pater scilicet dixit ut verax, ita iste loquitur ut veritas: fere similia habet Ambrosius lib. 5 de fide ad Gratianum cap. 6o.

Ex his sic arguo. Veracitas non est virtus, quae inclinat ad vere intelligendum; et ad manifestandum alteri id, quod dicens novit, non aliter quam novit, quod enim Deus nequeat in cognoscendo falli non est veracitas, sed infallibilitas in cognoscendo: veracitas est virtus ad alterum cui loquimur inclinans ad non mentiendum, et loquendum contra mentem proprie, at Pater producendo Verbum verum exercet veracitatem, quo Verbo producit sibi, nec intelligit per ipsum, cui in ipso; sed eo Verbo se habet Pater respectu ad audientes, cui ut revelat, quae novit, Verbum profert, in quo Verbo sub omni veracitatis nequit explicare aliquid aliud, quicquid mens Patris agnovit.

Cum quod Pater Verbum Divinum dicitur Patris vox: sic Gregorius lib. 32 moralium Capite 6 fine explicans illud Iob: si voce simili tonas. de filio Divino fuit, ipse vox, quia cum Pater generando dixit sonat illud Sapientiae de seipsa testantis: ego ex ore altissimi prodivi. Ecclesiastici 24 num 5, in quibus verbis aperte generatio Divini Verbi

analogia Verbi creati explicat. 3um apud Patres dicitur Verbum divinum Nuncius, et interpres Patris. ita Dionisius Alexandrinus apud Atanasium de mente Dionisij [illegible] Verbum est veluti filius mentis, quod ut ante mentem extitisse impossibile est; ita neque postquam sine ea, sed una cum ea extitit, ab illa germinatus est, eodem quoque modo Pater, Maximus et in solidum mens filium suum interpretem, et nuntium sui habet. ergo Verbum Divinum ideo producit, ut in illo cognoscat Pater, et intelligat, sed ut manifestet alteri quod ipse per cognitionem, et intellectionem essentialem cognoscit. [illegible] ut quod Verbum Divinum producit per modum interpretis. at nemo utitur interprete ad se sed ad alium ex ipso non [illegible]: ergo etc.

4um apud Patres dicitur enuntiatio sic Nazianzenus orat. 36 docet, ideo filium dici Verbum propter vim enuntiatricem ubi observo. ideo filius est Verbum et non Spiritus Sanctus quia filius est enuntiatio Patris: ergo Spiritus Sanctus non est [illegible] illa enuntiatio, quae est filius, quod non est omnis enuntiatio quae est filius, non filius sufficeret esse Verbum quia est enuntiatio, alias Spiritus Sanctus esset Verbum. at Spiritus Sanctus est enuntiatio non essentialis, quae est intellectio. ergo Verbum non est sola haec enuntiatio, sed alia Notionalis. atqui non est intellectio notionalis: ergo est enuntiatio distincta ab intellectione.

Vi [illegible] cognitionis illius Patris videlicet filius est Sapientia genita vi [illegible] nisi in nostra [illegible] explicatur. non dicitur a Patribus absolute sapientia, sed sapientia genita hoc est sapientia mente dicta, et revelata alteri a Patre, sicut conceptus nostri voce exterius prolati dicuntur sapientia dicta sive prolata et vocalis, et [illegible] interprete calamo carti commendati dicuntur sapientia scripta. sic tota mens Patris, et sapientia dum Verbo exprimitur, dicitur sapientia dicta, et Verbum ipsum manifestans illam sapientiam Patris dicitur sapientia dicta, et revelata et enuntiata.

et manifestata, nam Verbum nil aliud est, quam dictio formalis, et ideo dicitur speculum Patris.

Sectio.

Utrum in nostra sententia explicatur apte cur 2da persona sit Verbum

Duplex genus Verbi ut satis liquet ex superioribus notum est in Theologia et Philosophia. Unum quo intelligens se habet ad se formaliter intelligendo. Aliud quia intelligens se habet ad aliud manifestando, quod intellexit. Unum Verbum sic definiri potest a scholis theologicis. est terminus intellectionis productus in quo cognito cognoscitur obiectum ab intelligente. Alterum vero quod scilicet scholasticorum sic potest definiri: est intellectio producta ab intelligente, per quam formaliter inhaerentem intelligitur. Unum genus Verbum ad aliud sic potest definiri. est signum spirituale mentaliter expressum, directum quoad aliud, ut in ipso cognito alius res intelligat, quam dirigens intellexerat. Verbum Divinum esse Verbum 1i generis satis et arbitror probatum est. Constat enim Verbum Divinum qualiter esse Verbum, quo Persona habet ad aliam personam audientem, cui revelat, manifestatque, et quam docet omnia ea, quae ipse perfectissime noverat.

Imprimis

Ostendo demonstrare prioris generis Verbi non Verbo Divino non adaptari. 1o quia in nostra sententia explicatur aperte, cur ratio Verbi Divini sit Notionalis, nam est locutio qualiter ad alterum a loquente directa, in sententia vero opposita nullatenus explicatur cur Verbum, et Verbum sit aliquid notionale. si enim Verbum explicetur, ut a Thomistis communiter explicatur, quod scilicet sit imago intentionalis in qua cognita cognoscens intelligit obiectum, non adhuc apparet, cur imago haec in qua cognoscitur obiectum debeat esse intentionalis. nam etiam communiter appellet

ā Theis medij cognoscendi attributa, et poā medij
cognoscendi ideas, et nihilominus neque ista
et oīs poā sunt q^d notionale in Deo: ergo licet Verbum in...
sit obiectiva rō qua cognita cognoscuntur a Deo ob...
nō ideo sufficienter explicat, cur rō Verbi, ut talis sit ...
ratio notionale, et nullatenus commune.

Quod si dicas, ē q^d no-
[illegible], qui trium cognit. Divinus ipsa cognō producens, ... essentiale in Divinis potentiā esse ratio producendi ... productiva et ergo cognitio sit aliquid essentiale nequit esse ratio producendi aut potentia productiva Verbi, infra iterum ex professo doceo. 2°. nō ideo Verbum est notionale, q^d producens, aperte infert q^d intellectio producens non sit aliquid notionale. discursus liquet. non enim minus distinguitur productum a producente, quam producens distinguitur realiter a producto, atque nil essentiale distinguitur realiter ab alia persona Divinā: ergo cognitio distincta realiter a Verbo producto debet esse aliquid notionale at licet cognitio sit producens, nō est notionale aliquid: ergo licet Verbum sit productum, nō ideo praecise erit aliquid notionale. Argumentum hoc est ad hominem, tandem [illegible] nō dubito quin productum sit aliquid notionale, nihilominus dico [illegible] Verbi in [illegible] ex rōe talis nō petere produci, et [illegible] ex rōe Verbi nō petere includere formaliter notiones, et proprietates, ut patet, nam si esset oīs poā producta esset aliquid notionale nō rōe oīs poē, sed rōe productionis: ergo similiter si Verbum sit p... mus termini immanentis cognitionis ut ab adversariis explicatur erit aliquid notionale rōe productionis, nō vero ex conceptione Verbi.

Vero explicat rō Verbi ut a nostris authoribus communiter explicatur, quod scilicet quod sit intellectio producta, adhuc minus sufficienter explicat, cur rō Verbi sit notionalis, quod hi contra frequen...

tiunt. Secludo autthorem intelectionis notionalis, scilicet Verbum est intelectionis producta, quod relationis personalis producit, et ex vi formali habet sibi communicatam intelectionem. hic dicendi modus pluribus impugnatur. 1o similiter dici posset Spiritus Sanctus esse Verbum, quod relationis propria producit, et ex vi sua formaliter habet communicatam intelectionem, ut probabimus videre. 2o Verbum non est Deitas producta, quamvis sibi ex vi formali communicetur Deitas. ipsi, neque est sapientia producta, appellando formaliter, quamvis sibi communicetur sapientia ex vi formali productionis. 3o formali et sine limite requirit, quod communicetur intelectio ex vi formali ad esse nandum Verbum. cum enim Spiritus Sanctus vere sit intelligens, ea quod illi communicetur ex vi formali non video cur Spiritus Sanctus non sit aeque proprie Verbum ac filius, quamvis sibi Spiritui Sancto materialiter, filio formaliter communicetur intelectio.

4us: Spiritus Sanctus non solum producitur ex vi formali ut amor, sed ut amor subsistens in se. Horum 2us: quia ex vi formali sic processionis non solum est amor, sed amans: quia ex vi formali processionis procedit ut cognoscens. probatur consequentia: quia ex vi formali conceptus communis naturae est conceptus intelligentis: quia qui producit amans formaliter ut talis, ex vi formali suae productionis producit communicat intelectionem. 5o communis doctrina theologorum docet specialiter in Verbo veritates omnes cognosci, tam increatas, tam creatas, quod a speciali ratione, quae Verbo competit, non competit Spiritui Sancto: sed ea dictum ex theologis creaturas non convenit Verbo ratione solius intelectionis, sed ratione notionalis proprietatis: patet evidenter, quia si sola ratione intelectus id esset, conveniret Verbo, cum eadem intelectio communicetur Spiritui Sancto, aeque medium esset Spiritus Sanctus ac filius ad cognoscendas creaturas et omnes cognoscibilia: quia dum filio ex vi formali communicetur intelectio, nil proprium addit expressioni creaturarum ultra intelectionem: aeque erit medium ad cognoscenda cognoscibilia Spiritus Sanctus, cui communicatur intelectio ex vi

mali ac filius cui communicatur ex vi fiali. at quod nostra... clarus sit Verbum ex sua proprietate notionali esse medium ... cendi quascumque veritates cognoscibiles, nemo non videt.

Item ... iterum. omnia quae per communicationem Spiritus Sancti est medium cognoscendi possibilia ... communicatur ex vi mali Spiritus Sancti: ergo intelectio per communicationem Spiritus Sancti erit medium cognoscendi possibilia, quae ab illo communicatur ex vi mali, et quidem si omnia quae communicatur ex vi fiali filio ... et potenter deo cognoscendi possibilia omnia quae, ut in filio ... quae ut communicata ex vi mali si forte ex vi mali communi...

Confirmatur insuper, si ideo communicatio fialis est medium cognoscendi ... fialiter communicat medium expressibus obiectis, scilicet intelectio ... ejus communicatio realis, et identitas ejus erit medium cognoscendi ... quod realiter communicat medium expressibus obiectorum cognoscibilium, scilicet intelectionis, nam sicut cognita vi formali communicandi determinat mentem ad cognoscendam intelectionem communicatam, et obiectum expressum tali cognitione, videlicet intelectionem ... ita vi mali et identica communicandi determinatur comprehensiva cognoscens ad cognoscendam intelectionem realiter, et identice communicatam, et consequenter obiectum expressum tali intelectione, et quidem manifeste implicat, quod comprehensive cognoscat a Deo vis communicandi Spiritus Sancti realiter intelectionem, licet sit malis et identica communicatio, quin cognoscat intelectionem, et reliquas perfectiones ... maliter, et identice communicatas Spiritui Sancto.

Ultimo tandem ... doctrinam Scripturae Sacrae et Sanctorum Patrum testimonia scriptura explicata ad ... dictam art. 8 et 9. huius disputationis, Verbum Divinum ... cumque est Verbum, id est Verbum per eloquium, et enuntiat se et infinitum, creaturas ... mundum condendum, redimendum ... etc. atque Verbum Divinum est verum cognitum, non enuntiat verum

aliqua, hoc enim tantum enuntiatur per intellectum, alensum sive [illegible] vel intellectionem, quo in sententia Thomistarum productio Verbi. [illegible] aperte explicatur in hac sententia ratio Verbi Divini, quod videlicet explicatur per analogiam ad Verbum creatum mentale nostrum per quod nihil enuntiatur quod certum est. Et debet per Verbum Divinum quod Pater producit, Patrem enuntiare et affirmare illa omnia quae cognoscit. Hunc discursum ex parte militat de Thomistarum Verbi explicatione. 20

Ut autem discursus compleatur, probo insuper neque in alia sententia [illegible] Alberti locutionem praedictam Theologorum et Patrum. Per Verbum enuntiatur et non per Verbum solum intelligitur: ergo Verbum Divinum tale cum sit Verbum est, per quod Pater [illegible] enuntians et affirmans, non intelligens: ac ratio Verbum [illegible] persona ipsa producente non enuntiante, non cognoscente, non est intellectio, neque includit intellectionem, [illegible] intellectio vel includit intellectionem [illegible] Patrem intelligente non enim eo genere Verbi enuntiatur veritas aliqua nisi [illegible] illam cognoscendo: ergo est illud genus Verbi quo alteri [illegible] et enuntiamus res cognitas supponens intellectum [illegible] non illa includens, et contra Divini Verbi proprietas non explicando per analogiam ad nostrum Verbum mentale per quod [illegible] loquens enuntians [illegible] cognoscens de per analogiam ad Verbum creatum spirituale, quod dirigitur in audientem, per quod enuntiamus [illegible] per illud intelligamus, licet ante illius productionem [illegible] intellectio.

Sectio

4. Colligitur an Verbum producatur per actum
intellectus qui sit dicere, an per
actum intellectus, qui sit intelligere.

7. Celebris in hac ma. diuersitas est inter Thomistas et Scotistas, ni enim eius Princeps Schola unanimi consensu docent, ... Diuinum non procedere per cognitionem Patris, et immediate per dictionem ... hic a quo loquimur Scriptura quo productio Verbi ... perfectione illa Patris, quae sit productio actiua ex parte ~~Patris~~ Principij per quam actu Verbum producitur ... audiendum est Scotum in ... Aut ... et ... videmus ... here intelligere, quod est operatio, et dicere quod est productio Patris rationi notitiae genitae, sed in tali ordine, quod intelligere Patris sit causa vel principium ellicitiuum dictionis Verbi ... immediatum intelligere est quasi productum a ... Patris, quam dicere. et infferimus pauculis Verbis interiectis ... idem principium esse commune utrique actui, nempe intellectioni et dictioni, et intellectionem solum esse operationem, dictionem vero ... verum et physicam productionem. Primum intellectionem esse priorem dictione in per modum principij, a quo fit dictio, et esse generantem prioritate, quae essentialia omnia supponuntur ante notionalia. ... sequitur Sosa art. 5 §. Vbi alios quosque producitur ... citat ...

Scotistis scholae enim inter Thomistas huic se videtur ... similiter ... inter Thomistas ... in infirmum ... a ... procedens ... 29 3 partis art. 4. dubio 2o de ... processione Diuini Verbi ~~notionaliter~~ non esse intellectionem et modificatam relatione ... Patris sic actum notionalem, quae ... dicitur ab intellectu quam ... vocat dictio, nec processionem actiuam Spiritus Sancti esse ... essentialem et modificatam relatione spiratoris, et esse actum ... finem ... a volitione, et a ... notionalem, et infra eodem §. ad tertium denique docet potentiam generatiuam Verbi ... ~~notionaliter~~ essentialem adiuncta relatione propria Patris ... men quae ... reddere cur potentia generatiua consistet ex aliquo essentiali nempe intellectu, et aliquo notionali, nempe relatione Patris,

actus vero dicendi in solo supposito notionali continuat existere, et quodque esse essentiali et communi. 22

Eius veritas ratio est quod obstat ... ideo intelligere solum dicit in nostro supposito habitudinem ad obiectum intelligibile absque ullo modo causalitatis et productionis, hunc ordinem ad obiectum intelligibile non includit dictio quae ut sic concepta solum formaliter est productio sive causalitas in Verbum; quia autem non videatur unus duarum rationum formalium contemplationis sive speculationis ad obiectum, causalitatis, ~~et ...~~ et productionis ad Verbum productum, scilicet Verbum, esse formalitates distinctas; quod dictio ut dictio sive ut productio distinguitur ratione nostra ab intellectione ut est contemplatio obiecti: ...; intelligens, ut intelligens est essentiale et commune tribus divinis personis, sicut essentia, ut intellecta ab eis personis divinis et singulis est Deus intelligens, et est Deus intellectus; sed intelligens, ut dicens convenit soli Patri, sicut est Verbum productum intellectum convenit soli Filio: quod distinguunt hae duae rationes formales solum ratione ratiocinata intelligens, et intelligens dicens.

Ex his duabus rationibus ... et ... non plura addant, ut ... insufficiens reputo, et ex ipsa redarguo illius authoritatem: non minus est ... notionale, et proprium Filium Patris intelligens, et dicens, quo intelligens dicere, et generare Verbum, ac Filium, et licet sit notionalis potentia generandi Filium, et dicendi Verbum, nihil ominus formaliter existit ex intellectu communi et essentiali: scilicet ut notionalis dictio, vel actus dicendi, adhuc continuit per intellectionem communem et essentialem. Solum continui aliquid notionale ex parte communi formaliter non repugnat, immo ... illud in actu dicendi, et potentia dictiva destruit priores rationes, ut ego demonstro: potentia productiva Verbi est habitudo potentiae ad ... productibilis, potentia vero intuitiva est habitudo actus ... ad intellectionem actualem, atque hae duae rationes formales, scilicet intelligens habitudine ad intellectionem et intelligens

a ke bit dine ad ... bi ... durh ... cient dup fralitates dist.
quo pate di currendus e Pr actis notionali di onde ...
Verbum tunc Verbi semper vel unoque ... ad aequale por
notionale, vel unoque ... in adaequate ... per ...
e ... omne.

Thomis nihilominus frequenter docent Divinum
Verbum procedere per actum in ... qui e intelligere. Valentia
ad quaestiones 27 ... partis art. 1 ... ad secundum et ...
eius quaestionis ... tertia ... Sente ... capitis ...
ex nostris ... subscribunt et ferre ... addicunt
D. Thomas qui quaest. 4 de veritate art. 2 ad ... docet ...
dicere non solum includit intelligere, sed etiam expressionem Verbi
... dicitur e ... intellecto addita expressione, sive ...
tione Verbi. ego tamen, ... ingenia hominum et expressione
Verbi ... opportune deducerem: quod expressio
non includit intelligere. ... includeret intellectionem
... loqueretur Angelicus ... in dictione ...
solum includit intelligere, sed etiam expressionem Verbi. hoc ...
... expressio Verbi affert ut ... adaequate ...
ligere, sicut ... loqueretur, qui diceret hominem non solum ...
animal, sed etiam hominem. ... quod testimonium D. Thomae ...
dicere perfecte sumptum non solum e expressio Verbi, sed etiam ...
intelligere, quod nequit loquens perfecte loqui, nisi qui loquitur
perfecte intelligat. unde ... loquentis realiter
includit intellectionem loquentis, sicut ... perfecti ...
realiter includit ... nisi ... repraesentante ... et
intellectum, nihilominus ... amor adaequate ...
... intellectione.

An hac ... nobis ...
facile ex superioribus ... dicendum ... Verbum Divinum ...
procedit per actum in ... qui sit intelligere actu. ...

neq. nec processio p[rin]c[ip]ia activa filii ~~non~~ actiba e intelligere: ergo Verbum
nullatenus procedit per actum intellectus qui sit intelligere. ad quoad
[illegible] sabi ex ipsa fero probatur e disp. 6 et 7 quoad 3um partem
disp. 5 ubi docuimus processionis activae esse proprietates notionales
et relationes proprie personarum producentis ut producens est adaequate
virtualiter distincta ab intellectione amore et reliquis per-
fectionibus Divinis absolutis. = Dicendum est 1o Verbum procedere
per actum intellectus qui sit dicere adaequate virtualiter distinctum
ab intelligere et a qualibet alia perfectione absoluta. Probatur:
dicere est producere Verbum: ergo productio activa est perfectio no-
tionalis adaequate virtualiter distincta ab omni absoluto: ergo
dicere est perfectio notionalis propria Patris adaequate vir-
tualiter distincta ab omni absoluto: minor constat ex disp. 5a
huius controversiae, maior autem est nota.

Dico 2o praecedentem [illegible]
mente scholastici dicendum mihi 3o contra scholasticum communiter qui est
dicere non procedit ex memoria fecunda Patris, sed est actus intellectus
ad intra quo intellectio in Deo et actus realiter producit ab intel-
lectiva potentia in Deo, sed quae est actu intelligere et distinguitur
a ratione intelligere. Probatur infra ex professo probabitur ubi de
absolutum excludemus a potentia productiva ad intra. et quia de
in Verbi scholasticus esse causam illa quod scilicet dicere, et intelli-
gere distinguuntur in se ~~[illegible]~~ productum ~~[illegible]~~ quasi productio non vero
intelligere Divinum, quod identificatur memoriae fecundae non est
vero productum, sed quasi productum, at dicere esse identificatum est memoriae
Patris fecundae Patris: ergo etiam dicere non est esse productum a memoria
~~et~~ tamen quasi productum. quod si dicere sumatur pro formali
dictione, prout est Verbum formaliter repraesentans obiectum, fateor vere
produci, nego tamen produci a memoria fecunda quatenus sit
intellectus communis repraesentativa obiecti, quia quae eiusmodi in Deum datur
quia cum constaret est quod docet identificans Verbo, contentis

omnino impotens producere ... ad intra, quoquo tum et dicti, pro quo dicendus Angelus cum alio ...

Lectio

Sect. alia quaedam difficultatio

Primum: in humanis si quis communicaret alteri immediate suas met intellectiones, super fluc illis alio genere allio generis loquutionis, scilicet producendo extra illis aliud signum in quo ... lecta appareret, siue in casu finis ut ille cognoscens signum intellectam communicaret intellectionis loquentis: at Pater suas met intellectiones communicat Filio perfectissime, et comprehensive Filius cognoscit quae Pater, et aeque perfecte, ac comprehensive ac Pater: ergo superflue: Pater Pater loquitur Filio eo genere loquutionis, quae sit productio signi spiritualis, in quo Filius cognoscat ... in imagine quae Pater cognoscit. maior patet in hunc finem inventa est loquutio ad alterum facta per signum spirituale inter Angelos, et corporea inter homines, quia nequeunt immediate Angeli, et homines suas loquutiones communicare ... ergo ... signa ... loquutionis supponunt locum cognitionis, et scilicet ipsa suppleant absentiam cognitionis, siue incapacitatem quam habent cogitationes hominum, et Angelicae ut communicent immediate audienti: ergo ubi non est haec incapacitas cognitionis in loquente, imo ubi loquens ... communicat suam cognitionem audienti, nequeunt esse signa, quae supponunt loco cogitationis absentis.

Hoc argumentum non urget nostrae explicationi et misterium ipsum immediate impetit, ut fide ... credendum. Verum enim est quod Pater loquitur Filio, et per Filium ipsum loquitur quod non convenit Spiritui Sancto, cui nec Pater loquitur, nec per ipsum loquitur nihil ominus communicat ipsi suas intellectiones: ergo loqui in Divinis non est communicare intellectiones, alias loqueretur Pater Spiritui Sancto, et aeque Pater loqueretur Spiritui Sancto ac loquitur Filio

unde infero, loqui Patrem filio non esse communicare intellectionem: ergo aliter illi loquitur, quam communicando intellectionem. unde chatolici omnes debemus fateri Patrem communicare filio intellectionem, et insuper locutione aliqua esse gratuitas, quae sit distincta a gratuita communicatione intellectionis, quam dicas locutionem esse otiosam, ubi adest communicatio eiusdem intellectionis. adde, quod Pater producendo Verbum per Verbum productum formaliter enunciat, et intelligit per Verbum: ergo Verbum quo loquitur non est intellectio communicata, nam per communicatam intellectionem vere intelligit. 13

Ad argumentum Respondeo directe quod in humanis non esset otiosa locutio illa, per quam loquerer alteri quam sibi simul communicarem illi meam intellectionem, licet non ad hunc finem, nempe ut alter intelligat, quod illi communico intellectionem, ad huc supposito quod communicare possim et reipsa communicarem, scilicet ut exercerem totam fecunditatem intellectualem non esset otiosa locutio, etiam casu quo meam intellectionem communicarem audienti. ratio est, quia otiosum, vel superfluum dicitur aliquid in ordine ad finem, potest autem esse in ordine ad hunc finem otiosum, et superfluum aliquid, quod in ordine ad alium finem maxime conducens est et necessarium. Ostendo: inductione est fines in ordine ad quos diversimode solet locutio in isto casu in ordine ad finem, qui sit precise audientem intelligere esset locutio otiosa supposita communicatione intellectionis; in ordine vero ad alium finem scilicet exercendi totam fecunditatem non esset otiosa sed maxime necessaria, et conducens. adde, quod plerumque sine otiositate vitio loquimur audienti cuius scimus aliunde, rem esse sufficienter cognitam. Respondeo directe

non sequi fieri Deum loqui filio, sed communicat intellectionem, saltem quod simus loquutus, quod sic vere, Deus communicet intellectionem, vel saltem sic ... abest, ut vere abest in nostro

Cationes Spirationis, et communicationes naliter communicat intellectiones nisi producat Personas cui communicat intellectiones. Cum autem persona producta sit Verbum sit etiam impossibile communicare intellectiones nisi sibi loquendo personas cui communicat intellectiones, neque e contra locutio opera sibi cum communicatione intellectionis. Sicut enim ut Deus dicipiat [illegible] concipere Deum, nihilominus non est dicenda persona cui communicatur Deitas. Et sic aeque Deus ac 1.a persona, quia Deus est secundus [illegible] ad intra producere, nihil autem intra Deum non sit Deus, illo quod nequit Pater producere nisi personas quae sit Deus; ita sibi [illegible] debere esse secundus dicendo Pater. Cum autem omni producto ad intra naturali communicet intellectio, hinc est quod dum producit personale Verbum, scilicet dictiones personales subsistentes quae est intellectiva persona, loquitur ipsi et sibi loquendo communicat personales intellectiones. Ad [illegible]

ones [illegible] quod licet voces inventae fuerint ut suppleant absentes [illegible] nihilominus non est naturam vel [illegible] locutioni quod suppleat absentes [illegible] vel incapacitatem illius, ne communicet audienti. Exemplum [illegible] imagines inventae sunt ad supplendas absentias prototypi, non [illegible] de ratione imaginis quod absentias prototypi suppleat vel in illo absentias supponat. Potest enim dari vera imago praesenti prototypo. [illegible] [illegible] ea in humanis videtur quandoque [illegible] cognitio vel in [illegible] quando simul cognoscit eundem in scriptura, nihilominus [illegible] [illegible] est Patrem cognoscentem se ad omnia alia in se et in ipsis, ad hunc cognoscere se, et reliqua omnia in Verbo: ergo quamvis [illegible] cognoscat eadem cognitione qua Pater cognoscit ab ipso communicata, adhuc tamen poterit cognoscere in Verbo a se dicto, et [illegible] poterit id ipsum audire a Patre, et Pater id cui [illegible] tiones sibi communicat. [illegible] difficultas est Verbum [illegible]

Sua 2a persona est aliquid formaliter pertinens ad lineam intellectualem et Vere producit realiter: ergo producit ab intra realiter quod sit intrinsece primus actus 1us. probatur consequentia: quia principium connaturale actus pertinentis ad lineam intellectualem debet pertinere ad eandem lineam. Verbum debet esse primus actus 1us nam non est intrinsece productiva actus: sed actus primus non est productivus. at principium productivum Verbi est principium productivum actus pertinentis formaliter ad lineam intellectualem: ergo ipsum principium pertinet ad lineam intellectualem primus actus 1us. Respondetur

ra. 1o. Concedere posse intrinsece primus actus 1us ad intelligendum: Unde ratione concedi potest, quod Verbum procedit per intrinsecum notionalem, non per intrinsecum commune, nam intrinsecum commune est sola intellectio, quae nullatenus ad intra producit de se distinctionem actu producto. at intrinsecum notionalis est perfectio pertinens ad lineam intellectualem producens in Divinis alias perfectiones formaliter, etiamque ex spectantes ad eandem lineam. hic autem intrinsecum notionalis est solius Patris proprium scilicet dictio activa. Respondetur

pondere posse nam dici intrinsecum primus actus 1us in Deo non locutionis passivae seu Verbi formaliter: quia intrinsecum primus actus 1us est quod excludens actus 2us productionis. Cum autem dictio activa sit actus 2us producendi quamvis distinguatur ratione, quem producit, non ideo vocanda est intrinsece primus actus 1us; sicut actio in rebus creatis non est actus 1us producendi, quamvis habet ratione esse realiter distinctum, de hac controversia quae apud me multum habet denominari sanis loquemur dicendo proximis dispositionibus. Sed dices productivum est unum Verbi per intrinsecum sit intellectio non satis explicatur cur pertineat formaliter ad lineam intellectualem: ergo etc. probatur ant: quia dictio ex ...

Processio dictionis est de linea intellectuali, ut [illegible]
in locutione corporea humana tam vocali quam scripta: ergo licet Verbi proprietas dicendo sit, et locutio [illegible] adhuc sapientiae explicet carnatio pertineat ad lineam intellectualem.

Resp. quod locutio Angelica ex conceptu tali dictionis, ut omnes supponunt, petit oriri ab intra, et non ab alia voce: ergo ex tali dictione quae est non ex conceptu dictionis et [illegible] est de linea intellectuali. Et ratio, quoniam si [illegible] ex conceptu talis dictionis pertineat ad lineam intellectualem, non apparet, cur [illegible] potentiae immanere oriri terminus a principio adaequato, et connaturali a solo intra. Illud genus dictionis si de se ipso foret sine principio sui adhuc pertinet ad lineam intellectualem, sicut intellectio creata ex se et de linea sua petit immanenter oriri immanente terminus quem a principio immanente, connaturali ab intra, ideoque formaliter expectat ad intra; [illegible] ubicunque est, licet ortu a se, et sine principio formaliter pertinet ad lineam intellectualem. Sicut ergo intra Angelum habet duplicem actum, alium, qui sit intelligere, alium qui sit dicere: ita etiam in Deo est duplex actus sine principio intellectivo per modum primi actus primi, scilicet intelligere, et dicere, qui utrique actus formaliter est de linea intellectuali: ergo quolibet dictio ex conceptu absolutissimo dictionis connaturalis sit de linea intellectuali, dictio tam spiritualis est de linea intellectuali, quoniam est representatio spiritualis obiecti, in qua exiit intellectio naturaliter [illegible] pertinet ad lineam intellectualem.

Sectio.

Explicatur processio Divini Spiritus esse per voluntatem

Hactenus huiusque de Divini Verbi processione inculcavimus apertam nobis relinquere viam ad explicandam Spiritus proprietatem personalem, et simul quo titulo ad lineam voluntatis formaliter reducenda sit. Ergo Spiritus Sanctus non ideo voluntate procedit a duobus sup[...]

oppositū ut excogitavit Durando, nec ideo voluntas procedit libere procedit, ut putavit Scotus, nec quod illius processio est velle vele ut putavit Caietanus, nec quod sit procedens aut actus amor, ut voluere Conimbricenses disputatione 6 et 7 manus orunimus nec quod illius fiale primus terminus sit voluntas aut volitio, nec quod illius processio ex vi sua fiali communicet amorem tro producto vel sit productio subsistens, aut formaliter subsistere faciens amorem. Has enim opiniones supra et recensuimus et abunde refutavimus, illarum aliqua disputatione 9 et 10 refutantur da dextere.

Utque proprietates divini Spiritus explicemus ex opposito ex mai... Angelis pene spiritus donati exercere, ista autem donatio Angelica est actus voluntatis spiritualis ab amore distinctus et realiter directus ad alterum ab ~~amore~~ amante. Quod donatio fialis Angelica sit distincta ab amore, facile probatur: quia amor solus complet amor personae et donatio personae amatae, haberet pro obiecto donationem, atqui non habet pro obiecto se ipsum, neque alium amorem: ergo actus iste non sit amor. Quod amor donandi non habeat obiectum se ipsum, patet: alias quid valet amor donandi quod inexplicabile est; quod autem non habeat alium amorem pro obiecto, similiter ex eodem principio facile probatur: quia si habeat pro obiecto alium amorem de obiecto huius illius amoris interrogo an habeat se ipsum pro obiecto? hoc non dices: vult donare: ergo habet pro obiecto donationem, quae non sit amor. Ergo pertineat ad voluntatem erit alius actus voluntatis distinctus ab amore, et odio.

Imo hinc etiam infero quod apud me certum est etiam in humanis donatio fialis interior est actus voluntatis qui non sit amor: quia amor donandi etiam in humanis habet pro obiecto donationem non se ipsum: ergo donatio fialis aliquid aliud est, quam amor quicumque. Rursus neque donatio fialis est actio exterior, per quam res transit externe: neque actio externa,

~~[illegible]~~ materialis tantum cum interior velut ... reddit; hinc actio exterior est indifferens ut distinguatur venditione, permutatione, et aliis contractibus hypothecam et aliis numero contractibus in quibus intervenit traditio: ergo aliquid ultra illam actionem exteriorem distinguit formaliter donationem ... id est quidquid interior actus, qui ad voluntatem formaliter ... Consequens vero probavi non esse amorem et gratiam imperari ab ... nandi: ergo aliquis alius actus est voluntatis, ... qui ... amor, et donatio.

Dices. Praeter traditionem rei cum signis externis Verbis significantibus donationem distinguere donationem ... ab alio contractu. Certum enim est debet etiam in foro externo constare, an quis donationem celebraverit, an venditionem ... cum externe tradebat. Illud ergo sufficiens signum ex quo cognito manifeste constat donare potius quam vendere, non est indifferens ad donationem et venditionem ... contrarium est ut donatio sit: ergo etiam in actione exteriore ut condita ab omni interiore actu datur sufficiens discrimen donationis a quocumque alio contractu, in cuius traditione ... et habeat res. Dicendum est primo quod Verbis licet significes te donare nisi solum exterius dones in foro exteriori tantum donare ... sumeris, neque est vera donatio, sed tantum ... homo pictus est homo: ergo non sufficienter distinguitur donatio per eius modi signa exterius donantia donationem ... Quod Verba quibus significas te donare non significant ... sed tantum significant donationem: ergo donatio non est Verba significantia donationem, alias seipsa significarent, et cum diceres donare, nihil aliud diceres quam Verba ipsa: cum ergo exterius ... ficas te donare, non significas te habere Verba significantia donationem, sed interiorem actum quo vis interius et formaliter donare ... quem interior dicis significat externe. Hunc actum ...

...bavi n est voluntas donandi; haec enim imperat donationem, non tamen se ipsam imperat. ergo est actus alius qui dicitur donatio.

Sed dices: si donatione inter homines, donationes perfecte fieri inter Angelos sine ulla alia externa rei traditione omnino, indubitatum est fieri quadam actione voluntatis, quae est donatio formalis, et significatur his verbis habe hoc a me, quae etiam actus vocatur impulsus, quo voluntas amandi in alium fertur. hoc in simili explico exemplo legis: in Sanctis probabilis lex est actus voluntatis legislatoris non quidam amans referens, posterior enim supponit ... ; independenter ... ne ... supponere obligare alium ... voluntas illa se ipsam, est actus voluntatis ... ab amore et odio, imperans alteri subdito, explicatur externe his verbis fac hoc. ita similiter donatio non est actus voluntatis, qui sit amor donandi, quamvis illud praesupponat, sed actus alius, qui externe [illegible] explicatur fac hoc a me, ... sicut lex non est id quo aliquid denominatur amatum, quamvis sit actus a voluntate elicitus, sed quo aliquid denotatur imperatum, ita similiter denominatio formalis interior non est actus quo aliquid denominatur amatum, sed quo aliquid denominatur donatum, quamvis sit actus elicitus a voluntate.

In hunc ergo modum in divina voluntate discurrendum est: datur in Deo actus, qui sit amor, quo ... denominantur amici, et hic est actus communis toti Trinitati. datur insuper donationis actus, quo Pater et Filius, tanquam unicum principium se denominant alteri ex parte spirationis; datur donatio activa quae est spiratio, sive productio donationis formalis communis Patri et Filio. datur insuper donatio passiva vere producta ab activa, cum autem sit donatio ... ... est ipsa persona, cui donatur, et donatio ipsa. cum ergo ... sit Deus, et identificetur cum absoluto est ... traditio quia ... hic

det per identitatem da illa que ipsi donantur ab ipsis
utraque Spiritus Sanctus subsistens, sua donatio est
cui donat et bonum ipsum quod ipsi donat, nempe Deitas
proprietate personali tanquam donatione passiva
latione Spiratoris tanquam donatione activa, et quia
semper amanter ad alterum inquam dicitur voluntas
diffundi ideo impulsus vocatur in super Spiritus
est enim quod ex intimis visceribus extra nos aspirat
specialiter ex hoc titulo dicitur 3a persona ...
illa. ... quod excludat ... corporeum, in hoc
sensu ... Spiritus Sanctus unus.

... producens filius ... absoluta donat filio ...
... Spui Sto: ... donum quae convenit filio, ac Spui
consequenter sicut filius non procedit voluntate ita neque
Spiritus Sanctus, vel ... voluntate ...
ipsi donant ... absoluta etiam filius ... pater ...
communicat filio ... absoluta: ... donat ... quod ...
aliud communicare ... dare in ... filius ...
... absolutis quae sunt in ... etiam perfecta ...
... per ... illius ... vera donatio ... pri-
... productione ipsa donat existentiam et perfectionem ...
habet ... praedicto.

... non est idem communicare ... sive
voluntarie donare nam communicatio est ... ex ...
... extremis ... communi ... loquamur ... communica-
... et ... donatio ut ... anima unire
... corpori organizato, est utrique ... communi
ex vi ... unioni unio autem non est donatio. si ...
... communicatione activa vel effectiva ...
... indicentis ... in aliquid subiectum ... proprie ...

17

triÿ communicare sta subito si minime proprie donare sed tantum metaphorice et translatitie. Pro 2º omisso quod communicatio realis sive physica ut unio, sive metaphisica utrisque sit donatio; omitto insuper quod communicatio activa sit donatio consequenter ergo omitto quod Deus producens filium donet omnia filio, adhuc non infertur quod filium procedat per voluntatem, neque infertur spiritum Sanctum non ideo procedere per voluntatem quod donatione procedit.

Ratio est quia cum triplex sit donatio de presenti omitto aliam quae consistit in identitate aliam quae consistit in actione productiva communicationis realis. aliam quae est actus voluntatis quem explicuimus. 1a et 2a donatio non pertinent ad voluntatem formaliter qua talis, et consequenter quamquam illo duplici priori genere donationis communicent filio omnia absoluta non ideo procedit per voluntatem: at Spiritus Sanctus solus procedit illo actu voluntatis, et consequenter solus ille est donum formaliter ad voluntatem expectans. quod si dicas Deus vult filium producere: ergo vult donare filio Deitatem. Pro similiter Deus vult donare filio deitatem communicatione metaphisica formali quae consistit in identitate cum communicatione activa physica non vero velle donare filio Deitatem donatione voluntatis formaliter spectante ad voluntatis lineam quam explicuimus in processione Spiritus Sancti Divini de quo plura diximus, et Sanctissimi Trinitatis comprobavimus ...

Estos dos quadernos que son antecedente a este son explicacion de la ... disputa ... de processionibus Divinis alia sit per intellectum et alia per voluntatem; trato esta disputa el Padre Maestro ... de la fuente muy breve por faltarle tiempo y lo trata de estos dos quadernos de la materia de el Padre Nicolas Martinez los quales expli... extenso esta disputa ita Resolben———

Nota

Pars 3ª
De Divinis relationibus et earum comparatione ~~ad extra~~ inter se et ad extra divina.

Reddit iterum scholasticus ardor viribus iam tantis per per otium refectis; redeunt quae scholasticorum vota quae sibi, iam semel hec ad eure postulant et merito ut nostra promissa reddamus, institutum opus ad exoptatum finem perducentes. Ceterum cum annuimus voti: quod implendi, ecce id libenter accipimus. ecce met tempus, ipsum ante vertimus et quod vere velut sero promisimus, cito, veluti ~~ad dicor~~ animi gaudio solutionem reddendimus: siquidem lectionem quam hunc quae vespertina fuit, in matutinam lectionem, transmutamus.

Ea, quae restant de arcanissimo Divinae trinitatis misterio pertractanda (ea quidem quae potiora sunt) intra huius anni curriculum, concludamus ex ordine summus ab hac nostra 3ª parte nostri tractatus in qua post partitionem illius initio propositam per modum instituimus de divinis relationibus quae, quoad numerum, distinctionem, et perfectionem pariter, in genere cum essentia, et gratia absoluta Divini conferemus: ut inde constet qua ratione personarum trinitas cum eius de essentiae unitate componenda sit: denique quae nobis ordine consuetum pertendi tempus sorte tenemus placet etiam, ex nunc nobis disputationum ordinationem huius serie inchoare, saltem in exordio obscure quam, qui primo nunc theologicis famul tati dant nomen. Disputatio prima de relationibus Divinis quoad existentiam et numerum

sectio 1ª realiter in Deo relationes existere ex communi sententia statuimus.

Disp. 1ª

De Relationibus Divinis quoad existentiam et numerum

Sectio 1ª

Reales in Deo Relationes existere ex communi sententia statuimus.

In ipso disputationis vestibulo postandem est nobis non esse modo sermonis de relationibus Dei ad extra, sive ad creaturas, sed solum de Relationibus ad intra, hoc est de relationibus originis, quibus personae Divinae refferuntur ad invicem ... Patris et Filii. ... relationes in Deo nemo ... abrens est de negare. ... enim Occamus, et Gabriel hac de re videantur dubitare docere quae ... salva fide, et mysterio trinitatis deffendi sine relationibus ... dicas personas Divinas constitui per proprietates absolutas: ... tamen theologorum ... sancto Thoma ... quod oppositum tenet, statuit quae ex mente ... et SS. Patrum, immo et ex ipso trinitatis mysterio et Scriptura Sacra, certo colligi relationes Reales ... personae Divinae se ad invicem respiciant.

Haec vero tanquam omnino certa tenenda nobis est, et 1º colligitur ex Scriptura sacra, ubi personae Divinae nominibus relativis ... cantur: ... ut alia omittam Matthei cap. ultimo ... baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, nomina ... quibus designat ... personalitates ... dico de hom...

filii et Spus Sti quibus alie duae personae designantur relationes. 161
tibus e. neque ee patrem e ad alterum ut patet ex se notum.
idque colligitur unico et melius ex plane ex Dusio toletano
2o in defensione fidei ubi dicit in relationibus personarum
nominibus pater ad filium et filius ad patrem et Spiritus Sanctus ad utrum
que refert; similiter ex dicitur Florentino. sess. 18 ubi
Ioannes theologus sic fatur; sola relatio apud ..
tam Graecos quam latinos dicitur Divina processione perso
nas multiplicat.

Eadem habet Augustinus pluribus in locis,
et praecipue libro 5o de trinitate cap. 5. ee PS inquit et ee
filius in secundum substantiam dicuntur, sed in relationibus, hec a
ex pluribus aliis sanctorum Patrum testimoniis, quae vide
re poteris apud Patrem Suarez libro 5o de trinitate cap. 1,
manifeste suadent in Deo dari relationes originis, quae
his relativis nominibus enuntiantur.

Deinde ratione probatur secunda
opposita 1o, nam in Divinis omnia sunt idem, nisi quae relatio
nis oppositione distinguntur ut fert commune Theologorum
axioma; ergo sublata relationis oppositione non erunt unum
se distinctae personae Divinae, hoc e haereticum; ergo certum e oppo
situm, scilicet dari relationes oppositas, quae distinguant
personas. 2o probatur: quia 1a persona Divina vere et
realiter e Pater, et ee PS e per suas relationes ad alterum;
quod non dicatur, quod poterit quis ee pater in se ipso praecise
sine ordine ad filium; ergo 1a persona vere et realiter
importat per suas relationes. et idem de 2a et 3a persona
servata sua proportione, dicendum e.

3o et potissimum probatur
quod Deus eamini quo dat originaria unius ab alio

nario referunt ut producens et productus: et consequenter dat nario relatio unius ad aliud; sed inter personas Divinas intercedit originatio naria unius ab alia, quae referunt se, et consequenter dat nario relatio unius personae ad aliam. consequentia patet. minor a fortiori ex eo, quod in Divinis persona producens petit se ipsa esse producens, et persona producta petit se ipsa esse producta. maior probatur: nam in origine naria fundantur relationes: et in Deo origo ipsa est relatio, vel saltem ... quia ... virtute naria productiva ... ... naria productiva in ..., vel ... quod ... virtute naria productiva naria referre ad ...; ... manifestum fit in quolibet ..., quod est ex necessitate productivus, seu naria productivus ...

Ergo quod ... relationes Divinas esse reales, sicut sunt reales origines; siquidem altera persona producit, et altera producitur. Pater vero Divinus realiter et vere generat filium, et Filius realiter et vere generatur a Patre. Pater insuper et Filius realiter et vere spirant Spiritum Sanctum, et hic ab utroque spiratur realiter et vere. si a relationes Divinae non essent reales, neque personae Divinae realiter distinguerentur, quae ... ipsis relationibus distinguuntur. ... nam ... in Divinis, ubi non obiicit relationis oppositio, ut ... diximus ex communi proloquio.

Nec obstat, quod ... -nitur ex Boetio libro 1° de Trinitate capite 6° asserente ... ... invenire Deo ... ad aliquid vero nullo modo ... ... minus ... ordinem ... dicendum est, ... Boetii de Deo ...

ē; Deus ā ut Deus ē; n̄ admitti relatio͡s sive ad absoluta
prata, sive ad relativa - ii quod tot relativi quæ
absoluti identificat. quo sensus vel ex inde fit mani-
festus, quod de relationibus personarum disputet ipse Boetius
in eodem lib.o citato cap.e 12 ubi eas diserte verbis
admittit, imo ex ipso duxit originem de sumptum ē ce-
lebre illud pro quam: - substa probet unitatem, relatio
multiplicat trinitatem. qua v.o ratione reliqua prædicamenta
Deo conveniant aut convenire possint, fuse discurrit
per Basquez ex Augustino et aliis, dis.e 104 de trinit.e
cap.e 2.

Sectio 2a

Duplex circa relat.es Divinas difficultas exponitur.

1a sit. an relat.es Divinæ sint reales n̄ solum quoad conceptum
in, sed etiam quoad conceptum ad.? Caietanus duplicem
conceptum distinguit in relat.e Divina, quorum alterum vocat
ēē in et alterum ēē ad. Hunc conceptum communē ē
relationi Divinæ cum quolibet accidenti vel formā, aut quasi
formā, quæ inest subiecto vel ē in subiecto aut quasi subiecto;
illum tamen quod ē ēē ad ēē proprium conceptum relationis per quem
differt relatio ab omni n̄ relativo; ideo quia ipse dicitur præ-
dicamentum ad aliquid. qua dicta præmissa et sic explicata
docet, relationes Divinas ēē quidem reales quoad conceptum in;
n̄ vero quoad ēē ad; neque ut sic sunt aliquid rēi. Caietano ven-
tum Ferrara Capreolus et alii thomistæ quos tamen
de re ipsa n̄ dissidere à communi notat et bene per Fa
solus 1 p.e 28 articulo 1o dubitat.e 1a num.o 2 quod certe
quoque ipse indicaveram primus Caietani, quod n̄ tam ēē diversi
à communi, in conceptu quo explicat, quam in modo explandi

suum conceptum

D. Caietanus communi e nostris theologis docen-
tibus relationes divinas esse reales non solum ut conceptus in, verum etiam ut
conceptus ad quo dicendi modo videtur insinuare, licet opponant
communiter theologi Caietano quoad hanc partem suae assertionis
esse realem rationem relationis divinae ut esse ad, quoad hanc
vero partem videlicet quod eius nomine relationes reales sint ut esse in, omnino
omnino cum Caietano convenire. nihil ominus Scotus ingenio
ostendit nostrae Arauxium esse diametro sententiae D. Caietanus asserens
relationes divinas ut esse ad esse quidem reales; ut vero esse in esse quidem
rationis. unde quoad hanc partem suae placiti non solum est contra
Caietanum, verum etiam recedit a communi.

Ratio vero quae movet
ad ita sentiendum est quod conceptus in relationibus est ratione illius ad
subiectum, vel quasi subiectum quod denominat relatum: ratione autem divinae
relationis ad subiectum vel quasi subiectum est ratione rationis nostrae,
et non ratione reali: tum quia ratione identitatis realis relatio est id
cum subiecto, vel quasi subiecto; et nihil refert ad se ipsum
tantum ratione nostra; tum etiam quia conceptus in est conceptus ad den-
qui conceptus reale Deo convenire repugnat; ergo conceptus in
relationis divinae est conceptus rationis nostrae tantum et non realis. confirmatur
quia hoc solum probat in eodem conceptu in relationis posse
ratione nostra apprehendere vel significare alterum conceptum
in ordine ad subiectum: hoc est, posse nos significare personas
relationibus ad id quod eis supponit ratione nostra praecisum in
conceptus in, quia cum in ipsum quod supponitur per alium
talem conceptum identificatum cum alio, possumus explicare per
conceptus relationibus referendo illud ad id cum quo identificatur.
ex ratione formata convinci potest; non tamen probat eum nomine conceptu
in ut communiter explicatur non esse quid reale, cum sit identitas realis

ens ā ve 8 pto qui est reali ē ut negari n̄ potest. Itaque

conceptus in ē conceptus explans inexistentiā in subto vel quasi subto, qm̄ conceptus nār io supponit existentiā verā, quod bene valet, existit in alio, ergo existit. unde inexistentia sui sit per vim, sive sit per idptatē ē aliqd reale. propterea quae dicitur omnis relatio lina ee realis, de conceptus in quod periūs conceptus solus intelligit vel significat idē ens illius aptoā vel ens suppositō cum quo in stat, quod haec eadem idptatē possimus explicare per conceptus ad illud referentes rem nrā ad suppositum quod denominat relatum, tanquam ad subtū aut quasi subtū, quod patet, quia realiter inheret subto n̄ solus hic conceptus in, ut subti cui inheret, de conceptus ad, quo ad idē subtū refert, tanquam ad trm.

Ut ierō quod in hac difficultate concepe erim breviter exponam. dico cum Arriaga tomo I in Log. disp. 4 sect. V, hoc ipso quod in aliqua relatione conceptus in, hoc ē ee in subto sit aliqd reale; debere etiā ee aliqd reale conceptus ad, hoc ē ee ordinem ad trm. ratio mihi manifesta ē: quod relatio ipsa, vel ē realis vel n̄. si primum: ergo realiter respicit trm, et realiter ē ad trm; unde quae tm ee ad, quam ee in erit aliqd reale. si secundum, ergo neque tm ee in neque tm ee ad erit aliqd reale. pt consequentia: quod ee in ē ee in subto, vel ee in alio; sed quod in se est reale n̄ n̄ potest ee realiter in alio, ut ex terminis liquet: ergo si relatio reali n̄ sit, neque poterit ee realis tm conceptus in, neque tm conceptus ad. propter hoc chimeri, quod vocat Predictus Arriaga hanc Caietani dictam quod ratio licet ab hac appellat abstineam, salvo fateor mihi n̄ placere cum tanto pere emendet acumini praeter

hanc dict.

Consequenter ad hoc dico 2º communi sententia contra Caietanum relationes divinas esse reales non solum ut esse in, sed etiam ut esse ad, realiter sunt ad terminos qui respiciunt, et realiter sunt in Deo ipso. Probatur facile, quia ut ex praecedente conclusione diximus ex eo sola relatio realiter multiplicat Trinitatem, et multiplicat ut esse ad: ergo esse ad relationis est quid reale. Probatur consequentia, quia multiplicatio realis nequit ex sola relatione provenire. Minor probatur quia relationes opponuntur inter se praecise ut ad: si enim auferamus ordinem et respectum unius ad aliam, nulla oppositionis ratio remanebit, quia praecise in ipsis conveniunt quae opponuntur, ut sit ipsa communi cum gratia absoluti: ergo ut esse ad praebent multiplicitatem seu dict. ideoque inde se habent ex eo opponi, et ex eo distinguuntur, quia opponuntur.

Confirmatur 1º quia esse ad relationis est formalitas qua relatio est ad terminum, sed paternitas vere et realiter est ad filium, qui est ejus terminus: ergo esse ad terminum paternitati est aliquid verum et reale. Minor est clarissima, quia paternitas vere et realiter producit et consequenter producendo terminum ad filium; est ergo ad filium realiter et vere. Confirmatur 2º quia esse ad relationis est ultimum distinctivum illius, per quod differt a ceteris relationibus, ut patet ex ipsa explicatione conceptus ad relationis superius posita. Tunc: ergo esse ad relationis est aliquid reale. Probatur consequentia quia ultimo distinguit entitatem realem, debet esse aliquid reale. Probatur tandem quia confirmatur: quia secluso quocumque intellectu et ratione, secluso etiam quocumque ordine vel ratione ad intra et qualibet extra denominatione, 1ª persona vere et realiter est pater secundae; ergo vere et realiter est ad

Pri, quia eē ad refert realiter ad Pri, quia eē ad relat[ii] eius reale.

Difficultas ē, an hę relationes reales origi-
nis, quibus personę Divinę ad invicem se respiciunt sint trans-
cendentales, vel sint praedicamentales: pendet huius
difficultatis resolutio ex principiis philosophicis, quibus
unusquisque has relationes exponit, et alteram ab
altera discernit. ea vero modo recensere vel impugnare
labor eēt inanis et a nostro instituto satis alienus. Et
[...] preciosum quidem reputamus tempus, quam ut illud
vertamus ex Philosophia petendum aut supponendum in hac ma-
teria: noto tamen multos his mysteriis denominare, unde mir-
andus non ē, si ex principiis propriis suis acceptionem et intelligen-
tiam diversam quisque velit hic proferre: nos et id
ipsum nos expectavimus.

Circa relationes igitur transcendentales
et praedicamentales arrisit nobis in Philosophia dogma Patris Herrera
et Patris Suarez, qui relationes transcendentales eas eē dicunt,
quę terminum respiciunt et per terminum non constituuntur: quidem quae adeq-
uate identificat cum subiecto quod relatione denominat, ut actio
actio dicitur relatio transcendentalis ad terminum cuius ē [...] produ-
ctio, quod respicit illum et non constituitur per illum; unio ē relatio
transcendentalis ad extrema, quę unit, quod per se ipsa res-
picit extrema et per illa non constituitur. relationes vero praedicamentales
vocant eas, quę respiciunt terminum, per quem saltem inadequate
constituuntur, quaeque partim identificant cum subiecto, quod relatione
dicitur et partim ab illo distinguuntur, ut relatio similitudinis
in albedine, qua Petrus refertur ad Paulum, partialiter constituitur
per albedinem suam et Pauli: unde relatio praedicamentalis
est ad terminum et per terminum, ad differentiam transcendentalis, quae sim...

ē ad trȳ n tm̄ pertinȳ q̄d ꝑ pertinḡ n echenus. hec is vera semper visa nob̄ē.

Xº illo vº facile deducit relat. divinas eē transcendentales. rō ē clara: q̄d pr. eternus vel sepio evalit respicit filium, xhtui, tm in eā aº ꝑ ac aiuales ꝑductus. & sū actualis ꝑ ductiō ē ordo realis transcendentalis ad trȳ: q relatio qua Pater respicit filium ē relatio transcendentalis. ideo ar. gens fit de relationib. q. sig filius respicit Pater et utraque respicit Sp. S. etq que ab i q. S. respicitur: Sunt m̄ multe huius m̄ diuinę relat. explar alterius rō facta: nemo ē qui negat originem unius ab aliō eē relatus transcendentales unius ad aliud; at qui relatio diuina ē talis ꝑa origo sue actiua siue passiua, q relatius originis que dant in Deo, sunt transcendentales. adde relatius diuinas singulas in uno tantu extremo existere, cum m̄ sint ad trȳ, n tm̄ existentes per trȳ: & hoc ē specialis rō discriminis, qua relatio transcendentalis differt a ꝑramentali; q &a.

Q̄d si sub alii acceptionib. extendas, relat. diuinas, vel earum aliquas dicendas eē ꝑramentales, tuȳ quidē in re ita sensus intendit examinanda erit, et dignosc. de verit. obiectiua inter nos ister, n de mulas curabimus de vocis diuersit. cuius tm̄ legendi munit semper erit reserendus.

Sectio 3ª

Q̄d et quot sint in Deo relat. Reales?

Ubi de spirat. actiua.

Iterum moneo, solum hic eē sermonem de relationib. originis diuinis, quae relationib. illi correspondent in creatis que existunt in actione et passione. de his ergo rogamus, q̄d et quot sint in Deo? et cō q̄d certum oīb. ē, et debet eē, dicēs in Deo reperiri relat.

realiter inter se distinctas, videlicet Paternitatem filiationem, et Spirationem passivam. Paternitas refertur Patris ad filium, tamquam ad terminum productum; Filiatio filium ad Patrem, tamquam ad principium producens; Spiratio autem refertur Spiritum Sanctum ad utrumque, tamquam ad principium à quo procedit. cum in Divinis sola relatio sit unica ratio distinctionis quae datur inter personas; nam in absolutis est omnimoda convenientia et identitas, iuxta illud quod Toletani xi — in relationibus personarum cernitur numerus cum proinde inter alumnos inter indee esse tres personas realiter distinctas, necesse est admittere tres Divinas relationes distinctas realiter inter se, quibus personarum exerceatur distinctio et oppositio; ita ut singulae relationes singulas personas constituant et distinguant. quare certe hoc nequit esse inter catholicos controversia.

Prima reliqua difficultas est, an praeter dictas relationes numeratas, quarta alia debeat admitti quae communiter nuncupatur à theologis spiratio activa. sunt non nulli quidem doctores relationis Sententiarum quarta quorum quidam hanc spirationi activae relationem negant cum Albino, quia dicunt, relatio Spiritus Sancti ad alias duas personas non est mutua, sicut est, quae datur inter Patrem et filium, ut possit esse relatio non mutua, quia videlicet Spiritus Sanctus refertur ad Patrem et filium quin Pater et filius vicissim referantur ad Spiritum Sanctum, eo modo quo relatione quia creaturae referuntur ad Deum ut causam et creatorem, non est mutua quod Deum non dicatur vicissim ad creaturas relationem causae, et creatoris.

Sed quid sit de exemplo quod Albinus adducit quod me iudice falsum est; neque enim video, quare Deus non possit dicere relationem creatoris ad creaturas, vel relationem causae ad suos effectus, quos producit. illius opinio contra relationem spirationis activae, communiter recepta contra theologos, quorum contra 11º cum Angelico praeceptore hic

quod 2 & articulo 4o, e Spirat[ionis] activa e[st] relat[io] realis, qua P[at]er et filius refferunt[ur] ad Sp[iritu]m S[anct]um realiter et vere, ut prin[cipiu]m producens illius. imo sunt plures graves, ac bone nota doct[ore]s, qui indicent, hoc asserere e[ss]e de fide. P[at]er Suarez et cum eo P[at]er Montoya, alii quae r[ati]o nulli solo certitudine Teologic[a]e adscribunt, quibus et eg[o] et nos quoad hoc iudicium subscribimus.

Dicendum nobis e[st] cum S[anct]o Thoma, et omni theologorum doctrina preter supra numeratas relat[io]n[es] Paternitatis filiationis et Spirationis passive dari etiam relat[ionem] realem Spirationis active qua P[at]er et filius realiter et vere refferuntur ad Sp[iritu]m S[anct]um. Prob[atur]: q[uia] Sp[iritu]s S[anct]us vere et realiter producitur, et procedit a P[at]re et filio, ut de fide habetur in simbolo fidei, qui ex P[at]re filio que procedit et expresse diffinitur e[st] in Concilio florentino in litteris unionis, ubi dicitur Sp[iritu]m S[anct]um procedere a P[at]re, et filio et ab illis accipere suum e[ss]e; ergo et P[at]er et filius vere et realiter sunt prin[cipiu]m a quo procedit Sp[iritu]s S[anct]us illum que vere producunt. ergo datur relatio realis qua P[at]er et filius respiciant Sp[iritu]m S[anct]um, ut prin[cipiu]m illius,

Haec ultima co[n]probat[ur]: n[a]m in Deo, quia producuntur, dantur due relat[ione]s in P[at]re et filio, q[uia] et filius producitur a P[at]re, et P[at]er producit filium: unde et P[at]er respicit filium ut productum, et filius respicit P[at]rem ut producentem. ergo cum etiam Sp[iritu]s S[anct]us producitur a P[at]re et filio, eo que filius et P[at]er producunt Sp[iritu]m S[anct]um; ergo dari debent due alie relat[ione]s alia qua P[at]er et filius respiciant Sp[iritu]m S[anct]um ut productum, alia qua Sp[iritu]s S[anct]us utrumque respiciat ~~[illegible]~~ ut suum prin[cipiu]m producens vel producens, et certe non e[st] facile discernere, cur ex processione 2e persone ~~plures~~ due dentur relat[ione]s una qua altera producentis ad productum altera producti ad producentem, et similiter ex processione 3e persone alie due relat[ione]s non debeant dari, sed una tantum

gressu tri producti.

Dices relatio ~~posita~~ nequit relatam fundare L66
et si daretur relatio spirationis activae sequeretur quod relatio
fundaret relatam: ergo non datur relatio spirationis activae. minor
prob: quia Paternitas et filiatio fundant relationem spirationis
activae; et tamen Paternitas quoque filiatio relationes sunt; ergo

Resp. data maiori nego minorem. ratio est, quia spiratio
activa non distinguitur a Paternitate et filiatione ut cito videbimus:
unde non sequitur quod relatio fundet relatam, et Pater ad filiationem
minori quod dicendum sit.

Instas vero facta: nos abstrahendo
ab eo, quod causa vel principium, et ratione talis debet habere connexionem cum
effectu possibili, vel non, de quo sunt probabiles et oppositae viae,
nihil ominus inde deduci convenit, quod causa vel principium dicere connexionem
cum effectu, aut tum possibile dicat ens reale transcendentale ad
illud; nos enim actualis connexio cum alio, salvari non potest sine ordine
et ratione reali ad illud; et Pater et filius actualiter connectuntur in ratione
principii cum Spiritu Sancto ut actualiter ab ipsis producto: ergo habent in se
realem relationem producentis ratione spirationis Sancti. Sed haec est relatio spi-
rationis activae; ergo spiratio activa est vere et proprie relatio
realis qua Pater et filius referuntur ad Spiritum Sanctum. ante sub-
sumptum satis constabit ex inferius dicendis: Pater enim et filius ne-
queunt ex ratione talis praecise respicere realiter Spiritum Sanctum.

Dicimus
tum: nulla datur necessitas admittendi relationem spirationis
activae distinctam ab spiratione passiva; ergo concedenda non est. ante prob:
quia Concilia et Patres, cum de sacro Trinitatis misterio accurate
et minute tractaverint, et praesertim de relationibus
divinis plurima statuerint; nullus nihil ominus spirationis
activae mentionem faciunt: imo aliqui ex sanctis Patribus
interdum videntur negare expresse rationem Patris et filio ad Spiritum Sanctum;
ergo neque datur necessitas hanc relationem admittendi neque fundamentum

ex hoc maxime Arimini de Verer ex Patrib. et Doctor. Rel.

necessitas admittendi spirationis actiuae dictae ab spiratione passiua

Arimini ex origine ipsa, quia Spus Stus procedit a Patre et Filio,

nec est impossibile, quod ab utroque procedat, nisi habeat utrumque

virtutem productiuam illius. Deinde Pater et Filius persona [illegible]

sunt productiuae eius, vel, dicunt, ipsi sunt aequaliter producentes: unde [illegible]

dicunt productionem actiuam, ut in Lateranensi monitum est. hoc [illegible]

productio est spiratio actiua, de qua loquimur, quod [illegible]

eius loco citato processiones diuinas tam actiuas, quam passiuas

in relatione consistere.

Hinc negat an[illegible]. ad cuius probationem dicas

Doctor et Lat. [illegible] infecerit mentionem spirationis actiuae per

hanc vocem illam exprimere significando; nihil omnino [illegible]

sufficient sub [illegible] aequiualentibus, dum dicunt, [illegible]

et Filius producere Spum Stum: nam hoc ipso debet dicere rela

realem producentis ad Spum Stum; si quod ideo Pater relatione produ

centis dicitur ad Filium, quia producit ipsum. praeter quod [illegible]

colligitur spiratio actiua ex Doctor. Florentino sess. 22 [illegible]

Bessarionis Cardinalis cap. 6 qui post [illegible] sermonis [illegible]

eius [illegible], si quando videmus expresse [illegible] Patris et Filii ad

Spum Stum solum volunt, quod Pater et Filius [illegible] tales sunt [illegible]

proveniunt Spum Stum.

Ergo vero Pater quia Pater solus respicit per generationem

et [illegible], si quia Pater respiceret Spum Stum Spus Stus esset Filius

eadem ratione Filius quatenus solus respicit per filiationem, et [illegible]

si quia Filius respiceret Spum Stum hic esset Pater, ergo Pater et Filius

respicere debeant ut probatum est Spiritum Stum et neque [illegible]

illum respicere sub [illegible] Patris et Filii necesse est asserere [illegible]

respiciunt sub [illegible] spiratorum media [illegible] spiratione actiua

si ex eo extremo loquendi modo illud inferre, quod licet spiratio petat ad sui productionem duo supposita, non duas personas, eo quod est amor mutuus qui nisi inter duos esse non potest, non tamen arguatur ex hoc praecise conceptu quod istae duae personae sint Pater et Filius. Praeterea quia Pater Vasquez loco supra citato disputatione 156 cap. 2 ait, si reperirentur in aliis duabus personis quae non essent Pater et Filius eadem haec numero natura et proprietas, eisdem omnino futurus spirator. unde constat, sufficiens non habere fluxus ex talis et Patribus ad statuendam spirationem activam.

Sectio 4.

An spiratio activa realiter a Paternitate et filiatione distinguatur.

De relatione spiratoris sive spirationis activa quam adstruximus sectione proxime praecedenti, rogamus, an sit distincta realiter a Paternitate et filiatione. Durandus affirmat in 1o distinctione 13 quaestione 2a pluribus argumentis id suadere contendens illis tamen inefficacibus. distinctionem realem spirationis activae a Paternitate et filiatione negat communis theologorum contra predictum Durandum. ita Sanctus Thomas in quaestione 32 articulo 3 ad 3tium, et ejus Thomistae omnes. ita etiam ex nostris Pater Suarez libro 5o de Trinitate cap. 5o Pater Vasquez loco supra citato disputatione 138 Pater Alarcon, Pater Tannerus, alii quoque plures, quos citat et sequitur Pater Arriaga tomo 1o in 1a parte disputatione 50 sectione 2a numero 4o. quorum negativa ita vera reputatur Pater Suarez ubi supra citatus, ut putaret illa oppositam de realiter distinguentis spirationem activam a Paternitate et filiatione esse plus quam generalis, ut quae quae in re gravissima praesumat a communi theologorum sensu recedere.

Sequimur cum communi hanc theologorum cum quibus sit nostra conclusio: spiratio activa non distinguitur realiter a Paternitate et filiatione. probatur 1o: quia si realiter

distingueret a Paternitate et filiatione, daretur in Divinis quaternitas rerum, sed hoc est contra Concilium Lateranense cap. firmiter de summa trinitate; ergo etc. maior probatur, nam hoc ipso quod spiratio activa realiter distinguatur a Paternitate et filiatione erit res ab utraque relatione distincta, cum ergo haec dicta sit etiam ab spiratione passiva, manifeste sequitur verum quaternitas. Si dicas cum Durando, ibi solum damnari personarum quaternitatem et non quarum cumque rerum, non satisfacit; quia Concilium illud absolute loquitur et sine ulla restrictione, quod sane non fecisset, si vera esset restrictio, quam innatura Deus alioqui in re nimis gravi diminutam doctrinam tradidisset, quod non videtur credibile, et clarius adhuc suadetur.

Etenim Concilium ibi definit tres personas, et essentiam non esse quatuor res, quod in Divinis negatur admitti verum quaternitas; atque si sola excluderet quaternitatem personarum nulla esset deductio Concilii vel ratio ad illum inferendum; ergo etc. quod minor; essentia namque ipse non est persona: unde quamvis essentia realiter distingueretur a personis, tamen non sequeretur ex inde quaternitas personarum; ergo per Concilium non solum excluditur personarum quaternitas, sed absolute quaecumque quaternitas rerum. praeterquam quod si spiratio activa distingueretur a Paternitate et filiatione etiam quia essentia constitueret quartam personam, cum esset subsistentia sicut Paternitas et filiatio: neque in contrarium ratio daret, ob quam relatio Patris vero constituat personam, et non constituat illam relatio spiratoria. Deinde quia sequeretur personam Patris vere non esse omnino simplex, quod de quadam constitueretur ex duplici realitate dicta, Paternitate videlicet et spiratione activa quae ab illa realiter distingueretur. hoc autem est contra Lateranense etc.

Ergo

Probatur ex illo celebri Theologorum pronunciato nimirum in Divinis omnia sunt idem ubi non obviat relationis oppositio; relatio neque quae Spirationis activae quatenus datur in Patre et relatio Spirationis activae quae datur in Filio non opponuntur, ergo neque distinguuntur realiter; ergo realiter sunt una et eadem relatio. Itaque si conferamus Patrem cum Filio et vice versa, Pater non opponitur Filio in ratione Spiratoris, sed in ratione Patris; neque Filius opponitur Patri in ratione Spiratoris, sed in ratione Filii: unde Spiratio activa non opponitur Paternitati vel filiationi, sed solum Spirationi passivae: cum ergo solum sit admittenda distinctio realis inter ea quae realiter opponuntur, sequitur quod, licet spiratio activa distincta realiter sit a Spiratione passiva cum qua habet oppositionem producentis et producti: tamen non est distincta realiter a Paternitate et filiatione, quod cum his similem oppositionem producentis et producti non habet, ut ex dictis constat.

Obiicies 1°: si relatio Spirationis activae non distingueretur realiter a Paternitate et filiatione, omnino esset duobus modis dici deberet. vel quod esset una et eadem relatio numero in Patre et Filio vel quod esset duplex inadaequata spiratio, quarum alia foret identificata cum Paternitate et alia cum filiatione: sed neutrum potest affirmari tuto, nam utrumque repugnat: ergo dicendum est relationem Spirationis activae distingui realiter a Paternitate et filiatione. Minor probatur quoad primum: quod sit eadem numero relatio repugnat, quia repugnat quod una et eadem relatio identificetur realiter cum duabus distinctis realiter inter se; sed Paternitas et filiatio distinguuntur inter se realiter, ergo Spiratio activa nequit esse una et eadem numero in Patre et Filio.

Quoad 2am partem repugnat etiam quia probat argumentum a nobis factum: nempe in Divinis non est distinctio nisi ubi datur oppositio relationis producentis et producti: cum ergo spiratio quatenus est in Patre non oppo-

hac relat. cuius spirat. quae est in filio, non potest esse spirat. partialis, quae realiter distinguatur ab alia spirat. partiali reperta in filio. hic accedit quod huius spirationis activae est unicus, unde et fundamenti relationis debet esse una et eadem ... per rationes quae adducunt spirationes, et a quibus ... ... duo, sunt duo, nihil ominus utraque concurrit ut unica ... principium spiritus sancti, et nulla ratio relinquitur propter quam relatio spirationis duplicetur: ... quae repugnat quod spiratio activa compleatur ex duplici spirat. inadaequata.

Resp. unicam esse

eandemque esse numero spirationem activam in patre et filio: nec tamen posse esse realiter adaequate distincta a paternitate et filiatione ut ... nobis probatus est. neque potest esse partialiter distincta et partialiter ... ratione huius utriusque relationis, ut bene probat ... argumenti. unde non datur duplex partialis spiratio activa nec spiratio activa quae est in patre distinguitur realiter, vel ... a spirat. activa quae est in filio: sicut omnipotentia quae est in patre neque realiter neque ratione distincta est ab omnipotentia quae est in filio. quare verae maior argumenti.

(No falta nada).

Falsa tamen est minor nam ... omnino tenendae, nec aliqua ratione repugnat.

Ad probationem illius. Resp. retorquendo argumentum: essentia divina est una et eadem numero et tamen non implicat quod realiter identificetur cum duabus relationibus inter se realiter distinctis, patri ... et filii; ergo similiter non repugnabit quod relatio spirationis activae una et eadem cum sit identificetur cum duabus relationibus realiter distinctis, paternitati scilicet, et filiationi. Et replicabis posse cum pluribus identificari sine multiplicatione realiter ... est esse et attributorum, seu eorum quae diximus in deo praedicata absoluta, et spiratio activa quae relatio est, neque una

et eadem in duabus personis identificari. Resp. gratis, quae dicuntur in fine essentia et absoluta, proprium est, quod identificentur tribus divinis personis, non ipsis solis duabus; identificari vero solum cum duabus personis est proprium spirationis activae.

Obicies 5: si spiratio activa non distinguatur realiter a Paternitate, ergo poterit vere praedicari de Paternitate ac proinde vera esset haec propositio: Paternitas est spiratio activa. Et haec est communis Theologorum cum Sancto Thoma, hic quaestione 30 articulo 2 ad 3, et consequens falsum: ergo spiratio activa distinguitur realiter a Paternitate. Consequentia, et antecedens tenet facile probatur: ergo est dicendum realiter a Filiatione.

Resp. illam propositionem esse veram in sensu reali, ut cum Gabriele et Patre Molina docent plures Theologi; sicut in eodem sensu reali docet Sanctus Thomas esse veram hanc propositionem, scientia est potentia. Ceterum in sensu formali et communiter accepto, si videlicet loquamur de Paternitate et spiratione activa ut distinctis virtualiter, vel ratione nostra, erit utique falsa propositio posita in argumento sicut et ista: Deus volendo generat, intelligendo spirat, et similes censentur falsae in sensu formali, subjecto duplici sensu distinguendo deinde propositio maior obiectionis et inde constat eam esse nullam. Hanc vero distinctionem esse ad mentem Sancti Thomae et Theologorum manifeste colligitur ex loco allegato, ubi docet quod licet dicamus, scientia est potentia, non tamen dicimus attributum ipsum est attributum proprium; et ratio est, quia primus modus loquendi solum denotat realem identitatem scientiae cum potentia, quae vere datur; secundus vero modus loquendi loquitur de attributis ut distinctis per rationem, seu quod idem est in sensu formali.

Obicies 6: ex proxime dictis infertur esse veram in sensu reali hanc

sive reali identitati etiam perfectissimae. Spiratio activa est Paternitas, et convenit quod sit eadem cum paternitate. Confirmatur iste syllogismus: Spiratio activa est eadem cum Paternitate. Paternitas non est eadem cum filiatione. Ergo Spiratio activa non est eadem cum filiatione. Ergo tandem infertur destabilitas distinctionis quae dicimus Spirationem activam non esse realiter distinctam a paternitate et filiatione. Hoc obiectio nihil speciale continet contra identitatem Dei atque Spirationis activae; nec aliter est solvenda, similiter in syllogismo probante Deum non esse in filio, vel non identificari cum filiatione sic: Deitas est eadem cum Paternitate; Paternitas non est eadem cum filiatione, ergo Deitas non est eadem cum filiatione tangit difficultatem componendi duas relationes cum identitate eius, de qua postea.

Obicies denique: Spiratio activa, hoc ipso quod non sit relatio distincta realiter a paternitate et filiatione, omnino superfluere in Divinis, quare in de quo non est admittenda. Probatur argumentum: quia relatio haec vel esset ut Pater et filius distinguerentur a Spiritu Sancto vel esset ut duo illi tamquam unum principium, vel tandem ut se haberet per modum actionis spirandi, sed ad haec munere nullo non superflua omnino. Quod non requiratur ad haec probatur, quia Paternitas et filiatio se ipsis differunt a Spiritu Sancto; sunt in proprietates personales quibus distinguuntur personae. Probatur etiam quod non requiratur ad duos quod ad unius principii satis est quod sit una voluntas quae est virtus seu potentia spiratoria, et quod ea sit in Patre et filio, sicut ut omnes tres personae dicantur unus Deus satis est quod Deitas sive natura Divina sit una, eius per quod non requiratur ad haec probatur quia spiratio passiva potest etiam habere munus actionis unius principii spirantis; sicut in creatione idem munus praestat unus actionis rerum productarum et passionis rerum tri

Resp. ad obiectionem negando argumentum: nec enim necessaria Spiratio activa probatur est ex eo, quod Pater et filius sint principium Spiritus Sancti et aliter

negam

nequeant illis respicere nisi ratione spirationis activae. Et
unde ergo a Paternitate et filiatione non distinguitur, probatur ex eo
quod Pater et filius in ratione spiratoris minime referantur, vel
opponantur inter se, solum enim opponuntur ut producto et ad
illum referuntur, unde ex eo quod non distinguatur a Paternitate et filiatione,
non convincitur necesse fluere spirationem activam requiri ergo in Divinis
relatio haec ad eandem quae tangit obiectio. rationes vero quae
in oppositum afferuntur nullius momenti sunt. Nam ut iam
supra notavimus, licet spiritus sanctus petat ad sui productionem duo re-
posita non tamen petit ex hoc precise titulo, sed quia duo re-
posita sunt convenientes pater et filius; unde pater ex ratione patris et
filius ex ratione filii nec opponuntur nec ~~[illegible]~~ referuntur ad
spiritum sanctum; sed ex ratione spiratoris, quo habet uterque ad spiritum sanctum.

Ad 1um Paternitas et filiatio respectu distinguantur a spiritu sancto hincce id
provenit ex eo, quod seipsis exigunt identitatem cum relatione spira-
toris per quam referuntur ad spiritum sanctum; unde solum arguunt se
respondere ad spirationem activam, conveniunt quae spiratio activa requi-
ritur ut ~~pater~~ pater et filius distinguantur a spiritu sancto. requiritur insuper
ut pater et filius sint unum principium spiritus sancti, quin ad hoc sufficiat quod eadem
sit et una voluntas in patre et filio: nam ut ex dictis tota causa
ostendatur, nullum principium absolutum est aut potest esse principium productionis
quo in Divinis est sola relatio. unde necessario debet in patre et
filio dari aliqua relatio, quae sit principium quo productionis spiritus
sancti, ac tandem necessaria est spiratio activa per modum actionis
sive originis activae: nam in Divinis origo activa et passiva
realiter distinguuntur, ut ex dictis in 4a parte in superio-
ribus probatum est, quare praeter spirationem passivam quae
quod est origo passiva spiritus sancti necessaria est alia
relatio spirationis activae, quae sit origo activa
eiusdem.

Sectio 3a

Dubium incidens circa spirationem activam decidetur.

Dubitatur hic an relatio haec spirationis activae dicenda sit 4a relatio, ac proinde sustineri possit quod dentur quatuor relationes in Deo, vel relationum quaternitas? Ratio dubitandi est, quia ex una parte diximus spirationem activam non distingui a paternitate et filiatione, unde sequi videtur numerum relationum non multiplicari, sed intra ternarium manere, quidquid solum dari tres relationes in Deo et spirationem activam non esse quartam relationem; ex alia vero parte diximus spirationem activam esse relationem realem referentem realiter Patrem et Filium ad Spiritum Sanctum tanquam principium illius: quod munus non praestant Paternitas et filiatio ut quid tales sunt, videtur ergo consequenter adhuc dicendum esse hanc relationem spirationis activae esse quartam relationem. Hoc autem si semel asseratur statim infert in Deo quatuor esse relationes reales, et consequenter quatuor in Deo dari relationes et entitates, ut probat hoc syllogismo: quot sunt ex relationibus Divinis entitates et realitates, sed relationes sunt quatuor: ergo realitates et entitates sunt quatuor, quod est absurdum illatum a nobis contra Durandum.

Difficultas haec pertinet ad modum loquendi circa quam Gabriel in 1o dist. 13 quaest. 1a et Gregorius in 1o dist. 28 quaest. 1a dicunt spirationem activam absolute non esse dicendam quartam relationem et ideo non quatuor, sed tres tantum relationes esse numerandas in Divinis: quem dicendi modum non improbabilem esse dicunt alii, et proinde rationes persuasoriae illorum pro doctrina [illegible] cuius in dictis semper mihi magni ponderis est. Pro decisione suppono, non dari in Deo quatuor relationes quae sint inter se realiter distinctae, quod suadetur ex illis quibus probatum est spirationem activam non esse realiter distinctam

distis a Paternit. et filiat., et hoc qdq nunc colligitur ex ratione adducta pro 1a parte ratione dubitandi, propterea quae animadverti difficultatem hanc pertinere ad modum loquendi an videlicet spiratio activa dicenda sit quarta relatio ac proinde quod dentur in Deo quatuor relationes quantumvis hae quatuor relationes inter se realiter distinctae, ut supponimus.

Cum ergo circa modum loquendi standum re debeamus communiori et frequentiori consensu theologorum in re theologica, sicut in re philosophica frequentiori acceptione et usu philosophorum, asserendum nobis est spirationem activam esse dicendam quartam relationem ac proinde verum esse quod in Deo dentur quatuor relationes reales. Ita S. Thomas et cum eo [illegible] omnes theologi si duos tantum supra numeratos excipias. Probatio conclusionis est explicatio ipsa veritatis, quae facile colligitur ex dictis, quando ergo dicitur quod in Deo dantur relationes reales quatuor, terminus ille reales potest accipi dupliciter. Primo itaque ut cadat super terminum quatuor, et sensus sit relationes sunt realiter quatuor, tunc autem est utique falsa propositio. Nequeunt enim quatuor realiter, necesse est quod omnes inter se realiter distinctae sint ad invicem, atqui spirationi activae non competit esse realiter distinctam a paternitate et filiatione, ergo ipsi equaliter nequit competere quod sint realiter quatuor.

2o potest accipi terminus reales ita ut cadat super terminum relationes et sensus sit: illae relationes quae per [illegible] sunt quatuor inter se sunt reales quo pacto verissima est illa propositio, et in hoc sensu illam recipiunt theologi omnes, et quorum consensu nos illam admittimus, nihil aliud significare volentes, cum ergo ex communi loquendi modo, usuque receptissimo sit ~~[illegible]~~ Vel sit sensus propositae propositionis, et ipse

-tur tamen, et verus simpliciter dici debet dari quod in Deo quatuor relationes reales et spiratio activa, quae est quartam relationem realem in Deo, quae revera est relatio realis, qua realiter Pater et Filius referuntur ad Spiritum Sanctum ipsum, quem respiciunt, necesse cur ab hoc communi sensu discedamus.

Ad 3. dubitandi

rationem propositam dices, ex eo quod relationes divinae sint quatuor, non inferri, quod sint quatuor entitates aut realitates, nam earum altera, nempe spiratio activa non est distincta realiter a duabus personis, nempe a paternitate et filiatione. Sic loquimur conformiter ad illius probationem concludit praeterea. Ratio est cum Sancto Thoma communi, et omni cum communiter nominando. Ratio est, quod variat suppositio, et appellatio terminorum numeralium, iuxta dicta duplici sectione prime praecedenti. Cum enim res et entitates recensentur per numerales, quod quidem entitates multiplicantur nisi quae aliter distinctae sunt non constituunt numerum; ceterum cum enumerantur relationes non multiplicantur res, prout sunt in se, sed vel ut sunt in se, vel ut sunt ad terminos, quos respiciunt, et ad quos referuntur.

Hinc est quod si res et entitates una et eadem cum sit semel est ad unum terminum et iterum est ad ~~aliud terminum~~ alterum terminum independenter ab entitate non dubitamus concedere esse duas relationes reales; itaque per numerales ad iunctos relationibus significamus, vel esse duas entitates relativas vel esse duos terminos qui respiciunt ab eadem entitate et realitate. Huius discriminis vero in loquutione et appellatione non est aliunde petenda, quam ex usu communi loquendi philosophorum et theologorum omnium. Cum ergo spiratio activa respiciat suum proprium terminum, videlicet Spiritum Sanctum, quem paternitas et filiatio ut tales non respiciunt, hoc sufficit, ut dicatur cum veritate in Deo dari quatuor relationes: sicut ob eandem rationem multiplicitatis terminorum dicitur in Deo dari plures

ideas

ideae, et ideo hominis ~~et diversa~~ quae est diversa ab idea leonis, et sic de caeteris aliis.

Rogant hic alii duo, quae fuse tractant X ... qu. quae ... an relationes rationatae dari quae ... ab ea a paternitate et filiatione? Et an praeter istas quatuor relationes numeratas dentur in Deo aliae aliquae relationes reales? Sed leviter ... solvet ... quod diversamus de duabus relationibus ... ubi habebit opportuniorem locum quando sermonem faciamus de personis Divinis et illas conferamus ad invicem.

Disp. 2a

An relationes Divinae dicant perfectionem?

Sectio 1a

Difficultas proposita et Theologorum refferuntur et elligitur vera.

Relictis aliis acceptionibus perfectionis quae quidem plures sunt: ~~ad~~ praesentem controversiam perfectionem sumimus pro bonitate, seu amabilitate rei, et hac utendo pat... certum omnibus est hoc in loco, relationes divinas dicere perfectionem, si sumantur realiter, et prout existunt a parte rei, quia sic sumptae realiter identificantur sibi totam bonitatem essentiae Divinae. Et inde si vera sit eorum opinio, qui dicunt in conceptu formali relationum implicite claudi Divinam essentiam (et quod dicemus in sequentibus) certum etiam erit relationes formaliter implicite dicere perfectionem, quia dicunt implicite Divinam essentiam, quae perfectior est omnium maxima. Superest ergo controvertendum hanc in 2a requirente inclusionem formalis divinae seu relationibus relatio quae est relationum velut alii loquuntur quae est ad et sit praecise formaliter absque perfectione importet? In alia vera 2a de relatione includente formaliter essentiam controvertendum erit, an Divina relatio considerata praecise

unicaque explicitis relationum et generis illud quod per se addit esse, gaudeat aliqua perfectione sive dicat aliquam perfectionem sicut ceteris attributis; etiamsi formaliter includant eas. Pro parte negativa sunt Scotus cum suis discipulis, plures etiam Thomistae quos referunt et sequuntur Salmanticenses de[...] ceteros nunc in philosophico cursu disp. 6a dubio 2o. accedunt ex nostris Pater Molina, Pater Becanus, Pater Cardinalis Bellarminus, et alii non nulli etiam ex magistris [...] Pro parte affirmativa pugnant fere omnes authores societatis praeter proxime numeratos sequentes authores eximius P. Franciscus Suarez lib. 3o de trinitate cap. 9 et 10, ex Thomistis Bañes, Cardinal Ledesma et alii, cum quibus re vera conformari videtur Ioannes à Sancto Thoma, licet citari soleat pro [...] sua.

Eligimus affirmationem, asserimusque cum eximio doctore relationes divinas eo sensu quo praesens controversia instituitur dicere perfectiones proprias suis relationibus videlicet. hanc [...] pluribus conciliorum et sanctorum patrum testimoniis illustrant, et suadere conantur inter alios Pater Montoia ea qua solet eruditione et gravitate et Pater Faculus apud quos illa videre poteris [...] eos omnes Valdatenus non omittas. Primum ex sexta sinodo generali actione 18 ubi dicitur, *praedicamus unam substantiam in omnibus subsistentiis unitam praeter naturalem unionem ac dominationem trinitatis scilicet praeter subsistentiarum perfectas*. ecce tribus subsistentiis relativis tribuunt perfectionem unicuique expressam triplici subsistentiae: ergo quod perfectiones importantur etiam cum hunc conceptum expressum et non solum simpliciter, cum quod includunt eas.

Explico et confirmo hanc illationem: subsistentiae relativae non minus claudunt unitatem esse quam perfectionis eiusdem esse, nihilominus tamen cum conceptus sunt explicitus conceptus non divinae unitatis nec quid illi tribuit unitatem considerationi sub expresso nomine et sub expresso conceptu triplicis subsistentiae: ergo si perfectiones non dicerent, etiam conceptus explicitus conceptus relationis, non tribueret illi perfectionem consideratam sub expresso

expresso duplici triplici subsistentiae. certe non est ad nostrum propositum discriminis vero. Unum testimonium sit ex Cirilo Alexandrino lib° 1° thesauri cap. 6. ad medium, ubi de aeterno Patre scholastica Patre duplicat sillogistice. perfectus est non solum quod Deus, sed etiam quod Pater. huic propositioni opposita quod maior, hanc minorem adiungo; sed est Pater per paternitatem unum duplex exprimens paternitati: ergo Paternitas unum explicitum Paternitati duplex divini perfectus. hoc in genere aliud significari videtur illa particula, quod Pater, quae causalis est sine reduplicativa.

Ergo vero probatur locus ratione, relationes divinas unum explicitum duplex relationes dicere perfectus: relationes divinae unum duplex per quas, vel unum quas differunt formaliter ab essentia et a quolibet alio attributo, sive absoluto proprio, sunt constitutiva differentialia Divinarum personarum, sed non sunt constitutiva quae dicant imperfectus, sive imperfecta: ergo sunt perfecta constitutiva, sive constitutiva, quae dicant perfectus. maior huius discursus supponitur, sit aliunde petita, nempe ex illis, quae pertinent ad constitutionem personarum. et nunc sufficienter probat ex eo quod solum per relationes differunt una persona ab alia, quod solum per relationes opponitur una cum alia. minor vero constat; nam ex eo quod nullum aliud melius constitutivum est excogitabile, quo persona quaevis Divina constituat melius (in quo) eo quod ut de facto constituit, et etiam quod si constitutivum esset imperfectum vel diceret imperfectus, necessario resultaret constitutum imperfectum dicens quae imperfectus, cum talia sint constituta, qualia sunt constitutiva: unde consequenter quaelibet persona Divina ex relatione constituta diceret imperfectus.

Scio rationem hanc facile solvi ab authoribus oppositae sententiae, qui dicunt relationes vitales non dicere perfectus, sed non propterea concedendum esse, quod dicant imperfectus, neutrum enim ex hiis extremis formaliter dicunt. Responsio tamen haec praeter

quas infirmat ex testimonio cibili supra alegato asserente
paternitatem, qua talis dicere perfectionem, quod inferius validius con-
firmabitur ex infra dicendis. interim tamen noto quod maior
robore rationis nostrae, me non colligere ex eo quod relatio, quae consti-
tuit personas, non dicat perfectionem debere dicere imperfectionem;
sed potius arguo e converso, videlicet ex eo quod sit constitutiva per-
sonae et aliunde non possit dicere imperfectionem, cum nullus
aliud constitutivis ex conditionibus non sit debere dicere perfectionem:
quod omnia ipso naturae concurrunt in divina relatione omnia ea, ex quibus
arguitur ratio perfectionis in aliquo praedicato, ut sequentes
rationes clarius indicabunt quibus conclusionem probare contendo.

Probatur

Conclusio 2a. relationes divinae quatenus constitutivae relationibus important bonitatem
ergo quatenus constitutivae relationibus dicunt perfectionem. antecedens conceditur ab
Scoto, et quinimmo tenetur Theologus Smisinensis disputatione 3a quaest. 3a num.
42, illud tamen negant ex Thomistis aliqui Doctores, dum non ad
praedicata transcendentia, quae relationibus divinis competunt
pervenimus, modo potest facile suaderi. constat enim ex praedi-
centi divinae relationes divinas esse quae esse ad esse reales, et ex-
tere a parte rei et convenire participare rationem entis realis, cum pro-
inde sit existere, sive dari a parte rei, ac esse ens reale: ergo
relationes divinae quatenus constitutivae relationibus important entitatem, vel
dicunt rationem entis realis.

Modo probatur consequentia ex terminis deducta,
quod bonitas naturae communicat entitati, est non perfectio pariter
tamen; sicut veritas, unitas, et alia praedicata transcendentia,
ut ex doctrina metaphysica constat et suis ponendum est: bonitas
autem entis est perfectio de qua modo loquimur. ergo relationes divinae
quatenus constitutivae relationibus dicunt bonitatem seu perfectionem. confirmatur
ex D. Augustino libro 83 quaest. 24 dicente: omne quod est in quantum
est bonum est. atqui relationes divinae quatenus constitutivae relationibus vere
sunt. ergo quatenus constitutivae relationibus bonae sunt, hoc est dicere per-
fectionem. ergo quatenus constitutivae vere dicunt perfectionem. huius

Soli

roñis efficaciam eludere conatur Thomistae; et verbi tantum ut eam ostendas.

Sectio 2a

Evasio oppositae 2dae roñis praecluditur, et vera sententia ronib. roborat.

Thomistae qui a rioni pro pugnant verbi eludere tentant rom factam et ut illius efficaciam enervent, ad quandam entis divisionem confugiunt hunc in modum. Dicunt igitur, bonitas seu bonum non converti cum ente nominaliter sumpto, hoc est quod significat aptitudinem ad existendum, licet convertatur cum ente participialiter accepto, hoc est quod denotat et affert existentiam. Itaque aliud est ens nominaliter sumptum, aliud est ens participialiter sumptum. 1o modo solum denotat aptitudinem ad existendum et sic non dicit bonitatem. 2o modo denotat existentiam et sic bonitatem dicit. cum a relatis divinae cum suis oppositis relationibus non importent existentiam, sed solum entitatem nominaliter sumptam, inde est, quod cum oppositis relationibus non dicant bonitatem aut perfectionem. Hoc solutio frequenter exhiberi solet in disertationibus publicis,

Sed contra est

1o. quia relatio divina cum suis oppositis relationibus vere, et realiter existit, nam actu vere et realiter refert unam personam ad aliam, quod sine reali sua existentia praestare non potest: ergo relatio divina cum suis oppositis relationibus est ens participialiter sumptum. probatur cons. quia ens participialiter sumptum est, quod importat existentiam ut tu ais. Et dices; verum est, quod existit relatio divina, ceterum existit per existentiam esse, et proinde non aliam bonitatem praeterea esse bonitatem quam in se includit. Sed contra est; nam in primis falsum est forte sibi Societatis authoribus, quod existentia cuiuscumque rei distinguatur ab illius essentia, sicut opposita opinio, quam vera statuit, firmis quae ronib. solide dat in metaphia; me

nec tamen in eius evolvendi rei theologico modo inniti facie-
mus, permittimus ~~[illegible]~~ thomisticos ad diligentiam
existentiae ab ea et adhuc ex eorum principiis hoc dictum impugnem-
us.

Ad quod dici: quod relatio divina existat per existentiam esse non tollit quod relatio qua talis dicatur suo proprio bonitas et perfectus dictus a perfecta et bonitate esse: ergo nulla est solutio: probatur ant: quod relatio existat per existentiam esse, solum arguit ~~relatio~~ relatum existere per existentiam generaliter dictam (eam videlicet dicitur qua relatio ipsa diligitur ab ea); sed quod relatio existat per existentiam generaliter ante dictam non tollit quod habeat proprias sui bonitas et perfectus ab esse bonitate et perfectione dicta, ergo etc. huius minoris probatio est clarissima ex principiis thomistarum, qui quidem in creatis ubi dicunt existentiam hominis ut esse minus realiter ab ea dictum fateri nihilominus tenent ipsius hominis etiam dum actu existit esse bonum et perfectum etiam quod differt ab existentia, nisi vellint totum hominis perfectum in illo modo existentiae consistere: ergo ~~[illegible]~~ bonum non convertitur cum existentia, sed etiam cum illo, quod vere existit; atqui relatio quamvis ipsa non sit existentia sui tamen vere existit ergo est bona et perfecta etiam quod differt ab existentia per quam existit.

Deinde contra praecipuam solutum argumentum quod Relatio ut talis etiam si non dicat existentiam tamen importat et dicat aptitudinem existendi, neque est esse nominaliter sumptum, quod iuxta adversarios denotat aptitudinem existendi: et rursus cum vere existat etiam ut contempta relationibus quamvis non relativa sed absoluta existentia negari non potest quod relatio etiam ut contempta relationibus sit potentia logica sive capacitas existendi cum ab actu ad potentiam vere valeat consequentia. Tunc sic: sed capacitas seu aptitudo ad existendum est perfectio, ergo relatio etiam ut contempta relationibus dicit perfectum. ant. subsumptum probatur: quia capacitas existendi praeponderat suo contradictorio, nempe repugnantiae ad existendum et est illo eli-

bilior

eligibilia: ergo et bona: quidquid enim ex se est eligibile est etiam amabile, et quidquid ex se est amabile, est etiam bonum, cuius est proprium esse amabile.

Praeterea Capacitas existendi relationis eius sit gratias divinus non potest esse indifferens ut existat vel non existat, de excluditur ergo contingentia existendi consequenterque dicitur necessitas existendi opposita contingentiae. Sed necessitas existendi opposita contingentiae sine dubio est amabilis, ut pote quae est valde praestantior est contingentia, cui opponitur. Ergo ut subtiliter decisum dicitur bonitas et perfectio, cum quae relatio Divina, qua talis dicatur hunc conceptum, seu conceptui relationis dicetur etiam perfectio. Confirmatur hic discursus: nam ideo sapientia dicitur Dei perfectio, quia melius est esse quam non esse sapientem; sed etiam est melius habere, quam non habere capacitatem sive aptitudinem ad existendum: melius etiam est habere, quam non habere necessitatem existendi oppositam contingentiae; hoc ergo capacitas et necessitas perfectior est, nihil ergo praestat dicto illa entis nominaliter et participialiter sumpti, quo minus relationi Divinae eius suis conceptus relationibus rationem perfectionis denegent.

Demum ergo probatur perfectio relationis Divinae, alia capita dignitatis et amabilitatis in eis reperiendo. Pater Divinus ex inadvertentia ratione constituitur prius quam verum filii tamquam per formam, per Paternitatem, ut oppositam filiationi; sed Pater Divinus gaudet se esse prius quam verum filii ut nemo negabit, cum hoc sit esse Patrem, de quo sine dubio gaudet Pater: ergo gaudet etiam de Paternitate ut opposita filiationi, a qua tamquam a forma constituitur Pater, sicut qui amat se esse sapientem, amat etiam sapientiam, qua constituitur sapiens, ergo Paternitas ut opposita filiationi est obiectum gaudii et amoris Divini. Quod ex dictis constat. Pro quo dico. Sed Paternitas opposita filiationi penes conceptus relationis, quae dicitur et non penes etiam, quos claudit: ergo penes conceptus relationis, quae dicitur est amabilis, et consequenter penes conceptus relationis dicitur perfectus.

Deinde communiter admittitur etiam Divinam esse radicem rela-

relationes divinas ex quo surgit trinitas, quod gratis caret exi-
mie perfectionis in essa, maxime apud authores, quos nunc modo
impugnamus, dum in contrarium opponit Deo maximam perfectionem acre-
scere per trinitatem, hunc que futurum imperfectum si relationibus
careret, ut saepe saepius clamant ecclesiae Patres et doctores,
Rent totam huius misterii magnitudinis [struck] et excelentiam
sitam esse in essa divina, ut quod est exigentia et radix relationum
quo resultat trinitas, non a in relationibus ipsis. infero modo: ergo
relationes divinae ut praecise relationes dicunt perfectionem, probo ergo, quia
si nullam dicerent perfectionem, aut stimabilitatem, essa quatenus
illarum radix et exigentia non esset perfecta et stimabilis. quia
in dignitati, perfectioni, vel stimabilitati potest here vel
accrescere rei alicui ex eo, quod petat et exigat illud quod nulli-
us dignitatis est nullius que stimabilitatis et perfectionis? dicunt
ergo relationes divinae ut relationes praecise aliquid perfectionis
cuius exigentia et radix possit esse ratio perfectionis in essa.

Alia
non minus efficax ratio deficit ex comparatione Spiritus divini ad Spiritum creatum
etenim Spiritus divinus sub talis excedit Spiritum creatum, quod non neget, quod
habet gratis, quod est commune Deo cum creaturis in Deo reperiri,
excessu, ut in quolibet grato det ea summa distantia, quae
intercedit inter Deum et creaturam, ergo Spiritus divinus ut Spiritus est perfectionem
et contra, non generis illud, quod est expers perfectionis, nequit omnino
excedere aliud in perfectione. et Spiritus divinus est ratio per paternita-
tem paternitas dicit perfectionem. idem argumentum fit in verbo divino
facta comparatione ad verbum creatum, et ex nostri gratis relationibus facile
transfert argumentum a paritate ad alias relationes divinas, dicun-
dum quae, ergo ut praecise relationes dicere perfectionem.

Probat ulterius
idem assumptum, quia relationes divinae ut id peculiare quod superaddunt
essae, petunt identificari realiter cum essa et per illam perfici: ergo ut
id, quod superaddunt esse, dicunt perfectionem. Contra videtur bene
deduci: non exigentia identitatis cum ente perfectissimo,

Argu-

nequit n. ee perfectio; atqui nil estimabilius aut dignius potest excogitare preter ipsius eni perfectionem, quod exigentia identitatis cum illo, ani vero suadet: quia Paternitas vel quid quod superaddit esse refert P.S. ad Filium: quo roe illius distituit P.S. in ee relatio; quo roe illius exigit identificari cum Patre atque adeo cum eo, quod per formalis unitur: etenim distincta Divinis huius modi est Paternitas, petit adeo quatenus identitatem cum suo distincto, neque petit sine illa imperfecte distinctione, unde nec inadequata distinctione petit, quod si deret arqueret oppositionem et hec sine imperfecte salvari non potest in Deo, quod erat.

Denique ut alia plurima preteream, probatur argumento desumpto ex roe communicationis, que reperitur in relationibus Divinis. Filiatio vel ipsius relationis, quo diriguit ab eorum communicatio formalis passiva ipsius eorum: quo divina perfectio ipsius hunc conceptus. ani preter quod talis distinctio ex superius dicti, ubi de communicatione activa, et formalis sermo nobis fuit, probatur: quia filiatio est communicatio formalis passiva penes illud, quod in ipsa producitur, et in filiatione solum producitur id, quod est pure relationis, neque forata essentia sunt omnino improducta, ut omnibus notum est. ergo est communicatio formalis passiva penes conceptus relationis, quo diriguit ab eorum.

In hoc sillogismo sola maior videtur egere probatione, suadet vero sic: quia Pater actione communicat filio suppositum, non quidem producendo eum, sed producendo formalis communicationis filiationem eius, nec alio aliter dicitur prius aliquid actione communicare nisi producendo formalis communicationis, sive haec consistat in identitate sive in unione, ideo ergo quod producitur filiationis est communicatio formalis passiva ipsius filiationi: consequentia primi entitive mali cum probatur: quia communicatio formalis esse Divine nequit non ee possessio eiusdem esse et quidem perfectissima si communicatio sit per identitatem, ut in filiatione contingit. atqui perfectissima Divine esse possessio summe est expedibilis, summe amabilis et consequenter summe bona, ut negavit nullus. neque sicut hoc, quod est possidere est valde bonum, ex mensura bonitatis, quam possidet, ita etiam possessio ipsa, que est roe, et forma possidendi partium pare debet eiusdem roe bonitatis: ergo de primo ad ultimum conceptus relationis Divinarum divini perfectus.

§.

Sectio 3ª

Natib9 sue roes, et argumta Solbunt.

Obiicit 1º D. Augus. et D. Thomas: n. ille lib. 7º de trinit. cap. 1º docet bonitas et magnitudinis perfectionis in Deo n. relative, d. absolute dici. Hic vo 1ª pte quest. 30 articulo 1º ad 4m ait, eadem ee bonitatem in pre et filio sto, et quest. 42 articulo 4 ad 3 et 3m, et quest. 2a d. Epoà articulo 1º ait, magnitudines, et bonitas in Deo pertinere ad essentia, et inde colligit personarum qualitates, q. hent eandem perfectionis. ergo ex mente horum patrum bonitas et perfectio Dina n. relativa, d. absoluta et essentialis: unde convenit relat. Dinas, ut tales n. dicere perfectiones. Res preclaro! hos Eclesie doctores locis allegatis solum asserere, in personis Dinis eandem ee bonitas et magnitudines perfectionis essentialis, quin ideo negaverint aliquam perfectionis, quam diximus relationibus Dis competere, dicunt insuper, eqcalitas magnitudinis et perfectionis, que reperit in personis, de numi ex eo, q. heant eandem bonitas essentialem: licet tn relat. dicant perfectionem etiam ut diximus abesse, tn n. loquuntur de hac perfectione relativa, q. de illa perfectionis equalitate int Dinas personas sermones faciunt, ut amplius declarabit inferius.

2º: oii perfectio, praliter ut perfectio inest illi cuius e perfectio, d relatio ut ee relativa, sed ut ee ad n. inest: ergo n. e perfectio ut ita acceptum. ofirmat 1º. q. paternitas ut quatenus respicit filium, n. e perfectio filii, q. filio n. inest, neque e perfectio pris, q. quatenus respicit, n. respicit prem, d. filium: ergo nullius e perfectio. ofirmat 2º. q. ro perfectionis debet sumi per ordinem ad subtm ut se oideratum; d relatio nullum respicit subiectum, vel subtm ut ee subti et in illo sistendo d. roe tri ad quem ordinat: ergo nulla relatio e subti perfectio. maior pbat, q. perfectio debet respicere subtm perfectibile per ~~[illegible] illo~~ dimensionem cum illo; d si n. respiciat subtm ut se et roe eius, d. subti n. commensurat cum illo, d. ut tro, qui e ro respiciendi subtm. ergo ro perfectionis

perfectioni obversum per ordinem ad subiectum consideratum utpote
etc. sui

Futilia sane sunt haec, et quae solius terminorum abusu et obscuritate possunt aliquas difficultates inducere, quod ut clarius percipiatur nota, eiusdem tamen et eadem forma probari posse relationem non esse personalitatem: quia relatio ut talis, v.g. Paternitas non est personalitas Filii, et multo minus naturae, quae non respicitur; nec insuper Patris, quod similiter non respicit ipsum: ergo personalitas relativa non est admittenda in Deo, quod qui dixerit? probari enim posset eodem argumento contra illos authores, relationem non esse ~~personalitatem, quia relatio ut talis v.g. Paternitas non est personalitas Filii, et multo minus~~ entitatem nominaliter acceptam etiam, quod sine dubio negandum ipsis erit, sic ergo et nobis erit negandum relationem non esse perfectionem, quia ex hoc argumento minime infertur.

Rei nihilominus ad argumentum, quod ergo probat probare quidem de perfectionibus quae se habent per modum formae realiter perficientis subiectum, cui inhaerent, non aliter loquendo falsum est quod de conceptu ~~relationis~~ perfectionis sit realiter inhaerere illi, cuius est perfectio, atqui Deitas, vel essentia Divina non esse perfectio tamen Dei, quia realiter non inest Deo, hoc est per inhaerentiam realem. et idem dico de qualibet alia perfectione Divina. ex hic ergo probatur oppositum contra adversarios: vel essentia Divina inest illi cuius est perfectio, vel non? si hoc ultimum: ergo non est de ratione perfectionis formaliter ut tali inesse illi, cuius est perfectio. Patet evidenter consequentia: quia essentia Divina est perfectio, ut a nemine negari potest, et tamen ex parte non inest illi, cuius est perfectio: si dicas primum ergo realis identitas perfectionis cum eo cuius est perfectio, non obstat quominus insit illi cuius est perfectio. ut ergo relatio ultimus suis conceptibus relativis, seu ut esse ad identificetur cum eo, quod refertur, seu cuius est esse ad non obstabit quominus illi insit, et consequenter, nec obstabit quominus sit perfectio.

Relatio

itaque Divina Paternitati ut est ad filium, et hoc esse ad filium est conceptus ad quem relationis, qui conceptus in se realis est, ut iam diximus et quod reale est dicit entitatem et dicit bonitatem et perfectionem quae perfectio non est in filio, sed in Patre quo refert, per quam relatus denominatur ad filium: verum est quod Paternitas non inest Patri realiter, hoc est per realem inhaerentiam sicut inhaeret accidens in subiecto, albedo v.g. in pariete, sed per veram identitatem est in Patre, dicimus tamen hoc sufficere ut sit perfectio Patris, cui per identitatem inest sicut sufficit, quod eidem Patri sit per identitatem eveniens, ut illa sit et dicatur esse Perfectio Patris, quod clarius studio veritatis attendenti et non animo confundendi veritatem.

In hac distinctione

maiorem claritatis gratia: omnis perfectio formaliter ut perfectio inest illi cuius est perfectio, inest, inquam, vel per identitatem, vel per unionem concedo maiorem, inest praecise per unionem, aut inhaerentiam realem, nego maiorem: satis explicata manet distinctio. Similiter distinguo minorem, sed relatio ut est ad ~~[illegible]~~ non inest, ~~[illegible]~~ id est conceptus ~~[illegible]~~ obiectivus ad relationis non inest, nego minorem; id est conceptus explicans relationem, ut est ad terminum non explicat relationem, ut est in eo cuius est relatio, concedo minorem: et nego consequentiam. Relatio itaque Divina habens conceptum illum, quem distinguit ab aeterno, participabilis est ratione nostra induplicis illorum formalitatis supra relatam ex mente Caietani ~~relationi in subiecto, vel quasi subiecto, seu identitatis~~ quarum alia explicat esse relationis ad terminum, et sic dicitur relatio ut esse ad, alia explicat esse relationis in subiecto, vel quasi subiecto, seu identitatem relationis cum subiecto, et sic dicitur relatio ut esse in. verum ergo est, quod cognitio explicans esse ad relationis non est cognitio explicans esse eiusdem relationis, ceterum relatio ut conceptus obiectivus, qui explicat per esse ad terminum vere est in subiecto, vel quasi subiecto, quod refert.

Ad 2am confirmationem satis constat ex dictis. Dices ergo Paternitas non esse perfectionem filii ad quem refert, esse vero perfectionem Patris

quem

quy refert, ng ut sit perfectio Patris, n'e sp[?]y, g'd referat ad [?] tanquy ad try, d' q[?] referat ipsy [?] cuiy e relatio, et cui inest per identitaty, modo ey explicato. [?] a[?] fratio solus potest habere locy in ordine ad commensurationy perfectionis cy subito perfectibili in creatis, et in perfectionibus quy realiter distinguunt a subito, qd realiter perficiunt, tanquy [?] n' in Deo, ut cernit in perfectionibus divinis. quare si uelis imperfectus ee sumendus per ordiny ad subiety rõe sui, hoc e tra in illo sistendo ut vere ipsi integreat, tunc nihil occurrit addendy ad ea, que dicta manent. q'd si per comfrationy intendas subiecti sic ee rei sistendus a forma perficiente ut omnino sistat in illo, quin aliud respicere valeat, ety per [?] tri, ty maior ar[?] [?] felicitatis in cogne et amore: ny amor et cognitio vere sunt perfectiones intus et voluntatis, qo tanquy ~~[?]~~ subiti insunt, et nihil ominus cognitio preter hoc q'd e inesse in intus, debet ordinari ad rs cognity et illy respicere, tanquy try rs amaty: eod modo ego perfectio insit aliquo m'o subito vel quasi subito, nihil officiet rõe perfectionis, q'd ulterius tendat et ordinet ad aliud, tanquy ad try. sic [?] commensurabit cy subito vel quasi subito, cui aliquo m'o dicit in ee, n'o cy tro, quy respicit, et rõ e, q. [?] n' perficit try, quy respicit, d' subiecty cui dicit inesse.

Obiicit 3o = eatenus aliqd e bony quatenus e in actu existentie vel dicit ordiny ad existentiy d' relat[?] diuine rõe sui, nec sunt existentie, nec dicunt ordiny ad existentiy: ego relat[?] diuine n' dicunt bonitates, et [?] n' dicunt perfectas. maior videtur ee certa, minor probat: q' relatio nihil respicit, nisi illud ordinando ad try: sigdem totus ee relationis e ad aliud se habere, d' existentiay n' potest ordinari ad try, ny existentia relationis n'e ad try, quy respicit, d' ad subiety cui inest: ego nullus ordiny dicere potest ad existentiay. Deo data maiori, negando minorem quo ad utrumque [?]: quo ad 1am, q' relatio [?] illus eiusdem [?] per quy entity e ety existentia.

nobis tn n dar ulla distio inter eius et existentia entis. quoad 2m
vo: qd si supponat, relatio n ee actualis existentia sui proprij
e, qd dicat ordinem ad existentiam esse, per quas existit, ut adver-
sarii volunt, dicunt tn relationem existere per existentiam esse,
Hinc
sequitr qd in minoris pbat assumit, scilicet existentia relatio-
nis ordinari deberet ad trm. Ro e: qd relatio solus ordinat
ad trm se ipso et subs sui proximus. existentia vero esse, nec
relatio, nec e subs proximus relationis, potius tn relatio e quasi
subs existentie absolute, per quas existens denominat. qd addit,
semper solus ee relationis se habere ad aliud pbat quidem solus
qd in relatione relatibus e ee ad aliud scilicet ad trm, n a pbat
qd sit, aut debeat ee ad trm fre absolute a qua denominat
existens: nam ipsi adversarii fatent relationem existere per abso-
lutas existentias esse quin eas referat ad trm. [illegible] qui
docet relationem [illegible] ee sui existentia, dicendus erit huius-
modi relationis existentia ee ad trm: sicut tn esse relationis
e ad trm, quare tenit ad trm illius existentia si e [illegible] neque tn
sequitr qd existentia relationis reddat trm existens. quia
denominatio existentis e intrinseca, quin de quo nequit ab
existentia fre convenire. Cum ergo existentia relationis extra
se heat trm, n denominabit illum existens, quamvis deno-
minet respectus.

Sectio 4a

Adversus rationibus et argumentis fit satis.

Obiiciunt 1o. nullus ee perfectionis genus qd possit competere relatio-
nibus divinis cum sui diversis relatibus: ergo cum dicentibus relatibus nullas
perfectus dicunt, pbat ma: qd nulla potest ee perfectio, quae n contine-
at sub aliquo genere perfectionis, sicut nullus e assignabile
ens, qd n contineat sub aliquo genere entis. ani pbat: omnis perfec-
tio, vel e perfectio simpliciter simplex, vel e perfectio cum qua

atque

atqui relationib. Divinis, neq. possunt repugnare rationi perfectionis simpliciter simplicis, neq. rationi perfectionis limitatæ. Ergo nullum genus perfectionis potest ipsis repugnare. Prob. minor: perfectio limitata est quæ admiscet imperfectionem, huius generis sunt omnes perfectiones creatæ: quare dicatur perfectiones relationes divinæ ad mixtas imperfectionis: ergo non possunt esse perfectiones limitatæ. Rursus perfectio simpliciter simplex est, quæ melior est ipsa, quam non ipsa, hoc est quæ melior est omni incompatibili per identitatem cum ipsa, non enim est melior filiationi, cum qua non patitur identitatem: ergo non est perfectio simpliciter simplex. Idem dico de aliis relationibus, ergo etc.

Postulat hæc obiectio explicemus, an relationes sint perfectiones simpliciter simplices? quæ difficultas satis est celebris inter authores hic, sed quæ probabiliter, utraque parte, et ut bene notavit Arriaga fere tota vocalis est. pendet in abnegatione et explicatione definitionis huius perfectionis, quam Sanctus Anselmus in Monologia capite 14 circa medium et in Prologio capitulo 1° et 11 fine sic definit perfectionem simpliciter simplicem: est perfectio, quæ melior est ipsa, quam non ipsa in quolibet individuo. quam definitionem communiter subscripsiunt Theologi et illam sic explanant, ut velint perfectionem simpliciter simplicem esse quæ melius est habere, quam non habere, quia meliorem vel æqualem non excludit a quolibet ente considerato sub ratione entis extensive etiam ad suppositum, ut substantia, vivens, actus purus, spiritus, Deitas et sic alia non excludunt ab ente meliores, vel æquales perfectiones: proinde melius est eas habere, quam non habere, et exinde sunt perfectiones simpliciter simplices. E contra vero corpus, et accidens, potentialitas non sunt perfectiones simpliciter simplices, sed limitatæ, quia excludunt alias se meliores. nam accidens excludit substantiam, corpus similiter excludit spiritum, et potentialitas actum purum, et sic de aliis. unde rationes non participant perfectionis

perfectionũ simpliciter simplicium.

Stando ergo huic acceptioni communi Theologorum asserentium perfectionem simpliciter simplicem debere meliorem ipsa, quam non ipsa, hoc est quam incompossibili per identitatem cum ipsa censeo cum P. Suarez lib. 8 de Trinit. cap. 10 num. 4 quem sequuntur Arrubal Tannerus Cuniga Oton et plures alii praesertim ex Nostris magistris, quos Valentia Granado, Montoia et paucos alios, etiam ex recentioribus relationes divinas non esse perfectiones simpliciter simplices, quia nulla Relatio reperitur in quolibet aut in quolibet reperiri potest. unde unicuique libet non est melius earum quam libet habere, quam non habere, vel quod idem est, Paternitas verbi gratia non est perfectio simpliciter simplex, quia non est melior ipsa, quam non ipsa, unicuique libet cum filio non sit melior Paternitas, quam non Paternitas, non habens meliorem filiatione, cum qua non potest habere identitatem.

Ergo ad argumentum

Respondendo autem, ad probationem fateor, relationes Divinas non esse perfectiones simpliciter; fateor eas non esse perfectiones simpliciter simplices. nego tamen inde sequi, eas non esse perfectas, quia falsum est maior assumptum, scilicet omne perfectum esse debere simpliciter simplex vel simpliciter, quia praeter has tamen debet admitti ex superius insinuata aliud genus perfectionis, quae neque sit simpliciter simplex, neque simpliciter, vocatur autem ab aliquibus perfectio pure simplex ab aliis vero, perfectio simpliciter talis ad hanc vero perfectionis classem asserimus pertinere relationes Divinas, quae sufficienter satis argute probat.

Ad maiorem et faciliorem doctrinae captum, notare libet cum P. Suarez lib.

Supp

superius allegato, duplici ex capite posse provenire quod aliqua perfectio non sit simpliciter simplex: 1º ex eo quod sibi habeat admixtam imperfectionem, vel limitationem, hoc à nullo pacto cadere potest in perfectionem Divinam, cum ex ratione talis debeat esse illimitata et infinita, nullamque sustinere imperfectionem. 2º ex eo quod dicat oppositionem cum alia perfectione sibi equali: nam ratio huius oppositionis fit, quod utraque perfectio inter quas datur talis oppositio in eodem subiecto, aut quasi subiecto, vel in eadem persona non possit cohaerere: unde resultat ulterius, quod neutra sit melior in quolibet, quam oppositam, sicut opportet ad rationem perfectionum simpliciter simplicium.

Ex hoc ergo 2º capite provenit quod relatio Divinae perfectio simpliciter simplex, quod videlicet una relatio dicit oppositionem cum altera relatione, non ex 1º quod videlicet aliqua earum sit limitata vel finita. Deludo itaque licet omnis Divina perfectio debeat esse illimitata, et infinita saltem in sua ratione formali specifica, vel generica, ut mox videbimus non tamen esse necessarium, quod omnis Divina perfectio sit simpliciter simplex: sicut enim admittitur oppositio relationum sine Deitatis dispendio, ita etiam admitti debet in relationibus defectus perfectionis simpliciter simplicis ortus ex oppositione.

Obiicitur 4º = omnis perfectio, hoc praecise quod talis sit debet esse finita, vel infinita; sed si relationes Divinae dicerent perfectionem, ea non esset finita, nec potest esse infinita: ergo non dicunt perfectionem: quod perfectio relationis non esset finita, clarius est, quam ut egeat probatione, cum in Deum cadere nequeat imperfectio, quae secum affert admixtam, finitam et limitatam perfectionem, quod à ea non possit esse infinita probatur: quia infinita perfectio saltem physice debet afferre omnem perfectionem absolute talem, hoc est

omnem

perfectis non admixtis imperfectioni, et nulla relatio Divina potest afferre identice perfectionem, quae non admixta imperfectioni; neque quaelibet relatio est perfectio imperfectioni non admixta, ut supponimus; et tamen nulla relatio potest identificari sibi alias duas relationes, praeterea, cuius gradus diximus oppositum: ergo nulla relatio potest esse infinite perfectionis, seu infinite perfecta.

Respondeo

Ad maiorem et minorem quoad illa quae perfectionis finitae, negando vero illas quoad [illegible] = nempe quod perfectio, quam tribuimus relationibus Divinis, ut talibus non possit esse infinita, ad quod diluendum est maior: quod est infinite perfectus in sua linea debet afferre saltem identice perfectionem simpliciter talem, sed maior: quod est infinite perfectus, in hac vel in illa linea, distinguo, non maior. Nam quod solum tribuimus Divinis relationibus divinis et ipse consideratis infinitam perfectionem in sua linea, unde necessarium non est quod quaelibet habeat identice, ~~vel identificet sibi omnem perfectionem simpliciter talem~~ vel identificet sibi omnem perfectionem simpliciter talem.

Nihil dicit.

Sed instabis: nulla

Sed insistabis: nulla ex relationibus divinis habet identice, vel sibi identificatam omnem perfectionem etiam abstractae lineae: ergo nulla illarum est infinite perfecta etiam in linea abstracta ergo nulla divina perfectio, cum haec perfectio neque possit esse infinita in omni linea nec in abstracta linea. Consequentia probatur. nulla relatio divina habet identice vel identificatam sibi omnem perfectionem relativam. probatur, quia nulla habet identitatem cum omnibus tribus relationibus; ergo nullam habet identitatem cum omni perfectione etiam abstractae lineae.

Respondeo distinguendo antecedens: nulla ex relationibus divinis habet identice, vel sibi identificatam omnem perfectionem etiam abstractae lineae, generice, vel quasi generice, universaliter omnes sumptae concedo antecedens. abstractae lineae specifice, vel quasi specifice nego. Explicatio antecedentis est vel ex gratia distinctionis. linea enim abstracta vel potest accipi pro linea perfectionis relativae generice sumptae ut comprehendit omnes perfectiones relativas, et sic est dubium quod nulla relatio divina habet omnem perfectionem relativam, quia nulla dicit identitatem cum aliis relationibus. potest etiam accipi pro linea perfectionis relativae specifice vel quasi specifice comprehendens tantum omnes illius solius perfectiones talis specialis lineae: et in hoc sensu quaelibet relatio divina dicit perfectionem omnem suae lineae: neque enim ut paternitas sit infinite perfecta in sua peculiari linea, sufficit quod in sua dicatur omnino perfecta et quod habeat identificatam omnem perfectionem paternitatis in summo gradu quamvis non dicat aliis perfectionibus relativis alterius quasi speciei: et idem dico de aliis relationibus.

Instabis iterum: quaelibet absoluta perfectio est infinita simpliciter, licet non debeat dicere formaliter in suo formali conceptu omnem perfectionem possibilem

tm requirit qd dicat os perfectiones vel oenti debbe, vel saltem identice: si m n heat os perfect aliquo os hic titulo, n erit infinite perfecta: quantumvis n requirat ut aliqua perfectio sit infinita in aliqua linea qd illa formaliter accepta dicat, vel includat os perfect. nihil ominus erit necessarium qd saltem identice dicat, et afferat os huius modi perfect. at nulla relatio saltem identice dicit vel includit os perfectiones, nulla illarum est infinite perfecta etiam in sua proprio et peculiari linea.

Resp. omisso ante (ne longius quam par est) de perfectionibus absoluti quaestio mutuamus) respondeo cum rone disparitatis esse aperta: nam in Deo ex parte absoluti nulla est qd opponatur alio; unde rone summae simplicitatis Dei, quaelibet perfectio Dei absoluta ita petit identificari cum aliis, et ita identificatur ut si careret huius identitate n esset illius perfectionis quae de facto habet, nec esset in rone perfectionis quare de facto est. Contra vero relationes dicunt intrinsece oppositionem in rone producenti et producti relatae vero opponuntur filiatio, et filiatio paternitati, unde paternitas ad rone perfectionis sue peculiaris, quam de facto habet non solum n petit identitatem cum filiatione, sed neque potest illam habere; immo et petit illam n habere, impossibile prorsus sit cum cogerentur simul identitatem et oppositionem unius cum eodem altero. Potius est necessarium qd relationes identitate careant reciproca, ut una quaeque habeat infinitam perfectionem sui proprii: nam alias n posset una habere perfectionem infinitam in linea producentis. Comparatione producti et aliam perfectionem infinitam in linea producti comparatione producentis, ut manifestum est.

Quae alex(?) aliudar(?) pars Dirimus.

Obiicies 6o. si semel adverae relationes Divinas esse perfectas vel dicere perfectus simpliciter tales, ratio debet ad mitti quod inuse comparatae sint aequales vel inaequales. Atque neque possunt aequales esse nec inaequales ergo manifeste colligitur eas non esse perfectas vel non dicere perfectus simpliciter tales. Minor probatur, quoad utramque partem: Neque in primis inaequales esse non possunt; alioquin personae Divinae forent inaequales quoad perfectus, quod est contra symbolum Atanasii, ubi dicitur, quod in hac trinitate nihil magis aut minus, et [struck] quod tres personae coeternae sibi sunt et coaequales. Deinde quod relationes divinae non sint aequales in perfectione suadetur, quia sunt dissimiles et quasi specifice diversae. Atqui quae diversae species sunt, ratione continent perfectus inaequales; namque ex Philosopho species sunt sicut numeri, qui semper sunt inaequales. Ergo relationes divinae neque possunt aequales esse in perfectione neque inaequales.

Hinc argumento ut aliqui Recentiores longas digressiones interserunt, hunc revocantes philosophicas illas quaestiones de comparabilitate infiniti an videlicet infinita sint inter se comparabilia et unum possit esse maius alio. Nobis tamen satis videtur importunus iste labor: neque enim opus est tanto molimine quo facile diruatur obiectio praesens. Res ergo omissa mani(?) mando minus absolute: potest in utraque parte diiunctim substitui. Atque quia de hac eadem re sermo erat traditus iterum de divinis personis diceramus, quod nunc [struck] permitto, [illegible], quod videlicet non sint inaequales in perfectione relationes Divinae; nec [struck] idem ergo

nari posset sine detrimento equalitatis perfectionis ordinarij ut loco citato fusius aliquanto diximus.

Termino itaque quod inequales non sunt in perfectione relationes divine, dices argumentum ad id suadendum adductum non probari, quod relationes non sint equales in perfectione. Motivum illorum est primum et eorum probabilissimum, mihi quoque verum, quod satis efficaciter, et ut ... frequenter dicere solet, evidenter oppugnat Patres variis in locis quod ponant duas res in specie diversas quae ideo sint inequales in perfectione, unde sciro quod relationes divinae sint dissimiles, et quod differant specie, vel quasi specie ..., ideo non posse equalitatem perfectionis inter se servare; non enim est necessarium quod ea quae diversis speciebus sint inequales perfectiones contineant, per id quod addit ex Philosopho, quod species sint sicut numeri, solum significat quod species consistunt in indivisibili, sicut numeri, unde quemadmodum addita, vel ablata aliqua unitate non remanet idem numerus ille idem qui antea erat, sed alius diversus; ita similiter ablato vel addito aliquo gradu non remanet illa species eadem quae antea erat, sed alia diversa. Hinc autem ad summum colligitur inequalitatem perfectionis inter duo arguere diversitatem specificam, non e converso.

Urgebis ostendens hanc equalitatem perfectionis equalitatis omnimodae perfectione denudari non posse, unde universa doctrina huiusque tradita penitus corruit. Si in filiatione, quae est perfectio sine imperfectione, per repugnantiam filiationi excludit perfectionem aliquam, quae non admiscet imperfectionem, ergo Pater manet imperfectus vel aliquid claudens imperfectionem ... contra communem ... cuius repugnantiam

identitatis cum perfect. quae nullum dicit imperfectum, vide ar. involvere imperfectum. hoc enim tantum in primum in 2a dicit egualitati perfectionum quam diximus in impugnari argumento supra demonstrando ex diversitate specifica relationis. et praeterea doctrina huius quae traditur nullatenus infirmat, ut ex responsione patebit. asserimus aequalitatem perfectionum et solutionem praecipuae obiectionum adstruxit, omnimoda imperfectionis privatione denudari; unde ad instantias veniendo: ad argumentum.

Ad primum in oppositum dicendum est communis: quod paternitas repugnantia filiationi excludit perfectionem sine imperfectione formalium quae eminenter non cognoscit ut postea dicam, quia esse potest continet eminenter perfectionem filiationis et spirationis passivae. excludit formaliter sub distinctione: ex limitatione non cognoscit; ex relationis oppositione concedo. nos deinde quod excludere hanc rationem involvebat aliquam imperfectionem: nam quia res aliqua continet formaliter perfectionem simpliciter simplicem et continet eminenter perfectionem non simpliciter simplicem, quod repugnet identitati alicuius perfectionis non simpliciter simplicis, quae careat omni imperfectione, si hic repugnantia non proveniat ex limitatione sed ex oppositione relativa nullatenus censeri debet imperfectionis: nam sicut non est imperfectio quod una relatio repugnet identificari cum alia, ratione oppositionis, ita non est imperfectio quod ratione eius oppositionis, una perfectio relativa repugnet identificari cum alia.

Tandem obiicitur argumentum ab inconvenienti: nam si relationes divinae dicerent perfectionem, daretur in Patre aliqua perfectio quae non daretur in Filio, scilicet paternitatis perfectio, et similiter in Spiritu Sancto non darentur aliquae perfectiones in aliis personis

resperte, vel perfectione spirationis pantis et filiationis: unde verum plus aliqd perfectionis, imo et plus vel perfectius habetur in iuncto trium personarum quam in qualibet persona seorsim, ac conversim maius aliquid est tota trinitas, quam una quaeque persona singillatim accepta, contra sensum communem Patrum et Theologorum, quibus nihil est magis celebre quam asserere, divinarum personarum aequalitatem, talis ac tantam esse ut quaelibet sit tam perfecta, quam tres omnes simul, iuxta illud symboli Athanasii supra citatum quod videlicet in hac trinitate nihil prius aut posterius, nihil maius aut minus &c. Dices 1.o in qualibet persona divina relationes etiam totius trinitatis perfectiones aliquo modo reperiri formaliter, ut ex eo quod personae divinae realiter identificentur in essentia omnes sint in singulis, et singulae in omnibus, iuxta illud Christi Domini Ioannis 14 ego in Patre, et Pater in me est. quae mutua inexistentia mutua personarum appellari solet circuminsessio et est sufficiens ut quaelibet persona mutuo perficiatur ab aliis, etiam per eas relationes perfectas sicut unio physica forma cum natura sufficiens est, ut forma tribuatur subiecto totum suam bonitatem. ita realis identitas personarum in essentia sive circuminsessio cum strictior coniunctio sit, unio illius quam perfectionis, quam unio physica, satis erit a fortiori ut omnes personae sint etiam relationes perfectas, cui quaedam inuicem. et sic salvabitur, quod nulla perfectio sit in filio, quae non sit in Patre et quod nihil plus perfectionis reperiat in iuncto trium personarum quod non sit in singulis personis seorsim iuxta Patres et Theologorum assertum et symbolum Athanasii hac utens solutione Pater Faciol Pater Montoia cum pluribus aliis, cui quaedam gravissimi Theologi, scio, etiam alibi dissplicere, priorem vero alibi diluci tremus. Ceterum negari

non potest

l.º pet. perea sufficienter solvi hanc difficultatem. 164
Sol. 2º ab
aliis admittendo tum quod detur in una persona aliqua perf-
ectio, quae non detur in alia, tum quod in omnibus personis collective
be sumptis reperiantur aliquae perfectiones quae in singulis
divisibe acceptis non reperiantur. neque id reputari debet
inconveniens, quod una persona v.g. pater consideratam quae datur
condistinctionem ab alia v.g. a filio, hoc est ut id praecise quo
distinguitur, non habeat omnes perfectiones pure simplices vel simpliciter
tales: nam exinde non infertur personas esse inaequales in
perfectione, aut unam esse altera perfectiorem, ut ex supra
dictis colligere licebit. praeterea nec inconveniens reputandum est
quod coniunctim ex omnibus divinis personis dicatur et inferatur ali-
quas perfectiones, quas non habeat haec et illa persona divisibe
accepta hoc est, considerata ut illud praecise, quod affert distinctionem
sive seu per quod distinguitur formaliter ut notatum est. hoc supposito
aliquid ex illatis, neque speciem tenus audi..., exposite
huic gradui. concedo itaque X.ª minimum illius reddi unam personam
patrem excludere a sua distinctione perfectionem filiationis,
et spirationis passive: in hoc tamen aperte, nihil absurditatis
mihi apparere. tunc quod licet per se sumpta considerata dicatur
perfectio filii et spirationis passivae divinitatis aliqua perfectio aequiva-
lens sui propria, et quae non dicatur personis neque filius: unde
nec sub ista consideratione est aliqua persona perfectior alia,
vel maior alia. similiter admittere coniunctim trium personarum
afferre perfectiones aliquas, quas non dicat distinctione quaelibet
persona seorsum solum addi, tale coniunctum esse perfectius extensive
qualibet ~~perfectione~~ persona divisibe; quatenus videlicet dicit
formaliter aliquas perfectiones quas una quaeque persona ...
et ... ab aliis dicta solum affert eminenter non videlicet esse

quq cladcudit, et in qua oēs eminent. reperiuntur. sufficienter etiā solbitur obiectio per hanc resolutā.

Ad doctrinā vero, quae in illa insinuat, congruentius mihi videt. Resp. 2.o negando qd aliqua perfectio detur in una persona quae non reperiat in aliâ, si hoc absolute et sine ullo addito proferat, quia perfectio sine ullo addito denotat perfectionem absolutam, quam oēs, certissimum ē, in oibus, et singulis personis invenire. si vero dicat, saltem aliquam perfectionem relativam eē in una persona, quae non sit in aliâ: Resp. excipiendo cum dist. si dicat ~~in alia~~ non sit in aliâ: quae non sit in alia formaliter verum ē et ita concedendum erit — quae non sit in alia eminenter falsum ē, et ita negandum, ut dicta praecedenti paragrapho. quaelibet in persona diuina includit eius per se illius complectiū eminenter omnes perfectiones relativas, etiā aliarum personarum.

Rursus etiā non obest plus aliquid perfectionis simpliciter eē in coniuncto trium personarum, quam in una quia quaelibet hēt eminenter perfectiones etiā relativas aliarum personarum. unde absolute, et simpliciter quaelibet persona diuina ē aeque perfecta intensive, ac oēs tres personae diuinae simul. nihil ominus concedi potest, totum trium eē maius aliquid extensive comparat quamuis quae personae seorsim sumptae pro singeris complato: hoc non quae non obest absolutae et intensivae aequalitati personarum diuinarum, quam oēs Patres olim unanimi consensu tuent, et inferunt ex illa verbis simboli Atanasii.

Sectio 6a

An relationes diuinae sint tres perfectiones, vel unica tantum perfectio.

Qui in relationibus diuinis nos perfectionem negarunt sicut mihi tenuer diximus facile ab hac difficultate se expediunt, negando

coenter eas eē tres perfects. inde authores vº. quasi patronas hemus notre afirmative sū acrius ē 3tentio cca. hoc ani videlicet tres sint, vel unica tantum perfectiō. negat Per. Bagnez l. p. disp. 222 cap. 6 tres relats. dinas eē tres perfects. 3veniunt Per. Granado, qui tm id reluctare videtur admus lo: 3ccedit nq que tres relats. ee tres perfects. partiales et ex quib. tm. 3stitui unq integritatis, seu perfects. totalis. faber etq Per. Montoia disp. 30 de trinit., et quadigit maior, Canariensis, Caietanus, et pauci alij; 3ra hos affirmant relats. dinas eē tres perfects. Per. Suarez lib. 3º de trinit. cap. 9 Arrubal Tannerus Marcon, Cuniga, quos et plurimos alios sequitur Per. Arria disp. 49 sect. 3a subsect. 2a.

Placet hoc 2a sa. affirans relats. dinas eē tres perfects. nam ut bene animadvertit Per. Arria loco citato, hoc nē ulla difficultas quaecumque etti dita, quare ex rationib. quibus probatur, relatis generi 3cepsus genus quod dii sunt ab eva, eē perfects. suaderi videtur eas ee tres perfects. et placet ig eas potuisse feliciore et l. a suroē quo in colabilgo vocat idq Arria conat hunc in mus. relat. dine ut ab eva dite sunt perfects.; et ut dite sunt tres; ergo sunt tres perfects. maior ē totus negatus ii quod huius sede stabilibimus; minor ē de fide. vide ig quomo posit negari coā. ob terea minus coenter cedere dicunt Per. Bagnez et alii, qui nobisum defendunt relats. dinas eē perfects. et nō negant, eas eē tres perfects.

Hanc ego rōs ita proponunt alii sic quimo 3fectio in Paragrafi: omi Dina relatio ut dita formaliter ab eva ē perfectiō; et omi dina relatiō ut dita formaliter abeva ē realiter triplex. ergo aliqua perfectiō Dei relativa minimus ē realiter triplex. Ubi simile vides maiores premissas

o'eß a nobis hucusque probatis obtinere, et minor prae'e manifeste, cum vero legitime deducatur; nihil ominus stetit posse ex mari, et caraviensi diviquendo coeri: pro aliqua diuina perfectio e realiter triplex relatio concedo cum; e realiter triplex perfectio, nego cuius discrimis ro e, quod multiplicatus in D'nu' solus reperitur in relationibus perfectio a n'e nomen relationis, sed absolutis; unde sicut in tribus relationibus unus tantum admittimus cum quod una e absoluta, ita similiter per unum tantum perfectum admittere debemus quod perfectio e nomen absolutum, nullo proinde oppositus importans.

Ceterum hec responsio facile stetit, et ex ipsa corroborat nostra sententia quod perfectio n'e pro absolutis, sed quod commune absoluto, et relationibus quod proinde dicitur transcendens sicut res et ens. ac proinde multiplicari debet multiplicata relatione per quos continetur: siquidem multiplicato inferiori, debet multiplicari superius quale est perfectio respectu relationis. propterea quippe concedunt adversarii rerum et entitatum multiplicitatem, quod res et entitas transcendunt relationes, et sunt quid superius respectu illarum; ergo dicendum erit de perfectione quae per illos transcendentes et superioribus dicitur relationis trinitatis; stetit deinde, quoniam relatio Paternitatis vel ut opposita filiationi e perfectio; sed ut opposita n'e perfectio identificata filiationi, ut ex terminis patet. non implicat prorsus, quod sub eadem reduplicatione dividatur et identificetur: ergo ut opposita e perfectio distincta a filiatione, et consequenter multiplicatur perfectio.

Urgeo loquendo: quod Paternitas vel quatenus e relatio dividitur, sed quatenus e relatio e perfectio; ergo quatenus perfectio dividitur: e ergo multiplex perfectio relativa vel... ergo: quod catholici fatemur personalitates diuinas multiplicari; ac dividi n'e ob aliquam causam, nisi quod relatio, quatenus relatio e, et quatenus opponitur alteri relationi e personalitas.

8 ergo quatenus relatio est, et quatenus opposita alteri relationi 286
est perfectio; quae est perfectio dicta, et multiplex.

Heri dicebat potest
ex Patre Barquez, duplicem acceptionem esse grandem perfectionis. Primo accipitur pro integritate rei, in qua sita est formalis
bonitas, quae est propria entis. Alio pro eo quod ad integritatem rei
pertinet, ipsam perficit et integrat, ut illi conveniens et convenienss. notando deinde quod ut aliqua perfectio sit realis 1o
modo, sufficit quod sit integritas rei alicuius existentis, quamvis
non sit ab illa realiter distinguatur ex natura rei; ut vero sit perfectio realis
2o modo necessarium est quod ex natura rei distinguatur ab eo cuius est perfectio: non ideo est perfectio, quia ipsum perficit et integrat; neque potest realiter perficere nisi realiter distinguatur, quia nihil
potest realiter se ipsum perficere. De qua doctrina videtur
tamen esse debere convenire.

Hinc colligitur pro responsione Patris Barquez
unicam tantum in Deo esse perfectionem sub prima acceptione perfectionis,
nam unica tantum est integritas divina in relatione ad Deum prima distincta divina
quando realiter inter se nihil omnino sunt idem cum essentia; quare nullum
est integritas alia praeter illam quam cum essentia constituunt unum Deum
perficiendo et integrando, ex quo una tantum resultat integritas; si vero de perfectione sub 2a acceptione loquamur, tres divinae
relationes sunt tres perfectiones in Deo, non tamen reales, distinctae,
nam ut dicta ut perfectio sit realis sub acceptione 2a necesse est, distinguatur ab illo cuius est perfectio. cum a relationes non distinguantur ab essentia, fit quod reales perfectiones illius dici non possunt; et
consequenter quod nec in 2a acceptione possint dici relationes divinae tres
perfectiones reales.

Responsio haec stringit totam Patris Barquez doctrinam in qua 1o duplicem modum ille loquendi, videlicet Deum per-

ficā et inte grari relationib9, q[uod] [contra]rium ē alienum a doctrina [cat]holica

ole qui, ut da[m]nāme notavit [illegible] et tame [illegible]

admittere n̄ vult q[uo]d in Deo sint tres perfectiones relativae, q[uo]d

indicat [illegible] id n̄ ēē ecclesiae patrib9 et theologis [illegible]

neus, cu[m] revera sint aliqui Patres qui tres relationes Dei

perfectiones clarissimū t[er]mi[n]is exprimant; ut e[st] S. Gregorius Naz.

[illegible] patrib9 de q[ui]b[us] deus inducit assertiones, relationes integrare

Deum. duplicit[er] deinde, q[uod] nā Dīnā ut a relationib9 grava[tur]

ē omnino integra cum ei aliq[ui]d perfectionis accrescat

ex relatione accessione: q[uod] Deus n̄ integrat, aut perficit

relationib9; [n]ā sola Deitas vel nā Dīnā. deinde quod Deus n̄ ēēt

integre perfectus quia Deus, cu[m] careat aliquib9 relationib9,

q[uo]d ē absurdum. praeterea, q[uia] si Deus relationib9 integraretur, per-

fectio Dei n̄ eet simplex et indivisa, [se]d potius collectiva, ut

pote quae ex diversis relationib9 coalesceret.

Deinde ut [illegible]

accedamus ad propositam doctrinam X Daneg[illegible] perfectiones

relativas, quae integritatem rei significant, debent etiā concedi tres

perfectiones personales in Deo. Imo vero quoniam tres Personae Dei, quae

significant unum Deum, cu[m] hoc tamen optime coheret q[uo]d dentur tres

personae, quarum quaelibet, quatenus ab altera distincta sit, inte-

gra et completa in suo esse personali: at tamen q[uo]d q[uo]d requiritur ad

personae plenitudinem et integritatem personalitatis videlicet, e[st]

nos. unde D. Athanasius [illegible] vocat [illegible] apertissime ap-

pellat filium Dei unum integrum ex integro et perfecto Patre. [illegible]

quod n̄ sint tres integritates Dei, ut Dei, q[uia] n̄ sunt tres

Dii; tamen erunt tres integritates personales, cu[m] vere dentur

tres integrae personae. ecce inferunt tres relationes perfect[iones]

etiā X [illegible] acceptione X[illegible] quae unice tamen perfectissē admit-

tendā contendit [illegible].

Q[uo]d si perfectio sumatur in acceptione

realiter convenientia relationum ad personas inhaerendo negare relationum rationem perfectionis realis. cum tamen convenientia relationum ad personas sit ratio rationis, quia realiter non differt a persona cui dicitur conveniens; hoc non prohibet, quod relatio in illis conceptibus, sive ratio, qua dicitur conveniens, sit realiter perfectio, sicut sapientia, immensitas, omnipotentia, cetera quae attributa realis perfectionis Dei compellantur, quamquam solum ratione intra differant a Deitate, et illi dicantur convenire solum per relationem rationis. Ratio est, quia tunc conceptus explicans convenientiam relationum sit rationis et in hoc sensu talis convenientia dicatur rationis; habet tamen in re fundamentum; ac proinde supponit perfectionem realem in eo, quod appellatur conveniens, et per conceptus relationibus exprimitur.

Ratione aliquando explicatur: sicut perfectio relationum explicatur per fundamentalem conceptum convenientiae ad personas, ita Dei sapientia explicatur per rationem adaequatam ... quod denominat sapientem, quae tamen est etiam ratio rationis hoc sensu: cum Dei identitas inter naturam et sapientiam, sicuti datur inter relationem et personam. et tamen hoc non obstat quominus Deo realem sapientiam tribuamus. Porro ... ergo perfectio relationum quae a nobis explicatur per fundamentalem rationem convenientiae. Ratio a priori totius doctrinae fundamentum est, quia quod aliqua praedicata Dei propter imperfectionem intellectus nostri et nostram imperfectionem cognoscendi non possunt a nobis concipi, aut explicari nisi per conceptus relationales, quos appellare solemus rationis; non efficitur, quod ipsa praedicata divina non sint in se omnino realia, ut in exemplis adductis manifestum fit. adde quod, ut bene notatur per ... accepitur sit quaedam denominatio, an vero debeat, ut aliqui volunt, perfectio debeat esse divinitas ex natura rei, adeo quod perficiat: et exinde fit, quod non solum non dentur tres perfectiones, sed nec una, quia nihil est in Deo divinitas, quod aliud integret, et perficiat.

3º Dici potest ex Sᵗᵉ Montoia perfectas sumptas pro re integra, scilicet quolibet integrante aliquam entitatem, et illi convenienti [illegible] ac [illegible]ntaneo; etiamsi [illegible] fuerit partialis et [illegible] formalitas inadequata, tres personas in Deo reperiri addito relationes; quia relatus etiam ut abesse dicuntur sub hoc sensu perfectus sunt; ceterum hanc acceptionem perfectionis esse improprie: perfectionem quae proprie dicta significat integritatem rei, ut colligitur ex Ar., D. Augustino et D. Thoma: unde cum relatus [illegible] ut abesse integrae non sunt, desunt illis ea quae includunt et concludunt ut essentiale complementum sui proprium; sub hac ratione dici non possunt perfectus proprie loquendo; et consequenter non sunt tres perfectus in sensu proprio, et legitimam acceptionem perfectionis. Haec responsio, quatenus negat tres plures perfectas relationes, si perfectio sumatur pro integritate proxime relecta manet, [illegible]; et aliquid ulterius adducere eius reuidat in doctrina Pᵗʳⁱˢ Vazquez [illegible] relatus.

Nec dissimiliter addit, vel efficit quod essentia quae pertinet ad essentialem integritatem relationem sit una, quod detur multiplex integritas relationalis non etiamsi [illegible] non constituat, et complectur personas, nihil omninus dicuntur tres personae quia minimus, ut admittunt vel persona significat formaliter et in recto personalitatem quae est multiplex non a se obliquo, et materialiter. Potest a simili affirmari quod integritas relativa significat formaliter relatum, et materialiter essentiam: nam illud est forma in quolibet constitutum, quod eius speciem declarat. Unde cum in hoc constituto integritas relativa, relatio praestet, quod haec integritas sit potius relativa quam non relativa et in hoc sensu declaret eius speciem, vel quantum speciem. Relatio potius quam essentia videtur relinquitur munus formae, et eo formale significatus integritati relativae, sequitur, ut etiam per relatum multiplicari; et plures dentur integritates

relatiue quamvis cuá sit una; sicut ɔ̃tingit in personis
rōe personalitatis, quamvis sit unaria.

Praeterea dixi litteras personas, quatenus est perfectis semota quo libet intelligens quantumvis sit inadequata formalitas esse propriae perfectionis quod ut supra notabamus contra Burguet generis vocalis facit cuius re vera totius est admittat, quia non ostendimus hic in eo initio quod premisimus sermo nobis est de perfectionibus quae sunt omni scientiae plenitudinis, et determinationis, quae cum bonitate et amabilitate convertuntur. atqui relatio quae ab eo dicta quamvis sit inadequata formalitas, tamen neque dicit amabilitatem et bonitatem; ergo dicitur perfectis in sensu proprio, hoc est in sensu quo sermonis de perfectione instituimus in praesenti, quod dico sit, cum praeterea det alia perfectionis acceptio, quae propria sit, et quae non competet relationibus Divinis esse verae perfectionis

Sectio 2ª

Quae spectant ad quaestionem 2ª veritas sectae praecedentis apposita solvuntur.

Ad quaestionem praecipua Burguet in praecedenti nos praeoccupavimus ea manent. desumunt in ex eo quod una perfectio daretur in una persona quae non daretur in alia et ex personis proprie aequalitas, quod quidem satis suggerens quae responsione; notamus tamen alia quaedam quae percurremus breviter, et illud quod intelligimus, videlicet non reperiri aliquos ex Patribus qui verae perfectiones atque relationes deducerent. Patres unius asserendo ex ipsis Patribus, quae sufficientes mille, quidem ipse Damascenus quibus 4 de fide cap. 11 dicit, Patres et alii Divi qui perfectionibus personalibus. huic accedit Thomas Cirilus, quos supra dedimus. et universis quod advertit Pater Suarez, licet quamvis ipsi quae hoc exprimere non dicant, non tamen dicere.

et potius ex parte cognitionis innixae fidei gratia. Attamen triplex in Deo
trium relationum, si recurre deducitur, ut vidimus, triplex in Deo
perfectionis relationibus admittenda esse.

Arguunt deinde. Nam Patres unanimiter
asserunt ~~Deum~~ Deum esse unum summum bonum, et si relationes
dicerent bonitates, et ~~essent tres~~ perfectae, essent tria bona: ergo
negant esse tres perfectiones, negant dicunt bonitates quae habent
simpliciter perfectas multiplicet. Respondeo Patres ... quemadmodum
Deus etiam ex Patribus, qui communiter dicunt Deum esse unum ens
et ideo vocari ens entium nec tamen propterea denegant esse re-
lationibus, quod sint tres entitates relativae: ergo similiter licet Patres
dicant ~~...~~ unum summum bonum non propterea denegandum
esse relationibus, quod sint tres bonitates relativae, et consequenter
tres relativae perfectiones. Respondeo deinde ipsos solum asserere
Deum esse unum summum bonum in essentia, quod omnes quae verissimum est
per id tamen minime negant quod etiam relationes dicant suas bonitates
et quod sint tres perfectiones relativae ut vidimus ex Damasceno.

Arguunt
quod triplex hoc relativa perfectio, si daretur, non esset bonitas
medii: ergo esset bonitas finis: sed unius aggere, ergo ultimi ...
ultimi finis relationibus daretur: hoc nemo sane mentis audebit asserere: ergo
quod detur triplex relativa perfectio. Respondeo concedendo antecedens: bonitas
enim medii, quatenus talis, non est appetibilis ratione sui, sed propter finem in
ordine ad quem consideratur habere bonitatem. Relationes autem divinae sunt ap-
petibiles ex se, et propter se, proindeque nequeunt appellari
bonitates medii; data deinde sequela, eius consequens est distinguendum.
ultimi positive, et simpliciter talis, sive in quo perfecte quiescimus
nego consequentiam: ultimi negative, et ... hoc est, appetibile propter se,
quatenus sit perfecta quies et centrum appetitus ... concedo consequentiam.

relationis

relatiō qr ut ab eis dicta quamlibet sit aliqua bonitas; non tamen ē summa; sicut quamvis sit infinita, nō ē in oī genere infinita quo sensu nō ē inconveniens, qd dentur plures relationes ultimis Theologi soly ostendunt teneri sīm gradus ultimos unius ee debere, scilicet Deus ultimus maximus trinus et unus.

Arguit 4.o qd si trei Relationes perfectae darent, deberent etiā admitti tres infinitates relativae, unde aperiret via defendendi plures Deos, quorum quilibet sit infinitus in genere entis, quamvis careat perfectionibus aliorum; sicut una relatiōe est infinita quamvis oīs aliarum relationum perfectiōs nō habeat. Hoc et similia absurda, quae plura possent acervari deducunt ex eo qd triplex constituat relativa perfectiō: talis quae ē eād in triplici perfectione relativae generare. Resp. Suarez, Fasolo et alii, qui videri possunt apud ipsos hic, Deus infinitatis absolute dictos et sine ullo addito, multo quae magis si dicas infinitatis simpliciter, ee unicquantas: qr stat pro infinitā eūe, et perfectionis absolutaris, quas denotat: hec a in Divinis nullo modo ticari nequit sicut nō multiplicat eā et attributa quae sunt absolute perfectas. ex hoc nō stat bene, qd concedi possunt trei infinitates cum hoc addito relativae; nec nō et tria infinita relative; sicut concedit sine aliquo absurdo, qd dentur trē relationes.

Neque deperit via defendendi plures Deos, ut in argumento ostendet: qr quilibet Deus deberet ee simpliciter infinitus et in oī genere. unde si plures darent Dii, nārio darentur plura infinita simpliciter et in oī genere talia, qd sine dubio chimericum et implicatorium absolute censet pro si a solum admittimus plura infinita quae nō sint infinita simpliciter, sed respective tantum et sub sola talia, seu qd idem ē plura infinita quae talia sint

immaginem xa superius dicta: ex quo obtinetur proritus ad plures locos vel ad plura infinita simpliciter talia. et ratio est quia supra insinuavimus; quod infinitum [illegible] vel in linea rationi tali non obtinet omnem perfectionem, sed tantum obtinet perfectionem sui generis; unde patet aliud infinitum alterius generis: non ita in infinito simpliciter tali, cum in quo omnino perfectionem cuiusque generis debeat obtinere et exhaurire, non per nihil aliud infinitum ubi simile, quod quod illius perfectionem obtinere non potest, ut ex his patet.

Ad secundum vero, respondeo superius cum nobis efformatur [illegible] deus omnino recta praecedenti, ~~[illegible]~~ cum quia ex eo quod perfectio sit id superius adrelatum unde intelligimus, multiplicata relatione perfectionem etiam multiplicari debere quod multiplicato inferiori ~~debet~~ multiplicari superius. hac tamen ratione non infringi solutio patris Basquez qui negat absolute illationem et rationem reddit: quod relatio non multiplicat, nisi ex eo quod habeat terminos reales. quia ex quo haec solutio nec argumentum tantum enervatur nec subsistere potest ~~et nulla~~ ullo pacto; nam aliud est quod relatio sit realis, cum terminos reales habeat; aliud est quod relatio multiplicetur ex hoc eodem quod eo videlicet, quod habeat terminos reales: illud est verum ut nos cum sancto Thoma docuimus dist. praecedente; istud est falsum. relationes namque sunt realiter tres, non ideo quia termini sunt tres, sed quod relationes ipsae sive termini inter ita se habent, ut unus distinguatur ab alio: tres igitur communes eius spirationes, sive tres possunt inter esse distincti et distinctionem perfectionem habere possent, quam non haberent tres non distincti, sed unus tantum, ex eo quod illis videlicet quod illius attingunt.

Potius itaque ex praedicta solutione ultimo confirmatur et roboratur haec doctrina nostra: quod relatio etiam ex Patre Basquez includit in se perfectionem et in se est triplex: quia est triplex perfectio. et communis non illa perfectio, quam in ~~nulla~~ nulla relatione distincta includit non esse

in re

includit in aliā ob ?? similiū dicta; e? ? dicta perfectio. unde
?? relat? que dii? sunt, sint tres; fit qd perfect?, que in illis includ-
unt, sint etiā tres. nec video quo pacto hec instantia que semper
viget possit elludi: quantum vis rursus recurrat ad accipiendas
perfect? p integritate: nam etiā integritas e? ?d superius ?ū rela-
tionis; et sicut una relatio n ē altera, etiā una integritas n erit
altera. certus ?n ē qd ?aternitas n ē ea integritas re?, que
ē filiatio, neque hec ē ea integritas re?, que ē spiratio passiva.
?? ?? singulis integritatib? singule perfect?, ēt hē plures
et diverse sunt, p relationes per pluralit? et diversitate.

Disp.? 13ª

Quenā gratia multiplicent? in relationib? Divinis
precise sumpti?

Sectio 1ª

An dive relat? sint tres res, tria entia, tres veritates, unitates, et existentie?

Procedit hec quest? sub eadē precisione qua precedens, et qdē
qd relat? Dive ut abesiā dicte sint tres entitates, tres etiā
res, sive realitates, immunē ē fere oīū Theologorum sensus. ??
id qd facile suadet?: q? relatio ut abesiā dicta, et ?? suis ēē
relatibus, ut pote realit? existens, res ē, et ens participialiter
dictus. unde cū ?? realitas habe sive ?? suis ēē relatibus, et ut
abesia dicta, sit relatio triplex, sive sint tres relat?; admittere
? qd sint etiā tres res, sive tres realitates et entitates, imo
etiā et tria entia relativa ?i mō n videt? in? ??. verum etiā
conver ??. frequenter etiā admittit?, qd relat? sint tres
unitates relative, q? numerus faciunt, ?? ?? et Theologos.
numerus ā ?? multiplici unitatib? ?urgit, ut oēs fatent?. similit?
etiā appellant? tres veritates relative ut veritas ē passio
entis et significat intelligibilitatē. relat? ?? ?? etiā ?? genus

quatenus relationes sunt per se intelligibiles. nec opus est amplius circa hoc detineamur.

Maior difficultas occurrit circa relationum existentiam quam proinde a fortiori expendere oportet. certum quidem est, in Deo dari existentiam absolutam communem omnibus personis divinis, per quam etiam, quae a relationibus dicta distinguuntur, intelligantur existere. certum tamen est in quaestione utrum relationes divinae, quae etiam distinguuntur ab illa dicta existentia, quoque per absolutam existentiam esse, an potius per existentias relationum inter se oppositas. quidem quae an sicut admittimus in relationibus tres realitates, entitates, veritates, et unitates relationum, ut proxime dictum manet, tres etiam relationum existentias possimus admittere. hic est praecipuus locus huius difficultati.

In ea vero 1ª doceret relationes existere solum per existentiam absolutam esse, proindeque identitatem relationum existentias, et earum multiplicitates. tenent communiter Thomistae, qui asserentes tres agitos angelicos. ex nostris etiam P. Vasquez, Albertinus, Quiros et Ortega. 2ª docet relationes divinas existere per existentiam relationum cum Thomistis; ac proinde multiplicem esse relationum existentiam in numero relationum. hanc defendunt communiter recentiores cum suo sublimi Doctore. hanc etiam tenent cum Doctore eximio P. Suarez fere omnes Societatis Theologi, quibus accedunt ex Thomistis Medina, Cumel et alii quos refert et sequitur Ferre, q. 28, 3º articulo 2º. hanc ego etiam complector. et licet multi pro utraque sententia testimonium inferri, abstineo in aliorum allegationibus transcribendis; qui plura legere voluerit adeat P. Carolus Lecuitur, qui pro more suo, et eruditione copiosus est.

Probatur a ratione 1º. nam existentialitas debet proportionari cum entitate cuius est existentia ita ut illa conveniat ... saltem in genere supremo hoc est, ita ut

vim eius dg gramenti: hac in Deca servata, etiam existentia substantialis, et eius dein accidentalis: ergo similiter absolutum postulabit existentiam absolutam, et relativum existentiam relativam; siquidem relativum vel absolutum differunt genere supremo non minus quam substantia et accidens. Resp. solent thomistae 1°, existentiam, et eius entitatem debere convenire in ratione substantiae et accidentis, quia ea quae ex existentia constituunt unum per se; substantia vero et accidens unum per se nequeunt constituere. ceterum quoad alias rationes peculiares non apparet fundamentum ob quod exigatur similis proportio. Secundo solent existentiam proportionari cum de eius subiecto, non cum 2° unde cum in subiectis existentiae omnis sit eadem sit non relativa, vero in suis subiectis fit quod existentia debeat esse absoluta, et non relativa.

Verum Responsiones istae minime probantur. nego enim quod existentia substantiae debet esse substantialis, non solum quia cum illa constituit unum per se; sed etiam titulo proportionis, et convenientiae genericae, quae requiritur inter entitatem et illius existentiam; ergo cum inter absolutum et relativum tanta reperiatur improportio, quanta datur inter substantiam et accidens; entitas relativa perfectiva non poterit absoluta existentia gaudere, sicut entitas substantialis existentia accidentali gaudere non potest. ans. suadetur 1°. quia non solum existentia substantiae nequit esse accidentalis, sed etiam existentia accidentis nequit substantialis esse: sed quod existentia accidenti nequeat substantialis esse non convenit ex titulo constituendi cum illa unum per se; hoc enim est proprium substantiae et non competit accidenti; ergo convenit ex titulo proportionis, et convenientiae genericae quae requiritur inter existentiam et entitatem cuius est existentia. debet ergo servari proportio et convenientia.

2° suadetur idem ans. quia relatio creata, sec. thomistas, existere non potest per existentiam

fundi talis relationis: huius rei nulla potest alia ratio exiberi nisi quod fundus est absolutus, et ideo petit existentiam absolutam, relatio vero est respectiva, et ideo postulat relativam existentiam, ergo &c. hinc ad huius exemplum evanescit 2a responsio: nam accidens neque latius neque strictius subiectis potest esse sua existentia substantialis. et eodem cernitur in relatione creata sua existentia absoluta sui fundi; ergo quod existentia servare debet proportionem et convenientiam saltem genericam cum quolibet suo subiectivo. ratio a priori huius doctrinae est, quod existentia dicit rei actualitatem ipsi valde intimatam et entitativam; postulat ergo cum sua entitate proportionem, et convenientiam, quae magis ei videatur congruere, atque adeo saltem genericae convenientiae debemus illi tribuere: alioqui existentia non haberet proportionem cum entitate.

Probatur 2o nostra Sententia: nam existentia Paternitatis vel est ultima et formalis relatio, quo Pater actu refert ad Filium; ergo est relativa. conseq. patet: quia relationis nomine aliud intelligimus, nisi formalem relationem, ut unus ad alterum referatur. antecedens probatur: nam entitas paternitatis, ut dicta ab existentia (si dicta consideretur) actualis non est, sed potentialis tantum, ut ita dicam; ergo non refert, ut Pater actu referatur, sed ad summum, ut possit referri. quod enim ex se non est actuale, quomodo potest per se sui referre, ut aliud referatur actualiter? Ergo ad hoc quod est actu referri, refert ipsa Paternitatis actualitas; et consequenter ipsa erit actualis relatio, sicut hunc locum dimisimus; entitas vero Paternitatis erit relatio potentialis. explicatur exemplo potentiae vitalis: nam id, quo voluntas tendit affective ad obiectum est separative; et sic de aliis potentiis est ipsa ratio formalis affectus et separationis; quod id quo Pater actualiter recipit filium erit formalis actualitas: et eodem hoc erit dicenda ratio existen-

quidem dicrum vel relatio; q. d.

Probatur 2°: non enim omnia considerat existere rationes prius, quam existant relata, ut communiter omnes fatentur; ergo ratione dicti qui debent existentiae relationum abesse existentia esse. Probatur cons.: nam id quod realiter existit aliquo priori ad alterum habet existentiam realiter distinctam ab existentia alterius, quod illud quod consideratur existere ratione prius alio, habet in existentiam non distinctam ab existentia alterius. Rursus probatur quod contra ea. dicti cons.: si in existentia esse, sicut est etiam ad existentiam relationum in illo priori in quo intelligitur existentia esse, intelligeretur etiam existentia relationum, et conveniret relata existere: quod non videtur cum tamen repugnare quod non existat res tamquam per ponitur illius existentia, cum haec sit ultima determinatio rei ad existendum; ergo nulla conveniet esse prioritas existendi in relationum, contra id quod admittitur in ante.

Si dicas, relata non existere in illo priori esse quod licet tunc ibi reperiatur relationum existentia, non tamen intelligitur communicata relationibus. Contra est: non existentia etiam intelligitur communicata relationibus in illo priori esse; ergo et intelligentur existere ipsae relata. Probatur ant.: quod gratia communicatio huius existentiae ad relata vel est gratia absolutum, vel relativum. Si primum, in illo priori, in quo est una ratio absoluta consideratur antecedere ad relata, intelligetur huius non communicatio; et consequenter existentia in communicata relationibus. Si secundum, illius relativa communicationis existentia, cum sit absoluta, intelligetur in illo priori, et ipsa communicatio relativa: in non videtur itaque vere, quod per priori dat existentiam cetera non communicata praedictae communicationi, propterea quod non dat communicationis communicatio, sicut negatio nihil actio; deinde communicatio id reddidit argumentum, quod eo genere vel admittere aliquam, et aliam communicationem communicationum in

vel si sistit in aliqua, licet teneri utriusque doctrinam amplecti, quia

et in utroque prius satis efficaciter: idque in quod immediate producitur per te alius productio filii verus, et ideo dicendum est quod productum per Sp. est existentia filii; sed non producitur existentia absoluta; siquidem nihil absolutum producitur: ergo producitur existentia relativa; ergo existentia filii est existentia relativa. haec ultima consequentia ex praecedenti discursu manifeste colligitur. Et illius maior probatur: producere rem aliquam est illi dare existentiam; sed existentia est id quod immediate producitur, et tribuitur rei. Verum forsitan [illegible] maior; nam etiam si existentia sit illud quod rei productae tribuitur, potest nihilominus tribui vel existentiam producendo, vel ipsam existentiam aliunde productam, aut etiam improductam rei productae communicando. unde de ratione productionis non est existentiam producere, sed vel communicare vel producere. quare Pater Eternus producit quidem filium non existentiam producendo, sed illam tantum filio communicando.

Sed contra est, itaque rogo abs te, quaenam sit illa realitas quae immediate et in se producitur? est enim necessarium quod aliqua realitas producatur, cum detur in Patre realis et vera productio: rogo inquam, haec realitas, quam producit, vel est existentia relationis, vel est illius entitas quae ab existentia illius distinguitur? si primum: habemus intentum: quod non conceditur, id quod immediate producitur per realem productionem relationis est existentia relationis; cum non affirmari non potest contra Thomistas qui non constanter dicunt entitatem quae ab existentia distinguitur, esse improducibilem: id quod optima ratione suaderi potest: quia videlicet entitas ab existentia distincta praecise est sola potentialitas, vel aptitudo, et capacitas ad existendum; at quae capacitas ad existendum ut praecise talis nunquam producitur cum potius ad productionem

[illegible]

rationes: quod solum probat produci Verbum existentiam, quae non existendi quae in subsequitur et terminat productionem: entitas ergo relationis solum ...us suae existentiae potest immediate productionem terminare.

Sectio 2a

Ratio ex quibus ubi Deus multiplicatur immensitate et aeternitate.

Primum argumentum desumitur ex authoritate Sancti Thomae, qui ... ecclesiae Patrum menti se accommodans expressime affirmat, unam tantum existentiam in Deo reperiri. Opponitur quod non solum aeque ... in ... praeceptoris doctrina et ... communi ... sententiae, qui tres relationes existentias defendere intendit. Respondetur Sanctos ... ecclesiae Patres, et ex illorum mente Sanctum Thomam, unam existentiam tantum modo docuisse absolute dictam, et sine ullo addito ... idque optimo iure: quoniam ... ei absolute ... ex usu communi ... receptio, denotat existentiam absolutam et communem omnibus divinis personis quae procul dubio una tantum est, ... inest omnibus; nihilominus hoc non obstat quominus tres existentias cum hoc addito relativas liceat admittere in Divinis cum ... mente sanctorum Patrum. Quod si insistas, Sanctum Damascenum libro 3o de fide cap. 5o dixisse relationes divinas esse diversos modos existendi eiusdem naturae, Respondeo Sanctum Damascenum hoc ... solum voluisse significare naturam divinam ipsam non existere per relationes, nequaquam vero affirmare quod relationes non existant per existentias relativas sibi proprias.

2. Alterum argumentum sic formatur: in Deo non sunt tres esse relativa, ergo neque tres existentiae relativae debent admitti. Probatur consequentia: existentia convertitur cum essentia, eique proportionatur, et adeo quemadmodum non multiplicari potest existentia, non multiplicata essentia. Respondeo, verissimum esse in Deo unicam essentiam esse et illam absolutam: possunt tamen admitti cum tres ~~...~~ quidditates sive vel quidditative, et essentiales ...

ut bene monet Per Facolus, et alii: quaelibet in relationibus propriis
conditatis, sive res existens, et conditatibus. Possumus ergo dicere
dari tres conditates relationes, non ita tres existentias. Ratio est, quia nomen
nomen essentiae exprimitiva usurpatur potest comprehendere propriis
conditates etiam relationes; nihil omnino usu ergo recepto Theologorum
et SS. Patrum restringitur ad significandas res non propria, et absolutas
et omnibus personis communes in Divinis esse, constat ex fide, quod ipsum omnes
fatemur.

Hinc tamen minime sequitur tantum dari existentias absolutas. Deinde ad argumentum neganda est consequentia: licet in esse Divino una tantum possit esse existentia, eaque absoluta, ceterum cum dentur etiam tres relationes entitates actu existentes, tres etiam earum relationum existentias oportet agnoscere. ad confirmationem dicimus, existentiam esse cum illa proportionari et adaequari, et ideo unius esse una tantum est existentia. at vero existentia relationis proprius est cum propriis relationibus proportionanda; et ideo quia relatio est multiplex oportet multiplicare relationis existentias. Nec opponas quamlibet existentiam esse actualitatem alicuius esse, ut asseveras, semper, et ubique debere proportionari et adaequari cum esse. Ratio est, quod in creatis existentiae subsistentiae et accidentis nullatenus est actualitas esse. Potius ergo videtur existentia ex se esse indifferens, ut sit actualitas esse, vel cuiuslibet alterius rei, cui competit entitatis ratio, existentia est actualitas entis.

3um

argumentum: in Divinis non multiplicantur quae sunt absoluta, sed existentia relationis est absoluta; non ergo multiplicatur existentia relationis. minor probatur: quia existentia non convenit relationi formaliter ut dicit ad aliud, sed per ordinem ad subiectum, seu quod idem est, existentia non convenit relationi ut est esse ad, sed ut est esse in, quod est absoluta, et

cum relatiua. Respondeo negando minorem et illius probationem: non enim quod re-
latio sit existens, et non aliter, refert ad terminum: unde ut existens
ordinatur ad terminum; et consequenter relationi competit existentia per
ordinem ad terminum: non quod ut denominet terminum existentem; neque existen-
tia relationis non est existentia termini; de cuius illius denominatione actuali
respectus. videque quae supra diximus finis disputationis praecedente
sect. 3a in responsione ad 3 obiectionem in quibus reddit hoc
argumentum.

Obiicies 4°: quod relationes Divinae existunt existentia naturae
quae est absoluta; ergo non relationibus existentiis. antecedens probatur; neque existentia
naturae est simpliciter infinita continens quae in se, quae relationes
faciat existere: aliunde vero communicatur relationibus formaliter,
aut saltem per realem identitatem; ergo reddit illas existentes. Ergo
re vera relationes existunt existentia naturae. Respondendo antecedens.
ad probationem dices, verum quidem esse, quod existentia naturae esset simpli-
citer infinita, ut sit actualitas esse infinite: ceterum ut etiam
sit absoluta non proportionatur relationibus, et ideo non reddit relationes
existentes, quamvis vis in illis includatur vel communicetur per identi-
tatem realem: neque ad effectum formalem, quem formaliter praestare potest non suffi-
cit quaecumque inclusio vel unitio formae, sed requiritur praeterea
proportio inter illam et subiectum, ut in pluribus exemplis, et denomi-
nationibus passim occurrit.

5° Arguitur: si darentur tres existentiae
relationes, deberent etiam dari tres durationes, neque duratio
non comitatur [illegible] inseparabiliter existentiam et quae durat, sic
eternitatem: ergo tres etiam eternitates sunt admittendae; atque
adeo tres eterni subsistentes. similiter arguitur etc. ubi actiones
quae etiam inseparabiliter comitantur existentiam: unde tres immen-
sitates, et tres immensi subsistentes; nec non et tres similiter increa-
ti erunt admittendi quod omnia expresse damnantur in symbolo

... S. Athanas. ubi posteaquam aeternus, et generalius Deus immensus, et increatus, et eadem praedicata tribuit filio, et Spiritui Sancto, concludit, tamen non sunt tres aeterni; sed unus aeternus: sicut non tres increati, nec tres immensi; sed unus increatus, et unus immensus. non ergo dantur tres existentiae relativae.

Adhuc Revs. Pater, concedi posse tres aeternitates, tres quoque aeternos, increatos et immensos substantive, cum addito tamen relativos. nam a absolute, et sine ullo addito, nec increatus aeternus et immensus absolute dictus, et absque ullo addito ... potest praedicari de pluribus ... tamen addendo ait S. Athanasius in symbolo negans tres aeternos, increatos, et immensos intelligi debere de tribus aeternis absolute dictis et sine ullo addito (cum addito de aliis praedicatis, ne singula repetamus) damnabat enim S. Athanasius arianos, qui diversam essentiam tribuebant patri ac filio, et consequenter diversam aeternitatem etc. quos quidem condemnat, non condemnat eos qui dicunt tres aeternos cum addito relativi. hanc vendit mihi plures alii admittunt. et licet Pater Suarez magis sibi placere affirmet tres aeternitates negare ut statim videbimus, iudicat nihilominus eas admitti posse cum hoc addito relativas, sine detrimento Catholicae veritatis quam omnes confiteri tenemur.

Pater itaque Suarez Ref., concedendo tres durationes aeternas respondentes tribus relationibus, negando tamen tres aeternitates, et immensitates relativas. ratio est quia vox aeternitas non significat ad grammaticalem significare videatur quamlibet durationem aeternam; verum ex usu Patrum, et theologorum restringitur ad significandum in Deo attributum aeternitatis hoc est praedicatum essentiale, et absolutum, ac quidem non relativum, sed absolutam durationem denotat, quae non potest esse multiplex in Deo. accedit etiam quod aeternitas ... ... ratione quasi a priori, a qua saltem tam ... significatione ...

entiorum necessitas, ut totus Deus sit in omni tempore. unde cum relatio nequeat esse haec ratione a priori, ideo non potest congruenter Eternitas appellari. eodem sensu et modo loquendum est de immensitate, increabilitate, aliisque attributis negativis, quae pariter eodem jure non possunt multiplicari communi theologorum sensu.

Bene patet contra Asdrubal, relationes Divinas durare et ubicari per durationem et ubicationem absolutam esse: quod sicut increatis licet aliqua entitas existere nequeat per existentiam, quae genere differat a tali entitate, potest tamen contra aliquorum sententiam durare et ubicari per durationem et ubicationem, a qua eadem entitas differat genere supremo: atque sub ista durare potest per durationem accidentalem et relatio per durationem absolutam, et quae non sit respectiva: ita tamen Deo relationes quae per se existere non valeant existentia absoluta esse; poterunt tamen durare per eum ipsum esse durationem absolutam, quin sit necesse relationes durationes superaddere. ratio vero patere, quod duratio non est modus, adeo infimus rei duranti, sicut est existentia rei existenti: et praeterea non videtur exigere in illa convenientiam et proportionem generis cum re durante, quam postulat existentia habere cum entitate existente. unde licet existentia durationi debeat esse relativa; tamen eius relationi duratio non est opus quod relativa sit, et poterit esse absoluta. quae prima ratio probabilia sunt apud alios, quos affert pro se ipse Asdrubal.

Habes ergo triplicem solutionem quarum quaelibet sufficienter diluit obiectionem pro istis et suos habet Patronos non sine benevola subscriptione. si tamen desideres, ut nostram mentem circa hanc difficultatem aperiamus, uno verbo id praestamus, nempe quod certum est, nempe in Divinis multiplicari praedicata de quibus loquimur eternus immensus et increatus, si sumantur adiective, pro multiplicitate personarum quae dantur in Deo; sunt tamen sine dubio

tres habentes eternitatem, immensitatem, &c. quare sub hac acceptione sunt trei eterni, trei immensi: sicut sub eadem sunt tres Domini, quia trei habentes Dominatum. Sed demum difficultas ad hoc praedicata substantialia, an videlicet ~~quae sunt~~ et sic multi, licentur dicant sunt trei eternitates, immensitates &c, trei eterni et trei immensi. hic ratio dubitandi est textus allegatus in arg. ~~[illegible]~~ ex symbolo S.ti Athanasii, quo videtur necessario dicendum non trei eternos &c, sed unum eternum in Deo dari, sic de aliis praedicatis.

Nihilominus mihi consequenter probabilius mihi ~~et~~ videtur modus discurrendi [illegible] in sa- lutem relationis quo censeo posse quidem in Deo admitti tria increata cum addito relative, ratio est eadem quam probavimus relationes, quatenus dicuntur esse trei relationes perfectae: etenim filiatio v.g. et ~~[illegible]~~ paternitas et dicitur increata quoniam est increata per illam formam aut quasi formam; vel per illam formam per quam denominatur increata paternitas, et ea, quo per eam formam aliam aut quasi formam quae sit propria eiusdem filiationi. eodem modo arguitur de paternitate, filiatione et de spiratione passiva, in utraque quaelibet ex his relationibus denominatur increata a forma, vel quasi forma sibi propria et ab aliis distincta, cum quae relationes sunt trei concluditur consequenter dari tria increata relativa, sicut dantur tria perfecta relativa.

Pariformiter dico posse ~~infinitis~~ in divinis concedi trei immensitates, et eternitates relativas, et sub eodem sensu trei immensos et trei eternos, nimirum relative. ratio est quod quaelibet divina relatio, etiam quatenus ab alia relatione vel quatenus ab alia distincta, respicit [illegible] et alium determinata ad ~~tempus~~ velut ad locum: unde consequenter quaelibet est ubicatio, et duratio sui: nihil enim aliud est duratio, quam determinatio ad tempus, et ubicatio, quam determinatio ad locum: atqui ubicatio determinata ad omnem locum ipsa est immensitas; et duratio determinata ad omne tempus

ipsa e[st] eternitas: ex cuius vero tres personae sunt adaequate quoad eo
loquendo de trinitate oriantur tres immensitates, et tres eternitates relativae
si quis de summis multiplicatis per omnia et relationibus respondentes. nec video
eo quod in hoc relucat maiorum eiusmodi pugnam admittendum tribus
perfectionibus relativis prout iam probavimus. —
nisi probatio simul manet
[illegible] multiplicatio horum, iratorum, et obiectio soluta.
ad roborandum dubitandi facile [illegible] doctrinae patrum supra
allata, nimirum [illegible] Athanasius contra Arianos agentes, qui diversas
eius asserebant in filio, ac in [illegible] nolui intendere et dari tres increatos
aut immensos, vel eternos absolute et sine ulla limitatione addita;
quod sic tendere videntur increatio immensitas, et eternitas eius,
quae minime multiplicantur sicut nec multiplicatur eius grandina,
per hoc tamen neque negavit, neque damnavit multiplicationem horum
iratorum cum additione relatione, ut iam explicatum manet.

Sectio 3.a

quod de regulis cognoscendi gratia quae multiplicantur in Divinis tota disputatio ipsa concluditur.

Dicimus diversi generis sunt praedicata quae reperiuntur in Deo. nam alia
sunt ~~[illegible]~~ divisim propria alia vero propria personarum, alia
communia per omnia et Deitati ad quae capita fere omnia reducuntur. sententiam ad eam debemus extendere, ut ratio facia-
mus disputationi praesenti, et praecedenti sub ~~[illegible]~~
distinctione omnia praedicata divina, rogantes quae ex illis liceat in
Divinis multiplicare. hoc autem modo dictis probationi non patent dubitationi
quoniam regulas aliquas praescribendo, sub quibus clare pro ea
doctrina tenenda.

Dico igitur 1.o: praedicata quae sunt relationibus communia

illisque dij terat pertinent ad aliqua respectus, multiplicantur in abstracto absolute, et simpliciter. unde omnes sine controversia dicimus absolute tres personalitates, subsistentias, et supposita. praedicata vero quae unius personae peculiariter sunt non multiplicantur. sic omnes dicimus, esse genitorem convenire soli patri; esse vero spiratorem convenire patri et filio, non multiplicatur tamen, quia non sunt duo spiratores, sed unus spirator ut supra satis insinuavimus. at vero praedicata, quae relationibus pertinent solum ratione essentiae ut si possunt deitas, maiestas, et similia, nequeunt in abstracto multiplicari, sicut non multiplicatur essentia ratione cuius pertinent.

Dico 2o: praedicata omnia esse, et relationibus pertinent quae transcendentalia nuncupantur ut res, entitas, bonitas, et reliqua, nequeunt absolute et sine ullo addito multiplicari in abstracto, quia sic absolute dicta supponunt pro essentia, quae est una ut ex superius dictis satis patet. cum addito vero relative vel alio sufficienter denotante multiplicationem applicari relationibus bene possunt ac solent multiplicari. congruenter igitur dicimus tres personas esse tres res, tres entitates, imo et tria, quin addatur aliud nomen. ita [illegible] Augustinus lib. 6 de trinitate cap. 4: ita sunt illa tria Deus unus. non est ergo opposito relativo non soles multiplicari praedicata quae sunt relata relativa [illegible] praedicata superiora, quae transcendentia in ultima differentia relationis includuntur quasi in ratione inferiori: si ergo multiplicato inferiori deberet etiam multiplicari superius praedicatum.

Dices primo contra oppones. Deitas res, si possunt praedicata praedicata absoluta transcendunt relationes, et sunt essentiali conceptu illarum; et nihil omnino non multiplicantur in relationibus; ergo falso

veri

qd prata transcendentia debent in relationibus multiplicari. hoc argumentum postulat, ut dicamus, an et quatenus deitas, et prata absoluta sint de formali conceptu relationis. qd prata bimus duo sequenti. Rebus enim intersit ex manifesto discrimine, qd datur inter prata divi quendam moralia dotes, et alia prata absoluta transcendunt relationes, ut quae ad ultimum rapillarium ita ut relationi eius, ops eius, etiam explicitus, eorum spectat eē Deitatis, et iguis, nō mors. transcendunt, hoc est, solent relationes in suo eē formali et qd ditatibo, permitto mors. diversa deinde minori, dicimus quendam dy ē coens. pro falso asserit qd prata transcendentia, ut eis quae debent in relationibus multiplicari, deducunt; transcendentalia, eorum vere talia solent appellari, et competunt relationibus etiam ipsius explicitus, negamus, nocog. que ā prata sint huius generis, cuius nostis ē, et satis constat ex dictis. 7

Dico 3o:

~~~~ concreta substantiva quorum abstracta sunt realiter plura multiplicant realiter in Divinis. sic dicimus plures personas, et plura entia, quia plures sunt entitates, et personalitates. concreta vero substantiva quorum abstracta non substinent pluralitatem, multiplicari non possunt. hinc ē, qd plures Dii, plures omnipotentes, plures Domini, et sic de aliis dari nequeunt, ut in symbolo Sti Atanasii continetur. et ratio ē: quia concretum substantivum significat in recto formam suae abstracti; ac proinde non multiplicatur, nec potest multiplicari, nisi per multiplicatione formae, sive abstracti. Nota.

Dico 4o: concreta adiectiva, quorum formae, vel abstracta non multiplicantur, si tamen subiecta vel quasi subiecta sint plura, possunt etiam concreta pluralitatis accipere; quia ut communiter dici solet, adiectiva concreta afferunt et denotant principaliter et in recto, non formas, sed subiectum, aut quasi subiectum. Praeter haec dixi supra, eē certum
~~~~

1.
invoci Theologos quod dicunt tres omnipotentes, tres creantes, tres creati adiective, quod idem est ac dari tres personas habentes omnipotentiam virtutis creandi, et negationem productionis perversationis. Notandum tamen est, quotiens hae termina pluraliter enuntiantur, adiungendas esse particulas adiective, non absolute prolata funguntur sensu substantivo. Notandumque est, praeter alia, quaedam tria absolute ut Deus et Dominus, numquam enuntiari posse pluraliter, quia semper accipiunt substantive. Si tamen fiant adiectiva, bene possunt pluraliter enuntiari; nam bene dicimus tres personas esse Deitatem esse Dominantes, et sic de aliis, quae sic denotant in recto pluralitatem tenentes.

Nec verbis huius quae diximus de immutabilitate, de praeterea caeteri Inditis ferre, quo disputationi longa ponimus, nec non de simplicitate, incomprehensibilitate et ineffabilitate, rogabis eo loco, an sint etiam in Deo tres immutabilitates, relative. Resp. Deus immutabilitas multifariam potest considerari vel in ordine ad loca tres, si consideremus illa in ordine ad locus et tempus, quorum immensitate et aeternitate de quibus egimus, repellimus asserentes, eas relative multiplicari: sed consideremus immutabilitatem in intelligendo et volendo, seu in ordine ad actus intelligendi, et volendi: videtur dicendum, sub ista consideratione multiplicari non posse praedictas immutabilitates, sicut neque multiplicantur intellectus et voluntas, ad quas requisita. Ratio constat ex dictis, nam intellectus et voluntas, vel illorum immutabilitas conveniunt relationibus non debitatis, quae vero non pluralitati conveniunt, ea diximus in relationibus non multiplicari.

Nihil minus dupliciter considerari, si perfectionem immutabilem in cognoscendo et volendo significet incapacitatem tendendi novos actus intellectionis et volitionis in tempore, posse dici quod multiplicentur in

relationib. qd sole prat. reperiuntur in creatis, in reb. q. neque volitivę sunt nec intellectivę: unde ex eo qd relatio, ... sint in intellectiva et volitiva, ... repugnat illi hec in capacitas, et conn. hec immutabilitas in cognoscendo et volendo. fateor authori huius consideratas veras tenere sub predicta acceptione immutabilitatis. includo tn, eas ee nimis ratas, et a longe petitas, quoad nos perspicandi. Denique si nomine immutabilitatis significare qs velit repugnantiam ad ... frās recipiendas, sive substantiales sint, sive accidentales, ... audeas ego negare hoc prats multiplicari multiplicit. relationes: nq cuilibet relationi rōe rei, et ... qd ab eā et ab altera velat. ... convenit hoc praty, videlit repugnantia recipiendi fras, sive substantiales sive accidentales.

2° Rogabis de prati simplicitati incomprehensibilitati et ineffabilitati an multiplicent. cu Deo. censeo hec etiā prata multiplicari, ... addito relativo: nq in primis quelibet ex divis relationib. ex se et spē considerata nō ē minus simplex, quam eā, unde sicut unq, exigit ab eā dicte congruenti ee unq, ita similit. congruit ee simplic. Deinde singule relat. ipsę sunt incomprehensibiles ... cuiuscumque intus creati: nq ut rei aliqua perfecte comprehendat, necesse ē, oes illius rōs comprehendere: atque tres relationes sit eā, nq sunt relat. ede, manifestus fit, nō posse haberi perfectam comprehensionem relationum nisi comprehendat eā. eā v° ē prius incomprehensibili ut oes fatent; go ... idem dicas erit de ineffabilit. et hec sufficiant de istis pratis. dici g° 4a ... divis relat. in eā, et hec in relationib. includat. Sectio 1a authoris ... vellerunt et 1a pars nri recolationis probat.

Disp.º 4.ª

Utrum Divinæ relationes in essentia, et hæc in relationibus includatur?

Sectio 1.ª

Authorum sententiæ referuntur, et 1.ª pars nostræ Resolutionis probatur.

Similis hæc difficultas est illi, quam theologi disputant in materia attributorum, conferentes attributa cum essentia Divina, rogantesque, an hæc in illis, vel attributa in essentia formaliter includantur? nota in primis, quæstionem non procedere de inclusione reali, scilicet de relationibus et essentia quatenus se habent a parte rei: certum enim est, à parte rei relationes quoad totum includere essentiam, et essentiam includere relationes, quia hæc inclusio nihil aliud est quam realis identificatio, quæ sine dubio datur, imo supponitur ad quæstionem, inter essentiam et relationes. nota secundo, videre personas divinas adequate sumptas includere non solum relationes, sed etiam essentiam, sicut homo includit animal: sicut enim homo constituitur et animali et rationali, sic persona divina, et afficitur de constitutivo personalitatis, et non solum de essentia. procedit ergo quæstio de relationibus comparatis cum essentia non in sensu reali, sed in sensu formali: an scilicet debit possibilem ut ratione nostra conceptus essentiæ non conceptis relationibus et econtra, conceptis relationibus, essentia non concepta? si enim ita fieri possit, non dabitur formalis inclusio inter eas: dabitur vero, si per conceptus nostros mentis nequeant ab invicem separari? Tripliciter hic abierunt Authores, et divisi sunt circa propositam difficultatem. 1.º docent, essentiam in relationibus, et relationes in essentia sic ad invicem includi, ut

ut neq; pro[ssi]o nra possint relat[iv]e dici q[uo]d sine ess[enti]a nec ess[enti]a sine
relationibus. admittit [tamen] hec s[ent]a mutuam inclusionem in sensu
dicto inter ess[enti]am et relationes, quam ponunt implicite, et explicite.
ita Magister Baker hic q[uaestio]ne 28 articulo 1o dubio 3o.
Per Balentia to 1o disp[utatio]ne 2 q[uaestio]ne 13a puncto 2o. et pauci
simi alii qui. 2a s[ent]a apparere huic extreme opposita docet
nullam inclusionem reperiri ess[enti]a in relationibus vel relationum
in ess[enti]a quidem adtinuisse etiam sine illis, et illas sine
hac dici p[otes]t in r[ati]one nra. ita [...]chotus in 1o dist. 2a q[uaestio]ne 7a Gra
[...] Gregorius aliique ex antiquis; et ex nris [...] Per
Molina Per Vasquez Fanoronus quos et alios plures
refert et sequitur Per Arriaga 1o p[ar]te disp. 48 sect. 3a. [...]
inter mediat 3a s[ent]a docens, ess[enti]am in relationibus includi,
sed relationes non includantur in ess[enti]a. unde non potest ess[enti]a dici sine
relationibus, non tamen possunt relationes dici sine ess[enti]a. ita Per
Suarez lib. 4o de trinit. cap. 5 et sequentibus quos qui ad
octavum, Per Arrubal disp. 101. Per Granado 1o p[ar]te disp.
4a sect. 2a et alii. Fuit quoque celebris hec s[ent]a, et plausibilium ali-
quando inter PP. nre provincie.

Nra Resolutio primum est admittens
authores 1e s[ent]e, quibus libenter adhaeremus. primam tamen doctrine
clarioris triplicem illam partem comprehendemus triplici s[ent]a, quarum prima
implicat in terminis inclusio mutua relationum in ess[enti]a et eius in relatio-
nibus. hec pars resolutionis est directe contra s[ent]a; et que mihi
diu in animo inhesit, eam quoque [...] semel indicavi variis
in locis. probatur 1o [...] inclusionem implicat in terminis, quod idem est verum
eiusdem sit, totum et pars; ergo implicat in terminis, quod duo perfectus
se mutuo includant. ant[ecedens] praeter quod videtur per se notum, suadetur.
eius, quod est totum, et est partis, [...] involvit contradictionem; nam est
partis affert quod praeter ipsum aliquod aliud in toto sit; esse vero

totus, ut [?] affert, q^d nihil eius extraneum sit. quae duo contradictoria
involvunt; implicat ergo in terminis, q^d idem et unum eiusdem sit totum et
pars. Ergo vero vera ex hoc antecedenti deducta manifesta videtur: quia
omne includens est totum unum inclusi, et omne inclusum est pars unum in-
cludentis; ergo si relatio unus includit eam, relatio est totum et ipsa
est pars; et si rursus ea includit relationem, haec erit pars, et
illa erit totum: ergo &c.

Familiaris responsio eorum qui [illegible]
est recurrere ad conceptus implicitos, et explicitos, hunc in modum: dicunt
conceptum implicitum esse includi in conceptu explicito relationis; et conceptum
conceptum implicitum relationis includi in conceptu explicito eius; ac
inde nunquam verificari, q^d idem et unum eiusdem sit includens
et inclusum, sit totum et pars. Unde nec implicat in terminis eum
dari mutuam inclusionem quam intendunt. Contra tamen efficaciter [?]: quia
vel conceptus explicitus, et implicitus esse idem, vel non? (Conceptus
implicitus et explicitus relationis, idemque interrogo de eius
vel non.) Si primum: ergo sicut conceptus explicitus relationis nequit
includi in ea per conceptum explicitum, ita neque poterit includi
conceptum implicitum. patet consequentia: quia aliter, ~~utrumque~~ cum uterque
conceptus relationis implicitus videlicet et explicitus sit idem, re
quaereretur, q^d idem posset et non posset includi in conceptu ex-
plicito eius; quod quis non videat manifestam contradictionem importare.
Si vero

Dicas 2um, nempe conceptum implicitum, et explicitum relationum
unius non esse idem, certe responsio non est ad rem. Primo quia [?], ergo fateris
conceptum alicuius relationis non includi in conceptu eius, et similiter
conceptum alicuius esse non includi in conceptu relationis: quod satis
est ut dicitur, et forsitan [illegible] facere: [illegible] nihil aliud
contendimus quam dari aliquid relationis quod non includatur eius
et in vicem includatur in ea. Deinde conceptus implicitus

cuius que formalitati quae non potest aliter significari nisi re-
alitas eiusdem formalitatis: cum ergo dicitur involvere realitatem relatio-
nis idem est significari cum essentia; nihil aliud videtur quam conceptus impli-
citus relationis includatur cum essentia, quia quod identificatur cum
illa quod sit eadem utriusque conceptus realitas. hoc autem prorsus
est extra rem presentem: premittimus non procedere quaestionem
de inclusione in sensu reali identificationis, sive de inclusio-
ne quae convertitur cum identificatur reali relationis cum essentia; deinde
tantum de conceptibus formalibus, an videlicet ita includantur ad invicem ut ille
perfectus in sensu formali, ut neque essentia sine relationibus possit
dici, neque relatus sine essentia.

Non est minus celebris alter
sendi modus, quo utuntur alii qui dicunt ambos conceptus
explicitos nempe relationis et essentiae implicite includi al-
terum in altero: unde hi implicitus et explicitus nituntur ap-
pellari supra conceptus ipsos, quos supra modus quo includ-
untur. conceptus itaque explicitus relationis implicite includit
conceptum explicitum essentiae, et vice versa conceptus explicitus essentiae
includit implicite conceptum explicitum relationis: et hoc quomodo
assequuntur, est quod aliis terminis significare dicunt: aliud esse
quod explicatur implicare relatum, aliud quod implicatur: et sic alii, quibus
certe res ipsa certe implicata manet et mens non quaesivit
explicata. Contra dicitur est primo: quod hoc quod est implicite includi, affert
ei quod includenti et insuper quod includente cognito et ex-
plicito non cognoscatur nec explicetur inclusum, at hoc non tollit,
quod conceptus unus inclusus sit pars includentis: et quod vice versa
qui idem conceptus inclusus sit totum rei alterius, cum illud includat;
ergo quocumque pacto rei explicetur, sequuntur contra dicta illata.

Contra est secundo:
quod conceptus relationis non resolvitur in eius, nec conceptus essentiae

resolutum in relatis. ergo neutra includit alteram. Et certe, quaelibet
liber includens resolutum logice in eadem quae includuntur. ant[ecedens] prob[atur]
quia relatio divina sufficienter resolvitur: ens relativum substantiale
spirituale, infinitum; essentia etiam sic explicatur sufficienter: ens absolutum
substantiale spirituale infinitum. per haec enim praedicata sufficienter
nobis exponuntur, et discriminantur praedicata relativa ab absolutis;
et e contra; ergo praedicata haec sic formaliter explicata sunt quae includuntur
in relatione, et in essentia; ergo non adinvicem includuntur. et confirmatur,
quia per impossibile poneret realiter existens ens relativum substantiale
spirituale et infinitum, excluso realiter omni alio praedicato; consequenter poneretur
existens relatio divina; et tamen haec praedicata relationis non includunt
formaliter essentiam; ergo relatio non includit formaliter essentiam. eodem modo formatur argumentum
in essentia quae sufficienter existeret per assignata praedicata,
in quibus non includitur relatio; infertur quod similiter essentia non includit
relationem, et consequenter mutuam hanc inclusionem non dari;

Solvo ad 2am rationem

nostra conclusio praetendo non distinctione implicitam et explicitam,
quia haec mutua inclusio perfectionum abutitur. distinguuntur relat[iones]
ab eadem ex conceptibus implicitis et explicitis, et ita distinguuntur, quatenus
tamquam unus conceptus nostra cognoscitur et explicatur, alter vero
nec explicatur, neque cognoscitur; et e contra, essentia a relatione distinguitur per
nos conceptus implicitos et explicitos, et quia non explicatur, vel cognoscitur
ille nostra uno conceptu, alter cognoscatur et explicetur: ad
quod ita distinguatur essentia a relatione, et vice versa, et quod formaliter ad-
aequate distinguantur non minus quam realiter distinguuntur a reali; ergo formalitates
relationum et essentiae, quae distinguuntur divino, per illos conceptus impli-
citos et explicitos adaequate distinguuntur, ergo formalitates non se
invicem includentes. Maior ex eo constat, quod aliter explicari
vel intelligi non posset mysterium huius distinctionis. Minor vero probatur, nec
enim alio fundamento dicimus esse formaliter distinguitur adaequate

anal ad rati, ni ri g cognito deali, n e oper cognoscere rali
vel ida. nec alio fundo nitimur ad dicendum, alal includi
fralis in sceptre homis, nisi q cognito hoie, n potest n cog
nosci alal, qd e pars realis hoinis ostitutiva; ego &c. Confirmatur, et
explatur haec doctrina: implicat omnino, qd cognoscatur totum, et
qd n cognoscantur oes partes illius: ergo si sceptrum esse includitur in
sceptro explicito relationis, ut adversarii affirmant, prorsus impl-
icabit qd cognoscatur sceptrum explicitum relationis, et qd n
cognoscatur sceptrum esse quod hoc ipso qd includatur in scep-
tro explicito relationis, e illius pars. ant. probatur: nam qui ig-
norat partem totius, quamquam cetera totius cognoscat,
procul dubio n cognoscit totum, et pt, vel pte aliquas talis to-
tius. qd clarius adhuc explatur, et magis urgetur: nam exsis-
tente realiter una parte, vel aliquibus partibus compositi, vel
fra, vel fra, et ma, n existit realiter totum. qn videlicet alia pars,
vel aliquae aliae partes realiter n existunt; ergo similiter n exsis-
tente intentionaliter seu qd idem e, n cognita una parte totius
includentis, n existit intentionaliter, seu qd idem e, n cognoscitur
vel explatur totum ipsum includens. ergo si n cognoscatur esse, quod in-
cluditur in sceptro explicito relationis, n cognoscetur sceptrum
explicitum relationis. Ultra a oppositum ex vero, ex ipsa explicatione
distinctionum harum perfectionum, ego &c.

Sectio 2a

Duplex alia verae ulteriori solo. —

Sed illa 2a solo 4 & nunc resolutionis: relatis Divinae n in-
cludunt fralis in essa: ac proinde potest essa Divina sine relatio-
nibus concipi et abillis conceptu praecindi: conveniunt quoad hanc
dictam 2a primae opinionis AA, et ea facile probatur: quod
pr subsistentia persona Divina haec ergo, sive nam Divina, et pater quaelibet

persona Divina non habet omnes relationes. Nam si quaelibet haberet filiationem aut
spirationem passivam, neque est filius, aut sequeretur Spiritus et idem dico
de aliis duabus personis circa spirationem activam, ergo relationes
Divinae non includuntur formaliter in essentia. haec vero confirmatur ex Dulio flo-
rentino in litteris unionis, ubi dicitur, quod Pater sua dedit filio omnia
ea Paternitate. hinc vero infertur, cum Pater ei extra suos conceptus communicet quae
Pater communicat filio: communicat autem essentiam filio; ergo est Pater extra
formales conceptus esse, quae est Pater per Paternitatem; ergo relatio Paterni-
tatis est extra conceptus formales esse, ergo relatio Paternitatis non inclu-
ditur in essentia.

Probatur 2°: quia quaelibet persona Divina est Deus;
ergo quaelibet persona Divina habet ea omnia quae pertinent ad conceptus
essentiales ~~veritatis~~ Deitatis: sed relationes non pertinent ad ejusmodi
Deitatis conceptus. probatur haec ultima, quia si pertinerent ad essentiales
conceptus Deitatis, diceretur quae bene de Patre quod sit filius, et de filio
quod sit Pater, atque de utroque diceretur quod sit Deus. probatur a priori et
quia si relationes pertinerent ad essentiales conceptus eius, vel Deitatis, utrique
pertinerent vel tamquam ratio generica, vel tamquam ratio differentialis ejus,
et pertinerent ad illius definitionem: sed utroque modo pertinentes debe-
rent necessario convenire relationes illi, cui convenit essentia, sive defini-
tio. nam cui competit essentia conveniunt necessario partes illius constituentes, sive
tamquam ratio generica sive tamquam ratio differentialis, ut per se notum
est. ideo enim cuivis convenit essentia hominis, convenit animal rationale. igitur esset que
bene diceretur de Patre quod sit filius, atque diceretur quod est Deus, quod tamen
est omnino falsum. ergo etc.

3° probatur: quia Patres et Doctores unanimi
consensu dicunt in Divinis praedicata communia a praedicatis propriis; prae-
data scilicet absoluta a praedicatis relativis; ergo praedicata relativa
et propria non sunt de conceptibus formalibus eorum quae sunt praedicata

communia

omnia et absoluta, et coa: q si prata relativa essent de
conceptu formali eorum quae dicunt absoluta, non possent ab illis praes-
cindi, neque distingui, sicut non praescindit homo ab animali, quia formaliter
includit animale, ergo hoc est de illius formali conceptu. Confirmatur, quia si re-
lativa essent de conceptu formali essentiali, ergo tres relationes essent de
conceptu formali cuiuslibet personae: cum essentia sit de conceptu formali,
et essentialis cuiuslibet personae, ut in antecedentibus dictum est, hinc a fortiori,
sequeretur, quod una quaeque persona sit trinitas, sicut
unaquaeque persona est Deus. unde non solum pater esset filius, et
filius esset pater, ut supra inferebamus, sed etiam pater esset trinitas
et filius similiter, et similiter Spiritus Sanctus. quod quidem non videtur quaestionis
dicere a veritate.

Pro 3ª demus gradus resolutionum ex parte rei secundo dico:
essentiam divinam non includit formaliter in relationibus. unde relationes divinae
possunt realiter praescindi, et concipi sine essentia. dico hoc est 3º de-
fensores quod vel potius ea suadent realiter exprime facta secundo dico:
quia sicut pater et dicta distinguunt in divinis absoluta prata a
relativis, ita distinguunt etiam prata relativa ab absolutis.
implicat enim, quod ex duobus extremis in re taliter distinctis
unum distinguatur ab alio quin vice versa hoc etiam distinguatur
ab illo. si quidem confirmatur argumentum hoc ab auctoritate dictionis, et Patres
docentes, ergo probat prata relativa v.g. paternitatis, et
filiationis posse concipi sine pratis absolutis, v.g. sine essentia,
ac absoluta prata, ut essentia, posse concipi sine pratis rela-
tivis, ut ego vidimus; quod ipsius dicitur in communi theologorum
asserentium personas divinas constitui ex essentia et personalitate.
hoc in ipso distinguere videntur adinvicem has duas perfectiones,
sicut distinguunt adinvicem animal et rationale, ex quibus homo constituitur
quae ex perfectionibus diversis. de hoc tamen, neque infra ma-
gis persequemur.

Suadet 2º ex dictis nostra: si enim essentia includeret formaliter relationibus, non una sed tres essent Deitates, quod nostra dictis, quia alia includeret in paternitate alia in filiatione, et alia demum in spiratione passiva, quod cum absurdum sit, non potest, sequitur, essentiam formaliter in relationibus non includi. nec potest dicere licet unus et eadem essentia formaliter in tribus relationibus includi, sicut ex mysterio nostro superius a nobis allegata, una et eadem essentia includitur in tribus Divinis personis.

Non 3º est efficaciter et manifeste quod relationes Divinae formaliter includant comparantur ad invicem ut extrema adaequate distincta: filiatio enim quod nec adaequate, nec inadaequate includit paternitatem aut includitur in paternitate. personae vero Divinae inter se ad invicem comparantur inadaequate tanquam distinctae, et alia de causa nisi quia eadem essentia includunt tres Divinae personae. hinc a priori potius ad nostrum confirmatur argumentum quod si una et eadem formalitas essentiae includeret in tribus relationibus, relationes non distinguerentur adaequate, sed inadaequate tanquam sicut personae; quod est falsum; quare tenemur vel tenemur admittere tres formalitates essentiae ut contendimus, vel essentiam in relationibus non includi.

Suadet 3º, quod si essentia includit formaliter in relatione relationi distinguitur formaliter ab essentia. ergo sicut dicitur relatio, est formaliter essentia; et conveniunt quod quidquid est in patre est formaliter essentia et rursus quidquid est in filio est etiam formaliter essentia: ergo nihil est per quod differat filius a Patre, et vice versa. pro hac ultima consequentia: non opera directoria videntur ad Ianua, quod est adversarius dicat Pater et filius in essentia conveniunt ut nemo negare potest: ergo si omnia praedicata patris, et filii sunt formaliter essentia, Pater et filius in omnibus omnino praedicati conveniunt et nullus est praedicatus, per quod differat filius a Patre, et vice versa.

quod si hunc appelles ad rationem entis transcendentis usque ad ultimas differentias eandem facilitatem remitto te ad Dialogum nostrum, ubi hanc entis transcendentiam in hoc sensu sumptam late respuavi, neque ideo dicitur ens usque ad ultimas differentias transcendere, quia sic in eis includitur, ut a sui differentiis ratione nostra non praescindatur, sed quia in omnibus praedicamentis, et in omnibus differentiis rerum per identitatem reperitur.

Et vero quamquam ad exemplum entis transcendentis differentias admitteres, eumque in relationibus includi, nihil ominus negari non potest, quamlibet relationem Divinam debere aliquam aliquam perfectionem praeter ipsum esse importare, quia licet relatio includat esse, essentia tamen non includit relationem, ut fatentur auctores [illegible]: unde relatio praeter esse, dicit quid quod non includitur in essentia. tunc sic: et haec perfectio, quam praeter esse importat relatio, non potest includere formaliter esse, ergo aliqua perfectio est in relatione, quae non includat formaliter esse. quod si recedas in hanc ultra laborabitur, quia hoc ipsum potest concedere de relatione, vel certe hanc perfectionem, dicemus esse perfectionem relationis sive relationem, de qua nos asserimus, quod non includit formaliter esse. cum vero sub innogn... probatur: quod si talis perfectio includeret esse, utique deberet importare aliquam perfectionem praeter esse quam includeret, vel abeundum esset in infinitum, vel sistendum tandem in aliqua perfectione quae non includeret esse: hec vero positio est, quod includens esse ratione talis, praeter summam [illegible] Divinae quae includit [illegible] debet aliud importare ut ex superioribus constat; ergo tandem,

Suadetur solet eadem contra Dictum: quod sit sit essentia Divina de ratione formali filiationis Dei, et in illa includatur in hoc sensu sequitur quod in misterio incarnationis essentia sive natura Divina terminet

nat immediate unionis hypostaticae, et hoc negari minus a theologis, quod et illud negari debet ex quo sequitur, quod a quo sequitur sequitur; neque ideo gratia entis [illegible] inclusus in filiatione terminat immediate hypostaticam unionem, quod conceptus entis est de formali conceptu filiationis et in ea includitur, quod similiter si ens sit de formali conceptu filiationis, et in hoc sensu includatur in filiatione, quod dubio sine natura Divina terminare immediate unionem hypostaticam. Nos nunc ab hac probatione abstinemus, quod videtur illius exacta discussio ad alienum magis pertinere. sint quod [illegible] probationes huc usque adductae quod nostra conclusio fuerit abunde.

Sectio 3a

Solvuntur objectiones, quae fiunt contra nostram conclusionem.

Qui mutuam inclusionem inter relationes et essentiam oppugnant plura conferunt, et solent afferre sacrarum scripturarum testimonia, quibus adversus fulcire conantur. ab eis a recensendis abstineo, quod paulum, vel genuinus eorum omnium sensus est universalis, et quae singulis applicari poterint, qui ipsa verba postulaverint, dicere quod ipsa sunt solum loqui de inclusione relationum in essentia et essentiae in relationibus in sensu realis identitatis. neque in aliorum intentionis aliud opportebat, quam realem unitatem et identitatem inter Divina praedicata stabilire, eundemque subtilitate formalitatis non curaverunt, quod a theologis hoc difficultas scholastice expedit. dari vero hanc mutuam inclusionem in sensu realis identitatis initio non supposuimus, imo et advertimus non procedere praesentem quaestionem de inclusione mutua juncta cum identitate reali, quae gaudent ex parte Divina quae sunt a parte rei.

Obijciunt 1o. hoc [illegible]

Propositiones: Deus est Pater et Filius: Deus est trinitas, Deus est Paternitas, et sic aliae; de praedicationibus [illegible] sunt de ea [illegible]

tivis argui: grata, quæ sunt relativa et subiecta sunt Deus et Deitas; ergo relativa sunt de essentia Deitatis vel esse. vg quæ rursus similes propos. efformari possunt mutatis gratis in subiecta et subiectis in grata, sit quod mutuo sint æqualia et convertens, quod dicitur inclusio mutua. Sed has, et alias propositiones, quæ de præsenti possent difficultates inducere, fuse tractari, et expendi à D. Thoma hic quæst. 39 artic. 5 et 6, et a P. Suarez lib. 4° de Trinit. cap. 6 quos comm. singulas videre poteris. ex hui 3° dico breviter, aliquis modus perseitatis communiter ab omnibus dicuntur sy. Arg.: aliquis in quo gratiis dicitur essentialiter de subiecto, ut in hac propos., homo est animal; alius, quo gratis vel quod est passio subiecti, ut in hac propos. homo est admirativus; vel quod gratis habet identitatem cum subiecto, ut in hac propos. animal est rationale; dicitur gratis nativo de subiecto, licet non æqualiter. hæc vero sunt perseitatis propos. relate; unde ex illarum perseitate non infertur mutua inclusio; ac proinde decipio autem, natum com.

Dicimus 3° ad perfectum Divini esse spectat, quod in eo includantur omnia: hoc enim arguit maxime illius excelentiæ et dignitatis, ut testatur D. Thomas quæst. 3? artic. 2° ad 3.um omnia que includunt in esse Dei, cuius hoc discrimine, quod omnia debitur quod Divinis est includatur formaliter quæ vero Divina non sunt, includantur eminenter; sed esse Divinus est essentialiter natura Divina, et relationes Divinæ sunt perfectiones Divinæ; ergo relationes Divinæ includunt formaliter in essentia Dei, sic Thomas loco citato ac. ni pore Divinus esse quatenus convertitur cum entitate Divina, quæ tantum veriorimus est includere omnia cum prædicto discrimine, scilicet quæ Divina sunt formaliter, et quæ Divina non sunt eminenter. unde sub illa consideratione versus est quod relationes Divinæ includunt in esse Divino, seu in entitate Divina, hoc est in collectione omnium perfectionum

Divinarij tamquam partes huius collectionis; hinc à nullo infertur inclusiones relationis Divinarij in eâ Divinâ quatenus eâ Divinâ ..... cum essentia: quod nisi potius excludunt ab eâ, ut patet.

Obiicitur 4°: essentia et natura Patris est Paternitas; sed essentia et natura Patris non est alia quam essentia et natura Divina; ergo essentia et natura Divina est Paternitas, quod Paternitas dicitur essentialiter de essentia et natura Divinâ, et consequenter includitur in essentia. Respondeo 1° ex Patre Suarez: aliud esse loqui de essentia et natura Patris simpliciter aliud de quidditate, seu vere praedicari Patri quatenus Pater est, sub priori consideratione Paternitas non est essentia et natura Patris: cum ... rebus physicis et metaphysicis imo et .... bonus theologis, essentia personae, vel suppositi subsistentis est illa natura quae est principium operationis; neque ab illa realiter hic saltem esse singulariter personalitas quae non est essentia, sed minus esse. sub 2ª consideratione admittit Caietanus quod Paternitas sit essentia Patris non absolute, sed quatenus Pater est .... de quo datur sensus in quo vera sit illa propositio maior argumenti. Respondeo 2°: data maiori distinguendo minorem: sed essentia et natura Patris, hoc est quatenus Pater est Deus, non est alia quam essentia Divina, concedo minorem; quatenus Pater est Deus Pater, nego minorem: sic enim addit Paternitatem supra Divinitatem, et potius infertur, quod Paternitas sit extra conceptum essentiae.

Obiicitur 5°: in perfectionibus Divinis est summa perfectio, quod dicant identitatem quae maxima potest esse; sed sola realis identitas non est maxima quae potest esse; dicitur quod identitas maior, quam est identitas realis, ergo dicitur identitatem essentialem: cum maior sit identitas realis et essentialis quam identitas sola realis. sed ex identitate essentiali deducitur inclusio mutua relationis in essentia, et huius in relationibus; ergo datur huius mutua inclusio. Respondeo distinctione maioris: in perfectionibus

Divinū ē summa perfectio, qd dicunt identitas, qua maxima perfectio esse; est enim ... perfect. Divinus, ideo maxa; qua maxima potest eē abstracte loquendo, et in quacumque perfectione non maxa. Debet ergo identitas proportionari iis perfectionibus quas tribuit; nec potest quaelibet identitas omnibus perfectionibus indiscriminatim convenire. Unde requirat identitas realis inter eas et relationes, quater vero, quas iam tradidimus; licet eadem identitas requiratur in aliis perfectionibus etiam creatis, veluti inter homines et animal. Quod enim perfectiones sint creatae vel increatae, per accidens omnino est ad hoc ut illis conveniat, vel repugnet identitas realis.

Demum contra inclusionem relationum in essentia sic obiiciunt: Essentia Dei ē esse trinus, at ē formaliter trinus a tribus relationibus. Ergo de conceptu essentiali Deitatis vel essentiae sunt formaliter tres relationes. Quod ē essentialiter de conceptu esse, formaliter includitur in essentia; ergo relationes formaliter includuntur in essentia. Confirmatur: Quod non ē magis essentiale Deo esse unus, quam esse trinus; sed ē omnino essentiale Deo esse unus; ergo et esse trinus. Ergo tres illae relationes, quibus trinus constituitur, sunt de essentia rei. Confirmatur 2º: Essentia Divina debet eē omnibus excogitabilibus perfectissima; at erit perfectior si sint de illius formali conceptu relationes, quam si non sint; ergo formaliter includit divinas relationes. Hoc argumentum debet de sensu formali ad sensum realem; et de sensu reali iterum redit ad sensum formalem, unde inefficax ē. Licet de essentia Dei in sensu reali eē ... quod sit trinus, et rursus quod sit trinus in sensu eē reale, quater formaliter a tribus relationibus, inde tamen non infertur, quod essentia Divina omnino indistincta in se talis, et quod a relationibus et aliis praedicatis includat formaliter relationes, et alia praedicata; quin immo infertur, quod ea formaliter excludat.

Igitur in sensu formali ... loquimur dicere

ponimus Deum Dei esse radicaliter generativum, quod esse non sine metaphorice consideratum, debilita quae per illud gratis pro grata vir ipsius Christi diversas Theologorum opiniones collocat solet eius pellare radix relationis; et inde generatiuum colligi utique notavi, quod non sint de formali conceptu essentiae relationes. Hinc sit, quod omnes sunt excipiendae per argumentum et illustrationes ad hoc ex dictamini relatum, nisi et negat in diversa ad formalis conceptus esse Divinae idem ex opposito destruunt mysterium trinitatis. Vero quid ipse destrueret, si essentia formaliter includeret relationes, quod nulla persona pareret erga habere quidem relationes se opponunt inter se et in eadem persona distinguere repugnant, vel certe si quaelibet persona habet totas easque quaelibet esset trinitas, non minus ac ipse Deus. Sufficit quod ad perfectionem infinitam esse, quod non includat identice relationes, et quod vel considerari possit tamquam radix et fundamentum earum.

Sectio 4ª

Fit satis argumentis quae sunt contra conclusionem.

Patroni sententiae de supra relatae, multi ostendunt verbis modum illum fuisse, imo et plura illa pugnat auctoritate Concilii Remensis, in quo non semel asseritur personalitates esse Deum, et Deitatem, hoc et similibus verbis: Pater est Deus, id hoc loquendi modo denotans paternitatem includere Deitatem, seu essentiam: ergo quamvis essentia Divina non includat relationes, tamen relationes Divinae includunt formaliter essentiam. Resp. Respondeo in dicto Remensi Concilio contra Gilbertum Porretanum statuentem realem distinctionem inter essentiam et attributa Divina, quam realem distinctionem ipsi excludunt, omnino videtur, ut solum loquantur in sensu reali identificationis Patris cum essentia sive Deitate: si quidem reali distinctione per realem identitatem exclusa manet de inclusione vero in sensu nostro quaestio nihil Remensi Concilii, nec

cernun

ceterorum quae erat, et sic praeposito cathi faveret.

~~Paternitas non solus est Deus~~ // Instabis: relatio Divina

ut Paternitas non solus est Deus ut cuique patet, et formaliter est Deus, quo

dicitur formaliter Deitatis, et formaliter dicere Deitatem est includere

formaliter Deitatem; ergo tamen Paternitas includit formaliter Deitatem, seu

quod idem est, ergo Deus. Hec instantia vis ex consequenti contra illa utentes

qui fatentur ergo non includere relationem, cum in essentia sit

relatio ut Paternitas, non utrumque, et formaliter eodem sensu

quo Paternitas est formaliter Deitatis. Rursus enim sensus huius propositionis

Paternitas est formaliter Deus, aliud non esse nisi quod Paternitas petit

formaliter realem identificationem cum Deitate, sicut e contra vice versa

Deitas, seu essentia Divina petit formaliter identificationem realem

cum Paternitate; sicut a exigentia formali huius identificationis

realis non arguitur formalis inclusio relationis in essentia; ita eadem

non arguit formalem inclusionem Deitatis in relatione.

Arguitur 2°: omni perfectioni

nullius succedit debere relationibus Divinis, cum ratio ipsius non repugnet,

sed includere Deum ergo est perfectio, et ipsi non repugnat;

quod relationes Divinae includunt formaliter Deum ergo, maior est certa,

quod quaelibet pars Divinae, hoc proveniens quod tale sit, debet esse omnis

excogitabilis perfectionis, ac proinde dicens omnes perfectiones sibi

possibiles. Minor vel ex ea madet, quod nullus sit assignabilis causa

repugnantiae huius inclusionis. Caeterum vero legitime deducitur

ut hoc argumento per Granado in fabros... Rursus, rela-

tionibus Divinis succedit debere omnes perfectiones possibiles eo sensu, quo

illi non repugnet et non aliter, et sub hoc non succedit maior. Proinde

quod realiter et ipsi non repugnat relationibus habere omnes per-

fectiones possibiles, succedimus eas reales, ac ipsi habere omnes possibiles per-

fectiones ergo includendo ergo. Caeterum quod in sensu formali repugnat

relationibus includere ergo, asserimus, ac formaliter non includere

neque est conceptus perfectionis Divinae, quod formalis error ... dicat, vel explicet omnes perfectiones possibiles: neque omnis possibilia ... formalis ut talis, non est intellectio per se de aliis.

= quod ad hec formalis inclusio ... in relatione repugnet, praeter quod ... probatum est, propter considerationem ad argumentum ... quod relationes ex suo formali ... sunt respectivae, essentia vero ... est absoluta: verum essentia est ... [illegible], ex relationibus vero aliquae sunt productae: essentia autem communicatur, relationes vero non communicantur: ... actam de essentia formalitati relationis a formalitate diversitatis et numeri, quae omnia, licet formaliter et vere sit, habere identitatem in Deo ... summum, et eminentissimum perfectionis Divinae esse quae ... nostri captus tenuitas requirat; nihil omnino negari a nemine potest ... esse inter diversa, et sufficientissime ... praebeat ... intra ... adeo ... per diversos conceptus ... et adeo unus diffundens quorum unum potest concipi sine altero ... se habeant ut se ut unus non ... alterius, bene colligitur ex his unum in altero non includi. et consequenter, quod formaliter ... unus sit de conceptu ... alterius.

Arguitur 3o ex ... Suarez: Deitas est de essentia Patris; ergo ... Paternitati ... est [illegible]. ... quod Paternitas est abstractum Patris, ... debet ... dici ... sicut humanitas, quod est abstractum hominis ... dicitur homo. ... concreta ... abstracta ... et ... primo ... in ... concreti ... differunt ... significandi ... formaliter ... idem ... potens, et ... idem ... Paternitas idem ... et ... formalitas ... simplex ... ex habente, et forma, ideo quae ... entitas est idem quod ... ; ... et quae in Deo ... communis habeant simplicitatis ... negari ...

et acti id coenit, et quod concreta et abstracta Divina sint aequalia.
unde quod est de essentia, puto et de aeterna Paternitati.

Resp. 1° certum est ex Scholasticis et aliis, constitui ex Paternitate et essentia, ac proinde dicimus de hec duo, ut supra inferebamus, nempe conceptus absolutus esse et conceptus relativus Paternitati. Atque ergo conceptus relativo Paternitati loquimur in presenti, cum de Paternitate quatenus relative est, et ut precise dicit generationem activam. et sublata precisione dicimus, non includere essentiam, quamvis vi termini hoc est Persona, quae includat essentiam sicut etiam includit Paternitatis; quod constituitur ex essentia et Paternitate. ut vero penitus evacuetur difficultas, etiam quod attinet ad abstracta et concreta: Resp. 2°; Lege ergo dico autem transeundo ad probationem dicimus, non esse verum quod dicebatur, id quod asseritur de concreti et abstracti Divini. licet enim verum sit quod concreta non distant ex parte et acti; plura tamen distant ex duplici parte solum formali quatenus aequalia parte precise non habet denominationem distributive ab alia, ut Pater est omnipotens denominatione ab omni parte. et intellectus in natura, et intelligens ab intellectu.

Ad quod dicitur de simplicitate Dei, nihil urget et etiam explicatur. duo namque sunt in Deo perfectiones genera aliae nimirum sunt detractae ad Dei constitutionem hic sunt communes tribus, ut omnipotentia. relatio ipsa Divina, et alia. ex quo non fit compositio vera quae sit proprietatis; etenim compositio id nec formaliter loquendo ex duplici perfectione altera indifferenti altera determinante ut contingit in homine, qui compositione metaphysica constituitur ex animali, et rationali. aliae sunt in Deo perfectiones communes etiam tribus contractae per personas. ergo sublata compositione. quod autem fiat in Deo compositio

vbi non videtur repugnare. et vero est quod hoc genus compositionis pertinens ad intentiones non arguit imperfectionem in obiecto cognito, sed tantum in intellectu cognoscente: in obiecto tantum cum dentur finitas ad hoc ut diversis cognitionibus attingatur. vero finitas non est imperfectio, sed potius est perfectio secundum dictam et carentia huius finiti est imperfectio, sive defectus earum perfectionum quas intellectus cognoscit. nullo exemplo caste repugnat quod Paternitas divina quatenus absentiam naturae, quoniam in obiecto sit idem ut illa et ipse Pater.

Arguitur 4° ex eodem Pe

~~vestigiis~~ superius et tamen semper includit in inferioribus particularibus; sed entitas Divina est commune et ad relationes tres quas facit entitas, ergo entitas divina includit in ea singula. probatur logice superius, vel genus includit in inferioribus, et in specie, quae distinctae quae pars illius entitatis: sic animal includitur in homine, leone, et equo, aliisque speciebus, ideo quod nulla ex his speciebus potest concipi sine animali quod concipi non potest sine eo quod sibi est entitate. entitas vero Divina non est communis relationibus nisi tamen per identitatem quae non sufficit ad includendum de qua loquimur: alioqui non minus includerent relationes in entitate quae entitas in relationibus. quod negat Pe Persuasio ut non minus identificentur relationes cum ea, quas entitas relationibus identificatur. hinc accedit ergo Divinas, etsi dicatur gratis superius logice, non ideo debere includi in relationibus, sed in inferiori sicut animal, licet dicatur logice superius, non tamen includitur in rationali, risibili, a quibus constituitur, sed in speciebus hominum et leonum, quas constituit.

Arguitur ultimo ex eodem Pe Suarez: Relatio Divina est ens; ergo ens est ipsa entitas Divina. Respondetur videtur non posse

ari: tunc q. relatio n. e formalis nihil, nec e formaliter aliquid in ipsoe.
o e formaliter ens possibile reale. tunc etiam, q. ens e id quod
potest existere; atque ergo relatio formaliter potest existere
formaliter erit ens. modo probatur consequentia antecedentis entimematis. notandum
primus n. esse q. nunc termino de omni sive natura Divina sumpta
aliquo signato gradu vel aliquibus ex quibus illas distinguunt
theologi, unus quisque per fugam (?) nominis; de Deitate, sive
natura sumpta pro ente illimitato, pro infinito, et Divino, tribus
quoque personis communi: sic ergo probatur consequentia, ens includens
in relationem Divinam n. e ens in communi abstrahens a quacumque
partari (?) de potius e ens singulare, quod debet esse vel limi-
tatus, finitus et creatus, vel infinitus, increatus et Divinus. at
qui n. e finitus et creatus; ergo increatus et infinitus; ergo vere
includitur in Divinis relationibus ens sive natura Divina sumpta pro
ente infinito, Divino, pro illimitato, et consequenter n. potest ab illa
praescindi.

Miror eorundem hoc argumentum efficax reputari ab aliquibus
Recentioribus (?) quorum ergo n. video. nam in Praedicamentis diximus fore ut distas
infimas sive specificas, et universaliores, quae genera
superiora dicuntur, negant huiusmodi genera superiora
in infimis differentiis includi: et nihil omninus hoc idem
argumentum ibi sibi obiciant et illud solvant. nam quinnibile (?)
ut formaliter e ens. n. accidentale, ergo substantiale. e ergo substantia
deinde n. e substantia inanimata, ergo animata: ergo viviens.
rursus n. viviens insensibile, ergo sensibile. e ergo animal. unde
quinnibile (?) formaliter e substantia, viviens et animal; quod e includere formaliter
genera superiora. ecce idem argumentum in diversa materia quod ipsi solvunt
circa differentias infimas, illi modo succumbunt circa inclusionem entis in
relationibus, quarum sui memores, eadem in ratione, qua facile illud in
... inibi eludunt, possunt et hic enervare.

Iccedunt q fere oes, qui ens ut transcendens includi in differentiis, et ad illos, qui dicimentibus diversimode, venit alii namque dicunt in differentiis includi ens abstrahens à substali, et accidentali: unde licet ~~[illegible]~~ diffa claudat rōp entis, n includit rōp subste, et coent nec viventis, et alios inferiores. cur q n poterit in presenti eodem mō veri?? vide in relationibus Divinis includi ens abstrahens a finito et infinito quia ambiguum hoc ens, quod includunt, sit realis infinitus et Divinus sic tn satis bene solvit argum propositum. alii varius dicunt ens inclusum in differentiis ee metaphe incompletum, et propterea etiam substa, vivens et aial, que per hoc argum probantur includi in differentia, [illegible] sunt incompleta metaph usque genera superiora sint entia metaphe incompleta, ideo ex predicto argumento n sequitur, qd genera superiora includant in diffa infima. hec tn solutio quamvis sit conveniens doctrine quam insinuat, poterit etiam nostro argumento deservire si videlicet dicat in Divinis relationibus ~~[illegible]~~ includi ens Divinum infinitum et tn incompletum, usque erunt sue nā sit enti incompletum, sequitur similiter qd ita sue nā n includit in relationibus probatur quae coa, [illegible] hunc meum oppinionem. Ceterum ~~[illegible]~~ pria propositio superius insinuavimus ee transcendentiam entis facilius solvit propositum argum, distinguendo ans. relatio Divina formalis est ens idest, formalitas Divine relationis identificatur ex parte, verum est et concedo ans; idest, formaliter est ens in sensu formalis inclusionis aut formalis identitatis falsum est et non valet. itaque formalitas relationis, quamquam formaliter prescindat ab ente, non tn propterea exuere vel amittere potest identitatem quam het cum ente: propterea in 1o sensu sustineri potest qd formalitas

ens

seu in se ex aliqua sicut ens precindit a realit. relationis,
sic etiam realitas relationis precindit ab ente. ad id quod
afferebat 1o in probatione antis, dabis ans, et negabis cons.
in 2o aliqua ut aliqua realitas non sit nihil satis est quod identi-
ficetur realiter cum ente: quod ad minus, ut aial non sit irrationale sa-
tis est quod identificetur realiter cum rali. virius ut aliqua realitas
non sit impossibilis, satis est quod in suis formalibus realitatibus ex quibus constitui-
tur, sive non precisionis. sane etiam per impossibile realiter distincti
ab ente non dicat contradictionem seu quod idem est, non involbat duo grata-
ta contradicta. ex eo a quo relatio divina non includat ens,
minime sequitur quod dicat contradictionem, aut involbat duo grata
contradicta in suis formalibus.

Ad id quod afferebat 1o in probatione
eius quod anti occurrendum est eadem distinctione qua ratione dedi-
mus verum non est quod relatio formaliter possit existere, hoc est
quod realitas relationis possit existere, ratione realis identitatis,
quam habet cum ente, et cuius ratione potest dici esse, quod possit exi-
stere. falsum tamen est quod formaliter possit existere, in sensu
formalis identitatis, sive formalis inclusionis: quod per conceptum, per
quem exprimitur realitas relationis ut talis, non exprimitur, ut
potens existere quamvis in se sit potens existere. quare
probatur haec quod relatio divina est ens, relatio divina potest
existere, et similes aliae sunt quidem verae, tamen non sunt
essentiales: sicut istae, hominis est aial risibile est rale, et simi-
les in quibus veritas probationis non arguit inclusionem formalem.

Dubium 5a

Utrum distinctionem tenere divinae relationes ab essentia, vel
atributis dei quamvis antecedunt operationem
intellectus?

Sectio 1a

Quae minus certa sunt ex iis quae hic de certa hominis disputantur

Error fuit olim cuiusdam Gilberti Porretani Episcopi Pictaviensis relationes divinas ex earum reali distinctione distingui ante opus intellectus non minus quam in creatis natura humana verbi distincta est a corpore reali, distinguitur a supposito humano. Asserebat enim relationes divinas et proprietates quibus personae divinae distinguuntur esse veluti res aeternas et adinvicem inter se, tum ab essentia realiter distinctas. Contra hunc errorem actum est in Concilio Remensi, cui D. Bernardus interfuit et cum Gilberto acriter disputavit: cuius de quo meminit sermone 80 in Cantica, ubi etiam [illegible] considerat [illegible] quaternitatem in Deo distinxisse. [illegible] in textu D. Thomas hic quaestione [illegible] articulo 2 in corpore et alii cum D. Bonaventura et Alexandro plane indicant Gilbertum non posuisse relationes intra divinam essentiam, sed veluti ibi affixas et extrinsecus adhaerentes.

Fere in hunc eundem errorem incidere videntur vel saltem parum abesse videntur [illegible] Durandus. Hic in primo distinctione 33 quaestione 1a docet inter relationes et essentiam dari distinctionem realem actualem sive ex natura rei, sit quanta datur inter rem et rem, ut admittebat Gilbertus, vel saltem minimum [illegible] quanta datur inter rem et eius modum, vel inter [illegible] et unionem, et ea esse dicebat ante opus intellectus, quae distinctio vere realis est et realis ab eo appellatur; eius a errore Porretani distat in eo quod relationes et essentiam distinctionem realem posuerit actualem inter essentiam et relationes, bene advertit ille Durandus duas similes reales distinctiones actuales amplectitur: negat enim magis dari tum distinctionem inter rem et rem, et distinctionem inter rem et eius modum nullius est momenti, quia revera non conferat rei distinctionem realem inter relationes et essentiam [illegible]

Dico hunc errorem Gilberti et Durandi esse manifeste
contrarium dicentis negant relationes divinas realiter ab essentia
distingui, vel tamquam rem a re vel tamquam modum ab eo cuius
est modus: quia de fide catholica certum est personas divinas non esse
compositas et consequenter non distare ex duobus realiter inter se distinctis.
Colligitur 1° haec veritas catholica ex Concilio Lateranensi
capite Damnamus ubi definitur in Deo non esse quaternitatem, quia
non videatur [illegible] fore quaternitas in Deo si relationes divinae
quae realiter distinguuntur inter se, ut de fide, essent etiam distinctae realiter
ab essentia; cum ergo ex Concilio tenendum sit non esse quaternitatem,
et tenendum sit ex fide, relationes divinas trinitatem distinguere,
bene deducitur, eas non distingui realiter ab essentia, quamvis realiter
distinguantur inter se. Quia a huius illationis per se evidens
[illegible] non alludit [illegible] a nobis in superioribus demonstratum
est.

Colligitur etiam haec veritas ex Concilio Florentino et aliis, ex
quibus desumptum est illud theologicum pronunciatum quod videlicet in divinis
omnia sunt idem ubi non obviat relationum oppositio. Cum enim exinde
[illegible] omnes theologi solum in divinis distingui ea quae opponuntur
inter relative, manifestum fit, relationes divinas distingui, quia
relative oppositae sunt inter se, nempe relationes cum relatione,
et non minus manifestum fit, eas a relationibus non distingui rea-
liter quia cum essentia non sit relatio, relative opposita negatur habere
ad essentiam; ergo non distinguitur realiter a relationibus, ergo neque relationes
realiter distinguuntur ab essentia. Praeterea haec cum in Concilio Remensi
solemniter damnaretur [illegible] Gilberti, ergo ipse deponere et re-
tractare non dubitavit; ergo contra quae se submisit [illegible] illius Concilii
et iudicio Ecclesiae Catholicae, quo dignus factus est ut nullatenus
ipse veritas consistat.

Adhuc in [illegible] statuta veritas quod videlicet

nulla distinctio realis intercedat inter relationem et essentiam, quia si relatio distingueretur realiter ab essentia, Deus sive persona resultans ex essentia et relatione esset realiter et vere composita; quod repugnat eius simplicitati Divinae; ergo et quod relationes distinguantur realiter ab essentia. minor constat, quia compositio realis destruit omnino simplicitatem realem. maior vero probatur, quia nihil aliud est compositio quam duorum distinctorum unio: talis autem erit compositio, [illegible] adstruatur distinctio eorum quae ad componendum conveniunt; unde si adstruatur distinctio realis erit procul dubio compositio realis: ergo si realiter adstruatur distinctio inter relationem et essentiam, persona resultans ex essentia et relatione erit quid realiter compositum, et non quid omnino simplex. quod si ex una parte ponitur distinctio realis inter relationem et essentiam, et ex alia parte non admittitur unio inter illas, quae est ratio componendi, compositionem quidem negabis, sed eius loco id admittes, et indignius Deo, videlicet personam Divinam esse quoddam aggregatum ex pluribus realitatibus distinctis, nulla unione copulatis.

Constat ergo inter relationem Divinam et essentiam nullam reperiri distinctionem realem actualem ante opus intellectus. ut quae tibi dixerim, uti id tamen dicas in Concilio Remensi sic contra Gilbertum definitum, et quantum habuerit authoritatis, duo dicam breviter: Gilbertus, ut supra[?], ille in Concilio definivit personam in Deo esse Divinam substantiam et Deum, et Deitatem relationem esse Deum. Deinde tres personas esse unam Divinitatem, et unum quidquid quae proprietates esse eius, ut latius videre poterit apud P. Vazquez hic disputatione 120: qui copiose satis et erudite ipse totum recollit et persequitur, [illegible] Baronium in sua utilissima historia tomo 12 ad annum Domini 1148, quem adire poterit studiosus si placuerit. Nunc

tunc quod Concilium Remense celebratum est a Patribus, qui id circo illud [illegible]

Remi addebat

Remi addebat Eugenius III Sanctissimus Pontifex, qui tunc Ecclesiam regebat et cum ipso quoque sui cardinales, qui cum ipso erant, iniunxit et in dicti rei facta est resolutione et hoc dictum definitio habere tamquam regula fidei: totamque illius doctrinam probavit, et probatam haberi voluit, ut quae vera est genuina et Ecclesiae Romanae Consentanea. testis est Pater Baiguez disputatio 120 Cap. 2 et Baronius loco citato numero 18 et 26. quare dicti hoc, et illius resolutio ac doctrina magni pondere et authoritati sibi est habere.

Sectio 2a

Utrum ante opus intellectus Detur inter relata, vel distinctio, quae formalis appellatur, aut ex natura rei, seu standi Scholasticos.

Rendendum realem distinctionem inter relata et eorum principia, ubi distat ex praecedenti sectione, quod tamquam aliud distinctioni genus excogitatum est, quod sit ante opus intellectus et distinctioni realis non sit, illud ad praesentem disputationem examinandum afferimus. Scholastici in 1o dist. 2 quaest. 7, et dist. 8 quaest. 4 ponit quandam distinctionem relatam inter, et eam, quae neque realis sit, quae est inter rei identificatas, nec sit solus rationis, quae est ante opus intellectus; et veluti mediam inter duas has distinctiones quam vocat formalem, seu ex natura rei et est quidem minor distinctione reali, quae reperiatur inter formalitates identificatas realiter; et maior distinctione rationis, quae non distincte praecise in cognitione refferente ipsam in ordine ad unum tantum et non in ordine ad aliud, seu cognoscentem eam in adaequate, ex quo posita est distinctio rationis.

Et ut plene aliter

ex mente Scholastici notandum est, Doctorem Subtilem in repraesentis per eodem accipere formalem, ac essentialem, per eodem eius ex natura rei ac ex ente, et quidditate, seu definitione et habet. inde

distinctio formalis idest, ac distinctio ex natura, distinctio ex natura rei idest, ac distinctio ex natura, seu ex qualitate rei. Notandum deinde quod discernendo distinctionis genere quatenus dico aliquas quae disponi possunt nos triplices questiones efformare. Prima quae dicatur: hoc non est illa, vel hoc non est illud. 2a quae dicatur hoc non est formaliter vel realiter illud, vel quod non est realiter tale. 3a deinde quae dicatur, hoc ut cognitum in ordine ad unum terminum non est cognitum in ordine ad alterum terminum, vel entitas hominis ut cognita in ordine ad sensationem non est entitas hominis ut cognita in ordine ad rationem.

Ex his praenotatis verificatur perfecte realiter distinguentes unum extremum ab alio, sive hoc fundatur in entitate positiva illius extremi quod denominatur distinctum, sive in negatione identitatis quae per distinctionem realem excluditur, 2a probatur quia unde extrema illa de quibus absolute verificatur illa 1a propositio, realiter distinguuntur inter se. Verbi gratia quod distinguitur realiter a Paulo, quod verificatur absolute quod non est Paulus; quoniam a ejus 2a a scholasticis non verificatur absolute, quod Paternitas vere non est essentia Divina vel omnipotentia, tamen enim verificatur, quod Paternitas non est formaliter, seu ex natura rei essentia, vel omnipotentia. Ex eo videlicet quod differunt definitione. Praeterea a scholasticis non licet inferre quod Paternitas distinguitur realiter ab essentia vel omnipotentia.

Igitur quando 3a verificatur de extremis singulis quod 1a et 2a verificari non potest, tunc ea extrema distinguuntur ratione, sive per operationem intellectus nostri. Verbi gratia in exemplo adducto, entitas hominis cognita in ordine ad sensationem non est ut talis cognita in ordine ad rationem: quod entitas quae refertur ad sensationem est eadem cum entitate quae refertur ad rationem, solumque distinctio rationis separando in eadem entitate unam formalitatem ab alia, scilicet formalitatem animalis a formalitate rationalis: ideo non ratione distinguitur actualiter realiter, quod realiter est entitas hominis

hoīnis ut se hēt ad ōpēs ratiocinandi et qualē eadem nititas hoīnis, ut se hēt ad ō pēs sentiendi. et eodem mō possumus dīcere de relatīs et eius Divinæ, eliq̄ ex Scholis qui dō-tinctionē roīs ab his perfectionibus Dī n̄ excludit. Quæ lex hac distinctionē genus omnibus notus est, et absolutus admittit liū n̄ sēi conveniant in designandis distinctionibus harum distinctionis. nec ignes ē, ut nos semel iq dicta cōtra ea, hic iterum repetamus; solus m̄ ē animus premittere, quæ omnibus certa sunt ut clarius innotescat schola mens circa presentem difficultatē.

Præter

has ē alia distinctione meditatis ē DDr subtilis docet itaq de pluribus extremis verificari posse ex illis propositionibus, nempe hoc n̄ ē eualiter illud, et hoc prius ante quamq̄ cuiusque operationē intellectus, cum tamen de illis n̄ posset verificari propositio, nempe hoc n̄ ē illud. v.g. ciuitas n̄ ē eualiter ratiōle. iustitia in Deo n̄ ē eualiter misericordia, relatio Divina n̄ ē eualiter gratia absolutus, v.g. essentia, vel oī ipa. et sic alia; in quibus, quamuis itas realis n̄ dumpti verificari n̄ potest propositio. neque m̄ verus ē absolute, in hoīne ciuitas n̄ ē ratiōle nec in Deo misericordia n̄ ē iustitia, aut relatio n̄ ē essentia. Deinde ex ambiguis hoc extrema post intellectus operationē, vel per operationē intellectus possunt roē distingui quod n̄ negat Scholis. potius m̄ auerit, distinctionē formalē ēē similis ad distinctionē roīs: tamen cum illa prima propositio verificetur ante operationē intellectus; nouis indicat ad mittendam distinctionē ante operationē intellectus in illa extrema quæ iā realis n̄ sit, neque roīs, ut initio notatus manet, restat quod sit media, quæque vocatur formalis seu eualis, et ex natura rei.

Hanc distinctionē sic excogitatus ponit Scholis innotatā in gradus metaphysicos. Eadem ponit in Divinis inter eius et attributa, et inter ipsa attributa Divina,

et eoq hic admittit inter relat. Dinas et eorq. Sequuntur scotistae omnes adunj illius discipuli qui celebrem adeo reddiderant distinctionem hanc et ita propriam doctoris subtilis et illius scholae, ut suprema nomina, quod eos insinuit scotus nomen etiam scotisticae distinctionis merito comparaverit. Dominum fere omnes alij Doctores tam in metaphysica, de distinctione quae versatur inter gradus metaphysicos; tam in materia de attributis, dum de distinctione quae versatur inter essentiam et attributa, sive perfectiones Divinas absolutas; ac tandem hic dum de distinctione quae versatur inter relationes Divinas et essentiam sermo est, negant huius modi distinctionem sive formalem ea sive ex natura rei, sive mediam, sive quocumque alio nomine aut vocabulo nuncupes, consentientes communi suffragio, quamcumque distinctionem actualem ante operationem intellectus esse distinctionem realem. Ita Magister in 1o dist. 8. Divus Thomas 1. parte quaestione 8 articulo 6. et in 1o dist. quaest. 1 articulo 3o. Divum Thomam sequuntur omnes illius discipuli, tamque ex aliis quoque ex alienis familiis, et ex nostris fere omnes, locis locis indicati.

Praesertim tamen Pater Valentia 1. parte quaest. 13. Suarez tam de attributis libro 1o capite 10, tam in metaphysica disputatione 30 sectione 6, tam etiam hic libro 4o de Trinitate capite 1o et 4o. Pater Barbosa quaest. disp. 116 et 120 [illegible] cum aliis Pater Arriaga 1. parte disp. 41 sect. 1. ac tandem Pater Fonseca 5o metaphysicae cap. 6 quaest. 6. qui licet scotisticam distinctionem fortiter impugnet et eam indicet admitti debere in creatis inter gradus metaphysica, eandem tamen ad divina extendere gratis Dicit esse repellendam. Huic ultimae, quam merito diximus communi [illegible] jouvunt [illegible] adhaerere, quia quae distinctionem mediam formalem ex natura rei fuit et quantum assequor, in efficacitate impugnant alibi [illegible], nullam formalem distinctionem agnoscens inter formalitates identificatas, praeter eam, quae provenit ab intellectu praecin-

dente.

cidente diversis fratribus in consententitate, praeter praesentis
ei urgentia facta quamvis notare libet, quas in libris
impugnationibus alii D. Scholis ubi praesumant.

Et Romae
dictum qui choti eius inter relationes et eius impugnant pluribus
testimonium Durandi; quod expresse negavit videtur in Deo
quaternitas ac proinde Concilio Lateranensi contra eum
damnavit, Deum summa trinitate, et ex Scholis dictum deducitur ante
tres inferri videtur in Deo quaternitas, sunt in tres relationes
et una essentia ab illis distincta, quod. Ceterum huic testimonio
D. praemio Scholis non admittit quod essentia sit quarta
entitas a relationibus, cum non verificet de illa propositio supra
posita: nam falsum est dicere, quod Paternitas sine essentia, tum
et verum dicere quod Paternitas non est formaliter essentia vel
essentia Divina, itaque ut multiplicare verum non possunt verificarentur illas quas Paternitas non est essentia ex qua colligeret
distinctionem realem. Propter eandem rationem non praemium Scholis ex Durando
Clementini definiente, Deus non solum esse verum Deus, Deitate
et esse ipsius Deitatis: quod Scholis solum negat Paternitatem
esse formaliter et essentiam vel Deitatem, cum quo tamen stat, quod
Paternitas sit Deitas realiter.

Impugnant deinde Durandum
fratres ex Durando Florentino, quo videtur expresse definiri
Divinas subsistentias et personas non esse, distinctas
et intelligentia ... differre. Ita discernentes Joannes
theologus ... 14 et Andrea Colosense quod ... in confessione
omnium latinorum, et Graecorum ... 29 et ... 25
in confessione fidei quam latini miserunt ad Graecos de
conformitate ex ... sanctis haec eadem frequenter asserentes
... ... et esse Divinae ceteris identitatibus

antecedentibus, quo inter D. Bernardus clarissime explanat per sequens, et praesertim lib. 5. de consideratione ad Eugenium.

At vero nuga hec urgere videntur subtilis D. D.: quod duplici ter potest vere. 1°, hec testimonium non est infallibilis authoritatis, quoniam à Dulio diffinita, et à Theologis eiusdem Dulii inter disputandum agitata continenter sunt: unde solum habeant authoritatem gravissimam, cum non est authoritas Divina, seu Divinae fidei. 2°: per hunc modum testimonium non est ex ista distinctione falsum, et potius adversa: quod clarissimi discipuli ~~mei~~ relatus est ergo solam intelligentiam distinguit, et potius absolute, et absque ulla exclusione afferre quod intelligentia vel rationis intelligentiae nostrae distinguentis. sic vero addit est vox exclusiva quaeuis fuerat prius per longum, et nec ratio et intelligentia nostra tanquam differre. ubi subtilitas scholastica notat, ~~non~~ quod per intelligentiam non est sinonimum, quod rationem differre esse distinguendi; cum improbe sit rationem quam, et quod dictare usurpare. intelligentia vero differre est per intellectus distingui: ergo non possunt explicari simul. unde hinc testimonium potius videtur esse distinctionem hanc ab scholastico intentam.

Solet ergo contingere rationem: ergo ex eo quod ~~multum~~ implicent nisi duas dicit distinctionem hanc esse mediam inter realem et rationis: quod distinctio quovo casu media vere realis est et rationis: quod est ante opus intellectus, est quod realis sicut ~~nihil~~ quod est post opus intellectus, est quod rationis. ergo necesse est, quod hec distinctio, quae ponitur ante opus intellectus, sit distinctio realis, et consequenter non erit media, cum nihil sit, vel esse possit medium inter hoc quod est esse ante opus intellectus, et ~~esse~~ post opus intellectus. ergo ergo ex eo, quod omne ens aut est reale, aut est rationis, sive ista existentia, aut est realis, aut rationis, quod similiter quaevis distinctio vel debet esse realis, vel

roni. adq vi deo certy ex divisione communi entis et existentiae quam metaphisici tradunt; contra vero probat non ideo nullum est ens, et nulla existentia, quae realis non sit, aut rationis, quod nullus ens existit, aut existentia, nisi ante vel post opus intellectus; quod nulla eius distinctio existit, nisi ante, vel post opus intellectus; ergo vel realis vel rationis erit.

Nego haec est communis Schotistarum responsio querela quedam, quam de suorum pugnatoribus hic, eo quod illi imponant nomen distinctionis mediae, quae nunquam verus fuisse videtur Schotus. unde non sine risu exigiunt terminos implicationes ubi obtestantur dicunt quae nunquam distinctiones esse formales seu ex natura rei et pertinere quoque ad lineam distinctionis realis, quae sub linea entis realis continetur, aut comprehendi entis rationis, quam divisionem ipsi metaphisici admittunt, comprehendendo sub linea realis se id quod est ante opus intellectus: cum quae distinctio formalis sit ante omne opus intellectus, erit utique realis in hoc sensu imo audivi ego ipse aliquando in disputationibus publicis hanc distinctionem vocari posse realem, quamvis non sit distinctio rerum, est tamen distinctio realitatum, et entitatum, ceterum non dicitur absolute distinctio realis, quod haec absolute dicta stat pro distinctione quae versatur inter rem et rem, non pro qualibet distinctione, quae datur ante opus intellectus.

Itaque intra lineam entis realis datur duplex distinctio, alia quam vocant maximam, et alia quam vocant minimam. per illam, dicunt, verificatur illa propositio hoc non est illud ac primo excludens per illam realem identitatem; per istam quae verificantur solum illa propositio hoc non est formaliter aut ex natura rei illud: unde per illam non excludit identitatem realem, dicunt alii identitatem realem aut quod distinctio quae compatitur identitate reali. quamvis quando mutuis viis ea ponatur ante opus intellectus, et in hoc sensu erit

vel dicat ei reali cum limitatione; neque quoque tamen verificatur quod sit absolute reali: neque ut distinctio sit absoluta reali, non est satis quod sit ante operationem intellectus, sed requiritur praeterea quod sit inter res, et non inter solas formalitates. et huic doctrinae conveniunt omnes.

Ego ut verum fatear, hec semel et iterum audio; neque tamen acquiesco doctrinae, quia videtur quod ad ipsius enodationem apposita, re tamen manet semper in dubio, ostendo. hec enim omnia nihil eo relinquunt ut probet distinctionem, quam dicunt formalem (abstineamus ab nomine distinctionis mediae) esse vere realem, quae est ante operationem intellectus. aut tamen est origine ante operationem intellectus, sed non est absolute reali, quia non est inter res, sed inter formalitates. contra, quod si formalitates illae distinguuntur ante operationem intellectus, ergo verae sunt res, et consequenter distinctio, qua distinguuntur, erit distinctio inter res. certe debet adhuc explicari ex illis quae distinguuntur ante intellectum, quae neque distinguuntur ut res, quae neque ut formalitates. deinde neque etiam inter formalitates versatur distinctio reali, quae tali sit absolute; probatur. assumptum probatur, quia ... animal, et rationale sunt formalitates, praeterea quae sua formali distinctione distinguuntur atqui rationale distinguitur ab animali quod est in equo, distinctione reali, quae tali absolute sit; ergo etiam formalitates distinguuntur distinctione reali, quae talis sit absolute. nihil ergo proficitur hac rerum et formalitatum divisione.

Dices: ut formalitates distinguuntur distinctione formali, non autem esse quod realiter identificentur. et hunc esse titulum assignandum ad discernendum, quae neque distinguuntur tamquam res, quae neque vero tamquam formalitates. bene est: sed ecce nimium ... ... quae praevenit iterum in solutione antea; neque ... ... enim potest ... dicta inferius, ex quo quod formalitates distinguuntur ante operationem intellectus, non possunt realiter identificari

identificari; ac proinde distinguii debere distinctione reali, quae talis est absolute quia est intrinsece et semel destruitur, et solutionem fallaciae genitus depellat, iste ipsum sillogismus in formalitates distinguuntur distinctione reali, debent identificari realiter; sed ea quae distinguuntur ante opus intellectus non possunt identificari realiter: ergo neggo minorem distinctione reali distinguitur minor falsum, re assumen de probatione superius allatae de divisione entis, quod si distinguuntur ante opus intellectus distinctione excludente identitatem realem, sed aliquo genere quo cum sit distinctio intercedentis inter formalitates ea distinctio realis, quae talis est simpliciter et absolute.

Sectio

Scholica distinctio inter grata realiter identificata metaphysice vobis impugnatur.

Diu est ex quo in corum mente sunt qui centent in genio [illegible] distinctionis vel ex sola meditatione huius distinctionis ex natura rei distinguere, qui subtilis doctoris nomen arrogaverit sibi meritissimo iure. quippe nihil est in eius expositione [illegible] et defensione, quod nobilitatis non sapiat. ideo non est multis fidendus vobis quod communiter contendit solet hoc sic, nisi accepto firmiora principia deducantur, quae non ita facile possunt [illegible] elludi et hoc velle breviter hic praestare. 1° ostendo, distinctionis ex natura rei non posse non esse distinctionem realem, et ne negationi verborum [illegible] pediamur, nomine distinctionis realis intelligo distinctionem quae versatur inter rem et rem: 2° deinde ostendo, quam distinctione ex natura rei quae ponitur ante opus intellectus non posse stare identitatem realem quae destruitur per realem distinctionem; et hoc [illegible] quod extrema inter quae versatur distinctio ex natura rei sunt formalitates eius alius dicte debere esse rei diversae, [illegible] quod distinctio realis verificatur.

Ab quo sic extrema illa quae

distinguuntur formaliter quam ex natura rei realiter distinguuntur; ergo distinctio formalis aut ex natura rei non potest non esse realis, antecedens probatur: extrema quae distinguuntur ex natura rei, ideo ex natura rei distinguuntur, quia de illis verificatur haec propositio hoc non est realiter illud; at non potest haec propositio de duobus extremis verificari quin simul de iisdem verificetur haec alia propositio hoc non est illud: ergo quae formaliter ... aut ex natura rei distinguuntur realiter distinguuntur. hoc discursu usi sunt tum primis huius rei, et qua debent efficacius sumere quotquot addiscunt in idipsum intentum dirigunt. maiorem itaque tali iterum ex dictis pro formali distinctione explicanda, quia recte procedunt promiscue, nec poterit contra illam dubitare qui scholasticos vel semel penetraverit. minor probatur: quia quod hoc extremum non sit realiter illud, aut formaliter, aut ex natura rei, ut loquuntur scholastici, nihil aliud est nisi quod essentia huius extremi non sit essentia alterius extremi: at hoc ipso negari non verificari, quod unum ex his extremis non est aliud, ut ipse probavi; ergo &c. Probo in quoque proponendo exemplum claritatis gratia in his duobus extremis animal et rationale: si enim semel est verum, quod essentia animalis non est essentia rationalis, etiam erit absolute loquendo verum quod animal non est rationale, quia et illa propositio hoc non est illud. hae namque voces aut termini synonimi sunt, et idem significant, animal, essentia animalis; sicut et istae voces vel isti termini rationale, et essentia rationalis; ergo si verum est quod essentia animalis non est essentia rationalis, verum etiam est absolute loquendo quod animal non est rationale. ergo dum conceditur ideo verum esse hanc propositionem animal non est realiter rationale, quia essentia animalis non est essentia rationalis; necessario concedi debet quod absolute loquendo animal non est rationale. ergo contra ... distinguunt manifeste deducitur: neque enim quod verificetur absolute et sine ulla restrictione loquendo haec propositio hoc non est illud necessariam esse colligimus distinctionem realem inter duo extrema: eo quod ... sit verificari

absolute tn. de q̄d. a[n]i[m]al, n[on] v[er]o alt[er] bene colligitur q[uo]d a[n]i[m]al dicat
aliud realiter rati[onal]i. et eo an[imal] q[uo]d ea, quae diximus e[ss]e p[rop]ria
rei n[on] possunt n[on] dist[in]gui realiter. Tert[io] v[er]o ad de nu[llo] m[od]o e[st]
p[ro]p[r]io incomplexi ident[itati]s, et distinctionis, neq[ue] p[otes]t nisi de eu[n]do
n[on] in eadem, et eadem m[od]o ... [illegible] p[re]dicatio n[on] ... et [illegible]
... hic et ... D[omi]ni.
Q[uo]d [illegible] dicitur a[d] ... [illegible]
... extrema illa quae sunt idem identitate reali ante op[er]a
intell[ectu]s n[on] posse n[on] e[ss]e idem ei[us] identitate reali seu extra rem
et ... exemplum eadem in extrema a[n]i[m]al et rat[iona]le. hoc v[er]o
p[ro]bo: rat[iona]le e[st] idem reali, et realiter cu[m] p[ro]p[r]io rationi[s] ...
a[n]i[m]al e[st] per identitatem realem idem ut rat[iona]li, [er]go a[n]i[m]al e[st] idem reali, realiter
cu[m] p[ro]p[r]io ratio[n]i. maior constat ex [explicatio]ne seu definitione
rationali. minor constat identitate reali inter a[n]i[m]al et rat[iona]le, de
qua dubitare n[on] licet: unde videt[ur] utraque p[re]missa n[on] ... n[on]
admittenda. co[nseque]n[tia] p[ro]bat[ur]: n[on] implicat omnino q[uo]d aliqui
co[m]municat per realem identitatem ei rat[iona]le, et q[uo]d n[on] co[m]municet
ei realitatem rat[iona]li; sed ea realitatem rat[iona]li e[st] ea reali et realiter
idem ut p[ro]p[r]io rationi[s], [er]go implicat omnino q[uo]d alicui co[m]mu-
nicet ei idem per identitatem realem ut rat[iona]li, et q[uo]d n[on] co[m]municet
per identitatem realem ei reali et realiter idem ut p[ro]p[r]io rationi[s],
atq[ui] hoc i[n] p[ro]p[ri]o q[uo]d a[n]i[m]al per identitatem realem est idem ut rat[iona]li, co[m]-
municat a[n]i[m]ali per identitatem realem rat[iona]le, [er]go debet illi co[m]muni-
care per identitatem realem ei idem reali realiter et realiter cu[m]
p[ro]p[ri]o rationi: [er]go a[n]i[m]al hoc i[n] p[ro]p[ri]o q[uo]d sit ... identitate realiter
ut rat[iona]li, e[st] ei[us] reali, et realiter idem ut rat[iona]li.
Nihilo[minus] v[er]o ...
... hic ... dist[inctio] scholastica quae fundat[ur]
in definitione reali, et q[uo]d distincta p[ro]p[r]io ... p[ro]p[ri]o
urget hoc dilemmate. Declara[tio] realitatem a[n]i[m]a[lis] ... distincta

rali vel ee idem formaliter et essentialiter ex prioribus rationibus vel non? itaque
dicens; infero: ergo de gradu animali per identitatem realem quod
sit rationale animal de animali quod sit per identitatem realem idem formaliter et
essentialiter ex prioribus rationibus. probatur consequentia quia videri in particulari
quod rationale gradu de animali per identitatem realem dicuntur de animali per
realem identitatem omnia illa prata quae sunt de essentia formalissima et quidditativa
rationali: at esse formaliter et essentialiter idem ex prioribus rationibus est per
de gradibus de essentia formalissima et quidditativa rationalitatis. hoc
quod dicitur de animali formaliter et essentialiter per identitatem realem quod de
animali gradu per identitatem realem rationale. unde non minus est verum
quod animal est realiter idem formaliter ex prioribus rationibus ac est verum quod
animal est realiter rationale: ubi sine rursus rationale sit idem non realiter formaliter
at etiam formaliter ex prioribus rationibus, quod realiter haec esse formaliter prioribus
rationibus; ex hoc idem conveniat animali per identitatem realem ergo
etiam habebit identitatem formalem ex prioribus rationibus.

Si recurras ad
de gradibus distinctis dicens quae non esse de essentia formalissima et quidditativa
rationali, quod sit idem formaliter et essentialiter ex prioribus rationibus, infero
ergo non est de essentia formalissima et quidditativa rationali esse idem formaliter
et essentialiter ex rationali. probatur consequentia quod prioribus rationibus et rationale sunt
formalissime idem. unde si non sit de essentia et quidditate rationali esse
formaliter idem ex prioribus rationibus, neque erit de illius essentia et quidditate
esse formaliter rationale. unde licet utrumque non fere, quod idem formaliter rationale
non est idem formaliter rationale. sed, quod non est formaliter rationale, quod est de essentia, et quiddi-
tate rationali; at esse formaliter rationale non est de essentia, et quidditate huius
rationali, ergo hoc quod repugnat esse rationale formaliter non est formaliter rationale.
quo quid potest absurdius excogitari? Quocumque igitur in parte
te vertas bene premas, colligitur non aliqua identitatem habere
animal ex rationali quam rationale ex rationali: unde bene dicendum est animal
habere [illegible] ex rationali non solum identitatem realem sed etiam identitatem

f(orma)lis, et ex n(atu)ra rei, q(uo)d nos ostendimus; aut vale n(on) habere id(entita)s
tatis f(orma)lis et ex n(atu)ra rei, a p(ar)te rei, cu(m) ip(s)o vali, ut tali vere
enter probatus e(st).

Impugno 3m argum(en)tum d(e) iuncto ex ipsis grati
inv... qui p(ro)r diu tho, quo n(on) semel visus sum, animo vel
veri p(re)hendi nec itingens id sunt arcentus fortasse ex
c(on)f(ess)i tenuitati me, q(ua)m interne fateor. Loquamur de
a(n)i(m)ali et vali ho(m)i(n)is, de q(u)o similiter p(ro)cessi p(er) ...no
ra(ti)o(n)es p(re)cedentes: sic arguo: a(n)i(m)al ho(m)i(n)is ... ante
op(er)a(tionem) intell(ectus) e(st) evaliter vale, e(rg)o n(on) distinguit(ur) evaliter a vali. co(n)seq(uen)tia
li(quet): ... q(uo)d rei aliqua distinguat(ur) evaliter a re
q(uo)d e(st) evaliter; ... ... e(ni)m evaliter distinguere a re ipsa
q(uo)d nemo affirmabit. a(n)te p(ro)bo: a(n)i(m)al ho(m)i(n)is ante op(er)a(tionem) intell(ectus) e(st) eva-
liter id, q(uo)d e(st) ante op(er)a(tionem) intell(ectus); s(ed) ante op(er)a(tionem) intell(ectus) e(st) vale; e(rg)o ante
op(er)a(tionem) intell(ectus) e(st) evaliter vale. maior mihi d(ic)itur, q(ui)a ante op(er)a(tione)s
intell(ectus) nihil aliud e(st) a(n)i(m)al ho(m)i(n)is q(uam) realitas ipsius ho(m)i(n)is.
unde sicut realitas ho(m)i(n)is e(st) evaliter de id q(uo)d id(entifi)cat
cu(m) ipsa, ita a(n)i(m)al ho(m)i(n)is e(st) evaliter id cu(m) q(u)o realiter id(enti)fi-
cat(ur). minor v(er)o ita certa e(st) ut ... n(on) e(st) ... ex ex ... bene
videt(ur) co(n)ferri co(n)s(equenti)a.

Resp(onde)o: a(n)i(m)al ho(m)i(n)is distinguit(ur) ab a(n)i(m)ali equi
se ip(s)o et evaliter ante op(er)a(tionem) intell(ectus); e(rg)o se ip(s)o, et evaliter di(stingu)itur
id per q(uo)d distinguit(ur) ab a(n)i(m)ali equi. s(ed) distinguit(ur) per hoc, q(uo)d
dicat id(enti)tatem cu(m) vali; e(rg)o di(stingu)itur evaliter et se ip(s)o id(enti)tatis
cu(m) vali. co(n)seq(uenti)a f(orma)liter et evaliter sit id, e(x) q(u)o se ip(s)o, et
evaliter dicit(ur) id(enti)tatis; sequit(ur) se ip(s)o et evaliter ee vale. a(n)te
a L(itte)ra ... vel ex hoc ip(s)o suadet(ur): n(on) a(n)i(m)al ho(m)i(n)is
se ip(s)o et evaliter n(on) e(st) a(n)i(m)al equi; equi(dem) ... n(on) ee a(n)i(m)al
equi illud q(uo)d se ip(s)o et evaliter d(ic)itur id(enti)tatis cu(m) vali: cu(m) p(ro)-
prius a(n)i(m)al equi se ip(s)o et evaliter excludat huius modi id(enti)tatis,

et id quod recipit et essentialiter non est aliud, re ipsa et essentialiter distinguitur ab alio; ergo etc. Dices animal hominis est ratio conveniendi hominis cum equo; ergo non potest esse ratio differendi ab animali equi. nam quia per animal convenit homo cum equo: unde animal hominis est ratio conveniendi ex parte hominis; et animal equi est ratio conveniendi ex parte equi. contra probatur, quod ratio conveniendi non potest esse ratio differendi et consequenter neque ratio distinguendi. unde per animal hominis convenit homo cum equo, non potest animal hominis re ipsa, et essentialiter distingui ab animali equi. Ad 2am est: negando consequentiam rei in homine nihil aliud dari, quam entitas hominis, et in equo nihil aliud dari, quam entitas equi, quae re vera differunt essentialiter. quod vero huius modi entitates habent similitudines in operationibus sentiendi, per ordinem ad quam definitur animal in communi, quod abstrahitur ab animali hominis et ab animali equi. Praeterea dicimus intellectus habere fundamentum ad abstrahendum conceptus animalis ab hac duplici entitate, [illegible] confundendo per cognitionem non explicantem differentias, distinctis eas confundentes in ordine ad operationes sentiendi, in quibus habent similitudines.

Hinc colligitur inferri, in homine unam rem esse sufficientem tali dari fundamentum, ut ea met entitas, quae realiter et essentialiter est principium diversarum operationum, modo cognoscatur in ordine ad has operationes, scilicet sentiendi et modo in ordine ad illas, scilicet ratiocinandi. ex quo resultat, quod per unum cognoscatur animal formaliter, et per aliud vero formaliter ut rationale: haec formalitates fundamentaliter solum se habent ex parte obiecti, et formaliter ex parte intellectus: non vero inferre quod ante operationem intellectus detur aliquid in homine, per quod sit formaliter animal aliquo modo distinctum ab eo per quod est formaliter rationale. et hoc eodem modo discurrendum est in Deo circa gratiam Divinam [illegible] conferendo cum eius attributis, quae eius attributa in se relationibus, imo hoc [modo] discriminantur notiones communis quae [sunt] communiter a scholasticis

q̄d nos nullas alias formalitates distinctionis agnoscimus, nisi
q̄r conveniat ab intra nullas alias formalitates nisi q̄ sunt
intrinsece per modum conceptus efformat. cuncto sunt ab
obiecti, q̄ae per se equivalent pluribus entibus realibus. Scho-
tistae vero sunt intrinsece et equivalentes obiectivè vocat formalitates
et illas affirmat a parte rei, et ante opus intellectus distinctas.

Sectio 4a

Schoti Distinctio formalis inter relationes Divinas, et essentiam
Theologiis invenitur rejicitur.

Praetermissis consulto pluribus aliis Metaphysicis rationibus, quibus affluenter
impugnari solet Schotistarum formalis, typicas metaphysicas, ne
potius horum quas Theologiae professorum munus videatur
inquire sufficiant ... ab quibus in totum non debuimus
abstinere ut ex illis ad theologice ... vires et energia
describetur, q̄d in hac Schotistica distinctio nunc attendenda inter
relationes Divinas, et essentiam. ut ad propositum nostrum disserentes animum, et operam
vertamus, suadere 1o; q̄d haec videt coincidere cum illa
Gilberti sententia rejecta. ipse nimirum nihil aliud asserebat quam
intercedere distinctionem actualem inter relationes Divinas, et essentiam ante opus
operis intellectus. si q̄r Schoti ... asserit actualem distinctionem inter essentiam
et relationes ante opus operis intellectus, in eandem mentem videt adire.

Dices

Si tamen esse discrimen inter Schotum et Gilbertum; namque hic vocat
... extremum illud q̄d ante opus intellectus distinctum ponit ac
proinde ponit distinctionem realem inter relationes et essentiam, quam realem
distinctionem ... alii Remenses condemnarunt. Schotus vero non res,
sed formalitates dicit extremum, q̄d per suam distinctionem discernit. unde
non admittit distinctionem realem sed formalem ex natura rei, ac ... a nihil
discernit in praedicto dictio, nec in mente convenit ...

214

quia d'alij huiusmi celebrarentur, ut videretur ex hoc dis-
crimen e mere reale: neque negari potest, quae ante in hanc
distinctionis ea ante op. opp. intus, et inter perfectiones, et ha-
adeoque de esse inseparabiles; et ex inde videri erant
ut Ghilbertus, quod dixit esse extrema distinctionis realis. et
quod Ghilbertus non ideo condemnatus e quod male loquebatur appel-
lando ex extremis illud quod non e res, et appellando realis
distinctionis quae realis non e. sed quia probebat occasionem inferendi
distinctionis realis inter relationes, et essentias, acerendo eas a parte rei, et
ante op. opp. intus actu distingui.

Dicendum, Ghilbertum non solum occa-
sionem praebuisse ad inferendam distinctionem realem inter relationes, et
essentias, sed vere asseruisse realem distinctionem inter haec extrema,
ita ut aliquis praecaptor, ut ex nostris negra referebantur
ex ipsius verbis dixerit, Ghilbertum posuisse relationes assistentes,
et extrinsecus affixas esse. Sed nullatenus tamen tribui potest
terminis scholasticis et videtur adhuc esse: quod Ghilbertus asse-
ruerit distinctionem realem, et id circa absolute damnari debet. eo
in distinctione solum asseruit quae actu ante op. opp. intus esse
nostre relationibus inseparabilibus aberrant. fatebatur enim eas
esse abera inseparabiles. Sed quia reprobatus potest eas
distinctiones quas ponebat inter relationes et essentias, videtur quod ponit
nisi in mente. Porro quia liberalia distinctio actualis ante opp.
intus inter has perfectiones Divinas, similiter illa reprobaturi.
vel dicendus erat Ghilbertum fuisse damnatus, non quod distinctionem
admiserit ante op. opp. intus inter eas et relationes, sed quod realis illam
nominavit distinctionem quae censura obtinuerit, cum distinctiones
huiusmi non reales, sed formales aut ex natura rei appellari dixit.

Sed Thomas
ideo dixit Ghilbertum posuisse relationes assistentes esse quia

q. eas illas admitteret subsistentes, seu accidentales; nec enim
videbat, qd eant assistentes de ex quo subsistentia subsistit, non
inherentes veluti accidentia in subjecto. dixit eas proinde
extrinsecus affixas, non qd somniaverit Gilbertus eas esse
Deo extraneas, aut separabiles, sed qd proxime essent affixae
ab essentia dictas, et ex termini positione advenientes; fate-
batur m eas esse extraordinarias, et Deo necessario in existentia.
qd si Dor angelicus eas arguit de hoc peccato, ideoque qd
incongruentes illas locutiones verificari colligit, ex premissis
juncta dicere quas ante opus intus admittit; et in ea videt
coincidere dictio quas modo impugnamus, unde videt ex
posita eiusdem incongruentia. moneo tamen ne dum hoc argutiam
premo contra Schotum nullatenus eas notare debere aliqua
theologica censura; scio enim maximam probabilitate vigere
re et oi benevolentia celebrari debere vel ex solo noie sui
authoris, nihilominus arguendi facultas haec permittit
ut magis Doctrine subtilitas acuatur.

2° dubitans frates n.

e admittendas inter velatas, et eo suadet argumento de necessitate
ex simplicitate Divina cui minus convenire videtur in Schoto. ete-
nim hoc ipso qd ante opus intus velatio dignat chara
ante opus in ratis dat in Deo multiplicitas qui quid dubio
dat simplicitati: ejus enim multiplicitas sive ex parte rei, neque
ni ex ipsa resultare ex parte rei compositio, denique nimirum
ex nominalibus quae ante opus intus dignant. quo minus plu-
res glandi quo porro sit dignus Deo colligitur ex eo,
qd plures theologi Divinae simplicitati repugnantes n
solas quasi existentiae physicas sed metaphysicas compositiones
Deo includunt avertendas. et hanc vero metaphysicas
metaphysica, et physica compositio videtur argumentis deinde

physice, hoc est ante quamcumque mentis operationem, si quidem se habent, ut ante opus intellectus una non est alia. Ergo partes hae non conveniunt simplicitati divinae.

Neque dicere licet cum Schoto, vel pro illo non fieri compositionem ex relationibus divinis et essentia, vel quibus alii perfectionibus divinis, ante opus intellectus, quod divinae perfectiones non se habent ut actus, et potentia; nam contra est, quod potius simul vere faciunt compositionem quantumvis inter se comparatae, non se habeant tamquam actus et potentia; sicut ex duobus resultet compositio, non est quod ita se habeant tamquam actus et potentia contra est etc. Quod et supra arguebamus in simili ut ex iis vibus, quae in Deo sunt debet unum esse resultare si ea quae sunt in Deo plura sunt ante opus intellectus nullus servanda proportione actus, et potentiae, per compositionem efficient, si quidem tantum opponent unitatem aggregationis.

Quod denique est, quod perfectiones aliquae sunt in Deo, quae se haberent tamquam actus, et potentia, neque cum per Scholasticos, enim non sit sapiens per se, sed per sapientiam, si ante opus intellectus distinguitur certe ante opus intellectus essentia se habebit per modum potentiae actuabilis per sapientiam, et sapientia per modum actus actuantis eam quae omnia quae sunt a mente Patrum Patrum, contra rationem, utique patebit considerantibus quae illi senserant de simplicitate divina. Unus adducam Sanctum Bernardum, qui diversis in locis, praecipue quae sermone 80 in cantica haec aurea verba habet in re nempe personarum, quae quidem nefas esse praetermittere. Sola summa, et increata natura quae est trinitas Deus, hanc sibi vendicat mera singularisque suae esse simplicitatem, ut non aliud et aliud inveniatur in ea. Ex quibus gravissimi theologi deducunt nec metaphysice aliud, et aliud admitti posse in Deo, si servanda

et summa simplicitas illius. dicito ergo, quero, quo modo
salbetur hec simplicitas, si ante opus intus dentur in ea ali-
ud et aliud?

Dices: in Deo dantur tria realiter distincta: quae tamen
sunt sine detrimento simplicitati Divinae: ergo sine de-
trimento Divinae simplicitati poterunt similiter dari tria
formaliter, aut ex natura rei, quae distinguantur ab ea. con-
tra tenere videtur quod maior est distinctio realis, quam distinctio ex natura rei. unde
vel neutra derogabit simplicitati Dei, vel utraque.
Contra est, non in Deo dantur tres Divinae personae realiter
inter se distinctae per relationes Divinas, quae realiter distinguuntur inter
se. Sed est valde facilis huius obiectionis responsio. licet enim tres
Divinae relationes per quas distinguuntur personae in Divinis, sint
ad invicem realiter inter se distinctae; tamen non realiter sunt distinctae ab
essentia. unde non faciunt compositionem cum ea, et consequenter nec faciunt
compositionem inter se. secus contingeret in hac opinione distingu-
ente formaliter relationes ab attributis et ab essentia, imo et essentiam ab
attributis, et eadem attributa inter se: nam hoc ipso quod ante
opus intus, et ex parte rei distinguantur, non potest non ex ipsis resultare
compositio quam intendimus et eadem quidem ante opus intus, et ex
parte rei, quod repugnare videtur.

Non [illegible] me latet, rationes
hanc et precedentes, sicut et quaslibet alias theologicas debere ad
gratia metaphysica seu superiore insinuata revocari, ut effica-
citer intentum suadeant. cuius tamen facillimus erit id praestare
urgende instantiae opportunitas, quae solutionis postulaverint.
Ab aliis argumentis theologicis abstineo, vel quia haec eadem hic
recidunt, vel quia non ita urgent, et quae proposita sufficiunt. ultimum
my tamen quod omittere non deberem est, praecipue in hac materia in
&c deciditur quod distinctio formaliter, aut ex natura rei nullus me-

momenti sit ad difficultates misterii trinitatis temperandas: adhuc in pectibus [illegible] quae tenemus omnino admittere de hoc misterio. ex quo [illegible] trinitatis personarum in unitate rel[illegible] solutio et alia quae nobis induceret difficultates [illegible] rioribus [illegible] videtur et consequentius huiusmodi distinctionem admittere.

Ad 2um dicto scholastica formali nihil iuvat ad temperandas difficultates misterii quod assumitur probandus hoc argumentis, facile percipietur, si prae oculis habeamus difficultates ipsius misterii tractati. haec enim ut saepe repetitus a nobis est [illegible] consistit quod fides docet, nempe quod omnes tres personae Divinae sunt idem Deus, nempe identificantur cum essentia; et tamen non sunt idem inter se: omnes tres Divinae Personae realiter distinguuntur inter se, nec tamen realiter distinguuntur ab essentia cum qua singulae identificantur. ecce ergo difficultas: Pater, ut identificatur realiter cum essentia, debebat ergo identificari realiter cum omni eo, quod realiter identificatur cum essentia; ac proinde debebat identificari realiter cum filio, qui est idem realiter cum essentia: cum tamen non identificetur realiter, sed potius realiter distinguatur a filio. Rursus Pater ut [illegible] distinguitur realiter a filio, debebat proinde distingui realiter ab omni eo quod realiter identificatur cum filio: cumque essentia identificetur realiter cum filio, debebat Pater [illegible] realiter distingui ab essentia, quod tamen non est ita, potius inter identificatur realiter cum essentia.

Deinde Paternitas identificatur cum essentia: unde videtur verificari debere de essentia quidquid verificatur de Paternitate et vice versa; proinde sicut verificatur de paternitate quod non communicatur, neque est communicabilis, deberet etiam verificari de essentia, de qua nihilominus verificatur oppositum dictis, videlicet essentia communicatur et est communicabilis filio. similiter filiatio, quae producitur identificatur realiter cum essentia, quin verificetur de essentia, quod producatur; patet enim verificari de essentia non produci [illegible] plura quae alia manifeste

pugnare videtur cum principiis naturalibus. Ex quo patet, quod unum de una, et eadem indivisibili entitate verificari non posse praedicata de se contradictoria, quae talia verificata reperimus de unissima entitate divina, ut in enumeratione dictarum facere convenit. Ex quo factum sit hoc omnia reponenda in profundissimo trinitatis misterio sive dicendi de eius, quae lumine naturali nobis innotescunt; hoc est opus in quo versantur ingenia, nec quis fuit qui averterit, id esse prorsus inintelligibile cuiuslibet hominis vi ac virtute nisi Dei speciali lumine instruatur. imo et esse difficilius omni quae omnia alia simul iuncta, quae fides docet.

Ut vero difficultates hanc per scholasticos distinctiones removeri possint. Scotistae admittunt in creatis distinctiones formales seu ex natura rei, hec non admittunt misterium trinitatis in creatis, quod adsollandum ea quae verificantur in misterio trinitatis non est sufficiens distinctio formalis aut ex natura rei. ex quo discursus: in misterio trinitatis una res singularis scilicet essentia, identificatur realiter cum tribus relationibus, quin relationes identificentur inter se. in creatis non fit beneficio distinctionis formalis, aut ex natura rei, quod unus aliquod singulare identificetur duplici extremo, quin ea extrema identificentur inter se. ergo in misterio trinitatis aliquid aliud praeter distinctionem ex natura rei est necessarium, ut id salvetur, et verificetur.

Et quod in creatis quamvis bene distinguantur ex natura rei animalitas hoc animal et hoc ~~[illegible]~~ risibile, et utrumque quod distinguatur ex natura rei ab hoc rationali, nihil ominus ex eo quod illa duo identificentur cum rationali hoc realiter, deducitur bene quod identificentur realiter inter se, hoc syllogismo demonstratorio: hoc rationale est hoc animal, hoc risibile est hoc rationale. ergo hoc risibile est hoc animal. ergo simili distinctio inter relationes et eius sufficientis fuerit enervare vim illationis cum de fit in misterio

trinitati quae servat hoc sillogismo: haec essentia est haec paternitas, haec filiatio est haec essentia: ergo haec filiatio est haec paternitas, vi cuius infert realem identitatem paternitatis et filiationis, ex eo quod utraque identificetur cum essentia quod quia haec identitas paternitatis cum filiationis non datur, non convenit ex vi distinctionis scholasticae. Probatur antecedens: quod distinctio formalis solum potest excludere identitatem formalem sicut distinctio realis excludit identitatem realem: unde vi distinctionis formalis solum fiet, quod essentia non sit formaliter relatio; et quod relatio non sit formaliter essentia, nequaquam tamen fiet, quod essentia non sit realiter relatio, et quod relatio non sit realiter essentia: ergo neque fiet eius vi distinctionis beneficio quod non conveniat realiter relationi id quod realiter convenit essentiae et vice versa: unde licet paternitati non conveniat formaliter esse communicabilem atque communicabilem filio, convenit esse realiter communicabilem, et communicatam filio: si ergo id realiter convenit essentiae, et e converso convenit realiter esse incommunicatam et incommunicabilem filio, sicut convenit paternitati cum qua identificatur realiter, quamvis illi non conveniat formaliter vi formalis distinctionis, ut constat ex dictis scholasticis, ex quo etiam intellectus et amor distinguantur in Deo ex natura rei, nihilominus ex vi eiusdem communicationis, quae filio communicatur formaliter intellectus communicatur realiter amor, eo quod amor est idem realiter cum intellectu. Ergo similiter quamvis vi distinctionis ex natura rei non competat essentiae formaliter id quod formaliter convenit paternitati, vi tamen identitatis realis convenit illi hoc ipsum realiter, seu in sensu reali.

Ecce sine recursu ad creatas, et in ipso Deo aliqua extrema, quorum unum cum alio est realiter idem quae tamen distinguantur ex natura rei, et solum praestat distinctio ex natura rei quod illi non competat idem formaliter. Filio namque communicatur intellectus formaliter ut intellectus, amor vero communicatur realiter non autem formaliter ut amor. Ergo sola distinctio formalis, aut ex natura rei non potest efficere quod communicata intellectu filio, non communicetur etiam filio amor, saltem

realis; ergo communicata filio realiter etiam non communicatur pa-
ternitas ergo realis: ~~de indistincta~~ haec indistinctio requiritur pro
entire a distinctione formali seu ex natura rei. Probatur consequentia, quod ejus distinctione
formali seu ex natura rei duorum extremorum inter se et cum uno tertio
stat optime quod eum ambo extrema identificentur inter se, et cum [redacted]
eodem tertio, ergo in Divinis: ~~ut~~ salvatur quod alia extrema
quae distinguuntur formaliter distinguuntur ab uno tertio identificentur cum tertio, et inter se
non identificentur, non sufficit distinctio formalis, aut ex natura rei. Antecedens manifestum
fecit sic Scotus cum comparat deitatem, et Paternitatem quae dein
distinguuntur formaliter inter se et ab eadem; nec tamen officitur haec distinctio quo-
minus inter se et cum eadem identificentur; ergo quod Paternitas vel filiatio
haec non identificentur inter se, cum identificentur cum eadem, non salvatur
praecise per distinctionem formalem, quia distinguuntur dicuntur ab eadem

Sectio 2.a

Quid sit Pati sententia prima Scoti.

Obiicimus sententiam primam Scoti, quod quae frequenter possunt
designari per distinctionem actualem ex natura rei, ante
operationem intellectus, ut formalitates identificatas dicuntur exigit rerum
qualitatibus et eventibus; et ita probatur. Ea quae diversas definitiones
completas habent, non possunt non actualiter distingui ante
operationem intellectus; sed animal et rationale ut ante operationem intellectus diver-
sas definitiones completas habent; ergo distinguuntur actualiter ante
operationem intellectus operationem: non realiter, ergo distinctione formali, seu ex
natura rei. Maior videtur certa: quia quae diversas definitiones
completas habent, ~~non~~ non sunt idem definitum: ergo nec eadem; nam
definitio et eorum sunt idem. At quae non sunt idem, ea ratione qua non sunt
idem, distinguuntur; ergo si actu ante operationem intellectus non sunt idem definitum
et eadem, non possunt non distingui actu ante operationem intellectus. Minor
probatur: quia ~~aut~~ animal definitur per principium quo ratione non defini-
tur rationale, hoc enim definitur per principium rationalitatis, quo ratione non definitur

aiâl en vº rogarii q̃d sit aial? inepte reveret qui diceret ēē grus ratiocinandi. et roganti q̃d sit râle, reveret inepti nime qui diceret ēē grus sentiendi: ergo aias et ralean te op intus ogse habent diversas definitiones obiecta.

Idem arguitur sit in Divini ec attributa: nos definio essentialiter iustitia n̄ ē definitio essentialis misericordiæ. neque recte revera n̄ exspectaret qui rogatus q̃d sit misericordia reveret per definitionem iustitiæ aut rogatus q̃d sit iustitia reveret per definitionem misericordiæ. similiter arguitur ec relationes erga. hoc enim q̃d absolutus ē, illa q̃ definitur per ea ad aliud: inique vero tribueret esse hoc q̃d ē ea ad aliud, et relationibus q̃d ē ea q̃d absolutus. cum ie definitiones sint obiecta et ante opus opis intus, sequitur manifeste q̃d istæ perfectiones se separabiliter ante op operationem intus n̄ sunt eæ definitione et essentia q̃d si non sunt idē definitione et essentia bene sequitur q̃d sint distinctæ essentia et definitione. adhuc ergo distinguentur ante opus intus distinctione reali, quæ realis identitas excluditur ergo distinctione formali seu ex natura rei. huic obiectioni et aliis quæ fiunt in præsenti ma rei gondent aliqui nando responsionis q̃d videlicet ergo rei dent aial et râle quæ hic nominibus significantur et similiter de perfectionibus Divinis essentia et relatio, iustitia, et misericordia. Hæc nugatoria responsio, quia n̄ decernit solutionem difficultatis quæ revera ē in ipsis rebus quæ significat eas voces significantur.

Respondeo igitur ē clara manifestatio huius probationis, aut explicatio tantus probat ita quidnos probet distinctionem realem. hoc enim debet interveniret natio inter ea quæ diversas definitiones obiecta habent, quibus diversæ definitiones obiectae reali mitus vº distinguetur. Et aiâl uti identificatur râli et râle

significatus ut animalis habent ante opus intus diversas defini-
tiones obiectivas, non mirum animal, et rationale quae non significantur
eodem modo. Constat clarissime distinctio haec in nostro principio: nam
animal significatum ut rationale non est obiective obiectivus definibilis
distinctus a rationali; nam est eadem ipsissima entitas ut rationalis, et
convenit idem ipsissimus obiectivus et idem obiective obiectivus cui non diu-
ersa, et eadem obiectiva definitio correspondere debeat.
Aliter ad probationem minoris dicendum definitio quae definit animal
significatum ut rationale definita est quo rationale, quod ut animali significa-
tum: unde verum est quod rationale in homine sit gradus sentiendi
significatione logica, et similiter quod animal significatum ut rationale
sit gradus rationandi. Obiicies: licet vere, non inepte
qui rogatus de animali abstrahente ab homine et equo,
quid sit? Responderet esse gradus rationandi; qui tamen id diceret
rogatus de animali quod significatur ut rationale, non inepte, sed ap-
tissime, et verissime responderet.

Infertur: ergo qui rogatus
de animali abstrahente ab homine et equo quid sit? responderet
esse gradus rationandi, aliquae vere inepte; nec tamen
responderet inepte si diceret esse gradus sentiendi; ergo obiectivus
obiectivus definibilium per definitionem animalis distinctus est a
obiective obiectivo definibili per definitionem rationalis, et consequenter defi-
nitiones obiectivae rationalis et animalis sunt diversae. Respondeo: a parte
rei, et independenter ab opere entis non datur animal abstra-
hens ab homine et equo, nam a parte rei non est aliud animal,
nisi quod significatur ut differentiis: hoc est in homine signi-
ficatur ut rationale, in equo ut hinnibile, et sic de aliis. Abstra-
hitur ab homine et equo per cognitionem suas refferentes
has omnes entitates in ordine ad ipsas notatas solum
in ordine ad opus sentiendi, in quo habent similitudinem.

unde aial abstrahens ab homine ex quo e aial particular cognoscit praecidenti ad dictam rationem. aial a parte praecindere a dicta ratione neque potest definire per definitionem rationem aut vice versa. quia non videtur huncque requiri ad aial parte subesse operationi intus non ee ad rem quae loquimur de aiali parte e a parte rei.

Eadem solutione fit satis, quae de argumentis transferri ad gratiam Divinam, sive comparando absoluta usque et in se, sive relativa absolutum. itaque quod debet erat a parte rei iustitia et misericordia in Deo sunt ejusdem definitione quae definiri misericordia definiri iustitia; non tamen reduplicative ut iustitia, sed specificative; videlicet explicando illud gratiam quod revera cognosceat ut misericordia, in ordine ad illud ipsum denotatum in ordine ad quod explicat misericordia ut misericordia. similiter dicendum de relat. et coa. verum non e dicere quod entitas esse e relativa, et quod entitas relationis e absoluta. si quidem a parte rei sunt eadem proxima entitas. unde tandem concludes nullatenus dari diversas ideas per definibiles diversitas se tenente actualiter a parte rei. quamvis bene dari diversitas fundamentalis; hoc e fundamentum ad suscipiendas diversas formalitates per intus: unde nulla dari actualis distinctio ante intus, in virtute praefect.

Contra 2. Schoti fundamentum e aial est ante opus intus non e aeque realiter rationale. quia ante opus intus actu distinguitur realiter a rationali. quia patet, quod id quod non e actu aliud, actu distinguitur ab alio, ea propria ratione qua non e aliud: unde si realiter non sit aliud, realiter distinguitur ab illo. realiter vero si non sit realiter aliud, aut vero probat: quod si aial vero ante opus intus esset realiter rationale, quia ante opus intus e aial, esset realiter rationale; hoc e manifeste falsum: ergo est.

aial

aial et n sit rali, &c. Quinimo si aial esset qualitas rale, nec intus per se dist. quere aial a rali, ut patet, quia eaque, ante intus sunt ~~ante intus~~ realiter idem per intus, dum qui n possunt: nequit n intus res eius mutare, aut aliquid intrinsecum in illas refundere. ideo sane n potest intus dist. quere realiter aial a rali, quod ante intus aial, et rali realiter identificantur. Ergo dicendum erit, quod aial et rale distinguuntur ante omne opus intus realiter. Et hoc est formaliter, aut ex na rei distinctum; ergo etc.

Hoc idem argumentum transfertur ad perfectiones divinas. Enim vero relatio, vel essentia divina, ante quodcumque mentis opus, vel sunt idem realiter, vel non. Si n sint idem realiter, ergo realiter seu ex na rei distinguuntur, et sic intus mirata sit. Si vero sunt realiter idem ante omne opus intus, ergo etiam post opus intus sunt realiter idem; et consequenter nequit intus illas distinguere, cum nequeat res eius mutare. Alioquin paternitas quae per intus cognoscitur in Deo, n esset eadem realiter paternitas quae datur in Deo prius quam per intus cognosceretur. Et similiter dicendum esset de essentia. Unde quod relatio, et essentia ~~re~~ aliter fabricarentur per opus intus atque sunt in se ipsis aparte rei, quod cum sustineri n possit satius, et convenientius videtur tamen in creatis quam in divinis admittere distinctionem formalem, aut ex na rei ante omne opus intus exercitum in lumine perfectionis, vel gratiae.

Rei x dicta, distinguendo ans: ~~ali~~ aial vere, quod ante opus intus identificatur cum rali n est realiter rale, nego ans; aial quod n identificatur cum rali ante opus intus n est realiter rale, concedo ans; vel hoc genius in utroque membro minoris: nempe aial, ante intus opus n est unum aliquod perfectum realiter divisum a suis differentiis, per quas contrahitur, vel extrahitur; potius enim est quid realiter identificatum a parte rei, vel cum

rati o d as immobili valens dic quanq que dissi opp. ho
imo asserei nihil e aliud quam collectio om. a rali. illud
q. aial, q. eo significat cum immobili est aliud e immobile, et
illud quod significat cum rali est aliud e rale ut satis urgent prae
manet seu praecedenti. unde aial quod significat cum rali neque
potest intra distinguere a rali, et consequenter ante opus intellectus distingui neque
ut stali, aut ex na rei.

Patet ergo solutio ad probationem. negandum enim est [struck through] fore esse aliud rale quod ante opus intellectus
esse aial. falsum enim infertur, quod si est aliud rale illud aial quod
significat cum rali: cum quem ante opus intellectus non sit aial indistinctum
cum rali, sit inde quod non sit aial sit aliud rale. id quod addit
ut declaret quod si aial esset aliud rale non posset intellectus distinguere
aial a rali, ne esset explare et distione: non posset intellectus distinguere
aial a rali intra et ex parte obli, verum est, et ita concedendum; non pos
set intellectus distinguere extra et per ordinem ad diversos modos, falsum
est, et ita negandum. distinguere autem extrinsece referendo eam
entitatem ad diversos modos per diversos conceptus aut cognitiones
nec est verum eam intra mutare nec aliquid intrinsecum in ipsam
verum eam refundere; sed quasi evoluere, et eruere, et dicere
significare eam ipsa quae per significatum requirunt simul coniuncta
in eadem entitate. imo potest necessario intellectus realiter efficere dicta
quae realiter dicta non sunt, quia nihil potest ponere in obiecto, praeter
denominationes extrinsecas quae ab ipsius cognitionibus proveniunt.

Item, quando
sine immutatione intrinseca obiecti, quod potest intellectus eiusdem
entitatis aliquid explicare sua cognitione et aliquid non explicet,
ex eo quod, licet eiusdem entitatis cognoscat et totum quantum est entitas,
cognoscat: tamen illa non cognoscitur in ordine ad omnia illa ad quae
potest referri. sic homo potest referre ad rationalia, et

ad

ad veniahenj: per illud quo cognosco quae refert hominis entitatem
adveniationis quod non attingit rationalium, quasi separat, et
frecum de homine gratis potentis sentire et gratis potenti
rationare quod illud explat, et hoc praeter actum, sed dividi
mulat similiter in Deo cognoscitur modo Divina gratis non attin
gende vel exprimendo distinctionis unius ab alio: et sic
diu absolute gratis cognoscere. cognoscit Deum di
distinctionis privatio quae vera est in Deo, et sed ... cogn
oscere relatas. hec ergo omnia quae sunt in Deo quae in creaturis
cognoscit vere sunt ... rei: ex modo tamen quo illa cognos
cit remanent extrinsece dicta conveniente hac extrinseca
dicitur denominatione cognitis quae praeter obiecto. unde nihil
commutat entis intra essentiam eorum, sive in Deo sive in
creati.

Inquiunt adhuc scholastici fortius diminuentes praedica
mentali relationis esse Divine: quod modo entis absoluti ut
sic differt essentialiter a ratione entis relativi, ut sic; quia ante opera ...
entitas Divina differt essentialiter a ~~...~~ relatione Divina. Deinde
antecedens dubitari non posse videtur: quia quod si non differret essentialiter
ratio entis absoluti ut sic et entis relativi ut sic, essent
velut duo synonyma ens ~~...~~ absolutum et ens relativum, quod
tamen ... falsum sit; quia ergo praeter superius dicta quod
videlicet omne ens absolutum converteretur cum ente relativo;
quinde quaeque quod relativum est, esset absolutum et vice versa.
Denique quod aliae definitiones sunt entium in communi
negari non potest quod sint diversae. Sequitur ergo quod ita
entia sunt etiam diversa: quia sunt definita quae per
definitiones explanantur. inquit enim quod diversae definitiones
me explanant non correspondeat quod diversas explatas, et sic
hoc erit definitum diversum.

ea l'enti inemati? doovi; ng at fert immo illud pran
ialy genery diversory, et n subalternaly positorum
diverse sunt speciei differentie. Ipse ita debet intelligi,
qd due species distinuuntur per genera dicta, quorum
non includitur in alio, vel illud includit, ii species diversae
sunt ex aliis. tamen vero clarissima e, qd n pro non..., qd ...
lis differre, deo illa quae gratae includunt ex aliis di...
ersa ... ratio ... et relatio sic se habeant ...
claudit ens absolutum ut sic, altera vero ens relativum ut sic, ...
ut ex anti posito ... sunt ex aliis diversa ... ali...
ens etiam ex aliis differre et conntes ante ... ... diff...
dict ... seu ex natura rei, fundans instantia eisdem ...
li tenendi: unde in sistendo eisdem doctrinae ... tradit ...
mihi clarissima habet solbenda erit.
Probatur ... quando
dic quando ... vero enti absoluti ut sic differt ex aliis a ratione
enti relativi ut sic, id est ens absolutum et relativum differunt
ex aliis ex genere suo ante ... ... intus, ... specificationes
entitati quae dicunt in recto ... ; ... diversa, ad
quos ponunt per diversos conceptus ordinari, ...
quae ens absolutum ... ... a vero ... ens
relativum: unde ... per ordinem ad quos ens absolutum et
relativum dicuntur, differunt utrique ex aliis, immo et ...
differre realiter ante ... intus ... ideo ... ens absolutum
distinguit ... ab omni ente relativo, secundum ... ...
potest enim hoc utraque ratio enti in eadem entitate ... ...
... in eadem entitate ... ... et ... rationali. Item ... ...
si aliquid speciale ens relativum differat ab ente absoluto ...
... utrumque, id provenit ex illius specialitate ... ...

dis idptatis ejus illo: sicut qd aial equi, et vechs gsi dicit rri, sic etiam valet, gvenit ex gguali natura gga gehe idptatis ejus hinnibili, et excludit idptatis ejus vali, ut latius ea diximus. Ipsa gtio tui stat, qd utraque vo enni ut sic abstrahat a gvenientia et differentia aiali, qd ut sic non explicat idptatis nec exclusionis idptatis unius ejus dio:

Hinc facile occurrit ei, qui videbatur hoc ani stabilitur: nq. de hec duo eni abso ting ens et relationis sinonoma sunt, gsequenter gquidam eni ex sententiali gsequi significat in recto, gpraxint eojdem entitatis attingere et significare, nihil omnino ex pte terminorum ad quas referunt, nario significant aliqd diversi, qd sufficit ut n sint sinonoma, et videntur sali ex dictis distat, gsequenter vtergue hi, decent gpuit in eadem entitate, per idptatis a dicnari, et ideo debere semper, ubi hec in qualibet ente iungi, sicut gquidem in entitate hominis, ponit decini decent aiali, ejus de esse vali, et ideo debet resperiri decens valis, ubi ejus que deu decetus aialis, ita ut sint gvertibiles. Denique quo mo et quare eni absolutus ut sic et similiter relationes geminet diversimode, explicari, scilicet per nam endis, et relationes per ee ad aliud, rati quod illaratis manet quin. ex inde licet inferre eadem diversas relationes inter eos, contra ad hec manda e cea. L'enti mematis, quia gfato nihil vet, nec exget expositione aliquia, qd potius videtur inventa ad gfrationes eorum, que hucusque diximus.

Sectio 6a

Que suggerunt argumenta schoti nai ad subsequentes disputationes manuducunt.

Ga Varchiones relationes dinersas ejusdem glura

circumferuntur apud scholasticos argumenta quae magni ponderis censent, et saltem magis ad nostrum praesentem videntur spectare. Ergo: essentia Divina vel ante omnem operationem intellectus ne cadit nec inadaequate est ipsa formaliter Paternitas, vel ipsa ante omnem operationem intellectus distinguitur formaliter a Paternitate, sive distinguitur actu ex natura rei. Explicatur, et simul probatur antecedens: essentia Divina comparata cum Paternitate non se habet sicut homo comparatus ad animal rationale, et in hoc sensu non est ipsa formaliter adaequate cum Paternitate, quia ~~sicut homo comparatus~~ quod reperitur in Paternitate formaliter est omne illud, cui esset formaliter natura, vel essentia Divina, non se haberent sicut definitum et definitio, vel aliter ac homo, vel animal rationale, ~~ha~~ quorum unum comparatur ut unum, ne aliquid quod aliquid comparatur aliud, vel quod eodem modo comparatur unum, et aliud. ~~Sec~~

Rursus essentia Divina comparata cum Paternitate non se habet sicut homo comparatus cum rationali, et in hoc sensu nec inadaequate est formaliter ipsa Paternitas, nec illam includit. Probatur: quod si Paternitas includeretur in essentia ubicumque reperiretur formaliter essentia, esset etiam formaliter Paternitas et ea omnia quae includuntur in essentia; sicut quod animal includitur formaliter in homine, reperitur formaliter in Petro vel in quo reperitur formaliter homo. Sed est manifeste falsum in Divinis quod reperiatur formaliter Paternitas ubicumque datur formaliter natura vel essentia Divina, nam in Filio datur essentia, et non reperitur formaliter Paternitas. Ergo essentia Divina ~~a~~ ante omnem operationem intellectus nec adaequate nec inadaequate est ipsa formaliter ipsa Paternitas. Consequenter quae distinguitur formaliter, seu ex natura rei ante intellectum a Paternitate.

Haec argumenta non emolliuntur per distinctionem scholasticam ex natura rei, quam non admittere nos ego dicitur etiam ex ultimo puncto probationis adducto sect. 4ª, quia solum distinctionem solum excludere posse quae

identitatem cui opponitur. unde ex eo quod essentia Divina non sit essentialiter adequate vel inadequate idem cum Paternitate solum infertur non debere esse formaliter idem cum Paternitate omne id quod est formaliter idem essentiae: cumque filiatio non sit formaliter idem cum Paternitate hoc nihil officit ad intelligendum quomodo essentia Divina quae realiter identificatur cum Paternitate et vera reperitur in filio per identitatem, cum tamen in filio non reperiatur per realem identitatem Paternitas.

Petes si sit de identitate vel distinctione formali adequata vel inadequata essentiae Paternitate semper viget argumentum et instauratur in hunc modum: quod ante opus intellectus identificatur adequate cum alio vel includit debet realiter reperiri per identitatem realem in omni eo in quo reperitur illud aliud; sed Paternitas identificatur cum essentia. ergo debet realiter reperiri per identitatem in omni eo in quo reperitur per identitatem essentia nec tamen reperitur per identitatem in filio. ergo sive cum distinctione essentiali Paternitati ab essentia, sive cum identitate essentiali Paternitati cum essentia, manet eadem tollenda difficultas. dicitur quod ante opus intellectus Paternitas et essentia sunt unius ejusdem indivisibilis entitatis, excludentes omnem quoque distinctionem actualem et habentes omnem actualem identitatem: nihil omnius non identificari Paternitatem omni illi cum quo identificatur essentia; quod ratione suae perfectionis aequivalentia duplicis entitatis potentia verificare duplex praedicatum de se contradictorium, sine detrimento realis identitatis ut in sequentibus explicare conabimur.

Quaeres primo sit. cognitio qua Pater Divinus se cognoscit in numine, cognoscit in numine relationem et essentiam. Resp. sic: vel cognoscit essentiam et relationem ut duo objecta formalia seu formaliter distincta, vel cognoscit unum tamquam objectum diversimode[?] quaesitum?

hoc ergo non potest obstari, quod non possit magis distinguere id quod

incommunicabili: esse vero realiter incommunicabilis, et realiter incommunicabilis in salvat, quia per distinctionem ex natura rei quod praedicatum est summum, quia etiam est verum sapere esse realiter communicabile et esse realiter incommunicabile. sicut enim Scotistae non sustinebunt inde infferre distinctionem realem actualem ante opus intellectus ex eo, quod Deus intuitive cognoscit esse realiter communicabilem filio, et Paternitatem non esse communicabilem filio a parte rei, et ante opus intellectus, liceat similiter nobis non pati distinctionem ex natura rei, quam ipsi volunt infferre ex eodem antecedente.

Aliud argumentum conficitur ex eo, quod Pater eternus ante opus intellectus est similis filio in pluribus gradibus, videlicet in esse et perfectionibus absolutis, et est dissimilis in aliis, videlicet in gradibus relativis. hinc enim infferunt gradum relativum et absolutum distingui in Patre ante opus intellectus distinctione formali et ex natura rei. probatur consequentia, quia si gradus hi essent omnino idem, nequaquam possent fundare relationes diversas similitudinis et dissimilitudinis: nam relatio similitudinis fundatur in unitate, relatio vero dissimilitudinis fundatur in numero: etc. hoc argumentum nimium extollunt quasi suadens Scotisticam distinctionem. et laborat eodem defectu quo praecedens, si quidem distinctionem probat ante opus intellectus, probabit distinctionem realem non solum ex natura rei. De relationibus similitudinis et dissimilitudinis divinarum personarum dicendum nobis erit in sequenti parte huius tractatus, ubi de personis est sermo, praeterea non est opus ibi dicenda, modo ante vertere.

Dico tamen sunt animadvertenda quaedam priusquam ad alia progrediamur. Unum est, eandem entitatem non diversorum posse fundare duas relationes diversas, aliam similitudinis, aliam dissimilitudinis, partialiter, de quo quamvis alterquam nemini potest esse dubium; nam eadem albedo v.g.

quae dat in ordine potest fundare relationem similitudinis cum altero extremo albo, et potest fundare relationem dissimilitudinis cum altero extremo non habenti albedinem. unde non est ad mentem vera illa propositio aliter accepta, quod videlicet idem principium non possit fundare relationes diversas similitudinis et dissimilitudinis. Ut etiam ergo absolute consideratis fundare possit similitudines inter patrem et filium, quos tibi offert tamquam extrema quae denominant relata, nimirum tamquam principia ipsa fundandi relationem similitudinis. ad relationem vero dissimilitudinis afferunt relationes seu proprietates Patris et Filii non solum tamquam extrema relata, sed etiam tamquam principia fundandi dissimilitudinem. unde qui hoc discurrat omnino sufficienter salvabitur, quod relatio similitudinis fundatur in unitate, relatio vero dissimilitudinis fundetur in numero. Aliquas necessarias patent ex dicendis loco suo signato.

Denique caeteris plurima omittens, quae eodem pondus reducunt potiorem huius materiae difficultatem. ultimum argumentum desumitur ex principio quod dicitur, quae verificari videntur de relationibus et essentia, quae est opposita intrinsecis. unde communiter colligitur debere intercedere inter relationem et essentiam aliquam distinctionem actualem ante opus intellectus, quae cum non possit esse realis, quasi adstruebat Gilbertus, ut potest ut sit formalis seu ex natura rei. Ipsum principium dicta eaque sunt omnia: nam in Divinis Pater generat, et Filius generatur; essentia Divina non generat, nec generatur. Filiatio Divina, et spiratio passiva realiter producuntur, essentia Divina non producitur, sed ipsis communicatur. Pater ipse essentia Divina communicat Filio, Paternitas vero non communicatur. quae omnia quid non videat esse principiata de se dicta: nam ea de quibus verificantur principia dicta, non sunt idem. si ergo de iis quae sunt idem, debent eadem verificari juxta illud commune principium quae sunt eadem uni tertio inter se: quod relationes et essentia non sunt idem, sed aliquam distinctionem habent ante opus intellectus.

Hic

Hec est notissima difficultas et eo maior, et difficultas auxi
gerunt attaque fiunt argumenta pro Scotica distinctione, ut ea violenter supponi
fieri; et minime habent distinctionem ex natura rei, si quidem neadent
in his differant realis distinctio ut satis notatum manet in pre-
cedentibus, et in hac gravius dicam clarius cernitur. Ideo de vide
amus, quomodo ista distinctio, que versatur inter relationem divinam et
esse, et quo modo cum illa coheareat misterium trinitatis.

Dei 6a

Quaestio, quomodo distinctio constat ex argumento proxime facto
inter relationem, et essentiam et quo modo per illam
componatur trinitatis misterium.

Lectio I

Hoc argumentum non solvitur per solam distinctionem rationis
provenientis ab intelecto.

Cogimur vi huius argumenti distinctionem investigare, et dilucidare
media quae salvet veritatem horum pratorum quae de relationibus
et essentia verificantur, illesa tamen identitate relationum earum de essentia
quae fuerit debemus. hac in re mirum est quantum versentur theo-
logorum ingenia, nec immerito. difficultas enim componendi
hec duo in misterio trinitatis, quae cum tum mentis nostre cena-
tum longe videtur superare. nec ideo nobis retrahendum est
a eo divo, ut omnia asequi, et declarare desideremus, nec
omnino sucumbere difficultati necesse foret. fateamur in pri-
mis esse cogitationem divinum in obsequium fidei, fateamur de vi de
misteriis trinitatis tenuitatem eius de intus non excedere ut ad illum
et illius capacitatem non possunt sufficere, et nihil ominus pro nostra
virtute id prestemus, quod in nobis est, et viam aggredientes
ut illas discurrendi amplectentes, qui facilius reddatur intus
et ut tanti misterii possit particeps fieri et regulas in-
dagandi veritatem.

Prius tamen videamus quis sit immanis aliquorum labor in hac difficultate sedanda, sunt quidem plerique gravissimique theologi, qui supponentes damnatos esse illos de distinctione reali, inter relationem, et essentiam Divinam, ut ex sectione 1a precedentis disputationis constat, et distinctiones insuper ex natura rei nobiscum rei pugnantes; hanc propterea virtualis distinctiones realis in Divinis nollentes admittere, censent argumentum ultimis sectionis proxima factis sufficienter enervari, totamque difficultatem nego hujus inimitabilis trinitati per solam distinctionem rationis ab intra nostro provenientem plane componi. ut hanc sectant communiter Thomistae cum suo duce, ut solent dicere, praeceptore angelico, 1a parte quaestione 28 articulo 1o ad 4. plures etiam ex nostris. ex quibus Pater Granado 1a parte tractatus 3o controversia 5a disputatione 1a sectione 4a. quid quis rebus videri potuerint, et in quo nos aliorum sensus, et explanationes universali ratione volumus impugnare.

Respondeo quod Pater Granado ad praesens argumentum, nulla hic praedicata dicto reperiri, nam duo inquit sunt nominum genera per quae nobis nota fiunt praedicata Divina: alia nobis significant praedicata Divina ut sunt ante operationem rei. ut entitas esse realitas quae est essentia: entitas relationis, et realitas quae est relatio et his similia: alia sunt quae nobis significant eadem Divina praedicata, non ut sunt ante operationem rei, sed ut subsunt cognitioni nostrae menti vel ut sunt praecisa per nostros conceptus, et illos involvunt. ut relatio, essentia, natura Divina, paternitas, filiatio et sic de aliis. hec nomina 1i generis significant praedicata Divina, ut praecise dicta per nostros conceptus; nam sed nomina 2i generis quae quidem significant praedicata Divina ut sunt ante operationem rei, independenter a nostris cogitationibus significant eum

dari

mi prata ni aliqua dist. diuisa et indiuisa prius, et idsificata.

Modo qui si qq. que videnr 3a dictiones afferre formem invocabulis, qui significant grata Diuina, vt praecisa verificari utique de illis eius mi posse; ceteri ni sunt 3a dicte qui ni sunt eaedem de eodem; loquunt enim de gratis Diuinis, ut dicti, ideoque licet verificet filiatio producitur etiam ni producit ni verificantur 3a dicte, quatenus ut hoc nomine importat diuinum oppositum filiate, et filiatio ut hoc nomine importat diuinum absolutum; ac quid est produci, et ni produci verificant de distinctis, et ni de eodem, sed beneficio distinctionis rei, quas hec nomina presupponunt. aut 3a formem illis vocibus quae Diuina grata significant ut sunt quae rei, certe quae erant 3a dicte, nam illa duo ... entitas sive realitas filiationis producitur, entitas sive realitas esse ni producitur: sunt utique 3a dicte; nec ... non est quod utraque verificetur: nam hoc ... entitas sive realitas esse ni producitur, est falsa; loquitur enim de ea ni ut praecisa, et ut est quae rei. hinc est quod ... ministerio solius distinctionis rei est tota trinitatis persona, et salbat.

Ad hunc discurrendi modum status toggeri ... mihi certi cum 3mani theologi religiosi, venerunt sicitatos ex ... quos, solo distinctionis rei ni eo sati ... expediendo difficultatem in qua ... nos ante ops ... intus 3venient relationibus et esse grata de se 3a dicta, vel ut abstrahamus a nominis diuersitate quae significant relata, et eas ei entitati Diuine huiusmodi grata de se 3a dicta 3veniunt ante ops ... entis. nihilominus vocibus ... dreamus scilicet pro uno certi ei, affirmationes et negationes mentales seu quod idem est, actus mentales qui sint affirmatio, et negatio

formali si pose dari ante opus mentis, vel independenter ab opere mentis: nec operatio mentis ante vel independenter ab opere mentis dari non potest: quare quod diximus ante opus intellectus verificari de eadem entitate Divina praedicata esse contradictoria, loquimur de praedicatis contradictoriis quae talia sint in ratione formali, nec necessario gerant rationem intus; sed loquimur de praedicatis obiectivis quae per formales quidem enuntiari possunt et quae verificant ipsas enuntiationes formales affirmationis, et negationis.

Probatur

Et assumptum de sic: ante opus rei, et independenter a quacumque opere intellectus aliquid est in Patre Divino verum, quod communicat Filio, et aliquid est in eodem Patre quod non communicat Filio; ergo ante opus rei, et independenter a quacumque opere intellectus eadem realiter entitas Divina communicatur et non communicatur Filio: ergo ante opus rei de eadem entitate Divina verificantur praedicata esse contradictoria, quia alia sunt communicatum non communicatum: hec consequentia colligitur et antecedens est certum: nam essentia est realiter identificata cum omnibus aliis praedicatis quae sunt in Patre vel clarius, illud aliquid Patris quod communicat Filio, est idem cum Patre, et illud aliquid Patris quod non communicat Filio, etiam est idem cum Patre; ergo a parte rei, et independenter a quacumque operatione intellectus eadem realiter entitas communicatur et non communicatur Filio. antecedens autem fieri enim manifeste, quod Concilium Florentinum in litteris unionis dictat, quod Pater omnia dedit Filio praeter esse Patrem, et in quo verbis ... ante opus rei ipsa sunt realiter in Patre, et quae per realem communicationem dedit Filio, et esse Patrem, quod a Patre non dedit Filio per realem communicationem omnia quae sunt in Patre, et non dedit per realem communicationem esse Patrem; ergo ante opus rei, et independenter a quacumque opere intellectus aliquid dedit Pater Filio per realem communicationem et aliquid non dedit; et quod dedit per realem communicationem, communicatur Filio, et quod non dedit per eandem commu-

nica-

muni catiorum non communicari; ergo ex parte rei aliquid est in Patre, quod communicatur filio, et aliquid est quod non communicatur.

Non sic probas istarum propositionum veritatem eadem forma in persone filii: tunc neque quod est in filio sit productum: et aliquid productum, et aliquid non productum: cum ad hoc aliquid et aliquid identificet reali et ex parte rei; sit propterea verificari de eadem entitate reali productum, et non productum, et hoc quidem ex parte rei, et independenter a operatione quae operatione intellectus, quamvis enim non videatur, hoc fidei veritatem, et hec Divina misteria reali quidem pendere a consideratione intellectus creati, vel ab imperfecto nostro modo concipiendi. filius quidem Divinus ex parte rei, et independenter ab intellectu nostro est filius: igitur ex parte rei, et independenter ab intellectu nostro habet sibi identificata ea omnia quae sunt idem cum filio: ergo si de illis quae sunt idem cum filio verificatur productum, et non productum de eadem entitate reali Divina verificantur ex parte rei et independenter ab intellectu nostro extrema duo contradictoria.

Sed age et 3º probemus efficacius dicta in utraque propositione: et in nostro misterio ut est ex parte rei: fides docet, Deus est trinus in personis, et unus in essentia: ergo revera ita est ex parte rei, et independenter ab operatione intellectus quod Deus est trinus in personis, et unus in essentia sua Deitate. rursus ex his personis Divinis fides docet, aliquid est Pater, aliquis Filius, et aliquis Spiritus Sanctus. ergo re vera ita sunt ex parte rei, et independenter ab operatione intellectus. infero hinc 1º. ergo his nominibus Deus unus in essentia trinus in personis, quamvis alias sit Pater alius filius, et alius Spiritus Sanctus significatur nobis Deus ut est ex parte rei et independenter ab operatione intellectus. et omnia, quae significantur nobis Deus ut proponitur credendus per fidem; at proponitur nobis credendus ut est in se, et non ut subest operationibus intellectus nostri ergo significatur nobis ut

ē ex parte rei, et independenter ab opere intellectus. Progredior modo. De entitate Diuina et nobis proponitur credenda per fidem, verū fit cum conparata de quibus loquimur: Ergo verificantur de entitate Diuina ut ē ex parte rei et independenter ab opere intellectus praedicato huius antithesis probatur ē totus simbolus Sancti Athanasii, illud recole.

Infero 1o: Ergo persona Patris distinguitur realiter a persona Filii, et quamvis Deitas, nec non utraque haec persona Diuina distinguitur realiter a Spiritu Sancto; alioquin non esset Deus trinus in personis; Si enim Pater distinguitur realiter a Filio, (idem de aliis personis dictum esto) vnus ē duobus oportet dicere. videlicet vel quod Pater distinguitur realiter a Filio secundum se totus et cum adequate, vel quod distinguitur realiter a Filio secundum aliquid sui, et inadequate tantum: quod enim distinguitur ab alio, vel adequate vel inadequate ab illo distinguatur necessum ē. Sed primum dici non potest: quia si Pater adequate distingueretur a Filio, et secundum se totus nihil haberet in quo Filius ipsi Patri communicaret, et quod communis esset Patri, ac Filio, consequenter quae non haberent communem Deitatem, ac distincti, ac proinde non vnus, et idem Deus essent, sed duo dii. Restat ergo ut dicatur, scilicet quod Pater distinguitur a Filio inadequate et secundum aliquid sui. Ergo aliquid Patris distinguitur realiter a Filio et aliquid Patris non distinguitur realiter a Filio. Sed hoc aliquid et aliquid sunt idem in Patre, qui est vna realis, et simplex entitas ex parte rei, et independenter ab intellectu, Ergo de eadem entitate Patris verificantur hae duo antecessis intellectus, et ex parte rei.

Infero 2o: Ergo Deus ē realiter tres personae modo superius dicto, quarum videlicet alia ē Pater, alia Filius, et alia Spiritus Sanctus. Patet consequentia, quia Deus ē realiter trinus in personis ē ac realiter tres personas. Atqui Pater non ē tres personae, quia Pater non ē Filius, nec Spiritus Sanctus; Ergo de eadem entitate reali verificatur

in concreto hec duo est tres persone, et non est tres persone fiuntq: nō per ea
quod reali entitas, que Deus est, Pater est: verificatur Deus est tres
persone, et non verificatur pater est tres persone: ergo ex eadem
entitate reali hec duo verificantur. hec omnia Deo et Patri
conveniunt sunt ex parte rei et independenter ab intellectu ut
notatus habemus, eidem et entitati Divine competunt ex parte
rei predicta que sunt contradicta, nec Deus enim dicet quod non
sint contradicta ab eo quod dicantur de entitate Divina, quia subest
precisionibus intellectus.

Adhuc urgetur 4° probatio eius dis-
cursus. nam ex his personis Divinis constat aliquam intus
alia generat et non generat, videlicet Pater, alia generatur,
et non generat: videlicet Filius. vel ergo Deitati prout est
ex parte rei et independenter ab intellectu convenit hoc utrumque
contrarium generat non generat, vel neutrum illorum convenit vel
alterum tantum convenit, et alterum non convenit. et quodcumque
horum dicatur, sequitur intentum, quod videlicet de eadem entitate
Divina verificantur extrema de se contradicta. nec potest non dici
unum ex his tribus quoad veritatem eorum, que distinctionem
afferunt in Divinis; inanis est recursus ad precisiones
intellectus. maior, et comparat minoris posse inferri quod
nec possunt aliter comparari hec extrema, et ab illis sic
comparatis nequit sese abstrahere, et nario debet unum
ex illis convenire. quoad Deum sic probatur facile, minor, eadem
extrema percurrendo.

Nam si dicas primum, scilicet hoc utrumque
que contrarium generat non generat convenire Deitati ut est ex parte
rei; ergo habemus intentum; hec enim sunt contraria de se dicta,
et contraria de se dicta dicuntur de entitate Divina, nempe
de Deitate, ut est ex parte rei. si dicas 2um, scilicet neutrum ex

illi gratis convenire Deitati, atque sequitur eidem entitati convenire eadem gratia. At quod Deus qui est ipse Pater, convenit nomen generare et Deitati non convenit generari; quod habemus intentum. Si dicas quod vel licet alterum ex illis gratis convenire tantum, non minus sequitur intentum: nam si Deus conveniret quod generat, ac quo sic. Deitas quae rei est idem cum filio; et a parte rei Deitas generat, et filius non generat; ergo a parte rei ipse tit eidem entitati reali hoc duplex gratia generat non generat tamen, si dicitur Deitati convenire quod non generat argumento sic: Deitas quae a parte rei est idem cum Patre; Pater a parte rei per se generat, et Deitas non generat; conveniunt ergo eidem entitati reali a parte rei haec gratia esse contradicta. et idem argumentum fit cum duo alia gratia superius posita generat non generat. Quibus quae contra te vertas eodem fine ligarii, nec absolvis nodum per recursum ad instantiam.

Idem argumentum non minus efficaciter ostenditur ex misterio incarnationis Divini verbi ex probabilioribus theoriis et asserentibus, quod unio hipostatica terminata est ad personalitatem verbi non ad naturam Divinam. Quod enim si unio facta esset ad naturam, omnes tres Divinae personae carnem assumpsissent quod est contra fidem: credimus enim solum Deum sed secundam personam propter nos homines, et propter nostram salutem incarnatum esse. ergo convenit humanitati a parte rei, et independenter ab intellectu, uniri personalitati, non uniri naturae. Sed natura est idem realiter cum personalitate. ergo eidem rei indivisibili uniri realiter, et non uniri humanitas. Si dicas, ei quod uniri naturae, non immediate, sed mediate, contra est, quod non minus sunt contradicta esse uniri immediate non uniri immediate, quam uniri, et non uniri simpliciter. Sed unitur humanitas immediate personalitati, et non unitur immediate naturae, ergo eidem rei uniri et non uniri immediate. hic autem nihil praestant propositiones unius, cum hoc misterium sit prorsus independens ab intellectu.

cogitationib⁹, imo neque cadere sub cogitationes intell
nri nisi Deo revelante nobis innotescere: non ergo suffi-
cit nostri ditio ad enucleationem mysterii trinitatis, ergo alia
via quaerenda est ut cognito proposito fiat satis.

Et ex his
apparet quae sit finalis illa nominis diffinitio quae est prop
huius est, neque ut alia praeterea [illegible]
[illegible] falsum est quod voces illae esse Divina, relatio Divina
[illegible] hoc Divina perfectio, licet
[illegible] quod significat illas praecindendo, sicut falsum
est dicere quod illa vox significat [illegible] abstra-
ctis, et [illegible] licet verum sit quod significat
praecindendo et abstrahendo ab individuis [illegible]
et ratio est clarissima, quia voces illae non sunt [illegible] intentionum quorum
est [illegible] attingere de his quasi reflexe, sed illud signi-
ficare ut subsunt [illegible] denominationi.
ex eo vero quod illae voces significent praecindendo et [illegible]
[illegible] unam perfectionem Divinam [illegible] non tollitur quod eorum
una possit esse [illegible] in sensu reali identitatis, ut ma-
nifestum est: unde vera erit haec propositio in sensu reali identita-
tis: esse Divinum incommunicabile, quia [illegible] Paternitas est incommuni-
cabilis: sicut est vera ista, essentia est Paternitas, [illegible] ad
illius veritatem [illegible] ditio talis perfectionis ex [illegible]
[illegible] ut in eodem [illegible] reali [illegible] duo illa incommunica-
bilis et communicabilis, ac esse realiter [illegible]
[illegible] illius.

Scholium

Singularis modus solvendi nodos
Trinitatis objectionum, et Resolutio.

Mira sane sunt horum ingenia quae nodos magis vexant

magis accurrunt & diversissimis muniterta etatis vexatio
intus cujus definitiones ingrati sumus, pro eo quod alii prom
at etter queat theorij mentes, mirum est, quantum in illum
obsequium nobis posteris [illegible] reliquerunt, grates, ut nos
exhibeamus, satis memoriae congruentes eorum laborum
qui et si veritas non effulserit, conatus tamen et studium
magni debet estimari: hoc animo ductus censui non praetermit-
tendum singulare placitum cujusdam doctoris P. magistri qui
tacito nomine refert Petrus Ioannes in sua p.[illegible] theologia
tomo 1.o disp. 53 sect. 4.ta hic quod ipse format modo dual[illegible]
modos innitentes aut actionem et naturam, aut per negationes
[illegible] quod vere non solvit, ut a [illegible] nondum patet: et praeterea
non sufficiens distinctionem veritatis quae plurimis aliis accidit,
ut postea videbimus, ut ipse assumptum ex proponeret in hanc cogi-
tationem [illegible] abundat quod verbis a P. Ioanne relatam fide-
liter tradere volo ut melius [illegible] mens percipiatur,
cui nullatenus ullus est intuitus.

Ait itaque in SS.ma trinitate
nihil aliud esse praeter essentiam Divinam et tres negationes notio-
nales innascibilitatem, ingenerabilitatem et negationem omnis
ductionis activae. ea ergo quae subest innascibilitati est Pater
et generat: quae subest ingenerabilitati est filius, et generatur;
[illegible] quae subest vero negationi omnis productionis activae est Spiritus
Sanctus. itaque in quantum est sub 1.a negatione est producens, non
productus; in quantum est sub 3.a negatione est productus non produ-
cens; in quantum est sub 2.a negatione, est simul producens
et productus. et hinc censet obtinere [illegible] opinionem, quae distin-
tione ab curant erodare, nec assequunt. hanc distinctionem
nemo post quem citatus Ioannes vel nullus opponitur monet et sententiam
nullo modo esse admittendam vel ex [illegible] solus causa quod patris dispositio

videat tanto misterio illud ad eum minuendum, melius dixisset migliorem, reducere; totamque personarum distinctionem in hisce negationibus collocare, et subjungere potuisset, ut non minus efficax modus illud deferendi, quod in retarum momentis a Catholicis sensu, et omnium theologorum doctrina excreviter.

Tempero vero sane hunc aurum felix eventum sive fructum quem paratur ponendi salvo facile trinitatis misterium, et nihil minus; potius enim pertinens dicendi illius destruunt misterium trinitatis ostendo paucis. haec distinctio trinitas resultans ex una essentia dicta a tribus negationibus et ex tribus negationibus inter se dictis ab invicem et simul ab essentia; sed misterium trinitatis quod consistit in eo quod una essentia identificatur tribus relationibus et quod tres relationes sint identificatae cum una essentia quamvis uni ab invicem distinguantur inter se: ergo per hunc discurrendi modum destruitur misterium trinitatis discursus est legitimus. maior patet ex suis terminis relatus. minor etiam: nam misterium quod credimus esse nobis evidens. namque ablata identitate trium, quae distinguuntur inter se cum una, et eadem essentia nihil prorsus difficultatis remanet in misterio trinitatis; tota namque quae difficultas resultat ex eo quod tria identificantur cum uno tertio, et non identificantur inter se recadente oppositione primi principii, quod huic seque sequitur repetita, quae sunt eadem uni tertio sunt idem inter se.

Ideo misterium trinitatis, quod credimus est omnino supernaturale: immo et omnium supernaturalium supernaturalissimum, ut loquuntur Dei, quorum vox preclara proclamat, quod si quae reperiuntur in creatis vestigia trinitatis extant obscurissima atque vix possunt illius umbra reputari; at ipsi trinitatis qualis

Esse per pertinere ad, non vero non est reperire aliquam, sed huius generis plurimae trinitates reperiuntur in creaturis quod sed minimo non est dubium. minus ostendo. trinitas quae distinguitur per hanc ad, nihil est aliud, quam unus cum tribus, inter se distincti, et eius distincti cum tali uno.

Huius autem generis video quam plures trinitates in creaturis. x dicatur probabilis realiter distinguentes tres potentias animae, voluntatis et memoriae in eadem anima: dabitur huius generis trinitas. igni, in quo reperiuntur lux, calor et siccitas, erit altera trinitas huius generis. arbor habens folia, flores, et fructus erit altera trinitas huius generis. flos habens colorem, odorem, et saporem erit altera trinitas huius generis: nam in his omnibus reperiuntur cum tribus absque, et inter se realiter distincti. et hic similia possemus designare alia mille exempla. ad quae tu ipse videre debes trinitatem quae dicitur in his exemplis, divinitas perfectio tertia divinae trinitatis, quae in minori videre a nobis ipso debeat celebrari.

Dices fortasse haec exempla trinitatis videri esse umbras trinitatis propter ignorantiam, quia in eorum natura reperitur quod una illa res reperiri producere. at vero in trinitate Divina certa propter inherentiam in ascibilitatem, producere et propter inherentiam incommunicabilitati, et alteri negationi omnis productionis et altera quae producitur: unde fit quod eadem sit res quae producit, non quod sunt talia res allata exempla. Ad quod est quod propositum in trinitate difficultas, ut notatus sum, imo, quod sit unus tria, hoc est unus identificatus realiter cum tribus realiter distincti. Deponere a hanc veritatem fidei, cuius proponenda est, quae ponit eadem unius, quae sunt inter se in trinitate labor, et Evidentius theoriis. auferre a identitate unius cum tribus distincti non est hanc difficultatem solvere, sed veritatem

fidei

fidu genitus evertere, et hoc ā q̄d suadent exempla nostra;
verum ē, q̄d etiā ingedit difficultates in Divinis rō producentis et
producti, nascuntur tamen ex illa 1ª difficultate quatenus videlicet
intellectu difficillimum ē, quo mō essā sit identificata Paternitati
et nihil ominus essā nō producat cum Paternitas Diña producat;
quo mō essā sit identificata cum filiatione et nihilomi-
nus filiatio producatur et nō producatur essā.

Et rursus ingerit
difficultates, q̄d cum essā sit identificata ~~[struck through]~~ cum Paterni-
tati quā filiationi producte videtur eius et producere in Pā
et produci in filio, ac proinde seipsum producere, ceterum ut iam
notavi hę difficultates quasi subnascuntur ex illa 1ª quę
consistit in identitate unius cum tribus distinctis, quę primaria difficul-
tas cum auferatur per hanc sententiam, ceterę tamen nō ita sunt inse-
parabiles, nam licet apud nos ratio producentis et producti nō
reperiatur in Divinis nisi in relationibus quę realiter dis-
tinguuntur, quę cum prius et prius debet necessario intervenire rea-
lis distinctio, tamen plures Theol. et phi. probabiliter affir-
mant nullo mō repugnare q̄d idem de secundo et pluries
producatur; dummō supponat aliunde productum, aut existens
vel a se vel per priorem actionem a se ipso independentem
et provenientem ab alio, imo existimant aliqui de facto corpus
Xpti Dñi q̄d in coelo ē, se in eucharistia producere, quoties
Eucharistia celebratur seu consecratur.

Est ergo 1ª contra hanc sententiam oppug-
natio, quae constat ex huiusque dictis, nimirum q̄d per eam evertatur
omnino misterium trinitatis. est 2ª oppugnatio, quam fecimus autho-
ritate, et rōe damnatae Gilberti Porretani, quam ipse hic author ~~[struck through]~~
avertere, ne actiones illas, quas in trinitate
ponit, cum realiter distinctas inter se, et ab essā plane convenit cum

in Gilberto, qui relat. constituebat essentia quæ sunt se realiter additas, et solum differt in eo, quod asserat, relationes Divinas esse negationes illas esse super additas. quod profecto non minuit duritiem eius, quam in Gilberto condemnarunt Patres Concilii Remensis, et patres plures alios, nobis quæ difficultates auget et graviores inconvenientias, quas quisque facile cognoscet recollendo, quas contra Gilbertum ex Angelico preceptore retulimus, nempe de relationibus mere assistentibus Deum, et illi extrinsecus affixis, quæ omnia fortius urgent in hunc authorem, et alia non minoris difficultatis sunt subiicienda.

Urgetur et hoc 3. loco contra hanc sententiam. licet enim aliqui indicant negationem esse de conceptu personalitatis, nihilominus omnes conveniunt in eo quod personæ Divinæ sunt tria positiva, ut ex superius dictis constat, ubi de gratia, quæ relationes transcendunt sermo fuit. et quia contra hanc sententiam non sunt tria positiva ergo. probo subsumptum. nam contra hanc sententiam nihil aliud datur in Trinitate præter essentiam Divinam et tres relationes, una de essentia Divina est unicum positivum, quod datur. hec autem non est diversa, sed una et eadem in omnibus tribus personis. tota igitur distinctio in relationibus exercetur, sed unum positivum cum tribus negationibus non constituit tria positiva; ergo contra hanc sententiam non sunt in Deo tria positiva. minor illa nota est, ut probatione non indigeat. quis enim dicat Petrus surdus, mutus, et cecus esse tria positiva: si ergo omnes fateantur tres Divinas personas esse tria positiva, necessario debere admittere, præter negationes, quas ad minus tres esse positivas negationes, in quibus exerceatur realis distinctio.

Est

Deinde 4o contra hanc quod innascibilitas, seu conceptus innascibilitatis, aut negationi cuiuscumque productionis passive non conceptus Patris aut Genitoris, vel generantis falsa. probatur et haec ratio, quia essentia quæ habet innascibilitatem est Pater

per, et generat. alium. Atque hic est communis sensus Sanctorum Patrum et praecipue D. Augustini in lib. 5° de trinitate cap. 6° loquens de Patre sic ait haec. alia notio est, qua intelligitur genitor, alia qua ingenitus. Quamvis licet dignitas innascibilitatis seu improducibilitatis pertineat ad notionem personae Patris, tamen non distinguitur in ratione Patris, sive genitoris per huiusmodi notionem, et in ratione primae personae, de cuius dignitate est non procedere ab alia, neque aliunde quid non esse. Igitur cum quo dignitate primae coniungitur dignitas Patris, sive genitoris. Idque patet ex Florentino verbis cogitationem, quae Pater omnia dedit filio, praeter esse Patrem, quod dicitur, neque Pater non dedit filio dignitatem generantis. cum a dignitate generantis sit quod potius, dicensque realis processiones, sive generationis actionem clarissime colligitur, ut in ratione Patris per aliquid aliud nomine distinctum praeter dignitatem Divinam, et innascibilitatem seu negationem omnis productionis passivae.

Idque patet iterum ex Concilio Toletano V asserente quod Personae Divinae hoc solo numerum insinuant quod ab invicem sunt. hoc est quod ad invicem referunt, et non refferunt per negationes, sed per veras relationes reales producentis, et producti, refferri non quae est producere et produci, quod non per negationes, sed per relationes reales praestat. Contra. Si dicas, ista essentia Divina cum his negationibus id totum salvari, quod essentia Divina quatenus subest his tribus negationibus est etiam relationes, et habet generare, et generari, producere et produci, spirare, et spirari, fateor sane mihi nihil prorsus, [illegible] occurrere, quod in admirationem abire. Bone Deus, quam sunt potentes istae negationes! adhuc tamen serio considero quo modo negationes, quae nihil sunt in se, mirabilitates possint operari in esse Divina. id quod accrescit esse Divinae ex eo quod subsit his negationibus, quod in se et per se non habeat? a quo

12

denominat essa generare, si ex coniunctione cum negatione nihil ponitur in essa virtuti generativae?

Ut vere his negationibus rei ponis exhibeas sic argue 1° [illegible] essa Divina subesse his negationibus vel est identificari cum his negationibus vel non? [illegible] ut colliges ex dictis quod si illud dicas instauram argumentum nostrum solutionem in quaerimus eadem ... quam posita est in positivis relationibus. quod enim tria divinitatis cum quibus identificatur essa, sint positiva, vel negativa, parum refert ad hoc ut verificent praedicata de se contradictoria de eadem entitate, quae necessario verificari sic ostendis: essa Divina subest per identitatem innascibilitati, et cum illa identificatur, et essa identificatur cum inspirabilitate, et cum inspirabilitate non identificatur innascibilitas: ergo de eadem entitate verificantur haec duo, identificatur et non identificatur inspirabilitati. per quae [illegible] argumentum demonstrat similiter verificari omnia alia praedicata de se contradictoria quae huius quaerimus. Ergo per hanc non nihil efficitur, per quod succurratur argumento contradictoriorum.

Si dicas [illegible] adhuc difficultatem non refugisse: neque essa Divina quae subest uni negationi generat et non generat, quae subest alteri negationi generat et non generat. At est eadem essa Divina quae subest utrique negationi: ergo de eadem entitate essa Divinae quae subest, verificantur eiusmodi contradictoria generat non generat. Immo [illegible] petunt haec praedicata esse, [illegible] haec [illegible], quae [illegible] communes ad modum [illegible] relativis positivis: quod totum munus generandi activae et generandi passivae competit [illegible] esse. cum enim hae sint denominationes reales, debent a forma, vel quasi forma reali provenire. atqui negationes illae non sunt forma vel quasi forma reali generandi activae vel generandi passivae: ergo ratione negationum non provenit contradictoriae haec praedicata esse Divinae, et nihil est aliud in trinitate praeterea

et illos negationes: quaeque praedicata divinis dicantur requirit dictiones et verificantur ratione earum, et praedicata hec requirunt dictiones, ut verificentur sine dicta dictione: quae etiam praedicatum substat uni negationi, et generat aliquo modo dictum, quod dicta praedicata quae substat alteri negationi, et generat. et ex hoc dictio non potest esse realis actualis, nec requirat formalis et ex natura rei, aut rationis, alia dictio excogitanda est, qua difficultates innumeras componat, sine recursu ad istas intrinsecas negationes.

Sectio 3a

Argumenta contrariorum probantia efficaciter dictionem virtualem realem in Divinis

Tale argumentum ad hanc sectionem spectat praecedenti disputatione propositum, quod instantie, quas supra remisimus sectione 1a huius disputationis contra illos, qui sola dictione rationis salvari contendunt in Divinis praedicata contradictoria, mihi suadent aliquod genus dictionis esse ponendum necessario ante opus intellectus, quia eiusmodi praedicata sine contradictione verificantur de eadem entitate Divina. hinc autem fore dictionem virtualem realem, non inde quae defendunt Auctores infra referendi, rationibus adductis innixi. sit exemplum ultimo nostris suggestionibus allatum ex Iulio Florentino, videlicet Pater omnia dedit Filio praeter esse Patrem ex quo sic arguitur: esse Patrem sive generare est praedicatum reale potentibus existens realiter in Patre. Atque Pater non dedit Filio hoc praedicatum, et Pater idem dedit Filio omnia alia quae sunt in Patre, scilicet essentiam et absoluta; ergo Pater aliquid reale potentibus dedit Filio, videlicet essentiam, et aliquid reale potentibus non dedit Filio, videlicet esse Patrem, seu generare Filium; ergo ante opus operationis intellectus datur aliqua dictio inter essentiam Deum, et esse Patrem, seu generare Filium, quae non potest esse realis formalis, nec potest esse ex natura rei, ergo debet esse dictio virtualis realis.

Si dicas

Si dicas Patrem dare filio hoc gratis quod Deus est dat filio; negatur quod Deus est dare per realem communicationem, quidquam enim per realem communicationem det esse illud quod est ipsemet, et coenter hoc gratis quod est aperte negatur in alio quo sensu debet intelligi veritas a Dalio stabilita, quod debet intelligi gratis quod Pater dederit filio esse, ut possit esse Pater cum filio communi est et non dederit esse Pater quod non communicatur notionale filius Patri est; si quod Pater dedisset filio esse Patrem, necessario dedisset illi generare filium, quod est contra fidem, quia certum est Pater non dedisse filio esse Patrem aut generare filium ideo arguitur etc. de Patre et Filio respectu Spiritus Sancti. licet enim utraque persona per realem productionem communicet spiritui sancto, tamen non communicat illi esse spiratorem aut spirare, seu producere Spiritum Sanctum, similiter nec Spiritui persona Patris et Filii convenit spirari, seu dari per spirationem — manet ergo semper obscuritas hodie dicta dictionis quae competere videntur eidem entitati Divinae, nec possunt aliter verificari nisi beneficio distinctionis virtualis realis.

Si dicas iterum, ergo hoc gratis esse Patrem dari et esse in filio, ceterum non tribuere filio suam denominationem, et propterea non denominare filium Patrem seu generantem etc. quia nihil habet filius, quod non accipiat a Patre, nec accipere aut accipere potest a Patre quod non dedit Pater; sed Pater dabit per non dedit filio esse Patrem; ergo hoc gratis esse Patrem nec datur nec est in filio, quod ... et effectiviter negatur alia gratis identificata cum hoc gratis esse Patrem, sive generare tribuunt filio suam denominationem: ut Eternitas et Deitas Patris denominant filium Eternum, et Deum, et sic de aliis attributis. et tamen esse Patrem, seu generare non denominat filium Patrem aut generantem ergo debet intercedere distinctio virtualis realis inter esse Patrem ex una parte, et ergo ceteraque attributa ex alia, huius distinctionis beneficio

verificari possent sine distinctione? dicitur hoc de duo praedicata denominare
non denominare, quae non sunt minus quam dicta, quae producere et non produ-
ci, communicari et non communicari: sive quod hoc praedicatum esse Patrem sit
in filio per realem communicationem acceptum a Patre, sive non sit, sem-
per possent praedicata dicta verificanda de essentia et paternitate
quae sunt una et eadem entitas divina indivisibilis ante opus
intellectus, repugnantia quae sine distinctione verificari.
Si dicas primo hoc
praedicatum esse Patrem non tribuere filio suam denominationem, nec vere illius
posse filium esse Patrem, eo quod generare quod dat in filio praedicatum oppositum
positum, videlicet generari; filius namque vere generatur.
et in divinis opponuntur generare et generari. Contra est, et contra
semper idem arguitur, quod generare et generari opponuntur,
generari autem et essentia non opponuntur, seu quod idem est, hoc praedicatum
generari habet oppositionem cum hoc praedicato generare; nec tamen
habet oppositionem cum essentia, et aliis attributis, sive praedicatis absolutis;
quae in eadem entitate reali habet oppositionem, et non habet oppositionem hoc praedicatum
generari. Sit contra quod generare seu esse Patrem, et essentia eadem
est indivisibilis entitas realis: ergo nisi detur distinctio virtualis realis
inter eundem Deum et esse Patrem, non poterunt sine distinctione verificari
hec praedicata et alia quae huiusque numerata sunt, scilicet declarata
supra ex paternitate sive de filiatione cum eadem paternitate non est ejus
contradictorium aliquid excogitabile quo vi huius argumenti non procedat
ex quo sine dubio colligitur aliqua distinctio praecedens opus intellectus
operationem inter eundem Deum et esse Patrem; quae quia non potest esse re-
alis actualis distinctio, videtur necessario dicendum, eam esse distinctionem virtu-
alem realem.

~~Eadem~~ Eadem hoc virtualis distinctio suadetur tertio loco
de sumpto ex mysterio incarnationis, videmus enim Christum probabi-
lius, unionis hypostaticae terminatum esse immediate ad personalitatem

verbi non vero ad neg: unde infert, humanitatis uniri, et non uniri immediate eidem entitati indivisibili, cuius personalitas, et natura verbi et indivisibilis entitas, et similiter de eadem entitate Divina verificari unitur immediate, non unitur immediate humanitati, quia eius personalitas et natura sunt eadem indivisibilis entitas: personalitas immediate unitur humanitati, natura vero non unitur immediate. Ergo, ut ea contradictio vitetur, salvari nequit sine virtuali distinctione inter deitatem, et personalitatem, ergo debet haec admitti. Nec minus efficaciter convincunt hanc distinctionem cetera alia praedicata contradictoria, quae independenter ab operationibus intellectus nostri, vidimus citata in lectione huius disputationis, verificari de eadem entitate Divina, quae praedicata non collenda omnino erunt et nisi fallor eadem necessitate, qua ea verificari conferimus convincere simul inveniendam distinctionem aliquam ante omnem intellectum eius Divinitatis, et relationis, non poterit alia consequenter admitti, nisi distinctio virtualis. Hoc ergo colligit in Divinis ex ... ...

Porro praeterea hac distinctio virtualis ... varius addit alia praedicata contradictoria quae ex communi theorum... admittunt in Divinis eidem indivisibili entitati convenire nimirum verbum procedere per intellectum et non per volitionem, et Spiritum Sanctum procedere per volitionem et non per intellectum, hic enim ... argumenti quaeritur sequitur quod de intellectu et volitione verificentur praedicata contradictoria, cum tamen intellectio et volitio sit eadem res indivisibilis in Deo, et contradictio negari non posse videtur: ut salvetur non contradictio admittere distinctionem virtualem volitionis ab intellectu, ... est communis theorum, cum animus ... ex ... sionibus Divinis aliquid esse per intellectum intellectus, et aliquid per voluntatem volitionis, ac ... potera ... unius ... verbi ... ... Spiritus Sancti, et ... alterius esse ... ... et non verbi, hoc argumentum late ponit ... citatus Author disputatio 4 ... de Trinitate ... subiicitur ... ..., nequaquam ... minoris efficaciae ...

dentia sustendo illo omnium quae tribuit intelectioni et volitioni [illegible] [illegible] per vocationem [illegible] procedendi [illegible] qui dicunt procedere per intellectum et voluntatem. Ex abstrahendo a veritate [illegible] mihi est sectator illius male torqueri hoc argumento [illegible] virtuali effecto, nec satis per illorum effugia veri.

Si quis enim levi vellet elludere dicens non esse necesse quod illa [illegible] procedant realiter, sed sufficere quod procedant in ordine ad nostros conceptus, seu ratione nostra, manifeste refellitur. vel enim [illegible] independenter ab nostro intellectu [illegible] rei procedit per intellectum et volitionem, et verbum quod per volitionem [illegible] per intellectum, hoc est, non minus procedit a parte rei [illegible] per intellectionem [illegible] procedit verbum. et verbum non minus per volitionem [illegible] procedit [illegible] [illegible] beneficio nostri [illegible] quod verbum procedat [illegible] per intellectum, et [illegible] per volitionem, vel non ita est [illegible] a parte rei et independenter [illegible] cogitationibus aliud per intellectum procedit et aliud per volitionem. Si [illegible] manifeste [illegible] a parte rei et realiter [illegible] dictorum de intellectu et volitione [illegible] per ordinem ad conceptus nostros [illegible] [illegible] dices [illegible] quod a parte rei et [illegible] operationibus [illegible] spiritus [illegible] verbum quam [illegible] verbum et [illegible] verbum [illegible] quod est [illegible] [illegible] persona [illegible] nostris [illegible] notionis.

[illegible] [illegible] ideo [illegible] persona est verbum quod procedit per intellectionem, et ideo [illegible] procedit per volitionem [illegible] a parte rei et independenter [illegible] procedit per intellectum, non minus quam verbum, et verbum procedit per volitionem, non minus [illegible] [illegible] verbum.

si minus quam ipsum verbum et verbum quam spiritus sanctus minus quam
spiritus sanctus: licet voce nostra potente dei pere res aliter ac
solum quia persona dicat verbum et 3a dicat spiritum sanctum. quia
ergo dici, quod verbum procedit per intellectum aut intellectum solum
nostra, et spiritus sanctus solum voce nostra per voluntatem, aut volitionem
realiter, vero et in se utrumque procedere eque per intellectum
volitionem. teneri ergo procedere huiusmodi formata realiter,
non solum in ordine ad conceptum nostrum.

Sit 2a Ratio alii tenent
quemque verbum procedere materialiter et identice etiam a voli-
non vero formaliter, et similiter spiritus sanctus etiam procedere ab intellectu
formaliter, et materialiter et identice. si inquam hii tres rationes eadem
instantia urgeri: non procedere formaliter est formatum reale
unde si verbum procedit formaliter ab intellectu et non procedit
a volitione, similiter quod si spiritus sanctus procedit formaliter a voli-
et non procedit formaliter ab intellectu, necesse est quod intellectus
et volitio aliquo modo distinguantur a parte rei. nec enim aliter potest
verificari quod habeatur re indivisibili procedat vel
formaliter, et non procedat formaliter, cum haec duo sint contradicta non minus
quam procedere et non procedere simpliciter, ut ex terminis liquet
realiter ergo et a parte rei verificentur de intellectu et volitione
formata de se contradicta, quod quoniam fieri ex pluribus per aliquid pro-
cedere verbum et per aliquid spiritus sanctus ex 2a distinctione:

Rabii fon
recurrendum ad doctrinam supra relictam Patri Granado, hoc
quod verbum procedit per intellectum, et spiritus sanctus per volitionem
non eaterus a parte rei, nec admittendos. non asserendo solum
admitti quod verbum procedit per entitatem quae est intellectio, et spiritus
sanctus per entitatem quae est volitio. dico 2o. non eadem entitas quae
a parte rei est intellectio est etiam volitio. unde si verbum procedit a parte
rei per entitatem, quae est intellectio, etiam procedet a parte rei per

per entitatem quae est volitio, et similiter personae [illegible] quae dicit
[illegible] per entitatem quae est volitiva, procedet per entitatem quae
est intellectio hinc autem [illegible] illatio supra deducta, quod
videlicet [illegible] verbum non sit minus persona [illegible] quam ipse
[illegible] vice versa, persona [illegible] verbum, [illegible]
[illegible] quam ipsum verbum quod est Hereticum. Video hic multos voces

discriminis, quod versantur personae Divinae ex quo proveniat quod tres
[illegible] personarum sit unum verbum, [illegible] alterum [illegible] persona [illegible], et quod
discrimen nihil [illegible] decerno, [illegible] nihil [illegible] nihil per
[illegible] rationes [illegible] difficultatis dictorum quae [illegible]
[illegible] in Divinis verificari, [illegible] per intellectum,
et alia per voluntatem. [illegible] colligitur aliquam
distinctionem in Divinis debere statui [illegible] verificare
[illegible] eadem entitate Divina illa extrema [illegible] verificari [illegible]
[illegible], et ex se videntur afferre distinctionem. Haec autem distinctio [illegible]
[illegible] alia quam virtualis realis, distinctio virtualis realis admittenda
est in Divinis, cuius explicationem [illegible].

Sectio 4a.

Declaratur distinctio virtualis realis, quam dicimus admittenda in Divinis.

Veniamus [illegible] ad explicationem distinctionis huius virtualis [illegible] totius
praesentis difficultatis intelligentia dependet, [illegible]
[illegible] distinctionem virtualem [illegible] solere [illegible] aliquam
eminenter, seu aequivalenter [illegible] cuius [illegible] entitas, una
et eadem indivisibilis quae realitas [illegible] sit, continet tamen in se
perfectiones plurium entitatum, [illegible] una realitas
[illegible] sit, continet in se facultatis [illegible] vegetativae ut planta
[illegible] facultates sensitivas, ut bruta, et facultates intellectivas, ut angelus. unde aequivalet [illegible] virtuti plurium [illegible]

entitatib⁹, dicitur in entitate hominis virtualiter duas quantitates illas per quas illi entitatibus equivalet. reperitur ergo distinctio virtualis in rebus creatis et multipliciter explicari solet quod multiplicem casum ex quo potest provenire. 1° per ordinem ad plures effectus, eo quod diversos quos eadem indivisibilis entitas causare potest distinctionum quasi praebeat et ratione diversorum effectuum quos potest producere ut in exemplo hominis certum qui refertur ad effectus vegetationis sensationis et intellectionis, haec ergo equivalet pluribus causis, a quibus seiunctim illi effectus possunt causari.

2° explicatur distinctio per ordinem ad diversos effectus, sive specie sive etiam solo numero distinctos, quos bini dicuntur in entitate equivalenti a ad plures causas eo quod enim in effectus albedinis posita sive causa proveniant. ut exemplum posita visiva, quae simul est posita ad plures colores videndos, et in diversitate colorum quibus virtualis realitas in ea reperitur, quatenus entitas, seu posita videndi albedinem, quae a distinguitur a se ipsa, ut est virtus sive posita videndi viriditatem. Ideo duo de eadem posita ut est visiva duplicium videndi aut duplicium viriditatis quae solo numero sunt distinctae. 3° potest explicari distinctio virtualis in ordine ad plures causas, vel ad plures effectus, et in ordine ad res plures et diversas, quibus eadem indivisibilis realitas similis sit et dissimilis. sic exemplum albedo in qua, quae similis est viriditati, in ratione coloris, neque utraque est color, et est dissimilis in ratione specifica talis coloris; neque albedo non est viriditas reperitur distinctio virtualis quatenus in ea distinguitur ratio coloris et ratio albedinis. et haec distinctio reperitur in qualibet entitate circa praedicata superiora, et inferiora, seu genericas, et specificas.

Tertio

Huius generis est etiam distinctio virtualis quae requeritur in actibus [illegible] talibus intellectionis, vel amoris, qui deo, vel plura obiecta cognoscant, aut ament: aequivalent enim duplici actui, quorum singuli cognoscant, aut ament singula obiecta. unde idem actus comparatus cum uno obiecto quod cognoscit quasi distinguitur a se ipso, ut comparatus cum altero obiecto, quod etiam cognoscit. plura quae similia hic possent exempla adduci, quibus haec aequivalentia unius realitatis ad plures entitates requiritur, et consequenter distinctio virtualis quae per eam aequivalentiam explicatur. hanc autem virtualem distinctionem in creatis requiri ut docet praxis certo certius est. Et fortasse sola haec est distinctio virtualis, cuius mentionem faciunt antiqui, quam fortasse solam agnoverunt, ut colligere est tam apud Thomistas quam apud Schotistas. et ex hoc ipso quod videlicet requiratur in creatis, fit manifestum eam non exigere rationem infinitae perfectionis, nullasque difficultates continere. imo solus est [formalis?] distinctio seu quod idem est fundamentum ad distinctionem rationis: sed nihilominus quod haec pluralitas virtualis reperiatur in aliqua entitate haud intus fundatur, ad eam eidem distinctam tot formalitates, quot sunt res, quibus dicitur aequivalere.

Deinde

Quocumque pacto explicetur haec virtualis distinctio, non minus mihi certum est, eam in Deo requiri, ut ex sola ratione explicat cuique patebit. nam Deus continet in se virtutes omnium causarum creatarum. unde una indivisibilis realitas eius virtus aequivalet pluribus causis, quibus eius comparatus Deus praebet fundamentum ad totidem formalitates distinguendas. nec minus si comparetur ad diversos effectus, quos potest producere. Rursus sunt ordinata ad causas, vel effectus, quibus comparari potest, habet Deus ipse distinctionem hanc virtualem, per ordinem ad res plures et diversas, quarum perfectiones eminenter [illegible] habet rationem entis in quo [illegible] accidentis [illegible] habet rationem [illegible]

parte in quo convenit cum subiecto hec vox viventis, in quo convenit cum animali hec vox intelligentis in quo convenit cum homine et sic de aliis. Unde per eoqui valent hoc eximendi connexionem hec distinctionis virtualis in hoc sensu. nec video de hoc posse quemquam dubitare. quare, licet huius distinctionis virtualis notitia premitti debuerit, tamen notandum hanc esse, quam declarandum in presenti recurrimus, virtualem distinctionem quod Recentiorum theologorum familiarem esse, et ab aliquibus ex antiquioribus abunde insinuatam ex ipso mysterio augusti Trinitatis et ex toto Trinitatis mysterio hausta cum ipse in eo quod in eadem re per res in divinis dicitur reperiatur. enim evita et virtus ad verificanda duo prata de le dicta qualia sunt producens et non producens, communicans et non communicans, dixi tamen prata de le dicta, quod licet re vera predicatoria sint de le et in se, tamen alius rei, de qua verificant, non sunt dicta, propter distinctionem virtualem quam in illa reperiri. etenim sicut hec duo prata producens et non producens ex le dicta sunt, nihilominus in subiecto realiter distincti non sunt dicta, quod potest esse verum, quod plus producens et quod prius non producens, nec distinctionem realem interce dentem inter prius et plus; ita similiter in eare in divinis, in qua propter suam infinitam perfectionem, (qualis est Deus, et solus Deus) eadem hec prata verificantur non sunt dicta: quia res illa in divinis ratione virtualis distinctionis est virtualiter duplex subiectum, et equivalet duplici subiecto realiter distincto, et ideo distinctio hec non est formalis realis, sed una realis virtualis, hoc est, distinctio virtualiter realis, seu distinctio equivalens distinctioni reali.

Statim tamen obviam nos convertere vitiosam indulgentiam ex praecipue huius distinctionis, aut certe idem per idem ex priore. propterea nunc ex alia parte

dicimus hanc distinctionem existere in eminentia seu virtute verificandi praedicata de se contradictoria; ex alia vero parte dicimus eius ratione praedicata de se contradictoria non esse contradictoria vi illius entitatis indivisibilis et verificari, quod dari in illa distinctio haec virtualis; quare distinctionem virtualem exponimus per capacitatem verificandi contradictoria sine repugnantia contradictionis, et capacitatem verificandi contradictoria sine repugnantia contradictionis exponimus per distinctionem virtualem; quod est idem circumambulare et idem per idem exponere. Respondetur negando consequentiam; quia sicut ex parte rei datur virtus exponendi in veritate duo praedicata de se contradictoria in eadem entitate, et ratio distinctionis virtualis, seu est res ipsa distinguendi virtualiter; quia vero nos perfectionem hanc in suo esse non cognoscimus, nec proprium habemus vocabulum quo illam explicemus, dicimus eam esse capacitatem verificandi duo praedicata contradictoria sine repugnantia contradictionis; unde capacitas haec est veluti explicatio distinctionis, et illam infert tamquam a priori definitum suum definitionem illius; distinctio autem est quasi definitum illius capacitatis, et illam infert: nam bene arguitur a definitione ad definitum, et vice versa a definito ad definitionem.

Noto deinde, tria posse roganti nobis de entitate Divina in re praesenti: primo an detur in Deo virtus exponendi duo de se contradictoria, et illa verificandi de eadem entitate Divina? secundo quare haec virtus detur in Deo? et tertio cur verificentur de Divina entitate duo praedicata de se contradictoria. Primae quaestioni satisfit per distinctionem virtualem a posteriori per verificationem contradictoriorum, quae ex fide admittimus eidem entitati Divinae contradictoria, ut supra probato satis sufficienter, et satis efficaciter probavimus. Secundae quaestioni fit satis per summam et infinitam perfectionem, quare Deo competere debet in suo esse: ad quam perfectionem pertinet quod sit in se identitas unica cum tribus distinctis, videlicet cum unica Deitate

ily tribus divinis personalitatibus quae idipsius unius ejusdemque trib. divini substantiam potest sine virtute pro rendi, et verificandi de eodem extrema de se contradicta. semel ergo stabilita hac virtute et ex predictis prius probata, bene satisfit contra quaerentes per distinctionem virtualem quae ex eisdem argumentis, et rationibus ergo quam ex indistincto, ex aliis, et argumentis ... per ejusmodi virtutis sive capacitatis verificandi praedicata de se contradicta explat.

Ergo ad ob-
iectionem Theo, nos hujus quae satis ostendisse, praedicata de se contradicta verificari de eadem entitate Divina; et exinde intelligere, dari distinctionem aliquam cujus beneficio verificari possint sine contradictione. ponimus deinde nomen huic distinctioni, et illam appellamus distinctionem virtualem realem, seu virtute realem. rursus quia hanc distinctionem aliter non possumus convenientius exprimere, dicimus ergo virtute in illa perfectione per quam eadem entitas Divina redditur praeliter capax sustinendi duo praedicata de se contradicta. unde sine ullo vitio, aut circulo Respondemus cuique interrogationi ... a stabilita ergo capacitate hac, in qua sunt distinctio praedicatorum quae convertit cum hac capacitate, dicimus, eo praedicata quae de se sunt contradicta, non exercere contradictionem, seu non esse contradicta ... entitatis Divinae, ratione distinctionis virtualis, quae in ea datur imo et reddere ... ratione capacitatis contradictoriorum distinctionem virtualem realem, et ~~formationem di~~ et pro ratione distinctionis virtualis capacitatis contradictoriorum in conclusionibus contradictoriis non est inconveniens: sicut non est inconveniens modo dicere primus est homo, quia est rationale, et deinde primus est animal rationale, quia est homo, prout occasio exegerit, aut ... diversitas.

Ex doctrina hujus exemplo dictionis reali praelibata colligitur quod licet haec non constituat in ... capacitate verificandi praedicata contradicta de illis entitatibus singulis

reperiri distinctio, nihil ominus sufficienter et plures entitatibus correspondet, ergo quod per ipsas per illas capacitates ideo
non bene arguitur quod homo loquitur ergo ipse loquitur quia
distinctio quae versatur inter hominem et ipsum stat bene quod
unus loquatur, altero non loquente; respondetur distinctionem quae
versatur inter hominem et ipsum sive illa fundatur in entitatibus po-
sitivis eorum sive fundatur in negatione entis constitutionis sive
in aliquo alio instituto, quod autem quae placeat Domino, certe
si negaret quis quare stat bene, quod homine loquente non loquatur
ipse, et quod de illis verificentur duo praedicata contradictoria ? nihil
bene. Resp.: quod homo et ipse distinguuntur realiter, et de illis quae rea-
liter distinguuntur non est inconveniens quod praedicata de se contradicta veri-
ficentur. Ubi distinctio de distinctione virtuali, quae est synonimus, scilicet
in qua eius quae perfectio divina in qua illa fundatur talis esse vir-
tuti, ut reddat capax entitates divinas verificandi sine
repugnantia duo praedicata de se contradicta, et inde ac quae non
eet duplex entitas realiter distincta: unde bene reddit
rationem huius verificationis.

Et hinc colligitur discrimen
inter distinctionem virtualem loco exponitur et hanc quae in Di-
vinis collocamus: nam quae ibi parere loquendo non est distinctio
sed fecunditas, vel aequivalentia ad plures entitates per
convenientiam eius illis, vel per continentiam perfectionis quasi habentis
in ordine ad diversas formalitates per ipsas praecedendo;
hoc vero 2o non est solus fecunditas aut aequivalentia ut ea quae
sed aequivalentia ad verificanda praedicata opposita de eadem
entitate: quam entitas ratione sui perfectionis retinere potest
in se huiusmodi praedicata sine contradictione, vel oppositione. et hinc
patet, quod licet distinctio virtualis, dari potest in rebus creatis;
quia nulla est ita diminuta, quae plura sibi aliis opposita convalere

in de ijs ex plato; c. ideo tamen virtualiter realiter solus Deus
est, quod soli Deo competere potest propter suam infinitam perfectio-
nem eminentia identificandi res distinctas, aqua potius quam ab omni finali pro-
nit capacitas sustinendi gratias oppositas, erit et dicit. quae
malè Zquinolanis ubi, qua inter duas distinctiones expressè distinctis
et distinctis... distinctione tam in se quam distinctus
Deus a crea...

Sectio 5

Distinctio virtualis quae datur in Divinis amplius illustratur.

Esse ferant hanc virtualem distinctionem Recentiores nulli secuti, ut ...
P. Vasquez 1a parte disp. 120 cap. 6 et P. Grandi tracta-
tu de Trinitate disp. 6 sect. 4, nonnulla tamen quae videtur et ...
quod nobilissimi Patroni ... Valentia 1a parte disp. 1a quaest.
13 puncto 3o ad 37. et disp. 2a quaest. 4 puncto 1o, et quaest. 13
puncto 1o, ... Caietanus hic quaest. 30 ... Herrera disp.
12 num. 5o. P. Tannerus 1a parte disp. 2a quaest. 2a dubio ...
et disp. 3a quaest. 2a dubio 4o, et quaest. 5a dubio 3o, ...
disp. 42 ... Per Hurtadus disp. 53 a sect. 5a quam ...
huic ... Doctor Eximius P. Suarez lib. 4 de Trinitate
cap. 4o. quae valde celebris facta in scholis apud Recentiores, quos
nostros ... adversimus.

Post Arriaga qui virtualem hanc distinctionem
ex professo impugnat ... illustrandam sit, fidem veritati
doctrinae ... Catholicus nemine negan-
te, si bene ... perpendant, ... ut superius praemi-
simus fide Divina docemur Deus esse unus in essentia et trinus in per-
sonis. hinc vero colligebamus ..., et independenter a cogita-
tionibus intellectus nostri verum esse quod esse Patris ... identificatam
filio; relatio vero Patris non esse identificata cum filio: essentia Patris communicari filio,
relationem vero Patris non communicari filio: relationem Personalitatis filii producere
essentiam filii non producere: ... accedamus omnes tres Divinae personae sunt

illy sunt Deus in eu, et sunt distinctae [illegible] vel alia nihil aut personalitatibus, sunt ex unius Deus tres personae. hoc omnes Catholici concedunt, etiam illi qui virtualem distinctionem non admittunt. Ex hoc sequitur, e admittere distinctionem virtualem, et quod de ipsa distinctione virtualis ne gari impossibile.

Minor ita probatur, quod distinctio virtualis nihil est aliud quam formalitas vi cuius verificantur contradictoria de eadem entitate Divina sine distinctione, et quod per eminentiam sua virtute verificanda contradictoria de se sunt opposita quamvis eius [illegible] exigente verificanti de se sint opposita, et vero fieri non possunt sine repugnantia nisi dist. [illegible] vi cuius sine repugnantia verificantur bene videntur inferri, qui admittit de distinctione virtuali quibus veritates consistent vere de relatione. [illegible] bene tenendi a nemine posse hanc non distinctionem virtualem, consequenter negari debere, si sit admitti in qualibet persona Divina cum ea esse relatum, et salvari possint et verificari opposita de se dicta, quae conveniunt, et dicuntur de relat. et ea.

Probatur. Valentia ubi supra Relatis, Caietanus oppositae sequitur mentem explanans distinctionem virtualem cuius opusculum contraria. Non nobis notat male vetari, quod plus distinctionem rationis in hac materia recurrunt per verba haec. Sed a in huiusmodi difficultatibus recurrunt aliqui ad distinctionem rationis ante intelligentiam nostram, satis firmus per suppositionem ubi disputatur de affirmatione et ratione eodem [illegible] de aliquo non solum diversos rationes de re [illegible], et [illegible] malitiose (ut ita dicam) sane in hoc mysterio opportet sese dirigere. Ita hic clarus author, quod nobis apparet faber, et ratio illi quod hac intentionis per se [illegible] summus Doctor [illegible] huius doctrinae. Si vero qui recurrunt ad distinctionem rationis, solum vellent, concedere, et inde gaudentes ab omni [illegible], non dari duas formalitates in Deo, actu distinctas [illegible] alia

ut et ea, et alia relatio; verius quod instat in 3. Scholy dividi-
atur est, et non obstat contradictioni virtuali opponi quod hi nomi-
nos est. Est tamen per formalitates diversas quae formaliter dicti sunt
ante intus. Ut quod doctrina haec clarius percipiat, oppone
omni quod in vocationis occasionem auferre. colligimus ita quo
eo quod dicitur quod rei in Deo esse et rei personalitates, de quibus
posita dicunt, colligimus inquam, eli quos dari distinctionem
pro rei inter eos et relationes ... in genere realis formalis, quae
... docet, relat habere non distingui realiter; colligimus, eam
distinctionem esse virtualem realem, seu virtute realem. averimus que
eius et relationes quas dari in Deo, ita se habere, ut relationes inter
se realiter distinguant, essentia vero a relationibus, et relationes ab essentia
distinguant virtualiter. notandum tamen est, quod licet in Deo essentia
et relationes dentur virtualiter distinctae quae rei, non est propterea ullo modo
extendimus eas esse diversas formalitates quae rei actualiter distinctas. non
si Paternitas et essentia distinguerent actualiter a parte rei, realiter
distinguerent, ut supra 3.o Scholio inferebamus. essentia quae personalitates
quae rei, sive Deus, unus ens simplicissimus, non
habens actualem distinctionem nisi solum in personalitatibus, quae realiter
distinguuntur inter se, ut constat ex huius quae dicti, nec quis est
alterius ... videre.

Nihil omnino in hoc ens realiter simplex
est, et virtualiter multiplex, quod pluralitati virtute, et sufficien-
ter ita complectitur in se, ut praeta ... se dicta ... ponit
eadem prorsus ratione, atque si revera esset plures rei distinctae realiter,
proveniente hac ... in valentiam ... exigentia perfectionis divi-
si ... quamvis ubi Deus non sit formaliter creatura, tamen continet emi-
nenter in se omnes creaturas perfectiones, et potest ideo dici virtualiter
seu eminenter creatura. sic etiam essentia et Paternitas, quamvis ubi
quae rei, non sint formaliter distinctae; tamen sunt eminenter ...

equivalenter aut virtualiter dictae, quatenus praestant respectu ordinis ad res non nendam praedicata de se independenter dicta, et ipsis, quae praestant dictae res formaliter dictae. Unde quamvis Paternitas perfectae dictionis realis per hanc capacitatem independentiae dictorum et eadem unde sine omni perfectione dictionis realis, unde cuius esset quod ex illis quibus competunt praedicata de se independenter dicta, unus sit res aliud actu et formaliter. Si quidem ita est paternitas actu et formaliter esse sunt, redditur huius rei ratio ab Eminentissimo Caietano acumine ... quod videlicet, idem effectus potest formaliter provenire a diversis causis, reciproce et quod effectus semper habeat causam sui univocam: non homo verus, quod educitur a Deo, qui non est formaliter homo. Pariformiter quod licet praedicata de se independenter dicta, quae ex veritate divina videantur exigere dictionis realis formalis, tamquam causam univocam praestantis, quod sine dictione verificent, nihilominus Deus potest sua eminentia esse capax verificandi praedicata de se independenter dicta, sine dictione; quia continet in se perfectionem dictionis habens eminenter dictionis virtutem, quin supponens, quod habeat dictionis formalis, vel formaliter sit dictus.

Quod si pateas ad hanc exaltationem pro dictione virtuali rationis, firmius quae prius, cui inter initia [illegible] ad illos adstruendos, innitatur, avero nullos aliquos ... veri rationis posse nos congruentius exhibere, quam infinitatem Dei perfectionis, propter quam hac eminentia virtutis gaudet ut in se possit coniungere simul praedicata de se opposita, non minus quam si respectu foret multiplex entitas de cuius multiplicitate possent sine independenter dicta dici talia praedicata. Licet a eminentia ipse melius aut aliter a nobis explicari non possit nisi per equivalentias praedictas non ideo negari debet: ..., colligatur ex veritatibus quibus ... praestare tenemus, fide magistra in cuius obsequium intus captivare tenemur ex apostoli praecepto. Et hinc Rursus manet, dictionis virtualis hanc propriae ... solutus.

Qui quare sustinendum non sit, quod ea etiam in rebus creatis colocare vollunt sicut vix illas cagere possumus in Deo, quod non detur in rebus creatis est prorsus impenetrabilis. maneat ergo nobis tanquam certus distinctionis virtualis inter eas ex relatis Divinis intercedere, et in creatis reperiri non posse.

Sectio 6a

Difficultates aliquas contra virtualem Distinctionem enodantur.

Invehuntur fortiter contra hanc virtualem distinctionem aliqui ex Recentioribus Theologis, et pluribus in eam insurgunt, quibus ita conabimur occurrere ut ex ipsis sine taedio intuitu, saltem minus difficilis reddatur completa distinctio. incipiendo ergo a facilioribus, difficultas primus ...ullus dari fuerit, quod hac distinctionem virtualem, vel in scriptura sacra, vel in misteriis fidei, vel in Conciliis et eorum definitionibus, ergo gratis omnino adstruitur in Divinis. sed quae non notavimus contra alios, sufficiens est fuerit, ... aliqua ... devenienda quod in re tanti momenti procedatur sine fundamento; deveniendum ergo erit, et merito, hanc distinctionem virtualem, vel ex solo capite, quod nullo firmo fundamento nititur. Resp. nam ... eadem facilitate, qua ea ponitur. nam ea omnia quae huius quaestionis praecedentibus proposuimus sunt urgentissima fundamenta ex quibus distinctio virtualis in Divinis colligitur, quare ea contra ... ex sacra scriptura revelante misteria fidei, quibus ... omnes praestamus, quae ex ipsis misteriis fidei revelatis et ex definitionibus Conciliorum ... eadem ... a Catholicis stabilitis. singula cogita ordinemus.

Imprimis

Scriptura Sacra nobis revelat unus Deus, tres personas: ex his alius esse genitus, alius ingenitus: et rursus ex his filius esse incarnatum et non totus trinitas. ex quo fide Divina credimus, eandem esse Divinitatem in tribus personis per identitatem: cum tamen relatio ... personalitas Patris non sit per identitatem in aliis personis. Deitas

deducimus unius cum non assumptis quae per actus et mysterijs incar-
nationis termin atque esse ad per sonalitatis verbi et non ad illius naturae.
in super ex Concilij Ephesini, Pater dedit Filio esse, et non dedit
per sonalitatem, filiationem producit, et non productionem Divinam; de hoc et
alia quae repetere longius esset, et satis est ea remedia praecedentia
entitatis quae diximus nobis faciant in Deo, neque enim non quae distinc-
tionis virtualis; quoad eos adstruendos fontes habemus et maxi-
mus ex scriptura, ex mysterijs fidei, et ex Concilijs. unde in re
tanti momenti non ducimur nobilitate, vel aviditate dicendi, nec
incurrimus vitijs, quae in alijs condemnamus. Rda difficultas est hac
distinctione virtuali sequuntur duo contradictoria simul verificanda de eodem, videlicet,
licet, idem produci et non produci; communicari et non communicari, quod omnino
repugnat. unde facilis aperitur via ad quaecumque grata contradicta
in qualibet entitate [illegible] ... ponendo quolibet distinctionem
virtualem. huic difficultati tenentur omnes satisfacere. neque etiam
contradictoria ... fide docemur, essentiam communicari filio, et non communicari
illi esse Patris, filiationem produci, et essentiam non produci. Respondetur primo est, ut
supra diximus haec grata et alia, quae de eadem entitate
Divina verificantur esse et contradicta, et quae vere contradictionem exer-
cere, si dicerentur de eadem entitate limitatae perfectionis, et
quae non haberet eminentiam illam, quam Deo tribuimus propter infi-
nitatem suae perfectionis, cuius fit, ut quae realiter eadem entitas est,
sit aequivalenter, seu virtualiter multiplex. unde sicut haec
grata contradicta non essent, si caderent supra duo subiecta realiter
diversa, de quorum singulis singula dicerentur; ita non eiusdem
entitatis Divinae contradicta non sunt: neque quoad hoc minus per inde
se habet, atque si essent plures.
Si vero magis placeat, Respondeo posse-
[illegible] distinguendo illud antecedens assumptum. in quo ... idem produci et non

quod dici communicari et non communicari eadem sunt, non ergo, ex ad[…]

ergo igitur quando dico videri est ad mentem Scoti Florentini docentis
communicare filio ergo et non communicare est generare, et signi-
ficat communicari cum essentia, non cum filiatione. insistitur contra solutionem hanc: quia
rei essentia et relatio sunt duae formalitates distinctae, quod est in via Scoti, quam
impugnamus habemus concedere. consequentia patet: si enim datur aliquid,
quod communicatur, et aliquid quod non communicatur, aliquid quod sit essentia
et aliquid quod non sit filiatio, hoc aliquid et aliquid erunt duae distinctae
formalitates de quibus ex parte verificentur. imo naturaliter videtur quod
ita sit, nempe quod sint duae formalitates de quarum una verificetur commu-
nicari et de altera non communicari; alioquin si non duae, sed una et
eadem indivisibilis formalitas est, utraque praedicatio de illa dicitur et
redderetur contradictio quod eadem communicatur et non communicatur, etc.

Resolvitur
dicendo eodem instanti in primo sensu posse concedi quod essentia
communicatur filio, et esse non communicari. Ad istud dicendum est
distinguendo: essentia et relatio sunt duae formalitates, seu aliud
et aliud virtualiter aut eminenter, concedo consequentiam; sunt aliquid et
aliquid sive duae formalitates actu et formaliter distinctae, nego consequentiam. itaque
haec est eminentia perfectionis divinae quod sine actuali duplici realita-
tis aut formalitatis praeter munus plurium formalitatum aut realitatum
actu distinctarum, in ordine ad significationem eorum quae ipse
tenens, sicut dicta, sicut idem praestant plures entitates
ut plures verificantur realiter actualiter distinctae. ergo non bene
concipitur quomodo duo praedicata contradictoria dicantur veluti de duplici forma-
litate, quasi dentur duae formalitates sive alia et alia formalitas, ut de una
dicatur et verificetur unum praedicatum, et de altera dicatur et verificetur
aliud. oportet ergo hanc distinctionem expendere optima notatione
S. Thomae qua via praecludit se difficultati aliquorum, clam
antiqua p[…] distinctionis virtualis eodem modo verificari debere hoc dici

esse productum esse non productum; atque verificamus hoc, filiatio producit, esse non productum. Non minus ergo potest verificari esse constitutivum quo aliquis est ens: unde non minus dicemus esse virtualiter et per eam quo aliquis constituitur.

Notandum ergo in [illegible] dicto [illegible] distinctione virtuali solum [illegible] [illegible] [illegible] ex parte [illegible] ab ista [illegible] [illegible] videlicet [illegible] [illegible] tenemus admittere, non in illis cognoscendis, aut [illegible] inde, unde ad illa explanda [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sint duae formalitates distinctae: [illegible] [illegible] formalitatis [illegible] [illegible] entitatis [illegible] [illegible] distinctae et non solum virtualiter: d[illegible] non [illegible] aliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] entitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videlicet duas formalitates, et uni tribuendo unum [illegible] et alteri tribuendo alterum [illegible] [illegible] distinctionem virtualem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] seu [illegible] [illegible] videlicet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duas formalitates illa entitas [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in creatis, ubi ergo [illegible] [illegible] rationalitatem et animalitatem per has duas formalitates [illegible] animalitas et rationalitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duas formalitates diversas.

Praeter hoc tamen [illegible] distinctio virtualis [illegible] [illegible] ab illa, quam in creatis admittimus, habet aliud [illegible] maxime discriminatur ab illa, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] illius operatur, filiatio Divina dicitur esse Divina et productum: esse Divina communicatur, Paternitas non communicatur; intellectio Divina non est triplex, et tamen est triplex [illegible] personalitas, quae omnia cohaerent in Deitate, [illegible] [illegible] minus esse

filiatio, paternitas, et etiam intellectio, et personalitas, sunt entitates independenter ab intellectu nostro exsistentes, quae illum operationem quam minime requirit in ente creato, inter se sunt diversae, quasi primus. hoc est proprie et speciale distinctioni virtualis, et hoc dicimus esse, quod uni et eidem entitati conveniant praedicata quae de se videntur opposita, id quod fieri absque eo quod eius entitas sit actu duplex, debent formalitates, quae sunt quodammodo aliter duplex. Dicimus ergo nos dicimus esse non duplici virtute alia ab ea quae per dictam doctrinam opponuntur praedicata verificari per illas, simus, ut duo sint formaliter, dicitur ergo repetitive de et eo de ipsa repetita.

Visibilo admittimus utrum quod a nomine identitatis virtualis satisfaciat correlative distinctioni virtuali, quod tamen video non nullos, qui virtualis identitatis vel illius nomen obaudiunt et forte fingere ut interpretentur quod nec sit, cum hoc nomine placeat sibi connotare quod per illud intelligatur ut praecise quod sonat illo remota omni offensione, quod eadem admitta quod distinctionem virtualem videtur necessario admittenda identitas virtualis, quia distinctio opponitur identitati, et illam excludit. unde quaelibet distinctio est exclusiva identitati, et cuilibet distinctioni debet correspondere identitas quam excludat, atque certum est quod distinctio virtualis non excludit formalis identitatem. Cum non quam identitatem excludit ea debet esse identitas virtualis. Sicut enim distinctioni ~~[illegible]~~ formali reali correspondet identitas formalis realis, ut et distinctioni reali respondet identitas realis, identitas quae rationi distinctioni rationi ita similiter dicendum videtur, distinctioni virtuali correspondere virtualis identitatem, quae quomodo sit adeo explicat, reliqua modico negari non posse si remota distinctione virtuali.

Sed ecce statim obiiciunt quidam ingenio insti

qui nomine distinctionis virtualis ostenditur ut patet ex his bene
ad explicandum rei significationem quantumvis nomine distinctionis vir-
tualis et formalis bene equivalentia distinctioni virtuali
cuiusque rei, distinctio virtualis alia idea dicitur quae virtualis quae
non est formalis distinctio nec realis distinctionibus, et est perfectio
illa quae distinctio non sit, praeterea quod distinctio praestaret, et similiter
identitas virtualis illa dicitur quae quamvis non sit formalis identitas, neque
habeat illius distinctionis, est tamen perfectio quae quamvis identitas
formalis non sit praestat id quod praestaret identitas formalis; et am-
plicatur quod unitas perfectionum Divinarum quae ad distinctionem virtualem
non dicitur, sed identitas virtualis hac ratione explicatur, et
male ad explicandum nomen virtualis identitatis [illegible] significatur.
cat. [illegible] subsumptum probatur, quod identitas quae datur in unione
formali Divini est formaliter talis: ergo non est virtualiter talis. et ergo
non bene dicitur virtualiter talis pro eo quod dicitur quod est formaliter
talis non est virtualiter tale, itaque est formaliter tale non bene dicitur
virtualiter tale, ut cernitur in Deo qui talis dicitur virtualiter
habere perfectiones illos, quos non habet formaliter, et [illegible] exemplo
relationum Divinarum quae idea non dicuntur virtualiter distingui
quia formaliter distinguuntur, et perfectiones quae formaliter identificantur
non dicuntur identificari virtualiter.

[illegible] Authorum in-
geniis, et redolet etiam animus [illegible] bene effectus [illegible]
distinctionis virtualis quam virtualis identitatis licet post longas
impugnationes utriusque sic quamvis [illegible] valde
dividimus nostrae illae quae materiae. ut difficultatis huius faciat satis
adverto, distinctionis virtualis esse perfectiones quasdam Divinas quae
non naliter [illegible] et similiter identitatis virtualis, unde
illis ut est [illegible] explicare, ideoque explicamus distinctionem
virtualem ad instar distinctionis realis formalis quod adest veritas

[illegible] et dictum non [illegible] dicitur per hanc loquendi formam [illegible] talis perfectionis et quod ad hunc in Deo. Deinde adverto aliquas esse perfectiones in Deo, [illegible] pro ista [illegible] veritate [illegible] et intellectu [illegible] quae [illegible] ista dicuntur veritas [illegible] generis perfectionis [illegible] distinctionem virtualem non admittant, [illegible] generis perfectionis [illegible], [illegible] admittant distinctionem virtualem [illegible] generis perfectionis [illegible] identitate formali [illegible] generis hujus perfectionis [illegible] generis perfectionis alia [illegible] identitate gaudent praeter identitatem formalem. Haec [illegible] dicitur identitas virtualis, non quia sit identitas in virtute, aut solum per [illegible] aequivalentiam ad identitatem. Et quia [illegible] excludit per [illegible] distinctionem virtualem.

[illegible] ad [illegible] quod [illegible] modo loquendi quo dicitur virtualiter alii opposita identitas [illegible] dicitur [illegible] Deo certa nobis habere [illegible] explicandi eo per [illegible] in Deo, quod identificata dicuntur et dicta identificari. [illegible] in Deo reperiri, communiter videtur in Deo reperiri distinctionem virtualem et identitatem virtualem illi oppositam. Cetera pertinebunt ad vocem et modum loquendi. [illegible] identitatis virtualis [illegible] illi voce explicatur non opponi identitati formali. Unde male [illegible] quod perfectiones [illegible] virtualiter non distinguuntur, habeant identitatem formalem, quod simul non possunt habere identitatem virtualem, sicut ex eo quod duae formalitates habeant identitatem realem, et propterea non distinguantur realiter, non sequitur quod non possint etiam habere identitatem [illegible], [illegible] per [illegible] distinctae sint [illegible] distinctio virtualis excludit identitatem virtualem: unde sicut [illegible] virtualiter dicta sunt, [illegible] virtualiter dicta [illegible] quae virtualiter non distinguuntur [illegible] virtualiter [illegible]

virtualiter, idq, et non parati virtualis distinctionis sunt equivalentes
in illis, quae cetera omnia habent requisita ad distinctionem, vel identitatem virtualem.

Nec minus clare colligitur ex his non enerbari influenter ab isto Recie. (?) fundamentum identitati virtuali: res enim non eo arguuntur in illis perfectionibus, quae virtualiter non distinguuntur, dummodo in ipsis inveniantur cetera quae ad virtualem distinctionem vel identitatem necessaria sunt, ut ego adverti sub finem precedentis paragraphi. unde bona est consequentia: essentia Divina et intellectio non sunt virtualiter distincta; ergo sunt idem etiam virtualiter. identitas namque virtualis solum opponitur distinctioni virtuali, aut vice versa: nec potest excludi distinctio virtualis preiise per identitatem formalem: potius enim ponitur ab identitate formali; quod ut magis explicetur arguo: quamvis identitates non minus sunt idem relatio, et illa Divina cum essentia Divina et intellectio; et identitas formalis non excludit distinctionem virtualem. inter quam et relationem; ergo inter quam et intellectum aliquid excludit, preter identitatem formalem, excludit distinctionem virtualem. dicitur hoc aliquid, et forte aliud non invenies, nisi virtualem identitatem, quod hac seclusa sola maneret identitas formalis, quae si esset formaliter excludens virtualem distinctionem, illam excluderet etiam relationem et essentiam, non minus quam inter essentiam et intellectum. nec est cur tanto opere displiceat nomen identitatis virtualis, si semel statuatur id quod significatur hoc nomine; cetera autem quae in contrarium adducuntur, ex dictis facilem explicationem habent.

Sectio 7a

Alias difficultates de distinctione virtuali

Refertur.

Obiiciunt deinde contra virtualem distinctionem, esse revera eandem distinctionem realem
quam hi solum nominent distinctionem virtualem, probant. alii unquam distinctionem quae arguitur ex virtualibus contradictoriis, dum et

n̄ ꝯdari, ꝯmunicari et n̄ ꝯmunicari ē distiō realis; ...

Sicq̄ insufficiens distinctio virtualis ad verificandū haec ꝯtradictoria;

ergo distiō quae ponitur in Deo ē vere distiō realis, quamvis sit solum nomine

distiō virtualis; ꝗ̄ cessat supertota difficultas. nos eadem mō argum.

ꝯ Florentinum arguens, Pr̄ dare seu ꝯmunicare filio essentiam, et

n̄ dare seu ꝯmunicare filio Paternitatem. tum etiam ꝯ Thomistas

qui dicunt filiationem ꝯdari et essentiam n̄ ꝯdari; cum tamen neque Sti.

et Thei, neque Florentinus admittant in Deo realem distinctionem

int essentiam et Paternitatem, aut inter essentiam et filiationem. insuffi-

ergo licet supra posita [illegible] quamvis realis distinctionis

realis, tm vere dicitur realis [illegible] verificare

in Divinis, ideo per [illegible] distinctionem virtualem

quae vere ē virtute realis [illegible] perfectionis Divinae

[illegible] entitatibus [illegible] in ordine ad [illegible]

[illegible] opposita verificanda.

Praeterea, Concilium Lateran.

Cap. damnoniis, ubi ait, Pr̄ [illegible] dare filio [illegible]

substantiam, et Patrem n̄ dare, [illegible] rei [illegible] verba

ꝯ substantia Patris sit indivisibilis, ut pote simplex omnino;

[illegible] distinctionem virtualem [illegible] et [illegible]: nam si

substantia Patris ē indivisibilis, ergo vere habet Pr̄ aliquid ꝯmunicare

et aliquid n̄ ꝯmunicare filio. haec difficultas oēs premit; nam

oēs debemus admittere cum Lateranensi, substantiam Patris ē in-

divisibilem; et oēs debemus admittere cum Concilio Florentino

Pr̄ dedisse filio essentiam, et n̄ dedisse esse Patrem; ac proinde ponere

debemus haec duo in Deo sine distinctione. nos ergo dicimus,

ea ꝯponi per distinctionem virtualem, quae neque substantiam Patris dividit

neque minuit Divinam simplicitatem.

[illegible] ad [illegible]

ꝯ alium Lateranensi [illegible] difficultatem [illegible] potest [illegible]

in noi, diriuat vel minime, sciendy e ibi dulij aperad
Joachimy abbas im qu [illegible] o 9 ginory de trinit magistri sui per aliendo in trib per conit Dinii eo trasevy
aliter inv se realiter, ex ipsi tamen una fieret esa n
per identitat et per aggregatiorj; ad mij quo ex multis hominib fit vny populus, et ex multis fidelib una
ecclesia surgit. hoc erat doctrina Joachimi- et hanc
Joachimis ind hunc authorj [illegible] Dulij alegati caste
[illegible] Deidulsty eo omnino indiuisibilj et eo omnino
simplicy, hoc e realiter- Vbi nomen substa sumit [illegible] essa
sue na, ut colligit ex ipio textu Dulij vbi se explat,
et inhoc sensu oportebat loqui, ut directe statueret
id qd Joachimy negabat.

Hanc enj regulg Theologi
[illegible] muniter ad intelligentiā eorj, qu definiunt sunt
Dulij sicut a Ponti fice. dig atendere qd ibi [illegible]
[illegible] definiendy. ut qo hic definiendy eet [illegible]
no esa realiter distinctorj statuenda videt fore in diuisibilitatj et simplicitatj eē Dinē qu fit huic diuisioni
et aggregationi o[illegible] [illegible] hoc a e indiuisibilitas,
et simplicitas reali eē Dinē; dehac ego sermonem
instituit Dulij, ut sufficienter Denotatt per illa vocem
[illegible], qua vny e vna [illegible] Dulij ~~[illegible]~~
[illegible] ari debere Deo ad realit distinctē abessa [illegible]
[illegible] e illuy substa nihil a ibi auerit de dist virtuali
[illegible] nec noi ponimy distinoj virtualj inte essy Patris
et erg filij; at inte esy et relatij Patris et filij.

[illegible] solutionj
[illegible] inetabili, in qua dicimy Dulij excludere distinoj ab
illa. [illegible] e substa Patris, hoc e simplicitatj, que [illegible] eius [illegible]
[illegible] sin en se hent verba textus [illegible] substa [illegible] sit indiuisibilis.

bilis, et pro ratione illius omnino obiecto simplicitati e relatio ex clusiva distinctionis hinc sicut substantia Patris sumpta pro essentia Patris, non est minus simplex, quam substantia Patris sumpta pro communi omnibus tribus personis: ergo si vere simplicitas substantiae Patris sumptae pro essentia communi tribus personis excludit distinctionem inter eius Patrem et eius filium, vere simplicitas eius substantiae Patris sumptae pro entitate Patris excludet distinctionem inter eius et Paternitatem, et inter eius et filiationem, consequenter relatio non dabitur distincta.

Resp. instantiam tenere, et convincere verum, si loquamur de distinctione, quam asserimus in totum personis excludi ab essentia de qua dicendum debet loqui, et requiri tantam solutionem: cum enim diximus Patres suae doctrinae deberi ad distinctionem realem, et eam excludere a substantia sumpta substantia pro essentia: non intendebant regellere genus distinctionis flicty a Thoma quae ex vera simplicitate quae convenire debet esse Divinae: consequenter asserimus substantiam sumptam pro entitate Patris esse similiter in eius abeadem distinctione reali, quapropter, sicut esse Patris non distinguitur realiter ab esse filii, eius esse Patris non distinguitur realiter ab eius Paternitate: nec esse communi omnibus tribus personis distinguitur realiter a filiatione, et Paternitate: consequenter quae veritas est, hanc distinctionem non intercedere inter eius et relationes Divinas sine illa formaliter habeant illationem ad sequentia: hinc enim non videtur dari distinctionem virtualem quae ostendimus inter eam eandem et relationes Divinas.

Replicabis tamen verum substantiae simplicitas substantiae Patris sumptae pro entitate Patris excludit virtualem, quam admittimus inter eius et Paternitatem, ergo probabitur etiam simplicitas substantiae Patris sumptae pro essentia, (?) integram essentiam ponat eius distinctionem virtualem, ponendam (?)

distinctio virtualis in esse ejus, sicut ponitur inter essentiam et relationem; deter-
minanda erit inter essentiam et relationem si negatur in ipsa essentia. Porro
hanc regulam diximus esse praeoccupatam a nobis in antecedentibus.
Quare dicendum erit, nobis non valuisse fieri, id est praedictae
adstruenda in essentia ipsa quod habemus pro distinctione virtuali
relationum ab essentia.

Cum vero diximus ipsum interius ac semper Christi
Julius florentinus dictare, communicare filio ejus et illi non
communicare esse Patris. similiter Christi communes Patris et theorum
quod, usque sit potatis [illegible] factus est ad personalitatem verbi non
adhuc et caetera omnia, quae ipsi vidimus. Ipsa nobis deserviunt
de fundo distinctionis virtualis inter essentiam et relationem: cum ergo in re
defunctus nobis non occurrit. Quare ponimus, quod illam statuamus
inter essentiam et relationem, et non in essentia: vel uno verbo dicto, hanc
distinctionem nobis cognoscere ex iis, quae docemur admittere debe-
re Christi fides: et caetera omnia solum esse admittenda ubi aliter non
possumus fidei documenta salvare. hoc enim non esset mysterii
difficultatem minuere temperare, sed illam magis ac magis augere
fere. Ipsi specialiter vi habet hoc casu quamvis in distinctione virtuali.
Utique sit ergo quaecumque sit distinctio quae ponatur inter essentiam
et relationem: hanc enim quamvis quaesit, et ponitur cum simplicitate
servandas in substantia Patris sunt ita pro entitate Patris: ergo
etiam ponitur cum simplicitate servanda in substantia Patris
juncta per essentiam communi. ergo distinctio quaecumque ponitur in essentia quoad
relationem, in essentia ipsa vel sui ponenda erit. vide ipsum quod
dici et ipsius iterum ubi diximus ~~[illegible]~~ habetur solum ad hujus regulam.

Potius
tamen est hinc in suo essentia quod distinctio virtualis ideo inventa est
ut temperet difficultatem mysterii trinitatis; sed pertinere virtu-
alis distinctionis nihil prorsus lucis afferre difficultati hujus mysterii;

& frustra pro illius defensione laboramus. Prob. consequentia ex hucusque
dictis manifeste colligitur. scibimusque ante probatur sic. quod dicitur
hoc distinctione in eo quod de eadem entitate simplicissima verificatur
unicari realiter et non communicari realiter; siquidem de communicari
esse, et non communicari realiter eo ipso, quod et altero et ea sit eadem
simplicissima entitas dari. Quod quoniam de hoc gratia verificari
distinctionem virtualem debet ea verificari, quod possunt verificari
ett. minor probatur, quod dari distinctionem virtualem in entitate
est quod detur in entitate capacitas verificandi gratia opposita
sita, dari vero capacitatis verificandi est posse verificari, et
deus per distinctionem virtualem debet adhuc gratia re vera debet
ea verificari, quod possunt verificari; nihil solutionis affert ex
facultate misterii recurrendo ad distinctionem virtualem. Probatur
secundo sequentia quod seclusa revelatione misterii trinitatis
naturale lumine nos nobis dictat eiusdem entitatis realiter ind-
visibile non posse communicari, unius qualitatis et alius alio com-
municari quod non possunt duo gratia contradicta eidem simplicissime, et in-
divisibili entitati realiter convenire. hoc autem principium difficile fuit
in misterium trinitatis ubi convenire videmus eidem entitati gratia
illa, quae dictat naturale principium eidem entitati convenire non posse
ergo componi misterium trinitatis cum hoc principio ut de illius difficultate
liquet habeamus. At per distinctionem virtualem non componitur misterium
trinitatis cum principio illo naturali: quod per illud nihil lucis affert huic
misterio. Probatur ultimus ante: quod non componitur principium naturale per il-
lud per quod destruitur principium naturale; sed per distinctionem virtualem destruitur
principium naturale: nam principium naturale dictat non posse convenire gratia oppo-
sita eidem entitati, et distinctio virtualis dicit posse eidem entitati
opposita gratia convenire, ut probatum est. ergo per distinctionem virtualem
non componitur misterium cum principio naturali, sed potius evertitur, et destruitur

trinitali.

Confirmat hoc vero: vel enim per dictionem virtualis fit quod simul
sit res, et negatio eius, vel non? si primum: ergo per distinctionem virtualem
destruitur primum lumine naturae notum dictans, et suadens non posse
simul esse rem et negationem illius destruentem ipsam; ergo esse ita ut simul
coniungantur in veritate rem esse, et non esse; seu esse idipsum, ita ut sit
verum non esse rem illam, quae ipsa verum est esse. Si secundum: ergo nulla datur capa-
citas in re simplici, et indivisibili ad verificanda praedicata
contradictoria, seu quae contradictoria essent, si dicerentur de alio subiecto;
consequenter nulla datur distinctio virtualis, quae per hanc capacitatem
explicatur. cum ergo nulla detur distinctio, quae non insinuat ex his
extremis, etiam in rebus creatis, videlicet ex re et ex illius
negatione. Hic et alia, quae libenter singillatim recenserem,
nisi timerem, diutius quam par est in hac difficultate moras
facturus, in pernitiem distinctionis virtualis; ad quod omnia occurrit facile ex
doctrina supra insinuata, et quam clarius proponemus. Ad
difficultatem hanc dico: concedo totam: dirimendus est enim ad illius
probationem dico difficultatem misterii consistere in verificatione
illorum praedicatorum de simplici et indivisibili entitate, nontamen
non sufficienter vero quae habet ea multiplicandi per distinctionem
virtualem. licet autem haec distinctio virtualis explicetur per capacitatem
sustinendi praedicata dicta, non tamen sistit in ea capacitate
explicanda, recurrit in perfectionem Dei, cuius eminentia et
excelentia est pluribus equivalere quoad hoc munus, ac si mi-
nus plures revera essent plura. si autem ulterius non progrediuntur
provenit ex defectu capacitatis nostrae, quae misterium superat. et
quod si quis vellet habere ipsam quod dicimus intelligere sicuti est
in obiecto quod explicat, hic vellet trinitatis misterium quod supra
captum nostrum est, viribus naturae comprehendere, dum tria quoad rationalis inter se opposita

aliquo ratio facimus difficultati quae inveniuntur tanto pere vera [illegible]
[illegible] adhibemus, quae possumus circa talia non sit quis vigore [illegible]
dentia pertingat, quia hic evidenter loquimur qui tentare audebit

De probatione et definitione illius fateor, debere opponi misterium
[illegible] illo naturali proprio lumine non noto, dicamus quae [illegible] eadem entitas
realis indivisibilis non potest communicari tribus realitatibus
quae aliis non communicari; [illegible] possunt eidem simplici entitati [illegible]
grata contradictoria realiter convenire, et lux [illegible] difficultati [illegible]
terri. Aliud tamen est quod per distinctionem virtualem destruat [illegible]
[illegible] proprium naturale aut illud aliquid: potius enim per distinctionem
[illegible] ostendit, misterium trinitatis esse supra naturale [illegible] lumen
[illegible] quae non possit metiri, vel regulari ex principia naturalia
[illegible] metiri non potest ex naturalia principia, solus debemus in veritate [illegible]
[illegible] ex [illegible] convincatur non opponi principiis naturalibus et hoc prestat
distinctionem virtualem quae non minus evehitur supra id quod non
[illegible] misterium, cuius compositio est. unde sicut misterium trinitatis
non opponit principio naturali quod illud excedit, per et supra illud,
ita distinctio virtualis non destruit principium naturale quod illud excedit, [illegible]
supra illud est. [illegible] entitatibus est illa perfectio, ratione cuius [illegible]
verificantur ea quae videntur esse contra naturale lumen, et id quod [illegible]
lumen dictat ex principiis naturalibus. Hoc est ita in genere dicta [illegible]
[illegible] dicentur, dum singillatim componimus misterium hoc [illegible]
quod et si magni momenti sit tamen mari [illegible]
[illegible] prestandum erit.

Sectio 8a

Argumentum in fine disputationis praecedentis propositum
ex dictis facile diluitur.

Vidimus iam ex hoc argumento precipue suaderi distinctionem virtualem
esse [illegible] huius quae sufficienter diluerimus. [illegible]

sustinemus et scribere q. n. Schotti de dist.e frali seu ex nã rei, qua posuit inter relat.s Divinas et ess.m, rectar, ut illud iam ex ntris principiis facile diluamus. Nec ergo verificari possunt de relationibus et ess.a Divina illa pr.ata quae ibi afferuntur et quae se videntur contradicere, nempe quod Pater generat, et filius generatur, ess.a vero Divina nec generat nec generatur: quod filiatio Divina et spiratio passiva producuntur et ess.a Divina non producitur, sed potius communicatur: item quod ess.a Divina communicatur, Paternitas vero non communicatur; quae omnia sane videntur contradictionis genus referre. Concedo quidem bene colligi ex eis quod haec omnia requirant in Deo verificata distinctionem aliquam intercedere inter ess.m et relat.es; est tamen omnino negandum, quod haec distinctio debeat esse fralis aut ex nã rei: quia reverã non dantur in Deo duae fralitates actu distinctae ex nã rei, ante operationem intellectus, quarum alia sit ess.a et alia relatio: si enim tales fralitates darentur actu distinctae, non essent fralitates, sed realitates; et distinctio illarum non esset ex nã rei, utcumque, sed vere reali, ut iam probatum est.

Salbantur itaque predicta omnia per distinctionem virtualem realem, quam in Deo constituimus, et huius quam probavimus intercedere inter ess.m et relat.es Divinas; quae licet una sint, et eadem ob hoc realitas una licet sint, simplex et indivisibilis realiter entitas, ratione tamen suae et infinitae perfectionis exigit eius nimirum entitas pluribus entitatibus aequivalere in ordine ad hoc ut pr.ata verificanda: unde provenit quod revera eius nimirum pr.ata verificentur sine contradictione. sicut enim verificarentur in n. Schotti sine contradictione, ratione distinctionis ex nã rei, quia licet fralitas ess.ae et fralitas relationis sint una et eadem realis entitas, tamen ex nã rei sunt duae fralitates actu distinctae, de quarum una verificatur unum pr.atum et de alia verificatur aliud: ita similiter asserimus non obstante identitate reali relationum cum ess.a divina illius

et ergo Pater communicabilis ejus filio: unde sub eo sensu verum est quod Pater habet entitatem realiter communicabilem et habet entitatem realiter incommunicabilem, ut averit in aut. Deinde distinguendum est consequens: quod ante omnem intellectus est aliqua distinctio actualis inter entitatem communicabilem quam habet Pater et entitatem incommunicabilem quam etiam habet Pater nego consequens; est aliqua distinctio virtualis realis sive virtute realis concedo consequens. Nunc cetera quae quae probabant inferunt ab argumente: neque posita distinctione virtuali inter essentiam et relationes, sequeretur omnino distinctio formalis et ex natura rei. et versus distinctio virtualis admissa non infertur, nec oportet est quod paternitas et essentia sint duae formalitates ante operationem intellectus distinctae: satis enim est quod sint formalitates seu realitates virtualiter distinctae, seu quod idem est, sufficit quod paternitas et essentia in Patre sint una et eadem realiter indivisibilis entitas, quae ex ex se et ex sua perfectione aequivalere pluribus entitatibus realiter distinctis in ordine ad sustinendum praedicata opposita, quae plura realiter distincta possunt sine contradictione sustinere, ut manet ex dictis. et hoc in [illegible] est distinctio virtualis.

Disp. 7a.

De comparatione mysterii trinitatis cum principiis naturalibus.

Sectio 1a

Quae debent praeponi tanquam certa, supponimus.

Pro maiori doctrinae claritate praemittere debemus quae certa sunt apud omnes. tum ut magis percipiatur in quo sita sit praecipua difficultas; tum ut ex iis quae pro certis habentur, initium capiamus ejus difficultatis solvendae. Tota porro difficultas oritur ex oppositione, quam novimus [illegible] a naturali lumine inventi inter distinctionem et identitatem in rebus illis, quas lumine rationali cognoscimus, et ex coniunctione identitatis cum distinctione quam Divina revelatione cognoscimus in mysterio trinitatis. Hinc enim videtur trinitatis mysterium opponi cum principiis naturalibus vel saltem non opponi. quia propter maxime quaeritur pendet solutio huius rei et elucidatio a recta penetratione illorum [illegible]

expedierant triumque et suppositorum quae physice continet ut sic diversis creaturae facultatibus proportionabiliter conferant. 1° quod in memoriam revoces, et supercertius supponas, mysterium Trinitatis non esse contrarium lumini naturali quod meminit me declarasse in 1° capite huius tractatus. quod veritas non est contraria veritati, ut per se notum est. ut a veritate veritati contraria, si mysterium Trinitatis quod est veritas revelata per fidem contrarium esset veritati quam lumen naturale proponit et quod ex hoc capite praecipue vexamur quod dicimus veritates divinas non posse contrarias esse veritati naturali, et nihil omnino difficile cum tamen quo modo possint inter se foederari et cohaerere eiusmodi veritates.

2° supercertius supponi principia naturalia quae naturali lumine sunt attenuata, et rebus naturalibus suncta esse. quod mihi manifestum est ex ipsa horum comprehensione. neque enim naturale lumen potest ultra suam sphaeram extendi, nec quae regula non est potest nisi quod est intra non igitur ambitus regulare, quare potest exercio an me igitur lumen in eo ipso quod aggredior. laboro enim videre in natura eorum quae ultra omnium, et metas sunt, metas et mysteria investigare, et quamvis damnatis theologorum in hac via vigiliis, et studiis mens mea deterrere non liceat, audere ausibus tentabo, nemo tamen negat in eo nostris intus hic peccare quod vellet, per ea quae sibi nota sunt eorum ideam efformare quorum nec speciem habet nec habere potest. Cuius processus generis eiusmodi sibi nostri lumine . Hoc vero dixerim quod licet dogmatis nimium facta requirat quo modo componat mysterium Trinitatis cum principiis naturalibus, quod tribulus [illegible] inquirit. Debet tamen sensus quem temporavi non esse cuius negare an Trinitatis mysterium sit contra ea quae dictat naturale lumen aut illius principia. Ad quod possit hoc mysterium per intus naturae principia cognoscere, contra id quod superius docuimus; et quo modo cohaereat cum veritatibus quas dictant principia naturalia, ut videatur illius compatientia.

Suppono 3° utramque adæquate dantur distinctiones reales formales, quas
in creatis agnoscimus, duo præstare in relatis, quæ in creatis vel
reperiuntur: nempe facere extrema distincta, et ab eisdem extremis
excludere oppositam [struck out] identitatem realem formalem. similiter identitatem
realem formalem, quam in creatis agnoscimus, etiam duo præstare,
nempe identificare, sive facere identica extrema illa, in quibus
est, ab eisdem extremis excludere oppositam distinctionem realem formalem. quia
hoc formales effectus nobis innotescunt identitatis formalis realis, et distinctionis
realis formalis: et ideo nulli adversetur utrique assertioni, tum ut nec identi-
tas hæc possit componi cum ea distinctione, nec illa distinctio possit cum opposita
identitate in eisdem extremis federari: nam identitas est formalis
exclusio distinctionis, et distinctio est formalis exclusio identitatis. unde illa
extrema quæ realiter formaliter distinguuntur, non sunt idem formaliter realiter, et
vice versa, quæ realiter formaliter sunt idem, realiter formaliter non distinguuntur, quia
duo contradictoria verificarentur de eisdem extremis videlicet sunt idem et non sunt
idem, distinguuntur et non distinguuntur, si semel habeant identitatem et distinctionem:
nam quæ formaliter sunt idem formaliter non sunt distincta, et quæ formaliter sunt distincta
non sunt idem formaliter.

Suppono 4° quod ignorantibus notitiis hæc non ex illis, quarum
speciem habemus, cognoscere, et scire, quomodo multiplicatur natura, etiam
multiplicari supposita sua personas, et vice versa, quomodo etiam mu-
ltiplicantur personæ, multiplicari naturas. unde legitime colligere
licet: quomodo non multiplicatur natura non multiplicari personas, sicut quo-
modo non multiplicatur persona, non multiplicatur natura. sic in creatis
creatis unus homo quia natio est una persona, et non plures personæ;
et plures personæ natio sunt plures homines, et non unus homo. identitati formali
realis formalis quæ reddit duo extrema, ut patrem et patrem unum hominem,
[struck out] reddit eadem extrema unam personam, et distinctio
realis formalis, quæ reddit duo extrema, ut patrem et filium, duas personas
reddit eadem extrema, duos homines. loquimur enim in suppositione quod
ea extrema sint formaliter homo. hæc utique vera sunt in creatis, ubi

videmus nec cum nos q experientia ĝ fallit, q̄d una et eadem persona
humana sit vel e͂ possit per identitatem in tribus realiter distinctis perso-
nalitatibus quin in eis per eam aliquibus multiplicetur in opposi-
to generi per identitatem, ergo dicendum est repugnare q̄d trei personae n͂
sint trei homines sed unus homo; sicut repugnat q̄d trei homines sint
una persona et in trei personae dicante hanc repugnantiam natu-
ralia quo ducimur, magistra.

Cum ita certa sint, n͂ sunt
minus certa quae docemur ex fide in mysterio trinitatis. ea licet longi-
times et verius sunt diversis vocabulis proposita et catholicorum pectori-
bus satis exarata, placet nihil ominus verbis D. Athanasii
ex symbolo fidei expromptis p̄re presenti, in o̅ pendus revo-
care. ait D. Athanasius: fides a catholica haec e͂, ut unus Deus
in trinitate et trinitas in unitate veneremur, neque confundentes
personas neque substantiam separantes. alia e͂ enim persona Patris,
alia Filii, alia Spiritus Sancti, sed Patris et Filii et Spiritus Sancti una e͂
divinitas. Et ammi o t͂ inde ... veneratur. Deus Pater
Deus Filius Deus Spiritus Sanctus, et tamen n͂ trei dii sed unus est
Deus, quod ... singulatim unamquamque personam Deum confiteri
christiana veritate compellimus, ita trei Deos dicere catholica
religione prohibemur. hucusque Athanasius in symbolo, quod
... plecti, q̄ ... presenti observari potuerit, ut nihil
... fuerit ad dua convenientius.

Praeterea ex fide nobis est
in mysterio trinitatis Deus e͂e unus, et ita unus ut eadem fide prohi-
beamur dicere e͂e trei Deos. 2o certum e͂ hunc unum Deum e͂e trei
personas realiter distinctas. 3o aeque certum e͂, ex his tribus personis
quamlibet e͂e eundem Deum ac alias: nam Pater e͂ idem Deus, ac Filius
et Filius idem Deus ac e͂ Spiritus Sanctus. cuius ratio vel ex ore infantium
et lactentium perfecit, quoniam in omnibus tribus personis una

creaturae et una creatura in Divina [illegible] necessario
sunt ipsi realiter distincti aut distinguuntur eius et personalitatibus nec hi repugnant, dubitas hoc ex eius Divinitate et cum personalitatibus suis, [illegible] adaptant quod est plures divinas
Quod fides docent esse unus Deus, per auditum dicunt quod personalitates ad unum in destinare velis nec hi [illegible] personas unus Trinitatis personas adstruentes sicut una Divina
Quod fides docent esse tres personas unus Dei. Non ergo licet in
unitate ... tres [illegible] personas [illegible] vere sunt [illegible]
in una. Nec licet cum una multiplicitate ponere, nec
dividas quae vere non est tripliciter, et una [illegible] sancti [illegible]
una sit cum tres personae.

Dices tamen: Ioannes [illegible]
10 ait: Ego et Pater unus sumus: ergo simpliciter et absolute
et absque ulla restrictione Pater et Filius sunt unus: ergo eodem
Pater et Filius sunt idem. Ergo Pater et Filius identificantur absolute. Ergo
persona Patris et Filius est persona Filii: ergo persona Patris [illegible]
est persona Filii, distinctioque est nostra, ut ex Athanasio [illegible]
simus alia est persona Patris et alia persona Filii: ergo persona
Patris distinguitur a persona Filii. Et persona Patris est Pater et persona
Filii est Filius; ergo Pater et Filius distinguuntur. Pater [illegible] ex verbis [illegible]
Domini colligi manifeste illud [illegible], quod immediate nos statuebamus
tamquam certum ex fide, videlicet Patrem et Filium esse unus Deus et
duas personas, et convenire habere [illegible] in essentia Divina et distingui
in personalitatibus, ut ex ipso textu notavit [illegible]
[illegible] explicans per haec verba: revera aliud est Pater, aliud Filius
et Filius non est Pater et [illegible] nec [illegible] sit nec Filius [illegible]
ideo quia [illegible] aliter dictum est: ego et Pater unus sumus, non enim dixit
unus est, quod Sabelliani docent, sed unus sumus. [illegible] vero [illegible]

Pater et filius sunt idem et identificantur, pater in essentia non in personalitate. Sicut et hoc verum est quod distinguuntur pater et filius in personalitate non in essentia. Et ita fide nobis fatendum est.

Hinc igitur auditores mei, si de personis Divinis quae certa habemus ex fide, ea illis quae prius tanquam certa praemisimus ex ratione admittenda contraria lumine naturae manifeste colligeris, licet in creatis non reperiatur neque reperiri possit identitas inter ea quae realiter distinguuntur, quod distinctio est realis ex concludit identitati; nec detur distinctio realis inter ea quae realiter identificantur; namque identitas est realis ex concludit distinctionem. Nihil ominus in Divinis reperiri distinctionem realem et realem identitatem inter eadem extrema. Verissimum enim est Patrem unum esse eumdem Deum ac esse filium, et simul est verissimum Patrem distingui realiter a filio. Quapropter contingimus asserere identitatem qua Pater idem Deus cum filio non esse identitatem univoce convenientem, hoc est eiusdem rationis cum identitate formali quam in creatis agnoscimus. Et asserimus manifeste, namque identitas formalis quae datur in creatis non substinet distinctionem eorum quae adunat et identificat: propterea namque quae aiat et vale non distinguuntur in homine realiter quod realiter in homine adunantur et fiunt idem per identitatem formalem. Identitas vero quae datur in Divinis sustinet quod realiter distinguantur extrema quae adunat: namque Pater et filius qui adunantur per identitatem in Deitate, distinguuntur realiter inter se.

Propter eandem rationem contingimus asserere distinctionem quam cernimus in mysterio Trinitatis inter personas Divinas, non esse eiusdem rationis cum distinctione reali formali quam cognoscimus in creatis. Et hoc non minus atque praecedens asserimus: nam distinctio realis qua persona Patris distinguitur a persona filii substinet quod utraque persona haec identificentur in Deitate, ita ut sint duae personae, unus Deus imo et idem Deus. Distinctio vero formalis realis quam cernimus in creatis eadem prius

nec per hoc facit quod Petrus et Paulus, quia sint duae personae realiter distinctae, quod sint duo homines distincti realiter ~~substantia~~ nec substantia; quod sint unus et idem homo duae personae, et homines duo sicut personae duae. Non ergo conveniunt hae duae distinctiones, et toto coelo distinguuntur; ... praeter distinctionem formalem realem, quam cognoscimus, et quam placet vocare distinctionem non identificatoriam, et praeter identitatem formalem realem quam agnoscimus, et quam placet vocare identitatem non distinctoriam; ... admittere aliquam distinctionem, quae sit distinctio identificatoria, et aliam identitatem, quae sit identitas distinctoria, et haec est quae datur in Divinis, et nobis innotescit ex mysterio trinitatis, quod ...

Haec distinctio identificatoria iure merito vocatur ab aliquibus eminentialis, sive virtualis distinctio, quia continet in se perfectionem distinctionis realis formalis, nec tamen efficit, quod extrema non sint idem, et identitas distinctoria iure merito dicitur similiter identitas eminentialis sive virtualis, quia continet perfectionem identitatis realis formalis, non tamen facit quod extrema non distinguantur: quia cum in quantum Divina perfectio quae aliter nos explicare non possumus, nisi ... nomen distinctionis eminentialis, aut virtualis et virtualis aut eminentialis identitatis: quo nomine ... quod Deitatis perfectio divina hoc modo praestantius exponimus, quae significat ... discrimen quo discernitur haec identitas et distinctio a distinctione formali reali et ab identitate reali formali, quas cognoscimus in creatis. Advertendum tamen est hanc perfectionem, qua divina identitas distinctoria, et distinctio identificatoria in Divinis licet a nobis dicatur distinctio et identitas eminentialis, aut virtualis, ut eam discernamus a distinctione et identitate creata, nihilominus esse formalem ~~...~~ in suo esse eminentialem vel virtualem sive in suo formalissimo conceptu quem nos hac voce significamus: sicut omnipotentia licet sit eminentialis continentia causarum quae virtualiter creata, nihilominus est formalis in esse omnipotentiae, et explicatur ... per conceptum formalissimum omnipotentiae cuius conceptum habemus.

Adversus

Advertendum est praeterea ex eo quod haec perfectio Divina continet eminenter dictionis et identitatis creatae, non inferri quod contineat identitatem et destructionem illius. et sicut dictionis et destructionis dictionis. quod dicat esse formale identitati destruat esse formale dictionis et vice versa esse formale dictionis destruat esse formale identitati; ceterum esse eminentiale dictionis quod destruat per esse eminentiale identitati, aut e contra esse eminentiale identitati per esse eminentiale dictionis. sicut esse formale sensibili destruit insensibile et vice versa: cum quo tamen stat quod eadem Divina perfectio contineat eminenter utrumque sensibile et insensibile, quin esse eminentiale sensibili destruat esse eminentiale insensibili, aut e contra continentia eminentiali insensibili destruat eminentiam continentiae sensibili.

Sed haec notatio valde iuvat ad faciliorem explicationem totius difficultatis in qua sumus: ita ut ... dicere nihil contineri ... potuisse ... in creatis esse formale sensibili destruere esse formale insensibili: et nihilominus inferre quod utrumque hoc continet eminenter in aliqua quadam perfectione Divina in qua esse eminentiale illius non destruat esse eminentiale alterius. Rursus bene patet quod haec perfectio Divina in qua eminenter continentur haec duo est non oppositio et ordine cohaeret cum illis omnibus quae ... requirunt ... esse formale sensibili et ... esse formale insensibili ... quae haec duo habent inter se in creatis. Similiter facile potest intelligi quod esse formale dictionis destruat esse formale identitati in creatis et nihilominus dari aliqua perfectio Divina in qua haec duo eminentialiter continentur, quin esse eminentiale unius destruat esse eminentiale alterius et rursus quod haec perfectio Divina non opponatur et ordine cohaereat cum illis omnibus quae ... dictae de dictione et identitate creatis et earum oppositione inter se.

Fundus

~~et eam oppositione int[illegible]~~

Tandem advertendum est hanc distinctionem et identitatem eminentialem quae comparata cum personis easque identificat in Deitate, cum sit unus et idem Deus realiter idem, et easque distinguit in personalitatibus, ut sint tres personae realiter distinctae: quatenus identitas Deitatis destruat distinctionem personalitatum distinctionemque, aut est comparata cum relationibus et eam praestare quod sint unus plures: ex quo quod ulterius quod si comparat eam cum singulis relationibus et cum paternitate, servata identitate unius adeoque aequivalentiae ad plura et ordine ad subsistentiam ea comparata, quae personis subsistentibus indigent et simul coniungantur in veritate. Unde ex hac identitate distinctorum et distinctione identificatorum nova pro finitis in divinis causa veritas verificandi comparata, et eo dicta, per quam superius distinctionem hanc virtualem explicatam relinquimus. Praeterea quod concludo, distinctionem hanc per identitatem eminentialem esse propriis ipsius distinctione et identitate virtuali. Unde qui hanc pro viribus defendit eadem energia propugnat virtualem distinctionem et identitatem.

Sectio 2a

Propositionis Trinitatis mysterium cum illo principio. Quae sunt eadem uni tertio sunt idem inter se.

In 1. parte huius tractatus disputatione 4 sect. 2a nisi aliorum explicationem principii illud lumine naturae notum, quae sunt eadem uni tertio etc. ita rationaliter sit intelligendum in materia creata, ut primo communicante pretiosissime duabus rationibus nostrae conveniens quod videatur omnino religiosum quod non videtur mysterium Trinitatis 1o ponendo in illis quae Auctor naturae intelligendo 2o restringendo luminis naturalis principia fidei. Ponendo praeterea hanc naturalem dicendum, illud principium finito positum tenere quod universaliter in rebus creatis obiectum tamen identitatis et consimilitudinis et similiter teneat in Divinis ubi potentia infinita Dei per fectionis non amplius aliquam ratione et oculus sit, rationem cuius huius principii ad absolutum non tenear, aut ...ibus praeter et debeat intelligi cum aliqua limitatione quae nobis ...

ne.

cum Lumini nali iungamus prius videtur dicendum, eiusmodi proprietatem necessario requirendam in Divinis ea universalitate qua recurrit in creatis; quod revera cum Divina propter suam infinitam perfectionem identificat sibi relationes Divinas, quae tamen licet sint idem cum ea, non sunt idem inter se, et opponuntur inter se distinguuntur. unde ea limitatio debet intelligi ex parte rationis in Divinis, ita ut extrema quae idem tertio sunt convenientia sint idem inter se si non opponuntur in sua relatione; secus vero, si relatione opponantur ut in exemplo posito facile perspicitur de identitate relationum cum essentia, et non identitate, sive distinctione earundem inter se.

Diximus in quaestione, hanc esse mentem Patris Illustrissimi, cui intelligentiam huius principii et illius ex Boecio, Athanasio, aliisque Sanctis Patribus transcripsere, fuere quae secuti plures alii Theologi, cum quibus scribimus, ut tibi videre poteris, modo quidem eamus, quod alii sentiant contra hanc: et ego non ignoro aliena mente, et ex proprio statuto doctrina nostra ut conferamus et approbamus defendendum scilicet de hoc principio in mysterio Trinitatis. ex quo facile deducitur ad religionem quae similis difficultates inhaerent de verbis quibus positis, sicut enim una est in illis ratio dubitandi, ita etiam debet in aliis una esse ratio decidendi. prius tamen libet in memoriam revocare quod ibidem notatum reliqui, et ex mente eiusdem Patris Illustrissimi videlicet adhuc tandem sensum venire debere maxime illos, quod illud ponunt hoc principium absolute, dicere diversum affirmare, aut tenere videantur: nam tandem tamen omnes debent recurrere ad infinitam perfectionem Divinam potentem identificare sibi omnia, quae inter se sua relatione non opponuntur. quod certe velim prae oculis haberi quod contra hanc, in qua semus absolute censeo, solum de vocibus reperiri divisionem, quatenus diversis vocibus suam quisque sententiam proponit, ceterum quoad rem quaestionis omnes, aut fere omnes et conveniunt et convenire debent, ut amplius ex dicendis

[illegible] operibus.

Igitur si nulli, quos tacito nomine refert D. Petr. dup. de trinit. sed. [illegible] limitant hoc gradus quae sunt eadem uni tertio ita ut hunc solus sit verus, quod duo extrema quae dicuntur esse eadem unitati identificentur adaequate cum tali tertio: neque aliter si teneri tale gradus quod adaequate inter se cum Paternitate et filiatione, ita se habeant, ut essentia non sit adaequate identificata cum Paternitate neque etiam est identificata filiationi, non tamen adaequate identificata filiationi, neque etiam identificatur cum Paternitate, ideo non bene deducitur ex identitate Paternitatis et filiationis cum essentia identitas eiusdem Paternitatis et filiationis inter se. hanc explicationem refert, et his gradus si nulli tribuit tacito nomine Petr. loco citato, illos quos statim impugnat: vel ex eo quod falsa doctrina sit, vel quod [illegible] sit idem gradus explicet quod [illegible] sic instat: vel enim identitas adaequata cuiuslibet extremi cum medio, vocatur ea, ut cuius ita hoc extremum identificatur cum medio, ut cum eodem medio si identificetur aliud extremum realiter distinctum ab hoc extremo: quod si dicas, incidit in [illegible] distinctum, videris quod explicavi idem gradus.

Cum vero solus videri [illegible] vere tunc identificari inter se duo quae identificantur cum tertio quod duo quae identificantur cum tertio non sunt distincta, cum unus gradus praecise quod certe peruntur se habet, ac si dicas, tunc duo extrema unita cum medio esse idem realiter inter se quando non sunt distincta realiter inter se, seu quod idem est, quod illi medio non uniuntur extrema distincta realiter. Hoc autem quis non videat esse idem gradus idem explicare. unde licet hunc tenens verus sit, quod videlicet Divina non identificantur adaequate cum, et tamen non identificantur inter se, nihilominus inepta videtur hoc explicatio, et cum quasi [illegible] pro [illegible] in suo vigore non subsistit. ~~vel [illegible]~~

Vel rursus identitas adaequata cuiuslibet extremi cum medio vocatur ea ut cuius medium idem numero totum est in quolibet extremo, licet non sit solus in quolibet extremo: tunc vero manifeste videtur negari gradus de mysterio trinitatis: neque enim Divina quae est medium

contrarius quapropter non sit in relationibus quin dentur in divinis adaequate

priorem acceptionem identitati adaequatae. et tamen adaequatae

in Patre hanc acceptionem identitati adaequatae: nam revera

essentia est et divina realiter eadem numero in Patre, et est idem numero in

Filio: neque enim essentia habet quo quarum altera sit in Patre et alia

sit in Filio: ergo si hanc acceptionem essentia est idem adaequate

cum qualibet ex relationibus deberet inferri quod relationes sunt idem inter se.

quod tamen est falsum; ergo falsa doctrina continet hoc explicatio.

Similiter

videtur esse contra hanc explicationem primum sensum communem Philosophorum, qui

illo utuntur: Philosophi namque per hoc principium utuntur eo ipso quod duo ex-

trema eidem tertio sive termino indivisibili identificentur debere

esse idem inter se realiter eadem extrema. unde non potuerunt admittere

quod duo possint indaequate identificari alicui tertio priorem

acceptionem supra positam: neque enim talis identitas inadaequata

in mente aliquorum Philosophorum usque venit nec principium illud habere-

mus, nisi fides in Deo doceret eas reperiri ubi dari identitatem

eiusdem esse cum tribus divinis. ergo revera Philosophi, qui nihil de mi-

sterio fidei cogitabant, principium illud universaliter, et sine limitatione

ulla intelligebant, quod videlicet quaecumque sunt idem uni tertio hoc est,

quae tertio qui quae sunt idem revera est unum et idem numero in utroque

extrema tunc ea debere esse idem inter se. quod in Divinis deficit.

nam essentia est eadem in relationibus videtur Philosophorum mente tenere

principium, et debere relationes Divinas esse idem inter se.

Convenientes apud eos

Valentia disputatio 2 quaestione 2 puncto 4, docet principium hoc esse intelli-

gendum ita ut quae sunt eadem uni tertio re et ratione sint eadem idem inter

se [illegible] esse falsum, et ostendit exemplis in creatis: signatio et [illegible]

in genere quapropter sunt eadem re cum motu quod tamen ab illo ratione

differentiae non licet inferre quod sint idem inter se hoc est quod actio sit realiter

passio. ceterum haec sunt dicendi termini ostione verum ... Valentia in loco dicto nam neque ratio non potest impedire realem identitatem extremorum quo distinguit licet ... sicut extrema igitur non sunt idem ratione cum 3° ... inter se. In 1° exemplo quod afferunt Capreolus non est ad rem, aut certe ... vel entitatem illam indivisibilem quae est motus et simul actio et passio vel non; si 1um, quia illi non sunt ... re duae entitates quarum alia sit actio, et alia passio, etiam ratione sunt idem actio et passio quae ... differant ratione; ... negatur exemplum esse ad rem, nec est verum est quod ut duo sint idem inter se ex ... debent esse idem ... re et ratione. Si dicatur ... eadem entitate indivisibili motus non esse simul actionem et passionem ut ... afferunt in exemplo 2o ... identificantur re licet non ratione cum eodem 3° ... momenti est ... intelligentia ... nec ullo modo potest ... ducere ... trinitatis.

Dissoluta Caietanus apud ... tria sit ex ... et dicatur quae sunt eadem uni 3° debere esse idem ... solum quoad hoc quod est esse eadem uni 3°, haec tamen expositio dupliciter potest intelligi, vel ita ut quae sunt eadem uni 3° habeant unum 3um quod sit idem cum illis. et hic sensus, licet ... placeat ... sane parum idoneus. quippe qui quem sensum facit ... quae sunt eadem uni 3° sunt idem inter se hoc est, quae sunt eadem uni habent unum 3um, cui sint idem; vel sic, quae sunt eadem uni 3° conveniunt inter se in hoc quod est esse idem uni 3°. ... exponentes quae ... verum sensum efficiant et relationibus divinis convenientem ... in ... quae uni 3° identificantur; quod tamen non videatur esse ... idoneum ut ... intelligentia ... quod inde celebre ... ut qui nihil ... identitati inter duo extrema ex eo quod ... inter extrema identitatem habeant cum aliquo 3° cui ... inferendi ... aut nihil ... predicta expositio. 2° potest intelligi

prædicta explatio Caietani ita videlicet, ut solum velit extrema esse ipsa inter se identificata cum uno tertio quod utrique extremo identificatur; non autem inter se. Et huius modi intelligendi paruum aut nihil distat a præterito; videtur enim esse idem ac dicere quæ sunt eadem uni tertio sunt illi identificata et nihil amplius.

Ipse Valentia, relictis his, et aliis explicationibus, docet, illud principium esse verum quando tertium seu medium per extrema identificat cum solum habet quod sit re unum; si enim habeat quod re sit unum, et simul plura, tunc non valebit eius minor principium. Unde cum medium seu tertium cui relationes Divinae identificant videlicet essentia Divina licet revera sit unum, non tamen est solum et præcise unum; sed unum simul et plura, nam est una Deitas trium personalitatum, inde est quod hoc principium quæ sunt eadem uni tertio etc. non habeat locum in Divinis, et consequenter non licet inferre ex eo quod relationes identificantur cum essentia quod debeant identificari inter se. refert explicationem hanc Pater Arriaga loco supra citato, et quia eius dicta explicat quod censet esse explicationem principii: facit hunc sensum: quæ sunt eadem uni tertio tunc sunt idem inter se quando tertium non est plura. quod idem est ac dicere tunc extrema quæ sunt idem uni tertio esse idem inter se, quando ea inter se non distinguuntur seu quando sunt unum, quia non medium debere quod sit plura fratrum nihil aliud est quam habere quod extrema cum quibus idem est, sint plura vel distincta inter se, sicut habere tale medium quod sit præcise unum, est habere quod non sit idem cum duobus distinctis inter se; quod videtur idem per idem explicare. hinc Pater Arriaga contra Valentiam, cum tamen in idem fere recidat ipse Arriaga non dissimili vocibus immutatis.

Hinc itaque Pater Arriaga disputatione supra citata sectione 3 principium illud quæ sunt eadem uni tertio etc., cui potissimum ars illa principii continet, intelligi debere cum limitatione, dicit videlicet rei illa

quia 3.us siue medius non est ex se actus unionis virtualis, sed actus

si cap[illegible] sit virtualis distinctio, cum in Diuinis dentur distinctiones

virtuales, ut acriter supra impugnat [illegible] inde fit quod nec praesuppositio

neque hoc principium cui nihil sit quod non idem est uni tertio nec non idem est uni

tertio, hoc principium vel quod tertio illo principio, quod cum principium intelligendi est

principium ut [illegible] sunt eadem uni 3.o, siue dum virtualiter sunt idem

[illegible] siue in creatis siue etiam in Diuinis, et quod quam ingeniose

prehendit in genere nostri [illegible] author obiiciendo sibi forte argumentationem

quam in aliis vices fuerat ea quam solet et solutionem

non parat, quam reddere [illegible] iecerat.

Obiectio est, explicationem

hanc principii sicut et praecedentes, reuera idem per idem: non explicat

enim principium illud habere locum quando non datur distinctio virtualis

inter extrema, et medium in quo identificantur, videtur idem addere

tunc extrema identificata cum medio esse identica, quandoque

dum non potest reddi distinctio identificari. hoc autem est asserere, tunc extrema

esse identica quando non possunt esse distincta. et per hoc esse locutiones [illegible]

[illegible] vitium explicandi idem per idem; et tandem hic noster dicendi labore

eodem vicio, quod in aliis explicationibus reprehendit illius author.

vide obiectiones in genere nostri Arriaga, et conat [illegible] dicens, non

vitium in conceptu explicante, siue definiente, quod explicet obiectionem

id ipsum, quod explicando aut definiendo continet: potest ita [illegible]

contingere, ne in diuersis habeant definitum et definitio, [illegible]

plans et explicatio. solum itaque est effectiua vel vitiosa erit explicatio,

explicatio, quando eidem termino quo rei explicanda ponitur, eidem [illegible]

vel sinonimo nihil explicatur. tunc enim iure merito dicitur idem per idem

explicari. et hoc contingebat in praecedentibus explicationibus.

Caeterum Arriaga sciens [illegible] principii, ut facile deprehendet, qui recollat explicationes

nostras, et eorum [illegible] impugnationes.

Propria vero explicatio

addit) nullatenus hoc vitium incurret, quod liat explicare ab eis Aristides, quod medium sive ratio ex qua identificare extrema, dicunt virtualiter ab illis et quod ipsa extrema non realiter identificent inpse. ceterum in ordine ad nostros Adversarios videtur non esse ita idem quod distinctio virtualis clarius videtur explicare. imo ita est contrariari, quae convenientius in nobis exhiberi potest in Deo ex identitate extremorum cum medio non se quod identitas extremorum inter se; dicimus enim perfectionis eius equivalentius illas supereminentes esse in infinite perfectionem Dei fundata, vi cuius absque distinctionem realem imperfectionem potest reuscere contra dicta, ac si revera esset distinctio realis, cum sit contrarius, eius modi contra sine contradictione salvare distinctio autem virtualis per ipsos Adversarios explicata negari non potest aliter explicare prelatis contrarius ac si diceret quod extrema unius tertii quae non sunt distincta sunt idem inter se. imo hunc sensum respondet Pater Arriaga obiectioni sibi opposite. ceterum potest etiam eadem responsionem adaptare contra alias explicationes de quibus supra tanto opere conatur ostendere quod explicant idem per idem. ceterum quod sensus etiam plane dico, responsionem vel omnibus sufficit, vel nulli.

Sectio 3a

Varia quaedam dicenda notatione praemittenda sunt tali questioni apposite.

Hic explicationibus praemissis et aliis praetermissis brevitatis causa quae videri poterunt apud supra citatos authores, ne longius distraheremur in hac materia. quod pauci nostra mentis apertissime eam de positionem misterii Trinitatis, maius hoc principio quae sunt eadem uni tertio etc. Hic etiam cum aliis principiis dialecticis, operae pretium mihi visum est monitiones quasdam antecedentes proponere, quas bene observabatur invenio apud Pater Arriagam, et

et nisi fallor multi delerbret ff. facili hori declarat dif-
cultati eius doctrine tenendo ad illius intelligentia.

Observan-
dum quod est tota difficultas quae oritur ex hoc principio quae sunt eas
unitati etc. in misterio trinit. vel in eo committere fallitur vel
saltem ad id reduci, quod eidem rei convenire videantur grata duo
videlicet identificari cum altera persona in essentia, et non identifi-
cari in relat. sive personalit. explico hoc. nam principium quae
sunt eadem uni tertio sunt idem inter se, debebant identificari inter
Pater Divinus, et Filius Divinus, quia uterque identificatur
cum eodem tertio, scilicet cum eadem essentia Divina: unde legitima
reputari deberet hoc argumentatio: essentia Divina est Pater
Filius est essentia Divina, ergo Filius est Pater. et illius cons. deberet vera
reputari. et ex eo quod id de filio verificant hoc duo grata
est idem cum Patre, non est idem cum Patre, quia revera idem est cum Patre in essentia
et non est idem cum Patre in relat. Paternit. ex eo in quo justi-
citur, vel in eo committit, vel inde respondet tota difficultas
componendi hoc principium cum misterio trinit.

Unde liquet, quantum
ad hoc, ergo debet esse, vel tanta difficultas in eo quod essentia communicet, et
Paternitas non communicet, ac in eo quod ex identitate duorum extremorum
cum uno tertio non sequatur identitas eorum inter se. et forte quia hoc aliqui
non animadverterunt ideo specialiter inculcant tertia Divinitas vela-
nus inter se. ergo vero, eodem esse vel equalis difficultatis, facile conciliabi-
si reducamus illa grata communicari et non communicari ad hoc principium
quae sunt eadem uni tertio, sunt idem inter se, quod per artem silogisticam
greitat in hunc modum: essentia Divina communicatur, Paternitas est essentia Divina
ergo Paternitas communicatur. ecce in premissis communicatur et Paternitas
identificantur cum essentia Divina tanquam cum tertio, et inferuntur inter se ide-
ntificata in concl. ac proinde verum est, quod Paternitas communicatur

cuius tamen sit verus oppositus scilicet quod Paternitas et communicatas, et consequenter quod hae duae Paternitas et communicatas, quae identificantur cum essentia, non identificantur inter se. vides ergo difficultatem contradictoriorum recidere ad difficultatem huius principii, et difficultatem huius principii reduci ad difficultatem contradictoriorum.

Ex hac monitione deduco, nullam specialem difficultatem relucere in opponendo hoc principio mysterio trinitatis, quia ita consolita sit in oppositione duorum relatorum, quae cum essentia sint contradictoria nihilominus regeriuntur habere veritatem in eadem entitate Divina. cum quaestiorum relatorum veritas salvetur beneficio distinctionis virtualis, ut monstratum est, experiens videtur ut per eandem virtualem distinctionem salvetur, et oppositas difficultas huius principii cum mysterio trinitatis. et hanc rationem agente tenet ipse Scotus in ... ubi supra citatus.

Sed ut hoc melius percipiatur, adverto quod quaesitum, an hoc principium universale sit, et se extendat tam ad Divina quam ad creata, de quo ita dicas breviter, quod tenens doctrinam Scoti, nihilominus quod debeas certum credere, hoc principium quae sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se non posse verificari in Divinis eo pacto, quo verificatur in creatis. et mihi notatio haec ex dictis: nam in creatis intelligitur de iis extremis, quae sunt eadem uni tertio identitate excludente distinctionem, et haec non habet in eis ratio, quia diciunt distinctionem excludente identitatem: unde in creatis solum intelligitur identificare identitate precise formali vel inferre identitatem precise formalem inter ea extrema, quae identificantur identitate precise formali cum uno tertio. cum essentia Divina ratione suae perfectionis infinitae sit capax identitati eminentiali quae videlicet non excludit distinctionem, et distinctioni eminentiali quae videlicet non excludit identitatem; manifeste sequitur, quod non possit eadem ratione intelligi principium in Divinis atque

intelligitur in creatis.

Pono exempla: ex eo quod prius et alius identificentur in creatis cum homine secundum quam cum uno 3° identitate gratiae formali, infertur, quod identificentur inter se identitate gratiae formali etiam. Utrum eodem modo valeret pariter munus inferendi in Divinis, ita ut inter Patrem et Filium vere inferretur identitas gratiae formalis ex eo quod identificentur cum essentia, secundum quam cum uno 3°, debebat secundum ipsos Patrem et Filium identificari cum essentia identitate gratiae formali. Ergo alio genere est argumentum, neque discursus, aut vero similibus ad simile, et dissimilis ad dissimile, et dentur nullius roboris, quia nullius formalitatis. Ad sic est, quod Pater et Filius non identificantur cum essentia identitate gratiae formali, sed identitate eminentiali. Ergo prius illud non eodem modo verificatur in Divinis, atque verificatur in creatis. Dico hoc prius de infert in creatis identitas gratiae formalis inter prius et alia, vere infert, et bene, dum cum in Divinis inferret gratiae formalis identitas inter Patrem et Filium fallit, et non tenet: ergo certe debet absolute quod intendimus.

Propter haec ait Pater Vasquez, disputatione 123, prius hoc ab Aristotele fuisse positum inter longiora arguendi. Scire non cognovit nec ullus alius philosophus unum re eadem numero identificari, sed nec tantum realiter. Unde manifeste colligitur unius est de dictis nempe hoc prius est Philosophi tantum modo positum esse pro rebus creatis, in quibus de impossibile quod una res eadem numero identificetur cum distinctis realiter, vel saltem quod, si etiam extendendum sit ad Divina ubi una res eadem numero identificatur cum distinctis realiter, non eodem modo quo accipitur in creatis, debeat etiam in Divinis intelligi, sed modo prius diverso, eo ut sit qui possit salvare predictas identitas unius rei eadem numero cum distinctis realiter. Quae identitas alio nomine est identitas et distinctio eminentialis; alio vero nomine est distinctio virtualis, et virtualis identitas et utroque nomine significatur idem omnino, nempe identitas distinctionis,

seu distinctio identificatorum seu quod idem est identitatum comparabilium cum distinctione, et distinctio comparabilium cum identitate. [illegible]

Ex his tandem concludo, omnia praedicata naturalia quae habent Philosophi sive ea sint ab ipsa natura indita, sive per discursum ex primis veritatibus comparata, ut a Philosophis tradita temperari debere et semper recipi cum moderamine, sistendo terminis in rebus creatis, de quibus ipsi tantum cognitionem habuere; et nullum consequenter habere veritatem et vim continere. hoc mihi probatur ex eo ipso quod Deus per [illegible] aperuit, et omnes credimus indubitanter nisi a Philosophis non fuisse communicatum, eo quod res eius deus sunt numero identificatae cum distinctione et manifeste convincatur sibi dari argumentum, quod a nobis probatum est, mysterium Trinitatis nec a Philosophis fuisse cognitum naturali cognitione, nec ~~ab~~ ullo intellectu naturali viribus naturae scilicet ducto posse investigari aut cognosci [illegible] evidenter hoc [illegible] possibiliter ~~prius~~ [illegible] hoc est intelligendum si loquamur de principiis naturalibus ut a Philosophis sunt tradita, quia principia intra suos limites extendi debent (?).

Nihilominus assero, principia haec quae sunt eadem uni tertio sunt idem inter se habere vim etiam in Divinis; debere tamen intelligi de illa identitate cuius sunt capacia extrema Divina per eiusmodi principia comparabilia, sicut ut habeat vim in creatis debet intelligi de illa identitate cuius sunt capacia extrema comparabilia per eiusmodi principia in creatis: unde sicut bene valet in creatis: quae sunt eadem uni tertio identitate praecise formali, sunt idem inter se etiam identitate praecise formali; nec aliter poterit esse certa regula deducendi identitatem duorum extremorum inter se, ex identitate duorum comparatorum extremorum cum tertio: ita similiter bene valebit in

in Divinis quae sunt eadem uni tertio identitate virtuali, vel eminentiali (nam mihi prius ea significarent hi duo [illegible]) sunt etiam idem inter se eadem identitate virtuali vel eminentiali: nam aliter non poterit esse certa regula deducendi identitatem duorum extremorum inter se ex identitate cum tertio; si videlicet prima pars principii quae sunt eadem uni tertio loquatur de una identitate, et secunda pars principii sunt idem inter se loquatur de altera identitate.

Ratio est primo quod si principium sumatur [illegible] abstracte, et praecise capax est comprehendendi hoc utrumque genus identitatis sit principium universale extendens se ad creata simul et Divina: cum secundo dixerimus secundum identitatis et distinctionis quae datur in creatis non esse convenientem univoce cum identitate et distinctione quae datur in Divinis: cum quae deducitur comparatio identitatis extremorum inter se, ex identitate cum tertio debeat esse ex identitate quam extrema sunt capacia, idem in Divinis debet fieri comparatio identitatis eminentialis ad identitatem eminentialem, et in creatis debet fieri comparatio identitatis praecisae formalis ad identitatem praecise formalem, ac deinde fit quod non eodem modo sit intelligendum principium hoc in Divinis atque intelligitur in creatis ut in proxime antecedenti alibi dicendum esse arbitrabamus. Debet enim principium hoc adeo celebre in sua latitudine sumptum sic explicari: quae sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se eo genere identitatis quo sunt idem uni tertio, quod ex huius praedicati facile convincitur et patet.

Ratio est secundo principium hoc minime convincitur a mysterio Trinitatis, aut mysterium Trinitatis huic principio [illegible]: cum enim stabit hoc principium cum mysterio Trinitatis, ut ostendimus [illegible] quia identitas et distinctio, quae reperitur in Divinis, licet sit eminentialis aut virtualis, ac proinde diversa comparata cum distinctione et identitate, quae reperitur in creatis, nihilominus non est illi

opposita

oppositā vel contrariā, ut supra dictum manet. ac quidem licet sit supra dictionem et capacitatem quae reperitur in creatis, non est contra illa, ideo quae licet principium hoc non habeat locum in Divinis, si sermo sit de capacitate creaturae finali; et ideo dicendum est esse contrarium mysterio, cum mysterium esse longe altius et superius comparatum capacitati pure finali per quam capax est verificari eiusmodi principium.

Dicendum Dico 3.º verum esse quod ipse hoc insinuavimus non posse ipsa non esse divi[n]um inter authores scilicet elatum qui componunt mysterium trinitatis principiis naturalibus et ipso hoc praecipue: quod revera sive hic sive alias vocibus omnes recurrimus, et recurrere tenemur ad ea quae ex revelatione divina vera reperimus in mysterio trinitatis, nempe Deus unus in essentia trinus quae est in personis. unde tandem ad eundem sensum debere venire, optime animadvertit Pater Montoia, ubi supra notavimus.

Dico 4.º principium uniformiter esse intelligendum de naturalibus principiis, a quorum specialitate sicut et de lixiori huiusmodi principiis usque abstinere, quod dicta sufficiunt et omnia tandem convincunt, mysterium trinitatis esse supra rationem et excedens omne id quod ex ratione est; non tamen esse contra rationem, ut initio probavimus. contrarium certi sillogistice in mysterio trinitatis diximus satis 1.ª parte disputationis 4.ª sed ultima et satis etiam ex proxime dictis colligitur, quatenus rationi obtineat, quatenus rationis principio ipso est probate. quare clarior aliis mihi componendi nobis a Deo non triginta hic tenendum erit, et hoc sufficiant de 3.ª parte nostri tractatus Pars 4.ª de personis Divinis in genere.

Finis

Pars 4a

De personis Divinis in genere.

Plura quae restant dicenda de Divinis personis in particulari, et tempus nostri tractatus complemento coarctant nos, [illegible] ter prestringere quae Divinis earumque personis communia sunt. Tamen conabimur brevitatis memores esse, ut non videamur obliti claritatis, ut demum utraque deserviat plenitudini, quam auditores nostri desiderent. disp. 8a an sint, et quot sint personae Divinae. sect. 1a explanat aliqua nomina presenti instituto necessaria.

Disp. 8a

An sint, et quot sint personae Divinae?

Sectio 1a

explanat aliqua nomina pro presenti instituto necessaria

Dispartiti [illegible] et [illegible] [illegible] regia fide Divina docemur tres esse tantum personas Divinas, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sive difficultates sive quaestiunculas scholastico more decertandas, praecedere debet aliquorum nominum explanatio quae [illegible] sunt pro presenti instituto. ut dicet, [illegible] eorum significationis usus [illegible] obtinuerit quibus multis ab hinc annis retro numerandis controversiis [illegible] occasionem praebuerint sanctis Ecclesiae Patribus et Doctoribus. nomina vero sunt haec scilicet

dupp

suppositum subsistentia personalitas persona via Hypostasis Prosopon nominis aliqua sunt a nobis alibi exposita. nihil omnino eius significatus hic ad compendium reducemus, quo facilius et promptius modo habeas.

Imprimis supponendus est, in re subsistentiam dicitur esse quemdam modum substantialem, quo illa ultimo completur, et determinatur, atque per se subsistit, ut opponatur accidenti, cuius est proprius modus existendi in alio, ut in Philosophia statuimus. iste modus substantialis competens substantiae in communi suffragio, solet appellari subsistentia completa, compositum vero resultans ex subsistentia et substantia terminata sive completa dicitur subsistens, et communiori vocabulo dicitur suppositum. et ex communi receptione huius vocabuli, dicunt in Concilio Florentino rationem esse suppositorum, at tandem modus iste substantialis terminans naturam rationalem completus appellatur personalitas, et aliquando appellatur persona. totum vero illud persona, ut nunc dicimus, sumitur etiam pro composito resultante ex natura rationali et subsistentia. hinc discernitur, nomen suppositum latius patere quam persona, quia suppositum significat quodcumque compositum ex natura substantiali et subsistentia sive natura rationalis sit sive etiam irrationalis. persona vero solum compectit composito ex natura rationali et subsistentia ut angelo, et homini et etiam Deo, quamvis in Deo per personalitates non dicatur cum natura, non sit proprie compositum.

Nomen persona communiter sumitur ad significandum id quod sua definitione communiter a Theologis recepta, ut Sanctus Thomas prima parte quaestione 29 articulo primo tradit, refragante nemine, Boethius explicavit, persona est rationalis naturae individua substantia, seu in communi rationabilis scolastica, quam acceptionem personae itaque Latini Patres, quas Graeci appellant, licet hic

sub nomine Prosopon, quod dicitur significare personam, et ex quo dixit D. Athanasius in Simbolo: alia est persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti. Graece generalius nuncupatur universalis, quia Boecius conatur ostendere nomen personae significare subiectum, et qualitatem; nec Deo magis, quam bruto convenire. generalius tamen, quam requiratur per solam graecae theologiae, et ergo grammaticos hujus autores personam eligerunt in hoc sensu, videlicet ut significarent subiectum et non habitum tri[...] dumtaxat.

Debemus considerare, quod ex angelico praeceptore quaestione 29 citato articulo 3°, aliud esse id, a quo nomen derivatum est, et aliud id, ad quod significandum imponitur. si respiciamus id, a quo nomen derivatum est, hoc nomen persona reperies, nomen hoc esse traductum a personis, quae in comediis, aut tragediis homines diversae conditionis representant, vel etiam ab illis, quae larvas ante faciem ponentes tegebant vultus, et hoc modo dicebant individuum personati. licet autem ab hinc traxerit originem praedictum nomen, tamen si respiciamus id ad quod significandum assumptum est a patribus et theologis, invenies fuisse traductum ad significandum individuum substantiale aliquo modo, ut supra dictum est, quare ab eorum usitata, ac frequenter recepta usurpatione recedere sine nota temeritatis, non licet.

Dixi 2°, scholasticis non placere definitionem Boecii personae, quae inde contra ferendam ex contrario explicanda a Riccardo tradita libro 4° de trinitate, quae est sic: persona est rationalis subsistens in incommunicabili existentia. Sed revera eundem sensum est utraque definitio: nam Riccardus existentiae nomine subsistentiam intelexit, et placet in definitione personam immediate ad personam supponit, nomine vero incommunicabilis significabit, quod Boecius intelexit nomine individuae: quae

supra

potest. Ex utraque definitione clarior haec, et dialectice regularis for-
malior definitio. persona est rationalis naturae incommunicabilis subsistentia
et haec potius est explicatio Boetii quam alia nova definitio,
et propterea communiter recipitur ab omnibus. Ex quibus sufficienter ex-
cluditur a ratione personae 1o anima rationalis separata; nam haec
licet sit individua substantia, non tamen est substantia completa ex dic-
tis; nam certus sensus eius nomine substantiae quod apponitur in definitione
Boetii, venit substantia physice completa, nec sufficit incompleta
substantia et parte ordinata ad componendum aliquod totum, qualis
est anima rationalis, etiamsi dicitur in statu separationis.

Excluditur 2o
a ratione personae Deitas, quae nomine individuae substantiae apposito
in definitione Boetii ut eius notavimus, id significatur, atque
nomine incommunicabilis sit positi in definitione, per quam mentem
Boetii et Richardi componimus. cum Deitas non sit incom-
municabilis sed potius communicabilis, et realiter communicata
tribus Divinis personis, patet clare quod non habeat rationem personae. forte
dices: definitionem ultimo loco infectus, quibus ut congruentiorem
adprobavimus, in ea superfluere vocem illam incommuni-
cabilis quia subsistentia ex genere suo, ~~[illegible]~~ et incommuni-
cabilis est, et incommunicabilis redditur quibus completur, et ter-
minatur. ad occurrendum ei huic objectioni dicendum, rationabili-
ter adhuc esse, cum incommunicabilitas est quasi quae
subsistentiae convenire debeat: quare in definitione ponitur ne ap-
pareret ab opinionibus abstrahere, et rem apud omnes receptam
explicare.

Circa nomen substantiae notandum 1o quod substantia dici solet
ex ea quod subest accidentibus, et ex eadem etimologia, subsistentiam
haec significare idem quod substantia. nisi usus Ecclesiae et
theologi diversas significationes induxeret? nomen dicitur certum ...

esse libero quod non hanc acceptionem nulla daretur in Deo substantia nec subsistentia si pro eo de accipiatur [illegible] dictum: et de ea alii quod nulla daretur in Deo perfectio quae subiacet accidentibus. secundo est quod substantia pro ente per se subsistente quia non di[illegible] quod ab accidenti, cuius esse est in esse alteri, et cum hanc acceptionem substantiae excludere poterit Metaphisicam, et praecipue de Trinitate certius est plane certissimum est, pro nunc ut adversantes immediatius sermonem habeamus de ista acceptione substantiae loquendum est.

[illegible] antiquos Patres, dubium fuit olim an substantia in Deo solum essentiam significaverit, an etiam subsistentiam: ac proinde an una tantum in Deo vel tres substantiae relativae admitti deberent: certe quaestionem hanc existere dicunt Res [illegible] nec alii, ac praesertim D. Hieronimus acervimi tres substantias omnino pugnabat, eas quidem nec dicens, si non authoritati Patribus ac Doctoribus [illegible] animadverteret, ut patet satis decernit Sanctorum Res [illegible] si forte dicunt nec quod diversas [illegible] tenebant, verum quia quae loquitur [illegible] hoc voluit et docuit, composita est aequivoca substantia: substantia quae quandoque [illegible] praecipua res [illegible] substantia [illegible] unica est substantia Dei, nec ponunt tres substantias dicunt [illegible] accipit pro re ab accidente distincta; et sub [illegible] significat tres substantias relativas debent admitti: certissimum est, quaelibet ex Divinis relationibus distinctas ab accidente. hunc [illegible] declaravit hanc litem Molina quaestione 29 articulo 2 disputatione [illegible] Becanus cap. 3 quaestione 6 et alii.

Nomen Usia Graece significat idem quod [illegible] et praeterea Filius in Divinis dicebatur Patri homousion ut [illegible] notavimus eo quod sit eiusdem [illegible] quod hoc verosimiliter significat idem quod substantia. notari tamen debet licet [illegible] superius dictum dicere possimus tres substantias relativas, [illegible] tamen dicere [illegible]

tres viros, quod vox illa et usu Ecclesiae recepta in Graecia ab-
soluta dicitur a persona vel personalitate, et nomen Hypostasis,
quod etiam est Graecum magna fuit olim in Ecclesia contentio
aliquibus in quibus fuit Sanctus Hieronymus, illos significare quod una
substantia quae negandas esse tres Hypostases sicut tres unas
negandas esse diximus: ad hanc litem componendam missus est Stephanus
Cordubensis Episcopus, ut testatur Nicephorus libro 10 Ec-
clesiasticae historiae capite 6. Sanctus Athanasius in
synodo Nicena rescripsit, ut liberum cuique relinque-
ret illius vocis usum dummodo catholicam veritatem retineret:
persuasus vox ipsa sit utriusque significationis capax.

Itaque
Graeci Patres tres Hypostases in Deo dari dicebant usurpantes
vocem Hypostasis pro persona. Latini vero Patres econtra putantes
Hypostasin idem esse quod absolutam substantiam innitentes nimirum
versioni Latinae vulgatae, quae saepe nomen Hypostasis reddit
per nomen substantia, negabant convenire in Deo esse tres
Hypostases. Unde liquet utrosque ipsa vere esse convenire, licet
circa nominis significationem diversum sensum haberent. Celerum
ex Ecclesiae declaratione tribuitur usus quo Hypostasis pro
personalitate recipitur: et ita tres Hypostases dicimus in Deo sicut
tres personalitates. Denique Protogenem dixisse
unanimi consensu significari illos apud Graecos quod nomen persona
significat apud Latinos et hoc dicto sancto pro horum nominum
exemplare, et usu.

Ex quibus omnibus tria per compendium colligimus.
Primum est, nomen personae subsistentiam, et Hypostasis praeter subsistentiam
terminos aliquid aliud importare sive positivum sit, sive
negativum, sive unius sive multiplex: nempe illius subsistentiae
quae debetur subsistentiae. Secundum est, Deo proprie convenire tres personas.

ppl ad faule p. 2 quae dicta sunt de persona, nulla imper
fectiones involvunt. tertio quod Deus est subsistentia rationalis completa, et
subsistentia rationalis completa per personalitatem. Ergo Deus est persona; ergo Deus rationalis
persona. Dico 2º tres esse personas Divinas. etenim Pater vere et proprie
est subsistentia rationalis completa: similiter filius, et similiter etiam Spiritus sanctus;
sunt ergo tres personae. Deinde actiones dicuntur esse suppositorum
hoc est, procedere a supposito in suppositum; in Deo subsistentia productio
... unus suppositum est Pater a quo procedit actio; alterum suppositum
est filius in quem actio tendit; et pariter ... Spiritus sanctus
suppositum. Ergo tria supposita sunt in Deo. At supposita rationalia
sunt personae ... quae dicta manent, tres ergo sunt per
sonae Divinae. Sic ergo positis de ... personis Divinis aliqua
perquiramus.

Sectio 2ª

Detur ne una persona tribus Divinis personis communis.

De tribus hic Divinis personis quas fide credimus, ... D. Athanasius
alia est persona Patris, alia filii, alia Spiritus sancti, scientia nobis occurr
unt aliqua quaestiones ... an conveniant in una persona? et consequenter
an detur una aliqua persona quae sit communis tribus personis
Divinis? affirmative ... ... Durando et aliis, cum ... affirmant
et dari unam communem personam tribus personarum trinitati et tres
Divinas personas in una persona convenire. ... ... quod de qualibet
persona Divina ... ... verit... ... sit persona et ...
de qualibet ... ... sit talis persona
ergo in qualibet persona Divina, ... una persona et una talis per
sona; ... ... differunt per ... talis persona: ergo ad
invicem conveniunt per ... persona: ergo datur una ... persona
omnibus tribus personis communis.

At ... ... de qualibet per
sona-

persona Divina secundum quod dicat id quod verè est persona, et esse talem personam
potest intus Dcipere ro personae, nulla talitate, sed dicta per-
sona Dcepta. sicut ergo de petro dicitur, quod sit homo, ergo quod sit talis
homo, et similiter de paulo potest intus Dcipere ro hominis, nulla
singularitate Dcepta; ergo ro personae sic Dcepta, non est ad ullam ex
tribus personis determinata, sed potius indifferens ad omnes tres Divinas
personas. sicut ro hominis sic Dcepta non est ad petrum vel ad paulum
determinata, sed indifferens ad utrumque. atqui ro quae indifferens
est ad plura, et quae pluribus abstrahitur est ro communis illis pluribus a
quibus abstrahitur, et ad quae est indifferens; ergo ro personae sic Dcepta
communis est omnibus tribus Divinis personis, non minus atque ro hominis
sic Dcepta communis est petro et paulo. non reperio discrimen.

Et ideo
addo cum P. Suarez lib. 1 de trinitate cap. 3 hanc ro personae
tribus personis communem esse univocam, quia eadem prorsus ro probat;
et urget exemplo ro hominis, quae communis est et univoca
suorum inferiorum a quibus abstrahitur, et de quibus dicitur. nec
obstat quod Pater Tanner disp. 4 de trinitate quaest. 1 dubio
5 qui negat ro personae univocam esse; ideo quia est praedicatum
transcendens omnes personas, sicut praedicatum entis transcendit
omnes differentias. non inquam est sustinendum. 1.º quia praedicatum convenire
ro personae esse praedicatum transcendens, transcendentia quae officiat
univocationi. neque enim illa ro reluceret in alterutra Dcepta
persona nulla exprimens differentia magis transcendat personas
Divinas quam ro hominis homines singularitates, vel ro intellec-
tus differentias in angelis, utpote videlicet Michaelis, Gabrielis
etc., sed hae non ita transcendunt differentias ut officiat univo-
cationi rationi communis: ergo neque ro personae. 2.º quia nos in logica
docuimus, ro entis, quamvis transcendat differentias, adhuc esse
ro communem univocam; ergo similiter ro personae, quamvis sit praedicatum

-transcendens dei personas divinas sicut eas, ideas distinctas adhuc erit rō communis univoca rū Personarum Divinarum.

Rogabitur an hoc rō communis personae sic abstracta sit ulis generica videlicet, vel specifica rū trium personarum quae communis? Angelicus praeceptor hic quaestio 30 articulo 4° ad 3um ait, quod persona sic abstracta non ee ulis nec genus, aut species, quia unitas ulis in rebus creatis tantum ē unitas per intus; atqui personae Divinae non solum sunt unum per intus, sed etiam realiter sunt unum quod ratio personae in Divinis non ē propriè rō ulis nec generis aut speciei. Nihilominus alii dicunt, si personae sumantur reduplicative dumtaxat, quod abilius abstracta ee propriè ulis quia reduplicative sumptae non involvunt eas in qua sunt unum realiter; sed solum personalitates in quibus tantum ratione sunt unum per intus. unde videtur idem ee rogare utrum personae Divinae reduplicative sumptae conveniant univoce, et an rō abilius abstracta sit ulis? atque rogare utrum relationes ut tales sive propriè quibus ultimo distinguuntur personae Divinae personalitates conveniant univoce in aliqua rōne communi, et an hoc rō communis et univoca relationis sive personalitatis sit rō ulis, vel rō ulis est, et hic similiter rō communis divinis reali personarum.

Igitur si sermo sit de Divinis personis sub ista consideratione probabilius censeo, quod personae quae diximus communis, et univocas ee, et univoce convenire tribus personis Divinis ee eius ulis praedicabile de eius. Rogabis vero an sit genus, vel genus species ulis, vel praedicabilis de tribus Divinis personis. Respondent Petrus Arri, Monochalus, et alii, quod communis personae Divinae sic abstracta ē genus et tamquam genus praedicatur de singulis Divinis personis: singulas vero personas Divinas ē species

Pri differant admodum videntur genere, vel saltem specie distincti. differunt enim notabiliter usque gradus, quod est differentia plusquam numerica. etenim Persona Patris gentem valet et non produci: persona vero filii potest et valere produci, et simul producere; ac tandem persona Spiritus Sancti genit produci, et non producere: hoc autem gradus sunt notabiliter differentia, et quae notabiliter differre faciunt, ac proinde magis arguunt distinctionem quam praecise numericam, quae arguunt distinctionem specificam: ergo datur specifica differentia inter personas Divinas, et consequenter vero, omnes personas Divinas ut sic individua non generis, et quod genus predicatur de eisdem personis Divinis.

Advertendum tamen est cum Patre Suarez Doctrina de Trinitate sectione 4a singulas divinas personas quamlibet differant specifice, ut dicebamus, non tamen esse species praedicabiles: nulla siquidem habet individua de quibus tanquam de inferioribus praedicetur; Pater enim non praedicatur de multis patribus differentibus numero; neque persona filii de pluribus filiis, et idem cernitur in persona Spiritus Sancti non ergo sunt species praedicabiles, sed sunt species subsistibiles, id est perficere, ut vero omnes personae Divinae non generis, non Divinarum personarum. ut ex definitione generis de Porphirio tradita, nam genus est praedicabile de pluribus differentibus specie, quod cum alii quae plura differre solo numero specie, quae sunt species praedicabiles de pluribus individuis. ut in re probabili thomistarum de speciebus angelicis: dicunt enim speciem Michaelis vel distinctam a specie Gabrielis; cum tamen ex his speciebus nulla sit praedicabilis de pluribus solo numero differentibus.

Observabis hic rogabis an et quomodo omnes tres personae Divinae sint unum aeternum. primo quaestioni ad an sint aeterna, dixi igitur in loco superiore huius tractatus, ubi de processionibus

Divinis exprimens. Ex parte ~~Spiritus~~ specialiter facto sunt ens
a se breviter dico tres esse Divinas personas eo quod negative
tantum, hoc est, quod non sunt ens ab alio, quod nulla ex Divinis per
sonis habet suum esse productum ab alio. Idem aperte esse ens ab
alio, est oppositum creati, quae ideo dicuntur esse ens ab alio, quod habent
suum esse ab alio productum, sive interrogatio loquatur de perso
nalitatibus dicendum est, unam scilicet personalitatem Patris esse
a se et alias duas, videlicet personalitatem Filii, et personalita-
tem Spiritus Sancti esse ab hac prima, negatio tamen stat quod nulla
ex Divinis personalitatibus sit ab alia, per hoc quod non est aliud a
Filio, neque Filius et Pater sunt aliud ab Spiritu Sancto. Quod si petatur
an aliqua ex personalitatibus Divinis producatur ex nihilo, re-
spondendum est negative. Nulla siquidem ex nihilo producitur: Deus
non Divina essentia [illegible] significant [illegible] eadem numero est
adverte in omnibus. Adverte notandum ~~[illegible]~~ praecedamus [illegible] loquendi, non
tante posse ullo modo dici quod personae Divinae differant in natura seu essentia
quippe essentia et natura una et eadem numero est in omnibus tribus Divinis
personis. Dici tamen possunt differre, et esse diversae in relatio-
nibus. Licet autem ita sit, quod personae in concreto, atque earum relationes
realiter distinguantur, ut diximus, possint dici eisque relationes
differre, atque diversae; nihilominus quod per voces istas diversae
et differre absolute et absque ulla limitatione quaedam videtur
significari diversitas in essentia. Propterea sanctus Thomas D. q.
quaest. 31 articulo 2 in corpore negat eas voces absolute, et sine
ulla limitatione posse in Divinis usurpari, ac proinde non posse
absolute, et sine ulla limitatione dici quod Personae Divinae
differunt, et sunt diversae.

Ita sanctus Thomas, aliqui tamen
sunt ex Thomisticis, nimirum [illegible] Suinnius, Martin, [illegible] Gregorius

Naciance[nus] et Sn. Damascenus, ac alii qui sine medio affirmant per
sonas Divinas differre et ideo magister Sarg in ... 24
hunc m. loquendi non recusat ... sequitur Alenxii ... quaest
44. et inde colligitur, si ipsi ultra hoc loquendi modo, nullus incur
rere periculum errandi in rebus de fide, cum hoc mitervim
tutius tamen erit semper addere personas Divinas in relatio
nibus aut proprietatibus personalibus differre; quoad voces
vero diversitatis, vel quae diversitatem significant, omnino videtur absti
nendum cum Divus, et eos absolute prolatos, semper vitare curant
PP. et Theol., quia prius videtur connotare distinctionem in essentia, sicut non
quae nulla datur in Divinis, ut omnibus notatum est.

Sectio 3a

An dentur in Deo tres subsistentiae relativae?

Quamvis ibi su. ab ecclesia definitum tres esse personas in Deo, tres
subsistentes, et tres hypostases, tamen non est expresse definitum
etiam dentur in Deo tres subsistentiae relativae: quia enim tum
enim personae omnipotentes tres personae Divinae, tres omnipotentes
collective, hoc est tres habentes omnipotentiam, ita similiter censeri
potest, per unam subsistentiam absolutam esse tres personas Divinas
subsistere et esse tres subsistentes, et personas. Rogamus ergo in
praesenti an re vera ita sit, vel potius an dentur tres subsi
stentiae relativae, sicut diximus tres etiam in Deo dari existentias
relativas. Pars negativa ... ea quae defendunt Durandus
in 1o dist. 1 quaest. 2a Capreolus in 1o dist. 26 quaest. ... de
3a Paludanus in 3o dist. ... quaest. 2a art. ... 3o Ferrara
Sententias lib. 4o cap. 26 Thomas in 3o dist. et quaest. 2a. et
... tenere videtur ... Cardinalis Belarminus lib. 2o de
Deo cap. 15 et alii non ignobiles magistri, quorum auctoritati
et rationibus debet, quod existimet probabilem hic illam quam ibi as
sententia, sicut magis communem, ita etiam magis probabilem censeri.

debeat. qui illis, quo sensu quando certitudine fidei, saltem est Sanctis Patribus et dictis magis consentanea.

Tertia dicta Dictum aserti, licet quod dari tres subsistentias relativas in Deo, sunt illa Caietanus hoc loco quaestione 29 articulo 4, et ergo communis thomistae fere omnes. Tenet etiam Doctor eximius Suarez libro 3o de Trinitate capite 4o asserens, sibi esse certam, communiter etiam Patres et Scholastici Magistri. Et illa etiam videtur esse expresse Divi Thomae hoc loco quaestione 29 articulo 4 et quaestione 30, articulo 1o dicens, in Deo ergo non dari plures subsistentias hypostases et personas. Quod esse tres personas in Deo fatetur Angelicus Praeceptor, et est certissimum, ut to[tum] nobis re[spectum] est, ergo ex mente Sancti Thomae tenendum est, esse tres relationes subsistentias in Deo, hoc idem quod magis communi magis quoque probabili nobis placet, [...] illas sit [...] nostra de. Dari in Deo tres subsistentias relativas.

Probatur 1o conclusio ex authoritate Sacrae Scripturae, Patrum dicentium, in Deo esse tres subsistentias, quod hoc esse [...] censeri debet, eos loqui de subsistentiis relativis; nam in Divinis praeter communem theory [...] dixi[mus], si [...] distinctio ubi non datur relationum oppositio. Huc pertinet testimonium Sophronii Patriarchae ex Epistola quae habetur in [...] Sinodo, quod est huiusmodi: neque Pater et Filius et Spiritus Sanctus dicitur in una se ipsis colligens subsistentia, in una quae coercens non numeratas personas: Sabellianorum ista est probitas in una subsistentia tres comprehendere subsistentias. ~~unde~~ hunc locum eiusdem loquendi more Servat dictus Calcedonense, Sabbati 5a vel 7a Sinodus, ubi dicitur: trinitatem esse diversarum nuncupationum, vel subsistentiis et personalibus alterationibus, et unam Deitatem in tribus subsistentiis adorandam. Ubi clare cernitur tres in Deo subsistentias

admi

admittimus minus claro colligitur ex sermone de subsistentia, et in concreto, et in abstracto, et quod est [illegible] deinde intra

Pertinet

etiam ad hanc probationem desumptam ab authoritate doctrina communis fere a Patribus omnibus tradita, de qua non semel mentionem fecimus in antecedentibus, videlicet humanitatem Christi Domini assumptam a Verbo Divino non fuisse unitam nisi verbo in divina natura; et inquantum in aliquo quod tribus divinis personis commune, et in aliquo verbi proprio scilicet in personalitate illius, sive subsistentia; imo ideo dicitur humanitatem Christi Domini non habere propriam subsistentiam quod per subsistentiam verbi subsistere, ut frequentissime in scholis excuditur. Ex hac autem doctrina quae satis est communis et usitata Patribus et theologis non obscure deducitur personam trinitatis, nempe filium, habere subsistentiam sibi propriam ad quam facta fuerit unio humanitatis cum verbo, et eadem videtur esse ratio de Patre et Spiritu Sancto. Pater enim habet subsistentiam sibi propriam, et enim Spiritus Sanctus habet sibi propriam subsistentiam dantur in Deo tres subsistentiae relativae.

Quod autem bene deducatur

Secundo probatur ex premissis Patrum authoritatibus, vel ex eo, quod quidam dicunt tres in Deo esse subsistentias, nequeunt intelligi nisi de subsistentiis relativis. Enim vero si solum daretur in Deo una subsistentia absoluta, et tres relationes quae supponunt non esse subsistentiae non erit ponendo vero sunt in Deo multiplicari subsistentia, quae est sive natura, nec magis essent in Deo tres personae quam tres dii. Unde sicut non sunt tres dii quia non sunt tres Deitates, ita non erunt tres personae, nisi sint tres personalitates, aut subsistentiae. Cum ergo certum sit tres esse personas, legitimum est inferre tres subsistentias, de quibus Patres loquuntur, esse personales, et quibus personae constituuntur distinctae;

ac porcoens eē treś subsistentias relativas [struck] dic

Sed vero dicas

aliquores S[ti] Patrib[us] illi q[ui]b[us] sunt D. Hieronimus, et D. Aug. negare in Deo [struck] tres relativas subsistentias; Deo, id istis habuere ex eo q[uo]d sicut lectis notatas relinquimus, cum significatis huius vocis subsistentia, et huius vocis Hypostasis de quarum acceptione, n[on] dum bene constabat illis temporibus, q[uae] n[on] dum bene fuerat declarata: putabant enim id significare q[uo]d vox Usia, vel vox eẽa, unde sicut tres essentias censebant eē negandas, ita negandas dicebant tres subsistentias, et tres Hypostases. Nos vero iam post diversas inde ortas, ad evitandas sinistras usus harum vocum, quas heretici conabant introducere post maturas earum examen factum in diversis Concilijs, ut iam insinuavimus declarata et [struck] usu receptis, vox subsistentia, et hypostasis non eē vitupandas, sed ea, seu proprietas illas personalitatibus eo sensu videt declarandas in posterum negari n[on] posse tres subsistentias relativas, sicut negari n[on] posse tres personas sib[i] indubitatas.

Hinc dicitur, probatur

ab Authoribus desumptus, rati eē firma contraria. Probat deinde ratione. Relationib[us] Divinis quaeritur Divinis competit venire ratio subsistentiae; sed relationes Divinae personales sunt tres; ergo tres sunt etiam subsistentiae relativae. Minor est certa, dicere videtur. Maior probat percurrendo quae subsistentiae quaeque propria dicunt, et eñ primum ideo dicunt relativae personales, q[uia] ultimo distinguunt personas, et complent rationes personales, hoc eē proprium subsistentiae n[on] vali[?]: ergo sunt subsistentiae. Deinde relatio Divina eē proprietas personalis, n[on] a[utem] eē proprietas [...]identalis, sed substantialis. Rursus relatio Divina [struck] [...] Divinas, et relatio dicitur q[uia] in roē S[ub]i, et in roē [...] suppositi, n[on] posse [...]

· in Deo subsistentia multiplicat, at non roē sui, eḡ roē subsistentiae: eḡ erit triplex. Rursus ut multiplicans discreta debet multiplicari realiter, rel[ati]o[n]es est [...] ex subsistentia: eḡ in Deo debet [...] triplici ratione. Vide in ma[teria] de incarnat. fol. 78 §. 92.

Dari vero in hoc Deo per relationem Paternitatis constituitur actio productiva filii: illae tamen actiones sunt suppositorum: unde constitutum per relationem Paternitatis est quoddam suppositum totale includens quidem subsistentiam.

Denique haec relatio constituit hoc suppositum incommunicabile alteri, nam per ipsam pater incommunicabilis est filio ad subsistendum esse. haec omnia conveniunt cuilibet relationi personali. Et haec omnia vel singula, sunt quae tribuuntur subsistentiae; ergo relationibus divinis personalibus proprie convenit ratio subsistentiae, atque per consequens sunt in Deo tres subsistentiae relativae. Confirmatur haec ratio: nam in subsistentiis creatis, id quod ultimo terminat et constituens substantiale completum est subsistentia; sed relationes sive proprietates personales sunt quae nostro modo concipiendi terminant ultimo, et constituunt tres personas quae tria supposita incommunicabilia, simulque tria Divina: ergo relationes, sive proprietates personales erunt subsistentiae. Et sunt tres eaedem relationes sive proprietates personales: ergo sunt tres subsistentiae relativae quae dantur in Deo, quod etiam clarius constabit ex argumentis solutis, quae contra conclusionem.

Sectio 4a

Ret argumenti.

Contra subsistentias relativas arguitur 1o ab authoritate praecipua Divi Angelici in 1a parte quaest. 40 articulo 1o ad 2m, docet personas divinas in esse tria quae subsistunt. docet etiam expresse subsistentias proprie loquendo non plurificari in Deo, et quaest. 3a de potentia articulo 5o ad 1m, ait proprietates personales distinguere supposita Divina, non tamen esse proprias subsistentias Divinae; sed potius proprietates habere rationem quod subsistunt quae idem pluribus aliis tot in locis prosequitur et defendit: ergo Doctor Sanctus Thomas non dant in Deo tres subsistentias relativas.

male ex illius auctoritatibus adduximus ex utraque de. Sed in duobus ~~dicto~~ p[ost]e multis locis allegatis vox subsistentia et existentia sumi usurpatur, ut ex ipso textu manifeste colligitur. Loquendo vero de esse existentiae absolute merito docuit S. D. personas non distingui in eo quomodo esse, neque eius modi esse multiplicari in aliis aut testimoniis solus intendit relationes Divinas subsistere radicaliter ab essentia, non tamen ideo negat subsistere formaliter per se ipsas. Sicut communiter dicitur relationes habere esse radicaliter ab essentia, quod docent qui dicunt eas ab essentia emanare per intus. Ita similiter dici possunt ab ~~essentia~~ essentia subsistere radicaliter.

Arguitur 2°: relationes sunt ad aliud, quod subsistentia ut talis non est ad aliud: ergo ratio divina est de subsistentiae de ratione relationis, et consequenter non est de ratione relationis Divinae ratio subsistentiae. Maior est certa, et communiter tenere videtur ex praemissis. Minor probatur: quod subsistentia tantum habet se ipsam, quod est illius proprius munus: ergo subsistentia ut talis non est entitas relativa; et potius dicit ratio ad aliud respectum, oppositum seu potius illud scilicet quod ex natura ergo ipsa subsistentia resultat. Confirmatur ex paritate subsistentiae creatae quae non est ens relativum seu absolutum, ergo similiter subsistentia Divina erit ens absolutum, vel non relativum. Probatur consequentia quia licet subsistentia creata ~~differat~~ differat in multis a subsistentia Divina, hoc quia si quia est infinita et illa finita, alteraque identitatis abs[olutae] formalis Divinae, et altera hanc identitatem non habet, nihilominus in ratione subsistentiae tam creatae quam Divinae conveniunt. Ergo si ratio relationis est extra conceptus subsistentiae creatae, quatenus subsistentia est, etiam erit extra conceptus subsistentiae Divinae.

Resp. ad argumentum. Neg. maiori dicendo, minus subsistentia ut talis, id est ratio subsistentiae in communi praecise, non est ad aliud, sed determinata potest

possibile idem, ita ut nulla ratio partialis subsistentiae sit ad aliud non mirum itaque quod admittat animal precisive non esse homo neque Leo, et nihilominus contrahitur per suas proprias differentias animal quod est homo et quod est Leo: similiter subsistentia abstrahit a relativa et non relativa: quo a relatione divinae contrahuntur illae communes subsistentiae ad easque subsistentias relativas; in rebus quoque creatis contrahit eadem ratio communis subsistentiae per differentias absolutas. Hinc ad difficultatis [illegible] [illegible], negando esse contra. ad probationem responsionis [illegible] erit, subsistentiam Divinam et creatam convenire in ratione subsistentiae quae communis est utrique, abstrahitque a relativa et non relativa; differre tamen per proprias utriusque differentias; hac ratione huius discriminis intercedentis inter ipsas est, quod subsistentia creata in aliud praestat quod terminare non. Divina terminat simul constituendo in esse actuali productionis operatis; prius a radicale eius [illegible] relatione ad terminum productionis unde ex hoc capite maxime discriminatur subsistentia Divina a creata.

Arguitur 2°. relatio Paternitatis vel est generatio activa, vel intime fundatur, ergo non est subsistentia. Consequens videtur certum: non relationes proprias et termini fundantur in ratione et passione. Consequentia vero probatur: non actio praesupponit prius natura constitutivum suppositorum agentium proprium; cum actiones dicantur esse suppositorum. ergo [illegible] generatio activa prius natura praesupponit constitutivum suppositi generantis: et consequenter neque ipsa generatio, neque relatio ex illa resultans constituit suppositum generans per quod constituitur; neque potest praesupponi prius seipsis constitutivis; et prius est constitutivis circa intrinseca constitutiva erit prius illo. si ergo suppositum constituitur per subsistentiam, prior est subsistentia quam actio generatio et prior etiam quam relatio ex actione generata

cum

resultans. Extraque quod subsistentiae existentiae non substanti-
alis in Deo est unica subsistentia quod substantiali, ergo una et unica subsistentia
debet Deo concedi. ~~Relat~~

Relativi declaratione, nam de cog. ad probationem
negativi &c. ~~quod~~ actionis praesupponere primis distinctis adaequ-
ate suppositum quae effectivum, non aliquid ipsa actio distinctivum ~~adeq~~
~~e~~ inadequate eius modi suppositum ut per unam actionem quae sub-
sistentia ipsa creata ~~[illegible]~~ distincta natura substantiali, cuius est
subsistentia. verum quod est, quod [illegible] virtute
[illegible] actionis supponere priorem virtute suppositi, immo forte
hoc speciale est in supposito Divino, et actione, quae [illegible] est actio
actus producens atque ideo debet per actionem distinctivam. at vero
supposita quae non sunt realiter cum productae, tamen producta
non est opus, quod per actionem distinctivam. [illegible] supposita Divina
sit realiter actus producens vel realiter actus productus, ut in
alibi probationibus est, per consequenter [illegible] suppositis primis
distinctis ante actionem, licet verum etiam sit, quod productio passiva
quatenus est realiter tres productus, est tamen posterior, quam suppo-
situm producens et quam productio activa ut ex alibi dictis dicti
etiam [illegible] colligitur.

Ad probationem negativam [illegible] non praeter-
[illegible] quod tres existentias relativas [illegible] et probavi-
mus, nihil obstare quominus, quanvis sit unica tantum existentia
[illegible] obstare quominus [illegible] sint tres subsisten-
tiae sicut [illegible] tres relativae, ab una sic [illegible] eadem re
possunt plures [illegible] oriri, sive realiter [illegible]
[illegible] ut [illegible] in [illegible] hominis, quae est radix risibilitatis
et admirabilitatis.

Arguitur 4°. non Divina natura subsistit per unam subsis-
tentiam absolutam, ergo non subsistit per alias subsistentias
relativas. De antecedente sermo nobis erit [illegible] sequenti [illegible]

Cap: quae liber dictam subsistentiam superflui et redundat
si semel per unam subsistentiam completam terminatur natura Divina
maxime cum unam sit subsistentia absoluta sit perfectissima
et ideo natura Divina aliam subsistentiam non indigeat. Praeterea quia
per subsistentiam absolutam constituitur unus Deus incommunicabilis
alteri Deo; per subsistentias autem relativas non constituitur incom-
municabilis, sicut effecta natura per relationes determinatur ut
eius specificatur esse subsistentia, illud reddi quasi incommuni-
cabile alteri per ipsas: ergo relationes Divinae tamen rationem sub-
sistentiae quae solum videtur competere subsistentiae absolutae:
ergo dantur in Deo tres subsistentiae relativae et una
tantum absoluta subsistentia.

Hic, quod ante notandum est,
opiniones esse diversas dicendum. Prima examinanda
cui placuerit negare subsistentiam absolutam, negato
tamen facile ad argumenta expeditus manet, et quod sunt
aliqui, qui ~~[illegible]~~ relationes subsisten-
tias defenderunt et simul etiam subsistentiam absolutam admi-
serunt, pro his vero dicendum clare argumentum, dicto enim negando cum.
ad ista ratio negandum est, ullam ex aliquibus subsistentiis
superfluere aut redundare. et quoniam subsistentias
absolutas non superfluere probatur ab his authoribus illis
rationibus eisdem quibus illas in Deo constituunt et collocant. insuper
non superfluunt subsistentiae relativae: nam haec pertinent ad
ex fecunditate naturae Divinae. cum enim debeant in Deo esse
productiones propter perfectam fecunditatem, necesse est etiam
concedere terminos agentis et ad quem sunt huiusmodi pro-
ductiones, et consequenter relativae subsistentiae.

Ad confirmationem
dicimus, stare optime posse esse unum Deum communem tribus personis

atque subsistentia absoluta vtpote sequentibus celebra-
ta, quod addet taliter non reddi incommunicabilis per sub-
sistentiam absolutam et non per relationes quoad utrumque
Et falsum est, neque quod Deus sit alteri Deo incommunicabilis
conveniet ex eo quod alter Deus sit impossibilis; si enim possibilis esset
certe subsistentia absoluta quoad alias perfectiones sui effec-
toribus, non tolleret quod illi communicaretur. sicut neque tollit
quod paternitas divina et Deus ipse ut sic subsistens per ipsam
in una persona communicetur alteri personae. Illa vero incom-
municabilitas quae tribuitur subsistentiae est ad hoc ut totum
subsistens per ipsam non terminetur amplius per aliquid: quod
praestat subsistentia absoluta: nam quod Deus ut subsis-
tens absolute communicatur pluribus aliis suppositis. praestant autem
per relationes subsistentiae, quod persona Patris non amplius
potest subsistere per personalitatem Filii et hoc Deo dato
amplius et dicendum clarius explicabitur.

Disp. 9a

An praeter tres subsistentias relativas
detur in Deo alia subsistentia absoluta

Sectio I

Theoria stat. Referuntur contrariae positiones difficultas.
Celebris est in hac materia difficultas in qua tamen
ignorans supponi debet, an detur in Divinis subsistentia absoluta
per se communis subsistentiae divinae. sicut praecedenti disputatione
dicebamus abstrahi posse per se communis personae divinae ab
omnibus tribus divinis personis, et eadem ratione videtur in eis aliquid
suadere: nam in se subsistentia divina vere communis convenire
omnes relationes subsistentiae. atque hoc contra debet ea quae

ri potendus concedere Relat. non communi subsistentiis. Concedit
quod tota difficultas de alia subsistentia praeter tres gratia numer-
eratas et assertas, de alia, in quas singularis subsistentia
Deitatis propria sicut Dei ut Deus est. quas quae contrarie
sit subsistentia absoluta et communis tribus Divinis perso-
nis, sicut de eius tribus Divinis personis communis est non Divina.
ad eius [illegible] quod [illegible], solent admitti trei [illegible] existentiae
relativae sicut et nos supra probavimus admittendas
in praeterea negatur [illegible] alia existentia non propria
quae eius propria sit communis. Relate subsistentia concedu-
dis.

Dicitur gravissimi Doctores subsistentiis aliquam absolutam conce-
dunt praeter tres relativas supra numeratas atque ex antiquis
hanc tenent maior et Ferrariensis, alii ex posterioribus Pater
Molina quaest. 39 articulo 2o disp. 3a Pater Suarez libro
4o de Trinitate cap. 4 et tomo 1o in 3 partem disp. 11 sect. 3a cum
aliis alii. ego dico plures nobilissimi Thomistae defendunt,
Caietanus Bañez Medina cum aliis pluribus, qui consent-
iunt ex [illegible] S. Thomae. prius tamen quam ultra procedi-
amus, notare oportet authores aliquos ex his arbitrari
Divinam subsistentiam absolutam esse ipsam existentiam essentiae. idque
probant ex perfectione huius existentiae: illa si quidem quod per-
fectionis omnia est, potest esse, si tantum actualitas essentiae, sed etiam
subsistentiae, quatenus [illegible] existentiae perire. quod ipsi
probant. quia relatio Divina ob ter sua perfectionis subsistentialis
[illegible] exercet munus refferendi, et etiam constituendi
personas in ratione suppositi. ergo idem etiam [illegible] poterit
existentia absoluta. ita videntur opinari Pater Molina
et Pater Suarez ubi supra citati quid [illegible] infra
refferendus. alii 3o ex [illegible] dicunt subsistentias

absolutus ex formalis dicitur ab existentia essentiali.

Quoad hoc a...
si dicitur nobis videtur consequentius loquicas, qui formaliter distinguunt
subsistentiam absolutam ab existentia essentiali. docent que Divinam
existentiam absolutam non posse sortiri rationem subsistentiae,
id quod ipso colligitur ex debilitate fundamenti contrariae opinionis. Si
quae modus arguendi ex perfectione existentiae ad inferendum
quod ipsa praeter multiplicem subsistentiae rationem est inefficax, ne
dicam fallax. alioqui posset unusquisque pro suo libito
affirmare, omnino vel quodlibet aliud attributum divinum
ratione suae perfectionis esse habere subsistentiam, aut relationem,
quod nullus dicet. itaque quamvis libera perfectio Divina ita sit
exercere, et consideratur perfectissima, est tamen intra
sui lineae continere; quare non erit perfectio omnino esse bonitas,
unde nec erit perfectio existentiae esse subsistentiam,
quo tamen stat quod relationibus competat intra suae lineae
rationem subsistentiae propter rationem supra insinuatam. Deinde si
existentia non sit formaliter subsistentia, probatur quod existentia
est formaliter, quod essentia; at subsistentia absoluta non est formaliter
essentia; ergo etc. ex terminorum oppositione, etc. Rursus. si de ratione sub-
sistentiae est exceptus in communicabilitati probatur ideo, quod est
subsistentia oritur in communicabilitate; at non oritur in communi-
cabilitate ex existentia absoluta, cum Deus existens sit communi-
cabilis. ergo existentia absoluta nequit habere formaliter
rationem subsistentiae.

Sed quaeritur de hac lite. Tertia est opinio pro
praesenti docens nullam esse subsistentiam absolutam distinctam
a tribus subsistentiis relativis. hanc tenent ex antiquis
S. Bonaventura, Henricus, Alexander, Ricardus, et alii;
ex posterioribus vero Pater Albertinus, Dominus de Jesu Ma-

Consulta

erilatio ... per Haunerij in pte disp. 4. quest. D. dubio
per Becanus de trinit. quest. 13. per Valentia in pte
disp. 2. quest. 13. puncto 3. Vasquez in pte disp. 123, et
Herys in pte disp. 26 cap. 6. Per Arriaga in pte disp. 51
sect. 2. Per Ildefonsus tomo 1. disp. 57 sect. 3. cum innu
meris alijs tum ex scriptoribus tum etiam ex ... comprou.
quibus accedunt ex nostris scriptis Philosophicis per Hurtado
per Fonseca Rubius qui Aristoteli tollit probabilis hanc
et multo probabiliorem, et veriorem pronuntiant oppo
oposita. licet ea tum propter ... auctoritatem, quae pro-ter sunt ra
ea nihil valde stat probabilis; ego sane licet pro hanc
tali anceps sim nec parum inclinatus ad problematicam
defensionem utriusque quaestionis, ut tamen brevitati desidero
... precise, indebeor antiquitus animus de genere, et unam
relationem eligere.

De mente Praeceptoris Angelici.

videntur ostendere dicti illi pro utraque se referentes. nec
...e in alio quod testimonij habere videatur licet ... sunt
tamen illustriora, quae pro 2a parte solent afferri, ut ex eorum
collatione notum fiet. Nam primum docet S. Thomas, quod
persona et subsistentia sunt idem in Deo, et praeter tres
personas Divinas nulla alia datur in Deo persona: ergo
praeter tres subsistentias relativas nulla datur in Deo sub-
sistentia absoluta ex mente S. Thomae. doctrina
... est expressa S. Doctoris et saepe repetita in pte
quaest. 29 articulo 4 corpore et articulo 3, et 3 parte
quaest. 2 articulo 2 corpore et quaest. 3 articulo 3 ad
... Deinde quaest. 3 de potentia articulo 5 docet, ex eo quod
aliquid sit subsistens habere quod de pluribus praedicari non possit;
et Deus ut Deus potest de pluribus personis praedicari per ...

subsist.

proprii subsistentiis relativis non est aliquid subsistens, sed concreta sicut habet subsistentia absoluta. Scotus in 3o dist. quaest. 2a articulo 3o corpore docet, si circumscribatur a Deo omni personalitate, ipsum non requirere esse subsistens in se, neque in aliquo subsistente per divinam falsum esset dicere et absoluta subsistentia; non ex defectu subsistentiae personali non divina subsistere in absoluta ergo censet Scotus, in Deo nullam dari subsistentiam absolutam.

Ista testimonia, quibus solet satisfacere videtur Durandus ex 1a parte quaest. 3a articulo 3o ad 1m, ubi dicit, de Deo nos loqui nominibus concretis, ut significemus eum subsistentem; ipse reperit quaest. 29 articulo 4o et in 1o dist. 21 quaest. 2a articulo 1o corpore ubi dicit, Deus habere in se esse subsistens, nulla personarum divinarum intellecta. et Scotus dist. quaest. 1 articulo 3o corpore dicit, nomen Deus significare non personam, quia non significat ut subsistens; ex quibus omnibus duo videntur inferri: 1um est apud D. Thomam nomen Deus, omnibus personis, ergo praecisis personalitatibus, significare aliquid subsistens; 2um: Deus enim est Deitas subsistens. 2um, apud ipsum D. Thomam, divinam esse subsistens et personam. haec tamen facile solvuntur: non enim per nomen ~~subsistens~~ indicavit Sanctus Thomas nomen Deus significare subsistens subsistentia absoluta; satis enim est subsistere per relationes, ut Deus ergo omnibus communis, ut declarat ut probabit. Deinde Sanctus Doctor accipit subsistens pro habente Deitatem, non ut suppositum, sed ut in concreto; advertendum tamen est Deum et Deitatem ut sic, ipsum esse formalissime, solum quae differre in modo significandi scilicet in concreto et abstracto: non aliter atque differre

dicunt eos et entitas corpus, et corporeitas. unde S. Thomas
q. n. e. sibi contrarius.

At hoc accedit q. D. Dalioris et SS.
PP. authoritas, quod a[illegible] Deo docemur. esse, nomen
subsistentiae in natura, idest significare, quod nomen per-
sona. esse, tres tantum esse subsistentias relativas. neque
enim de subsistentia absoluta mentionem fecerunt. quod argu-
mentum [illegible] presentis est efficax, quantum ibi sit de relationibus.
nam accurate discusserunt omnia que pertinent ad hanc materiam.
hoc itaque docent Sinodi Generales Constantinopolitana
1.a et 2.a et 5.a Calcedonensis in actione 10, Italia
etiam provincialia, ut Lateranense sub Martino 1.o
Constantinopolitana 3.a canone 1.o, Toletanum [illegible] canone 5.o, et aliae
quas longum esset recensere, sicut et innumera PP.
testimonia que per [illegible] videre poterit apud D. Vidaum
[illegible] Dist. 4 de Trinitate Sect. 2.a et 5.a ubi post
quam hanc de [illegible] unica posuit: nulla est subsistentia
absoluta et ex aliis omnibus que tribus relationibus subsi-
stentiis, addit se hanc esse dubitare non audere
post quam diligentissime exploravit doctrinam Conciliorum et SS.
PP.: unde sunt etiam qui dicunt, negare non posse
hanc [illegible] multo magis quam oppositus [illegible]
Patribus conformis: praeterea quae, quamvis a ratione non esset
[illegible] fulcita, nihilominus propter authoritatem est praeferenda.

Sectio 2.a

Vera [illegible] premittimus et probamus.

Dicendum quod negare subsistentiam absolutam nobis omnino
videtur vera, praesertim propter authoritatis pondus, quod
in hac materia maxime debet attendi: tum praeterea quia

ch[illegible] passivimus è, si minori vox [illegible], sit sa [illegible]: q[illegible] attinet ad authoritatem [illegible] possumus [illegible] gravissimo iudicio P.[illegible] Montora, qui latissime hanc [illegible] locus [illegible] videre poterit loco proxime citato: probemus [illegible] statuendo [illegible] quorum 1.um sit, quod superflua è omnino subsistentia absoluta praeter subsistentias relativas, quae in Deo [illegible] concedenda ... legitima [illegible]: adeo [illegible] iu dicemus congruentius discurrere qui concedentes subsistentias absolutas negant relativas, quam illi qui relativas simul et absolutas subsistentias admittunt, nec hoc vel [illegible] ille videntur sufficere.

Antecedens vero probatur quia natura sufficienter subsistit per relativas subsistentias, quare superflua alia subsistentia absoluta: hoc antecedens probatur 1.o: quod licet relativae sint, tamen perfectissimae in genere subsistentiae: [illegible] praestant quod ... in eo genere postulat natura Divina; ita ut omnino [illegible] et [illegible] efficacia vel ut activa subsistentiarum relativarum ad praestandum munus suum exigentiae, et capacitate passiva naturae Divinae ad effectum formalem subsistendi: [illegible] subsistentiae relativae non esse infinitae in suo genere, [illegible] sint infinitae in suo genere, vel ex eo quod subsistentiae Divinae, concedi debet; probatur 1.o idem antecedens: [illegible] quod subsistentiae Divinae sint relativae non officit, quominus possint adaequate complere et terminare naturam Divinam, quam [illegible] è: ut probatur exemplo subsistentiae creatae, quae licet sit modalis adaequate complet et terminat [illegible] absolutam creatam: [illegible] Divinae, [illegible] relativae sint,

sufficient adequare, complere et terminare naturam Divinam.

Dices, in creatis id accidere propter limitationem perfectionis: at vero natura Divina quae perfectissima est, petit non tantum relationibus, sed etiam absolute subsistere. Sed contra est, nam facta: quia natura Divina sufficienter subsistit per subsistentias relativas. Nec adhuc exibes, sufficientem rationem propter quod debeat etiam per subsistentiam absolutam subsistere: minus enim subsistendi debitum naturae Divinae cum tribus completis subsistentiis, et consequenter relationibus: licet ut subsistat, eius quod datur in tribus producentibus et productis, quae communicantur in eadem natura: ut propterea non necesse est quod ulterius subsistat absolute natura Divina; certe non apparet ulla ratio.

Instabis, et declarabis vim rationis factae: nam eodem modo posset quis duas immensitates exigere in Deo, aliam quia est immensus attributaliter, aliam quia est immensus essentialiter. Sicut ergo secundum hoc negas quod Deus est immensus est attributaliter immensus, esse, quia dicitus praestantiam immensam ab immensitate, licet quasi per eminentiam immensam: ita similiter dicendum erit Deum esse subsistentem et esse relative subsistentem debere quodammodo haberi. Instabis iterum et declarabis quod subsistentia absoluta necessaria non est, ut natura Divina realiter sumpta subsistat, nec item per se necessaria est ut subsistat natura Divina formaliter sumpta quantum nobis concipitur: non enim est opus, quod sese concipiat a nobis ut subsistens; et alia ratio quae necessaria non est, ut Deus sit communis personis: ut infra dicemus quia res verus hoc sit absque subsistentia absoluta: Tenemus igitur fluit omnino in Deo, cum certe quae per tres relationes subsistat, absoluta non erit admittenda.

e Patri et Filio alia atq subsistentia cedat dicta tq
subsistentiis relativis Patris et Filii atq a subsistentia
absoluta communi tribus Divinis personis; si haec sub
sistentia spirationi activae propria in ea dari debeat: antea
res prius dicta neque subsistentia absoluta a sub-
sistentiis relativis dictis cedendae est minor et ea dictae
probat maior: nam duae causae movere videntur ad admit-
tendam subsistentiam absolutam in Deo: prima quod Divina natura
est subsistens independenter a relationibus, et ideo inde-
pendenter ab illis agere, ut habeat complementum sub-
stantiae quod est subsistentia, et hoc vero probat singulari
attributo singulas partes subsistentias cedendas
esse ut requiritur patens, et neque cedunt ex adversariis
... ... in ... ... eorum ingenuitas et ... ...
... patientiam laudare. Secunda movens ad subsistentiam
absolutam est quod praecisis personalitatibus natura Divina ...
est Deus, et est Deus communis, atqui Deus est Deitas sub-
sistens; quod praecisis personalitatibus est Deus subsistens;
at praecisis personalitatibus non est subsistens per subsis-
tentias relativas; ergo per subsistentiam absolutam. Ideo
ergo admitti subsistentia absoluta praeter subsistentias
relativas. Ecce causae incitantes et moventes pro
subsistentia absoluta ponenda in Deo. Nunc ergo
... ... subsistentia spirationis activae limitare
probat clare quod spiratio activa est realiter subsis-
tens virtute dicta a paternitate et filiatione, sicut activa
dicta est ratione a relationibus. ... ... est filia-
tio solus est spiratio activa, neque spiratorii, sed

spirato

spiratoris, quia non videtur eodem iure imare spirationem activam subsistentiis: quod prius reciuit Paternitate et filiatione spiratio activa subsistit in per subsistentiam Patris et filii, quod per aliquam subsistentiam distinctam quod esset.

Rem aliqui spirationem activam advenire personis dualibus in adaequate constitui in ratione personae, et ideo non indigere alia subsistentia, nec esse opus illam admittere. quod non ita dici potest de Dino: neque enim advenit personis constitutis in ratione talis; unde eget subsistentia qua ut sic subsistat; ac proinde necessario est subsistentiae absolutae illi concedere. alii 2º Rem, ideo negandam esse subsistentiam spirationis activae, quod nulla est subsistentia nisi vel absoluta, vel personalis: subsistentia spirationis activae nec esset absoluta, quod non esset communis tribus personis; neque esset personalis quod esset dualibus personis communis; ergo non esset subsistentia. Item ratio, quod nullius subsistentiae deus illi competeret, ut probatum est. propterea quod eiusmodi subsistentia denegat.

Reflecto tamen utramque rationem. Primam, quia ratione eadem, qua dicunt, naturae divinae subsistenti absolutae sive per absolutam subsistentiam advenire subsistentias relativas poterit, absque ulla incommodo affirmari et intelligi spirationem activam advenire subsistentiis Patris et filii. praesertim quod si verbene videretur non advenire spiratio activa Paternitati, et filiationi, sed potius e converso, Paternitas et filiatio sic advenirent spirationi. sicut ab his authoribus dicuntur advenire naturae. neque ita quod erat spiratio respectu Patris et filii sicut natura respectu trium personarum, et spiratio per eorum subsistendi modum, quod per Paternitatem et filiationem. 2º vero rationem reflecto etiam, quod nullius momenti est illa divisio

subsistentiae, nec statim apparet quibus tertia dicenda sit aggregata: siquidem eodem iure quo ante dividebatur in subsistentias absolutas, et personales, potest etiam ab alio dividi in absolutas, personales, et mixtas ex utraque, qualis est spiratio activa, quae partim est absoluta, et communis duarum personarum Patris videlicet et Filii, et partim est etiam relativa tertiae personae, nimirum Spiritus Sancti.

4.° Id, quod maioris dubii, et doctoris maioris ponderis habere est, quod subsistentia non relativa constituat personam; et praeter tres relativas subsistentias nulla est in Deo, quae constituat personam; et praeter tres subsistentias relativas, nulla datur in Deo alia subsistentia. Primum est legitimus, in quo bene concedimus cum minor est certa, quod non sunt in Deo plures personae quam tres. Maior itaque sita est difficultas. Probatur: quia persona est relativa non subsistentia: ergo si non divina valet habere aliquas subsistentias praeter tres, quae constitueret personam, et consequenter, alia daretur in Deo persona praeter tres quas cognoscimus. Huic vero recte solet in Deo constitui in definitione personae poni subsistentiam individuam sive incommunicabilem, ut videlicet deo enuntiavit, et non subsistit esse incommunicabilis. Unde aliqua subsistentia divina ~~commu~~ poterit esse incommunicabilis: ut in ea qua quasi subsistitur et non valet constituere personam, deest subsistentia incommunicabilis, cum absoluta subsistentia absoluta non sit incommunicabilis, non est mirum quod personam non constituat.

Haec solutio non satisfacit: licet enim in definitione posita sit illa vox ~~...~~ individua, seu incommunicabilis, nihil omnino nisi subsistentiam praecise adesse significat quod subsistentia individua, cui solum est opposita vox illa:

Quarta

materiae claritati gratia cuius rei duplex ratio potest exhiberi
prima ipsa natura subsistentiae desumpta: nam primum ex suo
proprio genere est terminus non implicans unius terminus per alium
terminari, cumque talis sit terminus ut supra declaravimus, quod singuli
cuiusque subsistentia unus ita esse communis, ut possit per alium
terminari, est ergo proprio conceptu incommunicabilis alteri
subsistentiae. Licet enim actiones quae sunt formales possint per
alias rationes formales eiusdem generis effici, ut … ordinem
plures … per aliud ubicari, et una actio
per alligationes fieri; caeterum sunt aliquae rationes formales
quibus hoc omnino repugnat; quorum quod ea ipsa destrueret
illarum naturam; praesertim vero videtur repugnare omnibus illis
formalibus quae sunt et aliter termini ultimi alicuius rei: nam
eo ipso quod per alterum terminus terminaretur, ipse non esset terminus
ultimus ut per se liquet. Sic ipsum continuum indivisibili, quod est terminus
aliquot, est … terminus extensionis, si alio indivisibili
terminaretur non esset ultimus, nec figura, quae est …
terminus quantitati, potest per aliam figurari.
Praeter hanc
rationem alia est quae desumitur ex effectu subsistentiae qui est
distinguere res … et … subsistentes etiam … quaelibet
subsistentia conveniat cum substantia in ratione substantiae: differ
unt tamen in eo quod ceterae substantiae licet subsistant per
se et possint per se subsistere, nihilominus possunt
sunt esse formali ab alio accipere, proprio est ratio talis …
formalis … adversus subsistentiae ex se quod subsi-
stunt per se et incepto sunt ut per aliud subsistant
formaliter. Quae differentia … medio … nulla restat unus
subsistentia … et reliquas substantias. Ergo ex genere et
ratione formali subsistentiae non potest unus terminari per alium

Liberio epistola ad S. Atanasium et ex Hilario 7° de trinitate ad finem et ex Dionisio lib. de Divinis nominibus cap. 5° ad finem.

Quibus ex antiquis patribus vocem subsistentiae subsistentia vel existentia, vel in Hypostasis sive en dentia diabolo frequenter acceperunt, ut Boetius de duabus naturis. ac tandem aliqui [illegible] sumpserunt subsistere pro existere vel per se existere a se et per se et inde en denter dicam. sic D. Cyrillus Alexandrinus et D. Athanasius in Dialogis de Trinitate ... tomo 4° nobis Bibliotecae Gregorius Nissenus libro de vita Moisi D. Anselmus in Monologio cap. ... quod facile perspicimus ex ipso contextu et modo loquendi ut tenui e[t] per Mendoza ubi supra citatus.

Rationibus autem arguitur sunt hoc: Sicut ex proximis quae de ratione subsistentiae communi est habere propriam subsistentiam, et non divina est expressis relationibus est talis substantia. ergo etiam personalis relationibus habet subsistentiam. et hoc ipso debet esse subsistentia absoluta: ergo habet subsistentiam absolutam. Prima propositio quia praeter existentiam relativam concedimus existentiam absolutam propriam non divinae ut praecise a relationibus, ergo debet concedi similiter subsistentiam. probatur consequentia: nam ideo conceditur existentia, quia est proprietas entis realis substantialis, cuius generis est natura divina, sed etiam subsistentia est proprietas entis realis substantialis, cuius generis est natura divina: ergo debet etiam illi concedi subsistentia. Secundo urgetur argumentum. nam eodem modo potest fieri de natura divina in abstracta ut dicta est ratione nostra ... subsistentiis relativis, et etiam absoluta absoluta ...

forte

forte stare, extendat subsistentiam absolutam esse in natura 263
evaluatur in illius, quod longe diversum est, et reprobatur

Resp. ad
argumentum dicendo, naturam divinam subsistentiam tantum in
communi esse, habere subsistentiam propriam sibi realiter
identificatam et intrinsecam exigentiam petitam dicendo: naturam propriam
pertinens ad ipsius subsistentiis distinctis non mareas
itaque non esse divinae naturae statum esse subsistentiae, aut illam
habere per distinctas subsistentias; licet sit divina natura subsistentiam petere
subsistentiam, ut naturale suum complementum, sicut ignis petit calorem.
quare natura divina petit, et habet subsistentias relativas, licet non
in concepto formali: quod per hoc indicaretur subsistentiam intrinsecam
et evaluatur constituere naturam divinam. Nec contra praecisio relationum
non est negativa: quasi excludant realiter relationes, a quibus
praecisiva, quatenus non intelliguntur. Unde non officit nostrae doc-
trinae. Nam stare simul potest, quod natura petat subsistentias,
et tamen intelligatur ab intellectu in conceptu praecisivo
ipsius revera etiam nunc subsistat natura per illas subsistentias
quae non intelliguntur.

Quam doctrinam debent etiam adversarii ad-
mittere, et vere loquendo de natura ipsa praescindendo etiam
ab illa subsistentia absoluta quam ponunt: nam etiam quando
praescinditur per ipsos a subsistentia absoluta revera natura
per illam subsistit, quamvis per huiusmodi conceptus praescindentes
non intelligatur ut subsistens. Ad confirmationem ... dicendo ante
narrando causam ... disparitatem esse: quod existentia constituat statum
quae quaecumque statu existente, subsistentia vero non tres.
unde sicut natura divina dicitur esse ab ipsis relationibus, ita illius
existentia dicitur esse a relationibus existentiis, et necesse est,
cui quae ex his perfectionibus suis propria existentia desig-
nare.

designare cujus subsistentia non sit de conceptu formali ejus, sit quod sufficienter possit subsistere per subsistentias relativas; nec opus sit, ultra illas, ~~aliquam~~ subsistentiam aliquam absolutam designare quae ~~sit~~ propria ejus sit.

Instabis tamen adhuc quod concipitur praecise vel est in se realiter perfecta, et completa, quae subsistit, vel non est: si est; ergo natura praecise habet subsistentiam, qua perficitur, et completur: et hoc erit subsistentia absoluta; si non est; ergo est imperfecta, et consequenter non est omnium rerum excogitabilium absolutissima, et perfectissima. Respondetur equivocationem latere in ipso Dilemmate: vel enim interrogatur, an quod a nobis praecise concipitur natura ejus hunc in se realiter perfecta sit, et completa? et huic interrogationi respondendum est affirmative; quia illa praecisio nostra non excludit subsistentias, licet eas non intelligat, aut concipiat vel interrogatur, an ejus hunc, quod concipitur praecise natura concipiatur a nobis ut perfecta, et completa per subsistentiam? et huic interrogationi respondendum est negative, vel utendum est divinarum claritati gratia. Etenim ejus hunc natura Divina formaliter ut concipitur est completa in ratione essentiali subsistentis Divini; non tamen est completa in omni ratione non pertinente ad conceptum essentialis subsistentis Divini. hoc autem est imperfectio in ipsa natura Divina, sed est imperfectio nostri intellectus inadaequate concipientis objectum, et non ex illo ratione, quae datur in objecto.

Ex quo arguitur ita opponitur: subsistentia quae ut quae supponitur prius completa in ratione suppositi, quam intelligantur ejus proprietates, et operationes: sed prius quam intelligantur Divinae relationes, natura Divina est completa in ratione suppositi per subsistentiam: ergo per subsistentiam absolutam. antecedens probatur:

ng ē supponit adoperari, n̄ solū ā qd ay quae ēē Deo in rōe suppositi: ng ideo actiōnes sunt suppositorū: et rō ē: qd tantū prius res ē in se et perfectiue atque ipsius quoad se, quā ordinet ad alius producendū, et perficiendū. Cōa vero primi entimemati probati qd relatiōes Dinæ vel sunt proprietates nō Dinæ vel sunt productiōnes ipæ vel in productiōnibus n̄ dant: ergo etc. Probat: qd Deus prius intelligitur ante personas e prius productibus creatis, quante personas ē subsistens: ng actiones ad creas sunt ā suppositio. ant. probat: ng in Deo priores sunt prata absoluta prati personalibus et prius creare prati cōmune; qd prius in Deo ē, quā personalia.

Resp. ad argum. distinguendo ant.: subita supponit prius quā proprietates et operationes diuinæ realiter ab ipsa subsita dist. ant., intelligit seu supponit prius completa in rōe suppositi, quā proprietates, et operationes ab illa distinctæ; nō ant. qd qd neque in creati neque in Diuinis ē verus in hoc ultimo sensu. Reddit enim falsum; unus ē deus duobus modis. Si proprietates et operationes ñ distinguant ā radice complementis autem subsite distinguas realiter ab eadem radice: ut si intellectus et voluntas identificantur cum anima; subsistentia ā anima realiter distinguit ab anima: hinc proprietates animæ ñ supponunt animā completam per subsistentiam in rōe suppositi. 2°: si subsistentia complementis et proprietas ē ipsa operatio, qualis in Deo ē subsistentia relatiua; hinc ñ ē liber prius supponi subsista in rōe suppositi completa: sicut enim eadem res ñ supponit ante se ipsam, ita neque illa operatio supponit subsistentiam completam.

Ad

Irrationem Rev. cum dirigendo ans Deus ut Deus praecise est principium quo creationis productionis, sed cum dico ans, est principium quod creationis productionis non ans. verum est, quod principium quod includit rationem positivam, non autem principium quo, hoc est virtus productiva principium autem quod productionis creationis est tota trinitas relativa de extra sunt totius trinitatis quod per an requirat vel non tota personarum trinitas ad productionem creaturarum de quo pro nunc non est opus curare.

Ergo arguitur subsistere est perfectio simpliciter simplex: ergo est quid absolutum in Deo, et consequenter dari in Deo subsistentiam absolutam. Rep. dato antecedente nego consequentiam. ratio est quia habere aliquam subsistentiam est perfectio simpliciter simplex: in quo tamen non infert quod subsistentia sit perfectio simpliciter simplex et multo minus quod sit absolutum. sicut habere aliquam personalitatem est perfectio simpliciter simplex quin propterea ratio personalitatis sit simpliciter simplicis perfectionis personalitatis. sicut et supra diximus relationes magis non esse perfectiones simpliciter simplices, sic etiam modo dicimus subsistentias relativas non esse perfectiones simpliciter simplices, cum quibus tamen stat esse perfectionem simpliciter simplicem habere aliquam subsistentiam seu et habere aliquam personalitatem in quolibet est melius habere aliquam subsistentiam quam non esse. ad eorum quo, major si dicatur de quo et quidditative: aut sed formaliter materialiter eius sit omnino perfectionis, ut ignis, aquae, aeris, et similium quaeque omnino non sit illi melius esse sub hac forma determinata, et in particulari quam non esse, quod esse bene est sub quacumque illarum,

nihilominus

nihilominus melius illi esse sub aliqua forma, et sic numero alio quam sub nulla, quod ipsius alius exemplum manifeste probat.

4us Argumentum. Sicut in directo Deus, et singularis Deus commune est vere tribus personis, ita et in recto Deitas est etiam unus Deus, secundum totum quod dicit in directo, sit communis: ergo aliqua subsistentia Deitati communis est toti Trinitati: ergo datur subsistentia absoluta toti Trinitati communis. Antecedens videtur certum. Consequentia probatur: quia Deus in directo praeter Deitatem importat habens, quod est subsistentia. Confirmatur et non inefficaciter: nam ex opposito sequeretur in aliquo sensu formalissimo falsam esse hanc propositionem. Deitas est Deus contra dictum Concilium Remense, et dictum Sanctus Bernardus sermone 80 in Cantica. Probatur illatio: quia si Deitas non includit subsistentiam, sicut falsa est haec propositio in sensu reali humanitas est homo quia homo addit supra humanitatem habentem, ita etiam in sensu formali, alias eodem modo erit falsa haec propositio Deitas est Deus. Ergo revera Deus importat subsistentiam absolutam.

Resolutio. Respondeo primum, Deus et Deitas non magis differre quam in modo significandi, sicut differre dicuntur ens et entitas. Respondeo secundum, etiam si concedamus, Deum esse directe importantem Deitatem et suppositum, adhuc argumentum non tenere: nam importabit subsistentiam relativam, nec ejus est quod importet subsistentiam absolutam. Et non datur subsistentia importet, convertitur ab adversariis. Neque etiam nec persona, et eadem mens omnium eorum circa hoc. Certum est videtur esse non importare unam entitatem nec tres omnes collective subsistentias, quod nec est in modo praecet Deus esse communis.

sibi personis, ut Sti. veritas debet esse certus in importari relationis subsistentias logice immensas et abstractas a qui alii quod Deus ut Deus negare extra stis neque esse ratio subjecti est logice communi, accedit universalii ita ut conveniat inferioribus quae alia quae multiplicata quae non convenire dicuntur per logice universales.

Dicendum est Deus importare tres subsistentias relativas, et singulares, omnino tamen sub diminutione quare Deus ita supponit sicut haec vox Deitas in subsistentia Patris vel Filii vel Spiritus Sancti. ad primam si Deus et Deitas non differunt ratione, ut ad argumentum dicebamus. si vero ex aliquibus resolutionibus ... ex praecedentibus Deus addit subsistentias Deitati, dicendum est, in sensu formali non esse verum quod illa ... tamen est de esse Deitatis Remensis vel divi Bernardi ... solus cura fuit Gilbertus Porretanus realem ... statuere inter Deus et Deitatem et inter Deitatem et relationes ... suggerimus dicti manifeste colligitur. unde nostra Doctrina bene cohaeret.

Secundo argumentum: non dicitur Deus alia ... quae necessaria subsistentias emendi carere, ergo concedenda est absoluta subsistentia propria in Deo ultra relativas subsistentias propriis personarum. antecedens probatur primo quod perfectior esset natura, si non egeret aliena subsistentia et haberet propriam. secundo, quod sicut realis defectus subsistentiae est realiter carere subsistentia, ut carebat humanitas Christi Domini, cuius defectus supplet subsistentia increata; ita fictus defectus subsistentiae erit carere ficta subsistentia; sed nullus defectus admittendus est in natura divina; ergo subsistentia absoluta

absoluta.

Per omissionem autem, nam dico cog. enim omnia Divina ni emi-
dicendum, quae a se ipsa subsistitur, quas habet seu
identificatas et a se ipsa velut emanentes; sicut non emen-
ductam quoad, et agientis aliundem quae a se ipsa ut sit
agiens, et non potens; nam ipso habeat identificatas sibi
tam perfectas. ad 2um probationem autem dico dum aliqui
perfectionem fore nisi in esse subsistentis, si solus subsis-
tentis absoluta habetur, pro quibus aliud dicendum vel in-
deo vero imperfectionum. Et hoc placere nobis nullo modo
potest: nequit enim perfectionis esse id quod est chimericum;
et quod si Deus solus subsisteret absolute, esset infecundus
quoad productionem personarum unde non esset ita perfectus
Deus, ut est Deus fecundus, ac trinus et unus. ad 3am proba-
tionem dicas, carere realiter subsistentia relativa, et imperfectionis
in subsistentia ipsa, et propterea non Deus non habere subsistentiam
subsistentiam realiter carere, ceterum carere formaliter subsistentia
relativa, aut imperfectio in subsistentia ipsa, id in intel-
cognoscente subsistentia non cognita subsistentia. et consequenter
paritatem nullius esse momenti.

Disp. 9o Lo.

De personarum Divinarum proprietatibus constitutivis et distinctivis.

Sectio Ia

Scopus disputationis aperitur, et aliqua ad illius decisionem notantur.

Praesens disputatio ad investigandum, an detur aliquid quod sit
proprietas Divinarum personarum constitutivum et distinctivum, et
quod aliud sit. in quo plura quasi sub uno titulo con-
tinentur quae habere debent scholastici nostri. prius quam

quae de voce tali personarum in communi feramus in ...
aliquas suggerere vel permittere visum est, quae li...
extra propter ... habeant; tamen theologi, aliqui ...
in diversas opiniones distraxerunt. Suppono ...
1º in Deo dari revera proprietates, ad quas ...
esse divinae suggerentes ... proprietates divinarum personarum. Ita theologi et hoc theorum ... Gregorius, ...
patribus ita Sanctus Thomas hic quaestione 40 articulo ... ejus
illius interpretes, imo Magister Sententiarum in 1º distinctione 33 cap.
1º ait neminem unquam fuisse proprietates in personis theologi
qui ... Audi ... magna scholastica
... Suarez et Vasquez temerarium appellant
... Gregorii, eadem ... Molina dicit erroneum, aut err...
proximum, et ... Canariensis dicit haereticum.

Quod autem
... proprietates dari in Deo constat 1º ex ...
... Trinitati universa cum Ecclesia hunc in ...
personis proprietas et in essentia unitas, et in majestate ad...
veri aequalitas. Constat etiam ex Concilio Lateranensi in ... cap.
Firmiter de summa Trinitate, ubi sic decernit: Haec sancta
Trinitas secundum communem essentiam individua, et secundum proprietates perso-
nales discreta. Constat etiam ex Concilio Florentino ...
ubi admittit proprietates personarum distinctivas, et ex
communi loquendi modo Sanctorum Patrum. Ac tandem ratione firma...
quia personae divinae conveniunt in essentia, ergo certum sit eas dis...
tinctas se dici, necessarium est, supra essentiam aliquid aliud
praeter admittere proprium, et peculiare cuique personae,
ratione cujus quaelibet ab altera distinguatur. Ergo distinctio
... non ... altera, quae in ... communi et eadem ...
... praeter ... supponendum. ... proprietas personalis

Probat ab auctoritate.

per illud persona intelligitur tali a balia quaelibet distincta.

Ad autem

[illegible] Propositionibus, videlicet ex essentia et proprietate resultare debere compositionem saltem rationis, sed ex essentia et proprietate constitutae personae eiusmodi compositionem repugnare simplicitati Divinae parum urget. neque qui negant eiusmodi compositionem consentiunt eius in proprietate includi, et ideo non rationem neque compositionem resultare. vel dicunt formalitates et personae formalitates esse singulares esse et non se habere ut actus et potentia, ac proinde non componere. alii vero compositionem hanc aliquam imperfectae rationis esse autumant, et sine simplicitatis Divinae detrimento. utrobique tamen difficultas contendentibus compositionem hanc esse debere non rationis ut Thomistae dicunt et plures ex nostris realem: neque aliquam et realiter persona Divina constitui ex essentia et relatione, sic enim in Concilio Florentino loquitur [illegible] Thesaurus asserens, personas Divinas constare essentia et proprietate. Praeterea Sancti Patres communiter dicunt, personas sicut distinguuntur, ita distingui per proprietates, ergo distant personas Divinas non solum distingui ratione per proprietates, sed etiam non solum ratione per proprietates constituuntur, sed distinguuntur realiter. cum essentia et proprietas distinguuntur realiter, ut oportet ad realem distinctionem.

Huic difficultati satisfaciunt aliqui dicentes, hanc distinctionem esse realem; sine distinctione reali tamen: neque hoc pacto potest admitti inter eas et relationes. satis enim est requiritur ad realem distinctionem, quod detur in persona quid in se aliquid commune cum aliis personis, et aliquid proprium et peculiare. hoc autem reperiri in persona Divina quaelibet aperte videtur, et independenter prius ab operatione intellectus certissimum est. Facilius tamen occurrit,

per ipsas aspectus, hanc personam Divinam constituens, neque
relativis potest esse quia id quod neque est absoluta
realis, quod non resultat ex realiter distinctis, si quae essent
relationes non distinguuntur realiter, et dici debere constitutionem
virtualis denominatione desumpta a virtuali distinctione
quae versatur circa relationes, etc. quod placuit mihi quoniam
hic videtur, praesertim quod nihil ostendo contra illud potest quod
in praecedentibus ostensum est non moneat, ubi virtualem distinctionem
statuebamus.

2° respondendum est, has proprietates quae personas constituunt esse relationes contra alios quosdam qui putantes esse absolutas: quorum opinionem probabilem esse defendit Scotus in 1° dist. 26 q. unica. eas tamen improbabiles reputat Pater Suarez lib. 7 de Trinitate cap. et alii temerarias et erroneas appellant. Ipse vero nostra et vera est ut constat ex angelico Doctore 1 p. q. 40 art. 2. et eam suadetur 1°, quia in Scriptura Sacra nullibi fit mentio proprietatum absolutarum personalium nisi tantum de relativis, et in hoc mysterio non licet sine scripturae fundamento proprietates introducere; non ergo sunt admittendae proprietates absolutae. Suadetur etiam testimoniis aliorum patrum supra ex Conciliis Lateranensi, Florentino, Joanne theologo quod accedit Concilium Toletanum 11° in confessione fidei. Suadetur etiam ex eodem Florentino ubi dicitur Patrem omnia dedisse Filio, praeter esse Patrem, inferunt praeter esse Patrem nihil esse proprium Patris et esse Patrem proprium relationis, ergo proprium Patris relativum est. et eadem ratio de aliis personis.

Suadetur etiam quod in personis Divinis nulla proprietas reperitur praeter essentialia et relativa, et persona Divina non constituitur per praedicata essentialia, ergo per relativa,

d solyc propriis cujus sua persona id per quod ultimo dstinguitur in esse Tali ab altera persona dstinguitur: ergo per quod Proprietates personae est relativae. Suadet denique universalis regula Divinis omnia sunt idem, hoc est, omnia sunt communia personis, nisi ubi obviat relationis oppositio. id enim postulat summa Divina perfectio, ut omnino theory posito quod fert ego quae propria et non communia sunt relativa sunt; et praeter ea, quae relativa sunt omnia alia communia sunt. ut ergo quae quod negari non possent in personis, praeter relativa, id per ipsos sufficienter intelligimus personae distinctae, ut quae dicitur; ergo necessarium non est, ultra relativas proprietates aliquas super addere proprietates absolutas, in personis Divinis.

Nihil omninus, ut hic apparet probabilis reddit Scholas loco illo superius citato. sua subtilitate aliqua dbiicit argumenta quibus facile expedieris, si studiose animadvertes omnes relationes esse extra conceptus finiti adequati, quod per illas refertur, et quasi ab ipso fundo prius distincto emanantes: nam aliquae relationes realiter, et intrinsice finitus distinguunt relationes praedicamentales communiter asserunt esse extra finitus seu extrinsecas, et eadem dem tales finitos; et nisi transcendentales, et praesertim Divinae, quae animadversionis praeoculis habere debes, et cetera in fert. quae omnes ab Scholo obiectos 1o relationes Divinae non supponere personas distinctas, veluti finitus proximus proprius relationis. infert 2o non supponere extrema realiter dicta, prius quam ipsae relationes sunt: nam potius illa dicta distinguunt; nam quod non datur dictio nisi ubi datur relationis oppositio.

Infert 3o relationes Divinae etiam ut sunt 4o origines non esse posteriores principio producente, et principio producto

ng ut sepe dicy a nobis e, ori enes schola distinguunt crealis
p ducens, et paritur distinguunt crealis p ducty - inferunt relatis
Divinas n terminare ad absolutas, et ad relationes: etenim
licet quaedam relationes creatas tq pradicamentales, quq trans
cendentales, et presertim non mutuas terminare ad absolutum
et non ad relationes; at vero relationes Divinae non possunt non ad
relationes terminari: tq quod tres Divini sunt aequaliter relati
tq etiq quod distinctio relationum fundatur in vitalitatis relatio
divini vero inde licet quaedam: ng id non e, ogus quaedam; sicut
etiq in creatis plures relationes sicut, quae terminantur ad re
lationes, vt est in materia rei forme, et in forma rei materiae. hinc con
facile diluuntur omnia, quae lectores meditatas e, p absolutis p
prietatibus in Divinis.

8º ng ponendum e, idq essentialiter in p
sonis Divinis ultimas distinctionis, et distinctionis erat. ut dicat
operam, qua adstricus prius ultimo distinctionis personas ad
prius illq ab altera divinas, ut notavit ibidem Doctor
... 7º Deitatis cap. 4º. 2 Caietanus, aliique Thom
dico e: quod in universum loquendo, distinctionis ultimas rei
maxime prius rei distinctae. cum illo rei ultimo distincta debeat
aliquid habere p sua distinctione quod ad aliquid non possit p
tinere. sive hoc sit differentia specifica, in ea quae specie
differunt. sive differentia numerica in ea quae differunt solo
numero quod illud sit, necessario fatemur tq hanc diuiduam a qua
libet aliam, in qua hoc speciale sui distinctionis n reperit.
hoc tamen intelligendum e de ultimo distinctionis differentiali
adequato: necesse sit, eo quod se habeat imitar distinctionis
ultimo derivanti rei omnes qua ingibile est de bac
aliud at leone, et paternitas Divina quae deberet eoq Divina
ad PS; sive facile est ea est se habeat imitar agregati

specifici statui, ex pluribus rebus divisibilibus genericis ... per ... Deum sibi deberi ... ac an ... deberent ut differentia ultima homini aliqui opponant.

Dices tamen hoc ... suppositum. Pater distinguitur per Paternitatem et Filius distinguitur per filiationem, et neque Pater dicitur ab Spiritu Sancto per Paternitatem nec Filius per filiationem, ergo non erunt ultimis distinctivis Patris et Filii atque ... distinctivis eorum ab aliis personis. minor probatur; quod personae Divinae tantum distinguuntur per relationes quae se mutuo respiciunt et sibi opponuntur, ad Pater non respicit Spiritum Sanctum per Paternitatem nec Filius per filiationem, sed utergue per spirationem activam, ergo uterque distinguitur ab Spiritu Sancto per spirationem activam et non per Paternitatem et filiationem. Responsio huius difficultatis dependet a resolutione quaestionis illius celebris, utrum si Spiritus Sanctus non procederet a Filio distingueretur realiter ab illo? de qua dicemus in sequenti tractatu ... interim ex doctrina primo paragrapho praemissa nota differentias specificas veras distinctivas, licet consistant in indivisibili, quod non admittunt magis et minus intra eandem speciem, tamen esse posse divisibiles in plures formalitates, quae divisibiles genericae sunt et communes aliis speciebus.

Sit exemplum differentia hominis ... ut plures opinantur, esse rationale utrumque, ad rationale et mortale, et ex hoc duplici componitur: ut quae rationale sit gradus homini communis cum angelis et mortale sit etiam gradus homini communis cum brutis; divisibilis tamen ex hoc utroque gradu soli homini competit et illum differre facit ab omni non homine. Hinc ad ... distinctivis ultimus adaequatus Patris non esse solus Paternitas, nec Filii distinctivus ultimus adaequatus esse solus filiationis; sed ad huius modi distinctivus utraque quae

pertinere spiratio ns actiua, itaque Pater in eo quod primus generat … spirat … aequaliter per Paternitatem et spirationem actiuam, et … huius in eo Filius … persone per eandem spirationem actiuam et filiationem. nec obstat quod spiratio actiua sit communis Patri cum Filio … pertineat ad differentialem distinctionem … quia … tale sit commune homini cum angelo quia … ad … distinctionem de fide pertineat. nec obstat quod … Paternitas … sicut … quod … distinguat … per rationale, ratio enim est, quod per Paternitatem simul et spirationem actiuam differat Pater ab omni negatiue … ratio est quod per rationale simul et mortale differat homo ab omni … homine. et … dicendum est de Filii Persona.

Sectio 2a

Personae Diuinae suis relationibus … distinctae, et diuersae.

Dubitatio haec est communis Theologorum. ita Sanctus Thomas 1a parte quaestione … articulo 2o et S. Alexander … parte quaestione 65 membro 3o et 4o … Capreolus, Ferrara, et ex nostris Pater Suarez Libro 7o de Trinitate capite 6 … Pater Granado 1a parte tractatu 12 disputatione 3a Sectione 3a. Pater Tannerus de Trinitate disputatione 4a quaestione 3a dubio … ac tandem cum pluribus aliis Pater Arriaga … disputatione 51 … quos communiter sequuntur … … Velatiui … … pr… distinctionis et diuersae personae in Diuinis … videatur … in … disputatione 27 per … … Ripa, et eandem … videatur … Salmeron … tractatu 12 ad 49 et alii … quod colligitur tamen … … Toletano 12 ubi … in relationibus … numerus cernitur et hoc solo numero … quod … colligitur … ac … libro 5 de Trinitate capite 5 ubi …

in Deo non nisi relationes, id est eas, et relationes, et quae ad eas, et non aliquid dicitur, quod eas pertinere.

Et quidem ideo haec videntur coincidere cum 2° supposito sectionis praecedentis; quae tamen distincta sunt. quamvis enim ibi dixerimus relationes esse proprietates quae personas Divinas constituunt, nihilominus poterunt aliquae non esse ipsae relationes proprietates constitutivae atque constitutivae relationes, si quae praeter relationes admittuntur in Divinis personis alia praedicata relativa, videlicet origines activas, et passivas subsistentias, et existentias. unde adhuc admisso, quod personae constituantur proprietatibus relativis, restat nihilominus decernendum, an relationibus constituantur. nam vero qui putamus origines, et alia omnia praedicata relativa cum relationibus realiter identificari ex dictis 1° in supposito citato sectionis praecedentis manifeste deducimus consequentiam, et eas eiusdem fuerint authoritatis, et rationibus a parte ipsa ostendimus. quae proinde non est opus repetere, sed recolere: quod tamen alii qui cum D. Bonaventura tenent personas Divinas non relationibus, sed suis originibus constitui, pro pleniori nostrae conclusionis intelligentia, et probatione sua confirmat, aliqua opposita sunt hic considerande.

Igitur an dicendus sit personas Divinas etiam per origines primario vel secundario constitui? Respondeo esse contra opinionem, quae primo dicit aliter constitui relationibus et originibus, quod nobis idem realiter sint in Divinis origo, et relatio huic veritati non obstat quod origo intelligatur per modum viae, persona vero intelligatur ut constituta in statu quieto, et permanenti. non inquam, hoc obstat, cum primum, quod falsum est, quod origines Divinae debeant intelligi per modum viae, non hoc esse illas concipere cum imperfectionis modus. deinde quod, si non repugnat origini, quod intelligatur per modum

viae;

vis, ñ reperitur etiam personae, quod intelligatur ut via ad productionem. Sicut enim origo est productio, ita etiam persona est ... Ratio vero aggressioni nostrae doctrinae est quod persona non intellecta proxime productiva, attendens ad productionem ... producens, et origo non intelligitur ut via ad ..., sed ut in termino ipso. Et propterea origo activa constituit formaliter personam producentem, et origo passiva constituit formaliter personam productam.

Quod ... haec non ineffectualiter suadet. Nam non est producens activaliter, ... constituitur per productionem, ut causa ... non activo constituitur formaliter per causalitatem. Similiter productum activaliter formaliter constituitur per productionem passivam, ut in eodem exemplo liquet. ... personae divinae ita se habent, ut una sit formaliter producens, ... sit formaliter producta; ergo constituuntur formaliter altera per productionem activam, et altera per passivam, quae sunt origines. Constat ... ergo personae divinae constituuntur formaliter per id per ... distinguuntur ... ex quo dicta manent in 3° puncto; sed distinguuntur inter se per origines, ergo et per illas formaliter constituuntur. ... probatur: quod personas distingui est opponi relative; nulla enim ... est distinctio capax in divinis nisi relationis oppositae; ... relative, est, ~~...~~ unam esse producentem, et alteram esse productam quod formaliter et ... fit per origines: ergo personae divinae distinguuntur inter se per origines, et consequenter per eas ... constitutio ... est.

... Quaestiuncula est, an relationes divinae ... personas ... ad ... relationes ... in ... ? ... non quaeri ... varii distinctionis ... ... in relationibus ... varii etiam modi ... ... difficultatis ... sunt frequentius distingui solet in relatione duplex ..., quarum altera dicitur esse in et alia dicitur

aliqui dicunt esse ad relationem, ut iam alibi notavimus habemus docent quod aliquid distinctionis haec relatio ut esse in constituere personas, non vero ut esse ad: Quorum qui non pauci sunt qui sic opinantur, addunt relationem constituere personas ut conceptus seu ut esse in et illas distinguere ut conceptus seu ut esse ad. et e contra relationem non constituere atque distinguere personas Divinas sub eadem ratione, sive sub eodem formali conceptu; quod videtur nobis multo verius, et consequenter dicendum relationes Divinas ut conceptus adaequatos constituere, ultimo, atque distinguere personas Divinas. Haec vero sententia communis est, et si bene perspiciatur facillime suadetur.

Et eandem videntur suadere authoritates Sanctorum Patrum Doctorum et Theologorum, qui docent personas relationibus constitui: Nam violenta nimium videtur interpretatio, quam per illas dicunt constitui: omnis vero constitutio relationibus est constitutio ratione relationis; quod esse in relationis non est esse relationis quod verbaliter: nam relatio affert utrumque esse, nempe esse in et esse ad; quod Doctores Patres et Theologi utrumque esse sub assertione sua comprehendunt. Praeterea, nam sicut animal praecise non est homo, quod pars hominis: ita esse in non est relatio, quod pars relationis: sicut ergo qui doceret equum vero praecise per animal constitui, non doceret ipsum constitui per hominem, et e converso, qui doceret ipsum constitui per hominem non doceret ipsum constitui praecise per animal; ita similiter dicendum est de doctrina Doctorum Theologorum et Patrum; et e contra illos inepte interpretari, qui dicunt, solum esse in relationum constituere personas, cum potius inferat personas relationibus constitui ut adaequatos conceptus relationum.

Urget, quod quamvis relatio dividatur in esse in et esse ad; tamen divisio haec est totius in partes actuales, quarum neutra divisive constituit totum

unitas, ea ratione qua hic datur divisio in corpus et animam, non autem ejus in divisione relationum, divisio totius superioris in partes inferiores sibi subditas, ea ratione qua datur divisio dicta qualitas in homines et equos. Ergo etc. Nec

N. Inquies: Sed per quam ... tamen personam qualia et ipsa unio et ipsius theologi ... relationi esse in relationibus precise non est relatio: ergo non distinguunt personam per esse in relationibus. Omnia tangent ex dictis. Addo tamen literis urgens: nego esse in relatione abstrahit a relatione et absoluto; ergo si personae distinguantur per esse in relationibus, tenentur per dictam abstrahentem a relatione et absoluto per ... complicantur. Concedo antecedens: nego esse in praedicatione e relationibus, et entitatem absolutam. Unde enim convenit praedicatio personae et ... creatae quae ... inexistentes et ... in substantia creata. Consequentia vero est legitima, quam tamen concedimus ... falsum, imo et errorem sapere dicitur theologus communiter Helbey, qui apud Mareolum in 1° dist. ... 2° docuit personas distinctas per proprietates abstrahentes a relatione et absoluto.

Denique ... ad ... posita resolutio: nego quod omnes distinctiones adequatas rei sub eadem ratione necessario esse distinctionem ejus. Sed relatio ... esse in, non est ultima distinctio personae divinae; ergo non est ultima ejus distinctio personae divinae distinctionibus adequatis. Consequentia est legitima cum quae legitima videtur consequentia. Minorem ... adversarius ... non impugnamus. Maior vero ex dictis sectione praecedente ... expositio manifeste probatur. Nam ultima distinctio rei est maxime propria illius, et ... non ... sit ... modi rei; alioquin si distinctio quae in hac entitate reperitur tale non sit, ut in alio quod non sit hoc entitas non reperiatur, perfectio non erit ultima distinctio adequata

in hunc constitui, et potius quam commune in qua cum illo alio in quo reperitur. sequitur quod manifeste quod illud, quod est ultimus distinctivus ad quamlibet rei subsistentiae, necessario debet esse distinctivus cuiuslibet ab omni alio. et hinc eiusdem ratio et consequenter impugnantur opiniones aliorum, qui docent nostrum constitui in relationibus dumtaxat, qui quae secundum suas considerationes personas Divinas per diversas constitui ultimo distinctivas affirmant.

Secho 5

Opposita solvuntur argumenta

Personas Divinas solum originibus distingui, docet D. Bonaventura hoc argumento praecipue nixus, cum personarum nihil sit prius nisi relationes et origines, et distinguuntur ultimo per relationes quam per origines. Probatur minor: quia origines prius sunt in personis quam relationes: Dum hae sunt quae in originibus fundantur. Unde cum relationes adveniunt, iam sunt personae in suo esse distinctae, et dicte. Pater enim distinguitur a Filio, et Filius a Patre, quia Pater generat et Filius generatur. Generare autem, et generari sunt origines. Respondetur Ecce omnia nimis probando. Minor. et distinctionis negabit prius esse origines quam relationes Divinas: unde negabit quod relationes Divinae fundentur in originibus, ut quae in radice priori: sicut enim D. Bonaventura concedit contrarium quod istae origines non supponunt personas distinctas ut ab illa distinctae, dicentem origines, ipse ita nobis non videtur. Ipsimodum quod ante relationes non dicuntur origines, neque distincte formaliter distinguuntur.

Exemplis ostenditur

Dominus huius occurrit in opinione probabili, quod Deus non distinguitur actione creatione a Deo per illam producto: et hanc eius opinandi rationem, actio creativa non est prior Deo. In opinione vero non distinguente

actionis creationis cum ea, hoc non erit prior actione. Similiter etiam relationes significant etiam formaliter originibus hoc non priores relationibus. neque tamen stat et observari quod origo activa sit prior origine passiva, et relatio personis producenti, quamvis non sit prior relatio persona producenti. Intra in creatis relationes non distinguunt res, cuius relationes sunt, quae iam distinctae adveniunt; et idem dicendum est de relationibus divinis quod videlicet non distinguant personas, quae iam distinctas inveniant, sed relationes per modum distinctivi adveniunt bene constare, et quod distinguunt per origines, et quod hoc sint priores relationibus. Ratio omnino autem nondum est: quia relationes in creatis sunt accidentia: unde quod nihil constituere possunt vel complere in esse substantiali: relationes vero divinae, quae substantiales sunt, possunt constitutive hoc munus praestare.

Replicabis: relationes supponunt fundamentum, ergo relationes divinae supponere debent tamquam fundamentum personas iam distinctas, non illas distinguere vel dirigere. Cum replica sicut et plures alias rationes, quae possunt hic difficultatem inducere ex praenotatis sectione praecedenti facile declinabis. Ratio est, quia in creatis etiam non est verus, nisi forte in relationibus praedicamentalibus: nam transcendentales non supponunt, sed sunt ipsis fundamentis. Atque relationes divinae sunt transcendentales, ut ex nostris personalibus statim bene deducis, quod non supponunt personas distinctas tamquam fundamentum, sed potius illas constituunt. Si vero dicas relationes terminari ad absolutum et non ad relationem, et non supponi ad relationes non dari actionem; respondeo erit similiter, relationes transcendentales utique terminari posse ad relationes etiam in creatis, ut in exemplo supra allato in potentia ad actum, et sic est in magis manifestum. Unde potest etiam dari actio ad huiusmodi relationes.

Obiicies 2do: relatio in Divinis non refert se ipsam, quod aliquid aliud; ex proprietate aliqua absoluta; ergo per hanc erit persona relata ipsa constituitur persona. Resp. verum esse quod relatio in Divinis non refert aliud se ipsam, praeterea tamen dicendum non est quod refert aliquid absolutum aliud ab ea, et quod refert personam quae virtualiter inadaequate distinguitur. Neque dicas: vi Divini debere praesupponi ad actionem quae positum stituitur in suo esse; ergo quod prius est quam positum esse quam operari: igitur dist. praecedenti soluta manet difficultas; nam, ut diximus, personam producentem esse virtualiter actione producentem, et personam productam esse virtualiter actione productam. Unde persona producens constituitur virtualiter per productionem activam, et producta per productionem passivam. Et consequenter neque persona producens praesupponit actionem quia producit, neque persona producta praesupponit productionem passivam quia producta, ut patet ex nobis.

Alii distribuunt in aeternitate per gerit rem quae rei ipsius velut tantum aut personas in Divinis, quae in 1a persona; et Relativi regerentur rem quae rei ipsius producti: prior illa res, in esse in 2a vero esse ad; ad 1a persona constituitur per illa proprietate non per ipsi quod constituitur per esse in eius per relationem inadaequatam relationis: maior admittenda est, et probat non quod constituitur persona constituitur per ipsam relationem; at relatio non constituitur per eam: quod habito respectu ipsius tantum debere rei gerere naturam absolutam, in quam est 2a persona constituitur per esse in relationis, et non per relationem esse adaequatam relationis. Hoc non fundatur in doctrina S. Thomae 1a parte quaest. 40 articulo 2 corpore.

Resp. tamen.

vide in hac materia folio 162 de negatione in et ad. sect. 2a

determinando mirum. ad cuius probationem dicebat personam
constitui per subsistentiam, negabit tamen quod relatio Divina
ut talis praecise sit subsistentia. ad probationem dices, subsistentia
etiam ex ratione communi talis habere non solum hoc, quod est constituere in
natura, sed etiam hoc, quod est reddere suum constitutum alteri incommunicabile
unde ultra rationem constituendi debet importare rationem quae tale constitutum
perpetuo incommunicabilitatem. Separatio et finalitas in rebus
creatis provenit ex diversis substantiis quas non habent quasi res
sive; in divinis vero provenit ex relatione producentis et producti
hoc est non praecise ut res primum recipit, sed ut recipit personam producentis
aut termini producti, quod est esse ad relationem. si ergo solum hoc est
dare esse oppositum non relativa. Divina ergo persona constituenda
est ex relatione ~~[illegible]~~ non solum ut quod recipit et afficit, sed etiam ut
quod importat finalitatem in eadem oppositione relationum. quae finalitas
est esse ad eiusdem relationis.

Obiicies denique: Pater aeternus ut primus
ratione qua generat est persona completa, et neque per generationem
finaliter, neque per relationem non solum ut est esse ad, verum hoc ut est esse
in finaliter constituta: cum haec omnia in priori signo intelligamus
antecedere, Pater aeternus, neque ratione sui concretam existere vel
intelligi prius existere quam generet. Unde neque prius intelligitur
persona quam intelligatur referri ad filium, neque intelligitur ipse
finaliter generare et referri: ad doctrinam firmiter adhaerere
Patres Divinos et omnes dicentes esse verum, adeo ut quamvis nos personas
Divinas concipiamus per species rerum creatarum, affirmandum non sit esse
per originem aut aliquam aliam finalitatem, sed per relationes ut sunt
concretas atque quasi constitutas.

Ipsum vero ex eo res reddit, quaequem in solutionibus
argumentorum ~~[illegible]~~ tangemus, quod non debeat relationes Divinae non sunt sicut
relationes praedicamentales, quae rei iam constitutae dicuntur advenire; sed

sunt relat. transcendentales, et ut tales debent concipi; unde
nihil concipi vel apprehendi potest cum illis praeter ac fraternitatem
personarum divinarum conceptas, et consequenter nec aliquid prius
per quod distinguantur. Confirmatur tota doctrina, quia si conciperemus per-
sonas divinas distinguerentur per aliquid, quod non importet, aut in-
volveret fraternitatem relationis, essent in Deo rationes tria absoluta
realiter distincta, quod sine dubio falsum est, et consequenter concipi non
debet, neque potest a nobis in Divinis. Cum vero liceat in Deo ponere
intellectus intrinsecos concipere id quod revera in eo est, nullatenus
tamen potest concipere illud, quod revera in Deo non est: neque hoc est
proprie abstrahere; ergo fingere quaeque in Deo nobis non liceat
concipere non possumus personas ut distinctas, nisi per relationes,
eas quae distinguantur per id, per quod distinguuntur, per easdem relationes
similiter concipiamus necesse est.

Disp. IV.

De personarum Divinarum similitudine, et aequalitate prioritate et circumincessione.

Sectio I.

An et quare personae Divinae sint similes et aequales?

Quae similitudinis dupliciter ponit brevi sermone circumscribant. S.
Athanasius in epistola de Sinodo Ariminensi, formidabant
concedere Filium Divinum esse similem Patri, nec defuerunt aliqui
ex ecclesiae Patribus, qui cenderent olim citra periculum erroris
in fide id affirmari non posse. Ducebantur praecipue quod tunc tem-
poris non dum erat satis examinata et recepta vis signi-
ficationis huius vocis similis ~~sim~~ videbatur enim ad similitudinem
duo requiri distinguendorum, praeterea qui dicebant unum ex-
se non posse esse alteri similem, et similiter illi consubstantialem, proces-
eius dignitatis non est illo, eo quod Filius non esset eius dignitatis quae Patris, recusabant

illis dicere similis Patri.

Ig vero asserunt catholici contra hæresim Arianorum de substantialitate filius Patri, et Spiritus Sancti eidem et filio, neg dari tres Divinas personas ejusdem esse naturæ nullus q̄ue ēē hoc errandi periculum apparet ē communi theoria omnium, et sic, quod filius et Spiritus Sanctus ēē vere et proprie similes quod tenent ad hoc sufficere, quod sint, et ut revera sunt, unius sed divinæ perfectionibus eorum ... habeant ut vere habent. dicitur enim communiter similitudo nihil aliud ēē quam plurium unitas in ratione imo sic ē aliquorum in Philosophia, eo perfectior ēē similitudinis extremorum, quo magis adunantur in ea forma, virtute dicuntur similia: unde dicitur perfectissima similitudo inter hæc reperiri quod formæ quæ sunt similes, ē eadem numero in utroque extremo, et ideo non ēē hoc dubitandum nobis non ē personas Divinas ēē similes eo sensu quo talis asserunt catholici.

Stat ergo solum difficultas an sit hæc similitudo vel relatio similitudinis relatio realis, vel sit relatio rationis? Scotus in 1o dist 3 q. 1 et 2a docet ē relationem realem, et illum sequuntur plures ex scholasticis. Communiter plures alii docent tantum ēē relationem rationis. quidam quæ relationes predicamentales dicuntur ēē rationis. Per divinas dist ... 61 ... sed ... ut dicit cum Magistro in 1o dist 31 cap 2o nullus hic ēē relatio vere et proprie neque enim ēē potest relatio transcendentalis. quod Pater Eternus quia similis filio, non illum producit. Unde nec per terminum proprium, nec per terminum omnino respicit filium sed habetur ratione; et relatio transcendentalis in Divinis in hoc talis quod ... similitudo non ē relatio transcendentalis, nec insuper ēē potest relatio prædicamentalis, nam apud ipsos, quælibet relatio prædicamentalis dicit rei ... et ab illa realiter ... distinguitur ...

similitudo Patri cum filio sit in natura, quae nulli ex Divinis perso-
nis est similiter in ratione talis convidet, et quae ab ipsis personis
Divinis realiter non distinguitur, nullatenus potest huiusmodi simi-
litudo esse relatio praedicamentalis.

Insinuavi supra discrimen
relationis praedicamentalis a transcendentali, quod consistit, ex eo quod
altera sit essentialis, et altera accidentalis, recte, nec tamen
negat eorum dicere praedicamentales relationes similitudinis
cum Deo in ratione entis vel substantiae, et alias praedicatis communibus,
et tamen relatio haec a creatura separari non potest, nec est illi
per vim essentialis, et sic exempla alia possent afferri, in quo
... relationi praedicamentalis, quod ea sit essentialis
vel quod sit inseparabilis a subiecto. differt quia relatio prae-
dicamentalis in eo quod est ad terminum ... similiter. unde ... in
in utroque extremo, et ex utroque extremo adaequate resultat.
Stante ... de relatione similitudinis in Trinitate de qua mox
inferemus, non probabamur admittere cum Rmo. ... disp. 48
de Trinit. sect. 2a, relationes praedicamentales similitudinis et dis-
similitudinis inter Divinas personas; immo in ipsis relationibus
Divinis quae similes sunt in ratione relationis seu rei in creatis
... dissimiles vero quia una est productio
activa, et alia passiva.

Relatio vero haec similitudinis non ...
resultat ex uno tantum extremo, sed ex utroque, sicut in creaturis;
ne quaerendum ... pares omnino sunt similitudine ... creaturae ac
similitudines personae Divinae, nec inconveniens est quod
una et eadem entitas rei sit ... transcendentaliter et prae-
dicamentaliter sub diversa ratione transcendentaliter nimirum sub
ratione essentiali et ... praedicamentaliter a subiecto similis.
sicut inconveniens non est, dicimus, quod ... aeternus ...

dupliciter denominari generans a generatione activa sibi adaequate intrinseca et identificata, et tertia generatione passiva qua ipse filius Divinus dicitur, et cui denominatur geniti mutato [illegible] fieri, aut quasi fieri vice. cuius ratio est quia ei quod venit et ipse subsistit habere duas denominationes, alteras a se et alteram ab alia forma partiali nullo modo repugnat, immo potius frequentissime cernitur in creatis, et adiri praesentes ei potentiam in duplici unione partiali quae est transcendens talis ratio intellectionis et formaliter ratione similitudinis [illegible] nec se rei [illegible]

Sed ad difficultatem [illegible] formali ei responsio qui relationes formaliter dicunt consistere formaliter in cognitione per quam extrema similia [illegible] et unum ad alterum refferatur, tenere debent similitudinem quae datur inter personas esse relationes rationis, quia quaelibet cognitio est opus rationis vel intellectus. unde si haec relatio formaliter est cognitio, formaliter erit rationis opus, ut per se liquet. sicut distinctio rationis ex eo dicitur talis, quia provenit ab intellectu res concipiente quasi cognoscente, et formaliter consistit in cognitione, quae quia inadaequata est quasi praescindit in obiecto id quod cognoscit, ab eo quod non exprimit. qui vero per relationes reales formaliter nihil aliud intelligunt quam duas personas [illegible] eiusdem naturae similes, seu quae habeant eandem essentiam, sine ullo prorsus inconvenienti poterunt asserere inter personas Divinas dari relationes reales formaliter similitudinis. et ratio est aperta, quia iuxta hos, nihil aliud est relatio, nisi similitudo ipsa; similitudo autem vere et proprie datur ante omnem opus [illegible] quia identitas non obstat vere et reali similitudini, quam concedere diximus theologos omnes inter personas Divinas etiam [illegible] non obstabit identitas eiusmodi vere et reali relationi formaliter similitudinis.

Sed grav

Ifrat hec ultima pars doctrine: neq in creatis ergo inter eos qui docent, relatis esse realiter a fundamento et termino distinctam, sunt qui non dicunt ad relationem realem non requiri, quod ratio proxima fundandi sit distincta realiter in utroque extremo: unde licet in duobus hominibus non daretur una et eadem numero albedo, nihilominus in illis resultaret vera et realis relatio similitudinis in albedine: quo potiori titulo in nostro non diminuente relationem sacramentalem ab ipsis extremis, ut personae Divinae quae sunt extrema huius relationum vere sunt realiter distinctae, dari poterit inter illas relatio similitudinis in natura Divina, quamquam sit ratio proxima fundandi, videlicet natura Divina haec, seu essentia sit in omnibus Divinis personis eadem et individuata. cuique ergo liceat in hac difficultate pro sua de relatione sacramentali sententia, realem aut non vocare relationem similitudinis, quae datur inter Divinas personas.

Quod attinet ad equalitatem Divinarum personarum, dubitari non potest, salva fide quod sint equales in perfectione. nam id testatur D. Athanasius in Simbolo ubi dicit: tres personae coeternae sibi sunt et coequales. id ergo testatur nostra mater Ecclesia dum in festo SS.mae Trinitatis ita dicit ut in essentia unitas et in maiestate adoretur equalitas. unde Doctores et Theologi omnes Schola in hac veritate de personarum equalitate tuenda, cum S. Thoma hic questione 42 articulo 1°. et eius quidem in nostro verbo pro omnibus explicuit D. Augustinus libro 6° de Trinitate capite 1° verbis. Tantus est solus Pater vel solus filius vel solus Spiritus Sanctus, quantus est simul Pater et filius et Spiritus Sanctus.

Si vero Rogas, unde desumatur hec equalitas personarum? Respondeo esse ex eo provenire, quod omnes tres Divinae personae habeant eandem naturam, et essentiam. ex quo tamen stat quod aliqui Theologi dicunt

scilicet quindecim ex duplici persona vel ex omnibus tribus quae perfectiones exsistunt in singulis personis dividuntur, si considerati et seorsim accepti. quamvis bene habeatur aliquando negari quod aliquae perfectiones sint in una persona, saltem mediate habet eas in alia, hoc est respectu, quae in omnibus reperiuntur: siquidem illa continet formaliter perfectiones simpliciter simplices et quae non simpliciter simplices continet eminenter. unde inferuntur etiam non argumentum maius perfectius, habere negationem quam illi habere, accepta ab alia persona, etc. hoc satis diximus quaestione praecedenti disputatione sectione ubi de perfectionibus relationum Divinarum.

Sectio 2a

De prioritate et circuminsessione personarum dicendum sit?

Quod attinet ad prioritatem, Illustrissimus citata quaestione 42 1a parte articulo 3o videtur absolute negare prioritatem quae in Divinis, ductus ex eo quod D. Athanasius habet in Symbolo nimirum quod in hac trinitate nihil prius aut posterius (scilicet est) nihilominus quamvis bene sit absolute loquendo verum; scholastici et etiam communiter theologi docent prioritatem originis in Divinis personis reperiri, quin propterea vel D. Athanasius vel Doctor sanctus aliquid docere censendi sint, imo nec dicentis Praeceptor Angelicus, quippe qui articulo 3 eiusdem quaestionis ait, admittendum esse inter Divinas personas ordinem naturae, qui naturae ordo nihil aliud est quam habitudo plurium ad unum prius: hic autem naturae ordo est vera prioritas originis quae nihil est aliud unius prioris ab origine alio quam unius personae producere aliam: cum ergo negari non possit in Divinis unam personam ~~procedere alia~~ procedere ab alia neque negandam erit prioritatem originis inter Divinas personas.

Ut vero quid de circuminsessione Personarum Thei dicant 297
intelligas, scias opportet divinas personas mutuo et reciprocas eminentias in se habere, rõe cuius una manet in alia: hanc eminentiam unius personae in alia colligunt et adstruunt thei communiter ex Joanne 14 ego in Patre et Pater in me est sicut æternus solus est primas personas Patris et filii tamen eadem vi veritatem habere censet de Spu Sto ut quia sit in Patre et filio: nam ab utroque per actus immanentes procedit et [illegible] et cum [illegible] cum utroque. Haec autem personarum immanentia mutua dicitur a theologis earumdem circuminsessio.

Circuminsessio ergo est idem ac inexistentia mutua unius personae in alia, quam inexistentiam mutuam et circuminsessionem personarum merito reducunt aliqui ad identitatem naturae: nam ex eo quod omnes tres Divinae Personae sint unum in natura et in essentia, necessarium est quod omnes sibi invicem insint per hanc identificationem cum eadem essentia. per hanc autem identificationem cum essentia explicant circuminsessionem Personarum Pr Molina 1a parte quaest. 42 [illegible] Pr [illegible] de trinitate disp. 46 num. 15 et cum his alii non pauci et [illegible] nomine consendi sunt qui recurrunt ad mutuam personarum identitatem; nam ut supra notavimus personarum identitas solum esse potest in natura quatenus videlicet eadem natura Divina omnibus est tribus Divinis personis per identitatem.

Sunt etiam alii qui cum Scoto in 1o dist. 19 quaest. [illegible] et cum eximio Doctore Suarez ponunt circuminsessionem personarum in immensitate qua convenit intima praesentia et inseparabilitas localis quam ad invicem habent Personae. ubi notandum accurate hanc mutuam praesentiam habere Personas non solum ratione essentiae sed etiam ratione relationum quae singulis personis conveniunt, sicut videlicet relationes etiam habent suam propriam immensitatem

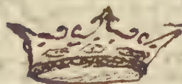
ut nos supra docuimus, et ad hanc dicendi rationem ostime intelligi dicunt illius Ath.ii illud quod vix audibus feries Ecclesiae: In Patre totus filius et totus in verbo Pater. quod sane melius explicari non potest, quam per illus intimam presentiam personarum et mutuam inseparabilitatem localem earumdem.

Certe quis circa ex his modo sufficienter explicat theoriam meam et aliorum de personarum divinarum circumincessione. notandum tamen quod quod dicitur, quod personae divinae non mere concomitantur habent mutuam hanc inexistentiam, adeo ut quamvis illae haberent in non posset immediate constringerent duo Dii existere, qui cum eque immensi, et eq... et equales haberent. Sed ubi non quae petunt equaliter hanc intimam presentiam habere ad invicem et sibi naturae inexistunt: non ob ubicitatem quam habent in eadem. Item per actus immanentes aliae personae producunt, et aliae personae producuntur, ita ut ad invicem maneant intra se ipsas, et ecce hic satis. Pars 5 de personis in particulari.

Finis

Pars 5ª

PARS 5ª
De personis in particulari.

Ad hanc ultimam nostri tractatus Partem, quae de Personis Divinis in particulari sermonem instituit, plures et eas quidem gravissimas reservatas difficultates habemus, quas licet alibi diversis in locis inveniant, nobis tamen visum est hic opportunius tradendas, ut propria, quae sunt uniusquae Personae Divinae ex speciali instituto examinamus. Ipsa enim materiae gravitas et sublimitas magis intentos et studiosos magis expostulant audientium animos; breviter tamen praemittimus quae pertinent ad notiones personae, ut Filius Patris alterius personae demonstrarunt quae de et de persona convenimus, ut tandem brevi nostro qualicumque labore finem imponamus, faxit Deus ipse trinus et unus, ut prosperè omnia contingant.

Dispº 12ª
De Prima Persona Patris.

De prima trinitatis Persona videlicet de ea nobis hic sciendae sunt quae specialiter, ad illius notiones et nomen clarius spectant, et ea quae in eo praecipue fundantur quod haec Persona sit prior et origo, nulla alia sit origine. Character est dicitur Pater quod nomen relativum est et habet pro correlativo Filium, quae vox per se denotat originem alicuius quod producitur per veram generationem. Hinc est quod subito

dicitur vox per modum notionaliter de sola, pertinent ad ea sola est, quae in Divinis ad aliam personam Divinam loquendo vero de productionibus ad extra, sive proprie sive solum metaphorice dicitur Deus dicitur etiam pater rerum creatarum, ita tamen, ut eo magis congruenter et proprie dicatur pater rerum creatarum, quo hae fuerint magis Deo similes in gratia. Unde est quod magis proprie convenit Deo nomen patris respectu illius creaturae cui confert gratiam et gloriam, nempe respectu hominum et angelorum, nam gratia et gloria specialiter modo sunt participationes naturae Divinae, et ideo specialiter etiam modo dicuntur filii Dei, iuxta illud Joannis 1: dedit eis potestatem filios Dei fieri. Sub ista vero dicitur nomen patris dicitur essentialiter de Deo, cum pertineat ad rationem productionis ad extra est totius trinitatis.

Est vero notandum, licet ratio patris Deo conveniat et respectu creaturarum dicta, nihilominus prius dicitur de persona quod sit pater ratione generationis aeternae, quia filius Divinus producitur, quam Deus ratione productionis creaturarum; hoc testatur Apostolo ad Ephesios 3 cap. per haec verba: flecto genua mea ad patrem Domini nostri Jesu Christi in quo omnis paternitas in coelo et in terra nominatur. Dixi prius, quae prioritas tripliciter potest intelligi: videlicet tempore, cum filius ab aeterno, res genitae vero factae sunt in tempore; dignitate, filius namque est infinite perfectior evadit; ac nobilior est ea generatio et infinite perfectiori modo ac nobiliori producitur quam quae creatura; ratione tandem, siquidem in Deo prius intelligimus ea quae sunt naturalia quam ea quae sunt libera. Certum autem est generationem Verbi esse naturalem, cum tamen creaturarum productio sit

omnino Deo libera. Et quod prior generatio verbi tempore dignitate, et rone rationem creaturarum, ipsa tamen stat quod quantum ad nos prius dicatur ratio Patris de creatis et inde transferatur ad Deum quia nos Deum non nisi ex creatis cognoscimus, seu ex speciebus creaturarum quas habemus.

Dicitur deinde de persona divinitatis quod sit principium et de persona: nam apud theologos ut Sancto Thoma principium est illud a quo aliquid procedit. atque certum sit de fide filium et spiritum sanctum a Deo procedere, sequitur etiam quod Patri conveniat ratio principii respectu filii et respectu spiritus sancti. et ideo Concilium Lugdunense cap. de fideli de summa trinitate et florentinum in litteris unionis Patri tribuunt nomen principii. Cavendum tamen est ne dicatur principium filii aut spiritus sancti, quia vox initium denotare videtur inceptionem in tempore. praeterea concilium Toletanum, et Wormaciense dicunt filium esse genitum sine initio. dicitur etiam Deus principium creaturarum, nam creaturae procedunt etiam a Deo, de Deo vero respectu creaturarum non dicitur notionaliter, sed essentialiter nomen principium. hic notabis ~~nomen principium~~ in Divinis rationem principii respectu productionis ad intra quam respectu creaturarum ad extra, esse univocam, ut bene probat Doctor in de trinitate dist. 5 2 sect. 1.

Praeterea Graeci nomen ~~principii~~ causae non recusant in Divinis admittere etiam ad intra, sive respectu productionis ad intra, quia causam cum principio confundunt, et eadem habent, ut ex libris Doctoris habemus, Latini vero quamvis ea referunt doctrinam ad principium productionis et effectus, tamen causae prius diletant in Deo ad intra, principium quoque nomen dumtaxat admittunt. ut vero quibus in hac ma-

fraudulenta locutio caveat; rursus notandum est quamvis filius dicatur habere principium originis quo procedit a Patre, non est dicendum eum simpliciter habere principium referendo nomen principium ad temporis durationem; ut videlicet denotetur filius Divinus principium durationis habuisse, quod asserere est haeresis Arrianorum; propter eandem rationem filius ex latino usu, et modo loquendi non dicitur principiatus, ne videatur significari minor eo Patre, qui principium substantiale est.

Communiter etiam Pater dicitur author filii et spiritus sancti familiariter locutus a Sto Hilario lib 2o de trinit. an vero, quia spiritus sanctus procedit a filio possit similiter filius dici author spiritus sancti soleat hic vocari in dubium. negant aliqui, quia censent nomen author denotare principium primum. alii tamen affirmant, nec recusant vocare filium authorem spiritus sancti: nam ab eodem habent authorem, et principium. ut vero Patrem a filio hac in parte discernant, appellant Patrem authorem sine authore

Pater ramus Divinus solet appellari frequentissime fons Deitatis, ita sanctus Dionisius lib. de Divinis nominibus capite 1o et 2o quo loquendi modo in variis aliis usurpatur ecclesia, ut in Florentino in Toletano 11o et in Wormatiensi. Sensus vero sanus, et eiusmodi appellationis non est quasi significet quod Deitas producatur, sed quod Pater est in trinitate persona tanquam primus principium aliis duabus personis communicat Deitatem. in hoc etiam sensu est exigendus S. Augustinus lib 4o de trinit cap. 20 ubi vocat Patrem totius trinitatis sive Deitatis principium. Itaque dicitur etiam Pater Divinus fons totius trinitatis eodem modo quo dicitur homo scilicet Adamus

Adamus dicitur totius ~~[illegible]~~ humani generis principium; non quod Adamus seipsum produxerit, aut producat, sed quoniam ab Adamo ipso totum hominum genus sumpsit exordium. semper tamen cavendum est ne quid Sanctissimae trinitati vel Deitati tribuendo exordium, sive enim, aut inceptionem praesertim dicta quod periculum imminet in his, et similibus locutionibus.

Arriani verò Deum Patrem, cui tribuebant filio seu hunc errorem simulare ostendebant tribuendo Patri nomen ingeniti, et per illud denotare volendo hanc inaequalitatem diversitatem: et propterea Sanctus Athanasius, et Sanctus Ambrosius Patrem appellare ingenitum recusabant. caeterum hac Arriana haeresi damnata, et Sanctissimae aeternitati, et consubstantialitate filii cum Patre in pectoribus catholicorum infixa nemo theologus dubitat aut timet tribuere Patri hoc nomen ingenitum. sic illum appellant Sanctus Augustinus Cirillus Alexandrinus, et alii Sanctorum Patrum, immo et Ecclesia in festo Sanctissimae Trinitatis, tempore quo perpetuo Patri ipsi tribuit hoc nomen, dum canit te Deum Patrem ingenitum.

Ex dictis inferre licet, duplicem esse in Deo Paternitatem, aliam essentialem tribus personis communem, qua videlicet diximus Deum vocari Patrem creaturarum: aliam vero notionalem, qua videlicet prima persona dicitur et est Pater secundae Personae Trinitatis, quae est illius filius. haec secunda propria est solius primae personae, sitque nomen notionale Patris quia sola prima persona generat filium et huic soli primae personae competit Paternitas notionalis, quae proprie pertinet ad notionem Patris de qua hic loquimur. Pater est improductus ut ait D. Athanasius in simbolo, Pater a nullo est factus, nec creatus, nec genitus. ideo etiam

Paternitas notionalis improducta: nam si Paternitas produceret, procul dubio productio etiam produceretur: ideo sicut Filius producitur, et similiter Spiritus Sanctus, quia Filiatio, et Spiratio passiva producuntur. At vero Paternitas, quae ex se et in se improducta est, nihil omnino potest ratione ultra deinde procedere quam probatio vel ab alia perfectione Divina res est cuius examen pertinet ad aliam materiam, et de qua satis mentem nostram insinuavimus in illius disputationibus sequentes Partes negativas.

Denique hic explicari solet innascibilitas quae notionaliter dicitur de Patre, qui quasi innascibilis est, et ingenitus. et hae duae voces in eos de significationes recidunt, utraque enim tripliciter potest usurpari: 1° sumitur pro increato, et in hac usurpatione dicitur innascibile, et ingenitus notionaliter de Patre, sed est communis omnibus divinis personis, quia nulla creatur. 2° sumitur, quatenus excludit praecise productionem illam quae dicitur generatio, quae ratione convenit soli Patri, sed etiam Spiritui Sancto. hic enim non per generationem, sed per spirationem producitur. 3° sumitur pro eo, quod est omnino improductus, et secundum hanc usurpationem innascibilitas seu gratis innascibilis, vel ingenitus tantum convenit Patri qui nullius productioni subjicitur ut est communiter hanc usurpationem loquitur Doctor Toletanus 11° quando dicit Spiritus Sanctus nec est genitus nec ingenitus, quia videlicet genitum est notio filii et ingenitum est notio Patris.

Rogabis hic an innascibilitas, seu ingenitus consistat formaliter in positivo, vel potius in negativo? pro utraque parte sunt optimi Theologi: dicuntur aliqui consistere in gratis positivo, magis tamen communiter tenent innascibilitatem in negativo consistere, ita Divus Thomas 1a parte quaestione 33 articulo 4°,

Scholy etiā in 1° dist. 28 qq. 1. art. 2 articulo 1°, P. Molina P. Suarez cū alijs pluribus, stare pro utraque parte s. Augustin. qui se reffert S. Thomas ex lib. 1° de Trinit. cap. 7, ubi hoc hr. cū ingenitus dicat qd sit, quod ñ sit dicit, et ibidē alia particula in ... maxime conduunt ad hoc intentum.

Ratio etiā ex ibi solita, preter quā nomen ipsius sonare videt negationem esse, quod remanente tota Patris entitate positiva quæ illa est fin. ... ab alio procedere et ab illo accipere suā positivā entitatem auffert, sine dubio a Patre gratis in nascibili, seu ingeniti: ... in illa ... soles afferri negatio productionis aut producibili: ... in hac negatione ... in nascibilitas, quod idea ex illo generali principio statuente, illud esse constitutivū rei, quo ... ablato etiā ... reli qua ... , res auffert. ... quod negatio hæc in entitate positiva nimirū in ... ñ ... debet innascibilitas in positivo consistere, ... sit attributa negativa quæ communiter admittunt ... ñ. dicunt consistere in positivo ... negationes, quas afferunt cū dent in entitate positiva esse vel in alio grato positivo, ... in nascibilitate per negationes, ... tamen facile videre satisfieri posse ab oppositæ sententiæ defensoribus.

Disp. 13ª

De persona Filij quoad illius nomina et proprietates.

Sectio 1ª

Quæ de faciliora ... nomina et proprietates

Secundæ Personæ Præmittit.

Plura sunt nomina, quæ notionaliter tribuuntur trinitatis personæ, quæ hic præcipue exponenda sunt licet de eorum significatione et ratione sit dictum præter quæ notionaliter competunt filio, per otium iis appendix sunt præstantissime. Certum in primis est inter Catholicos de trinitatis persona dici, et esse vere, et proprie filium Dei natum Dubitatus Patri et ipsi notio ... ex Scripturis et ... et ex Patribus ut in notionalibus huius diximus. unde ... Symbolo ... filius Dei ... S. Augustinus lib. 3º contra Maximinum capite 14 ... tantum genuit, quantum est ipse, ... se ipso genuit ... filium et personam genuit plenitudinem Divinitatis non ... accessu. Si quæ vero Patres Antiocheni ... reiicere videntur vocem ... eo solo sensu quo ab hæreticis usurpari intendentibus, ... filius non esse eius numero esse ... solus eius ... specie differentes ... numero quæ differentes non minus quam duo homines, ac proinde repudiabant non ... vocem quam pravus ... illud ... notavimus. Quæ vero ... persona ... ratio filii, et quo modo differat ... persona dicemus infra.

Appellatur etiam ... persona trinitatis verbum ... quam appellationem notandum est, olim extitisse hæreticos, qui dicti sunt Alogiani nomine desumpto ab ipso errore. Hi negabant ... trinitatis personam esse verbum et ... hæresis, ut ... facerent omnino non admittebant Evangelium, et Apocalypsim S. Joannis ubi ... nomen verbum ... reperitur et ... personæ tribuitur. Notandum insuper est, quod Origines ad caput ... Joannis existimabat verbum in Divinis non proprie, sed metaphorice tantum dici, ... Thomas ... quæstione 34 articulo 1º ...

Ille

quod vocat fontes Arrianorum. Notandum etiam, quod Durandus in 1° 302
dist. 27 quest. 3. sentit, quod proprie loquendo nomen verbum non dicitur
notionaliter in Divinis, sed potius essentialiter ita ut omnibus personis eque
conveniat. Et si de v° persona quandoque dicitur, non dicitur nisi tantum
improprie et veluti per appropriationem. Adversarius ejus est Capreolus
dist. 7, et Ioanne Durandi communiter contra theologi nostri nota tem
eritati. Conveniunt ex parte cum Durando theologi non nulli putantes
quibus verbum dicatur notionaliter proprie loquendo posse
nihilominus dici etiam essentialiter, licet improprie, sed an hi benigne
conveniant accipi diximus citata dist.

Sit instanti dicendum nobis
est 2° trinitatis personam vere et proprie appellari verbum et hoc
nomen ipsi soli proprie et nominaliter convenire. Ita habet Sanctus
Thomas quest. 34 citata articulo 1° ubi censuit aliquos Doctores
Angelicus retractavisse illud quod insinuaverat in 1° dist.
27 quest. 2a articulo 2° ubi videtur dixisse quod proxime dice
bamus, videlicet verbum in Divinis et notionaliter et essentialiter
posse dici. Sequuntur Sanctum Thomam hac in parte ejus illius interpretes
et theologi communiter theologi, quia probatio non est opus recantare
suadet et Scriptura et Patribus, nam Ioannis 1° dicitur in principio
erat verbum et verbum erat apud Deum et Deus erat verbum
et paulo post addit et verbum caro factum est. et in Epistola
prima cap. 5° ejusdem habetur tres sunt qui testimonium dant in coelo
Pater verbum et Spiritus Sanctus et saepe alibi reperitur idem nomen
in Scriptura Divina 2 [?] trinitatis persona. Unde notus est D. Aug.
ut adverteret 2 personam trinitatis eo esse filius quo verbum et
eo esse verbum quo filius. similiter Sanctus Hieronymus ait verbum
Dei filius est et hujusmodi possent innumeri alii Scriptores
referri.

Si vero dicas haec omnia et alia plura non in rigore

Sermonis et proprie dilata significat, et metaphorice tantum esse intelligenda merito reyicerit, quid omnino sine fructo accidit. potius enim ex alegatis testimoniis et theologorum authoritate hoc efficax dificile argumentum. filius divinus appellatur verbum ex scripturae sacrae testimonio, patrum etiam communi et theologorum suffragio, tamen hoc huic trinitatis personae tribuunt, quod regulis a theologis traditis verba scripturae sacrae et patrum testimonia sunt in proprio et rigoroso sensu excipienda, quoties id substinent verba, quia vel ex illorum contextu non colligitur aliter esse interpretanda; quo qui testimonia haec, quae locuntur de verbo ad eius proprium et metaphorica sensum rebocat violentiam sine dubio facit scripturae et patribus. accedit quae eodem iure poterat affirmare non nisi per metaphoram et impropriae tribuendum esse eidem personae, nec potius primae, quam tertiae personae competere et sic nihil firmum ex authoritate scripturae theologorum et patrum haberemus, quod quibus non videatur, non esse substinendum.

Sed replicabis: quia persona trinitatis appellatur spiritus sanctus ex eiusdem scripturae ac sanctorum patrum testimonio quod nomen spiritus sancti convenit etiam ex se primae et secundae personae immo et toti trinitati, ergo quod nomen verbum similiter tribuatur filio, non tollit quominus etiam tribui possit aliis personis sine afectatione authoritatis scripturae et patrum. Respondetur: tamen esse discrimen, quod verborum inopia ad signandam specialem processionem tertiae personae, et ipsius tertiae personae, cogit theologos uti voce illa communi tribus personis ad specialiter significandum, caeterum vero secundae personae hoc ratio non militat, neque ad illam dignoscendam sufficiens erat uti vocibus aliis: nempe filius, est genitus quae proprie conveniunt secundae personae

personę, necesse est ipsis recurrere ad aliquam vocem, quae communis est aliis personis. Si ergo vox verbum personae tribuitur, significat, et illi specialiter competere, sin minus, quamquam voces filius et genitus, nec posse similiter Patri aut Spiritui Sancto convenire.

Quod vero quod nomen verbum non possit esse de tribus Divinis personis, aut de illis evaliter dici colligunt efficaciter theologi ex Durando ex eo quod verbum non est eo dicitur aliquod productum, et quod sapientia, vel intellectio quae dicitur evaliter de tribus personis non est producta: ergo neque verbum est potest: ergo verbum quod tale est nequit evaliter dici de omnibus tribus personis. Confirmatur ex Sancto Cyrilo Alexandrino, qui saepe in thesauro et peculiariter libro 1º in probat, Patrem nullo modo posse dici verbum, quia de ratione verbi est ab alio procedere quod etiam testatur Sanctus Gregorius Nazianzenus oratione 4ª de Theologia probans filium Divinum dici verbum quia genitus, et in eundem sensum venit Sanctus Augustini testimonium supra memoratum, et ex omnibus tandem colligitur verbum evaliter dici non posse de omnibus tribus personis.

Obiicies nihilominus. In sacris litteris non semel signari 2ª trinitatis persona per hanc vocem sapientia, quamvis haec nomen sit communis omnibus tribus personis. Ergo quamvis haec vox verbum sit communis omnibus tribus personis, id non obstabit quominus in Divinis litteris ea specialiter tribuatur 2ª personae, seu quod idem est, ut peculiariter significet 2ª trinitatis persona in Divinis litteris = et consequentia non videtur esse ratio potior unius voci quam alterius. Confirmatur quia Sanctus Damascenus libro 1º fidei capite 6. appellat verbum Dei personam absolutam, quae vero absoluta professio communis est toti trinitati. Rursus Sanctus Basilius libro 5º

3º Eunomium capite 11º vocat spiritum sanctum verbum filii. ac tandem Apostolus in epistola ad Efesios capite 6 ait: gladium spiritus est verbum Dei. ex scriptura ergo et Patribus colligitur, nomen verbum non esse notionale 2æ personæ, sed etiam alijs personis convenire.

Respondeo, 2am personam trinitatis dici sapientiam, quia procedit per intellectum ut communiter docent Theologi, quo pacto ab ejus explicatur hoc quod est per intellectum procedere. Addo, an hoc etiam titulo convenit, quod nomen sapientia dicatur per quandam appropriationem, quia a Patre, ut tamen possit toti trinitati convenire, cæterum nomen verbum ita est speciale et proprium 2æ personæ, ut alijs convenire negatur, quod est contra ad distinctionem Dicas, Sanctus Damascenus hic nomine perfectionis absolutæ non intelexisse perfectum filium, quæ opponitur perfectioni relativæ, sed perfectum omnino intelegram et completum illum videlicet, qui dici solet perfectio numerii omnibus absoluta. Sanctus vero Basilius dicens spiritum sanctum est verbum filii, solum vult quod spiritus sanctus nobis spiritualiter manifestat filium. unde ad textum Apostoli citatum facile patet, in eo sermone esse non de spiritu sancto, sed de verbo externo prædicationis evangelicæ, vi cuius spiritus sanctus cui gratiæ opera tribuuntur, quasi vi cuiusdam gladij dissecat, ac pellit errores Gentilium circa Deum, ac hominum peccatorum sicut per crimina, ac virtutes quæ inserit, ac suæ gratiæ donis veluti cælesti pluvia fæcundat.

Instabis cum Durando: quod Sanctus Anselmus in monologio docet, dicere esse cogitare et idem esse dicere quod intelligere. præterea quæ semper videtur adversere, sicut omnes tres Divinæ personæ intelligunt

ita

ita etiam dei trei Divinae personas dicere: quod ex mente huius Ecclesiae Patrii, dicere seu proferre verbum est quod essentiale, et toti trinitati commune, non minus quam intelligere. Rursus eo loci non est locutus S. Anselmus in sensu stricto et proprio quo communiter, receptum et usitatum inter Doctores et theologos, sed latiori quodam et minus propria significatione. Neque apud Doctores et theologos ut signavi diximus, idem est dicere seu loqui atque verbum producere quod proprium, et notionale est solius Patris, immo ideo negant, Spiritum Sanctum posse esse verbum quod non procedit ab altera persona. Dicere quod in Divinis non est precise intelligere, neque quod essentiale, sed solius Patris proprium, quam dicere sit verbum producere quod soli convenit Patri. Loquitur ergo quod eo verbo, sit etiam quod notionale, proprium quaeque personae, non essentiale quod et omnibus personis commune.

Hic opportet animadvertere ne qui imparatus incurrat et decipiatur, quod aliqui solent obiicere videlicet filium Divinum in scriptura sacra non semper appellari primogenitum, unde inferre quod datur alter secundo genitus, pro illatio, quod primus est per ordinem ad secundum, quare sicut non est primus homo nisi ubi datur secundus homo quamquam dentur aliae entitates simul cum homine, ita nec erit primogenitus nisi ubi sit secundo genitus et consequenter nomen geniti non erit in Divinis quod proprium personae. Rursus dum proprius intelligi locutionem hanc, quod scilicet Christus Dominus sit primogenitus primo enim ut homo dicitur et est primogenitus, hoc est pro primo intentus ut finis propter quem caetera omnia generata sunt, precique vita spiritualis. Neque Christus Dominus.

Nihil deest.

primo intentus

p.º intentus ut finis propter quem cetera omnia generata sunt, precipue vita spirituali nos primus Dominus est omnium creaturae caput. et hec explicatio est Divi Isidori dicensis in epistola ad rei episcopos, quae habetur tomo 1.º Conciliorum. 2.º dicitur primogenitus ut Deus, hoc est dignitate et excellentia et tempore, 3.ª dicta precedente dignitate, et per separationem ad generationem creatam, hec 3.ª explicatio est S.ti Ambrosii lib. 1.º de fide cap. 4. ergo neutra ratio primogeniti conveniat filio ratione alterius personae divinae, in qua est quod in Divinis ridetur primogenitus, et consequenter quod nomen genitus tantum modo conveniat secundae trinitatis personae: cui potius in Simbolo dicitur filius Dei unigenitus, et ex patre natus, etc.

Sectio 2.a

De ratione imaginis, quae competit 2.ae trinitatis personae respectu Patris

Dicitur in scriptura Divina 2.a trinitatis persona imago Patris. sic ad Hebreos 1.º ait Apostolus de Christo Domino: qui cum sit splendor gloriae, et figura substantiae eius. et idem ad Colossenses 1. qui est imago Dei invisibilis. unde hic aliqua inculcant theologi circa rationem imaginis, quae competit 2.ae personae; 1.º an 2.a persona sit imago Patris. circa quod Durandus, qui 2.ae personae proprie convenire rationem verbi negabat, ut supra vidimus; similiter negat, eidem 2.ae personae vere competere rationem imaginis respectu Patris. et absolute docet, in Divinis nullatenus reperiri proprie rationem imaginis. ratio est quia de ratione imaginis est habere similitudinem in natura, et in Divinis non habet similitudo in natura inter Patrem et 2.am personam trinitatis, ergo neque datur ratio imaginis in 2.a persona respectu Patris. minor est certa, nam absolute tamen rationem imaginis requirit hec similitudo. minor probatur, quia de ratione similitudinis est

ductio; et in Divinis non datur ductio in illa inter personas Divinas. Est potius identitas, quae repugnat similitudini.

Obiicies contra

Personae Divinae, vel possunt differri, et inter se comparari quoad naturam, vel quoad personalitatem; si quoad personalitatem habent utique distinctionem, non tamen similitudinem; non enim sunt similes, sed dissimiles, ut communiter docent Theologi. Si quoad naturam non habent distinctionem, sed potius identitatem: cum ergo ad rationem similitudinis etiam requiratur distinctio, sequitur quod tertia persona non habeat similitudinem cum Patre et consequenter quod non sit imago Patris. Hinc asserit Durandus, rationem imaginis non nisi improprie convenire divinis personis, et per quandam accommodationem. Unde nec magis convenit filio quam Spiritui Sancto; quapropter imaginem; nec Spiritus Sanctus est imago Patris et filii, minus quam filius est imago Patris: sicut enim filius producitur a Patre et est eiusdem naturae cum illo, et aequalis perfectionis; ita etiam Spiritus Sanctus eiusdem naturae et aequalis perfectionis cum utroque et ab utroque producitur. Quod ultimum, videtur accipere robur ex eo quod, et Graeci Patres non nulli, ut Sanctus Basilius, Sanctus Damascenus, Sanctus Athanasius, et alii non semel in suis scriptis appellant Spiritum Sanctum imaginem filii. Verum haec Durandi sententia Theologis communiter invisa, et merito. Dionysius Carthusianus illam dicit periculosam et erroneam. Tumel dicit eam esse falsam, et nimium periculo contra fidem. Ab aliis temerariae, et errori proxima appellatur. Dixi vero quod hanc merito censuras huiusmodi theologicas, facit namque in re tanti momenti, opposuit communi theologorum sensui recepere, et documento quod scripturae Divinae, et Sanctorum patrum testimoniis innixus ac confirmatus parvipendere, et solito

secund.

scripturas, et Patres ad improprios et metaphoricos sensus violenter adducendo, quod sine dubio, admittunt inhaerentis insignis suspitionis [illegible] proprii praesumptioni et temeritati.

Ad 3um resp. quod adducit Durandus ipsi Bendus [illegible] sensus theses satis contra ex dictis dictis [illegible] sect. 1a. licet enim natura vel essentia ~~[illegible]~~ sit eadem numero in patre et filio, id non officit quominus similes sint et eatenus nec officiet quominus filius sit imago Patris enim vero ut identitate [illegible] sit per personalitatem distinctam et haec distinctio cum illa identitate satis est ad similitudinem nam ut ibi referebamus ad rationem similitudinis non requiritur quod non proxima fundandi, seu forma illa, in qua duo dicuntur similia sint in eis duo distincta realiter, sed sufficit quod sit eadem, dummodo extrema ipsa sint realiter distincta, ut patet in eorum sententia qui dicunt quod eadem numero albedo poneretur in duobus hominibus aut in duobus parietibus nihilominus ex ea evaderent duo homines vel duo parietes similes in albedine, ~~[illegible]~~ imo perfectissime similes, nam in albedine excluderent omnem dissimilitudinem.

Quare autem Spiritus Sanctus quamvis etiam habeat eandem naturam, et alia praedicata absoluta et ab utraque alia persona producatur nihilominus non sit imago Patris, aut filii aut utriusque, quae ratio dicetur inferius, ex ratione quam designamus, sub quam ~~[illegible]~~ 2a persona evadit filius, et non Spiritus Sanctus quod aliqui convenire dicunt ex eo quod 2a persona procedit per intellectum, unde ex sua ratione formali fit eius repraesentatio, seu imago sui principii, non ita Spiritus Sanctus, qui per voluntatem procedit, de cuius ratione formali non est assimilare, vel quod magis procedat, ut similis, vel ut repraesentatio; sed quod procedat ut impulsus, vel

in sordibus, ut quisque sensu videt locutus S. Augustinus libro 15 de trinitate cap. 27 dicens, ut declararet processiones Divinas: id quod unum nobis per omnia prodit, et imaginis in nobis quod per dilectionis. verum infra examinabimus causas propter quas Divini hoc discrimen, addo id quod addit de Patris Graeci, dicens eos, quos vocant, suos suos imagines, solis velle quod sit similis una natura patri et filio, ut notaverimus supra, non vero, quod sit imago proprie dicta, neque enim ad rationem imaginis sufficit atque quaeque similitudo, ut mox ex professo referemus.

Nota

Probatur hoc quod dicendum nobis est communi theologorum de persona in Divinis esse vere et proprie imaginem Patris, non vero Spiritus Sancti, ita S. Thomas hic quaestione 35 articulo 1º et 2º, et universi theologi. Ista resolutio habetur ex testimoniis Apostoli supra memorati, tum ex innumeris aliis tam veteris quam novi testamenti. ex quibus libro 3 S. Athanasius oratione 2 contra Arrianos dicit, in trinitate personam esse splendorem, characterem, et imaginem Patris: ego etiam S. Hilarius libro 2º de trinitate, imaginem invisibilis Dei, et formam eius ingeniti, ergo et D. Ambrosius libro 10 in Lucam vocat plenam imaginem Dei, sicque loquuntur communiter sancti Patres quorum plurima testimonia, et curiosa nimis, qui videre voluerit, adeat Ioannem Montoia tomo de trinitate disputatione 64 per totam, ubi haec usque ad satietatem invenies.

Conveniunt ergo inter theologos omnes et tanquam certa haec statuta resolutio. Non omnes ducunt una, et eadem ratione pro illa tuenda. tria solent exigi communiter ad rationem imaginis: primum est quod haec similitudo sit cum gradatione pro ratione quod ex altero sit producta: si enim hoc sequitur non ad diversitatem quam sibi adstruit 1º, non habebit imago

et ideo Sanctus Augustinus ait ovum non esse imaginem alterius ovi, quamvis illi sit illi simile, quia videlicet unum ab altero non est productum. Sed aliud requirunt aliqui ad imaginem videlicet quod sit expressa, sive producta ex intentione repraesentandi prototypon, et ex defectu huius conditionis, dicunt quod ignis a quo producitur alius ignis non est illius imago; nec una arbor est imago arboris alterius, quamquam ex illius semine producta sit; et quamvis tam arbor ab arbore, quam ignis ab igne, habeat similitudinem eo quod in horum productione nihil aliud intenditur, nisi quam propagatio speciei.

Aliter conting ere dicunt in iis quae operantur cognoscendo et proferentes in habentibus cognitionem: in his enim non praecise intenditur nisi propagatio speciei, sed etiam repraesentatio generantis in genito, seu quod genitus sit repraesentatio generantis. hoc autem inde colligitur quod in humanis ex communi omnium existimatione filius censetur repraesentare patrem tamquam illius imago; et pater censetur adhuc vivere in filio quem generavit, ut illud Ecclesiastici cap. 30. mortuus est pater eius, et quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se. Genesis cap. 5. dicitur Adamus genuisse filium suum Set ad imaginem et similitudinem suam. unde videtur generantis ex intentione non solum habere hoc quod est producere aliquid sibi simile, sed praeterea, quod genitus ducatur, et contineat adidem ut ipsum generantem exprimat et repraesentet. In hunc sensum videtur loqui Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. 36 ubi ait. Quia enim ... Pauli quae Paterne est declaratio est filius: quod enim quod genitus est, genitoris sui tacita quadam voce definit. et his similia plura reperiuntur passim apud Patres. //

Hinc colligitur 2am trinitatis personam cum sit filius, et quod talis debet sortiri rationem imaginis, et consequenter est imago Patris, nam habet similitudinem in natura cum Patre: haec concinunt quae dicta sunt de ducta; et tandem habet quod producatur ex intentione Patris. Respondeo: si forte hoc est necessarium ad rationem imaginis, quae omnia requirantur, ut detur imago, quocumque pacto haec omnia filio conveniant, et quo modo erat de filius in sua processione dicendum erit inferius, ubi redibit iterum exactius examen harum conditionum, quae ad imaginis conceptum coagulant. Ubi dum assignatur discrimen processionis Spiritus Sancti personae tamen fere colligitur eum sortiri rationem imaginis, et consequenter eiusmodi rationem imaginis pertinere notionaliter ad eius personam.

Secundo circa rationem imaginis dubitatur hic, quo pacto eius personae conveniat: an videlicet ratione personalitatis, an potius ratione essentiae. Respondeo non communiter sumitur ex dictis. Constat enim duo haec requiri ad rationem imaginis, nempe quod sit similis prototypo et quod producatur ab illo: unde videtur ad rationem imaginis utrumque quae necessarium esse in filio, esse videlicet, ut ipse sit similis Patri in personalitate, ratione cuius distinctus a Patre, et producitur quod requirat etiam [illegible] sumitur ex 1o ad Hebraeos ubi dicitur figura substantiae eius. ex Iulio Antiocheno, ubi nominatur imago Divinitatis, esse, virtutis et gloriae ex Sancto Cyrillo Alexandrino in Epistola 1o quae approbatur in Concilio Efesino ubi haec habentur — Pater [illegible] ipse [illegible] habet eius, et imago et character, et splendor est gloriae eius. Non vero est necessarium ut filius sit imago Dei per similitudinem cum Patre, quia filius non est Patri similis in personalitate, sed potius dissimilis, ut ex superius dictis liquet; sed ut sit similis aliquid habere commune cum Patre, neque quae natura vel originaria dat similitudo.

Et á requirat. etiã personalitas ad roẽ imaginis in filio, et etiã ex dictis: nã ad roẽm imaginis requirit, q̃d sit ꝑducta, et in filio ñ ꝑducitur oĩa et personalitas, q̃ ñ ẽ minus ñ oĩa personalitas, ꝓgressa. hinc ẽ q̃d in Deo requirit relatio et aeternitatis roẽ cuius ẽ ꝓprij exaltat ꝑducens, et in filio requirit relatio filiationis roẽ cuius ẽ ... exaliter ꝑductus a Deo. ꝓpterea neque Sctus Anselmus in Monologio cap. 33 quasi ꝓ hac re mentus sug. ex ponens ita scribit: verbum hoc ... q̃d verbũ ẽ aut imago ad alterũ ẽ; q̃d nisi alicuius verbũ ẽ aut imago. dico ab aliq̃ ꝑ ... in sola relatione et significatione utraq; que roẽ ad imaginem requisita scilicet et roẽ similitudinis, et roẽ ꝑductionis: et de hoc mõ dicendi ... referemus infra, q̃do de roẽ filii sermonẽ instituamus, ubi oĩa hec melius percipient.

Hec dicta sunto de imagine nali, que definiri communiter solet nalis similitudo ꝑducta ab alio ad illud realiter representandum. Hec ꝓprie reperit in viventibus cognoscentibus, et ꝓpterea exemplum apponi communiter solet in filio raẽ patris cuius relatio imaginis quam in precedentibus diximus convenire ꝑ personae, veniamus precipue ex roẽ filii, consequenter fit, q̃d ea sit roẽ imaginis nalis, ac ... q̃d ꝑ persone sit imago nalis patris. preter imaginem vero nalem, datur etiã alia duplex imago. alia artificialis, et alia intentionalis. Vẽ alterius similitudo depicta per artem ad eius imitationem, ut imago D. Petri depicta ab artifice ad illius exemplar, q̃d principaliter intendit, ut illud per artem in cognitione transferat et imitet. intentionalis vero imago dicit intentionalis similitudo

N.

producta ad repraesentandum cuius imago. talis dicitur ab objectis species impressa, quae producit objectum ad ipsius intellectus repraesentandum intentionaliter. et talis ab omnibus dicitur species expressa, quae paritur ipsa fecunditate vel per objectum ipsum vel per illius speciem impressam ad ipsum objectum intellectui repraesentandum, cuius generis est cognitio repraesentans suum objectum.

Hac autem divisione praecognita, 2° dubitatur, an etiam conveniat personae ratio imaginis artificialis et intentionalis verbum divinum? negatur filio convenire ratio imaginis artificialis; tum quia non est arte productus, aut depictus, ut patet per se; tum etiam, quia ad nullius primi rationem productus est, si proprie et rigorose loquamur. tum denique quia nimis etiam quod proprie vocantur arte facta, nisi quae pertinent ad aliquid externum. circa rationem imaginis intentionalis dicitur commode loquendo theologi. sunt qui dicunt, ei non convenire verbo, quia intentionalis imago debet produci ab imaginante concurrente per modum objecti, aut speciei impressae, qualiter in Deo nihil realiter dicunt concurrere ad productionem verbi. At melius alii rationem imaginis intentionalis dicunt verbo competere quoad nostrum, licet formalis cognitio non sit in Deo; nihilominus est verum ex natura rei formali pertinens ad intra, et a Patre productum, ut per modum expressionis, et repraesentationis manifestet filio quae novit Pater, ea ratione, qua dicemus infra cum verbi conceptum explicamus.

Disputatio 14

Quae perfectiones communicantur Trinitatis Personae ex vi formalis suae processionis?

Sectio 1a

Proponitur difficultas ex opinionibus et theologis quaesita recensetur.

Primi

Schemi de facultati divinis n utilis mo, verum etiam necessaria vita
nobis e, adeo de verbi generat, quae in proxime sequenti disp.
conabimur enodare: quaedam inter hanc praemittere decrevimus
et qua poterimus brevitate tractandas suscepimus. Et primo
illustroi oportet explicare. Scimus igitur ex superius dictis,
omnia grata communia Dei non produci, et posse communicari per-
sonis productis: quae grata cum plura sint et formaliter inter se
divisa, merito venit in theologicum examen, an omnia communicent
personis quae producit, ex vi formali suae processionis, an potius
aliqua tantum, et quae non ita sint. Casu vero quo non omnia
sed aliqua tantum grata communicent ex vi formali processionis;
cum certum sit, caetera alia etiam communicari, bene colliges
ea non ex vi formali, sed ex consequenti, aut ex vi materiali
processionis communia fieri. Hanc ergo difficultatem aggredimur,
et quia sermonem habemus de persona trinitatis, Rogamus,
quae nam grata communicent illi ex vi formali suae processionis?
Sed vi formali
processionis non uno sed pluribus modis potest intelligi, quos
proinde debemus explicare, ne laboremus in aequivoco. 1o
quidem nomine vi formalis processionis intelligi potest eius de
processionis ratio, quasi specifica: ita ut sensus quaestionis sit,
quid communicet personae ex ratione specifica suae generationis.
Velut si diceres quod per generationem hominis ex natura formali
communicari non producto non hominis; individuationis autem
rationes etc. denta communicari non ex vi formali
sed ex vi materiali tantum. 2o potest intelligi vi formalis per oppo-
sitionem consequenti: non quae communicant rebus productis non per
ipsam actionem, per quam producuntur, sed per aliam necessario cum la
connexam. Quo sensu accipit illud vulgare proloquium quum
qui dat formam dat consequentia ad formam; hoc est ex vi consequenti. vel

agenti producens frigus igni coenter tribuit calorem, ni per ignis actionem productus igni, et per aliquid nario cum illa connexum et coentem, quae ad ipsa forma, ut passio ab ea dimanat. hacque rõe ea quae de iure nali sunt, dici solent esse coenti tributa a Deo, qui tribuit rõe nalis.

3º potest intelligi vel fr̃ali, et eadem ac directe et per oppositum vel directe. quare cã producens frigus substalis in maius dicitur vel directe destruere frigus praeexistentis, eo quod hoc simul cum forma producta coniicere ni ponit. illud itaque fit vel directe quod praeintentum fit, quia nariis est ut alterum fiat, quod praeinque intendit, ita ut, si ad hoc nariis non est, nullo modo fieret, et hoc sensu docet frequenter Auctor, quaedam fieri posse per se, et ad illa dari per se motum; ad alia vero non dari motum per se. 4º denique potest intelligi vel fr̃ali, seu fr̃aliter quidem ac immediate et explicite, per oppositum mediate et implicite, sive ut aliloquuntur, transcendentaliter. ut sicut communicatur immediate aial, implicite et mediate sive transcendentaliter communicatur ens, substantia, corpus, et alia similia quae inferuntur ex aiali. hac rõe conveniunt aliqua attributa Divina implicite alia vel aliis connotari: unde si unum fr̃aliter, et immediate communicatur, caetera communicari necesse est, saltem implicite.

Oportet ergo hic in memoriam revocare Doctrinam, quae nimis nota est, et tradi communiter solet in Phīa ubi de generatione hēr: scilicet duplicem esse posse terminum fr̃alem alicuius productionis, unus alius est primarius et primario intentus, ut, v.g. in generatione substantiali, qui terminus dicitur esse compositum substantiale integrum. alius est terminus fr̃alis productionis, id est terminus fr̃aliter productus, v.g. in generatione huius unio: siquidem fr̃aliter productio compositi hinc requirit aliquem terminum specifice productum, nisi unionem, neque totum

mã

ma et fra productum videtur esse per accidens: licet enim in illo
nec enim improducta nihil obstaret ex sola productione unionis, sed
propterea diceretur productus; sicut res ipsa tamen dicitur generatus ex sola
unionis generatione quod etiam explicat esse per res formali. huic accedit
aliquis formalis, nempe quod tres communicatus, ut si dicamus, res eius,
de generationis, tres formalis communicatus esse fere, quae communicari posito,

Explicatur
huic autem, 1a sententia docet, tres formalis communicationis Divinae ex vi processionis esse aliquam gratiam Divinam, et omnia. seu quod idem est, personae
trinitatis, ex vi formali suae processionis communicari omnia gratia
communia et aliquam communicari ex vi formali; aliam vero formaliter,
vel consequenter, vel implicite, vel indirecte, seu quod idem est, tamen
ex vi materiali eius de processionis. et haec communi, in quo
sunt Theologi, quos infra suo ordine nominabimus cum eorum diversitas explicemus circa gratia ea, quae communicari dicuntur ex
vi formali processionis. 2a sententia docet oppositum, videlicet personas
trinitatis formaliter, et ex vi formali suae processionis communicari Deitatis
attributa ac demum omnia ea gratia absoluta, quae communia
sunt toti trinitati. propugnat hanc Doctor Bañez 1. p. q.
dist. 113 cap. 6 et 7 et quidem eius de Canariensis Abbas
hujus quaestione 27 logici Sancti Thomae in 4a parte commentarii. Pro eius
Magistri de generatione dicit 1a sed 2a quos plures alii Doctores
sequuntur, praesertim ex Magistrum R. R. P.

Apud authores vero 1a ill dominio
est, ut insinuavi, circa designanda gratia, quae vi formali processionis
communicantur. communia illorum autem dictum est, verbo Divino communicari
formaliter sapientiam et intellectum, sicut amorem Spiritui Sancto. et in hac parte
etiam conveniunt Thomistae, et alii. Ita Sanctus Thomas hic quaestione 2 Tartarus
28. scholasticus in 1o dist. 27 quaestione 2 paragrapho ad utramque quaestionem.
Pater Molina, Pater Suarez et omnes fere theologi. licet Pater Albertinus

corolario 14 relat. quaest. 14 dubio 2° difficult. 2a. eius itaque quia videatur abire, ut dicatur 3 personae tantum communicari natura divina ex vi formali perceptionis intellectus: verum est dici positionis et adversus, quae communicatur. et quod sit de hoc notio simul cum exterior opinandi ex eius de auctoritate 3 ll., plures tamen qui consentiunt, eius communicari personae ex vi formali suae perceptionis naturae divinae, quo vero hoc si uno et pluribus modis exponunt, placet illos breviter percurrere.

Et primo sunt qui dicunt ultimus et specificus constitutivus esse Divinae est intellectus actualis: quia posteriori personae trinitatis ex vi formali suae perceptionis communicatur formaliter actualis intellectio, manifestus fit, quod eidem eius formalis, seu ex vi formali communicetur etiam sive natura Divina, quae in tali intellectu consistit. ita noster eximius Doctor Suarez lib. 1° de trinitate et alios ex antiquioribus citatos apud ipsum, quos eius postea plures alii secuti sunt ex nobilioribus, et si quam ex PP. nostris Magistris, hoc parum ingeniosi. sunt eius alii qui dicunt esse Divinae in intellectu radicali formaliter consistere simul quae docent, 3 trinitatis personae communicari formaliter, et ex vi formali suae perceptionis si solus intellectus in abstracto; et eius et potissimus est intelligens in directo. ut quae directus hoc et aliter includat, intellectus ut sic quae intellectus radicale ut prius: sed quod nisi communicetur 3 personae formaliter, et ex vi perceptionis actualis intellectio, et eius radicale intellectus, et consequenter natura Divina, quae per illos formaliter consistit. ita Doctor Albertinus ubi supra citatus, et alii bonae notae Doctores.

Alii vero qui Divinae eius in aliqua actu perfectionis ab his diversa consistere arbitrantur, ut in primo essendi esse vel in radice attributorum, vel in earumdem attributorum collectione, per hanc aliter explicare aggrediuntur. dicunt

enim

expressione quae verbum est, actione communicari ex vi formali processionis intellectus, et ex primaria [illegible] hoc autem ipso debet etiam illi communicari ex vi formali processionis species impressa eorum obiectorum, quae in eodem verbo divino repraesentantur, cum in Deo nihil aliud sit species impressa, vel quod speciei impressae nomine praestari possit, nisi ipsa natura divina, sit consequenter quod etiam communicetur per expressionem formaliter, seu ex vi formali processionis divinae, natura divina per modum speciei intelligibilis. Sic opinantur aliqui ex antiquioribus, praesertim ex Thomistis, quos refert, et impugnat Pater Bargeus disputatione 118 supra citatus, et eandem 113 amplexantur Recentiores. Conveniunt ergo omnes in eo quod expressione communicetur formaliter et ex vi processionis natura divina in quantum quae ratio illa dicitur et actualis intellectio; cetera vero praedicata communicari censent non ex vi formali sed tantum ex vi finali eiusdem processionis.

Sectio 2ª

Utrum primo personae communicentur ex vi formali suae processionis omnia ea praedicata quae sibi communia sunt cum suo principio producente etc.

Dicto hoc ita mihi certum habeo ut in dicto opposito docentes in aequivoco laborare nec a nobis posse dissentire si semel bene percipiant sensum nostrum. Ut autem semel bene et facile percipiatur, reducto ex supra dictis in tertia parte huius tractatus, quaestionem aliquam esse actibus se tenentibus ex parte principii, quibusdam aliquando se tenentibus ex parte termini. Actibus duo praestat et producere in termino quod relationem, et producibile est, et communicare actibus termino quod absolutum et communicabile est. Non producendo relationes communicat absolutum. Quibus etiam duo habet, et esse productum quibus termini productum, et esse quibusdam etiam communicationis, et quidem formalis eorum quae termino producto communicantur. Cum enim formalis communicatio sit identitas et quibus quaedam respiratur identitas cum praedicatis communicatis, dum producitur, identificat sibi formaliter eiusmodi praedicata

et ea redditur formalis communicatio personae, cuius processio passiva est:
unde nec dubium est potentiam vi notionis prius, quam actio processio sit
actio communicatio eorumdem, quae communicanda sunt: nec potest
esse dubium, quin processio passiva sit passiva communicatio eorumdem.
unde utraque simul est ratio formalis communicandi tot omnia personae
procedenti.

Hinc infero, quod si processio tam activa, quam passiva sit ex
sua ratione vi formalis communicandi omnia praedicata quae communia sunt
in Deo sine dubio communicabuntur, et tamen producente ex vi
formalis suae processionis ea omnia praedicata quae non communia sunt cum per-
sona producente: probemus quod ista ratio, scilicet processionis quae per-
sonae, ut est vi formalis ea omnia praedicata communicandi; et ne multum
implicemur, supponendo cum authoribus quibusdam, re vera personam
Verbi esse vi formalis communicandi intellectus, et consequenter intellectus
communicari Verbo ex vi formalis suae processionis. Loquamur de voluntate
et amore quia, ut illos, tamquam ex vi materialis communicari et probem-
us non ex vi materialis, sed ex vi formalis processionis communicari perso-
nae amorem non minus quam intellectum: nam quod dixerimus de amore dix-
erimus eadem forma transferri poterit ad cetera alia praedicata
tam communia quam in particulari. Nam pro omnibus eadem ratio militat
ut ex ipsa forma dicetur.

Sic quod arguatur 1o: processio tam activa
quam passiva personae Spiritus Sancti est ratio formalis, vi cuius personae
[illegible] amor sibi communis cum Patre, [illegible] ex vi formalis et im-
mediata utriusque processionis amor sibi communis cum Patre: ergo utraque
processio est vi formalis et immediata communicandi personae amorem
sibi communem cum Patre. Ista est ex praecedentibus notatione
legitimus est. Maior negari nequit: quia sine communicatur amor
materialis, et idem formalis, et immediate ratio formalis quae commu-
nicatur est ipsa processio. Minor probatur quia processio activa quae te-
tenet [illegible] ex vi sua formalis et specialis determinari

ad hanc num̄ sin̄gularẽ personam partibus sibi correspondentes
q̄ est virtus realis h[ab]et producere in persone paterna q̄d in
illa productus ē et communicare p[er] illa communicatas. Consequenter
Ng ilem dui paterna persona producens p[er] ᵱe et ab illa habeat
communicatas amore, si erit h[aec] vo realis producendi paterna
q̄ persona, nec erit filiatio, talis identitas, et aliud q[uo]d dicitur
a Dono persone q̄ persone, et ita q[uo]d Christus et filius
[illegible] ex actibus personi patris minime correspondens.

Secunda

paterna p[er]ce[ssi]o q̄ persone re[la]tive identitas realis sui cum amore
Divino q[uo]d communis ē q̄ persone cum ᵱe. ergo ē realis communicatio eius
amoris. p[ate]t ex dictis co[nsequenti]a: q[ui]a nihil aliud ē communicatio realis q[ua]m
identitas; unde si p[er]ce[ssi]o q̄ persone h[ab]et ex se cum identitas cum am-
ore h[ab]et ex se communicationes realis amoris. Minor sic: q[uo]d p[er]ce-
ssio paterna q̄ persone ē vis realis et idens communicandi amores
sibi communis cum ᵱe. p[ate]t minor co[nsequenti]a: q[ui]a vis realis communicandi nihil
nihil aliud ē q[ua]m vis identificandi, nulla vero maiores potest
vis identificandi q[ua]m identitas ipsa q[ua]m diximus ex se habere
paternas personas. at q[ua]m p[er]ce[ssi]o actiba ᵱii terminos per se
ad producendos hanc identitas sui dei cum amore q[uo]d communis ē sibi
cum ᵱo; et eadem dicitur actiba communicatio amoris; ergo per se term-
inas ad producendos realis communicationes amoris q[uo]d communis ē sibi
cum ᵱo. Hinc differentias p[er]ce[ssi]ones actibas q[uo]d se tenent ex p[ar]te
ᵱii, sive paternas p[er]ce[ssi]ones q[uo]d se tenent ex p[ar]te q̄ persone
productae, utraque ē vis realis communicandi q̄ persone producte
amores sibi communes cum ᵱe. hic q̄ communicatur ex vi realis p[er]ce[ssi]oni.

Confirmatur

Nos sine dubio p[er]ce[ssi]o actiba ᵱii ē vis realis actiba communicandi
q̄ persone intellectus actualis; q[ui]a eius ē vis realis actiba communicandi
ei dicitur amores essentialis. probo cons[equentiam]: ideo ē vis realis communicandi actualis

actualis intellectus, qui terminat ad producendum perfectus, quae re
ipsa est realis identitas cum intellectu, et illa perfectio quae ipsa est
etiam realis identitas cum amore; quae etiam est virtus realis communicandi
amoris. Certe perfectio illa, quae producit, eodem modo se habet
quoad distinctionem et identitatem tam relationi intellectionis, quam relationi amoris.
Etiam vero qui distinctionem ex natura rei admittunt, eodem modo dicunt divinam
perfectionem relationis productae ab intellectu ex natura rei, ac ab am
ore. et similiter qui admittunt distinctionem virtualem; et idem dicunt
quoad identitatem. Ergo quae est illa perfectio identitas realis cum
cum amore, ac est cum intellectu; et consequenter utraque est communica
tio realis: ergo processio activa divini, quae terminat ad eiusmodi per
fectus producendum, quae terminat ad producendum communicatur
realis amoris atque intellectionis. hoc autem est, quod virtus realis utraque
perfectus activae communicandi: ergo est virtus realis communicandi
amoris, quod est virtus realis communicandi intellectus.

Confirmatur 2°: quia nec
enim non potest, quod eadem entitas processionis realiter accepta
est communicatio intellectionis et amoris: ergo haec gratia realia
communicationis intellectionis et amoris: ergo potest intellectus noster
distinguere in entitate processionis duos conceptus reales, quorum
alter sit, virtus realis communicativa amoris, et alter sit virtus
realis communicativa intellectionis. Haec consequentia patet: quia in enti
tate quae realiter aequivalet pluribus potest intellectus cum
fundamento distinguere diversos conceptus reales, sive diversas
realitates; et hic ergo realitatibus alia erit communicatio am
oris et alia communicatio intellectionis, et utraque dicet
quod verum de illa entitate processionis. Videlicet realitates
ipsae inter se distinguuntur [illegible] et identice praeciso una de
altera; nihilominus utraque realiter dicit de processione
ipsa. sicut scilicet rationale et risibile praeciso identice et aliter
unum de alio; tamen utrumque praedicatur realiter de homine: [illegible]

[...]gamur, per intellectum communicantur formaliter et ex vi formali processionum.

Asseverum est tamen doctrinae veritas dependere a propria explicatione communicationis activae et passivae quae statuuntur terminis quibus habent unam eandem [...]. Scio enim quod est certum omnia quae sunt in Deo formaliter, a Patre communicari per generationem ut docet Catholica fides: itaque omnia quae Filius habet accepit a Patre, ut ipse testatur in Evangelio non semel. Infero modo: quaelibet communicata haec omnia ex vi formali suae processionis. Probatur: id quod communicatur, communicatur aliqua communicatione. Ergo ubi omnia communicantur debet dari communicatio, quae sit omnium communicatio: ergo dari debet ista communicationum quae [...]. Ultima consequentia est evidens itaque ubi datur res, dari debet etiam earum: ergo si datur communicatio eorum quae communia sunt Filio cum Patre, debet dari etiam communicatio eorum. Subinfero: ergo datur in Deo communicatio aliqua cuius ratio sit communicare per generationem omnia ea quae sunt illi communia cum Patre. Ergo omnia quae Filius habet pertinent communicationes habet ex vi formali huius communicationis. Atqui haec communicatio est ipsa processionis per generationem: ergo tam omnia quae habet a Patre, habet sibi communicata ex vi formali suae processionis.

Explicatur et probatur haec ratiocinatio quae utitur [...] Vasquez [...] in hanc propositionem: quidquid habet Filius, non a se habet, sed a suo principio accepit; ergo per aliquam acceptionem formalem quae sit ratio formalis, qua prius communicetur et prius accipiat. Sed nulla est alia ratio formalis, qua prius communicet et prius accipiat, nisi processio, itaque per processionem etiam per alias res formales prius communicat quidquid communicat et prius accipit quidquid accipit. Ergo processio est ratio formalis qua per generationem processionis accipit a Patre omnia quae sibi sunt communia cum Patre. Sed omnis ratio formalis praestandi aliquid praestat ex vi sua formali: ergo processio ex vi sua formali praestat quod

- filiō ɔmunicent, quæ illi ɔmunicant. ergo ea oīa ɔmunicant ex vi frali processionis. Ulterius autem subsumptus est tn oīb. ɔmodiū q. ai ex vi sua frali pretendunt esse, cuius sunt roēs frales, ut in unione actione ubicatione, et aliis. ɔfirmat. ponere in per impossibile filiō non ɔmunicari amorem, certe tunc deficeret aliqua fralitas in processione filii, cuius essentia nihil aliud est, quam ɔmunicare fraliter amorem. ergo si revera in processione, quæ de facto datur, reperitur illa fralitas, quæ tunc deficeret; revera hæc processio est vii frali ɔmunicandi amorem, et amor ɔmunicatur ex vi frali processionis.

Si vero dicas prius ɔmunicationibus in Deum esse propria grata absoluta, et ab illis nullo ditionis genere separari ɔmunicationem: respondeo ɔsi. oīa grata absoluta ex vi sua frali et essentiali ɔmunia sunt et tamen ɔmunicata personæ productæ; ergo ex vi frali processionis ɔmunicant grata absoluta personæ procedenti. antecedens probatur: quod ɔmunicari personæ procedenti grata absoluta, nihil aliud est nisi quod grata personæ producentis identificent cum persona producta, et grata absoluta personæ producentis secundum, et per proprium esse, quæ est vii frali, identificant cum persona producta. neque ea quæ identificant, secundum identificantur: ergo si ɔmunicatio non dicit nisi cognoscenti grati absoluti cum oīa ex vi sua frali ~~ɔmunicant~~ ɔmunicent, oīa ɔmunicant ex vi frali ɔmunicationis. quo cum quæ ergo grato res ɔsideret, fatendum est processionem personæ esse vi frali illi ɔmunicandi oīa ea grata, quæ sibi sunt ɔmunia cum suo principio producente. Unde oīa quæ habet, ex vi frali suæ processionis habet sibi ɔmunicata.

Sectio 3ª

Effugiis occurrit, et aliqua deducit ex dictis.

Adversarii huiusque factos diversimode tentant eludere quæ vias oppositum amplectuntur: 1º sic: verum est, nisi quibus processionis

personæ

personae sumptae adaequate, et secundum omnes suas formalitates vel dicuntur, esse vi formalis eius communicandi omnia praedicata quae sibi sunt communia cum Deo, ut intellectus et amoris: ceterum si aliae adsunt inadaequatae et peculiares formalitates, non omnes sunt essentialiter neque vi formali specifica processionis, nam aliae sunt vel pars materialis, vel dicuntur, vel transcendens. Unde non infertur, ex vi formali processionis omnia praedicata communicari quae solum Deo formalia, et explicatur exemplo Verbi. nam quidem dat Patrem et Filium esse ad Patrem: verum, quia actio per quam datur cognitio non est de essentia specifica generationis Patris, ideo non ex vi formali generationis Patris, sed dicimus cognitio ad illum, sed ex vi indirecta aut dicuntur. Similiter est dicendum de amore, quoad processionis Domini, videlicet non ex vi formali communicari, quia illius communicatio non est de essentia specifica processionis et personae; sed solum ex vi connotationis, vel indirecta vel materiali.

Haec solutio nimis est inepta. Primo quia concedit, quod impugnat. non enim solum intendimus processionem Domini et personae sumptae adaequate cum omnes suas formalitates esse vi formalis communicandi omnia quae communicat et personae. quod autem una formalitas sit vi formali communicandi praedicatum, quod communicat formaliter per alias formalitates, nullatenus venit in nostra consideratione, quod processio sit formalis communicatio amoris, quatenus est communicatio intellectionis minime est a nobis excogitatum, sicut nemo unquam excogitavit, hominem formaliter esse productivum sensationis, quatenus est rationalis. asserimus ergo id ipsum, quod nobis concedunt. scilicet eandem entitatem processionis esse communicationem realem intellectionis et amoris. et ex inde habere quod sit vi formali communicandi amorem et intellectum. licet verum sit, quod per conceptum distinguitur a nobis ut formaliter communicativa intellectionis, non distinguitur ut formaliter communicativa amoris. sicut in exemplo ipso hominis manifestum fit; licet enim non distinguatur ratio a nobis ut productivus sensationis, quia distinguitur ut rationalis, quia tamen realiter est animal, et rationale dicitur esse formaliter productivus sensationis, et rationis, et vi formali producendi rationis, et

et sensationis. et propterea diximus initio sectionis praecedentis, omnis

pone divertere a nostra dile, si recte peruigiat.

Vg. quod doctrina illa, de vi mali, aut vi directa communicandi in eadem processionis divinae, quam sic ostendo: nunc datur mali aut vi directa productio vel communicatio rerum aliquorum actionis, quod de talis actio tantum exigit suus terminus et hic terminus mechanice. at actio quae actio praedicta non exigit, neque bene se habet in suo esse et quae suus terminus iure suus terminus coniungeret, siue non coniungeret cum illa actio: atque haec doctrina locum non habet in processione personarum. quin ipse dicta dicunt quod sit vis formalis communicandi intellectus, et quod in directe communicet amorem. minor probatur ex eo quod supponimus facta quod processio productiva ex se et per se realiter est identitas cum amore, atque generatio actiua per se et exaltata est connexa cum hac processione productiva, quod per se et exaltata quid habet terminum processionis et quod ea sit realis identitas cum amore. unde amor qui communicat, non est quod indirecte se habens cum generationis actiua, atque postulatur illo exaltata. item stricte ut sit actio generatiua non est sitque illius, propterea processio productiva non est realis identitas sui cum amore. mechanice exaltata actio generatiua dicitur cum amore communicato. atque est communicatio amoris, ut hic latenti est ex vi sua et non tantum in directe communicat amorem tamquam productio, et consequenter est vis formalis amorem communicandi.

Exemplis allatis nobilis faber licet in verum sit, exequi datur ex vi formalis actionis per quam producitur sit non coire cum illa, quod sit non possunt per actionem fortes nihil ominus, etiam quae sunt coniuncta ad suum, habent suas actiones ex cuius vi formali producuntur. atque actiones ...[illegible], quae actiones ...[illegible] die quod suo ad suum convenire ... producente. certe nunc, licet productio liberatio seorsim sit vis formalis rerum sui termini; nihil ominus coniuncti ex utraque actione est vis formalis rerum utriusque termini. unde si ponamus actiones in diuinis

in divisibiliter correspondentes illi duplici actioni, verus esse sine dubio quod fra(litas), et coentia ad aliquid producere eum non pro eo ex his fra(litati)bus actionis indivisibiliter ex nihilo minus possemus in illa actione indivisibili discernere duplices fralitates, alias rationis principii, alias rationis coentiae ad principium; similiter ergo quod dicimus in entitate processionis Divinae discernere duas fralitates, aliquam communicationis intellectionis, et aliquam communicationis amoris; hoc non tollit quod eadem processio sit unius fralitatis communicandi tum amoris quam intellectus sub ratione producti.

Ceterum solet et est valde communis solutio, ac veluti explicatio seu instantia praecedentis dicunt ergo quod una ad equata processio complectitur omnes illas fralitates in ipsas potest convenire perfectiori producenti, quoniam per illas communicantur, non tamen omnes illas fralitates esse de essentia specifica processionis, neque essentialiter specifica processionis personae requirere constitutae in illa fralitate quae est communicatio intellectionis et fortasse etiam in illa quae est communicatio non, si forte non distinguatur formaliter ab intellectu. Unde reliquae fralitates non aliter se habent in eadem processione, et censeri possunt perfectiones per quas communicationes sunt licet fralitates ex vi ipsarum communicantur, ut ex terminis notis manifeste convincitur, tamen non communicantur, nisi materialiter ex vi processionis, quia ad illarum esse non pertinent. Quod ostendimus exemplis solutione explicanda est Deus ipse qui revera continet in se omnimodo perfectiones absolutas, et tamen vel sola intellectio, vel solus intellectus radicale vel solus esse a se vel aliqua alia perfectio ex theologis diversas opiniones est non specifica Dei sive Deitas; aliae vero ceterae perfectiones sunt veluti requisitae, et extra de ipsis fratis essendi sive Deitatis.

Non

Non est magis firma solutio ista quam praecedens. Respondetur
primis quia generatio de le ultra xionis, neque processio activa
personae ex vi sua formali terminatur ad personalitatem cuius est
personae: sed ex vi sua formali communicat personis omnia quae sunt formaliter
in Deo, et illius essentia in hoc distincte: atque ita ex dictis, ex certis
terminis activa processio est personalis, et illius est producere, et producendo illis communicare personae omnia quae personae communicant: unde
nec in personalitate est dignitas per quam dens productus, nec in persona
est actus per quem dens communicatus. Rursus si est minus certum quod
personalitas producta respicit et eminenter est identitas cum ipsa ea quae
est communis tamen personae producenti quam personae productae: immo et est
illius ea. Igitur eam ipsi non illud communicat ex vi perfectionis formalis
quod excellenter exigit terminus productus, ut respicit ipse terminus
productus, cum processio activa dicitur eminenter exactionis. Probo
a priori est: quod quaelibet processio excellenter est propria sui termini,
et excellenter conecti cum suo termino, et dicatur exigere formalis
sui identitas cum ipsa ea cum suo identificatur.

Rejicitur, quod per vim
suae actionis generativae tendit directe et per se ad
producendum personam sibi aequalem, ita ut filius est omnino aequalis Patri producenti, et illi subsistans si sit quod processionis communicat indirecte se gerit ad generationem, et haec aequalitas
communicatur ex omnibus perfectionibus absolutis quae reperiuntur in Patre
et Filio: ergo actio generativa Patris per se et directe tendit ad
communicandum Filio id per quod aequalis sit persona cum Patre,
quod sine qua aequalitatem communicans personis aequalis existere
formaliter in ipsis per perfectionem absolutam, saltem negare
non potest existere in perfectione quae ipsa sit identitas
cum ipsa perfectionibus absolutis suae
ut quo sed perfectionis absolutae sive formalis illius habendi, quod sufficit ad praesens intentum. Maior ...

silogismi formalis ex dicto, non tendere per se et directe ad filium inaequalem Patri divinitate immanente, et directe Paternitatis Divinae seu actionis generativae Patris, quod Paternitas, sive generatio activa Patris tendit per se et directe ad filium omnino aequalem Patri producendum. Minor etiam probatur quia si filius non haberet omnes perfectiones absolutas formaliter esset inaequalis Patri.

Exemplum de distinctione Deitatis omne est ad rem, nam aliud est loqui de grato in quo consistunt omnia rei absolute methaphisice considerata, aliud est loqui de termino vel quasi termino, quem formaliter producit, aut communicat actio, quod in ipso termino producto et grato cum illa actione clare conspicitur. Stat in optime quod non omnia quae reperiuntur in termino pertineant adeoque illius methaphisice; et quod nihilominus omnia quae reperiuntur in termino conveniant ex primo ex vi formali suae actionis per quam eius proprie est ex suo proprio. Unde stat bene quod Deitas consistit in hoc vel in illo grato, et quod nihilominus processio vi cuius una persona divina procedit ab alia sit formalis vis producendi quod in eiusmodi persona productus est, et activae communicandi quod illi communicatum est; quod hoc specialiter pertinet ad perfectionem quae ex suo conceptu formali est de genere actionis vel passionis ex quo titulo strictus habet connexionem cum illo termino, cuius est processio.

Nec repelitur processionem activam Verbi, sui specifice, eius producere in 2a persona perfectionem relativam et ad quae terminatur hoc est quatenus est identitas cum intellectu, licet in eadem perfectione producta reperiatur etiam quasi materialiter et identice quod sit identitas cum amore, et reliquis attributis, ac tamen de horum communicatione esse ex vi materiali processionis. Hoc ergo, repere

n licet. 1º q actiones et productiones reales n referuntur ad formalitates per nos cntis precisas, sed ad entitates substantiales quod dicunt se sunt, ac proinde adequate sumptas, ad idem ex sua esse determinant. 2º q si de esse generationis ad be[...] solum esset communicare intelectum, vel producere perfectionem relativam filii, quatenus est identitas cum intellectu, sine dubio esset generatio specie distincta ab ea per quam adequata perfectio relativa produceretur et qua communicaretur omnia grata absoluta. Ergo esse communicationem formalis vel producere perfectionem relativam, quatenus est identitas cum omnibus absolutis, pertinet ad essentiam specificam actionis generativae Patris. Consequentia patet: quia id pertinet ad essentiam rei, quo ablato, res non manet, sed alia distincta specifice.

Antecedens vero manifestum fit exemplis: nam actio producens entitatem quae solum esset audibilem [...] est esse specie distincta ab actione producente entitatem quae vel esset aliter rationale visibile. Similiter unio quae copularet [...] et [...] sine dubio esset specie distincta ab unione quae haec duo extrema coniungeret, et simul necteret alia duo extrema quae tu velis. Demum de ratione suadetur, ita ut [...] insinuatum, quia omnis actio est vis transcendentalis ad suum terminum, et esse vis ad hunc terminum est de illius esse specifico. Proinde actio rei [...] unicum terminum vel terminum cum aliquam perfectionem, aut formalitatem tantum, erit specie distincta ab actione respiciente duos terminos, vel terminum cum duas perfectiones aut cum duas formalitates quae omnia maxime [...] habent in Deo ubi essentia specifica non est aliud a singulari: quod enim in Deo est, est essentialiter singulare, quod licet commune sit, non est commune per multiplicationem, sed per identitatem, ut omnibus notum.

Dicunt et dicunt deducere licet 1º [...] personam communicari a [...] vi

ex vi frali sue processionis spirationis actibus, sive virtutis spirandi, seu producendi Spiritum Sanctum. Deductio haec manifeste colligitur et suadetur ex eisdem rationibus hucusque factis; etenim spiratio activa est perfectio communicata personae, et non aliunde communicata, quam per illius ejusdem processionem in qua procedit Filius, ergo communicatur ex vi frali ejusdem processionis. Dices vero ~~Adam~~. communicatio spirationis activae est extra ea quae requisita sunt ad constitutionem filii, ergo non communicatur personae ex vi frali suae processionis. Probatur consequentia quia solum ex vi frali processionis communicantur filio ea quae requiruntur ad rationem filii. Negatur antecedens. Nam potius communicatio spirationis activae est quae maxime requiritur ad constitutionem filii, et ratio cuius est quia persona vadit sine ulla in natura secunda patri, et per eius similitudinem procedit ut filius, ut sequenti disputatione dicemus. Deinde licet filius non constituatur per similitudinem in natura secunda, et communi~~catione spirationis~~ ceu per communicationem spirationis in esse filii ut sic, nihilominus in esse huius filii perfectissimi, qui de facto procedit est, utique constituitur per communicationem spirationis activae: unde eiusmodi communicatio debet esse ex vi frali huius processionis per quam de facto procedit.

Si dicatur spirationem activam non esse in Filio in eo priori in quo ~~?~~ ipse prior est origine ratione filii, et inferes inde ipsum actio generationis ratio dicitur per se communicationem spirationis activae, dato antecedenti, negandum erit consequentia, immo retorquetur argumentum: nam perte sine dubio communicat intellectio filio ex vi frali processionis, et tamen nec intellectio est in filio in illo priori in quo intelligitur prior origine ratione filii, ergo ut aliquid communicetur filio ex vi frali

processioni non est prior quatenus terminus in eo priori originis ante filium probatio minori, et tertio solutionis est, quia praedicata quae sunt communia sunt Patri ex prioritate ex Patre producente, non sunt origine priora illo Patre: in eo priori non sunt ipsa omnia, quae constituunt Deum, sed solum illa actionis generativae, quae est prius et producens filium unde spiratio, quae generatio activa non est, non est in eo priori: nec insuper in posteriori vero filii, quia etiam non est terminus productus a filio.

Deducitur 2º. Spiritus Trinitatis Personae communicari etiam ex vi formali suae processionis ea omnia praedicata, quae sibi communia sunt ex suo Patre producente, quod etiam deprioribus rebus [illegible] probatur. unde non erit [illegible] hanc difficultatem aliquid denuo inculcare, quae sermo non omnis sit de 3ª Persona. 3º deducitur non ideo communicari intellectum personae, et amorem 3ae, quia haec est per voluntatem, et illa per intellectum formaliter: nec enim intellectio vero filii nec voluntas, aut amor vero Spiritus habent rationem specialis principii productivi quo, aut rationem formalis producendi vero harum personarum, ut alibi satis probatum est.

Sectio 4ª

Obiectionum Solutio

Obiicitur 1º. 2ª persona formaliter procedit ut verbum: ergo formaliter procedit per intellectum. antecedens constat ex dictis praecedenti, consequens vero firmum habent Auctores theologi cum Durando, et nos supra ostendimus: modo sic: ergo 2ª persona ex vi formali suae processionis tantum habet sibi communicatum intellectum, et perfectiones illas, quae pertinent ad lineam intellectus. probatur consequentia, quia processio quae formaliter est per intellectum, in eo differt a processione quae est formaliter per voluntatem, quia ista communicat ex vi sua formali termino producto perfectiones illius lineae, nempe pertinentes ad intellectum. 2ª vero communicat

comunicat perfectiones suae lineae, videlicet quae pertinent ad voluntatem. Si ergo processio 2ae personae est formaliter per intellectum, profecto 2a persona solum habebit sibi communicatam ex vi formali suae processionis intellectus, et perfectiones de linea intellectus.

Respondeo concesso entimemate, et negando consequentiam vel subsumptum, et ad probationem negandum est in eo consumi discrimen divinarum ~~personarum~~ processionum, quod ex illis una sit per intellectum, et alia per voluntatem. Ex in 2a parte huius tractatus disputatione 12 diximus qua ratione debeat intelligi, quod ex processionibus divinis alia sit per intellectum, et alia per voluntatem, nec ad id attendi debere, quae perfectiones communicentur personae productae ex vi formali suae processionis, cum potius constet ex dictis tota hac disputatione, esse omnino perfectiones deitatis utrique personae communicari ex vi formali suae processionis. Dicitur itaque 2a persona procedere per intellectum, quia procedit intellectualiter, hoc est productione pertinente ad lineam intellectus: pertinet autem ad lineam intellectus eiusmodi processio, quia terminus illius ex sua ratione formali characteristica est verbum seu signum formale manifestativum rei, quae per illud exprimitur ex eo quod sit terminus huius modi mentalis pertinet ad lineam intellectus, et exigit cognitionem in loquente, non ut ab illa procedat aut oriatur, sed ut loquens dicatur loqui quae cognoscit. In quo differt a verbo creato quo aliquis ad alterum loquitur, hoc enim oritur ex cognitione loquentis. Similiter processio 3ae personae est formaliter per voluntatem, quia terminus illius est de sua ratione formali ~~[illegible]~~ emanatio vel impulsio ad alterum, quae per se exigit amorem in Deo, et pertinet ad lineam voluntatis, licet etiam oriatur ex amore, aut ex voluntate ut a principio quo.

Hinc obiiciunt, et instant dicta: si omnia divina grata communicant eque Verbi persone, non debitum est propter quod 2a persona sit potius verbum, et imago Patris quam 3a. neque rursum propter quod 3a persona sit potius amor, quam 2a. At hoc est falsum, ut in precedentibus a nobis insinuatum est, et omnes fatentur. Ergo non eque communicant omnia grata divina utrique persone, ergo ex vi formali processionis solum communicatur 2e persone intelectio qua sit verbum, et imago Patris et alie summum alie perfectiones, que pertinent ad lineam intus, 3e vero persone amor, et si que sunt alie perfectiones pertinentes ad lineam voluntatis et communicent: ex hoc casu desumi debet discrimen harum processionum. Maior probatur, quod non alia de 2a persona evadit verbum nisi ex vi formali communicationis intelectionis. Ergo si 3e persone communicatur etiam intelectio formaliter et ex vi processionis; etiam 3a persona evadet verbum. Vel igitur etc.

Hoc argumentum in illius authores manifeste retorquetur: enim vero si per intelectionem communicatam 2e persone, evadit ipsa verbum et imago Patris, eius etiam communicetur eadem intelectio 3e persone, hec etiam evadet verbum, et imago. discrimen vero ab argumentibus assignatum deruncium videlicet ex eo quod 2e persone communicetur ex vi formali, et 3e ex vi materiali processionis, solum prestabit quod 2a persona procedat ut verbum et imago ex vi formali sue processionis, quod 3a non procedat etiam ut verbum ex vi sue processionis materiali, quam ad non hoc communicetur igni calor, quo formaliter hic est calidus, parum aut nihil proderit, an agens producens communicet calorem ex vi formali productionis, an ex vi concomitanti et materiali, nam utrobique modo ignis erit formaliter calidus per calorem sibi communicatum: ergo discrimen assignatum, vis formalis, aut materialis

pro-

pcesioni parum adducit ad rem in qua sumus: non enim est minus falsum quod 3a persona sit verbum ex vi nali, quam quod sit verbum ex vi frali suae pcesionis.

Resp. 3o ad argumentum dupliciter. 1o rationem verbi quae datur in 2a persona non desumi ex intellectu sibi communicato vel ex eo quod sit persona producta in qua est intellectio Patris. non ex hoc capite enim 3a persona esset verbum, cum habeat intellectum communicatum, et sit etiam persona producta in qua est intellectio Patris, ut proxime dicebamus. Sed ideo est verbum ex proprietate sua notionali, quae signum formale manifestativum, et expressivum mentis Paternae, quo Pater loquitur ad 3am personam, quae ratione non est mentale signum 3a persona quae potius est ex sua proprietate notionali donum, sive Donatio, impulsus, sive impulsio, similiter 2a persona ex eodem titulo habet esse imaginem Patris productum intellectualiter modo superius dicto, non est ex sua ratione formali perfecte repraesentativa totius subsistentiae Paternae, quod non competit Spiritui Sancto. Hinc quoque et non aliunde desumi debet harum Divinarum personarum discrimen quoad rationem imaginis et verbi. et ex eo manifeste colligitur, neque 2ae personae convenire, quod sit verbum, et imago Patris, neque 3ae personae, quod sit amor, quam bis utrique personae communicentur quoque ola prata ex vi frali suae pcesionis.

2o Resp. potest, verbum vi rationis verbi essaliter distingui per suam relationem simul quam per intellectionem essalem; ac proinde ex sua ratione frali esse relationem ad dicentem, et adobjectum, quod dicit, cumque 2a persona accipiat per suam pcesionem tam relationem, quam intellectum ex hoc titulo specialiter ab ipsa relatione petitum, et ipsi specialiter essale sit, quod sit verbum. Non ita 3a persona, quae cum ex suo proprio conceptu sit relatio ad spirationem, exigit specialiter amorem

unde non verbum, sed ipsum Spiritus evadit. Conveniat hic sicut aliis illius quo relatio personae, petit intellectum, et ea stricte dicitur connexionis, et quo similiter relatio personae petit amorem, ex eo quod haec sit perfectio pertinens ad lineam intellectus, et illa sit perfectio pertinens ad lineam voluntatis. Deinde non imaginis convenit personae, quae est similitudo producta ex intentione repraesentandi, ut aliquid explanat; hic vero convenit personae quae non producitur ex intentione repraesentandi. Et utraque propositio rei probationis negandae est maior ad probationem negandi est animi. Satis enim explicatum est quomodo persona sit verbum et imago Patris, quia id habeat ex communicatione intellectionis.

Sed si utrique personae communicaretur sola ex vi formali processionis sequeretur Spiritum Sanctum esse filium, et illius processionem esse generationem quod nemo catholicus non debuit affirmare: quia natura communicatur utrique personae ex vi formali suae processionis. Id sequi probatur: quia Spiritui Sancto communicaretur natura divina ex vi formali suae processionis sicut communicatur filio, unde evadet similis in natura sicut evadit filius. Praeterea eo ipso processio Spiritus Sancti esset generatio vitalis, haec enim est origo seu processio viventis a vivente tamquam a principio coniuncto in similitudinem naturae. Et quod defectionem hanc convenire processioni Spiritus Sancti quoad omnes particulas praeter ultimam, facile est suadere ultimam vero etiam convenire probatur, nam vi Spiritui Sancto communicatur natura ex vi formali processionis: quia ex vi formali processionis procedit ut similis in natura, ~~ut filius~~ non enim alia in re persona dicitur evadere similis in natura, et filius, nisi quia, cum ipsi communicatur natura vi processionis, evadit per illam similis in natura suo principio.

Hoc argumentum etiam militat contra illud ponentes, nam etiam ipsi fatentur Spiritum Sanctum procedere cum eadem natura Patris

q[uod] p[ro]cessio Sp[irit]us S[anc]ti e[st] in similitudine[m] n[atur]ae, et ex intelligentia eo-
r[um]; si ergo semel e[st] verum, q[uo]d p[ro]cessio e[st] in similitudine[m] naturae,
et in hoc consistit r[ati]o generationis, et q[uo]d terminus p[ro]ductus sit filius,
certe parum referret, q[uo]d p[ro]cedere in similitudine[m] naturae
sit ex vi formali, aut ex vi materiali p[ro]cessionis; neq[ue] ad summum
hoc praestabit q[uo]d Sp[iritu]s S[anc]tus n[on] sit filius ex vi formali, s[ed] solum
ex vi materiali suae p[ro]cessionis, n[on] tamen praestabit q[uo]d n[on] p[ro]cedat
ut filius, s[ed] q[uo]d illius p[ro]cessio n[on] sit generatio, ut in exemplo
calidi repertius allato dicebamus: si q[ui]d[em] form[ali]a denominan-
di ea r[ati]o[n]e, qua reperit in subiecto praebet illi suas denomina-
tiones. Cuius doctrina videtur in praesenti m[ateri]a magis urgere
cum in definit[ione] posita ~~ex vi formali p[ro]cessionis~~ p[ro] generatione
vitali n[on] afferatur illa particula ex vi formali p[ro]cessionis. unde
colligitur esse g[ra]tis superadditum

Ad argum[entum] R[espon]d[e]tur 1° cum S[anc]to...

Bassore licet Sp[iritu]s S[anc]tus evadat similis in n[atur]a suo p[at]ri,
s[ed] hac n[on] esse filius, q[uia] n[on] p[ro]cedit ut imago et similitudo eius
in n[atur]a, quae reperit in definit[ione] generationis sumi p[ro] imag-
ine. ~~...~~ definit a Spiritu Sancto r[ati]o imaginis, q[uo]d n[on] e[st]
similitudo p[ro]ducta ex intentione repr[aese]ntandi. Verbo q[ui]d[em]
convenit esse similitudinem p[ro]ductam ex intentione repraesentandi
et ideo p[ro]cedit ut filius ex definitione rigorose intellectam.
2° R[espon]d[e]tur cum aliis Sp[iritu]s S[anc]tus ex vi suae p[ro]cessionis n[on] evadere similem
in n[atur]a, s[ed] eius d[efinitio]ne cum p[at]re, quae censet similitudinem in n[atur]a
quam petit in definit[ione] sumi p[ro] similitudine n[atur]ali quam solum
expetit p[ro]cessione, q[uae] e[st] ex sua r[ati]o[n]e formali verbum substantiale
ex praesertim Patris et illius n[atur]alis similitudo. 3° R[espon]d[e]tur Sp[iritu]s
S[anc]tus evadere similis in esse Divino suo p[at]ri p[ro]ducenti ex
vi formali suae p[ro]cessionis, n[on] tamen evadere similis in natura
stricte sumpta, quatenus videlicet hoc ~~...~~ fecunditatis
dicit

ad intra et ideo ultima solutio est quae magis nobis placet et illud infra negat ami. ad probationem negatur etiam ans. propter eius dictum quod magis infra explicabitur.

Obiicies 4°. per processionem solum intenditur directe et formaliter producere intellectus subsistentem, et per eam solum intenduntur directe et per se formaliter producere subsistentem amorem, et ad hoc sufficit quod ex vi formali processionis communicetur intellectio et amor ex vi formali processionis, quod revera ita est quod haec tantum per se ex vi formali processionis communicantur; caetera vero quae communicantur sufficiet quod communicentur ex vi connexionis et materialiter, nam illud solum censendum est ex vi formali processionis communicari quod primario intenditur a processione. Respondeo 1; maiorem esse falsam, quia neque processione persona est intellectio producta neque producitur amor; unde falsum est absolute quod primarius processionis personae intendat producere intellectum subsistentem et primarius producere subsistentem amorem ex hac ergo propositione negata caetera quae continet obiectio facile ruunt. quod si dicatur, processionem intendere subsistentiam intellectionis, et subsistentiam amoris, per ea eligere indicant portare ad rationem verbi explanandam, et rationem amoris quae relucet in spiritu sancto.

Respondeo 2°, et notatu necessarium, aliud esse primario intentum, aliud vero formaliter productum aut communicatum, quibus, om. ... primario intentum a producente per processionem esse intellectus subsistentem et amorem subsistentem esse primario intentum per processionem, tamen sequitur inde quod ea praecise sint formaliter producta, aut communicata, et consequenter neque quod vi formali processionis praecise habeant communicare intellectum aut amorem. nam in generatione compositi substantialis, primario intentum est compositum, et nihilominus formaliter productum esse potest sola unio et formaliter communicatum est forma vel etiam materia praeter quam quod primario

intentum

intentus per quas cuique persona Divina est persona prius eqque ... 821
hi et consubstantiali suo principio producenti: unde cum substantia conside
ratur, quaelibet ex processionibus Divinis debet esse vi formali communic
ari divina essentia quae communia sunt personis productae cum suo principio produ
cente, ... ex quibus resultat aequalitas.

Instabis adhuc. si per

impossibile sola intellectio communicaretur per ... processionem ...
quia ... persona per illam producta esset ... in sua ratione
essentiali, sicut revera nunc est, et conveniret in ratione specifica cum per
sona, quae modo datur processio illius ... potentia, et simul ... utriusque
... perfectio ... differret, ... solus communicatur
intellectio ... vi formali specifica processionis ... tantum materialiter.

Resp. ad summum habere posse speciem difficultatis replicam
hanc in ... qui verbis ... per intellectus
Divinus, ... revera ... urgeri: non ... sit ... convenientia
specifica ... per processionem illius ... potentiae procedenti, et ... quae
de facto procedit, verum est quod processiones specificae non conveniunt
ut nos supra notabamus aliud dicere id quod ... postulat
ut esset sua, et aliud quod processio ex esse sua ... quod ...
exigat communicatio solumque ad ... respectu, ... omitti licet
fatius sit, ut in fine Sect. proxime praecedenti dicebamus. ceterum
processio ex esse sua omnia communicat ... omnia communicare ex vi
sua formali. Ratio est clarissima, quia processiones sive actiones non specifi
cantur solum per ordinem ad ... ... seu quod idem est, per ordinem
ad illud praedicatum, in quo ... ... considerata ..., ... per
ordinem ad totum entitatem productam, ideo non ... actio producens entitatem
quae sit ... tale tantum, est specifice distincta ab actione producente entitatem
quae sit ... tale risibile, licet non totum ... non sit ... vel ... non sit ...
... se totum, aut ... praedicata nihilominus ordo ad totum ..., vel ad
totum ... se totum, aut ... omnia praedicata illius, est ... actionis ... producenti
... quae doctrina facile adaptatur processionibus Divinis ut ... ...

ex dictis.

Magister in 1°
dist 4. 5. 6. 7.
10, 13.

Disp.° 15

An et quare processio 2ae personae sit generatio non vero processio tertiae.

Sectio 1a

Pro difficultatis explicatione quae sunt certa praemittuntur.

In primis certum est fide Divina 2am Trinitatis personam esse productam, etiam esse filium, ac [...] praeterea 2am personam illam esse veram generationem quae duo ita sunt inter se necessario colligata, ut a diversis inferantur: vis enim per veram generationem vitalem productus non potest non esse filium, et vice versa, is cui vere competit esse filium non potest non per veram generationem vitalem procedere a suo producente. haec Catholica veritas ducitur ex Psalmo 2°, ubi dicitur: Dominus dixit ad me filius meus es tu, ego hodie genui te. quae verba, licet ab aliquibus in sensu literali de generatione Christi Domini temporali capiantur, et ab aliis de resurrectione eiusdem Christi Domini ad quam probandam afferuntur ab Apostolo actorum 13; nihilominus Patres quamplures et S. Anselmus, S. Thomas et alii apud Lorinum in expositione huius psalmi censent de eterna generatione verbi esse intelligenda, et ratione etiam Apostolo ad Hebraeos 1° quare dixit Cardinalis Belarminus explicans praedicta verba plane docet hunc esse literalem eorum sensum, ubi, ut videtur, dixit, et quod 2a persona sit filius, et quod generetur.

Istamque ergo predictam veritatem ex illo Isaiae celebri textu cap. 53 generationem eius quis enarrabit; quo loco licet aliqui de temporali generatione et alii de spirituali prole nempe de propagatione fidelium, vel de gentilibus ad Christum, et ad eius fidem conversione, vel aliter intellexerint alluisione ad illud eius capitis. si posuerit [...] generationem animam ...

videtur semen longeb. Sanctus vero Hieronimus Sanctus Augustinus Sanctus Gregorius Nazianzenus Sanctus Cirilus Alexandrinus et alii de aeterna generatione verbi Divini illud exposuerunt et ad litteram adaptaverunt. accedit illud Psalmi 109: ex utero ante luciferum genuite. et ex nobo testamento testimonia plurima quibus passim Christus Dominus appellatur filius Dei, et ita praeterea in Concilia Niceno, Ephesino, Constantinopolitano, et alia in confessionibus fidei, ac tandem in simbolo Athanasii, et Niceno, dicitur Pater generans, et filius generatus et nascens et similia quibus Chatolica veritas constat.

Eo hemirus certus productus Spiritus Sancti non esse generatus: nam in Divinis litteris solus verbum appellatur filius, et filius unigenitus ut patet ex Ioanne, gloriam quasi unigeniti a Patre et ex simbolo Apostolorum, ubi dicitur, et in Iesum Christum filium eius unicum Dominum nostrum et cetera. Nam etiam quod id uno ore Chatolici Doctores fatentur, id sitis est ut Definitionem habeat in Toletano 16 quamvis licet Provinciale fuerit, tamen confirmatum est ab eodem Leone 10 Pontifice summo. Nam igitur etiam quod haec veritas, sicut et praecedens expresse continetur in simbolo D. Athanasii. Sic loquens de 2a persona dicitur; non factus, nec creatus, sed genitus. loquens vero de Spiritu Sancto ait non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Si vero certum est, Spiritum Sanctum per ductionem non esse generationem; certum etiam debet esse, eum non esse filium; et e contra si certum est non esse filium, non est minus certum, illius productionem non esse generationem, propter rationes tactas.

Hinc est gravissima difficultas ex surgit, quare videlicet filius sit 2a persona, et Spiritus Sanctus non sit filius, cum videatur a Patre et filio quoque procedere

in casu nã et viri quae dubitati ac prius capabi. Ratio quoniam dicta, qeti n̄ potere ex revelati per fidei, licet enim Deus voluerit nobis ēē notum ex revelatione, eas personas ēē filium, et quod filius n̄ ēē creatione vero ex quo hoc discrimen Deus nobis occultare decrevit, ut nitris intus in obsequium fidei captivantes, ut Apostolus monet, huius sapientiae fatigemur ac caetae Divinae altitudini succumbamus. Potest que contendi qui ultra n̄ est progrediendus in hac materia, et sufficere quod sciamus inter personas Divinas hoc discrimen intercedere, quod vero inter genitum, et n̄ genitum, quo sensu loquitur S. Nazianzenus orat. 3. de Theologia, et alii plures alii Patres.

Nihilominus videtur, quod, ipsi etsi dicant, et sentiant generationem Divinam inenarrabilem, incomprehensibilem et invisibilem esse, adhuc credidisse ostendere rationem aliquam huius discriminis indicare. Inde que moti Theologi omnes, qui in hac difficultate enodienda desudaverint, plerimas discurrendi semitas aperientes, ita ut fere videatur impossibile, quod aliquid ex eis dicere quod a maioribus nostris in fuerit vel partim habitum... ex professo discussum; liceat quoque nobis Theologis vestigia insistere et rationem aliquam, aut probabilem saltem investigare, qua tanti mysterii aliqualem notitiam quamvis tenuem obscuramque assequamur. Moneo tamen, n̄ esse de mente nostra aliquam fabricare de nobis, quae potius inter innumeras eas, quae huius sunt circumventus, eligere quae probabilioribus difficultatibus sit obnoxia, et quae firmius et facilius defendi possit, nam eas penitus evacuare, et ut ē etiam more, n̄ est huius tenuitati.

Prius tamen quam hanc variarum varietatem aucedamus praemittere clarioris et ordinatae doctrinae, necessarium est praemittere

definitis generationi vitali, quae praesenti controversiae non expedit non insererem simul nostram dicendi. Ratio vero est quia [illegible] est expressioni adaptare definitionem generationis, et simul ostendere processioni verbi divini convenire hoc quod generatio de qua loquimur est origo viventis a vivente principio coniuncto in similitudinem naturae [illegible] ex Aristotele lib. 5 Metaphysicae capite [illegible] tradidit Angelicus Praeceptor hic quaestione 27 articulo 2 et recipitur communiter ab omnibus Theologis. Erit [illegible] communiorem eorum sensum illius partes percurremus, nam vitalis quae solent ergo addi ad suum propositum in divinis convertemus.

Prima pars definitionis est origo viventis a vivente per quam denotatur terminum productum quem producitur esse [illegible] vivente et [illegible] vitaliter qui solvitur per ea duo quae generatio et nutritione, quae in inconveniunt, [illegible] ratio viventis [illegible] tamen parti viventis. Dicitur autem origo seu processio, quia mutatio non mutatio propria est creaturis, ac vero quae mutationem imperfectionem [illegible] quae reperitur in Deo sicut valore; idea porro vox, quae ab imperfectione abstrahit, et divinae processioni potest adaptari. Altera pars definitionis est a principio coniuncto quae licet aliqui [illegible] censeant communi sensu admitti et per illud denotari aliquid de suo [illegible] debere et communicari filio; ut in generatione naturali communicat semen paternum ex quo filius ortus est, ut haec ratio vera sit, quatenus per [illegible] quo modo vivit in filio quatenus videlicet [illegible] tribuit aliquid sui. Quo ex capite maxime differt filius naturalis ab adoptivo: Pater enim [illegible] sibi [illegible] adsciscere extraneum, et [illegible] tamen dicitur [illegible] eius post mortem adhuc eum superstitem in filio ut supra [illegible] referebam.

Notet hic illud quod Pater tribuitur quod communicat aut
confert filio, debere intelligi intrinseca quia conferri tribui aut
communicari, et ex huius conditionis defectu fabricatio Evae
ex Adami costa non fuit generatio. Vox enim prius utcumque
iuncta cum voce origo denotat actibus concurrentibus peculiaribus
denique ipsius in similitudine, dixi non, volunt alii qui quod significet
in generante et genito reperiri debere naturam
eiusdem speciei, atque ex huius conditionis defectu dicunt spiritum
ex igne et anima procedente nullus esse filius, quia nullius
eiusdem speciei habuit, alii vero censent sufficere ad generationem
quod genitus conveniat in natura generica cum generante, unde
ex deductis multi non excludunt a ratione generationis procreationem
filii. Praeterea aliorum explicatio hac definitionis
particula quod diversimode in singulis sententiis referendi
locus habebunt. audiendi tamen omnino non sunt,
qui particulam hanc a definitione generationis expungunt.
Dixi
definitionis huiusce partem praesenti controversiae suppeditare,
quia ipsa cum integra sua explicatione quadrare videtur
rationibus utique nostrarum argumenti praecedentis dictis: quia non sicut ... vivente diversi
tri viventi procedenti a principio vivente, est ... coniuncti
atque ex substantia Patris et Filii, quia eiusdem communicatur
in natura processione ... Patris et Filii, ...
quia principio procedit. unde videtur evadere similis in natura vel
procedere in similitudinem ... nihil ... deficit quominus spiritus
sanctus sit filius et illius processio generatio valeat. Si vero contra hoc
... dicere, ... processio ... erit generatio, ... ipsa tertia persona erit filius, ... quod ... praecise
videt habere. hinc ... praesenti disputationi opera

debebit, ut huius utriusque quaestionis discrimen assignemus ex quo ratio re sultabit, quod personae ipsae discriminatae maneant in se.

Sectio 2a

Aliquae theoriae placita cum praesentis difficultatis recensent.

Nimii esset operis universa theoriae placita numerare cum difficultatis praesentis in qua praecipue versatur, quod sunt tot M, quod cogita... ... laboris, si fructus inde capiendus, et utilitas esset aequalis. Dabimus itaque praecipua discurrendi cogita ceteraque videnda venit ... apud Auctores, quae pleni omni sunt, et praecipue Reg... Scotus Baysant, et Atri... quos infra sensibiliter citabimus, de eorum ... dicamus. ... ... in 1o dist. 13 quaest. unica duo docet. Ipse quaestiones verbi in ... per ... naturae, quaestione vero esse in ... per modum voluntatis et libertatis. qui duo modi ... operandi diversi sunt, ut constat. Debet ... suggeri quod ... labores esse, quod ... volunt ... quod docet, esse quae ... differre, et ... generationis, ac ... generationis non esse ... dicit, ... aliqua ... veritatis ... esse ... non eaque ... sunt ... sunt ultimae ... et ideo non sunt ulteriores rationes inquirendae. sicut non ... ratio ... est praeter ... haecceitatem, quae est ultima ratio ... in Petro.

Paris dicitur ab hac ... Durandus in 1o dist. 4a quaest. 2a et dist. ... quaest. 2a qui docet ... esse ... quia ... operando est ad unus ... ut ... contracta sit ... ad unus ... ad unus

prium sequi esse per modum naturae. 2° quia productio non est contracta
ad unum prius, cum sit a duobus equalis et eiusdem virtutis
habentibus ad producendum spiritum sanctum. unde productio non
per modum naturae. discordat a Durando ab Scoto, quod natu
ralis productio est verbum. hic dicendum minus sane sit idem: uni
versus merito deterius a Theologis: quod nimis dura putatur
illa interpretatio definitionis: neque similitudo in re non vero
non est minus operandi prius, sed vel participationis ex parte
dei vel repraesentationis naturalis, ut communiter exponunt. Tres oppon
entes exemplis similitudinis naturalis quae reperitur inter
et filios creatos, reducentes quae plures productiones ad rationem
generationis, quod licet sint productiones viventis a vivente
nihilominus tamen productiones participantes naturae prius. et propterea
dicunt animalia ab hominibus producta non participare
naturae filii.

Alii de Scotus inepte vocat illas productiones [illegible] sic
licet enim procedat ex voluntate [illegible] ipse colligit
ex inde quod sit voluntaria minime operatio voluntatis non vero
quod sit libera. ceteris gravibus peccat contra minus convenienter
procedit Durandus; si enim procedit spiritus sanctus productio non est lib
era sed naturalis, convenit videtur, quod sit per modum naturae: neque operari
naturaliter est operari per modum naturae. Denique sive libera sit
sive voluntaria et naturalis productio. si tamen est in similitu
dine naturae, et minus evadit in eadem naturae prius, non erit cur non sit
generatio; cum illi adaptet definitio generationis, vel saltem
debebat Scotus ostendere cur voluntas aut libertas impe
diat communicationem speciei in productis. et idem argumentum militat
contra Durandum; nam sive productio sit a voluntate sive a duobus
sibi conveniet generationis definitio erit vere generatio
vel ostendendum erit productionem esse a duobus, ut definitio

non conveniat

ri doeni at pce ssoni. preterqz qd licet hoc ... pce
dat a duobus, hoc est a duplici persona, ... tamen pcedit
a duplici principio in utraque persona, et unus ... spira-
tor.

Dices, quod sibi non modicum placuit ... instat ...
in esse Theol. et 2. Suarez lib. 4. ... cap. 5 ...
... proximum ... Divinus ... in intellectu ...
ali ... primum principium ... a proximum in Deo ... in linea intelligendi
endi ... intellectus radicale, quod omnino rejiciendum
censet, ... actuali intellectio, et ... docet ... frali
eius Divinus, sicut ... hominis ... in principio ... Deinde
docet ... personam, quae procedit per intellectum ... ex vi frali suae
processionis intellectus Divini; secundam vero personam quae procedit per intellectum
... per voluntatem procedit ... communicari ex vi frali suae processionis
intellectus Divinus, ... amor ... volitionis ... ad
... differentias ... deducit, et docet ... personam esse filium
quae ex vi frali processionis evadit similitudinem ...
... Divinus ... Deus ... intellectus, quae est ... Divina. ...
vero persona non est filius, ... accipit intellectum, ... tenens
Divinum ex vi frali, ... ex vi mali suae processionis ... hanc
... plures ... thei sequens ... et ... accedit
... dup. 4. ... 8. et certe non multum convenit ... adeo
quae docebat ... dup. 26.

... nobis
placere non potest. 1°. quia ut ... notavit ... Baquez
procedere vi ... Divinus eius in frali intellectionis, ut
praesenti difficultati solvendae ... cum ... prius
resolutio ... abrolbi ... ... Divinae
esse ... et ... Divinae ... locus
habere. 2°. quod docet ... personam solum communicari ex vi frali

: ex processione ni eius et eo similiter de persona ex vi formali processionis ni communicari: eo opposito non docuerimus dicendo requiredente ostendentes eius et omnia gratia ab volutatque communicari ex vi formali processionis utrique personae. [illegible]

gratia ad diversi definitur generationis ita parata ex vi formali processionis, quae quod [illegible] ni eo posuit, ni a se meditandi facultas definitiis inveniendi facili negotio, et quae absolute et similibus de facultatibus liberabit eos. Unde in definitur colocando, quae necessarie sint ad sui cogitationem [illegible] pregendi. Unde [illegible] venerandi quae [illegible] ex definitur positus eo debuit, non est immutanda definitio, et ut communiter recipitur explicanda et adaptanda.

Alii Doctores [illegible] est per Dominum

diluentur. dicit 65 doctrina sect. 6a [illegible] expresse errores quod

+ constitutibus ~~[illegible]~~ eius docentes hancin in intellectu actuali, et in intellectione radicali, seu in actu 1o intelligendi quae vero procedunt formaliter constitutis diluentur in eo est [illegible] errores quando docent ideo est persona [illegible] 39 [illegible] communicat ex vi formali processionis [illegible] Divina. Unde [illegible] persona evadit similis in natura formaliter, ni vero 3o, ideo 3o communicat filio etiam Divina quae [illegible] producitur [illegible] ut intelligens, certus a intelligens ni solus [illegible] intellectus et eius actus intelligendi: Unde ni solum communicatur filio actualis intellectio ex vi processionis formali, et eius actus suus intelligendi, unde his actus suus intelligendi sine etiam Divina includit communicari filio ex vi formali processionis eius Divinae et sic procedere in similitudinem etc.

Alii vero servantes eo dicimus explicandi communicat filio sive [illegible] Divina ex vi formali processionis, ni [illegible] contra de gratia in quo natura vel etiam Divina debeat constitui

nec in quo usque prato colocet dicunt eo formaliter communicari
debere Personis ex vi formali processionis ut vo 3°; unde De
perinde ut ancilio procedit in similitudinem etc. et illius in vo
3°. ergo necessario quod verbum communicet ex vi processionis esse
per modum speciei intelligibilis. nec ullus est sua vo formali proce-
dat ut intelligens, et ratio est species ex vi proce formali illius:
atqui in Deo natura divina exercet munus speciei ergo in
quo usque prato natura divina communicatur, non necesse est quod verbo comu-
nicet ex vi formali suae processionis. tali tamen modus explicandi
discrimen processionum divinarum displicet propter eos dicentes
fieri p. Suarez indicavimus. nec quia ad partes
vel formalis communicandi usque divinae Personae, eo ipso modo se
habent.

Magis tamen displicet modus exponendi dicendi; licet
quamvis non divina exerceat munus speciei, et verbum procedat
ut intelligens, non propterea debet communicari verbo esse divina
nec quid indigeat patronos huius. et non quod necessarius est ad intelli-
gendum ita debet communicari formaliter intelligenti. nec ad
intellectum ordinis magis necessaria est omnia quae species, et tamen
ex quia non communicatur formaliter omnia. Dico. nec ut verbum procedat
ut intelligens solum requiritur, quod illi communicet formaliter id quod
intelligens, et illi est essentiale; ut species
formaliter constituit directe intelligens, et illi essentiale; ergo non est necessarius
non est essentiale directo intelligenti, nec illud constituit. ergo non est necessarius
quod verbo communicet formaliter esse per modum speciei. Minor probatur,
quod directe intelligens praecise constituit ex habente et intellectu.
3°. quia si verbo communicet esse per modum speciei, quod procedit ut
intelligens, et species requirit ad intelligendum, sicut melius
communicatur formaliter intellectio. sequitur quod procedit ut amans,
et ad amandum requirit intellectio. mitto plures alias huius
rei impugnationes brevitatis causa quas tamen invenies.

in 2a Arri.a loco citato.

Sectio 3a

Qa De imagine, et de similitudine processionum.

D. Thomas celebris est q.o de imagine quam et Canariensis refert, et pro sua magnitudine ingenii multum illustrat per Pasqual. 1a p. disp. 113. cap. 1o. cui quae sequuntur plures alii apud Pasq. Arri.a disp. 49 sect. 3, et apud P. Thomam disp. 65 sect. 3a supponitur (1.o) utrique personae Divinae producte, communicari ex vi processionis naturae Divinae: nihilominus aperit, quod processio est generatio, et non quod quod persona accipit ex vi suae processionis naturae Divinae per intellectum; unde ex vi suae processionis procedit ut imago Patris, et illi specialiter similis. Verum Spiritus Sanctus licet ex vi naturae Divinae accipiat vi suae processionis, quia tamen non per intellectum, sed per voluntatem procedit, non procedit cum ea speciali similitudine erga Patrem et Filium. Vi suae processionis, nec procedit ut imago sui principii, sed specialiter per modum unius, et haec 2a persona est Filius, quae vi suae processionis procedit ut imago Patris; et ideo illius processio est generatio. Non est Filius 3a persona, nec illius processio generatio, quia non procedit ut imago; quae ratio imaginis continetur in illius vocabulo definitionis in similitudine naturae.

Haec in Divinis aliquas difficultates occurrunt quas bene premit Pasqual. Arri.a loco citato. Precipua vero est, quod ratio haec infert, quod Spiritus Sanctus sit Filius, et illius processio generatio; nam vere competit illi definitio generationis, ut in acr[?] est origo viventis a vivente et in similitudine naturae. Et huius rei quoniam soli dicunt, ex vi processionis accipere Spiritus Sanctus naturam Divinam et esse similem in natura, ergo est Filius. Et illius processio non est minus generatio quam processio verbi; quoniam aliud est procedere in similitudine naturae, quam procedere similis in natura, quod tamen de Spiritu Sancto fatentur. Si dicas, quod Spiritus Sanctus non procedit ut imago, et ideo non est filius

nec illius productus generatio. instatur 2° ex prioribus eiusdem sententiae.
nam ut aliquid sit imago, nihil aliud requiritur nisi quod pro-
dat simile in natura proprio agente producitur: enim vero in crea-
tis ideo filius est imago Patris, quia per productionem evadit illi
similis in natura quam ipse pater habet; et sibi vi productionis
communicatur habet; ergo Spiritus Sanctus habens esse productus a patre
et filio, et ex vi suae productionis habet naturam quam idem pater et filio
sibi communicatur, evadet sine dubio similis in natura propria, quam
quo illius accipit, et erit imago Patris et filii.
Si dicatur nos negamus;
quod non procedit ut imago, quia non procedit per intellectum, de cuius ratione
formali est vim repraesentandi; et propterea Spiritus Sanctus non evadere
ut specialiter repraesentativus Patris et filii; ~~[illegible]~~ procedit.
adhuc vi dei efficaciter militari: nam ut aliquid sit imago vere
et proprie ex sua processione non requiritur quod producatur, aut pro-
cedat per intellectum: in creatis namque filius est imago sui Patris
vere et proprie, et ut talis procedit; qui tamen producatur
aut oriatur producitur per intellectum. Non ergo aliunde habet esse ima-
ginis Patris nisi quod producitur a patre similis in illius natura; ergo quod Spiritus
Sanctus non procedat per intellectum non obstabit quominus sit imago Patris et
filii, si sua processione evadit utrique similis in natura ut in hac
conceditur. erit enim Spiritus Sanctus imago physica sui principii, et erit
non solum aeque, sed multo magis perfecta imago Patris et filii, quam
filius in creatis est imago sui Patris: et consequenter non minus
erit filius Patris et filii, quam 2a persona est filius, et imago Patris
neque erit cur Spiritus Sancti processio non sit generatio, sicut processio 2ae
personae; Itaque licet verum esset, quod filius in Divinis eo quod procedat
per intellectum, habeat peculiarem illius similitudinis intentionalis quam
Dei Pater glorificandus intendit, (quod potest nunc omitti) non tamen

unde sequitur quod sit magis Patri aequalis similitudine, seu quod idem
est, in natura quam Spiritus Sanctus: unde neque sequitur quod Spiritus Sanctus
minus evadat filius quam ipse filius. unde ratio imaginis
ad rationem filii requisita praecipue desumitur ex similitudine
in natura, quae paritas est in utroque, ut probatum est. similitudo vero
intentionalis seu cognitio est tantum metaphorice imago, et simili-
tudo: quatenus videlicet, sicut imago rei alicuius depicta fit
ad illius similitudinem ducta in eius de cognitione, ita cognitio
rei formaliter per ipsius intellectum repraesentat. Cetera hoc repraesentatio
solum est imago metaphorice, et solum intentionalis similitudo,
quae componitur cum tanta dissimilitudine cognitionis ad rem
quam repraesentat; ut manifeste cernitur in cognitione spirituali quae
repraesentat res corporeas, in cognitione positiva quae repraesentat nega-
tiones; in cognitione increata, quae res creatas repraesentat, et vice
versa in cognitione creata, quae ad res increatas terminatur.
Bene ergo infertur quod ratio hoc imaginis intentionalis nihil conduc-
ere potest ad rationem filii.

3o

Caietanus [quem communiter sequuntur thomistae] discrimen processionum desumunt ex eo quod altera
sit formalis per intellectum, altera non formaliter per voluntatem, ut inde
colligitur, enim vero ex eo quod verbum procedat per intellectum
accipit naturam Divinam ex vi formali suae processionis: nam intellectus ex sua
ratione formali intendit assimilare sibi obiectum, vel est assimilationis.
intellectus ergo perfectissimus qualis est Divinus debet habere
perfectissimam similitudinem, quae consistit in communicatione naturae,
unde verbum procedens per intellectum ex hoc praecise procedit ut simile
suo principio in utroque, quod est perfectissime simile; ac proinde eius
eadem natura sibi communicata, quod est evadere simile in natura
et esse filium. non ita Spiritus Sanctus. licet enim eandem accipiat naturam,
non tamen ex vi formali suae processionis
quia Divinae voluntati per

separanderis assimilare sibi nisi hij, neq. volentes ex suo genere
n. ē assimilativa, nec tendit in assimilationem termini: un-
de ipsis non procedit ut simili in natura, vel ut imago, sed
ut impulsus.

Clarius hic apponere ingenij cogitare, alii
qui tenent hic unum? intellectio inquiunt, ex suo genere
ē obiecti similitudo; et intellectio Divina ex sua propria
rōe ē similitudo Divinae naturae, quae est illius obiectum formale: unde processio
quae communicat intellectum communicat similitudinem naturae Divinae. rursus
quod intellectio Divina ē summe perfecta in rōe similitudinis
ē quae substantialis; sequitur esse similitudinem naturalem, et substantialem
et inde tandem verbum, cui formaliter ex vi suae processionis
communicatur intellectio, hoc similitudinem naturae, quae ē substantialis ac
naturalis similitudo Dei ex vi processionis; ac consequenter ē filius, et illius
processio generatio. amor vero communicatus formaliter ex vi processi-
onis [illegible] non ē hac rōe similitudo sui obiecti: unde recipit processio gen-
eratio ē; nec illius terminus ē similitudo substantialis, ut est procedens simili
in natura, et consequenter non ē filius. hic tamen aut illis [illegible] explicata
eadem est mens, et &c.

Sed hanc late referunt, et expendunt et im-
pugnant per Torres quaest. 27 art. 1o in 4o commentario et
[illegible] disp. 113 apud quas poterit impugna-
tiones videre, necnon et apud [illegible] tractatu de [illegible] libro
11 cap. 5. qui postremam illam conatur satisfacere. nobis
duplici ex capite, quod [illegible], ex dictis resecta manet. nam
qualitas [illegible] verbo communicari formaliter non est ex vi suae pro-
cessionis, et non [illegible] coincidit [illegible] impugnari-
mus textus praecedente. peccatum vero docet, similitudinem commu-
nicatam per [illegible] verbo, sufficientem esse illum constituere filium
et illius processionem generationem, coincidit [illegible] et rōe [illegible] Vasquez

dicitur quod indicavimus similitudinis intentionalis nihil prorsus
pro discrimine processionis verbi, a processione spiritus sancti. processio ad modum
generationis et filii nec oportet dicti aliquid addere, deinceps
elaborare prout fert presenti cum tempus instat

Sectio 4a

Thomistica sententia nobiliter explicata proponitur.

Primo adest per Theoriam valde familiarem quam utique dixi, ut debet esse mens ex precia preceptoris Angelici quamquam 27 art 3o et 4o ubi hoc assignat discrimen inter voluntatem et intellectum quod intellectus fit in actu per hoc quod res intellecta est in intellectu secundum suam similitudinem; voluntas autem fit in actu non per hoc quod aliqua similitudo voliti sit in volente, sed ex hoc quod voluntas habet quamdam inclinationem in rem volitam. Hinc vero ex similitudine procedente ab intellectu, et non a voluntate, deducit processionum divinarum discrimen, tribuens rationem generationis, et non ..., per hec verba: processio quae attenditur secundum rationem intellectus, attenditur secundum rationem similitudinis. et in tantum habere potest rationem generationis, quia omne generans generat sibi simile. processio autem quae attenditur secundum rationem voluntatis, non consideratur secundum rationem similitudinis, sed magis secundum rationem impellentis et moventis in aliquid. et ideo quod procedit in divinis per modum amoris, non procedit ut genitum vel ut filius; sed magis procedit ut spiritus. quo nomine quaedam vitalis motio et impulsio designatur, prout aliquis ex amore dicitur moveri vel impelli ad aliquid faciendum. hec ille Sanctus Thomas.

Cuius sententiam amplecti volens, et explicationem supra allatam non admittens, nobis viam aggressus est pro Theme respondendo Magister quidam in ingeniosis nostre provinciae, huius cordubensis Licei olim spectatissimus decus et ornamentum: ubi nomen illius, doctrina et laudes meritum me venerabuntur. prima vero cogitatione facilius exponenda

P. Nicolaus Martinez

quinque supponit maxime notanda, ipse verbum Divinum, et ipsum Patrem quoad omnia predicata absoluta equaliter omnino se habere, unde reijcit modum illum loquendi ex vi predicati precisionis tam pro aliquo sensu putare denotarum rerum cuius liber. quia in personis Divinis nulla sint alia predicata nisi personalia et absoluta, sequitur bene quod diversitas rei cuius verbum est filius, et ipsius Patris non est filius, non est predicati absoluti, sed ex proprietatibus personalibus peti debeat. rursus notandum est, quod diversitas includit distinctionem, ac proinde id rei cuius exercet distinctio, et eius id rei exerceat diversitas in Divinis: unde solus exerceat distinctio inter proprietates personales et rei illorum inter ipsas proprietates personales, et rei illorum exercebit diversitas per quam verbum est filius, et ipsius Pater non est filius.

Edidit ipse frater quod diversitas quae datur inter Patrem et filium, sumitur ex proprietatibus personalibus, quia in absolutis sunt idem, ergo diversitas per quam secunda persona est filius, et non 3a, similiter erit petenda ex personalibus proprietatibus harum personarum, quia in absolutis sunt eiusdem, et prorsus equales. Supponendum est tamen secundam personam esse verbum, et Patrem non esse verbum, ut ditur ex fide. ideo quia secunda persona est verbum, quod ex sua proprietate personali et notionali; est vera intentionalis representatio quia dicitur per, ut per ipsum loquitur manifestet quod ipse intellectuali, aut intellectu cognovit. unde licet ea representatio, quae est intellectio, vel intelligere, sit omnibus Divinis personis communis, ceterum representatio illa quae est pariter locutio, sive verbum eminus, aut planius ad manifestandum alteri ea quae loquens intelligendo noverat, est propria secunde persone: nam sicut representatio, quae est intellectio, non est propria dicendi, sed intelligendi; ita representatio quae

quae paulo loquuti non est sua intelligendi, vel dicendi, vel
loquendi: 3ª persona quae ex sua proprietate notionali
pertinet ad lineam voluntatis, etiam ad lineam intellectus: non est ex sua
ratione repraesentatio, vel potius locutio, sed amoris diffusio est esse amo-
ris, et esse ad alterum suppositum amoris; sicut de ratione verbi
non est esse intellectum, vel esse evaluare ad alterum suppositum intellectum:

Et quod
ex hoc 2° conferri videtur esse, verbum independenter ab omni ratione
absoluto sibi cum aliis personis communi, et ex sua proprietate
speciali, esse imaginem Patris, cuius rationis solum in hoc modo discurren-
di nostri Auctoris, consequenter explicari potest. unde convenienter illius
illius proprietatis ex 2a dictum habet esse similitudinem quandam expres-
sam intentionaliter ad Patrem ipsum plene et comprehensive
repraesentandum, non solum quatenus Deus est, sed etiam quatenus Pater est; quod
omni similitudo divini similitudinis convenientiis per
quas videlicet duo aliqua participantes formam, et in
similitudinem repraesentatam, quae communiter appellari solet
similitudo intentionalis, nec habere tantum modo similitudinem
intentionalem esse proprietatem personae, et per eam habere quod
sit verbum et imago ipsius Patris; nec aliter potest melius
explicari ratio imaginis et verbi, quae reperitur in 2a persona
et illius proprio

Et quod supponendum est, et quod posterioribus notare
videbatur hac ratione, ex 2a parte filii requiri similitudinem
naturalem et substantialem. Quod ratio valde videtur esse contra aliquos
et 2a Thomistas ut communiter exponunt suam mentem etiam, ut
in praecedente vidimus, et ex eorum impugnatione patet ipso
ad. nec sufficit quod cum quaestionalis et substantialis similitudo
vel similitudo quae eiusdem habitus proprio producente

rarius hec ~~ idemptitas substantialis filii cum suo principio producente ad minus debet esse in ratione significata, hoc est, quod ut tunc productus filius sit, debet ad minus esse eiusdem naturae significatae cum suo principio producente, ut contingit in homine vel homini, in equo vel equi, quod si generatio perfectissima sit, hec idemptitas substantialis ad rationem filii requisita debet esse in eadem natura numerica, habenda tamen ut salvetur perfectissima ratio similitudinis inter terminos et principium. Quomodo autem salvari possit hec perfectissima ratio similitudinis cum idemptitate non numerica, infra exponitur. Pro quo sciendum quod licet ponitur similitudinis formaliter ut talis afferre narrationem realis distinctionis inter extrema, que dicuntur similia, in utroque que est in eo gradu, in quo dicuntur similia, sicuti realis dissimilitudo dicit afferre realis distinctionem extremorum in eo gradu quo dissimilia dicuntur; non tamen contrariorum eadem ratio videtur esse debere. Coniungendo autem hoc notabile cum precedente, colligitur ad rationem filii duo hec requiri, primo quod filius verus habeat distinctionem a principio in eo gradu in quo ~~~ eidem principio assimilatur, et preterea quod filius habeat veram idemptitatem cum principio generante: ita distinctio requiritur ratione similitudinis, idemptitas requiritur ratione consubstantialitatis. Hec duo nomine reperiuntur in creatis; ubi inter filium et patrem datur distinctio numerica et idemptitas specifica, nec enim alia maior inter illos versari potest. In Divinis vero preter similitudinem convenientem que est idemptitas in gradu nullius de hoc ulterius inquiri similitudo alia que distinctionem includat in eo gradu in quo filius est similis Patri, et simul dicat consubstantialitatem cum eodem Patre, que si de signetur, procul dubio habitur in persona

similitudo, quae requiritur ut aliquis sit filius et illius processio generatio.

Tamen quia similitudo divina reperitur hic esse illimitata in representatione et imagine principii, quae convenit verbo in quantum verbum est, eadem est similitudo in esse divino, seu quod idem est, similitudo formalis inducens distinctionem personae ab eo, et simul dicens consubstantialitatem eiusdem similitudinis cum suo principio producente. Unde sanctus Damascenus distinguit verbum in ratione filii et illius processionem discriminat a processione Spiritus Sancti, utpote probationibus stabilitur. Probatur igitur, et simul ex praedictis statuta sit. Persona procedit ut vere et realiter similis suo principio, ita ut praedictus imago est illi similis sit realiter divinus principio. Deinde quae dicit haec similitudo distincta formaliter cum generatione dicitur realiter a principio, nihil ominus est similitudo substantialis, et eiusdem naturae cum substantia cum suo principio. Ergo persona procedit ut filius. Cum vi dei certum sit nemini licet dubitare de similitudine quam hoc verbum habet cum Deo, et multo minus de consubstantialitate verbi cum eodem Deo.

Contra vero probatur ex mente divi Thomae, huius verba de deinceps initio huius lectionis in definitione generationis ab omnibus admissa nihil aliud exigitur ad rationem filii, nisi quod sit similitudo divina realiter a Deo, omnia quae cum quae similitudo, et similitudo substantialis, hoc est eiusdem substantiae cum principio suo, quae principium suum representans divinus in ratione similis; atque haec omnia requiruntur in persona et perfectissime requiruntur; ergo vere procedit persona ut perfectissime et comprehensive illius representans. Ita ut haec similitudo non sit minus perfecta ratione representationis, quam intellectio est perfecta ratione eiusdem intellectionis, ut in tanto notabili suppositum manet. procedit

unguere ut naturali et substantiali similitudine; cum enim sit omnino
perfecte cum Patre: procedit ut filius, et illius processioni vere adap-
tatur generationis definitio.

2° probatur, applicando gratia doctri-
nae de persona Divina ut videatur cur non sit filius, quod ita praestat.
Quae conveniunt Spiritui Sancto consideranda sunt tria: vel gratia
quae communia habet cum suo principio, vel gratia notionalia, et propria
personae quae differt a suo principio. Propria communia non procedit ut
simili principio, defectu distinctionis: non enim est similis Deus, nec
similis creator cum Patre, sed idem Deus, et idem creator cum Patre;
et hoc capite non procedit ut filius, quia non procedit ut similis.
Secundum ratione notionalia, et propria non procedit ut similis
suo principio: nec enim illi convenit similitudo conveniens quae
sumitur ex unitate conformitatis eiusdem gratiae: nam quod persona
sola quoad notionalia proprius est dissimilis Patri et Filio personae:
Patri quia non est improducta, sicut Pater; Filio vero quia non est producta
per intellectum sicut Filius; ergo non convenit illi similitudo conveniens:
Deinde nec illi convenit similitudo repraesentativa propria imaginis;
siquidem proprietas de persona non est esse repraesentationis, et expressi-
onis obiecti, sed potius est inclinationis voluntati, quae dicit singulariter
ad alterutrum ex superioribus personis potentiae: nullo ergo pacto
procedit ut similis suo principio: ergo etc.

3° probatur: doctrinae summa
in forma sic ordinata. Filius ex suo conceptu nihil aliud est,
nisi quaedam substantialis similitudo producta, in qua per repraesentationem
ratio generis productio debet tendere formaliter ad similitudi-
nem, seu quod idem est, productio debet intendere quod producat simi-
litudinem quandam, et repraesentationem aeternam: at proprietas de persona
ex suo conceptu est quaedam substantialis similitudo, et quaedam Patris
imago substantialis producta formaliter, et formaliter terminans

actiones quia procedit a suo patre producente: quod secunda persona
et filius, et ut filius procedit a suo patre. quia videlicet legitima
est communis in supra notatis: idem quod exprimere probat videlicet
videlicet proprietas illius secundae personae esse patri in substantia
indistinctas: quod sit distinguat virtualiter a Deitate, non eualiter
et tamen realiter cum Deitate, non a mediante aliquo alio, quia ipse
ipsa est substantialis et consubstantialis similitudo ipsius Patris, transit
propter quod ipse est filius, quod proprietas illius licet sit producta
et consubstantialis tamen non est similitudo: unde in ratione proprietatis
personalis dicit distinctionem, non est similis Patri, neque est similis
in ratione consubstantialis, quod non dicit distinctionem, sed potius identitatem
cum Patre. hoc ergo perfectissime discriminatur
generatio filii a spiratione.

Ultima probatio huius est ... et in hoc
quod secunda persona est verbum quod filius, et eo est filius
proprio verbo, quod per eamdem generationem, et per eamdem rationem formalem per
quam secunda persona manet esse verbum manet etiam esse a filio ...
diversis et ab illa discriminatur. Tertia persona non habet esse verbum
eo quod vi formali sue processionis ... spirat et habet ... communem
... intellectus: nec tertia persona tribuit non esse verbum, quod
vi formali sue processionis spirat et habet communicatus amoris
quia communicat utrique personae vi formali sue processionis: secunda
secunda persona habet esse verbum, quod proprietas illius a Patre producta
est verbum mentale virtualiter adequate divinum et intellectuale
et procedens naturalis et unica substantialis cum Patre, quia
expressionis imaginis et generationis producitur ipse Pater per
actus intellectualis verbi ut alterius personae secundae personae manifestet
quod ipse cognovit, et tertia persona habet non esse verbum, quod ipsa ipsi

n conveniunt: et consequenter ideo de persona est filius quod verbum substantiale Patris, quod est imago substantialis repraesentativa Patris et illius expressio manifestativa. et ideo Spiritus Sanctus non est filius, quia non est verbum et repraesentatio substantialis sui principii.

Sectio 5.

Difficultatibus occurrit et observationes infert.

Incipiendo a ultima probatione, licet contra hanc conclusionem difficultas videtur esse, quod omnia non tam ex ponant Augustini verba et mens videlicet de persona esse verbum quia filius, et filius quia verbum. quod verbum ut verbum est, est sui ipsius, et Spiritus Sancti repraesentatio et expressio, et filius non est nisi similis, neque similis Spiritui Sancto; quod non est filius esse ergo quia verbum; nec est esse verbum quia filius. Resp. sic tamen salvari mentem Augustini. neque de persona esse filius quia est verbum Dei et esse verbum Patris quia filius; itaque de persona verbi Patris habet esse verbum Patris, hujus debet gratia, videlicet producit esse verbum hujus debet gratia videlicet quod adaequate et comprehensive repraesentat et quod hoc utrumque habet rationem Patris, ideo est filius eo quod est verbum Patris, quod intellectualiter habet esse imaginem substantialem intellectualiter producta, cui tot perfectissime imaginem substantialem Patris perficit quod de persona secundum aeque repraesentet et quod repraesentet Spiritus Sanctus et omnes creaturas. Tandem nec obficit tam perfectissimi filii, quia haurit ex eo quod ut verbum Patris sit illius substantialis similitudo modo dicto.

Patri de potest verbum in ratione talis, et totum perfectus intensive verbi talis sit intereunte eo, quod sit verbum Patris. Tandem adverteras Augustini, de persona esse filius quod verbum hoc solum vult, quod videlicet intensiva ratio verbi continuat

2æ personæ ~~———~~ in eo filii n. q. vult quod repraesentatio duarum aliarum
adaeque repraesentanda et exprimenda ex tenore verbi, requirat, ut filius sit, vel ad distinguendum nos filii prae reliqua
in 2a persona. quae doctrina ~~hoc~~ congruit doctrinae iis quae
communiter docent theologi, hi dicentibus, et quia cognitione qua dat
formaliter verbum liberum dei supponatur in Patre cognitio essentiae,
totius trinitatis et creaturarum possibilium futurarum, et existentium,
nihilominus communis opinio fert, verbum non procedere formaliter
ex cognitione creaturarum existentium, et in pauci dubitant, an
procedat formaliter ex cognitione sive verbi et ex cognitione spiritus
sancti. itaque ergo quod omnia cognoscendo producat verbum Pater;
et tamen quod verbum non procedat ex ~~omnibus~~ omni cognitione quae
habet ~~Pater~~ formaliter loquendo. similiter ergo stabit quod verbum sit
extensive omnium expressio, et tamen non sit filius nisi eius; ~~~~ totius
~~essentiae~~ nisi eius quae aeterne quae exprimit.

Ad 2m eras
Gravii difficultatem dissumit ex eo quod verbum divinum non solum
repraesentat, deinde eius esse eius repraesentat in fieri modo. ergo similiter
illa substantiali, quia verbum est simile Patri non ~~est~~ est ex sua
ratione formali distinctiva filii a Patre. illatio haec probatur quod similitudo
quae verbum est simile Patri, ~~est ex sua ratione formali~~ est repraesentatio
seu vis repraesentativa quam habet verbum rationis Patris, atque repraesentatio seu vis repraesentativa propria verbi, non pertinet distinctionem ab
obiecto repraesentato. ergo similitudo quae verbum est simile Patri,
non pertinet distinctionem a Patre ex sua ratione formali, et consequenter non distinctiva filii a Patre; verum est quod repraesentatio propria verbi
non pertinet ex sua ratione formali distinctionem ab obiecto quod repraesentat;
quia quod seipsum repraesentat, et ideo ipso non distinguitur. caeterum repraesentatio propria personae non pertinet distinctionem ab eo quod verbum

eualuv ē ad alteram personam dictus ergo ad alteram inquantum
personam, ad quam dirigitur locutio Patris, et haec est persona:
unde similitudo illa, quatenus tali patri evaluit, distinctionem
realem a tali forma, videlicet Patre: neque verbum directum
a Patre ad alteram personam, et vivit ē altera persona ad
quam Pater dirigit nam verbum et illi loquendo exprimit per
manifestat et propterea haec manifestatio petit evaluare
quod per se altera persona: quoniam est manifestatio
ejus similitudine: patet ergo eam similitudo ejus de
distinctionem. Obiicies 2o. similitudo qua verbum est simile Patri
est intentionalis similitudo, non realis; sed similitudo inten-
tionalis non distinctiva filius; ergo similitudo qua verbum est
simile Patri, non distinctiva filius. Maior ostenditur ex propria
doctrina: nam similitudo quae verbum dicitur simile Patri,
est similitudo qua habet esse quod repraesentat ipsum Patrem.
Minor patet ex quo filius tantum distinctivum in ratione tali
per similitudinis naturae, ergo non per similitudinem
intentionalem. Respondeo negando maiorem: nam similitudo quo filius
est simile Patri, est similitudo intentionalis realis: siquidem non est simi-
litudo ficta, sed potius vera, et ex parte rei existens: unde nihil
ipsi deficit quominus filius dicatur. Minor etiam est falsa, si de
omni similitudine intentionali loquatur: licet enim intentionalis
similitudo quae non sit substantialis suo principio, filius dicenda
non sufficiat, ut verbum in intellectione ab Angelo, vel ab homine
producta: nihilominus similitudo intentionalis substantialis
principio bene potest habere rationem filii, etiam in creatis, si modo
substantia illa, quae posset admittere Patris, et eius eam lucem talis
per quae se ipsa et intellectio possit. utique procedere ut filius
a suo principio, in cetera definitionis particulae illi convenirent.

Obiicies 4° ex priori: ex ipsa definitione generationis [illegible] pro-
similitudo quae requiritur ad constituendum filium, debet esse similitudo
in natura, at verbum ex sua proprietate speciali non est simile in natura
suo principio; et similitudo intentionalis quam ex sua proprietate
habet, non est sufficiens ut sit filius. Respondeo huius difficultatis
esse explicationem similitudinis in natura quae in generationis definitione
postulatur. Colligere quod quatenus verbum dicitur praecedat in similitudine
naturae cum suo principio potest in plures sensus habere: 1us est quod verbum
repraesentans sui principii. 2us, quod verbum sit naturalis similitudo sui principii,
hoc est similitudo substantialis, et non accidentalis. 3us, quod verbum sit eiusdem
naturae cum suo principio. Itaque verba illa in similitudine naturae
sunt aequivalenter: similitudo in eadem natura; sub qua hoc triplici
sensu conveniunt. Ab hinc verbo illa definitionis vocem finis illa
similitudo, quae est verbi propria, et specialis, utique repraesentans naturae
Patris; et haec est 1us sensus. Deinde talis similitudo est similitudo
naturalis, hoc est substantialis et non accidentalis, et haec est 2us sensus. Est etiam
similitudo eius cum re, et eiusdem substantiae cum suo principio; unde est similitudo
in eadem natura principii, qui est 3us sensus. Ergo ultra omnia est ut
verbum sit filius. Praesentibus de ceteris definitionis particulis
dubitet nemo [illegible] convenire, et exhibui aliter illud procedere in simi-
litudine naturae.

Alia difficultas adversus verbum ex tali creati: non filius constitui-
tur per similitudinem intentionalem; ergo neque erit constituendus
[illegible] divinum per intentionalem similitudinem. Occurrit difficultati neg-
ando consequentiam. Ratio discriminis desumitur ex eo quod in creatis similitudo
in natura quae constituit filium, est similitudo convenientiae, sive convenientia
in participatione naturae; etenim natura humana v.g., et alia quaecumque
creata participabilis est in plures alios similes naturales sive
convenientes in eadem ratione. Natura vero divina cum sit imparticipabilis,
in plures alios similes, sive convenientes in eadem essentia, vel

rōe deitatis; necessarium videtur, quod silitudo nalis, quae distinctiva
filius Divinus in eo talis non sit silitudo conveniens in rōe filii.
Et ratio: quia similitudo intentionalis eius est deitatis, et
secundum naturae; et similitudo intentionalis eius est deitatis, et
rēpus sua, ergo: quia dubitatis primo: neque debet eo
similitudo substantialis ... aut dubitatis de lineaitas, quae
quis est generatio verbi, ut constat ex mente D. Thomae. certum autem est, silitu-
dines pertinentes ad lineas intellectuales esse similitudines intentionales.
Unde concludit ad distinguendum filium sufficere quamcumque similitu-
dinem in natura, dummodo perfecta similitudo sit. Patris naturalis.
Explicata similitudine nali in triplici sensu proxime
dictus: quaecumque hoc conveniat verbo, ut monstratum est, sequitur
per eum evadere filium ... sit de filiatione creata.

Ultima difficultas, quae de similitudinibus explicatis valde urgenter esse
censetur, inde nascitur quod similitudines pertinentes ad lineas diversas,
quantumvis infinitas, aumentis ... videretur minus perfectae
neque tamen ad transcendendas lineas pertinent, ita ut altera trans-
eat ad lineam alterius: et intentionalis similitudo, et similitudo
nalis pertinent ad diversas lineas, ea non quod contingit, quod alte-
ra ultra pertingat ad lineam transcendendam, ita ut similitudo
intentionalis transeat ad lineam similitudinis nalis. unde
conveniet non contingit, sive in creatis sive in Divinis, quod silitudo
intentionalis sufficiat distinguere filium in rōe filii. Hoc argumentum
fortiter mobet et urget Alter Curiel d. 29 Pr. Suarez, et
Thomistas supra memoratos.

Ex prius tamen huius ... silitudines
intentionales, et nales non esse similitudines pertinentes ad diversas
lineas, sed posse utrumque rōs et intentionalis et nalis in eadem
similitudine simul uniri. praeterea in Deo eadem similitudo inten-
tionalis est et nalis, ... nalis ... in triplici sensu,

sapere ut explicat. Ceterum similitudo intentionalis non est ea quae comp
quae pertinet ad lineam intus, et in linea est naturalis, hoc est, ex grat
quia Patris naturalis, etiam naturalis, id est substantialis, et non accidenta
lis, ut tamen est naturalis, id est eiusdem naturae cum substantiali suo principio.
Verum est quod similitudo intentionalis et similitudo naturalis quae conveni
unt in convenientia specifica productorum eiusdem naturae pertinent ad lin
eas diversas. Ceterum similitudo ~~intentionalis~~ naturalis quae verbo Divino
~~[illegible]~~ conceditur non est similitudo convenientiae in ratione specifica quae
in multis multiplicentur realiter et distinctam unusquisque eorum, sed est similitudo
naturalis, hoc est substantialis, imo et realiter substantialis cum suo principio,
ut iam explicatum est.

~~Ceterum similitudo naturalis~~ Ex hucusque dictis
colliges quam necessarium sit ferendam esse de doctrina nostra S. Thomae esse
repellendam definitionem generationis quam illi ex [illegible]
professorum, qui addunt [illegible] communiter cum illo Perez, Suarez
et aliis quos illi quia in terminis admittunt, vel aliter explicant
quia hac particula sublata salvat doctrinam, quod verbo conveniat
definitio generationis, ex eo quod sit vera Patris similitudo producta,
et salvat etiam quod non conveniat Spiritui Sancto eadem generationis
definitio, ex eo quod Spiritus Sanctus non sit producta similitudo sui principii.
Constat enim [illegible] talis ex illis erroribus proprietates illius quae
producitur in Spiritu Sancto non esse aliquo titulo similitudinis relatae
ad suum principium: cum tamen proprietas illa quae producitur in persona
vere sit intellectualis similitudo realiter eius quo producta
vel dicta, videlicet [illegible].

Ius est, quod verbi et Spiritus Sancti duos esse [illegible]
quae non generationem conveniunt et definiunt in persona [illegible]
petere: requirit enim persona eo verbo Dei esse substantiale
quantum sit Patris Filius, neque aliter intelligi potest quod sit Filius
Dei nisi quod est verbum ipsius substantiale et ideo non nisi in [illegible]

ac [illegible]

dex. expratus undecunque n. i per accidens filio hoi quae per intus procedere: potius enim requiritur parte, et eu aliter quae et mentalis ... ducat: cum omnia hoc non producit per lineas intus ad repraesentandum, ut repraesentatio, et rursus repraesentatio ... tum ... , ut narro, et eu aliud eidem ... indubitatum, fit ... quod aperio, narro, et eu aliud sit filius. ... ex hoc ... valde placet authori ... proculus, ... tenendus videtur procedi dici ... filii et verbi sicut est filius, et procedere per intus divinae per accidens in ... persona.

...

... primo ... lari, quod non filius sit similis Patri ... repraesentatio ... primi, ... dubitatis quae est repraesentatio Patris ... realis ... ego ... quod non filius sit ... similitudo ... procedat ... similitudo ... et eiusdem ... suo ... ... communicationes in aliis sententiis quae similitudinis ... communicatio vel ex communicatione intelectionis aut intellectui vel ergo ex communicatione ... omnia sunt ... quae per identitatem reperiuntur ... in filio ... in ... potius videtur ad idem, in ... ... similis. ... ex hic ... similitudinis afferre ... realis extremorum in ... in ... dicuntur similia.

Ultimus est, et valde ... primo ... intellectus communis ... expressio, et repraesentatio ... tamen ... similitudinis, vel ... ad ... , vel unius personae Divinae ad alterum. ... debet ... : quippe similitudo realis et vera est ... reale relationem, ac ... realis ... in extrema similia, cum ... intellectio quae communis est omnibus Divinis personis, sive eadem in omnibus et ... omnibus idem

fit quod neque igitur persona sit similis ei de personis vel illarum alicui neque fit aut ex parte rationis expressiva unam personam esse similem alteri personae, cum enim expressiva [illegible] omnes tres divinae personae sunt aequaliter intelligentes. Ratio vero repraesentationis quae notionalis est filii: namque haec licet non sit similitudo comparationis [illegible] communicatione cum Patre, tamen est vera similitudo, facta comparatione cum Patre et ratione illius est Filius vere similis Patri, quae est similitudo repraesentans Patrem et suum proprium intentionalem exprimens, quare tandem haec notionalis expressio propria Dei sit comparative ad obiectum realiter ab illa distinctum respective ad Patrem, est illius vera similitudo: quod si comparetur ad obiectum realiter cum illa idem sicut cum respective ad [illegible], est illius expressio.

Sectio 6

Responsio [illegible]

Quamvis autem post haec [~~omnia~~] de [illegible] ad [illegible] doctrinae dispositionem expectata meminimus, ingenia in publica et satis celebri concertatione pugnantium vidisse non sine ingenti splendore propugnatorum quae frustra in [illegible] ea contendentes impugnare conati sunt quod eius [illegible] excogitari potest ad difficultates sectionis praecedentis appositas, reque ad praecipua capita [~~etc~~] revocari potest, quibus vero solvendis sufficienter instruit doctrina et ratio, cui nihil deesse si cui placuerit quaeque amplectatur et [illegible] libenter permittimus, et ut deinde demus praestare potius accurate tradidimus, et totam et [illegible] doctrinae.

Sit tamen quod certe quoque ingenue [illegible] fatemur, dico, [illegible] hanc doctrinam explorare proprietatem notionalem verbi, quae reperitur in secunda persona, et rationem imaginis intentionalem quae supra diximus in eadem secunda persona reperiri. Quod ultimus manifeste constat, et neque hoc [illegible] [illegible] intentionalis expressio illius, quae per

q̄ reprã̄tiō requirit n̄ ee imago intentionali illius, qd reprãt per
ipsa: quĩ nihil aliud ẽ, imago intentionalis, quã reprãtiō
mentalis seu intentionalis producta unde ex eo cognite, ex
pro persona hẽt ee mentalis reprãtiois vel expressiõ
ñ qui hẽt eẽ imaginis intentionalis illius. equaliter aĩes
rationis diuinæ, q̃ ẽ verbũ diuinũ: vel bene res ipsa, qd ñ habet ee
verbum ex eo qd sit expressiua et reprãtiua diuini, ex eo
titulo habebit eẽ imaginis intentionalis eius dicti patrĩ.
qd ã explicat bene hanc ipsã proprietatẽ notionalẽ
verbi pater qui satisfacit ex illius propositione quasi
attendo, ut hac rõe breviter me expediã ã dicte verbi
proprietã personã, quã alii notiões tractationẽ exposuẽ
habent ~~[struck]~~ ~~[struck]~~
~~et absolutã~~ Igitur ~~comunĩ sẽdecer~~ proprietas iñtiõ verbi diuini per intellectuales
et absolutas, quã ã pr̃e comunicatã ad ipsũ, et hẽt ibi comu
niõ eius pr̃e. Sed hanc exponit, et illustrat egregie inter alios
noster Molina 1 p. q. 27 art. 2 dicus 27 . Co. exponita sã doc
proprietatis ipsius personalis et notionalis personæ ut virtualiter
distinct ab õi absoluto, eẽ adequate rõm verbi. et hec est
ñ sit ita comunis hẽt pre ñ modicã authoritati theol. quã
inter numerat Henricus de p. te summæ articulo 59 quæst 5
Ariedus in 1. o dist 23 art. 2 S. Bonaventura in 1. o dist.
27 quæst 2ª qui amplectuntur sẽtentiã nostri Magistri
ẽ theory numero sunt illi qui proprietatẽ personales verbi ex-
plicant per intellectiones notionales, actiuas, quas passiuas.
Theory tãl impugnauimus in disp. te huius tractatus q̃ d vere
peccant in explicat proprietati notionali verbi: sunt im
in hac ipsa, q̃ explicant rõm verbi per proprietatem ipsius noti
onales. Placet nobis hec dictã eẽ cuius explicatẽ aduertendũ

ē duplex â verbū spirituale menti; aliud quo intelli
gens ipse sibi loquitur, sibi met parendo per intellectum res
intellectas; aliud quo intelligens alteri loquens, et illi mani
festat id quod semel ipse cognovit, exemplum utriusque reperitur
in angelorum qui et sibi loquitur, aut quasi loquitur, dum per
suum intellectum sibi ipsi obiicit mentaliter rem quam cognovit;
et loquitur etiam mentaliter alteri cui rem a se cognitam mentaliter
manifestat. verbum autem quo sic loquitur Angelus cum altero in
aliquorum iam est quoddam naturale signum expressum mente, et direc
tum ad alterum cum quo exercet locutio. hoc autem naturale signum
ex se, et essentialiter, est expressivum et repraesentativum cognitionis alterius
secretum loquentis, quae dicitur et est secretum cordis, nec potest ab altero
cognosci, nisi loquens velit [illegible] illam revelare medio
signo, hinc etiam obiectum cognitionis per eiusmodi signum ab altero
loquente [illegible] percipi habitum.

Itaque licet hoc utrumque verbum
exprimat mente et in hoc conveniat; differunt tamen nota
biliter in eo quod verbum ad se, hoc est, quo sibi loquitur angelus
est intellectio, qua hic ille angelus intelligens, et per eam dicitur
sibi loqui vel quasi loqui, dum intellectu ipsa, sive cognitione
sibi [illegible] repraesentat et obiicit, aut praesentans facit rem quam
intelligit aut cognoscit. verbum autem ex pluribus non est intel
lectio, licet supponat intellectum, neque est verbum quo sibi loquitur
loquens ipse, de quo loquitur alteri ad quem dirigit eiusmodi
verbum: ac proinde est repraesentatio mentalis, et intentionalis
expressio ipsius intellectionis, quae praecedit in mente loquentis
et etiam obiecti, quod per talem cognitionem primitur et repraesentatur.

Similiter
ergo discurrendum nobis est in Deo, in quo datur quaedam cognitio
sive intellectio communis, qua Deus intelligit sibi et verbum

veluti

veluti sibi loquens, ita cognitio intellectus creandi quae soli ex
hoc tenia vocari potest ab S. doctore Patribus verbum. si
quo illud hoc nomine dein quaerat verumque alibi notatum ha
bemus. est enim in Deo verbum aliud quo Pater non sibi, sed
alteri loquitur, videlicet filio; hoc autem verbum non est intellectio
generatio illa expostulet in loquente principium, ergo intelle
ctio, quae existit in loquente, et potius ab illa distincta
virtualiter adaequate: ea ratione qua diximus in Angelo
verbum illud quo Angeli loquuntur petere cognitionem in loquente,
et tamen esse cognitionem loquenti, et potius ab illa distincti.
hoc enim verbum quo Pater loquitur alteri est quid notionale, et proprium
personae, ad intra quae in eo quod sit talis respectus actio non
talis seu expressio personis, et intellectus quae pertinet
essentiae et attingit essentiam, quae non est per ejus modi cog
nitionem intelligitur, itaque ille hoc personae proprietas
quae virtualiter, et adaequate distinguitur ab intellectu divino,
adaequate in tali persona proprie verbi. unde verbum
in Divinis notionaliter acceptum non est intellectio, qua intelli
gens intelligit, sed expressio mentalis qua ipse intelligens
alteri loquitur, et revelatione manifestat suum dicenti
eamque intellectum cognoscendi, et intellectus ipsius quae cognos
cit.

Quod si rogetur cur verbum in Divinis debeat non nisi esse
aliquid notionale? in promptu est ratio. quod videlicet est verbum
ad alterum a loquente, ex parte sui dicit distinctionem a loq-
uente. quae tamen in Divinis distinctio versari non potest nisi
in notionalibus, inde est, quod verbum in Divinis debeat
esse aliquid notionale. licet ergo verbum quo quis intelligit
et intelligendo sibi loquitur, sed ad ipsum loquentem
retorquet verbum, quod creatur est ad alterum, est verbum divinum

89

ab eo quo intelligens sibi loquitur quod est eualiter directum ad alterum a loquente; ut in intellectu quasi sibi, et verbo quo alteri loquitur Angelus declarans etc. nos quo quando loquimur alteri, necessario dirigimus verbum eiusmodi alterum; et consequenter verbum eius offert eualiter eiusmodi directionem cum verbum quo pater loquitur ad filium, necesse sit ab altero dicium a se loquente; fit ergo quod offerat necessario aliquid notionale se tenens ex parte Patris nam per directionem actibus qua Pater debet dirigere verbum ad alterum a quo dicitur, et aliquid notionale se tenens ex parte filii, per quam directionem quanbus quod est ipsius formale verbum quod se ipso est eualiter directum ad alterum a Patre, videlicet ad filium.

Ex hinc concludes in Divinis productionem verbi non esse concipiendam per analogiam ad verbum quo intelligens intelligit, et intelligendo sibi loquitur sed potius per analogiam ad productionem verbi quo creatura spiritualis mentaliter alteri loquitur producendo nimirum mentaliter signum adequatum actus sui intellectus et illud transponens. Ratio vero est quia in Divinis dicta et adequata ratio intelligendi est perfectio et praedicatum commune omnibus Divinis personis. unde verbum quod praecise sit intelligere vel includatur in conceptu intelligentis erit sine dubio perfectio et praedicatum commune sicut est intellectio et ipsum intelligere. ratio vero dicendi et loquendi non est perfectio, nec praedicatum omnibus Divinis personis commune, sed alicui personae peculiare. unde verbum in Divinis absolute et simpliciter sumitur notionaliter et consequenter dicere et loqui, ac praecipue si addatur alteri, est ergo praedicatum peculiare et notionale: ac proinde dicere alteri. per quod ex gratia verbum in Divinis non est intelligere, nec est verbum illud quo persona se loquitur intelligens,

ut sahi

lati ex dictis patet.

Sic explicata proprietate notionali, persona verbi obtinet per praesentis ministerio, ut intelligat ratione verbi, et ea quae ad ... praesupponuntur. Sive enim verbum sit loquentis ... et hoc communiter dicitur in intellectu consistere, debet esse ex sua ratione repraesentatio illius, quod per ipsum notificatur intelligenti: nam dicitur intelligere sibi loqui: intellectio autem est formaliter ... repraesentatio. Sive sit verbum quo intelligens loquitur ad alterum, et hoc etiam debet esse repraesentatio loquentis ... requirit in loquente, quae obiectum quod per ... cognoscit, et per huiusmodi verbum audienti manifestet. ut cernitur in exemplo signi realis mentaliter producti, quo loquitur Angelus, et in verbo externo, quo nos communicando loquimur. cum autem mentale verbum sit mentalis expressio, et repraesentatio ... dicto. bene sequitur, quod per hanc verbi proprietatem explicari etiam ratio imaginis mentalis seu intentionalis, quae competit ipsi verbo, et communiter ad hoc munus praestandum bene mihi ... vi ... praecedentis ... ex dictis.

Dico tamen 2°: ratio filii, quae competit etiam personae ... non ... explicatur per hanc ... unde ... sufficienter salvet discrimen personae ab ... quoad rationem verbi, non tamen salvat quoad rationem filii: ac proinde per hanc non ... explicatur ratio generationis in ... personae, neque ... filii, qui est terminus generationis productus. hoc placitum mihi ... ex iis quae non semel ... hanc iterum, ac ... non ... non semel et ... in ... Filius nihil aliud est ex sua ... quam similitudo substantialis producta per ... repraesentat, ita ut per hanc ... vellet auctor

explicari et quasi equivalens ~~[illegible]~~ illi ee partes illas definitionis ~~[illegible]~~ Filii ut distinguitur. verum ut supponit, quod per unum competere ergo similitudinis, quod e expressio, et repraesentatio, addit hoc ee substantialis et naturalis triplici sensu. 1º quia repraesentat naturam, 2º quod e substantialis, haec e non accidentalis, 3º quod e eiusdem naturae. haec expressio, et equivalentia unius partis definitionis, preterquam mihi ut dixi nimis dura, et parum rei notitiam intentam non attingunt, ut ~~[illegible]~~ facile ipsa doctrina probari mihi persuadeo. //

Certe similitudo offert distinctionem realem extremorum in eo gradu in quo dicuntur similia. ergo si sunt similia in gradu substantiae debent afferre distinctionem in gradu substantiae; et si sunt similia in gradu naturae debent afferre distinctionem in gradu naturae seu in natura. cum quod ex ante. atqui per te Filius e similitudo substantialis, seu similis in substantia, quia habet eamdem substantiam, et essentiam cum Patre, et e similitudo naturalis, seu similis in natura quia habet eamdem naturam cum Patre; ergo non e similis in substantia, vel in natura suo Patri. vel saltem non e similis similitudine, quae afferat distinctionem realem Filii a Patre in eo gradu in quo dicuntur similia. tunc sic: id ablata similitudine Filii a Patre ~~[illegible]~~ quae afferat distinctionem in eo gradu in quo dicuntur similes, neque in substantia vel natura, solum remanet quod similitudo substantialis, seu similis in substantia, et similitudo naturalis seu similis in natura quia distinguitur a Patre per suas proprietates personales et habet eamdem naturam, et substantiam Patri, ergo hanc solam similitudinem partitio pat ... sub ... Spiritus Sanctus ~~[illegible]~~ participat etiam hanc eamdem similitudinem quia vere distinguitur a suo principio per suas proprietates personales et habet eamdem naturam et substantiam suis principiis similiter Spiritus Sanctus erit Filius; vel aliud distinctivum et ratio. ergo danda erit ex qua remanet discrimen harum processionum

personarum et processionum quod sit diversi.

Si regrediamur ad expressionem et repraesentationem propriam verbi, quae convenit 2ae personae, similiter et Patri, et dicitur relative ad suppositum, in quo similitudo repraesentationis et expressionis in re genita est, quia haec similitudo orta ex conceptu repraesentationis, et expressionis est de linea similitudinis intentionalis, et solum dicitur substantialis, et naturalis, ideoque quatenus videlicet extremum quod assimilatur, ex se habet eius dependentiam cum altero extremo, cui assimilatur. atque similitudo de qua agitur solum de linea similitudinis intentionalis, certe non est sufficiens ad distinguendum Filium, et perhaec similitudinem atque assignatam sufficienter explicari in 2a persona verbi Filii. multo haec ulterius persequi, sicut et difficultates alias, quae pululant ex hac discurrendi modo quod certe non vacat. et si semel sequeremus hoc similitudinis repraesentativae, quae datur in verbo, a ratione dubitationes naturalitatis, et identitatis naturae, quae hic usque prius relabitur hic. Vide in Sancto Thomistarum, et ex eisdem forsitan supra inisi nunc impugnanda erit.

Sectio 3a

Vera ratio discriminis inter processiones Divinas assignatur.

Inter relationes suas, et plures alias, quae referri possunt, in tempus liceat vel magisterialis, vel talis minus difficilis, et tamen ad veritatem quod posita semper mihi visa est ea quae discrimen processionum, et personarum de summitate prorsus, in qua nemo dubitare potest, et vera personas Divinas, et processiones discriminari. nobis enim ex fide notum est, personas Divinas inter se per relationes inter se habere, ut personas Pater, producere 2am verum non Filius similiter, quae producat Pater, producere tandem 3am, videlicet Spiritum Sanctum nulla alia Divina persona

producere. Item quia per hoc persona communicat naturam suam, et persona eam possidens habet cum potestate eam non alteri personae communicandi vi, scilicet. Sed et dicendum quod hae personae communicant naturam suam, et tamen quaelibet habet naturam absolutam, nihilominus cum potestate eandem alteri personae communicandi; quae nulla alia persona divina praeter tertiam personam.

Et quidem ex hac dicta fungi possumus certum habemus, originis discrimen quod in omnibus personis est generationis et tamen per illud producens est filium, tamen vero spirationi non est filius, ...

Authores huius sententiae

...

...

ex parte

à Pe, et filio ex virtute eg alteri communicandi, ideo non est filius, nec illius processio est generatio, quod procedens non evadit spiritus, similitudinem magis viventis in hac virtute communicandi naturam. quo modo autem discrimen in legitima generationi explicat obtinet, hic notum erit breviter proponendum. et certe nulla alia probatio opus erit si semel doctrina facilitas et claritas perspiciat.

Notandum est vocem hanc natura dictam esse a nascendo uti ex graeca nominis Ethimologia supponunt omnes, et a consumptus primus ad significandum originem spectatalem viventis a vivente, quae modo dicitur nativitas. deinde quia haec origo est a principio intrinseco, sive coniuncto, talis principium appellatur est natura etiam vox natura olim quo significat initium originis spectatae quia principium intrinsecum, sive coniunctum, deinde cum origo cum a hoc principio intrinseco operandi sit communiter specialiter viventi extensa est vox natura ad significandum principium quodlibet rei, sive hoc sit principium intrinsecum operandi, sive solum extrinsecum, sive neque intrinsecum neque extrinsecum.

Ex hanc observationes videtur vocem natura dupliciter venire ari, proprie, et quod ditate rei. primo intrinseco, seu coniuncto producendi aliud viventem. Itaque verum ratio est propria, quae propria apponitur metaphorice, et improprio. nihilominus tamen quia primum componitur communis illa propria est verumque ratio originis et valde extensa oblata. Magis autem propria est verum ratio, quod significat id, ad quod primario, et propriissime assumpta est. unde natura quae sumitur pro esse dicitur naturalitate remota, quae sumitur pro principio intrinseco principio viventi, quo coniuncto procedit alterius viventis, dicitur natura stricte accepta

Hac

q̄d non tantū praesupponit dicendo ē illa parte in similitudine
qui ponitur in definitiōe generationis, si ē intelligendo de
ratiōne late accepta, quatenus scilicet significat rei [illegible]
tatem etiam, et de ratiōne stricte sumpta, quatenus videlicet signi-
ficat prius distinctum seu intrinsecum, quo procedens et procedit ab alte-
rius suppositi viventis. In quā significatiōne vertitur ea
ratione secunda: neque late acceptio et significatio magis
propria et communiter data viventi, quae [illegible] eas
[illegible] non de sermo, ē de generatione viventis, et
de voce propria filii. ~~[illegible]~~ Hinc ad alias praesertim
quod licet in Divinis utraque persona producta communicat pri-
mario, aut fratris, aut ex vi [illegible] procedentis, aut proprius
modo quo velli id explicare, tota essentia Divina, et consequenter
ratione late sumpta, hoc ē productiva, et una, et in ea eva-
dat similis utraque persona principio suo producenti, fratris
et ex vi processionis. Ceterum si utraque non evadat similis
principio producenti, ~~[illegible]~~ in ratione stricte sumpta [illegible] si
utraque ratione [illegible] vi secundo, hoc ē eius potentiae eam de
non alteri personae communicandi. Pater utique communicat
verbo Deitatem, et simul communicat relatam spirationis vi
cuius ē prius intrinsecum, seu distinctum quo procedit alterius
suppositi viventis: non relatio spirationis ē prius spirandi
in verbo, sicut in Patre et consequenter ē ratione stricte sumpta
in verbo, sicut in Patre, ac proinde verbum evadit simile
Patri in ratione stricte sumpta, sicut praedicitur. [illegible]
generationis, et filii, de [illegible] verbi et vi parolae intelligentiae
similitudinis non quae ponitur in definitiōne. In Patre habent
Pater et verbum vim spiritus sancti cui nihil communicant quod non prius

invicem seu diversum communi conditione alteri non: unde licet
ipse Spiritus Sanctus accipiat perfectionem vitae fecunditatis, et etiam vel etiam
virtutem principii extrinseci producendi, vel operandi ad extra
et in hoc sensu accipiat naturam late sumptam, et sic procedat
similis in natura late sumpta. Tamen non accipit naturam stricte
acceptam, ut constat ex dictis, atque ideo non procedit ut similis
in natura, sicut competit ad vos generationi et filio, et opposite
rationis generationis...

Ergo ex his si comparemus omnes tres Divinas
personas inter se, reperies omnibus illis esse communem et in illis omnibus esse
eandem naturam late sumptam, licet sumptam in acceptione propria
significatus, videlicet summum per eandem essentiam, cum fecunditate similiter etiam
per eandem principio extrinseco producendi ad extra; in tamen omnibus
est communis, nec omnibus est eadem natura stricte sumpta, videlicet
per principio intrinseco, et secundo producendi ad intra.
Natura stricte sumpta solum reperies in Patre et Filio quae
ab ipso Spiritu Sancto dividuntur. Si vero consideramus Patrem et Filium reperies
Patri competere naturam stricte sumptam, ratione duplici principii
convenienti virtualiter inter se distincti quo gaudet scilicet
principio generandi, et principio spirandi, quae principia virtua-
liter distinguuntur in Patre, et componunt duplicem naturam stricte
sumptam.

Reperies etiam Filio competere naturam stricte sumptam ratione
principii spirandi, quod accipit a Patre; hoc enim principium spirandi
est natura stricte sumpta propria utriusque personae, ut ab Spiritu
Sancto distinctae, reperies etiam in hac natura stricte sumpta
Filium esse similem Patri, licet ipsi non sit similis in alia natura
etiam stricte sumpta, et virtualiter distincta, nempe in principio
generandi. et tamen Spiritus Sanctus in nulla ex his sit similis Patri
et Filio, quamvis omnino utrique sit similis in natura late accepta

videlicet distincte, et cum quaelibet eius acceptio propria natura ut talis maneat.

Ne cui quod videatur deesse ex hac acceptione non gratis excogitata notare libet, quod est ex pluribus Thomistis dictis familiaris, qui dicunt esse unitatis esse et respecte naturae pro eius, quae ut Angelicus praeceptori quem sequuntur Habebat hanc eandem doctrinam tradidit his verbis: quod natura aliquando privative, etiam vero abeundo dicitur, quaedam dicuntur aliqua unius naturae, quae conveniunt in aliquo actu sicut omnia calefacientia; sed unius esse dici non possunt nisi quorum est unum esse. et ideo magis exprimitur unitas divina per hoc quod dicitur, quod tres personae sunt unius esse, quam si diceretur quod sunt unius naturae. Ecce D. Thomas clarissime insinuat doctrinam huius, quae declaratur in eius fabricis, aliqua libet inferre ex verbis illius.

Primo colliges, naturam stricte usurpatam significare esse, ut est ratio essendi, et ut est ratio operandi. unde ex ipso textu, quae respectu earum non est aequivocus. Secundo colliges ea quae conveniunt in aliquo actu, seu operatione dici esse, et naturam iuncta natura a principio talium operationum: et converso ea quae in principio talium operationum non conveniunt non habebunt eandem naturam, in eodem sensu praedicto. Unde Pater et Filius, qui conveniunt in eodem principio spirandi, et in eodem actu spirationis dicendus merito est eiusdem rationis: Spiritus vero Sanctus, qui cum Patre et Filio non est eodem principio dicitur merito eius modi naturam non habere. Tertio colliges ex mente Sancti Thomae dico, quae conveniunt in eodem actu non in eodem esse, possunt dici eandem habere naturam, non vero eodem esse, ut in exemplo calefacientis, ignis et solis, sic est eius transeamus tenere, quod videlicet duo quae conveniunt in eodem esse, et non in eodem actu, dicantur habere

egressus eius, non egressus eius. unde sanissimo sensu poterit affir-
mari, divinas personas habere egressus eius (et in hoc sensu
egressus late sumptus) non vero egressus eius stricte usurpatus,
ut dicta.

4° colliges ex speciali convenientia quam diximus
habere verbum cum intellectu in eo quod prius spirandi resultare spe-
cialis similitudinis verbi cum intellectu in natura sancta: quam
specialem similitudinem non habet spiritus sanctus cum patre et filio. cum hac
similitudo specialis in natura, qua verbum est simile Patri et
spiritus sanctus non est, utrique similis, valde sit propria viventi
geniti ab alio. concludes bene, ergo esse sufficientem rationem discri-
minandi verbum ab spiritu sancto, et processiones utriusque. permittendi
quoque quod verbum sit filius, non vero spiritus sanctus. et quod illius processio
sit generatio, non vero processio huius. colliges tandem quomodo
[illegible] mentis sancti Thomae, non tempore [illegible] habeat
in Deo aliquid absolutum, ut absolutum quod est Deitas
[illegible], et [illegible] ens [illegible] prius
[illegible] seu intrinsece [illegible] ad intra: quod prius vel est aliquid
[illegible], vel [illegible] includit [illegible]
[illegible] quae [illegible] in divino [illegible] prius [illegible] opera-
tionis ad intra in Deo, de quo non est opus modo disputare, ut
alibi dicta supponere.

Sectio 8

Discrimen sectione praecedenti [illegible]
authorum et rationes solidat.

Dixi, post hanc discriminis [illegible] ex [illegible]
[illegible] expositionem [illegible] fere mentitur in sinuore et
ulteriori [illegible] non videatur esse. [illegible] minus [illegible]
[illegible] duxi [illegible] ab [illegible] authoritate
et ratione [illegible] magis illius veritas [illegible]. non [illegible] multis immorabor

inter creaturas generationem similem praetermittendo quod praecipue quaerebatur

ut probatio ex facili solvi difficultas quae contra illos obiici

dicimus sumenda est probat quod secundum vera authoritate sancti

Basilii lib. 1o contra Eunomium cap. 22. ubi postquam proposuit

ex Spiritus filius filii non dicatur, sic Dei trinitas filius

ex filius habere suspecta ut est in hominibus infinita quaedam

multitudo. huius responsionem enim [illegible] quasi exponit

postea paulo ante capitis per haec verba - si quis filius

ex filio diceret, in se protinus multitudinem divinae Trinitatis de illis

hominibus adduceret; similiter quae sui [illegible] esset quae

si filius ex filio natus est, ex hoc alius ut quae natus est,

et rursus alius et deinceps ad multitudinem. Haec Basilius

ex quibus [illegible] etiam [illegible]

Ratio autem quare Spiritus Sanctus non est filius

est, quod si ipse filius nasceretur, ex illo deberet alius nasci: et

ex hoc alius, et ~~[illegible]~~ sic ad multitudinem: quod de ratione filii est

posse producere alterum sibi similem, et participare [illegible]

[illegible] illi alteri communicando [illegible]

de ratione aequalis filii, ~~[illegible]~~ similem sibi producere per commu-

nicationem naturae, quae non potest inferri ex eo quod

Spiritus Sanctus esset filius, quod aliud deberet producere. [illegible] de

ratione exacti filii foecunditas non, seu potentia producendi alium

similem, qui vel sit filius, ut contingit in creatis; vel aliquid sit

aliud suppositum vivens cui filius communicet suam essentiam, ut contingit

in divinis. unde quibus hoc expresse [illegible] Basilius

censendus est, illud supponere, ut [illegible] exiberet digna

sit suo praestantissimo ingenio. alio quo vel rudi et

inexpertissimo homini digna non est. Si quis [illegible] filius

ex ratione talis debeat esse producibilis alterius sive filii,

sive suppositi viventis, tota vis rationis facile cessaret.

Ad probat

2º fo. ex auctoritate Concilii Florentini sess. ultima in litteris unionis, ibi nempe Latini PP. volentes rationem firmiter tradere eo quod primo fuerit in symbolo fidei particula illa, quae ex Patre Filioque procedit, hanc nobis tamen expositionem exhibent: ne quispiam ambigeret an Filius spirationis Spiritus principium sit et in alio quo tunc dicerent Graeci, nos credentes Spiritum ex Filio, nequaquam procedere necesse est ut intelligat Spiritum Sanctum ex solo Patre procedere ac consequenter non esse Filium. Quae verba continent hanc argumentationem ad rem nostram satis efficacem: qui crederet Spiritum Sanctum a Filio non procedere, necesse est ut intelligeret Filium non esse Filium; ergo Filius constituitur in esse Filii per virtutem productivam Spiritus Sancti, seu per spirationem activam, quia non potest a Patre ut possit producere etiam producere Spiritum Sanctum. Consequentia mihi clarissima est: nam si per hanc virtutem Filius in esse Filii non constitueretur, ex illius defectu minime necesse esset intelligere Filium non esse Filium. sicut quia risibile v.g. non est ex iis quae hominem constituunt in esse hominis, ex eo quod quis sibi firmiter persuadeat Petrum non esse risibilem, non est necesse quod intelligat Petrum non esse hominem.

Urgeo adhuc auctoritatem Concilii. Et Graeci qui nobiscum non conveniunt, Filium intelligunt adaequate constitutum in esse Filii, ante spirationem activam sive virtutem productivam Spiritus Sancti. Ergo intelligunt adaequate constitutum in esse Filii independenter ab hac virtute spirandi: consequentia bene; per intellectum auferas virtutem spirandi adhuc intelligunt Filium adaequate constitutum in esse Filii: probatur ultima consequentia: quia id independenter a quo res intelligitur adaequate constituta in suo esse non pertinet ad constitutionem rei. unde quibus auferas, non ideo res auferretur vel intelligitur auferri. postremo inde licebit arguere

tum in illis hoc praedicatum non formaliter distinctiva rei in
esse talis. ergo qui dicit. hoc praedicatum auferri praecise non est
necesse quod intelligat auferri rem ipsius in esse talis distinctivo
quae est determinatio sensu omnia erit eadem. qui dicit hoc praedicatum
auferri, necesse est quod intelligat tamen rem in esse in esse talis
distinctivo; quia hoc rei distinctivum in suo esse per hoc praedicatum. atque
dictum autem, eius qui crederet, filius non esse productus spiritus sancti
necesse est intelligere, filius non esse filius: ergo exclusio legitima eadem
deducitur, filius in esse filii distincti per esse productus spiritus sancti.

3ias

patet vere, in forma adaptando, quae notata relinquimus
sectione praecedente per explicatam definitionem generationis viventium
unde manifestius apparet discrimen, quare 2a persona
sit filius et non sit filius 3a persona. sic ergo, 2a persona
trinitatis procedit ut similis suo principio in natura stricte sumpta
ergo 2a persona est filius, et procedit ut filius. eadem legitima
est: neque si 3a persona procedit similis suo principio in natura
stricte sumpta, hoc ipso procedit in similitudinem naturae et generatio
quae exigit ex rigorosa et germana explicatione illius
particulae in similitudinem naturae, quae ponitur in definitione
generationis. unde toto rigore et proprietate convenit 2a personae
definitio generationis definitio. verum neque differentia exigentiae
a principio convenit in similitudinem naturae ut per currentem
et applicantis particulas naturae fiet. ergo nihil ipsi deficit ut sit
filius, et procedat ut filius.

Aliud vero non minus liquet quod ipsius com
et illa deducta. si quae diximus memoria teneamus: etenim
natura stricte sumpta est natura, ut secunda sequitur ipse est principium
divinus, seu intimus substantiale operationum immanentium, aut
operationum manentium intra ipsum principium. 3a persona sic

procedit

pcedit non per ut prius primus seu intrinsecus rationale operationi immanenti sive manenti intra ipsum principium: persona pcedit ut similis suo principio in natura stricte sumpta sive duplicii dicimus constat ex superiori secundo, ubi vidimus Patrem competere non stricte sumptum duplicii ex ea quia gaudet virtute gignendi, et quia gaudet virtute spirandi, quae utraque virtus est prius dicitus seu intrinsecus producendi ad intra. et similiter filio competere non fecundus, quia accipit a Patre eandem virtutem spirandi, et ergo in filio prius producens seu intrinsecus rationale producendi ad intra. in hoc ergo principio assimilatur persona suo principio, et consequenter assimilat suo principio in natura stricte sumpta, pcedit quae in similitudinem naturae, quod erat ostendendum.

Eadem argumenti forma demonstratur Spiritus Sanctum esse filium: cum vero Spiritus Sanctus pcedit ut similis suo principio in natura stricte sumpta; ergo non est filius. nec pcedit ut filius. Praeterea quod Spiritus Sanctus non pcedit ut similis suo principio in natura stricte sumpta, neque illi conveniret definitio generationis viventis: cum hoc ipso non pcedat in similitudinem naturae. Antecedens vero non minus clare probatur: quia Spiritus Sanctus pcedit ut prius dicitus seu intrinsecus producentibus operationi immanenti, seu manenti intra ipsius principium; at qui haec virtus producentis immanenter producentis explicata manet natura stricte sumpta; ergo Spiritus Sanctus pcedit ut similis suo principio in natura stricte sumpta. Constat ergo ex collatione utriusque processionis inter se, ibi esse generationem, quod communicatur tantum per ipsius productio naturae stricte sumptae, in qua evadit similis in natura, ibi non esse generationem quod natura stricte sumpta non communicatur pro ... tantum per illius productio. unde si tres comparentur inter se, tres sunt processioni est filius, et non est filius tertius processioni, ut patet.

Quod si dicas nihil esse frequentius apud Sanctos Patres et Ecclesiae Doctores, quam asserere

Spus Stus eiusdem essentiae cum Patre et filio: istud tibi fatebor ingenue, quoniam a Doctoribus Ecclesiae terminus iste accipitur non stricte, sed late, scilicet pro essentia et Deitate: in quo sensu, ut late, in propositione vera ponitur natura. est quod Spus Stus eiusdem Deitatis et essentiae cum Patre et filio, et in hoc sensu eiusdem naturae, et substantiae utrique. Et cum Spus Stus ergo conveniat cum filio in eo quod sit substantialis suo principio: sicut enim filius est Patri substantialis, ita etiam Spus Stus est substantialis Patri, et filio. dico quod Spus Stus est substantialis suo principio in Deitate, seu essentia non autem in natura stricte sumpta, seu in natura foecunda; propterea Spus Stus non est filius: filius ut talis est, quod substantialis est Patri non solum in essentia et Deitate; sed etiam in natura foecunda quae est natura stricte sumpta, ut tota precedente lectione explicatum habes abunde.

4º Arguitur

probatur: quia est similis in natura stricte sumpta principio producenti, hoc est in virtute communicandi naturam acceptam a Patre, quia per hoc virtus communicandi naturam abstrahitur a virtute gignendi, et a virtute spirandi, est propria filii creati, et increati, dico quod est propria filii creati, et increati, est debere filii ut sic abstrahentis a creato, et increato: ergo similitudo in virtute communicandi naturam acceptam a Patre abstrahente a virtute gignendi, et spirandi, est propria filii ut sic abstrahentis a creato et increato, et consequenter sufficiet constituere filium illud suppositum vivens in quo reperiatur. cum quae reperiatur in 3a persona Trinitatis sufficiet illam constituere filium, et illam discriminare a 3a persona quae filius non est, quod si ea non reperiretur similitudo cum suo principio in hac virtute communicandi naturam. hoc vero continet totam medullam doctrinae cuius initium hoc est, et proinde debent illarum premissae non tam probari quam explicari, quod desursum indigent explicatione.

Antecedens maior premissa supponit aliquid et aliquid affirmat. supponit quod detur similitudo supposito producente in virtute

municandi abstrahente a virtute communicandi non per generationem et a virtute communicandi non per spirationem, quod re vera ita est, mihi certi omnino est, et ideo debet esse indubitatum. enim virtus communicandi non per generationem necessario includit virtutem communicandi non. valet enim bene: hic principium communicandi non per generationem: ergo communicat non. similiter valet: hic principium communicat non per spirationem: ergo communicat non. unde virtus communicandi non per spirationem includit virtutem communicandi non: ergo inferiorari virtutem communicandi non abstrahentem ab eo, quod sit virtus gignendi vel spirandi. cum ergo hoc virtus necessario coniungatur principio producente cum virtute gignendi, vel spirandi; terminus productus quicumque ille sit, qui procedit similis principio in virtute gignendi, vel in virtute spirandi, consequenter procedit cum similitudine in virtute communicandi non abstrahente a virtute gignendi, et a virtute spirandi, et hoc supponit Maior.

Affirmatur Minor, maiori propria similitudine cum principio in hac virtute communicandi non, quae est virtus abstrahens a virtute gignendi, et a virtute spirandi est principium filii creati, et increati, quod eius manifeste dispicitur. non in filio creato coniungitur cum virtute gignendi, in qua filius creatus procedit similis suo principio non est omnino. in filio autem increato coniungitur cum virtute spirandi, in qua fide nobis constat, filius Dei procedere similis suo principio. cum autem tam virtus gignendi, quam virtus spirandi includat virtutem communicandi non utramque abstrahentem a modo communicandi non; fit planum hanc virtutem communicandi non abstrahentem a virtute gignendi, et a virtute spirandi principium esse filii creati et increati.

Minor

eiusdem ibi principii videtur patere notandi non esse filii abstrahenti

et creati, et increati est in communi et universali generica idea generis immediate sub quo distinguntur tamquam species, et inferiora illius ratio filii creati, et ratio filii increati: atqui quod est contentum cum identitate eius inferiorum distributive, est etiam cum identitate contentum etiam superiori immediati, sub quo distinguntur: ideo ergo quod est contentum ratio filii creati et increati, necessarium est quod sit etiam contentum ratio filii ut sic abstrahentis ab utroque. Hinc a fortiori concluditur, per hanc virtutem communicandi naturam ut sic abstractam a unitate producendi et spirandi sufficienter distingui filium illud a suppositis eius in quo reperitur: si quidem per illam Deus pater cum suo filio: neque illud praeter quod etiam per ipsum filii, ut omnino non potest in filio, sufficienter distinguit ratione filii, et discernit, et discriminat a Spiritu sancto, in quo cum [illegible] nullo modo praeter non invenitur.

Sectio 9a

Argumenta solvuntur.

Primum argumentum, quod magni habet apud Scotistas docentes dist. 65 de trinitate sect. 4 de [illegible] ex eo quod hoc videatur omnino auctoritate definitum, et tamen authoritas in hac parte quae non debeat attendi, vel saltem non contemni. Sic formatur argumentum: Spiritus sanctus est distinctus, vel saltem praeter communem sententiam Patrum tam Graecorum, quam Latinorum tenentium, quorum authoritate definitur. Et est distinctus, vel praeter mentem Graecorum, qui defendentes, verbum processionis esse filium, quamvis Spiritus sanctus non procederet ab illo, plane sentiebant eum posse non distingui a filio per virtutem productivam Spiritus sancti: est etiam distinctus vel praeter mentem Patrum Latinorum: nam Latini contra Graecos argumentantes in Concilio Florentino [illegible] inferebant quod Spiritus sanctus non distingueretur realiter a filio, si ab illo non procederet, neque tamen intellexerant quod non haberet filium in Divinis, quia nullus ex ipsis sensit

9s Scotus q. ē filius qui hēt virtutē producentē spiritum. Ego neq.
Latini neque greci veniunt in mentem hoc 9c Ecclesiasticae definitione
filii per illa vis immediate conducendi neque alteri personae, nec vir-
tutis producendi spiritus Sanctus ren per negationem fecundus.

Primo ex ipsa
dupl., quae celebris facta ē inter theol. ex dicto ffllorentino,
an videlicet si Spiritus Sanctus a filio non procederet, distingueretur
realiter ab illo, manifeste arguitur, a disputantibus futura
3d. supponi, quod filius non distinguitur nisi cum filii per virtutem spi-
rantis spiritum Sanctum: alioqui frustra distinguerent; cum manifestum
sit Xnus neg. hoc posito sed in ea hypothesi filius non ēē. ab hoc
argumento exordiens tamen re Scoti, quod videtur illud verbum
magni ponderis ab aliquibus poni et urgeri cum re bene
nihil nobis obiiciat sed negatione an hi. et in primis
Mtrō ibi non ē 3 in mentem eius, quod nullus eorum 3 alius
edocuit. praeterea quod dici retulerit, hanc sed ēē pater
mentem eius ita ut eorum nulli venerit in mentem, nihil enim
3 nisi, vel 3 ipsius, quod ipse notus non ē quod sciret theolo-
gica ratione, quas theol. meditati sunt quasi grande quaestionum
discrimen, venerit in mentem eius, et in hoc sensu sunt 3
mentem eorum, ut in aliis rebus eorum theologici de quibus theol.
libere discurrere licet, 3 perhibet fit.

Sed ne videamur
a nostro instituto ad alia deflectere ut difficultates fugia-
mus, vel faciamus immunes, placet verba dare 3 Gabrielis
Vazquez, quae nobis possunt et colliget difficultatem ipso
sit simpliciter et fortiore. ubi in disp. 143 in qua
hanc difficultatis discriminis quaestionem examinat, confessio
post quam rationes Scoti et aliorum magis probabiles relatas
impugnavit, haec scribit: Hactenus de rationibus Scoti. nec mirum

si nulla librorum nostrorum alia extaret scholasticorum illis prae-
feramus: cum enim res hec in nostris scholasticis multo ma-
gis examinata ac disputata efficaciores multo ac belli
adinventae fuerunt rationes. Ex quibus verbis colligere licere
hac iure, verbis Patrum scholasticorum rationes praeferre
quia scholastico more in illis studio quovis insuda-
runt, deinde prohibere scholasticos ex ipsis Patrum aliquid addidisse
et iis super aliquos quae in eorum mentem non venerant, vel
sensum venire, seu exornare? et cum hos adnumerare
posteri si tibi non est molestum hanc Patrum quae nobilitati
pronos agnoscit.

Venio ad literas Patrum Concilii Florentini cum breviter
dico quod Latini Patrum vias esse argumento illo, scilicet quod Spiritus Sanctus non
Dei procederet a filio, quod facilius poterant convinci de hoc
absurdo cum in divinis ex communi Theologorum sententia, non detur aliqua
distinctio, nisi ratione producentis et producti si autem non intellexerunt aliud
absurdum, scilicet quod persona non esset filius; id fortasse
fuit, quia non ita vim absurdi illius de hoc absurdo posse divina
cum rationes quibus divinitatis sunt distinctiones illas per virtutes considerandi
non sint evidentes. vel certe quod illis tunc non occurrit hoc
absurdum: quod mirari non debet nostris temporibus, quam frequenter
plura videmus argumenta et absurda, a Theologis vel scholasti-
cis novissimis scriptoribus torqueri, quae non reperiuntur in Conciliis, in
quibus eiusmodi errores damnati sunt. et hic dixerim sub
submissione facta quod nulli Patrum in mentem venerit

Falsum ergo est, quod
destituta sit authoritate hec: neque aperte colligitur ex verbis
sancti Basilii, quae supra allegavimus et neque ex textu Concilii
Florentini. licet ergo sint authores sub dictis nostris neque
Theologi disputantes, an si Spiritus Sanctus non procederet a filio

dici generari realiter ab illo: supponunt virtutem spirandi non per tinere ad rationem filii: quia potius aliqui supponant oppositum: certe Pater Suarez quem Pater Torres alii sequuntur, non dubitat asserere filium, si Pater Spiritus Sanctus non procederet ab illo, non futurum hunc numero filium; et consequenter nec verum filium Dei vel alicuius alterius personae, sed filium omnino chimericum: non ergo supponunt hi spirationem non pertinere ad rationem filii.

Secundum dicitur ex eo quod filius distinctus per virtutem spirativam, ut ratio differendi non sequitur quod sit in ultima eius deputatione: nam licet ea intrinseca de filio, non est de filio, ut filio reduplicative, sed de filio specificative hoc est de persona, quae filius est: de hac enim persona praescindendo ab eo quod sit filius, quod habet virtutem spirandi vel quod non esset filius, si hac virtute careret. de hac, inquam, persona docet fides esse distinctam ab Spiritu Sancto, seu ea persona. unde rei positio questioni non ordinatur ad ostendendum, quod si persona non produceret Spiritum Sanctum, non esset filius; sed ad ostendendum, quod si non produceret Spiritum Sanctum, non differret a Spiritu Sancto: ut probatur recte, si patet ex eo quo Patres et theologi contra Graecos utuntur; vis autem huius rationis non desumitur ex eo quod persona sit filius vel non sit filius; sed ex eo quod supponatur distincta et aliter dici qui non posset, nisi ratione vel actionis productionis: quia relatio non habet debitam rationem distinctionis personae si illa non producat. Haec itaque ratio ostendit, quod in divinis solum datur distinctio orta ex oppositione relativa; nec datur alia relatio opposita, quam producentis, et producti.

Nostra assumptio: per illud formaliter distinguitur persona in ratione filii per quod conveniret ei filio creato, et differret ab omni non filio; sed persona non conveniret ei filio creato per virtutem spirativam: ergo non distinguitur formaliter in ratione filii per virtutem spirativam

quae acceptata de minori probatur quod virtus spirandi per quam persona divina filius est haec, potius est probatus, per quod differt a filio creato, cum eius modi virtus spirandi non reperiatur in filio creato. similiter virtus generandi per quam filius creatus divinus in esse filii non est probatus conveniente cum filio divino in quo virtus generandi nullatenus datur: ergo persona non convenit cum omni filio creato per virtutem spirandi, et consequenter non divinus per illud in esse filii. Hoc argumentum servata forma, tamen facit eorum adversus hoc modo: per id excludit [illegible] ab esse filii, per quod convenit cum omni filio, et differt ab omni filio; et non differt ab omni filio per defectum virtutis spirandi ergo per eius defectum non excludit ab esse filii. minor probatur, quia filio creato deficit virtus spirandi et tamen est filius. ergo

Solutio huius argumenti sumenda est ex 4a probatione nostrae conclusionis: Debet dici concedendo maiorem: per illud constituitur formaliter persona in esse filii, ut sic abstrahentis a creato et increato, per quod convenit cum omni filio creato et increato; concedendo maiorem: per illud constituitur formaliter in esse talis filii, scilicet increati per quod convenit cum omni filio creato, nego maiorem: per illud enim, per quod constituitur in esse talis filii scilicet increati, potius debet differre ab omni filio creato quam cum illo convenire. Concedo deinde minorem, et consequentiam similiter distinctam reiicio: ergo non constituitur formaliter in esse filii ut sic abstrahentis a creato et increato per virtutem spirativam, concedo consequentiam; non constituitur formaliter in esse talis filii, scilicet increati, per virtutem spirativam: nego consequentiam. probatio minoris est vera in hoc eodem sensu et ideo est vera quod filius divinus non solum convenit cum filio creato sed etiam differt ab illo. probatur vero differentia per quam differt est virtus spirativa, in quam concedit similiter suo patri, et in quam non concedit similiter suo patri filius creatus, cum pater concedat similiter sibi virtute spirandi.

Ergo dico

Itaque in persona divina et datur communicatio filii abs-
trahendo a creato, et increato: et hanc diximus consistere
formaliter in eo quod procedat similis suo principio producenti in virtute
producendi ad intra, seu communicandi naturam abstrahentes a virtute
generandi et a virtute spirandi: ac etiam a virtute abstrahentes
a virtute generativa et a virtute spirativa; in filio creato
contrahitur per virtutem generativam quam participat a suo principio,
et in filio increato per virtutem spirativam quam a suo principio accipit;
fit quod uterque filius conveniat in conceptu participandi a principio
virtutem productivam ad intra, seu principium communicativum, et intrinsecum
immanente operandi in propria communicatione fecunda. differat vero
a divinis uterque filius per talitatem virtutis productivae =
quam accepit unde filius creatus differt ab increato per
virtutem generativam in qua assimilatur suo principio, et filius
increatus differt a creato per virtutem spirativam, qua
similis procedit suo principio producenti.

Solutio non demonstratur in filiis.

creatis in quibus instar ex parte. per illud formaliter similitudinis principiis
quam in ratione filii, per quod convenit cum divino filio, et differt ab eo non
filio, quod non convenit cum divino filio in eo quod accipiat humanitatem
a suo genitore. quia non constituitur in ratione filii formaliter per hoc
quod accipiat humanitatem a suo genitore. minor probatur: quia
in hoc quod est accipere humanitatem a suo genitore, potius
differt a filio qui non procedit ab homine, quam cum illo convenit.
esse. ergo [illegible] in ratione, in qua tenent omnes
[illegible] universalibus, et quae dicendus erit, principium habere
rationem filii, ut sic, quae constituit in eo quod procedat ei similis naturae
[illegible] et hanc abstrahere ab eo quod natura in qua procedit
similis sit haec vel illa humana videlicet, vel equina; et
per hanc conceptus convenire cum divino filio, habere insuper rationem

talis filii procedentis videlicet a genitore humano, et per hunc consequenter exigere, quod sit humana natura, in qua procedit similis suo genitori, et consequenter per hunc differre a Dei filio non humano, quamquam eius ille conveniret; ideo quod continet naturam solutio et pari forma ut adaptanda erit casu facto ... persona mutatis mutandis.

Sectio 10.

Aliae objectiones contra.

Obiicies 3o. filius creatus procedit ut filius ex fecunditate Dei, qua participat a principio, in virtute generandi, et consequenter Dei persona non communicat virtutem generativam, qua primum gaudet, procedit ut filius a principio, quod filio Divino repugnat fecunditas ad generandum, et reducendo impeti illi definitio generationis, qua procedit viviens a vivente per principium coniunctum more naturae. Ergo atque Spiritus Sanctus poterit esse proprie filius, qui procedit viviens a vivente per principium coniunctum more naturae quamvis Dei non communicat suo principio virtutem spirandi per quam 2a persona procedit ut filius, quod Spiritui Sancto repugnat haec fecunditas ad spirandum sicut 2ae personae repugnat fecunditas ad generandum. Respondendo, quod filius creatus procedat ut filius quod participat virtutem generandi: negatur ergo, quod 2a persona sit filius, quod repugnat illi virtus generativa; nam uterque filius est, quod procedit similis principio in natura strictae ... ut supra declaratum est: qua ratione non procedit nec procedere potest Spiritus Sanctus similis suo principio, et propterea non est nec potest esse filius.

Obiicies 4o. similitudo naturalis filii cum patre, quae requiritur ad rationem filii, saltem debet esse specifica, ut cum filio creato distat qui similitudinis habet cum suo patre in eadem natura specifica; sed filius Divinus non habet specificam similitudinem cum suo principio generante, sed ad summum genericam: non enim est similis Patri in virtute generativa, sed in virtute spira-

tiva

et per eius modi virtutem spirativam non sinitur sufficienter in ratione filii: probatur sed communicationis theologice non requiri ad rationem similitudinis dictis in eo gradu, in quo duo extrema dicuntur similia. duo enim extrema dicta sunt habebunt similitudinem eiusdem gradus, in quo dicuntur similia, ut esse in utroque extremo, unde sufficienter dicitur filius similis Patri in gradu naturae per identitatem, quamvis habeat Pater virtutem spirandi. nec requiritur quod illi assimiletur in virtute generandi, quantum sibi hec non requiritur in Pater: sub enim est, quod habeat similitudinem eius Patre in gradu generatore; sive in aliquo gradu quod non sit in Patre. licet habeat similitudinem eius Patre in omni gradu quod est in ipso Patre et haec similitudo sufficit ad rationem filii, sive illa vocares velitis similitudinem specificam, sive non.

Confirmatur: potestas communicandi naturam, seu fecunditas producendi per accidens omnino est ad rationem filii, quod ratio filii dicitur per accidens omnino est, fecunditas, et sive potestas quatenus communicandi naturam alteri; per rationem, per virtutem spirativam excedenter per illam non sinitur in ratione filii. antecedens probatur: quod dici potest esse natura, quae tribuitur tantum ... possit poderi communicari, ultimus supponatur aut individuum quod poterit naturam infecundam; supponitur enim ultimum esse communicabile, excedenter esse infecunda in ultimo individuo et in illo est filius, quod similiter esse prius in eo omnia natura eius modi natura, quam in illo esse infecunda, esse tamen eius fecunditatem, eius natura producenti; quod fecunditas natura sive potestas communicandi naturam alteri supponitur per accidens se habet ad rationem filii; et solus illi convenit ex consequenti, quatenus videlicet ex ... est ut filius perfecti per equalis Patri, ille ut omnino similis, unde si potest alius producere, quod filius habet et equalis

Si ergo sine fecunditate, nobis amitteret de essentia et de specie filii; esse genitum ex hoc capite filium esse, nisi aliquid aliud d obtaret.

Respondeo communiter. etiam probationem, hypothesis esse omnino possibile: ergo nos loquamur de natura creata, quae communicatur filio, sit semper sit distincta numerice a natura Patris, tamen semper est illi similis specifice; unde si natura ex sua specie habet quod sit ultimus radicaliter, et substantialiter generativa, necessario ergo erit quod in filio sit substantialiter, et radicaliter generativa: neque erit possibile quod illud individuum ultimum, ultra quod repugnant illi non procedi, non posse sit simile in essentia suo principio et ipsi in sit simile in natura; ergo essentia viventium creatorum, et quibus alio realiter, aut vero aliter dicto ... vel in intellectu, sit principium intrinsecum radicale, seu actitale principii ... conducendi ad natura, sive communicandi, quod est esse non fecundum. implicat esse quod illud ultimum individuum simile in essentia, et in natura ... suo principio. et consequenter implicat omnino quod illi communicatur natura ut infecunda.

Confirmatur solutio nostra, vel loquamur in dicti ductu ... communicabilis natura illarum hypothesi in ... separata, vel ita ... habent, ut aliud petat essentialiter esse primum, aliud quod sit essentialiter ... et ultimum sit essentialiter ultimum vel non. Si dicatur primum sit per accidens esse primum et ultima sit per accidens esse ultimum. Si hoc ultimum dicas, infert, sibi communicari non, cum ea fecunditate quae ipsi essentiali est. unde sicut primo repugnat esse primum, et non esse fecundum ad ...; ita ultimo repugnatur esse simile in specie primo et non esse fecundum ad alterum producendum; ergo infert ... rep ugnare. si dicas primum, infert ea individua non esse eiusdem speciei vel eiusdem ... specifice: nam ... probatur specifice ... ad

a Deo

aliis: si g(eni)tus est 2us, et non 3us, est gradus consequentia dictus ab esse 2us et non 3us; et sic de ceteris usque ad ultimum: quod quid mirum quod ex illis 3us sit filius, quod cum potentia naturalis potestate alterum producendi, et ultimus non sit filius, quod non habet eius modi potestatem, ex sua natura, ut supponitur.

Intelligibile ergo si homo sic procederet ab homine absque ulla potestate alterius producendi, eius processio esset eiusdem rationis, ac modo est, quod est generatio, sicut modo est; quod ad quos generationem est sufficiens per accidens potentia; et non est de conditione vel sine illa. Deinde probo consequenter non repugnare quod homo procedat ab homine similitudine in forma equali, quamvis procedat similis in radice producendi aliquid quod est radix producendi aliquid est equale contra equale hominem; sicut im[plicat] maiorem quod homo non sit intelligibilis quod radix intelligendi seu esse intellectus est de esse hominis. Ergo non est quod repugnet hominis prodire ab homine sine potestate alium producendi.

Respondeo, negando consequentiam: nam dato illo impossibili, scilicet quod homo prodiret ab homine sine potestate alium producendi, processio illius non esset eiusdem rationis ac modo est. Nunc enim ratio processionis ~~haberet alia~~ carere alia processione equali quia modo habet per se virtute gignendi: et tota processio non esset communicatio talis virtutis sicut modo est, ac [illegible] carere equali processione equali quod modo habet. Sicut igitur de esse filii homini nunc est virtus gignendi, sic ergo de illa productionis illius est communicationis talis virtutis: non ergo esset eiusdem rationis illius hominis processio cum processione que modo est. Sicut nec est eiusdem rationis trinus productus, cum filio humano, qui de facto datur. Unde illa processio non est generatio; non est aliud gradus processio carere de esse generationis.

Obiicit 6o: spiratio activa superveniret

posterior origine virtuali Paternitati et filiationi et utrisque
praesupponitur. quia in illo priori ante spirationem activam in quo
filius generatur et quo assimilatur Patri, formaliter quoad
spirationem activam, et solum quoad eius exterius perfectus
absolutus. et in eo priori filius est Patri similis in natura multo
perfectius, quam filius creatus est similis suo patri; quia virtus
spirativa, sive fecunditas ad spirandum non pertinet ad rationem
filii; neque obstare licet posteriorem origini aut productioni
et virtuali quibus spiratio activa virtualiter oriatur a Paternitate
et filiatione, eo quod nullus habeat admittere prius virtualiter
praedicatis in Divinis, nam opinionibus et qui sint in depen-
dentiis ab origine virtuali originis aut productionis virtua-
lis harum relationum, urget haec difficultas in hunc modum.
prius origine quam sit filius est Pater, et in illo priori in quo
praecedit Pater origine ante filium, non praecedit spiratio
activa: ergo in priori in quo non intelligitur spiratio activa
est Pater sufficienter constitutus in ratione Patris: quia constitutiva
Patris in ratione Patris non includit spirationem activam: haec ultima con-
sequentia: nam si Pater in ratione Patris includeret spirationem activam
in nullo priori originis esset Pater in quo non esset eius spiratio
activa: nequit enim in aliquo priori esse constitutum, in quo
non sunt eius constitutiva; atqui est Pater in eo priori in quo prae-
cedit filium, et in eo priori non est spiratio activa, ergo spiratio
activa non includitur in constitutivo Patris, ut Pater est; restat solum
ut probemus maiorem discursus, et probatur. quia prioritas originis
nihil aliud est quam vera et realis processio unde ~~inter~~ inter personas
illas et illarum personarum proprietates, inter quas datur vera et realis
processio necesse est quod detur prioritas eius originis. Pater vere

procedat

producit filium, et Paternitas vere producit filiationem: ergo Pater est prior origine, seu prius quam sit filius, et prius origine quam sit filiatio est Paternitas.

Diluet argumentum utroque modo propositum eg difficultatem quare solum contradictio quod urget solum manet ut priori fratris Pater est prior origine, solus ille perfectus habere prioritatem originis respectu producti, quae vere est prius reale producti illius: unde solus praecedit originem filius illa perfectio, quae sit prius reale respectu filii, cuiusque spiratio activa non sit reale prius respectu filii, sed spiratio activa non sit in aliquo priori originis ante filium; communicatio paternitas est in illo priori originis in quo est Pater ante filium, est unica ut actio productiva, et ergo ut activa communicatio spirationis activae, sed quod licet Pater communicat spirationem activam nihil omnino constituat per paternitatem ut est communicatio activa spirationis activae. Unde cum activa productio personae sit ergo activa communicatio spirationis activae necessario quod in quocumque priori in quo intelligitur productio activa, intelligatur ergo activa communicatio spiratoris sive spirationis activae. et converso Paternitas, ut Paternitas exigit esse actionem productivam respectu communicationis activae quoque respectu Spiratoris sive spirationis activae, et hoc dicta ratio si quis velit Patrem non constitui per spirationem activam, quod per eorum interitum, eius modo constituat per activam communicationem spirationis activae. Quod si velit Patrem in ratione Patris constitui per spirationem activam, non minus erit idonea responsio iudicans in illo priori, quo praecedit Pater ante filium, praecedere quasi actionem productivam respectu, quae est generatio activa; ceterum non praecedere eius adaequatam generationem vel eius complementum actus quae eius generationis.

prius etsi realiter tunc non tamen in illo priori originis, seu illo signo plura neque clauditur adaequata determinatio generationis, quae non sunt in illo priori, seu in illo signo originis, et tamen eius est spiratio activa. nec ideo dicendus est spirationem activam esse in signo posteriori, scilicet post actionem productivam personae productae. ratio est, quia soli dantur prioritas, aut posterioritas originis inter ea, inter quae datur realis processio, seu quod unus sit prius altero, quod non fit. non; cum a nemine spiratio activa, sit prius, aut veniens filiationis, inde est quod neque sit prior neque posterior origine illius. ergo sequitur, non obstare, quod spiratio activa non sit in illo priori originis in quo Pater est ante filium, ut constituatur in eo Pater.

Replicabis: in eo priori in quo intelligitur Paternitas intelligitur etiam spiratio activa: ergo spiratio activa est prior filiatione hac prioritate eadem, qua Paternitas est prior eadem filiatione. Respondeo distinguendo antecedens. In illa priori, hoc est intellecto illo priori in quo est Paternitas intelligitur etiam spiratio activa, concedo antecedens; intellecto illo priori, intelligitur eo in illo priori spiratio activa, nego antecedens. Itaque illud prius, dicit actionem, ut est productiva filiationis, et ut est communicatio activa spirationis activae. quare intellecto illo priori, secundum quod est activa communicatio spirationis, necesse est quod etiam intelligatur spiratio activa quae ei tali actioni communicatur tamen. non tamen propterea spiratio activa est in illo priori, quod non est prius, vel activa sui communicatio tamen.

Ex angelo demonstratur doctrina: etenim intellectus

Paternitate nativo intelligit filiatio, ac proinde intellecto illo priori originis Paternitatis, quod est ante filiationem, intelligit filiatio; ceterum non ideo intelligit filiatio esse in illo priori sed potius in posteriori originis. Similiter ergo actio Patris productiva filij est aequaliter communicativa Spirationis activae; propterea quae intellecta actione productiva Patris, quatenus prior est origine rationi filij, intelligit utraque filius, et Spiratio activa quae filio communicatur: ceterum neque filius, neque Spiratio activa intelligit esse in illo priori, in quo est actio Patris productiva filij.

Obijcit ulterius contra hanc conclusionem fecunditas in infinitum se propagandi propria est non imperfectae, at corruptibilis in quolibet individuo, quae ideo multiplicatur, ut saltem in specie perennet, et perenniter duret, quapropter fecunditas haec naturae perfectissimae repugnat, neque ad perfectissimam generationem filij perfectissimi potest pertinere; at generatio Verbi Divini, sive natura quam accipit Verbum Divinum est infinite perfecta, et propterea nec corruptibilis neque multiplicabilis, et vivit enim in individuo eterne perennat: ergo neque indiget vi se communicandi per infinitas propagines: ergo generatio vi cuius ea natura communicatur non exigit, ex vi sui conceptus, Patris non fecunditatem traducere in filium ad suppositum aliud producendum, ut in eo natura extenderetur alioquin propagaretur in infinitum. — Hoc concedendo totum syllogismum, et nego consequens subsumptum. petit enim ex conceptu filii similitudo non quae propria est stricte accepta est prius ad intra productivus, neque ideo persona accipit vim immanenter productivam ut duret eterne natura Patris; hic enim ~~filius~~ finit, esto Deus increatus, non distinctus filius, et coenter finis hic extra distinctionem filij est

Nihil obest. estas questiones que se siguen son sacadas de una materia del Pe. Nicolas Martinez por causa de no aver acabadola el Pe. Juo. de la Fuente

Alia argumenta contra hanc sententiam [illegible] proponuntur et diluuntur.

Virtus illa spirativa non solum convenit filio, sed etiam Patri: convenit propria fily ut filius [illegible] consequenter una [illegible] filius in esse fily. [illegible] ... differentialis ... quia etiam a Patre differt ... in ultima [illegible] ... tamen neque [illegible] ... implicat ... convenientes ... Spiritu Sancto ... in homine ... et tamen ratione ... convenit ... spiratio ... filius in esse fily ... spiratio ... communicata a Patre et ideo hec spiratio activa licet ... filius ... communicatus ab alio ... filius enim constituitur in esse fily ex virtute spirativa communicata filio ... communicatur ... complemento proprio fily scilicet subsistentia propria ... et hoc habet ... filius a Patre ... personalis fily ... communicatio ... fily.

Aliud argumentum proponit. ... requiritur ad rationem fily similitudinem in natura stricte sumpta ... non datur in filio ... Patris ergo non est vere filius. Probo minorem. similitudo stricte sumpta dicit ... hec non datur ... fecunditas ... fily ... spirativa ... non datur similitudo ... nihil est simile sibi ... [illegible] ... sed est ... ad rationem fily ... non requiritur ... ad rationem fily ... similis ... in natura fecunda licet enim ... natura fecunda ... denominare filius ... Patri sicut si ... numero albedo in Petro et Paulo vere ... similis Paulo in albedine ... strictiori similitudine ... similia sunt que orum qualitas una et eo strictiori modo quo una fuerit qualitas ... per identitatem non specificam. ... ad strictam similitudinem requiri ... hec similitudo filius non est stricta ... quod filius ... strictam Patri ...

hec [illegible] in ... et mulier ... qui non generant licet possint

Diluitur. multum est ... ex equi ... similis in natura stricta. ... licet multum ... nihilominus ... tamen ... non posse producere ... ex ... dupliciter ... ex ... Cappadocia ... Dicitur est Augustino ... est verbum ... filius ... filius ... Verbum ... in hoc ... non ... natura ... fily ... verbo aliter ... vere ... natura fily fecunda. vide f. 332 ... 23°

Ut 5a ... inciyiendo

Disp.° 16

An verbum Divinum procedat perse ex cognitione intuitiva totius trinitatis.

Sectio 1.a

Statuit ut vera sententia affirmativa

Suppono 1.° quaestionis statum, quod si li ex denotet prius productibus, ex nulla cognitione procedit Verbum, nec modo perse, at neque per accidens, quia nec cognitio, nec aliud obiectum est prius productibus in Divinis, ut suo loco fuere superius demonstratum est. Preterea suppono 2.° quod si li ex denotet prioritatem aliquam originis, vel non ex nulla cognitione procedit Verbum, quia ut vidimus precedenti disputatione nulla cognitio est prior Verbo. nihilominus quia prius loquens ex ratione formalissima loquentis natura intelligit, sicut qui amat natura cognoscit. hinc est, quod Verbum Divinum ut pote locutio productiva natura exigit cognitionem in Patre loquente; hanc ergo cognitionem, quam natura exigit Verbum et verbum in Patre loquente investigamus in presenti. Cum a conditione cognitionis soleat esse intuitio, rogamus an cognitio illa natura petita in Patre ex ratione formalissima Verbi producendi sit intuitiva, et ad totius trinitatis personarum tendat. Preterea cum cognitio illa natura attingat plura obiecta tum intra, tum extra Deum claritatis gratia in presenti disputatione personalitates tantum in examen adducimus.

Prima sententia est Scholasticorum, ut communiter interpretantur illius discipuli, qui docent obiectum perse petitum a cognitione qua procedit Verbum esse tantum obiectum primarium intellectionis Divine. cum autem obiectum primarium sit tantum essentia, hinc est, quod Verbum oriatur a cognitione aeterna prout est ad solam essentiam perse et natura; non vero a cognitione prout est ad aliquas personalitates; nam hae pertinent ad obiectum secundarium, antequam cognitum productum est Verbum. unde autem

per ipso mo in sa schola procedat Verbum ex cognitione essentiae, cum alterius memoriae Verbum non procedat per cognitionem aliquam, et per actum internum adaequatum dicitur a cognitione quae est dictio. non uno modo explicant illius dicendi praedicati. probabilius discurrit Sola lib. 1o disp. 23 quaest. 3 art. 1o cap. 9 Parag. V. in sa schola interna paternae fecundet essentia ut obiecto intelligibili ad actum dictionis Verbi. Quaeri potest contra hanc sententiam an sola essentia unita intime in se obiecti intelligibilis fecundet memoriam Patris ad dicendum Verbum, an simul etiam aliud obiectum fecundet per se memoriam Patris ad actum dicendi. praeterea in alio sensu potest contra scholasticos Scholae praesentem quaestionem dirimi, an si pater per internum produceret, pateret hoc ut intellectio essentiae, an etiam ut cognitio attributorum, et personalitatum. cui interrogationi satis Scholasticus in 1o disp. 1a parag. 0 ad solutionem quaest., solum obiectum primarium quo essentia divinae memoriae Patris fecundae ad actum dicendi Verbum ita etiam Smiciny disp. 1a quaest. 5a num. 263.

Usus est Dominus Basquet docens Verbum immediate et per se oriri ex cognitione intuitiva qua Pater se ipsum et Verbum suum cognoscit, negat tamen per se procedere ex cognitione intuitiva 3ae personae. quod Verbum procedat ex cognitione sui producere quia productio Verbi est intellectio: ergo producere Verbum est intelligere Verbum et Verbum produci est Verbum intelligi. cum autem productio sit termini praesentis fit manifestum quod intellectio quae est productio Verbi sit simul intellectio obiecti procedentis. contra Scholasticos partes quod scilicet ex cognitione intuitiva 3ae personae Verbum non procedat pluribus probat, quae nos inferius opportune afferimus dissolvenda. vide tomo 1o in 3 part. disp. 142. sequuntur Basquet Curriensis disp. 2o dubio 1o Alarcon disp. 8a cap. 8 et 1o.

3a sententia docet procedere Verbum per se ex cognitione intuitiva Patris et ex cognitione abstractiva

personae et Sl. ibi defendunt Egidius de Beatitudine lib. 5° quest. 14 Hurtadus disp. 7ª difficult. 4ª et alij quibus videre si placet Caietani 1ª p. quest. 34 art. 3°. imo addiderunt alij Caietanj docuisse cognitionem abstractivam personalitatis per se concurrere ad productionem Verbi, et non intuitivam esse.

4° tandem sed, quod verissime iudico docuit S. Thomas loco supra citato scilicet, Verbum procedere ex cognitione intuitiva, et comprehensiva totius trinitatis, tam quoad essentialia quam quoad notionalia, quod per partes probabimus incipiendo a difficilioribus.

Sectio 2ª

Verbum procedit ex cognitione intuitiva Spiritus Sancti.

Declo probatur 1°. Verbum se ipso est dictio passiva, qua Pater dicit ... et filio producit Spiritum Sanctum: ergo per se Verbum petit cognitionem in Patre loquente, qua cognoscat eam veritatem, scilicet Spiritum Sanctum procedere ab utroque. probatur consequentia: quia locutio alicuius veritatis per se petit in loquente cognitionem eius de veritate; at Verbum per se est locutio qua Pater loquitur veritatem predictam scilicet processionem Spiritus Sancti: ergo per se exigit in Patre loquente cognitionem eius de veritate. quae autem cognitio esse sit ... intuitiva Spiritus Sancti. probatur quia cognitio illa fertur ad Spiritum Sanctum ut existentem, sive affirmat existentiam Spiritus Sancti: ergo est intuitiva, nam cognitio intuitiva nil aliud est, quam eam quae versatur circa obiectum omnino clare, et ... ipso affirmando illius existentiam, nam existentia obiecti et presentia obiecti idem omnino sunt: nam omnis existentia realis est presentia rei ad tempus aliquod, vel ad eternitatem:

Dices

illico: in illo priori originis quo Pater producit filium non erit Spiritus Sanctus: ergo implicat quod in illo priori detur cognitio Spiritus Sancti.

presenti. probatur: quia in eo instanti in quo non est presens Spiritus Sanctus implicat quod cognitio illius sit cognitio obiecti presentis. Ergo vel in illo instanti priori nulla datur cognitio, vel si in eo datur, tantum erit abstractiva, non intuitiva. Quod autem non possit esse abstractiva inde probari videtur, quia nec poterit esse cognitio Spiritus Sancti possibilis, aut futuri, cum utrumque predictis illi repugnet. Sed dicendum est quod in illo priori ante filium quo precedit origine Pater Filium nulla est cognitio posita a Verbo aut prius illius, et consequenter ut Verbum procedat per se, ex parte cognoscente Spiritum Sanctum non est necessarium quod cognitio Patris precedat prioritate originis Verbum producens: ut superiore disputatione declaravimus. Unde corruit tota difficultas quae tantopere impeditur Nobilissimis Thomistis, qui cum supponerent cognitionem per se petitam a Verbo precedere Verbum, inde intulerunt cognitionem intuitivam Spiritus Sancti non esse illam quae per se Verbum petit ut procedat cum nulla intuitio Spiritus Sancti precedere possit Spiritum Sanctum.

Sed ut clarius demonstremus quam inefficax discursus iste sit, posito quod probavimus quod cognitio qua procedit Verbum non precedat origine Verbum demonstremus insuper quod quamvis ea cognitio precedat in Patre ut origine prior Verbo, imo ut illius prius, ad hoc nihil obstat quominus cognitio illa sit intuitio Spiritus Sancti. probatur in quoque: quia intuitio non petit coexistentiam cum suo obiecto in eodem signo ~~realitatis~~ originis, et tantum (demus id in presenti) in eodem signo reali: at cognitio illa precedens in Patre ante Filium, et Spiritum Sanctum in eodem signo reali cum Spiritu Sancto, quamvis non sit in eodem signo originis cum Spiritu Sancto. Ergo nihil obest ex parte sufficientiae presentiae obiecti, ut cognitio illa intuitiva sit rei Spiritus Sancti. Minor est certa, maior probatur: quia intuitio corporea obiecti presentis non est in eodem signo originis, aut naturae cum obiecto, et post obiectum, cum enim intuitio corporea producatur ab obiecto est posterior natura, vel origine

obiᵒ, nihil ominus e intuitiva, q. licet formaliᵗ obiectum quod origine praecedit, ferv tamen ad obiᵗ in eodem instanti procedens. Adverte tamen quod signa originis ita distinguuntur ut in illo sit tantum origo, in quo tantum id quod orit.

Probatur 2ᵒ ipsum

2ᵒ: quia non implicat quod cognitio intuitiva effectrix sui obiᵗⁱ ita ut cognoscendo, et affirmando illud existere omnimoda claritate, illud producat, tunc a cognitio intuitiva erit origine prior suo obiᵒ: quod etiam minor probari potest ex Verbis consecrationis, quae significant Corpus Christi Dñi adesse ad illius praesentiam non aliter quam representando producunt. Probatur denique

3ᵒ: quia ut cognitio intuitiva sit non exigit coexistentiam [struck] cum obiᵒ in eodem originis signo, ut probavi; nec coexistentiam realem cum suo obiᵒ in eodem instanti reali; nam cognitio Divina de futuris e intuitiva, nec tamen concurrit hodie cum futuro in eadem duratione reali, imo quamvis Divina cognitio corruptibilis foret, et antequam adveniret futurum periisset, nihil ominus ea cognitio tempore quo praecesserat futurum erat intuitiva de futuro: ergo a fortiori, quod cognitio illa Patris quae per se praecedit Verbum, praecedat origine Spiritum Sanctum non tollit quominus ea cognitio sit vere intuitiva rei Spiritus Sancti.

Hanc doctrinam vidit et probavit Scotus in 1ᵒ dist. 10 quaest. unica ubi cum proposuisset sibi argumentum hoc: nihil producitur per voluntatem nisi praecognoscatur, at Spiritus Sanctus producitur per voluntatem, ergo antequam [struck] producatur praecognoscitur, hoc autem e inconveniens, quia cognitio illa praecedens Spiritum Sanctum non esset intuitiva. Respondet ad ipsum quaesitum. aliter posset argumento praefato solutio dari: posset dici quod in illo priori signo originis antequam intelligatur Spiritus Sanctus spirari, Pater et Filius cognoscunt Spiritum Sanctum intuitive licet non ut existentem in se, quia cognoscunt divinam essentiam, quae e ratio cognoscendi intuitive quodcumque obiectum

intelligibile, sicut trinitas cognoscat intuitive creaturas ante
quam producantur, quia sua quam intuitiva est ratio perfectivi-
ma cognoscendi omnia obiecta, et per consequens est ratio cognoscendi
intuitive quodlibet cognoscibile, licet nullus existeret et ita se-
ntentia Scotus. in hac doctrina a Scotistis communiter
de verbis non omnia probo: probo tamen quatenus docet obiectum non esse exi-
stens antequam existat posse cognosci intuitive et quatenus
probat haberi veritates ex futuro cognito a Deo intuitive
antequam sit, et quatenus inde infert a fortiori quod cogno-
scit Spiritum Sanctum intuitive in eo priori originis ante
quam spiret.

Ex his in forma ad argumentum concedendo maiorem concedendo
ans, et distinguendo conseq.: quod implicat quod in illo priori
originis detur cognitio Spiritus Sancti praesentis illi priori sua
prioritate originis concedo conseq.; implicat quod in illo pri-
ori detur cognitio Spiritus Sancti praesentis posteriori signo ori-
ginis nego conseq.

Sectio 3a

Verbum per se procedit ex cognitione sui.

Verbum pendet a priori cognitione sui existentis ab intuitione sui.

Haec dicto est contra mentem P. Balzazar, a quo in praecedenti
sectione dissentimus, nihil ominus eadem est huius et illius ratio, ut probo:
quia ideo Verbum non procederet ex cognitione Spiritus Sancti quia deberet prae-
cedere cognitio intuitiva Spiritus Sancti productionem Verbi quod implicaret,
et ita daret cognitionem intuitivam Spiritus Sancti in eo priori in quo non datur
Spiritus Sanctus; at haec ratio etiam probat quod Verbum non procedat ex cognitione
sui: quod vel dicendum est procedere Verbum ex cognitione intuitiva Spiritus
Sancti vel negandum est procedere ex cognitione sui. minor probatur quia
quod Pater cognoscens in illo priori originis antequam produceretur
habet notitiam intuitivam Verbi, hoc est obiecti pro illo priori originis
non existentis: quod ulterius arguitur quod cognitio illa quae per se procedit
Verbum in sententia hac aut habet esse prior origine Verbo: quod illa
attingit in illo priori intuitive Verbum; necessario fatendum

est

è dari cognitio intuitiva Verbi ante Verbum productum: cum non
dabitur cognitio intuitiva Spūs Sti. Notandum tamen qd Barquez
sū utitur prefata rōe ad negandum Verbum procedere ex cognitione
Spūs Sti. propterea ad illud redarguendum nullius è momenti
argumentum qd fecimus, è mihi alia authorum, qui sequuti
Barquez ropillum omnino reddunt.

Probat directè

3io. Verbum formaliter et perse dicit se: qa presupponit in Deo
loquente cognitionem Verbi: quae è clara ex superius dictis; qa
locutio veritati alicuius necessario exigit in loquente cognitionem
illius: ergo si Verbum perse hēt dicere ipsum Verbum, presupponit
cognitionem ipsius Verbi in Deo loquente. Ans Ltq mihi pt, qa sicut
cognitio eo qd sit perse comprehensiva Dei, perse hēt cogn-
oscere Verbum, ita Verbum perse hēt dicere Verbum. Atque
rō eius cōis è conclusioni precedenti probande et universa-
liter probat sq D. Thomae: nq Verbum perse hēt ex sua institutioni adequari cuihac intelectione: ergo perse hēt dicere
qd illa cognitio perse hēt intelligere.

Ut autem appareat vis
discursus facti et plane mentis superius, breviter dicendum
propriam rōe discurrendum èē de representatione propria Verbi
ac de representatione propria intelectionis Divinae, cum hoc tamen
discrimine qd intellectio è repraesentatio per modum formae intellectivae,
Verbum autem è repraesentatio per modum non propria formae per quam
intus intelligit, sed per quam alteri res intelecta manifestat.
Unde cum hoc Verbum sit adequatum illi intelectioni idem prorsus
obiectum tribuendum è huic Verbo, quod tribuit illi intelectioni,
et eodem modo dicendum è respicere a Verbo obiectum qd manifestat
illud dicendo, ac respicere ab intelectione obiectum, qd manifestat
illud formaliter intelligendo. Hinc è qd sicut intelectio intelligit
Deitatem, attributa, personalitates, et creaturas, ita Verbum repraesentat
loquendo, sive ut locutio formalis eadem attributa, personalitates,

et creos. Preterea sicut intelectio petit perse repraesentare non solum essentia, et attributa, et personalitates, ita Verbum perse petit repraesentare non solum essentiam, et attributa, et personalitates.

Confirmo et explico. Intelectio petit esse comprehensiva Deitatis: ergo Verbum perse petit esse comprehensivum Deitatis: patet minor, quia, sicut intelectio Divina esset imperfecta si non esset ex vi sua comprehensiva Deitatis, ita Verbi repraesentatio esset imperfecta, nisi perse et ex vi sua haberet esse repraesentativa comprehensiva repraesentatione Deitatis. Unde ulterius arguo: intelectio Divina ob suam perfectionem petit esse comprehensiva, et ut comprehensiva Deitatis petit per se repraesentare omnes perfectiones in Deo formaliter existentes. ergo Verbum ob suam perfectionem erit comprehensivum Deitatis, et consequenter perse formaliter petit repraesentare per modum formalis locutionis omnes perfectiones existentes formaliter in Deo.

Ex prejacentibus in hoc diu cursu Augustinus lib. 15 de Trinit. cap. 14, ubi de Patre sic ipse dicens Pater genuit Verbum sibi equale per omnia non enim se ipsum integre, perfecte quae dixisset, si aliquid minus, aut amplius esset in eius Verbo, quam in ipso (intelectione Paterna) quo sum meliud agnosceretur non esse; et ideo Verbum hoc vere veritas est, quoniam quidquid in ea scientia, de qua genitum est, est, in ipso est, nec omnibus, quod est in scientia quae est in Verbo, et eo modo, quo est in scientia est in Verbo, quod perse est obiectum scientiae per se est obiectum Verbi, quod ex suppositione, quod sit necessario est in scientia et etiam ex suppositione, quod sit necessario est in Verbo, quae notanda sunt omnia pro disputatione proxima,

Sectio 4a

Prioritas inter obiecta Repraesentata Verbo non impedit ut ea omnia per se Verbum repraesentet.

Considerant aliqui presertim ex Scholasticorum Schola eius ordinis inter cognitiones, qui est inter obiecta, unde cum prior sit essentia Divina, quam attributa, et haec quam Paternitas eius de ordine,

speculant in cognitione Divina ita ut prior sit scientia essentiae,
post hanc scientia attributorum, post scientiam attributorum
cognoscat Paternitatem etc., et in eo priori in quo est obiectum
et est intelligibile, et consequenter cum per fecunditas praedicta existant
eo ordine in se, eodem ordine sunt intelligibilia imo
et intellecta. Hinc consequens est quod Divinae essentiae cognitio
sit prior quam cognitio attributorum, et quod cognitio Paternitatis
sit prior Verbi ante quam sit in Patre attributorum et perso-
nalitatum cognitio. Unde tandem concludunt quod ante cognitionem
attributorum et personalitatum, alicuius est productibus Verbi,
quod ante cognitionem attributorum, vel etiam personalitatum cuius
libet est cognitio infinita essentiae quae cognitio est sufficienter
productiva Verbi repraesentativi eius. In sententia Scotistarum quia
quod dixi cognitione essentiae praecedente cognitionem attribu-
torum cuiuslibet personalitati, et in eo priori producendi
Verbum, dicendum est essentia fecundante memoriam Patri
ante attributa et personalitates, et in eo priori, in quo
ante attributa et personalitates fecundat memoriam
Patri producenti Verbum per modum obiecti intelligibilis quin
per se concurrant, aut attributa, aut personalitates per
modum obiecti intelligibilis scilicet. Cum intus Patris ad constituendum
primum productum nostrae genitae quod primum vocant memoriam
fecundam.

Imprimis nego quod essentia sit prior attributis, aut
personalitatibus aliqua prioritate naturae et originis aut
per conceptum fundatum in re radicali quae exerceat esse
rationem attributorum, aut personalitatum, ut probavi in hoc tractatu
negans essentiae rationem principii virtualis attributorum, aut
personalitatum; concedo tamen prioritatem in subsistendi causa
sine non conversionis ut vocavit Aristoteles in post praedicamentis
inter nominalia et realia speculatur bene valet consequentia: est Pater
ergo Deus, non vice versa: est Deus: ergo Pater; quae prioritas

in eo consistit quod unus conceptus sit universalior et communior alio, in quo fundatur quod bene valeat e homo quod animal, non tamen e animal quod homo.

Praeterea unus quod ad eiusdem ordinis prioris et posterioris quos servant obiecta, servent inter se eundem obiectorum cognitiones, quia quidem proportione, quibus conficiuntur alle obiecta ideo servant ordinem prioris et posterioris, quod unus est prius origo, aut radix alterius, ut evidens est, quod non legitime infert causalitas aliqua inter cognitiones ignis et caloris ex eo quod ignis sit causa caloris: quod non legitime infert ex ordine obiectorum inter se ordo cognitionum quae talia obiecta. 3°

praeterea dico, quod licet per omnia concedamus, et quod essentia praecedat ut radix attributa et personalitates et in superiori intellectu ut est ad eam sit prior intellectus attributorum, et personalitatis, et in superiori quod in eo priori in quo est cognitio essentiae ut potest primarius obiectum non ante cognitiones attributorum et personalitatis producatur Verbum manifestativum essentiae per eius modi cognitionem essentiae in dicta praesupposita ad haec his omnibus dato concedendum foret quod verbum per se praecedat ex cognitione attributorum et omnis personalitatis et quod praecedat per se ut manifestativum non solius essentiae, at etiam attributorum et personalitatis. Concedo igitur in praesenti quod quibus aliquid tamen falsum sit quod cognitio quae praecedit Verbum sit prius productivum Verbi, et consequenter sit prior origine Verbo. Concedo praeterea quod cognitio illa in eo priori ante quam attingat attributa, aut personalitates producat Verbum manifestativum illius obiecti, quod in illo priori cognitio paterna attingerat scilicet essentiam. Concedo praeterea quod verbum ut manifestativum essentiae sit productum antequam in Patre detur cognitio attributorum, et personalitatis, nego tamen quod ex his omnibus omnino concessis inferatur verbum non praecedere per se et manifestativum attributorum, et personalitatis, similiter nego quod

qd adhuc illi oib.9 dati, Verby n̄ pcedat perse ex cogne oīu attributory, et personalitatu

Rndeo id sati urgenter, qd ella ut in illo priori antequa ex illa pululent attributa perse exigit, qd in posteriori pululent attributa. Ei cognio et comprehensio illiu essentie quq bii in eo priori, in quo attingit eig, n̄ attingat attributa et personalitates, adhuc in illo priori exiget ratio attingere in posteriori signo attributa, et personalitates: ergo qq. dii in eo priori cognio attingens eig, n̄ du attingens cetera, pducat Verbum, adhuc pducet Verby manifestans tunc eig, exigens tn̄ in posteriori signo manifestare cetera: unde licet se det, Verby in 1o signo eē manifestatiby solius essentie, et in 2o attributory, et in 3o personalitaty, adhuc defendendu erit, qd perse hēt manifestare hec oīa, et qd perse pcedat ex cogne oīu horum. licet in 1o signo pducat manifestatiby essentie ex cogne essentie, et in 2o manifestatiby attributory ex cogne attributory, et in 3o manifestatiby personalitaty ex cogne Paterna Personalitaty. 3 prap. intelechō perse ut pote 9prehensiba essentie hēt intelligere eig in priori signo antequa sunt attributa, et in 3o personalitates: ergo similiter Verby poterit perse ut pote 9prehensiby Deitatis in 1o signo manifestare eig, et p duci ā cogne essentie et in 3o manifestare saltē Personalitatē Patris, et pcedere ā cogne Patris in 2o vero manifestare attributa et pcedere ex cogne attributory.

Sectio 5ta

Difficultates aliquæ in precedenti doctrina Surgentes sedant.

Dices 1o implicare eq subconisng 9cepty in Verbo

ng per cognis illo ut in priori terminatus ad eius et non dum
expressantis attributa producit Verbum infinitum: ergo ante quam
sit in Patre cognitio attributorum, Verbum est adaequate productum
et adaequate constitutum: ergo implicat quod in 2° signo eterni producat
Verbum per cognitionem attributorum advenientem in 2° signo.

Objectio

Hec potius applicaretur contra doctrinam precedentem, et probo: intellectio
antequam ferret ad attributa est intellectio Divina infinita
circa obiectum infinitum, et non postquam in 1° signo fertur ad obiectum
infinitum constituta in esse intellectionis infinite, in posteriori signo
per se fertur ad attributa, et in 3° posteriori ad personalitates,
ergo licet in 1° signo Verbum ut manifestativum essentie sit sufficienter
constitutum in esse verbi infiniti Divini adhuc poterit
in 2° signo per se manifestare attributa, et in 3° personalitates
Dei. Pater mihi consequentia, quia rogo intellectione constituitur
vel aut terminus esse intellectionis que in 1° signo per se tendit
ad essentiam et non ad attributa, in 2° ad attributa et non
ad personalitates etc.? si dicas constituitur ter in esse intellectionis
Divine in illis tribus instantibus nullum erit inconveniens concedere
quod verbum etiam ter constituitur, et ter producitur in illis tribus instantibus
in esse Verbi infiniti. si dicas ex illis tribus intellectionibus
partialibus fieri unam et adequatam intellectionem similiter dixerim
ex illis tribus representationibus Verbalibus esse intrinsecam
in adequationis, constitui unum integrum, perfectum que Divinum Verbum,

Preterea

in principiis communibus nulla est cognitio et regratio in Verbo,
quam non accipiat a Patre vel producens vel communicans. preterea
in illis principiis intellectio Spiritus Sancti est in Patre post Spiritum Sanctum
productum in re: ergo Verbum regrat et dicit Spiritum Sanctum postquam
Spiritus Sanctus est productus in re. in offendendo: ergo Verbum in nullo
dicens, et regratians Spiritum Sanctum producit a Patre postquam Spiritus Sanctus

productionem in re, et similiter Verbum et dictio quaeba creaturarum producit o. Bt post totam trinitatem existentem in re, iuxta Schotum, qui post completam totam trinitatem ad intra et non antea censet apparere pollia: quod nil impedit quod Verbum ut dicerem illud sit ante attributa et ut dicerem attributa sit ante personalitatem Patris et ut dicerem personalitatem Patris sit ante quam dicat se, et ut dicerem se antecedat se, ut dicerem Spiritus Sanctus receperit haec omnia dicere et manifestare per se, et non ratio formaliter dicat.

Dices 1°: quod esse Divina est motum infinitum et primum movens rationem intellectus qui est primum mobile, et quod 1° mobile 1° movetur a movente 1° ad cognitionem ipsum, deinde ad alia; unde tandem inferes: ergo prior est cognitio essentiae quam cognitio attributorum, et personalitatum: ergo productio Verbi est ante cognitionem attributorum et personalitatum.

Respondeo iuxta doctrinam Schoti. nihilominus nego quod esse moveat intellectum divinum, 2° nego quod cum ipsum moveret, prius ad cognitionem sui moveret quam ad cognitionem attributorum et personalitatum, nam si moveret 1° et per se moveret ad cognitionem comprehensivam sui quae formaliter est intuitiva omnium existentium formaliter in Deo, licet in intellectu habere ordinem illa quae respicit sunt ordinem originis inde ut sunt personalitates, et licet in intellectu nullum habere ordinem, quae respiciunt non habent in se ordinem originis. 3° praeterea quam bene moveret prius ad cognitionem essentiae, quam ad cognitionem attributorum, et ad haec cognoscenda prius quam ad cognoscendas personalitates inde solum inferre, vel quod haec omnia comprehensive, et intuitive cognoscuntur antequam producat Verbum; quod comprehensionem omnium est aequalis, ideoque praecedere debet saltem in subsistendi ratione productionem Verbi notionalis

vel ad summum inferri, quod eo met ordine quo comprehensi-
oné evali cognoscuntur hec omnia, Deus eo met represent et dicunt
a Deo Verbo suo.

Dices 3o. implicare quod Deus producat Verbum
post Spiritum Sanctum; quia non potest Verbum produci per se ex intuitiva
notitia Spiritus Sancti, si notitia Spiritus Sancti supponat Spiritum Sanctum,
fiet enim veluti gradatio haec: prius erit Spiritus Sanctus, post Spiritus
Sancti intuitio ipsius, et post hanc Verbum. Unde prior erit Spiritus
Sanctus quam Verbum.

Resp. quod semel dato quod intuitio per se supponat
obiectum, dicendum est quod intuitio quâ Spiritus Sanctus non producit ab ipso obiecto
quam à prio, sed quod erit prior Spiritus Sancti intuitione sui ratione
nostra quam tunc ex tempore ex creaturis, quia in
creaturis intuitio uti corporea dependet ab obiecto, quam quod
cum ad eum modum dici primum Spiritus Sanctus, antequam intelligamus
a Deo videri Spiritum Sanctum existentem. Cum hac prioritate per
conceptionis nostrae stat quod Deus est prior origine Spiritu
Sancto et quod filius ipse sit eadem prioritate Spiritu Sancto prior; quod
non implicat quod ille genere praeconceptionis mentalis
Spiritus Sanctus sit prior filio, et quod prioritate originis sit prior
Spiritu Sancto, licet implicet quod ordine causalitatis realis licet
in diverso genere causae dum modo sit causalitas physica
exigens existentiam realem in prio ad producendum communi-
cam causalitatem aut prioritatem mutuam inter duo. Notandum tamen
quod ille praeconceptionis genere sit prior Spiritus Sanctus Verbo
expressivo ut expressivo essentiae Patris et sui ipsius, tamen
erit prior Verbo ut expressivo Spiritus Sancti.

Sectio 6a

Concluditur explicatio nostrae verae quae sequitur

Ex dictis concluditur 1o. quod Pater intelligens est prior origine filio,
et Spiritu Sancto, quamvis per se tota intellectio sit prior Verbo, aut Spiritu
Sancto. 2o Pater intelligens intuitive quae sunt in Deo, eius attributa

Contra quod dicitur cognitio, nec dependet cognitio ab illo ut a causa Spiritus; non implicat quod ille posterior et cognitio prior prioritate independentiae a priori

Verbu; sp̄s Sty producit Verbu, quin probterea concedenda sit precedentia originis inter intelectus, qua procedit Verbu, et Verbu, neq intelectio illa n est prius Verbi, e tn intelectio, que equaliter pertinet ad Verbo in prius producente ipsu; qua dictio, seu locutio perse equaliter pertinet in loquente intelectione eius rei, quae dicit, nec tn probterea inferendu e, quod si Verbu ex parte principij exigit intelectus, in ea intelectio erit prior Verbo, quia exigat intelectione ut sibi communicatu, exigentia illa n fundat prioritates originis inter intelectus pertinens ex parte principij et Verbu productu.

Unde

Convenio cu Scoto in hac propone, Verbu n procedit ex cognitione aliqua Patris tanquam ex prius, vel actione sui, nec tanquam ex conditione precedente aliqua prioritate, quae reducat ad rationes principij, ut esse solet in creatis applicatio rei pro che combustionis; nihilominus dissentior ab Scoto, quia ille negans Verbu oriri a cognitione tanquam a prius, concedit tn aliqua prioritates cognosci ante dictione Verbi, quod sive intelligatur de dictione activa, sive de passiva verus n reputo. Loquimur enim de prioritate originis. 2o dissentio ab Scoto quia ille concedens aliqua prioritates intelectioni ratione dictionis, fatetur dictione esse connexam cum intelectione, unde si Pater per impossibile n intelligeret, adhuc diceret. Ego tamen negans intelectioni prioritates ratione dictionis, do tales connexiones, ut impossibile sit, Patrem dicere Verbu, quin intelligat, quod dicit ~~de Verbo~~ tali Verbo, n tn probterea concedo Verbu ut precise notionaliter sumptu constitui per intelligere, sicut si Pater per impossibile n intelligeret, n amaret quibus intellectio n constituat amores; cu meis tn principijs ita se habet intelectio cu loquutione sicut cognitio cu amore nulla e apud me prioritas intelectionis ad amores, nihilominus si Deus n intelligeret, n amaret. ita similiter

a vero nulla ē Prioritas intellectionis ad dictionē, neq ꝯstituit dictionem, nihil ominus, si Pater n intelligeret, n diceret.

Pater ꝯ intelligendo loquitur Verbum, sicut intelligendo amat, illa ā intellectio, quæ naria ē in Deo ut loquatur perse petita tm̄ ā loqutione actiba quæ ē Paternitas, tm̄ ꝯ passiba quæ ē Verbum q ducitur ē intuitio totius trinitati, poterit ē ee intuitio Verbi et Spus Sti, neq ergo quō illa n precedit Spum Stum posterioritatis ab illo, tm̄ ꝯ intuitio poterit precedere suum obiectum: unde quæ bis intellectio Paterna foret prior Verbo, et Spū Sto, adhuc posset ēē intuitio clara illorum etiā in illo priori in quo precederet harum personarum processiones, tm̄ Deinde quē quia licet obiectum precedat nariō intuitionē sui et ꝯenter licet Spus Stus deberet presupponi ante quæ illum Pater intueat, id tamen probat, quod Verbum ut manifestatiuum Spus Sti ē post Spum Stum n quidem posterioritate originis, ꝯ preconceptionis; nil tm̄ obest quod Spus Stus flonte ex creari Deo sumpto preconcipiatur ante sui [struck out] intuitionē et ꝯenter ante Verbum, et quod Verbum sit origine prius Spū Sto n tm̄ probatur quod Verbum n petat perse oriri ex cognē intuitiba Spus Sti, quæ sic ex De curse disputationis abunde patent.

Dices. si Verbum ē prius et origo Spus Sti nariō preconcipiē ante Spum Stum: ergo implicat quod Spus Stus preconcipiatur ante intuitionē per quā producit Verbum, alias ordine preconceptionis eret prior Spus Stus quā Verbum, et ordine preceptionis eret prius Verbum quā Spus Stus Resp 1o. quod illa met ꝯceptione, qua ꝯcipit Verbum ut origo Spus Sti n ē prior Spus Stus ꝯ simul cognē. Resp 2o. quod Verbum ut dictio passiba potest preꝯcipi ante Spum Stum. id n obest quo minus Spus Stus posset preꝯcipi ante Verbum. cum m̄ hec prioritas n sit realis in entitatibus ipsis, ꝯ in modo nostro ꝯcipiendi Deum

Dey potest mery nrã f unto ex creu & uumpto 2ci pere Spy Sty ante in hui nõry ipsiy, et aliò 2cepto dci pere Verby ante Spy Sty. Hec oiã ti gquent ex dictis.

Sectio 7ª

Respondetur obiectionib9.

Scotiste negantes Spu Sty posse per my obri inuitibe cognit 2ducere ad pductiong Verbi, docent, qd Spu Sty pre supponeret ad pductiong Verbi, et similiter ad pductiong sui: Preterea docent, qd si Verby pcederet & cogne sui supponeret n soly vt obry inuy & etiã in ee rei ante seipsy, cui im 2mo do obuiã itye in superiorib9.

Obijcies 1°.

Scotiy, vt pbet qd etiã si Verby pcederet ex cogne, adhuc n pcederet ex cogne vtterminata ad Patry perse, et formaliter, d tanty ex intuitione essentie: Si per impossile Pater n seipsy cognosceret ante Verbi pductiong, d tanty inuitibe eiu9 intelligeret, essẽ pcidy ãr sufficiens obry, et priũy ad 2pletiuimg Verbi pductiony. ergo cognio Patris n ẽ priũy qũo fraliter petity ad pductiong Verbi. pbat 2ã, qa qn duo itã se hent ex pte principij, qd vno illory n concurrente, adhuc idy priũ pduceret, ac si duo simul 2currerent, illo que ablato adhuc remanet sufficiens priũ n ẽ nariy, nec fraile priũ tali pductionis; at circumscripta cogne Patris, et posita tanty cogne essentie, ides Verbum pduceret, qd pducit cy cogne tratẽ ad eiu9 simul et 2eternitats: ergo cognio Patris 2comitanter tanty et per accidens se habet ex parte principij pducentis Verbuy n fraliter et perse. Resp. in argũto & simul meuy, pbare ars primi entimematis et minors silogismi subsumpti. nego qa illud ars qd scilicet, si Pater non

se ipsum in nudis cognosceret, produceret Verbum hoc. Praeterea
concedo quod cognitio ex qua procedit Verbum, non est prius Verbi quae
antecedit Verbum, nihil ominus tamen avero per se emaliter exigere
Verbum cognitionis existentis in suo principio in nudis attingentis
totius trinitatis, quia si dicas non cognoscente personalitates, d'tanty
cuius posse producere Verbum, adeo posse producere Verbum chime-
rium non tamen posse producere hoc Verbum; sicut cognoscente Deo
eius et non personalitates daret in Deo cognitio essentiae non hoc
est quae chimerica, sicut si daret essentia sine personalitatibus
daret Deus non hic, est quidem aliud imaginarium: si autem loqu-
uamur de praecisionibus nostri intus, et dico, quod dum concipimus
Patrem intelligentis essentiae immemors primus intelligeret ~~...~~
relationes, concipit Pater ut sufficienter productibus
Verbi. Adeo nostri concipere, inadequate Patrem ut productibus
Verbi; quia Verbum adequate cognitionis debet cognosci ut ma-
nifestatibus comprehensibe totius Deitatis et concenter ut repre-
sentantibus personalitatis procedens quae ex Deo cognoscente
comprehensibe totius trinitatis.

Objicit 3º Pater Basquez: si
Verbum per se procederet ex Deo cognoscente Verbum, esset imago
Spiritus Sancti, pro quo Spiritus Sancti per modum obiecti cognitionis concurre-
ret ad producendum representationem sui realiter ab ipso
distinctis, quale est Verbum; nihil est requirit ut aliqua repre-
sentatio sit vera imago sui, nisi quod procedat cum tali
obiecto saltem ut cognitio et concurrente per modum obiecti ut videre
est in imagine artificiali; imago enim artificialis vera
imago est sui exemplaris non aliter concurrentis, quam
per modum obiecti et in esse cognitionis. obiectum enim intentionaliter
existens in mente artificis ipsum manuducit ad depingen-
dum representationem talis obiecti intentionaliter sibi propo-
siti.

Ad ex nostris principiis est facilis argumenti solutionis. 1º quia Spiritus

Sancti neque in esse obiectivo, nec in esse cogniti, neque in esse intentionaliter existentis est proprium Verbi, neque cognitio qua Pater dicens Verbum cognoscit Spiritum Sanctum non est propria Verbi. Respondeo 2° nec fore Verbum Spiritus Sancti imaginem, quia cognitio Spiritus Sancti esset propria producens Verbum, quod mere intentionali concursu concurreret, et non reali, sicut autem imagini artificialis [redacted] concurrit realiter ad producendum se in esse intentionali, mediante specie esse intentionale obiectiva existentis in mente artificis producitur imago, at Spiritus Sanctus non esset proprium reale producens illius esse intentionalis, quod habet ipse in mente paterna producente Verbum. Respondeo 3°, quod licet ad imaginem artificialem sufficeret concursus intentionalis obiectivi precise, id non sufficeret ad imaginem naturalem, imago enim naturalis est expressio vere realiter, et naturaliter producta a suo principio ad ipsum repraesentandum. Unde Verbum nec est imago sui, nec essentiae, nec attributorum, nec Spiritus Sancti, quia a nullo horum naturaliter producitur.

Petes an in Verbo repraesentare attributa et personalitates sit accidens metaphisicum, an essentiale constitutivum ~~[struck]~~ Verbi. Respondeo in meis principiis non esse accidens ullum metaphisicum, quod non sit constitutivum essentiale rei. Unde Verbum equaliter habet repraesentare totam trinitatem, et equaliter exigit cognitionem totius trinitatis in Patre; non ita tamen quod cognitio sit essentialis Verbo, sed quod Verbum est repraesentativum virtualiter, vel eminenter intrinsece ab se absolute, et quatenus exigentiam habet equalem quia Verbum est manifestativum totius sui obiecti adequati quod in Patre se dicente dat cognitio totius trinitatis.

Petes tandem an possit admitti quod cognitio petita a Patre Verbum ~~producendi in Patre~~ precedat in Patre? Respondeo cum distinctione ad mittendo locutionem illam, si asserat quod cognitio existens in Patre precedit Verbum; est falsa, quia quod sic prioritas cadit formaliter supra cognitionem: si asserat quod cognitio illa prout in Patre precedit, concedenda est propositio, quia in hoc

Nota.
a dicere imaginem requiritur quod producatur ... in ... realiter mediante ...

senzu præcedentia cadit formaliter supra Paternitatem, sive supra rem formalem qua cognitio illa est in Patre: similiter supra identitatem notionalem Paternitati cum cognitione illa, quæ quidem vere præcedit Verbum. nam sicut Paternitas præcedit Verbum ita et notionali illa identitas Patris cum cognitione præcedit Verbum.

sic cognitio quæ est in Patre præcedit Verbum. quia cognitio sit prior Verbo. et similiter de scientia Dei et eius intellectu et voluntate

Disputatio 7a

An Verbum per se procedat ex cognitione creaturarum

Sectio 1a

Authorum sententiæ et suppositiones aliquæ.

In schola D. Thomæ communis oppinio docet Verbum ex se procedere ex cognitione creaturarum possibilium, negat tamen per se procedere ex cognitione libera futurorum videatur Arauxo 1a parte quæstione 34 art. 8 dubio 1o. Noster Valentia in 1a parte disputatione 2a quæstione 8a puncto 2o docuit Verbum per se procedere ex cognitione tam libera futurorum tam naturali possibilium. in schola Schotistarum communis oppinio distinguit duo instantia: in 1o ponitur secundum varia signa originis completus totus ordo personarum, et processionum ad intra. in 2o autem instanti non est ordo originis, sed prout intelligimus personas adequate constitutas, ideo nec Verbum, nec Spiritus Sanctus aliquid de est creaturarum ante sui productionem supponunt. esse enim est creaturarum illis convenit post cognitio cognitio Divina ergo antecedentibus existens illas terminat. non ergo supponit Verbum ante sui productionem cognitionem creaturarum, quæ ante productionem Verbi nullum esse habuerunt quod cognosci possunt. Videantur Sotus disputatione 88 Rada controversia 11a art. 1o et 2o et 3o Felix Cap. 6. difficultate 3a num. 3o.

qui exercet in iis quæ sunt extra, vel secundarium ubi reperiat... secundum ordo originis supponit ordinem primi ordinis

Suppono 1o cognitionem possibilium non esse priorem quo negat productionem actualem Verbi et consequenter non esse priorem prioritate originis Verbo, ut patet ex superioribus unde similiter quæstio controversia an Verbum per se exigat

Suppono 2° creas possibilis dicitur vari posse vel quia est aliquid virtuale creaturarum productiuis formaliter Diuinus, in quo dicunt esse virtualiter et eminenter, vel quia esse propriis creaturas adequate extra Deus, illud esse Diuinum quod est omnipotentia virtualis creaturas est perfectio Dei naria est que vii quantum est ex se productiuus creaturas, vocari quae potest possibilitas actiua, et extrinseca creaturas, non quod instituit quaestio, an verbum procedat ex cognitione huius possibilitati extrinsece quod formaliter Deus est. in hoc enim sensu quaestionem satis fecimus disputatione precedenti. Rogamus ergo, an verbum exigat per se in suo proprio cognitionis creaturas possibilis terminatus ad esse creaturas formale, extra Deus creatus et possibile produci a Deo quod ~~cum...~~ dicit.

Suppono 3°: possibilitas creaturas dici naria dupliciter: 1° extrinsece ab ipsa potentia narik. 2° intrinsece a possibilitate naria, non necessitati propria actus, et necessitate propria illationis quam alii terminis dici consuevit, non necessitas absoluta, qua res existere narius est, et necessitate respectiua qua huic subiecto est praedicatus aliquid narius. 1a necessitas est infinitus simpliciter perfectionis, estque Dei propria, consistit enim in hoc quod supposuit Deus non esse. at 2a necessitas non est infinita perfectio imo ex se nullus dicit perfectus, consistit quae in eo quod posita causa, non potest non inferri effectus, ut posito cursu petri non potest non poni petrus moueri vel aliter explicari potest, est necessitas, qua non quidem subiectus narius est existere, et qualiter narius est subiecto ut existat, ut petro est narius ut existat esse animal, non tamen est narius petrus existere. Rogo enim explicationis causa, an petrus possit existere sine animalitate ut potest sine albedine et cum illa? si dicas prius non posse existere quin sit in illo rationalitas, hoc totus ~~...~~ voce necessitatis respectiuus, nam ista due propositiones sunt euidenter

æquivalentes, unum possibile est, quod si Petrus existat sit realis. Necessarium est quod si Petrus existat sit realis et quicquid primus suppono tenemur concedere.

Unde miror non nullos Recentes perfuso sudore laborantes in probando implicare, quod possibilitas creaturarum sit aliquid necessarium, et post plures paginas inutiliter insumptas, id solum efficere, quod omnis entitas creata extra Deum sit contingens, nam Deus solus est necessarius. enim vero si de necessitate absoluta, et antecedenti loquantur, dicunt rem evidenter veram, solus enim Deus est hac necessitate necessarius; cetera vero a Dei libera voluntate dependent. si autem de necessitate illationis, seu respectiva loquantur, dicunt rem evidenter falsam. in hoc enim sensu sumpta necessitate non dicimus possibilitatem creaturarum necessario existere, vel esse intrinsecum creaturarum, esse absolute necessarium; tantum dicitur necessarium esse creaturam, ut Petro definitionem praedicatis non repugnantibus, non est quia necessaria absoluta, sed necessaria Petro, quatenus Petrus esse non potest quin tali definitione gaudeat, vel aliter est necessaria talis definitio necessitate illationis, quatenus illa infertur ex Petro existente. Hec omnia fuse tradidi in metaphysica.

Aliter explicari posset hoc necessitas possibilis creaturarum, ad distinctionem necessitati Divinae, dupliciter cum Doctore Thoma, sumitur particula est vel in vi verbi, vel in vi copulae praecise utrumque in metaphysica docui. quia necessitas esse sumpta in vi verbi est necessitas propria Dei, et infinita simpliciter perfectio; necessitas autem esse sumpta in vi copulae, sive transitive est necessitas communis omnibus creaturis etiam vilissimis, ex qua necessitate nihil prorsus perfectionis inferre licet. Haec necessitas explicatur per hanc propositionem, Deus necessario est ubi est. sumitur ut vides intransitive sive in vi verbi. Haec necessitas explicatur per hanc propositionem prius necessario est prius ubi ut vides particula

est sumit transitive, et in vi precisa copule. illa autem necessitas transcendens est, et omnino oibus excogitabilibus, ut chimera est chimera est necessarium, et peccatum esse peccatum est necessarium in quidem necessitate absoluta, et tantum respectiva, sive comparative ad subjectum, ut chimera est chimera est necessario chimere.

Sectio 2a

Tres dicendae propriae sententiae

Dico 1o. Verbum ut exprimens creaturas possibiles, et existentes in quabis differentia temporis per se procedit sive per se exigit cognitionem creaturarum possibilium et existentium in quabis dicta temporis. Dico et probatur ex dictis, quod sicut nil potest amari quin cognoscatur ita neque dici locutione formali, vel similitudine reali. quod sicut amor Divinus terminatus ad creaturas possibiles, et futuras ex suppositione quod illas amet necessario exigit cognitionem illarum, ita dictio possibile exprimens creaturas possibiles necessario ut tali exigit in p° sequente cognitionem possibilium, et dictio eadem exprimens futura necessario ut tali exigit in p° cognitionem futurorum. preterea instatur: quod sicut amor Divinus non exigit per se cognitionem creaturarum futurarum, nihilominus ut placens in ipsis ut futuris exigit cognitionem creaturarum possibilium, aut existentium in eo sensu quo infra explico. nihilominus ut dicens creaturas possibiles et futuras necessario exigit sequentes creaturas futuras esse, aut possibiles esse cognoscere utriusque veritatem.

Dico 2o. Verbum per se exigit exprimere creaturas possibiles et futuras si sint possibiles et future. explico dictum. non averto quod, data hypotesi in qua creature sint possibiles aut future verbum per se, et essaliter habeat illas manifestare, nam cum sit res sit invariabilis, si casu quo creature non essent future Verbum non haberet essaliter illas repraesentare, nec casu quo essent future haberet repraesentare illas essaliter. preterea propositio conditionalis purificata conditione transit

in absolutam: quia si haec conditionalis foret vera Verbum aequaliter haberet repraesentare creaturas futuras si sint futurae, purificata conditione transiret in absolutam. at de facto est purificata conditio, nam de facto creaturae sunt futurae: ergo propositio absoluta foret vera ablata omni conditione. Similiter Verbum haberet aequaliter, et per se repraesentare creaturas futuras. Igitur assero quod ex suppositione quod sint creaturae possibiles futurae aut existentes Verbum non aequaliter habebit illas repraesentare, nam ut supra dixi etiam data hypotesi et purificata conditione Verbum non per se sed per accidens repraesentat creaturas, solum assero quod in Verbo est perfectio quaedam ipsi aequalis, quam voco exigentiam quae praeterea semper necessario et aequaliter est in Verbo: unde ut haec exigentia sit in Verbo non dependet a creaturis: haec autem exigentia non potest absolute repraesentare creaturas, sed tantum repraesentare creaturas quandocumque illae sint, nam illa perfectio reddit necessarium, quod si creaturae sint repraesententur a Verbo.

Confirmatur.

Quod ergo perfectionis quam damus intellectioni in repraesentando deducunt Dei Verbo in exprimendo obiecta: atqui ad perfectionem Divinae intellectionis spectat nullum esse obiectum sive creatum sive increatum quod ipsa non cognoscat. ergo ad perfectionem Divini Verbi spectat quod nulla sit veritas quae non dicatur ipso Verbo. Confirmatur 2o: si creatura foret possibilis aut futura et a Deo ignoraretur argueret imperfectionem Divinae intellectionis: unde potest Divina intellectio necessario per se sua repraesentare de creaturis, si sit: ergo si creatura esset possibilis aut futura et non diceretur Verbo argueret imperfectionem Verbi. nam hoc potest per se ad quam intellectioni contra doctrinam Augustini in superioribus expensam: ergo per se potest Verbum repraesentare possibile, si sit possibile, et futurum si sit futurum. Confirmatur denique ex eo quod possibile sit possibile oritur in primum a Deo cognosci, ut possibile: atqui haec illatio fundatur in perfectione

Divinae

cogniti: ergo perfectio Divinae cognitionis fundat illationem hanc. si obiectum est possibile aut futurum, Deus cognoscit ut possibile aut futurum: ergo Verbum eodem illationem fundat, si creatura est possibilis aut futura, a Deo dicitur per Verbum possibilis aut futura; nihil enim aut magis aut minus esse potest in Verbo dicto, quam in mente Paterna dicente Verbum.

Dico 3º in mediis primis quidquid idem dicendum est de Spiritu Sancto, illum scilicet per se exigere ut in priori amoris possibilium, et impulsum in illa possibilia, si in mediis primis enim amor, qualis per se exigit amare possibilia si sint possibilia: ergo per se exigit Spiritus Sanctus ut impulsus voluntatis in creaturas possibiles procedere ex amore possibilium, neque sicut dictio adaequat intellectioni dicenti ita impulsus voluntarius adaequat amori inspiranti.

Qui in Deo dicunt amorem liberum circa possibilia, ut qui Deo denegant amorem circa possibilia necessarium, coguntur fateri diverso modo procedere Verbum ex cognitione possibilium, ac Spiritus Sanctus procedit ex amore possibilium, etenim casu quo sint possibilia, intellectus Divinus ob suam perfectionem exigit necessario cognoscere possibilia si sint possibilia; voluntas vero Divina ob suam perfectionem colliget esse seiunctam necessitatem amandi possibilia etiam si sint possibilia. unde perfectio Divini intellectus fundat bonitatem huius illationis. creatura est possibilis: ergo cognoscitur ut possibilis a Deo. perfectio voluntatis sive libertas Dei in amando creata praesupposita fundat impossibilitatem huius illationis. creatura est possibilis: ergo amatur a Deo ut possibilis, neque cognoscere Deum, quod est ex suppositione quod sit est necessarium, est perfectionis Scientiae, Deum autem amare possibile ex suppositione quod possibile sit est semper liberum, est perfectissimae voluntatis. haec autem quae pertinent ad tractatum de voluntate Dei ad eum locum lectorem remittimus.

Sectio 3ª propositae concluditur disputatio.

Sectio 3ª

Propositio diluditur Disputatio.

Pro 4ª et ultima delusionibus stabiliendis suppono ex materia de scientia et voluntate Dei, quod actus scientiae voluntatis divinae diversimode se habent respectu obiecti creati, et respectu increati, nam aequaliter est repraesentatio obiecti increati, itaut aequaliter actus scientiae et amoris Dei praefigat naturae sibi ut obiectum solum illud quod increatum est; ab eo modo quo cognitio et amor creatus aequaliter praefigunt sibi hoc obiectum potius quam illud, amor enim creatus Dei nequit esse amor creaturae, itaut mutet obiectum, et qui prius in Deum ferebatur, postmodum tendat in creaturam. At actus scientiae et voluntatis divinae non praefigit sibi aequaliter hoc obiectum creatum potius quam illud, sed est indifferens per se ut denominet cognitum vel amatum hoc vel illud obiectum, scilicet possibilitatem petri, potius quam impossibilitatem si sit possibilis, impossibilitatem vero eius si sit impossibilis; existentiam mundi existente mundo, vel negationem illius illo non existente. Ergo indifferens quam sunt terminati aliqui termini communes creati, ut denominent intelligentem petrum vel paulum, nam si ponatur in petro, denominabit petrum intelligentem, eadem mens si ponatur in paulo denominabit paulum intelligentem per diversas applicationes ad subiecta diversa. Dicitur quod in actu divinae scientiae, respectu obiecti creati nam si applicetur possibilitati petri repraesentabit possibilitatem petri, si applicetur impossibilitati eiusdem, repraesentabit impossibilitatem, quae non est adaequata forma ad utrumque repraesentare. Hoc supposito ex tractatu de scientia.

Dico 4º: Verbum per se exigit cognitionem sufficientem repraesentare possibilia, omnia possibilia futura et non futura existentia et non existentia, potente quae denominare creata cognita, sed tamen denominandi debere applicari. Probatur 1º quia verbum per

perse exigit hanc numero cognitionem Divinam: et haec cognitio Divina
qualiter [illegible] habet hanc sufficientiam ut denominet cognita
omnia obiecta, quando debite applicetur: ergo verbum qualiter exigit hanc
sufficientiam in cognitione Divina, praeterea verbum in[illegible] esse requiratur
per modum dictionis eiusdem tribuendum est perfectionem,
ac cognitioni Divinae qualis ex Augustino supra tradidimus.
Ergo sicut cognitio ex se est indifferens ad denominandum cog-
nita obiecta omnia creata vel eorum contradictoria si applicetur debite
ad praebendum huiusmodi denominationem, ita Verbum ex se est indif-
ferens ad dicendum omnia obiecta creata, vel eorum contradictoria
si debite applicetur, nec petit potius applicationem ad dicen-
dum esse Petrum possibilem, quam ad dicendum esse Petrum impossibilem.

Dico 5.

Verbum licet perse exigat Divinam cognitionem actum illum quo denomi-
nantur creaturae cognitae, non tamen perse exigit denominationem eius nomine
qua creaturae denominentur cognitae ut possibiles, aut futurae. Ratio
a priori est quod aliud est forma adaequata denominationis, aliud
ipsa denominatio cognoscentis. forma non adaequata deno-
minantis Petrum cognoscentem, est cognitio, ut ad resultet ex hac
forma denominatio cognoscentis requiritur ultra formam, unio
physica illius cum subiecto, sine qua applicatione ad subiectum
vg Petrum, quamvis detur adaequata forma denominandi Petrum
cognoscentem, non denominabitur Petrus cognoscens: ergo omnino clarum
est, quod ultra adaequatam formam requiritur ad denominationem appli-
catio illius formae ad tale subiectum: at Verbum perse non exigit
eam applicationem quae requiritur ut Petrus possibilis denominetur
cognitus, quod perse non exigit Verbum eam denominationem, qua Petrus
possibilis denominetur cognitus, esto perse exigat formam adaequatam
huius denominationis. Minor probatur: quia applicatio illa
consistit in eo quod Petrus sit possibilis, at Verbum non exigit
quod Petrus sit possibilis: ergo Verbum perse non exigit eam applicationem

gnā cognitio ipsi est per se ut possibili ad denominandum illum cognitum. maior supponit ut certa ex tractatu de scientia. minor vero ex tractatu de nā Dei et attributis.

Dices ergo contra
solum pro quod nārium ipsius verbi poterit per se exigere, quod
res sit possibilis, etiam per breve minus nēcessitas Dei, et
deinde quod nāria connectat cum necessario nulla est implicatio.
Hoc enim tantum apparet in eo quod nārium connectat cum libero, sine
... liberum ad suam existentiam. Dei verbum quod nārium connectetur
cum libero eo ipso destrueret nārio in ... tali, ut probatur hoc silo-
gismo. ... destruere nārium, potest ...
... destruere: ergo potest destruere nārium. Et verbum ...
... contradictio si appareat in eo quod nārium connectat cum necessa-
rio, nihil ominus patet alia contradictio quod ... destrueret
perfectio necessitatis in ente summe nārio. Haec enim perfec-
tio maior est necessitas quam ... alia necessitate creata, et con-
sequenter ... Deus destruere illam, et ... si
... supponant ... defficere, de ... con-
nexione ... Dei cum ... creato in tractatu de
Dei nā et attributis.

Dico ... applicationis ...
... Divina cognitio libere et ...
applicat ad denominandum creas cognitas existentes
... ... temporis ... praeterendo fu-
turas, praesentes et praeteritas, ... et evidentius
... in meis principiis ... vero ... cognitio Divina ad-
aequate ... aequale ... de-
minet creas existentes cognitas ... hoc ... cog-
nitio et amor applicans tali ... denominando ap-
plicatione libera ... ... cognitas, et tali applicat
et tali subito, quod ... in hac denominatione cognit-
ivus subito resultet integra et adaequata denominatio.

cognit. at verbu Divin perse n exigit eius applicationem libera quae perse exigit eius modi denominationes cognit. aut ~~amati minori~~ applicatio illa est decursus ad extra Divi qui potest producenti creaturae existens; hic decursus non necessario exigitur a Verbo, ut existat, alias existentia Verbi esset contingens, et libera: quod est contra. 367

Doctrina huius disputationis universa nititur duobus principiis, quod est quod cognitio Divina ut denominet creaturam aliquid aliud affert ultra formam adequatam denominationis, hoc enim non est cognitio adequate Deo intrinseca, et realis. Secundum primum est quod Deus est indirexius etiologice quo ad esse creaturarum formali extra Deum, quibus suppositis doctrina huius disputationis est omnino plana. Argumenta ergo revera debent alterum ex duobus principiis supra iactis devetare, quod non est animus in presenti defendere ne totius theologici cursus ordinem invertamus, sed supponere ex tractatu de scientia et natura Deitatis.

Tractatus seu disputatio ultima
De 3a Persona SSmae Trinitatis Spiritu videlicet Sancto.

Disputatio 1a

An si Spiritus Sanctus non procederet a Verbo Distingueretur a Verbo?

Sectio 1a

Proponitur, et explicatur quaestio.

Aliqui Doctores fastidiunt omnes argumentationes quae aliquid impossibile supponunt ut possibile, et quid ex tali hypotesi deducta inferatur penitus investigant. Dicunt enim ex qualibet hypotesi impossibili inferri utrumque extremum contradictionis, ut si supponatur hominem non esse risibilem inferunt utrumque, et illa contradictoria quod sit homo, et non sit homo, sit et non sit admirativa. Alii dicunt duplicem fieri posse hypotesim, vel fingi: 1a in qua

gratis destruat formaliter et immediate et directe quidditatis subiecti, ut si supponatur homo non realis. 2a in qua gratis non destruat formaliter, immediate quidditatis subiecti. ~~[...]~~ destruat tamen aliquid natura suis ipsius essentis, et quidditatis subiecti, ut si supponatur homo non risibilis. Has hypotesim dicunt esse utilem, quia utrumque extremum contradictionis infert immediate, nempe quod sit homo, et quod non sit homo. Has 2as hypotesim utilissimas ad veritatis cognoscendas vehementer commendant.

Ego certe, ut quod sentio sincere aperiam, post annos aliquot in disputationibus tum privatis, tum publicis insumptos experimento didici ad veritatis investigandas parum utilitatis repositum esse in hiis suppositionibus, ut demonstro. Defendit adversarius ... hominis realiter, et quidditatibus realis. argumentor ego ab hypotesi impossibili fingens entitatis realis non risibilis, evidens est adversarius defensurus hanc esse unam ex illis suppositionibus, ex quibus gratis formaliter et directe destruit quidditatis formalissima subiecti; ego teneor probare gratis illud non destruere formaliter quidditatis subiecti, quod non risibile tantum destruit risibile, quod est extra quidditatis subiecti, seu hominis; illa ergo prius ex quibus probavero suppositionem illam, in qua supponitur hominis realis ~~[...]~~ non esse risibilis, non esse ex illarum genere, in quibus gratis hypotesi destruit subiecti, illa eadem deservire mihi poterant ab initio arguenti contra eius modi fictiones, ad probandum risibile non esse de quidditate formalissima hominis.

Quaestiones

Hanc in utilis domini Godfredus quotlibeto 5 quaestione 4 quas redarguit Scotus in 1o dist. 11a quaestione 2a ubi sic ait. ista positio videtur esse fuga quaestionis. Probet enim quaestio ut distinguatur, quod sit prius distinctum reale ~~[...]~~ filius ab Spiritu Sancto, utrum filiatio, an sola spiratio activa quasi filiatio, quia circumscripta spiratione activa per quandam quae impossibile eius ipsa adhuc remanebit ratio distinguendi. His verbis recte

putavit Scotus, quod si filiatio est adequata ratio distinguendi filium ab Spiritu Sancto, circumscripta Spiratione precise manebit adequata distinctio filii ab Spiritu Sancto: non tamen probat Scotus quod ex illa suppositione tantum infferre distinctio. Dicit quod fredus [?] in illo casu mansuram distinctionem filii ab Spiritu Sancto, quod manet ratio distinguendi scilicet filiatio, simul tamen non mansuram, quod sicut ex filiatione infferre distinctio, ita ex non productione infferri indistinctio in Divinis, sed de hoc infra.

In hoc dubio P. [?] Scoti loco citato docentis quod adhuc si filius non produceret Spiritum Sanctum distingueret ab Spiritu Sancto, quia per filiationem adequate et integre distinguitur ab Spiritu Sancto. 2a sententia docet quod si Spiritus Sanctus non procederet a filio non distingueretur ab illo. ita D. Thomas 1a parte questione 3a art. 2 quem sequuntur Thomistae omnes. Alii alias [?] alias dicitur excogitarunt de quibus curandum non est.

Suppono, aliam esse illationem materialem in propositione conditionali, aliam formalem, formalis illatio est quando tantum attendit praedicatum hypotesis, et illud infferet quod eiusmodi praedicatum exigit ex vi sua formali, ut si homo esset ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ginnibilis posset ginnire. haec conditionalis affert formalem illationem, quia potentiam ginniendi infferet ex formalissima ratione praedicati hypotesis, quod est ginnibile. materialis illatio est, quando attendit subiectum hypotesis ad illationem, ut si dicas si homo esset equus posset ratiocinare. potentiam enim ad ratiocinandum non infferet ex praedicato hypotesis quod est equus, sed ex subiecto, quod est homo. alia illatio potest attendi, atque mixta quando simul utrumque attendit, et id quod affert ex parte praedicati, quod quod affert ex parte subiecti hypotesis, et quod in eo casu accideret, affirmat ex meritis subiecti considerati simul cum tali praedicato, et praedicati simul cum tali subiecto: ut si homo esset equus esset irrationalis simul et rationalis.

Sectio 2a

Respondet quaestioni propositae.

Dico 1o. si supponatur, quod Spiritus Sanctus non procedit a filio, attento praecise prato hypotesi, nec infferri distinctio Spiritus Sancti a filio nec indistinctio. probatur clare, pratum e non processio, atqui non processio nec infferi identitatem, nec distinctionem, ut patet nam Deitas non procedit a filio, et non ideo distinguitur a filio. Pater non procedit a filio, et non ideo identificatur filio: ergo attento praecise illo prato hypotesi scilicet non processio a filio nec infferi identitas nec distinctio.

Dico 2o.

Si supponatur quod Spiritus Sanctus e ens Divinum, nec procedens a filio, nec producens filium, attento praecise prato hypotesi tantum infferi identitas Spiritus Sancti cum filio. hanc dicunt Offendunt D. Thomas, et eius discipuli, imo quod omnes illi Patres, qui disputantes intendebant, si verum foret quod Spiritus Sanctus non procederet a filio identificandus filio, procul dubio non loquebantur de illatione formali, sive quippe attendit ex ratione formali, et illud infferri denotabant quod tale pratum ex vi sua formali exigebat; supponebant enim id quod etiam

quod scilicet Spiritus Sanctus non producebat filium.

Patet 2o.

ens Divinum excludens omnem oppositionem illatium cum ~~filio~~ alio ad intra, necessario dicit identitatem et unitatem cum illo: ergo hoc pratum ens Divinum nec producens filium necessario dicit identitatem et unitatem cum filio. quod si attendatur illatio formalis secundum pratum hypotesi haec propositio conditionalis e vera, Si Spiritus Sanctus nec produceret, nec produceretur a filio esset idem Deus cum filio. probatur 1o consequentia: hoc pratum ens Divinum nec producens nec productum a filio excludit omnem oppositionem relativam cum filio; nam quae hic distinguuntur potius producentibus ab actuali productione, quia in Divinis omnis oppositio relativa e actu producentis et producti.

nec productum a filio.

addo, ad extremū distinguerent potentia producendi et actualis productio, et hac negata actuali productione negatur realiter potentia: unde ens Divinum nec producens nec productum a filio infert ens Divinum nec potens produci nec producere et identice infert exclusionem omnis oppositionis relativae.

Anis illud sic probandum est quod scilicet ens divinum excludens omnem oppositionem relativam cum alio intra Deum necessario exigat et importet identitatem cum illo, patet in ipse ex communi eloquio Theologorum, quod ex Doctoribus et Patribus emanavit scilicet in Divinis omnia sunt unum ubi identitati non obest relationis oppositio. Concilium Toletanum [illegible] in Professione fidei Divinae personae hoc solum insinuat, excepto quod ad invicem sunt, dari numerum in Divinis Concilium Florentinum sessione 18 nulla alia ratio distinctionis aut discriminis est, nisi per hoc quod persona aliqua est ab altera id ipsum docuit in Concilio Florentino illustrissimus Gessenet in oratione post sessionem 25 a toto Concilio non sine laudibus approbata.

Ratione etiam probatur, ideo attributa realiter identificari docet fides, et ex eorumdem capite probant Theologi quod attributa nec in se nec in ipsa essentia habeant ullam oppositionem relativam, qua opponantur ut producens et productum. si ergo bona est consequentia, hec attributa non se producunt, nec a se invicem producuntur, ergo sunt idem. signum certissimum est quod propterea illud ens Divinum nullam dicens oppositionem relativam cum alio intra Deum, necessario dicat cum illo unitatem. hec ita mihi clara sunt ut explicari et confirmari ulterius non egeant. Deus est per se petitionem communis unitatis in omni ratione in qua nulla datur oppositio producentis et producti, qua propter exclusio positionis reduplicative intra Deum est origo ex se necessario inferens unitatem inter illa duo, quae relationibus oppositis producentis et producti a se invicem excludunt.

Dico 3º attento subtiliori

hypotesi, nec per illius hypotesis è vera distinctio illa si Filius nō produceret Spiritum Sanctum distingueretur ab Spiritu Sancto. Secundo probatur quod Filius è sub illius hypotesi, Filius ex se è distinctus realiter ab Spiritu Sancto, hoc è sub conditione et aliorum quorum 1º loco retulli et nunc vero ex loquitur attento subiecto hypotesi seu in sensu materiali quod nos concedimus, idem pariformiter dico de illa oppositione si Spiritus Sanctus nō procederet a Filio distingueretur ab illo, est simul vera in sensu materiali, seu attento subiecto, quod datur quod Spiritus Sanctus è sub illius hypotesi; Spiritus Sanctus ex se è distinctus realiter ipso a Filio: ex attento subiecto seu in sensu materiali infertur distinctio Spiritus Sancti a Filio in illa hypotesi: dico 4º illatione mixta seu attenta tota hypotesi clarius attento subiecto et predicato hypotesi utrumque infertur, ergo Spiritus Sanctus identificatur et distinguitur a Filio et quod existat, ergo quod nō existat. Vero et hypotesi attenta adequate tamquam ex parte subiecti, quam ex parte predicati importat .. rum sufficiens illationibus identitati et distinctioni, entitas Spiritus Sancti è sufficiens illationibus distinctioni a Filio. Enim Divinus nec producens nec procedens a Filio è prius sufficienter illationibus identitati: ergo attenta identitate hypotesi, seu attenta illatione mixta utraque sequitur, et identitas et distinctio inter duas illas perfectiones.

Sed obijcies 1º: in eo casu destrueretur Spiritus Sanctus quod nō distingueretur a Filio distinctione positiva, de qua sermo è, quae ... in identitate ipsa Spiritus Sancti. Respondeo, quod est vi precisa subiecti hypotesi, quod è Spiritus Sanctus nō infertur destructio, et distinctio a Filio. destructio vero sequitur ex illatione mixta, seu attenta tota hypotesi, quod dicendo enim diximus quod attento precise subiecto hypotesis sequitur distinctio Spiritus Sancti, non ~~........~~ curavimus de illatione mixta de qua diximus, quod tenderet attento subiecto.

Obijcies 2º: prius absoluta distinctionibus rei è sufficiens distinctionibus illius ab qua ... cum qua alia: sed filiatio è distinctionibus adequatis filius: ergo est

tionibus sufficiens ad quamcumque aliam personam; atqui, si filiatio persisteret in Verbi persona, quamvis non perseveraret spiratio activa, quae constituit cum Patre Spiritum Sanctum producendum per voluntatem; ergo etc.

Dicendo ad responsionem argumenti, quod filiatio est constitutionibus sufficiens etc. persona per quam distinguitur et differt a tertia persona, nihil dicendo, quod non stante spiratione activa, adhuc distingueretur filiatio se ipsa ab Spiritu Sancto. Id enim non infertur ex illatione mali, sive attenta natura subiecti hypotesi, oppositum infertur attenta forma, sive prato hypotesi, quae generaliter illationes non male et formales.

Obiicio 3° pro Schoto: filiatio seipsa distincta ab spiratione passiva; persistente filiatione adhuc persisteret distinctio illius, et consequenter persona a tertia, atqui quod filius non solum quia spirans distinguitur ab Spiritu Sancto, et etiam quia filius; ergo manente filiatione maneret filius sufficienter distinctus a tertia persona quamvis ab illo tolleret spirativa activa. Respondeo dicendo totum quod ab argumento intendit, scilicet quod filius distingueretur in ea hypotesi ab Spiritu Sancto. Ceterum addo hoc inferri maliter, seu attento subiecto, non vero ex vi illationis formalis, vel atento prato.

Argumentum thomistica Schola sa libenter supersedeo, quia tantum probant inferri distinctionem ex vi formali, quod nos concedimus.

Hi omnes mei labores cedant in laudem, et gloriam omnipotentis Dei, cuius essentiae unitas, et personarum trinitas misterium ineffabile, et incomprehensibile ab omnibus adoratur; cedant denique in honorem eximiae Coelestis mentis Magistrae Virginis quae sapientissima prorsus abique primaevo originali peccati labe concepta.

9

4

INDEX

Disputationum quae in hac materia continentur.

Pars 1a De existentia et cognoscibilitate huius misterii 9

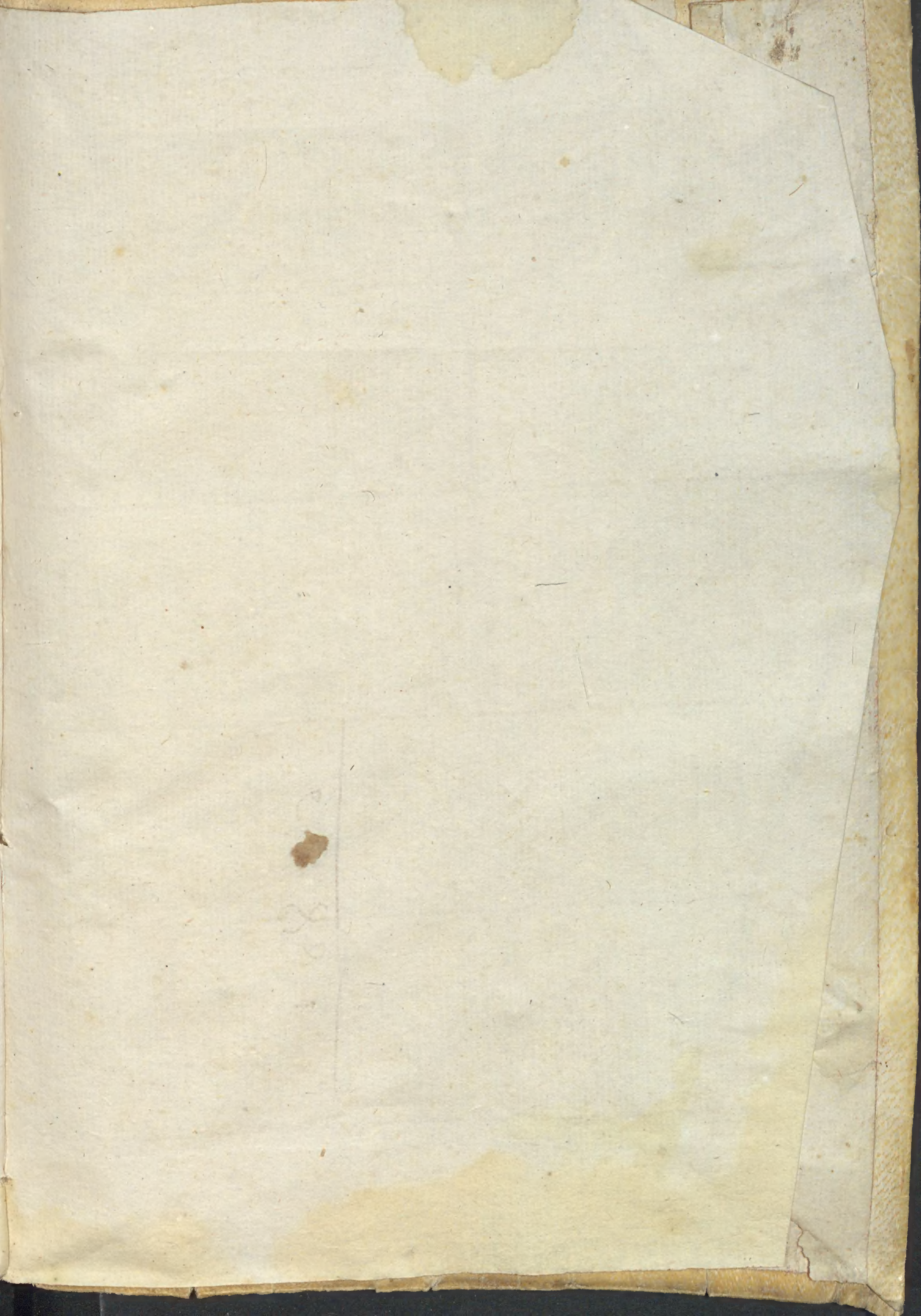
Pars 2a

De Divinis originibus seu processionibus.

Finis Operis.

Laus Deo, O. M. Trino que et uno.
per omnia secula seculorum.

Finem imposuit huic operi D. Didacus de Verlanga
Virginis Dei Parae in coelos assumptae Purpuratus
Collegae in Nobili Civitate Corduvensi
anno 1673:

1 e 8 [illegible] 9